TÜRK TARİH KURUMU YAYINLARINDAN
III. SERİ — No. 2 [a]

MEHMED NEŞRÎ

KİTÂB-I CİHAN-NÜMÂ

NEŞRÎ TARİHİ

I. Cilt

HAZIRLAYANLAR

FAİK REŞİT UNAT
Türk Tarih Kurumu
Üyesi ve G. E. E.
Tarih Öğretmeni

Dr. MEHMED A. KÖYMEN
Ankara Üniversitesi
D. T. C. Fakültesi
Tarih Doçenti

TÜRK TARİH KURUMU BASIMEVİ — ANKARA

1949

İ Ç İ N D E K İ L E R*

* Bahis başlıklarında, arabca ve farsca yazıldıklarına göre, i'râbında tereddüde düşülen ve tecanüs göstermeyen ibarelerin transkripsiyonunda, birlik sağlamak amaciyle, Osmanlıca geleneği gözönünde tutulmuştur.

Orhan Gazi devri (147 - 191)

Murad Gazi devri (191-311)

Yıldırım Bayezid devri (311 - 355)

Timur istilâsı (355 - 419)

ÖNSÖZ

İkinci Bayezid devri ilim adamlarından Müderris Mevlânâ Mehmed Neşrî tarafından *Kitâb-ı Cihan-nümâ* adı altında telif edilen ve Hicrî 898 (M. 1492) yılında tamamlanarak o tarihlerde pâdişaha sunulduğu tahmin olunan ve "*Neşrî Tarihi*„ adı altında tanınmış bulunan eserin,XIV. ve XV. yüzyıl Osmanlı tarihi olayları hakkında, çağdaş diğer yazma Osmanlı tarihlerine nazaran daha tafsilâtlı ve çeşitli bilgi verdiği malûmdur. Bu kitabın Türk Tarih Kurumu adına, tarafımızdan neşri kararlaşan metninin ilk kısmını, engin Türk tarihinin bu devresiyle ilgili olanların istifadesine sunmaktayız. Kırk yıldır, zaman zaman gerçekleştirilmesine karar verilmiş, hatta teşebbüslerine de girişilmiş olan bu hizmeti, yapmış olmaktan duyduğumuz zevk kadar, yüklendiğimiz sorumluluğun önemini de bilmekteyiz. Yalnız bu konudaki çalışmamızda görülecek eksiklerin, bu neviden tenkitli basım işine memleketimizde öncülük edenler arasına katılmak ve hem uzmanların hem bu alanda çalışmaya ilk başlayanların faydalanmasını mümkün kılacak yeni tip bir örnek hazırlamak cesaretini göstermiş olmamıza, bağışlanacağını ummaktayız.

Gerçi *Tarih-i Osmanî Encümeni*'nin 1910 da ilk kurulduğu sıralarda, kararlaştırdığı, fakat kararını tatbike imkân bulamadığı bu neşir işine, Veliyeddin Efendi kütüphânesinde bulunan nüshanın (No. 2351) fotokopisini bastırmıya başlamak suretiyle, İstanbul'da Zaman Kitabevi sahibi Misak Balamutcu'nun bir aralık girişmiş olduğu, Prof. Menzel'in üzerinde çalıştığı nüshanın da yayımlanmak üzere *Prusya İlimler Akademisi* tarafından satın alınarak ilk münasip fırsatta bastırılmasının kararlaşmış bulunduğu bilinmektedir.

Türk Tarih Kurumu ise, henüz metinleri neşrolunmamış önemli yazma tarihlerimizi, bir tarafta öz kaynağından faydalanmak istiyenler için arap harflerile asıl metinlerini, karşı tarafta da bu metinler üzerinde çalışmak istiyecek genç nesil için gerekli not ve açıklamalarla birlikte Türk harflerile oku-

nuşlarını gösteren bir seri halinde yayımlamayı çalışma programına katmış bulunmaktadır. Bu serinin bir sayısını teşkil eden *Neşrî Tarihi*'nin, başlangıçtan Timur'un Anadolu'dan ayrılışına kadar olan kısmının *birinci cildi*, Timur'un Maveraünnehr'e dönmesinen sonra Yıldırım'ın şehzadeleri arasında başlayan taht mücadelelerinden kitabın esas nüshasının Bayezid II.'e sunulmak üzere tamamlandığı H. 898 (M. 1492) tarihine kadar olan kısmı ile bizzat Mehmed Neşrî tarafından Bayezid II. ve Mısır fethine kadar Yavuz devri olayları da katılarak Yavuz Sultan Selim'e sunulduğu anlaşılan ikinci şeklindeki (Paris b nüshası) ilâve bahislerin de *ikinci cildi* teşkil etmek üzere eserin metnine tahsisi kararlaşmıştır.

Üçüncü cildi de, 1) Müellifin hayatı ve şahsiyeti; 2) Eserin mahiyeti ile elde mevcut nüshalarının özellikleri, birbirlerine benzerlikleri ve yakınlıklarile eksikliklerine göre metnin esas şeklinin tesbiti; 3) *Neşrî Tarihi*'nin, yazanı belli veya anonim ilk devir Osmanlı tarihleri arasındaki yeri ve bunlardan faydalanmak veya bunlara kaynak olmak bakımlarından karşılaştırmalar yapılarak durumunun belirtilmesi için tarafımızdan yapılan çalışma ve incelemeler;

a) Aydınlatılmaya ve eldeki verilere göre düzeltilmeye ve tamamlanmaya muhtaç görülen konular üzerinde eklenen notlar; b) İzahlı şahıs ve yer adları, ıstılahlar ve kuruluşlar endekslerile eserden pratik olarak faydalanma imkânlarını sağlıyacak bir olaylar endeksi; c) Metinde geçen ve bugünkü Türkçede yaşamıyan eski Türkçe söz ve deyimlerle arap ve fars dillerinden Osmanlıca'ya girmiş kelimelerin ve tabirlerin karşılıklarını gösteren bir sözlük; d) *Neşrî Tarihi* üzerindeki çalışmalarla çağdaş Osmanlı Tarihi kaynakları ve bunlarla ilgili çalışmalar hakkında bir bibliyografya teşkil edecektir.

Ancak bu suretle tamamlandıktan sonradır ki, neşrettiğimiz metin, Osmanlı tarihinin ilk devirleri üzerinde çalışacaklara işlenmiş bir malzeme halinde, faydalı olmak imkânını kazanacaktır. Yalnız, kitap bu plâna göre tamamlanıncaya kadar müellif ve eser hakkında topluca bilgi edinmek isteyenlerin, Öğretmen Fahriye Arık tarafından yayımlanmış bulunan bir tetkik [1] ile Öğretmen Faik Reşit Unat tarafından *Türk*

Tarih Kurumun'da verilmiş bulunan bir konferansın[2] *Belleten*'de yayımlanan metnine baş vurmaları mümkündür.

Neşrolunan metin, eserin bugün bilinmekte olan on üç nüshasından asılları veya fotoğrafları elde bulunan on yazma, karşılaştırılmak ve eldekiler arasında istinsah tarihi kesin olarak bilinen Hammer'in faydalandığı Viyana nüshası, temel tutulmak suretiyle tesis edilmiştir. *Prusya İlimler Akademisi*'nde bulunan Prof. Menzel nüshasının, savaş sırasında alınan emniyet tedbirleri dolayısile saklanmış olduğundan, fotoğrafları getirtilememiştir. Prof. Mükrimin Halil Yinanç nüshası, *Türk Tarih Kurumu* nüshasından yakın devirlerde istinsah edilmiş bir nüsha olduğu, *Topkapı Sarayı* müzesi kütüphanesi nüshası (Hazine, No. 1361) ile Süleymaniye Kütüphanesi nüshaları (Esad Efendi, No. 2080; Bağdad'lı Vehbi Efendi, No. 1233) eksik bulundukları ve dikkati çeker bir özellik göstermedikleri için ele alınmamışlardır. Birbirinin oldukça yakınlıkla aynı olan ve zamanından epeyce sonra istinsah edilmiş ve Bayezid II. devrinden Kanunî Sultan Süleyman zamanına (1548) kadar olan olaylar da Firdevsî tarafından eklenmiş bulunan Veliyeddin Efendi Kütüphanesi nüshası (kısaltması *V;* İstinsahı: 1655) ile *Türk Tarih Kurumu* nüshası (Kısaltması: *T;* İstinsahı: 1731) ve istinsah tarihi bilinmemekle beraber XVI. yüzyıl sonlarında yazılmış olduğu tahmin edilen ve Mehmed Neşrî tarafından az çok ihtisar edilerek ve Mısır fethine kadar olan olaylar da eklenerek Yavuz Sultan Selim'e sunulduğu anlaşılan Paris b nüshasının (kısaltması *Pb; Supplément* No. 1183) müşterek kısımları ufak istinsah farklarile Viyana nüshasının aynı oldukları, yazı ve metin bakımından da fazla bir özellik taşımadıkları için, Paris b nüshasının ilâve kısmının metni ikinci cilde eklenmek suretile üçüncü cildde nüshalar hakkında bilgi verilirken, tavsifleri yapılmak ve özellikleri belirtilmek üzere, kenara bırakılmışlardır. Bununla beraber bu son üç nüs-

[1] Fahriye Arık, *Neşri'nin Hayatı ve Eserleri,* İstanbul 1936.

[2] Faik Reşit Unat, *Neşrî Tarihi üzerinde Yapılan Çalışmalara Toplu bir Bakış.* Belleten: No. 25, Ankara 1943.

hanın metin bakımından bu neşre esas teşkil eden diğer nüshalarla benzerliklerini belirtmek için 160 ıncı sahifeye kadar olan kısımlarda karşılaştırılmaları yapılmış ve farklar sahife altı notlarında gösterilmiştir. Bu duruma göre yayımlanan metnin tesisinde kullanılan nüshalar şunlardır :

Vy = Viyana nüshası İstinsah tarihi H. 966.(M. 1558).

M = Manisa kütüphanesi (No. 1373) nüshası İştinsah tarihi yoktur. XV. yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir.

A = İstanbul Arkeoloji Müzesi kütüphanesi (No. 479) nüshası İstinsah tarihi H. 969 (M. 1561).

Pa = Paris Millî kütüphanesi (Supplément, No. 253) *a* nüs-hası İstinsah tarihi .yoktur.

F = İstanbul Fatih Millet kütüphanesi (Ali Emîrî, No. 220) nüshası İstinsah tarihi yoktur.

Batı ilim âleminde ve son zamanlarda memleketimizde edebî metinler üzerinde tatbik edilen en yeni usullere göre kurmıya çalıştığımız bu metinde, takip ettiğimiz hedef, tabiidir ki, mevcut nüshalara dayanarak müellifin kaleminden çıkan mevhum esas nüshaya mümkün olduğu kadar yaklaşmaktır. Bu hedefe erişebilmek için, nüshaların en güveniliri görülen Viyana nüshası temel alınmıştır[1]. Bununla beraber, sahife altlarındaki varyantlarda da görüleceği gibi, bu nüshaya da tamamen bağlanılmamıştır. Bu nüshanın eksikleri diğer nüshalara dayanılarak tamamlandığı gibi ; bazen öteki nüshalarda birleşilen ve tarafımızdan uygun görülen kelime ve ibareleri metne almakta ve Viyana nüshasındaki ibareyi varyanta nakletmekte tereddüt edilmemiştir.

Nüsha farkları sahife altlarında gösterilirken birinci plânda tarihcilerin istifadesi göz önünde tutulmuştur. Bu sebeple filologların istifade edebilecekleri bir çok teferruat, meselâ bir kelimenin türlü nüshalarda görülen muhtelif yazılış tarzları, - filolojik tetkiklere esas teşkil edebilecek ölçüde - gösterilmemiştir. Hatta her hangi bir nüshada bir veya bir kaç kelimenin eksik oluşunu göstermek bile çok yerde lüzumsuz sayılmıştır.

[1] Varak başları sahife kenarlarında numaralar ile, arap harflerli metin içinde de | şeklinde çizgilerle gösterilmiştir.

Bazı kelimeleri metne mi, yoksa haşiyeye mi almak icabettiği hususunda tereddütlere düştüğümüz de olmuştur. Bu gibi hallerde temel aldığımız Viyana nüshasını tercih ettik. Sağlam bir metin kurmıya kudretimiz dahilinde uğraştığımızı söylerken, bu kurulmuş metinden istifade eden ilim adamlarının daima varyantları da göz önünde tutacaklarına ve böylece bizim zühul veya hatalarımızı şahsen düzeltmeye imkân bulacaklarına şüphe etmiyoruz.

Varyantları gösterme tarzımıza gelince, bu hususta tarih sahasında böyle bir tenkitli neşirle ilk defa karşılaşacak olan okuyucular için bir açıklama yapmayı gerekli görmekteyiz. Haşiyelerdeki rakkamlar, metindeki satır rakkamlarıdır. Esasen metnin satırları da üçer üçer olmak üzere ayrıca rakkamlandırılmıştır. Haşiyelerde rakkamlardan hemen sonra gelen kelime veya ibareler, esas metinde mevcut olan kelime veya ibarelerdir. Bundan sonra bu kelime veya ibarelerin hangi nüshalarda aynen bulunduğu nüshalara ait kısaltmalarla işaretlenmektedir. Üst üste konan iki nokta ile, esas metne alınan kelime ve ibarelere karşılık diğer nüshalarda hangi kelime veya ibareler geçtiği gösterilmektedir. Bazen esas metne aldığımız kelime veya ibareyi diğer nüshalardaki varyantlariyle bu şekilde gösterirken esas metindeki kelime veya ibare her hangi bir nüshada veya nüshalarda yoksa (—) nakıs işareti ile belirtilmiştir.

Bazen esas metne alınan kelime veya ibare, birkaç nüshada olup da, diğer bir veya birkaç nüshada yoksa, metindeki kelime veya ibare hangi satırda olduğunu gösteren rakkamla birlikte haşiyede kaydedilip, hangi nüshalarda geçtiği gösterilerek üst üste iki noktadan sonra (—) nakıs işareti ve arkasından metinde geçen kelime veya ibarenin bulunmadığı nüshaların remizleri yazılmıştır. Bunun tam aksi vaki olduğu hallerde, yani esas metne almayı uygun bulmadığımız kelime veya ibareleri göstermek için ise, esas metinde bulunan kelime veya ibare, haşiyede tıpkı yukarıda tarif edilen sekilde, gösterildikten sonra üst üste iki noktayı müteakip (+) zait işareti ve bunun arkasından da fazla olan kelime veya ibare, daha sonra da bu fazla ibarenin geçtiği nüshanın remzi konulmuştur. Aynı satır içinde geçen varyantlar | işaretile, ayrı satırlarda geçenler || işaretile birbirinden ayrılmışlar-

dır. Varyantların gösterilmesi tarzı hakkında daha ince teferruat, metin ve haşiyeler tetkik olundukça kendiliğinden anlaşılacaktır.

Yine varyantların dikkatle tetkiki, kullandığımız nüshaların birbirine nazaran müellifin elinden çıkmış mevhum ve ana nüshaya göre münasebetlerini kolaylıkla meydana çıkarmaktadır. Bu hususta gerekli karşılaştırmalar ve münakaşalar, muhtelif nüshaların daha yakından kontrölü imkânını da sağlamak üzre aynı konuya ait varaklarından aldığımız örnek fotokopilerile birlikte üçüncü ciltte özel bir kısım teşkil edecektir.

Arap harfleriyle tesis olunan metin hakkında, okuyucularımıza açıklamayı lüzumlu gördüğümüz bir nokta da şudur: Birçok yazmalarda görülen imlâ bozukluğuna ve ittıradsızlığına Neşrî nüshalarında da, çok tesadüf olunmaktadır. Arap ve Fars aslından olan kelimelerin doğru imlâlariyle yazılması esasına sadık kalınmışsa da, Türkçe sözlerde her kelimenin yazılışını her geçtiği yerde müstensihin yazdığı şekliyle muhafaza etmekte fayda mülâhaza olunmuştur. Hatta bu bakımdan arapça ve farsça kelimelere ve bazı yer isimlerine Türkçe edatlar takılırken, bu nevi kelimelerin de aslî imlâsından farklı olarak almış olduğu şekillerde yazılması ihtiyar edilmiştir. Aslî metinden doğrudan doğruya tarih materyeli olarak istifade edecek uzmanlar için bu şeklin bir mesele teşkil etmiyeceği şüphesizdir. Fakat Arap harfleriyle yazılmış tarih metinleri ve belgeleri üzerinde ilk çalışmıya başlıyacaklar için bilhassa yeni bir tip teşkil eden bu basımdan didaktik bir fayda sağlanması imkânı düşünülmüş, bu suretle eski metinde geçen başka başka imlâlar ile yazılmış aynı kelime veya tasrif şekillerinin, karşı sahifelerde gösterilen okunuş şekilleriyle karşılaştırıldıkça, rastlanması muhtemel çeşitli yazılış özellikleri hakkında bilgi ve bunları okumak hususunda alışkanlık verebileceği umulmuştur.

Metnin Türk harfleriyle yazılışına ayrılan sahifelerde tatbik olunan usule gelince, bunda dilimizin bugünkü yazılış ve okunuşundan uzakta kalındığı görülecektir. Dilimizin morfolojisi ve batı Türkçesinde telaffuz vetiresinin geçirdiği tarihî tekâmül safhaları üzerinde henüz esaslı tetkikler yapılmamış olduğu malûmdur. Buna göre XV. yüzyılda yazılmış Manisa ve XVI.

yüzyılda yazılmış Arkeoloji nüshaları gibi bir kısım metinlerde harekelerle belirtilmiye çalışılmış olan söyleyiş özelliklerini ifade etmiye çalışmanın güçlüğü de meydandadır. Ancak hiç olmazsa, bu ciltte metinlerin okunuşunda yeni nesle dedelerimizin konuştuğu tahmin edilen dil hakkında bir fikir verilmesine çalışmakta fayda mülâhaza edilmiş ve bununla XV. yüzyıl Türk nesrinin güzel bir örneğini bütün özelliklerile tanıtmak gayesi de göz önünde tutulmuştur. Böyle olmakla beraber ikinci ciltte bu kısım yine didaktik mülâhazalarla bugünkü Türkçemizle yazılacaktır. Türk harfleriyle basılan metinde transkripsiyon sistemine pek dar bir ölçüde baş vurulmuş, yalnız bugünkü imlâmızda *n* harfile karşılanan ڭ leri göstermek üzere *ñ* harfi kullanılmış, arapça kelimelerdeki ع harfi ʿ, hemze de ʾ işaretile gösterilmiştir. Arap harflerile olan metinde lüzumsuz olarak bitişik yazılmış bulunan kelime ve edatların Türk harfleriyle yazılışlarında aralarına birer (-) işareti konulması suretile belirtilmeleri de sağlanmıştır. Bugün dilimizde yaşıyan veya anlamı değişmiş olan Arapça, Farsça asıllı kelimelerle Türkçe söz ve deyimlerden lûgate bakılmadan manası bilinemiyecek olanları da ilk geçtikleri yerlerde italik harflerle dizilmişlerdir. Bu suretle belirtilen söz ve deyimler için üçüncü cilde özel bir sözlük eklenecektir.

Neşre esas tutulan nüshalardan Arkeoloji nüshası, diğer nüshalardan farklı olarak ekserisi Ahmedî'nin *İskendernâme*'sinden alınmış bulunan bir çok manzum kısımları da ihtiva etmektedir. Metnin tesisi için tesbit edilen prensipleri bozmuş olmamak için müstensihin Ahmedî'den metne kattığı, mevhum esas nüshada da bulunması melhuz, manzum parçaların metne alınmasında bir mahzur görülmemiştir. Bu parçaların hangileri olduğu üçüncü ciltte muhtelif nüshalar hakkında bilgi verilirken ayrıca belirtilecektir.

Osmanlı tarihinin ilk devirlerine ait önemli bir kaynağı genel istifadeye koymak ve bu şeklile eski tarih metinlerimiz üzerinde genç tarihcilere bir okuma kılavuzu da hazırlamak için yaptığımız ve dayandığı esasları yukarıda açıkladığımız bu işin, nasıl uzun zaman ve üstün dikkat isteyen bir güçlük taşıdığını erbabının takdir edeceğinden ve görülecek kusurları

metni hazırlıyanların iyi niyetlerine bağışlıyacaklarından şüphe etmemekteyiz.

Neşrî Tarihi'nin basımına girişmeden önce eserin neşrinde tatbik ve takip edilecek usul hakkında memleketimizin bu alanda ileri gelen ilim adamlarının fikir ve tavsiyelerinin de öğrenilmesi faydalı görülmüş ve bu maksatla birinci formanın makine provaları Ord. Prof. Fuad Köprülü, Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Ord. Prof. Hamit Ongunsu, Prof. Mükrimin Halil Yınanç, Prof. Reşit Rahmeti Arat ve Prof. Cavit Baysun'a gönderilmiştir. Kendilerinin *Türk Tarih Kurumu*'na vermiş oldukları raporlarda belirttikleri düşünce ve tavsiyeler telif edilerek basım işinde dikkate alınmıştır. Bu değerli ilim adamlarımıza bizi aydınlatan yardımlarından dolayı teşekkür borcumuzu burada da kaydetmeği vazife bilmekteyiz. *Neşrî Tarihi*'nin yayımında bize güvenini gösteren *Türk Tarih Kurumu*'na ve onun değerli Başkanı Sayın Ord. Prof. Şemseddin Günaltay'a derin minnet ve şükranımızı sunarız.

F. UNAT *M. KÖYMEN*

NEŞRÎ TARİHİ

(Kitâb-ı Cihan-nümâ)

كتاب جهانما

هذا كتاب تاريخ آل عثمان

نور مراقدهم

3 حمد بی غایت و شکر بی نهایت اول خالق کردکاره و صانع پرور-
دکاره که امرکن برله عالم ارواحی و اشباحی ظهوره کترب طباق افلاکی
پیراسته و بساط خاکی افراشته قلب نبات و حیواناتله زمینی زین ایلیب
6 انسانی نطقه مختص ایدب و لقد کرمنا بنی آدم دیو خطاب قلدی
درود نا معدود و ستایش نا محدود اول مفخر موجودات و سرور کائنات
محمد مصطفی صلوات‌الله و سلامه علیه حضرتنه‌که جهانی هاویهٔ غوایتدن
9 فردوس سلامته و بادیهٔ ضلالتدن دخی شهرستان هدایته یتشدردی
و دخی آلنه و اصحابنه که مفاتیح مسالك هدی ومصابیح مناهج دجی درلر
رضوان‌الله علیهم اجمعین و بعد بداهت عقل شاهددر که علم وحیات و وجود
12 خیر محضدر جهل و ممات و عدم شر محض‌در اگرچه حیات سبب علمدر
اما علمی سبب حیات قلبدر زیرا حیات بلا علم مماتدن اشددر نته‌کم
دیمشلردر بیت

15 آن نباشد مرده کاورا درتنش نبود حیات
مرده آن باشد که اورا دردلش نبود شعور

Vr.1b لکن اعز علوم و اغر معارف اولدرکم صحف سماوی ایله مؤید و کتب
18 الهی ایله مؤکد اولا بس صحف سماوی و کتب الهی دخی اوج نسنیه

1 هذا کتاب تاریخ آل عثمان نور مراقدهم *Vy* : کلیات تواریخ آل عثمان و غیره *V* بوکتاب تواریخ آل عثمان *PbFA—Pa*
5 ایلیب *PbPa MA* : + حیواندن *Vy*
18 الهی ایله ... اوج نسنیه *PbPaM* : — *FTVAVy*

HAZÂ KİTÂBU TARİHİ ÂLİ OSMAN

nüvvire merakıduhum

Hamd-i *bî-gāyet* ve şükr-i bî-nihâyet ol Hâlik-ı *kirdgâre* ve *ṣaniᶜ*-i *perverdigâre* ki emr-i kün[1] birle âlem-i *ervâhı* ve *eşbâhı* zuhûra getirüb *ṭıbâḳ-ı eflâki pîrâste* ve *bısât*-ı hâki *efrâşte* kılub nebat ve hayvanatla zemini *zeyn* eyleyüb insanı nutka *muhtass* idüb ve le-ḳad kerremnâ benî Âdeme[2] deyü hitâb kıldı. *Dürûd-i nâ-maᶜdûd* ve *sitayiş-i nâ-mahdûd* ol *mefhar*-i mevcudat ve *server*-i kâinât Muhammed Mustafa salavat-ullâhi ve selâmuhu aleyhi hazretine ki, cihânı *hâviye-i gavâyet*den *firdevs*-i selâmete ve *bâdiye-i żalâlet*den dahi *şehristân-ı hidâyete* yetiştirdi. Ve dahi *âl*ine ve *eshâb*ına ki, *mefâtîh-i mesâlik*-i hüdâ ve *mesâbîh-i menâhic-i dücâ*durlar, *rıżvan-ullâhi aleyhim ecmaᶜîn.* Ve baᶜdu bedâhet-i akl şahiddür ki ilim ve hayat ve vücûd, hayr-ı *mahz*dur. Cehl ve memât ve ᶜadem, şerr-i mahzdur. Eğerçi hayat sebeb-i ilimdür. Ammâ ilmi sebeb-i hayat kılubdur. Zira hayat-ı bilâ-ilm memâtdan *eşed*dür. Nitekim dimişlerdür:

Beyt

> An ne-bâşed mürde k'ôrâ der-teneş ne-bved hayât
> Mürde an bâşed ki ôrâ der-dileş ne-bved şuûr[3].

Lâkin *eᶜazz*-i ulûm ve *egarr*-i maarif oldur kim, suhuf-i semâvî[4] ile *müeyyed* ve kütüb-i ilâhî ile *müekked* ola. *Bes* (Pes), suhuf-i semâvî ve kütüb-i ilâhî dahi üç nesneye

[1] Müslüman inanışına göre Tanrı'nın dünyayı halk ederken verdiği emir: Ol. (*Kur'an II, 111* ve *III, 42 52*).

[2] İnsan oğullarını ağırladık (*Kur'an XVII, 72*).

[3] Vücudünde hayat bulunmayan, ölü sayılmaz.
Asıl ölü odur ki, benliğinde şuur bulunmaya.

[4] Tevrat, Zebur, İncil ve Kur'andan önce bazı Peygamberlere Tanrı tarafından yollandığına inanılan küçük din kitapları.

متکفلدر علم توحیده و علم شرایعه و علم تواریخه و اشرف انسان
دخی اوجدر انبیا و امرا و علما و انبیانوك شانی تبلیغ و رسالتدر
3 و علمانوك شانی علم و عبادتدر و سلاطینوك شانی عدل و سیاستدر
انبیا و مرسلین مراتب ثلاثهٔ صحف الاهیه جامعلردر اما علماء فخام وفضلاء
عظام اگرچه جملهسنه واقفلردر لاکن تنفیذ احکامده سلاطینه محتاجلردر
6 اول سببدن متوقفلر و قاصرلردر اما ملوك کرام و سلاطین عظامدن برسی
قچن علم شرایعه عالم اولوب تواریخ وقایعه وقوف بولب ملوك سالفهنوك
و سلاطین سابقهنوك احواللرنه مطلع اولسه مراتب ثلاثهٔ جامع اولوب
9 انوار الهی قلبنه لامع اولمغین مظهر احکام نبوت و کاشف احوال رسالت
اولر زیرا مرسلین تبلیغ و رسالت و بونلر تنفیذ و سیاست ایدرلر
آنوکچون السلطان ظلّ الله فی الارض دنلر مظهر احکام و سیاست و مخزن
12 اسرار و ریاست بونلردر و نبوت و شاهی اکی خاتم بکیدر بر برمقده
واکی کوهر بکیدر برکانده

بیت

15 ندانی که شاهی و پیغامبری دو خاتم بود دریك انکشتری

نتهکه نور نبوت اولمسه ظلمات ضلالتده و غیهب غوایتده عقل
سرکردان و خرد حیران اولوب طریق مستقیمه مهتدی اولمازلردی
18 و امور سیاست دخی اولمسه عالمده نظام اولمیوب ضعفانوك دود تظلمی
ظلمهنوك ظلمی اتشندن جهان خانهسنوك روزنهسندن طشره چقردی

2 —1 متکفلدر... علما *PbPaM* : —*FTVAVy*
2—19 وانبیانك... چقردی *PbPaTVM* : —*FAVy*
2 , 3 شانی *PaTVM* : نشانی *Pb*

*mütekeffil*dür: ilm-i tevhîde[1], ilm-i şerâyi'a[2] ve ilm-i tevârîh'e. Ve *eşref*-i insan dahi üçdür: *enbiyâ* ve *ümerâ* ve 'ulemâ. Ve enbiyânuñ şânı tebliğ ü *risâlet*dür ve 'ulemânuñ şânı ilm ü ibâdetdür ve salâtînüñ şânı *adl* ü siyâsetdür. Enbiyâ ve *mürselîn meratib*-i selâse-i suhuf-i ilâhiyeyi câmi'lerdür. Ammâ 'ulemâ-i *fihâm* ve *fużalâ-i 'ızâm* eğerçi cümlesine vâkıflardur. Lâkin *tenfîz*-i ahkâmda salâtîne muhtâçlardur. Ol sebebden *mütevakkıf*lar ve *kasır*lardur. Ammâ *mülûk*-i kirâm ve salâtîn-i 'ızâmdan birisi kaçan ilm-i şerâyi'a âlim olub tevârîh-i vekayi'a vukuf bulub mülûk-i *sâlif*enüñ ve selâtîn-i sâbikanuñ ahvallerine *muttali'* olsa, merâtib-i selâseyi câmi' olub *envâr*-ı ilâhî kalbine *lâmi'* olmağın, mazhar-ı ahkâm-ı *nübüvvet* ve *kâşif*-i ahval-i risâlet olur. Zira mürselîn, tebliğ ü risâlet ve bunlar tenfîz ü siyâset iderler. Anuñ-çün es-Sultan ẓill ullahi fi'l-arż[3] dinilür. Mazhar-ı ahkâm ü siyâset ve mahzen-i *esrâr* ü riyâset bunlardur. Ve nübüvvet ve *şâhî* iki *hâtem* bigidür (gibidir) bir barmakda (parkmakta) ve iki *gevher* bigidür bir *kân*da.

Beyt:

> Ne-dânî ki şâhi vü Peygamberî
> Dü ḫâtem büved der-yek engüşterî[4]

Niteki, nûr-i nübüvvet olmasa *zulümât*-ı dalâletde ve *gayheb-i gavâyet*de akıl *sergerdân* ve *ḫıred* hayrân olub *tarîk-ı müstekîm*e *mühtedi* olmazlardı. Ve umûr-ı siyâset dahi olmasa âlemde nizâm olmayub *zuafâ*nuñ *dûd-i tezallüm*ü, *zalemen*üñ zulmi âteşinden (dolayı), cihan hanesinüñ *revzene*sinden taşra çıkardı (1).

[1] Tanrının birliğini kabul ve ispat ilmi, Kelâm ilmi.

[2] Esası dine dayanan hukuk kaideleri ilmi.

[3] Sultan yer yüzünde Tanrının gölgesidir.

[4] Bilmez misin ki, Şahlık ve Peygamberlik bir parmakta iki yüzük gibidir.

بس بو معانئ ظاهرهٔ تذکر ایدوب طول عمرمده بن دخی سودا
ایتدم که علی طاقة البشریه علم تاریخدن ترکی دلده بر کتاب جمع ایدم که
ممکن اولدقجه ملوك ماضینوك سیرنی بالکلیه جامع اولا زیرا کوردم که 3
سائر علومده مصنفات کثیره تصنیف و تألیف اولنمش که هر بری شافی
و کافی اما علم تواریخده اولن کتبی متفرق و غیر مجتمع بولدم و هیچ
بر تاریخ دخی موقعنده واقع اولمامش خصوصا ترکی لسانده بس ابتدای 6
عالمدن نقل مساعده اتدوکجه الی یومنا هذا تسوید ایدوب جمیع عالمه
وقوف ویردوکیجون کتاب جهان نما دیو اد ویردم بحمدالله و المنه که
سلطان اعظم و خاقان معظم مفخر ملوك العرب والعجم ظل‌الله فی‌العالم 9
السلطان ابن السلطان سلطان محمد بن مراد خان غازی بن سلطان محمد
خان غازینوك ایام دولتنده و سایهٔ معدلتنده بیاضه کلوب کتاب فاخر
و بحر زاخر اولدی اندن سلطان بایزید خان غازینوك أبدالله دولته 12
اجدادی | آل عثمانك تاریخنی بو کتاب جهانماده تا اوغوز خاندن برو Vr.2a
آنك احوالن و اولادین قسم سادسده افراز اتدم تا که سمع شریفله
مشرف اولب خاتمهٔ کتاب خیرله مختتم اوله آمین یارب‌العالمین و قسم 15
سادس اولاد اوغوز خان ترکی اولادن و احوالن اصولیله و فروعیله
بیان ایدر و بوقسم اوج طبقیه منقسمدر طبقهٔ اولی انساب اولاد اوغوز
خان بیانندەدر طبقهٔ ثانیه سلاطین سلجوقیهٔ رومیهٔ ذکر ایدر طبقهٔ ثالثه 18
سلاطین روم آل عثمان غازی بیان ایدر

13—1 بس ... اجدادی *PbPaTVM* : — *AVy* || 10 محمد بن مراد خان ... محمد خان
M : بایزید خان غازی ابن سلطان محمد خان *V* بایزید خان غازی‌ابن سلطان احمد خان *T* بایزید خان
Pa سلیم خان ابن بایزید خان ابن مراد خان ابن سلطان محمد خان ابن‌الدرم خان . ابن غازی خنکار ابن
اورخان ابن عثمان خان ابن ارطغرل سلسله‌سنه وارر اولولوغله اغوز خان قراخانه ایتشور بولجاس ابن یافث
ابن حضرت نوحدر علیه‌السلام *F—Pb* || 13 اوغوز *Vy* : اغوز *Pb TV* اغزخان *M* اوغز *F—Pa*

Pes bu *ma^câni-i* zâhireyi *tezekkür* idüb *tûl*-i ömrümde ben dahi sevdâ itdüm ki, *^calâ-tâkat il-beşeriyye* ilm-i tarihden Türkî dilde bir kitab cem^c idem ki, mümkin oldukça mülûk-i mâzînüñ *siyer*ini *bi'l-küllliyye* câmi^c ola. Zira gördüm ki, sâir ulûmda *musannefât*-i kesîre *tasnîf* ü telif olunmuş ki, her biri *şâfi* ü kâfi, ammâ ilm-i tevârîhde olan *kütübü*, müteferrik ve *gayr-i müctemi^c* buldum ve hiç bir tarih dahi mevkiin-de vâki^c olmamış. Hususâ Türkî lisanda. Pes ibtidâ-i âlemden, *nakl* müsâade itdükce, *ilâ-yevminâ hazâ* tesvid idüb *cemî^c*-i âleme *vukuf* virdüği-çün **Kitâb-ı Cihan-nümâ** deyü ad virdüm. Bi-hamdi'llahi ve'l-minne ki, sultan-i *a^czam* ve hākān-ı *mu^cazzam*, mefhar-i mülûk il-arab ve'l-acem, *zıl lu'llahi fi'l-âlem*, es-sultan ibn üs-sultan Sultan Mehmed bin Murad Han Gazi ibn Sultan Mehmed Han Gazi'nüñ *eyyâm*-ı devletinde ve sâye-i *ma^cdelet*inde beyaza gelüb kitab-ı *fâhir* ve *bahr-i zâhir* oldı. Andan (sonra) Sultan Bayezid Han Gazi-nüñ, *ebbedallahu devletehu*, ecdâdı Âl-i Osman'uñ tarihini bu Kitâb-ı Cihan-nümâ'da tâ Oğuz Handan berü anuñ ahvalin ve evlâdın kısm-ı *sâdis*de *ifrâz* itdüm. Tâki, *sem^c*-i şerifle *müşerref* olub hatime-i kitâb hayırla *muhtetem* ola, Âmin ya Rabbe'l-Âlemîn! Ve kısm-ı sâdis evlâd-ı Oğuz Han-ı Türkî evlâdın ve ahvâlin *usûl*iyle ve *fürû^c*iyle beyan ider. Ve bu kısım üç tabakaya *münkasem*dür. Tabaka-i ûlâ, *Ensâb*-ı evlâd-ı Oğuz Han *beyan*ındadur. Tabaka-i *sâniye*, Selâtîn-i Selçukiyye-i Rumiyyeyi zikr ider. Tabaka-i *sâlise* Selâtin-i Âl-i Osman Gaziyi beyan ider (2).

طبقهٔ اولی

اولاد اوغوز خان و انساب اوغوز خان بیانندهدر

تواریخ مختارده ایدر اتراککه واردر اصناف کثیرهدر بعضی
اصحاب مدن و حصوندر و بعضی اصحاب وبردر یعنی دریم اولریله
رؤس جبالده و صحرالرده متمکن اولرلر و بونلرك دخی کمی شمسه
وکمی ناره و کمی صنمه و کمی بقره و کمی شجره کمی حجره
طپرلر و بعضیلر دخی وار که هیچ دین ندر بلمزلر و بعضیلر
یهوده تقلید ایدرلر ملکارینه خاقان دیرلر حریرلر ·کیب تاج مذهب
اورنرلر بو طایفه بغایت بهادر اولورلر و بونلرك مجموعی بولجاس خان
بن یافث بن نوح علیه‌السلام اولادندندر و بولجاسك ایکی | اوغلی واردی (Vr.2b)
بری ترك و بری مغول و بونلرك اولادی و انسابی غایت کثیر اولوب عدد
رمال و ورق اشجار قدر اولدیکه انجق حسابی خالق پروردکار بلردی
و بونلرك منازلی جیحونله چین اراسنده بلاد ترکستاندر کرتاق و اورتاق
طاغلرنك ازره قرهاولرله یایلایب و قیشین بورسون و قاقیار و قارقورم و قاری
و صیرم نام یرلرده قشلرلردی ملکلری خاقان خانك تختکاهی تلاس نام
شهردی بولجاس خان متوفی اولیجق بویك اوغلی ذیب باقوی قایم مقام
اولدی اتاسندن بونك ملکی و سلطنتی و شوکتی و مهابتی و عسکری
زیاده اولوب صلبندن درت اوغلی اولدی بریسی قرا خان و بریسی اورخان
و بری کوز خان و بری کور خان و بونلردن توالد وتناسل غایت چوق اولوب

1—19 طبقهٔ اولی... چوق اولب PbPaTVMVy : — FA || 3 تواریخ مختار PaTVMVy :
اولی تاریخ مختار Pb || 6 صنمه PaTVMVy : صویه Pb || 10 ایکی Vy : اوج PbPaTVM || 11
ترك Vy : + و بری اغوز PbPaTVM || 11-12 عدد رمال و PaTVAM : بیعدددر
حساب رجال Vy غایت چوق اولدی Pb || 14 أزره قراولرله Vy : اوزرنده قرار ایدرلر TV
قلهلرنده قره اولریله PaM || 14-15 و قاقیار و قوم و قاری و صیرم Vy : قاقیان و قارقورم
(قارقوم Pa) وقاری صیرم PaM قاقیان قاقار قروم وقارصیرم Pb تاقارو قاقیان وقورم وقاری صیرم TV

TABAKA-İ ÛLÂ

Evlâd-ı Oğuz Han ve Ensâb-ı Oğuz Han beyanındadur

Tevarîh-i muhtarda *eydür : Etrâk* ki vardur, *esnâf*-i kesîredür. Ba'zısı *eshâb-ı müdün* ve *husûndur* ve ba'zısı eshâb-ı *veber*dür [1]: yani derim [2] evleriyle *rüûs-i cibâl*de ve sahralarda *mütemekkin* olurlar. Ve bunlaruñ dahi kimi şemse ve kimi *nâr*a ve kimi *saneme* ve kimi *bakar*e ve kimi *şecer*e ve kimi *hacer*e taparlar. Ve ba'zıları dahi var ki, hiç din nedür bilmezler. Ve ba'zıları dahi Yehud'e taklîd iderler. Meliklerine Hāḳān dirler. *Harîr*ler giyüb *tâc-ı müzehheb* urunurlar. Bu *tâife be-gayet bahâdır* olurlar ve bunlaruñ *mecmû*ᶜı Bulcas Han bin Yâfes bin Nuh aleyhiselâm evlâdındandur. Ve Bulcas'uñ iki oğlı vardı: Biri Türk ve biri Moğul. Ve bunlaruñ evlâd u ensâbı gayet *kesîr* olub aded-i *rimâl* ve varak-ı *eşcâr* kadar oldı ki, ancak hisâbını Hâlik-ı perverdigâr bilür. Ve bunlaruñ *menazil*i Ceyhun ile Çin arasında bilâd-ı Türkistân'dur. Kürtak (1) ve Ortak (2) dağlarınuñ üzerinde kara evlerle yaylayub ve kışın Bursun (3) ve Kakyar (4) ve Karakurum (5) ve Kari (6) ve Sayram (7) nâm yerlerde kışlarlardı. Melikleri Hāḳān Han'uñ *tahtgâhı* Talas (8) nâm şehirdi.

Bulcas Han *müteveffa* olıcak (olunca), büyük oğlu Ẕibbakoy (9) *kayimmakam* oldı. Atasından bunuñ mülki ve saltanatı ve *şevketi* ve *mahabeti* ve askeri ziyade olub *sulb*ünden dört oğlı oldı. Birisi Kara Han ve birisi Orhan ve biri Güz Han ve biri Gür Han ve bunlardan *tevalüd* ü *tenasül* gayet çok olub

[1] Bütün nüshalarda bu kelime *berr* (بر) şeklinde geçmekte ise de sarih bir manası görülemediğinden *göçebe* manasına gelen bu kelimenin alınması uygun görlmüştür.

[2] Derim = Dürüm. Bk. *Ka. Tü.*

نهایت ازدیادده اولدیلر اندن ذیب باقوی بن بولجاس بن یافث متوفی
اولوب بویك اوغلی قراخان بن ذیب باقوی قایم مقام اولدی کافر بی دین
3 و جباردی ترکستاندن بلاد شرقیه و شمالیه‌یه مستولی اولب اوغوز نام بر
Vr.3a اوغلی اولدی حق تعالی آنی توحیده| ارشاد اتدی اصناف اتراکدن اول
لااله الاالله محمد رسول‌الله دین بودر وقتیکه حالت رجولیته ارشدی اتاسنك
6 عمولری قزندن تزویج ایدب اولادی اولدی اما بو اوغوز خان بن قراخان
بن ذیب باقوی بن بلجاس (بولجاس) بن یافث بن نوح علیه‌السلام شاب جمیل
و مهیب و شجاع وکریم احسن‌الشکل ومعتدل‌القامة کشیدی نور اسلام یوزنده
9 لمعان ایدردی اتراك انك حسن جمالنه تعجب ایدرلردی و اتراکدن قومنی
اول الله تعالی‌یه دعوت ایدن بودر بو خداپرست اولوب خلقی حقه دعوت
اتمکین اتاسیله بونك آراسنده وحشت عظیمه واقع اولدی اتاسی بنك قتلنه
12 اهتمام اتمکین اولادی و ازواجی و توابعی و لواحقی برله طرف قبلی جانبنه قچدیکه
شمدیکی حالده آکا ترکستان دیرلر واردی ارض یسید قرار طوتدی اندن
اوغوزله اتاسی قراخان آراسنده یتمش بیش ییل قتال کثیره واقع اولب
15 آخرالامر قرا خان مقتول اولوب اوغوز اتاسی النده اولان ممالکه بالکلیه
مالك اولب صیت و صداسی آرتوب شرقدن غربه وارنجه روی زمینه مستولی
Vr.3b اولدی و بو قضیه| ابراهیم خلیل علیه‌السلام زماننده ایدی اکا ایمان کترـ
18 مشدی اتراك شیله زعم ایدرلردیکه حق سبحانه و تعالی کلام قدیمنده ذکر
اتدوکی اسکندر ذوالقرنین مکر بو اولا درلردی و اوغوزك صلبندن آلتی

1-19 نهایت ... آلتی PbPaTVMVy : — FA
13 ارض یسید Vy : ارض یسیده PbPa ارمن یسیده TV ارضیه‌سنده M
14 بیش TVMVy : — PbPa

nihâyet-i *izdiyad*da oldılar. Andan Z̲ib-bakoy bin Bulcas bin Yâfes müteveffa olub büyük oğlı Kara Han bin Z̲ib-bakoy kayimmakam oldı. Kâfir-i *bî-dîn* ve cebbârdı. Türkistân'dan bilâd-ı şarkıyyeye ve şimaliyyeye *müstevli* olub Oğuz nâm bir oğlı oldı. Hak teâlâ anı *tevhîd*e *irşâd* itdi. Eşrâf-ı etrâkden, evvel lâ-ilâhe illallah Muhammed ür-Rasûl ül-allah[1] diyen budur. Vaktâ ki *hâlet*-i recûliyyete irişdi, atasınuñ ammûları kızından *tezvîc* (tezevvüç) idüb evlâdı oldı. Ammâ bu Oğuz Han bin Kara Han bin Z̲ib-bakoy bin Bulcas bin Yâfes bin Nuh aleyhisselam, *şâbb-ı cemîl* ve *mehîb* ve *şücâᶜ* ve *kerîm*, *ahsen üş-şekl* ve *muᶜtedil ül-ḳâme* kişiydi. Nur-i islâm yüzünde *lemeᶜân* iderdi[2]. Etrâk anuñ *hüsn-i cemâl*ine *teᶜaccub* iderlerdi. Ve etrâkden kavmini evvel Allahü teâlâya davet iden budur. Bu ḫudâperest olub halkı hakka davet itmeğin atasiyle bunuñ arasında *vahşet-i ᶜazîme* vaki oldı. Atası bunuñ katline *ihtimâm* itmeğin evlâdı ve *ezvâc*ı ve *tevâbiᶜ*i ve levâhikı birle taraf-ı *kıblî cânib*ine kaçtı ki, şimdiki halde aña Türkistân dirler, vardı *arz*-ı Yesi'de (10) *karâr* tutdı. Andan (sonra) Oğuz'la atası Kara Han arasında yitmiş biş yıl *kıtâl*-i kesîre vaki olub *âhir ül-emr* Kara Han maktul olub Oğuz, atası elinde olan memalike *bi'l-külliyye* malik olub, *sıyt* u sedası artub şarkdan garbe varınca *rûy-i zemîne müstevlî* oldı. Ve bu *kaziyye* İbrahim Halil aleyhisselam zamanında idi Aña iman getürmişdi. Etrâk şöyle *zuᶜum* iderlerdi ki, Hak subhanehu ve teâlâ *Kelâm-ı Kadimin*de zikr itdüği İskender-i Zü'l-Karneyn meğer bu ola dirlerdi ve Oğuz'uñ sulbünden altı

[1] Tanrıdan başka Tanrı yoktur; Muhammed Tanrının elçisidir.

[2] *Pb, Vr. 3a*: yalk ururdu.

اوغلی اولدی بری گون خان و بری آی خان و بری یلدز خان و بری گک خان
وبری طاق خان و بری دینکیز خان و بونلرك هر برینك صلبندن دردر اوغلی
3 اولدی اولاد گون خان قایی بایات القه اولی قرا اولی اولاد آی خان یازر
دوکر دردوغا یابرلی اولاد یلدز خان اوشر قرتق بیك دل قرقین
اولاد گوك خان بایندر بجنه چاوندر چبنی اولاد طاق خان سالور
6 ایمور الایوندلی اورکیر اولاد دینکیز خان اینکدر بولدر ییوه قنیق
و بو جمیع اتراك موحدین که الان بلاد ترکستانده و ماوراءالنهرده و خراسانده
و فارسـده و عراقده و آذربایجانده و دیار بکرده و ارمنیه‌ده و رومده
9 و شامده و مصرده و مغربده ساکن اولرلر ابناء اوغوزك بو یکرم درت
اولادنك ذریتندندر و دخی اوغوزله بلاد ترکسـتانه چقن ابنای اعمامنك
Vr.4a نسلندندر و آنلرکه اوغوزله عدو اولوب ترکستانه گلدیلر یدی | قبیله‌در
12 اویغور قیقلی قبچاق قارلوق قلج اغاجری ای فری و شول طایفه‌لرکه
اوغزه متابعت اتمدیلر انلر بلاد شمالیه‌یه و شرقیه‌یه چب آخر بلاد اقلیم
سابعده وارب متمکن اولدلر شمدیکی حالده اول مکانه مغلستان درلر مورخ
15 ایدر وقتیکه اوغوز بلاد ارضی شرقاً و غرباً و چین و خطای و غور
و غزنه و هند و سند و ترکسـتان و دیلم و بابل و روم و افرنج و روس
و شام و حجاز و حبش و یمن و بربر چون بوقدر ایللره مستولی اولدی
18 ینه وطن اصلیه‌سی اورتاق و کورتاقه رجوع ایدب اولادندن کون خانی
و آی خانی و یلدز خانی میمنه اوزرنده قلوب گوك خانی و طاق خانی و

aslında4 ‖ *Vy* — : *PbPaTVM* قایی 3 ‖ *FA* — : *PbPaTVMVy* اوغلی... طاق خانی و 1—19
| *Pb* ادشد *Vy* : اوشد *PbPaTVM* ‖ 6 قنیق *PaTVMVy* : + جد سلچوقیه بونلر ینکیزخان اوغلیدر
Nüshalarda bu üç kelime بجنه، چاویذر ve چبنی şeklinde geçmekte ise de müstensih
yanlışı olduğu açık olduğundan doğruları alındı. ‖ *Pb* متقدمین : *PaTVMVy* موحدین 7
ماوراءالنهرده *PaTVMVy* : + ارسلان بن علی *Pb* ‖ 14 درلر *PbPaTVMVy* : + بولجاسك اوغلی
ولایتدر *Pb* ‖ 16 غزنه *TVM* : عرنه *Pa* غرچه *PbVy* ‖ 17 و یمن *PbVy* : + ونوبه *PaTVM*

oğlı oldı (11): Biri Gün Han ve biri Ay Han ve biri Yıldız Han ve biri Gök Han ve biri Ṭâḳ Han ve biri Dingiz Han ve bunlaruñ her birinüñ sulbünden dörder oğlı oldı. Evlâd-ı Gün Han: Kayı, Bayat, Alkaevli, Karaevli. Evlâd-ı Ay Han: Yazır, Düger, Dorduga[1], Yabırlı. Evlâd-ı Yıldız Han: Avşar, Kartık[2], Biğ-Dili, Karkın. Evlâd-ı Gök Han: Bayundur, Beceneh, Çavundur, Çebni. Evlâd-ı Ṭâḳ Han: Salur, Aymur, Alayundlı, Üregir. Evlâd-ı Dingiz Han: Îngdir[3], Büldür[4], Yive, Kınık.

Ve bu cemî^c-i etrâk-i *müvehhidîn* ki el'an Bilâd-ı Türkistân'da ve Mâverâünnehir'de ve Horasan'da ve Fars'da ve Irak'da Azerbeycan'da ve Diyarbekir'de ve Ermeniyye'de ve Rûm'da ve Şam'da ve Mısır'da ve Mağrib'de sâkin olurlar, *ebnâ*-i Oğuz'uñ bu yiğirmi dört evlâddınuñ *zürriyyet*indendür ve dahi Oğuz'la Bilâd-ı Türkistan'a kaçan ebnâ-i *a^cmam*ınuñ neslindendür. Ve anlar ki Oğuz'la *^cadüv* olub Türkistân'a geldiler, yidi kabîledür (12): Uygur, Kayıklı[5], Kıpçak, Karluk, Kalac, Ağaceri, Ayferi. Ve şol taifeler ki Oğuz'a mütâba'at itmediler, anlar bilâd-ı şimaliyyeye ve şarkıyyeye kaçub âhir bilâd-ı iklim-i sâbi^cde (13) varub mütemekkin oldılar. Şimdiki halde ol mekâna Moğulistân dirler.

Müverrih *eydür*: Vaktâ ki Oğuz bilâd-ı arzı şarkan ve garban ve Çin ve Ḫıṭay ve Gûr ve Gazne ve Hind ve Sind ve Türkistân ve Deylem ve Bâbil ve Rûm ve Efrenc ve Rus ve Şam ve Hicaz ve Habeş ve Yemen ve Berber, çün bu kadar illere *müstevli* oldı, yine vatan-ı asliyyesi Ortak ve Kürtak'a rücu^c idüb, evlâdından Gün Han'ı ve Ay Han'ı ve Yıldız Han'ı *meymene* üzerinde kılub Gök Han'ı ve Ṭâḳ Han'ı ve

[1] Doğrusu *Dodurga* veya *Tutırka*'dır. Neşrî'nin bütün nüshalarında bu şekilde geçen bu kelimeyi ve aşağıda geçecek kelimeleri, müellifin, kendinden önceki zamanlar hakkındaki tarihî bilgisini göstermesi bakımından faydalı bulduğumuz için, -müstensih yanlışı saymadığımız has isimleri - ayniyle muhafazayı uygun gördük. [2] Doğrusu *Karık*'dır.

[3] Doğrusu *İgdir*'dir. (*Notların devamı* **15** *inci sahifede*)

دینکیز خانی اولادیله میسره اوزرنده قلوب و اوغوز خان کندوسی مدینهٔ
صیرمده استقرار ایدب ناسه عدل و داد کوستروب ترتیب سلطنته مشغول
اولدی و اولادنه وصیت حسنه ایدب اول دخی وفات اتدی ولد اکبری 3
کون خان آتاسی وصیتیله یرینه قایم مقام اولدی بو دخی آتاسی اعتقادی
ازرنه ایدی ملك موحد و عادل و عاقل ایدی بلاد شرقیهٔ | و شمالیهٔ عدالله 4 b
عمارت ایدب بونك زماننده ترکستانده و غیری یرلرده نیجه شهرلر بنا اولندی 6
و بو اول ملکدرکه ترکستانده آیین سلطنتی و ترتیب خویشی تعیین ایدب باقی
قرنداشلرینك اورتا یرنده تمغا وضع اتدی تاکه هیچ بر امرده بری بوکا
مخالفت ایتمیلر وقتی‌که کون خان یتمش ییل پادشاه اولدی اول دخی دار بقایه 9
رحلت اتدی آنکدخی اکبر اولادی قایی خان آتاسی یرنه قایم مقام اولدی
تخت اوغوزه جلوس ایدب جمیع بلاده مستولی اولب آتاسی و دده‌سی
طریقندن منحرف اولمدی و سلطنت بونك النده و اولادی النده قرناً بعد 12
قرنٍ و بطناً بعد بطنٍ قالوب آخر زمانله میسره‌دن سالور بن طاق خان بن اوغوز
نسلنه انتقال ایدب بونلرکله اکاسرهٔ ملوك فرس آراسنده حضرت رسول
صلی الله علیه وسلم ایامنده جاهلیتده محاربات کثیره و مقاتلات عظیمه واقع 15
اولدی صکره بنی امیه زماننده دخی مؤمنلرده واقع اولدی و فی‌الجمله بعد
مرور زمانٍ ایام دولت عباسیه‌ده ترك نسلندن سالور بن طاق خاندن (صکره)
برکشی ملك اولدیکه آکا چنق خان درلردی و قرا خان دیکله ملقبدر | 5a 18
ملوك ترکدن اول اسلامه کلن مؤمن اولن اولدر و هجرتك اوج یوزنده

1—19 دینکیز خانی ... یوزنده : PbPaTVMVy — FA || 3 ولد اکبری : PaTVMVy اولو اوغلی Pb || 4 قایم مقام : PaTVMVy پادشاه Pb || 9—10 اولدی ... اکبر اولادی : PaTVMVy اولوب فوت اولدی نته نظم بو جهان یرلیکنی بلگل تمام عاقبت صوکی اولومدر ای همام آندن اولو اوغلی Pb

Dingiz Han'ı evlâdiyle *meysere* üzerinde kılub ve Oğuz Han kendüsi medîne-i Sayram'da *istikrâr* idüb, nâsa adl ü dâd gösterüb tertib-i saltanate meşgul oldı. Ve evlâdına vasiyyet-i hasene idüb ol dahi vefât itdi. *Veled-i ekber*i Gün Han atası vasiyyetiyle yirine kayimmakam oldı. Bu dahi atası itikadı üzerine idi. Melik-i muvahhid ve âdil ü âkil idi. Bilâd-ı şarkıyyeyi ve şimaliyyeyi adl ile ^{c}imâret idüb bunuñ zamanında Türkistân'da ve gayri yerlerde nice şehirler binâ olundı. Ve bu ol melikdür ki, Türkistân'da âyîn-i saltanati ve tertîb-i *ḥîşi* tâyîn idüb bakî karındaşlarınuñ orta yerinde tamga (14) *vaz*^{c} itdi, tâ ki hiç bir emrde (işte) biri buña muhâlefet itmiyeler. Vaktâ ki Gün Han yetmiş yıl padişah oldı, ol dahi *dâr*-ı bakaya *rihlet* itdi. Anuñ dahi *ekber*-i evlâdı Kayı Han (15) atası yerine kayimmakam oldı. Taht-ı Oğuz'a culûs idüb *cemî*^{c}-i bilâda müstevli olub, atası ve dedesi *tarîk*ından *münharif* olmadı ve saltanat bunuñ elinde ve evlâdı elinde *karnen ba*^{c}*de karnin* ve *batnen ba*^{c}*de batnin* kalub *âhir,* zamanla meysereden Salur (16) bin Ṭâḳ (Dağ) Han bin Oğuz nesline *intikal* idüp bunlaruñ ile *ekâsire*-i mülûk-i *Fürs* arasında, Hazret-i Resûl sallallahu aleyhi ve sellem eyyâmında, *câhiliyyet*de muhârebat-i kesîre ve *mukatelât*-ı azîme vaki oldı. Soñra *Benî Ümeyye* zamanında dahi müminler de vâki^{c} oldı. Ve *fi'l-cümle ba*^{c}*de mürûr-i zamanin* eyyâm-ı Devlet-i Abbâsiyye'de Türk neslinden Salur bin Ṭâḳ Han'dan soñra bir kişi melik oldı ki, aña Çanak Han dirlerdi ve Kara Han (17) dimekle *mülakkab*dür. Mülûk-i Türkden, evvel, islâma gelen, mümin olan oldur. Ve hicretüñ üç yüzünde [1]

[1] M. 912 - 913

---

[4] Doğrusu *Bügdüz* veya *Bükdüz*'dür. Bu boy adları ve boylar hakkında burada Neşrî'de verilen malumatın tarihî ve filolojik bakımlardan diğer bütün kaynaklarla mukayesesi, tahlili ve tamamlanması kitap sonu haşiyelerindedir. [5] Doğrusu *Kanğlı*'dır.

اتراكدن ايكى بيك كشى خركاهيله اسلامه كلب مؤمن و متقى اولدلر
اندن اوترى بوكا ترك ايمان دينلدى لفظده تخفيف ايدب تركمان ديدلر
تركمانك آدى اول وقتدن برو قونلدى و صكره چونكه چنق خان متوفى
اولدى يرنه اوغلى موسى بن چنق خان جلوس اتدى ملك صالح و عادل
ايدى اطرافدن اشتدوكى علماى و فقراى جمع ايدب مسجد و مدرسه
و زاويه‌لر ياپوب آخر متوفى اوليجق عموسى بغرا خان هارون بن سليمان
يرنه ملك اولدى كاشغره و بلا صاغونه تا حدود خطايه و چينه وارنجه
مالك ايدى دولت سامانيان انحلالنده بخارايه قصد ايدب هجرتك اوج يوز
سكسن طقوزنك ذى‌القعده‌سنده بخارايه مستولى اولدى اول دخى متوفى
اولب اندن صكرا احمد خان بن ابو نصر بن على جلوس اتدى اتراكك
كفارنه غزاى اكبر ايدردى و بونك زماننده اتراكدن چوق طايفه ايمانه
كلدى ملك متدين و فاضل و محب علم و دين ايدى هجرتك درت يوز
التسنده متوفى اوليجق اتراك | [5 b] بلاد شرقيه غالب اولديلر اندن قرنداشى
ارسلان خان ابوالمظفر منصور بن على پادشاه اولوب ماوراء النهرك كلى سنه
مالك اولوب شرف‌الدوليله ملقب اولوب هجرتك درت يوز طقوزنده متوفى
اولدى بعده قدر خان يوسف بن بغرا خان ملك اولب بلاد كفاردن چوق
شهرلر فتح اتدى بر حافظ كشى كلب يانده بر عشر قران اوقسه يوز بيك
اقچه عطا ايدردى اشتدمكه محمود سبكتكين بر مغنىيه يوز بيك اقچه بغشلرمش
انك رغمنه بندخى قارئ قرآنه هبه ايدرم ديردى آخر هجرتك درت

1-19 اتراكدن ... درت *PbPaTVMVy* : — *FA* || 1 كشى *Vy* : — *PaTVM*
آدم *Pb* || 2 تخفيف *PbTV* : — تحقين *Vy* تحقيق *Pa M* || 4 خان *PaTVM Vy* : +
اوتوز ييل سلطنت سوروب آخر فنا دارندن بقا سرايشه كديجك سنه ٣٣١/٥٨٩ *Pb* | موسى *MVy*
PaTV : تبسر *Pb* | جلوس اتدى *PaTVMVy* : اولدى بيت بر ملك قويدى جهانده عابدان
اهل اسلامه يراشق همچونان و دخى *Pb* || 6 متوفى اوليجق *PaTVMVy* : اولدخى فوت اولوب
انك چرخ دفترين دردى هجرتك سنه ٣٥٦/٥٦٩. بيت شويله كتديكم صناسين كلدى آدندن اوزكه
نشانى قالمدى تبسر فوت اوليجق يرينه *Pb* | عموسى *Vy* : + اوغلى *PbPaTVM* | بغرا

etrâkden iki bin kişi *hargâh*iyle islâma gelüb mümin ve mütteki oldılar. Andan ötürü buña T ü r k - i i m â n dinildi. Lafızda tahfif idüb T ü r k m a n didiler. Türkman'uñ adı ol vakitden berü konıldı. Ve soñra çünki Ç a n a k H a n mütevaffa oldı, yirine oğlı M u s a bin Ç a n a k H a n cülûs itdi. Melik-i sâlih ü âdil idi. Etrafdan işitdüği ᶜulemâyı ve fukarayı cemᶜ idüb, mescid ve medrese ve *zâviye*ler yapub âhir müteveffa olıcak a m m û s i B u ğ r a H a n H a r u n bin S ü l e y m a n yirine melik oldı. Kâşgar'a ve Balasağun'a [2] tâ hudud-ı Hıtay'a ve Çin'e varınca (ya kadar) malik idi. Devlet-i Sâmâniyân *inhilâl*inde Buhara'ya kasd idüb hicretüñ üç yüz seksen tokuzınuñ zilkadesinde [1] Buhara'ya müstevli oldı. Ol dahi müteveffa olub andan soñra A h m e d H a n bin E b û N a s r ibn-i A l i cülûs itdi. Etrâküñ küffârına gazay-ı ekber iderdi. Ve bunuñ zamanında etrâkden çok tâife imana geldi. Melik-i *mütedeyyin* ve fâzıl ve *muhibb*-i ilm ü dîn idi. Hicretüñ dört yüz altısında [2] müteveffa olıcak etrâk bilâd-ı şarkıyyeye galib oldılar. Andan karındaşı A r s l a n H a n E b u ' l - M u z a f f e r M a n ṣ u r bin A l i, padişah olub Maveraünnehr'üñ küllîsine malik olub *Şeref üd-Devle*'yle *mülakkab* olub hicretüñ dört yüz tokuzında [3] müteveffa oldı. Baᶜdehu K a d i r H a n Y u s u f bin B u ğ r a H a n melik olub bilâd-ı küffârdan çok şehirler feth itdi. Bir hafız kişi gelüb yanında bir ᶜ*aşr*-ı Kur'an okusa yüz bin akçe ᶜata iderdi. "İşitdüm ki, M a h m u d - ı S e b ü k t e k i n bir *muğannî*ye yüz biñ akça bağışlarmış, anuñ rağmına ben-dahi *kāri*-i kur'ana hibe iderim" dirdi. Âhir hicretüñ dört

[1] 14 ekim-12 kasım 999
[2] M. 1015- 1016
[3] M. 1018- 1019

یز یکیرمی اوچنده متوفی اولوب اوغلی قرا خان عمر بن یوسف یرینه
جلوس اتدی مقرر اولدی تا شوکا دکینکم قرنداشی محمود بن یوسف
3 هجرتك درت یوز اوتوز طقوزنده انی طوتب حبس ایدب ایکیسی بله
زهریله هلاك اولدلر مملکتلرن سمرقنددن طمغاج خان ابو اسحاق
ابراهیم بن نصر ایلیك خان قصد ایدب الدی مستولی اولب اولدخی
6 آخر هجرتك درت یوز آلتمش ایکسنده وفات ایدب اوغلی شمس‌الملك
6a بن ایلیك خان نصر بن طمغاج قایم مقام اولب سلطان آلب آرسلانك
قزینی تزوج ایدب سلطان ملکشاه دخی بونك همشیره‌سی ترکان خاتونِ
9 جلالیهٔ تزوج اتدی آخر متوفی اولبِ قرنداشی خضر خان بن طمغاج
قایم مقام اولب بعده اول دخی متوفی اولب اوغلی احمد خان بن جعفر
خان یرینه جلوس ایدب آخر سلطان ملکشاه طوتب اقلیمنه کوندرب
12 تا هجرتك دورت یوز سکسن سکز سنه‌سنده عسکری ملحددر دیو
بینه اقامت ایدب دپلینجه اجلی آنده مقدردی بوندن صکره قدر خان
جبریل بن یوسف بن هارون پادشاه اولدی تا سلطان سنجر بن ملکشاه
15 دپلیب یرنه محمد خان بن سلیمان بن داود بن ابراهیم بن طمغاج بن نصر
ایلیك خانی نصب ایدنجه محمد بن سلیمان هجرتك بیش یوز اون بشینه‌
دك مقرر اولدی مورخ ایدر ملوك خانیه‌دن و سلاطین خاقانیه‌دن بکا آخر
18 معلوم اولن بودرکه بونلرك اخبارندن بوذکر اولناندن غیریه واقف اولمدم دیر

19 — 1 یز یکیرمی ... دیر FA — PbPaTVMVy || 1 قرا خان PaMVy : + بن Pb || 2 محمود Vy : محمد PbPaM || 4 اولدلر PaMVy : اما اون‌التی ییل ملك لکله دیری اولدلر بیت هرکلن لابدایدر بوندن کدر کرسکندر اولا کراالیاس وخضر | 4,6 طمغاج Vy : طفغاج PbPaM || 5 نصر PaMVy : + بن Pb || 6 درت ... ایدوب PaMVy : ٤٦٢/٤٥٨ سنه‌سی اولیجق یکرمی اوچ ییل ملك اولوب آخر اولدخی رحلت ایدوب یرینه Pb || 7 بن‌ایلیك ... طمغاج (طفغاج PaM) PaMVy : -Pb | الب PaMVy : — Pb || 8 دخی PaTVVy : + شمس‌الملوك Pb | همشیره‌سی Vy : قز قرنداشی PbPaTVM || 9 جلالیه MVy : جلالیه‌یه PaTV — Pb || 9 — 10 قرنداشی ... اولب PbPaTVVy : — M | طمغاج Vy : طفغاج PbPaTV || 11 طوتب Vy : + ینه PaTVM حبسله ینه Pb || 12 تا...

yüz yiğirmi üçünde[1] müteveffa olub oğlı K a r a H a n Ö m e r bin Y u s u f yirine cülûs itdi, mukarrer oldı, tâ şuña değin-kim, karındaşı M a h m u d bin Y u s u f hicretüñ dört yüz otuz tokuzında[2] anı tutub, habs idüb ikisi bile zehir ile helâk oldılar. Memleketlerüñ Semerkand'dan T a m g a ç H a n E b û İ s h a k İ b r a h i m bin N a s r İ l i k H a n kasd idüb aldı, müstevli olub ol dahi âhir hicretüñ dört yüz altmış ikisinde[3] vefât idüb oğlı Ş e m s ü l - M ü l k bin İ l i k H a n N a s r ibn-i T a m g a ç kayimmakam olub S u l t a n A l p A r s l a n'uñ kızını tezevvüc idüb Sultan M e l i k ş a h dahi bunuñ hemşiresi T ü r k â n Hatun-ı Celâliyye'yi tezevvüc itdi. Âhir müteveffa olub karındaşı H ı ż ı r H a n bin T a m g a ç kayimmakam olub baᶜdehu ol dahi müteveffa olub oğlı A h m e d H a n bin C a f e r H a n yirine cülûs idüb âhir Sultan M e l i k ş a h tutub iklimine gönderüb, tâ hicretüñ dört yüz seksen sekiz senesinde[4] askeri "*mülhid*dür„ deyü *beyyine* ikame idüb depeleyince eceli anda *mukadder*di. Bundan soñra K a d i r H a n C e b r a i l bin Yusuf ibn-i H a r u n padişah oldı, tâ Sultan S e n c e r bin M e l i k ş a h depeleyüb yirine, M e h m e d H a n bin S ü l e y m a n bin D a v u d bin İ b r a h i m bin T a m g a ç ibn-i N a s r İ l i k H a n'ı nasbedince, M e h m e d bin S ü l e y m a n hicretüñ biş yüz on bişinedek[5] *mukarrer* oldı.

Müverrih eydür : Mülûk-i Haniyye'den ve Selâtîn-i Hakaniyye'den bana âhar malûm olan budur ki, bunlaruñ ahbârından bu zikr olunandan gayriye vâkıf olmadum dir (18).

[1] M. 1031 - 1032 [2] M. 1047 - 1048 [3] M. 1069 - 1700
[4] M. 1095 [5] M. 1121 - 1122

ملحددر *PaTVM* : تا هجرتك ٤٣٢ — ٤٨٨ سنه‌سی اولیجق یکرمی آلتی ییل ملك ینه ملحددر
Pb — *Vy* || 13 قدر خان *TVMVy* : قره خان *Pb* || 14 یوسف بن *PbPaMVy* : + یوسف
TV | ملکشاه *PbPaTVM* : ملکشاهی *Vy* || 15 طمغاج *Vy* : طفغاج خان *PbPaTVM* ||
17 مورخ *TVMVy* : یکرمی آلتنجی ییل صاحب تاریخ *Pb* | خانیه‌دن *PaTVMVy* : جانبندن *Pb*

فائده خان و خاقان که خلق ایچنده ذکر اولنب دینلور ملوك
ترکه دیرلر نته‌که فغفور ملوك چینه دیرلر رای ملوك هنده دیرلر
3 کسری ملوك فرسه دیرلر قیصر ملوك رومه دیرلر فرعون ملوك مصره
6b دیرلر تبع ملوك یمنه دیرلر نجاش ملوك حبشه دیرلر | افشین ملوك
اشروسنه‌یه دیرلر و صول ملوك جرجانه دیرلر اصبهبد ملوك اذربایجانه
دیرلر ارسلان ملوك طبرستانه دیرلر اخشید ملوك فرغانیه دیرلر

6 — 1 فائده ... دیرلر *PbPaTVMVy* : — *FA* || 1 ذکر اولنب *TVVy* : — *PaM* || 2 چینه *PaMVy* : چینیه‌یه *TV* | رای *PaVMVy* : رأی *T* || 3 فرسه *PaMVy* : قدرسه *TV* عجمه *Pb* || 4 افشین *PbPaV* : اقشین *TMVy* || 5 aslında اشروسه‌یه *Vy* : اشروسیه‌یه *M* : اشروسییه *PbPa* اشروسییه *TV* | اذربایجانه *Vy* : آزربایجانه *PaTV* اذربایجانه *M* || 6 ارسلان *TVVy* : رسلان *FaM* | اخشید *PaMVy* احشید *TV* | فرغانیه *PaM* : فرعانیه *Vy* قرمانیه‌یه *TV*

Faide: *Han* ve *Hāḳān* ki halk içinde zikr olunub dinilür, mülûk-i Türk'e dirler. Niteki F a ğ f û r mülûk-i Çin'e dirler. R a y mülûk-i Hind'e dirler. K i s r â mülûk-i Fürs'e dirler. K a y s e r mülûk-i Rûm'a dirler. F i r ᶜ a v n mülûk-i Mısr'a dirler. T ü b b a ᶜ mülûk-i Yemen'e dirler. N e c a ş i mülûk-i Habeş'e dirler. A f ş i n mülûk-i Ü ş r û s e n e'ye dirler ve S o l mülûk-i Cürcân'a dirler. İ s b e h b e d mülûk-i Azerbaycân'a dirler. A r s l a n mülûk-i Taberistan'a dirler. A h ş i d mülûk-i Fergana'ya dirler (19).

طبقۀ ثانيه

ملوك سلچوقيۀ روميۀ بيان ايدر

مورخ مختار ايدر بالكليه سلطنت ترك خان سلاطين سلچوقيه‌يه انتقال 3
اتدى بونلر ميسره‌دندر قنيق بن دينكيز خان بن اغوز نسلندندر اقليم
سابعك كفرۀ اتراك شماليسندن ايمانه كلب صاحبرأى و تدبير و شجاع و دلير
اولرلر اول طايفه‌دن اول ايمانه كلن بودر بونك زماننده بيغور كفار 6
اتراكه پادشاهدى دقاقك حسن رأين كورب اتراكله جنكلرنده بونكله
مشاوره قلب بونك فكرنى صواب بلب تدبيرين ايدردى اول متوفى اوليجق
سلجق نام بر اوغلى قلدى چونكه رجوليت حدنه يتشـدى ملك ترك 9
تدبير عساكرنى اكا تفويض اتدى و اندن صكره سلجقده اثر نجابت
ظاهر اولب جموعى متكثر اولب چوغلدى ملك ترك بنك كثير خلقندن
خوف ايدب قتلنه قصد اتدى سلجق دخى بو ايشـدن خبردار اولب 12
قاچوب ملك خانيه شهاب الدعوه قدر خان بن هارون يانيه واردى جنده | 7a
نزول قلب بلاد كفرۀ اتراكه غزا ايتمكه قدر خاندن استمداد اتدى قدر خان
دخى بوكا لشكر عظيم قوشب كفارله مقاتله ايدب يوز يدى ياشنده كفار النده 15
شهيد اولدى ايكى اوغلى قلدى اسرائيل كه ارسلان دينلر و ميكائيل اتالرينك

16—1 طبقۀ ... اتالرينك *PbPaTVMVy* : — *FA* ¦ 1 طبقۀ *PbPaTVVy* : لطيفۀ *M* ¦ 2 روميه ... ايدر *PaMVy* : رومينك بيانده‌در *TV* سلچوقيۀ بلدورر *Pb* ‖ 3 مورخ مختار *PaM* : مورخ *TV* تواريخ مختار *Pb—Vy* | ترك خان *TVVy* : تركستانى *M* تركستان *Pb* ‖ 4—3 انتقال... اغوز *PaTVMVy* : اهل اسلام *Pb* ¦ 5 سابعك *PbPaMVy* : سابقك *TV* ¦ 6 ايمانه *PaVy* : اسلامه *PbTVM* | بيغور *PaTVMVy* : بغور *Pb* | كفار *PaMVy* : كفارى *TV* ¦ 8 تدبيرين *Vy* : تدبيرنى *TV* + تين *PaM* ‖ 9 سلجق *PaTVMVy* : سلجك *Pb* | نام *PaTVMVy* : + اهل اسلام *Pb* ‖ 13 جنده *PaMVy* : چنده‌يى *V* چنده‌لى

TABAKA-İ SÂNİYE

Mülûk-i Selçukiyye-i Rûmiyeyyi beyan ider

Müverrih-i *muhtar* eydür: Bi'l-külliyye saltanat-ı Türk Han, selâtîn-i Selçukiyye'ye intikal itdi. Bunlar meyseredendür. Kınık Bin Dingiz Han ibn-i Oğuz neslindendür. İklim-i sâbi^cüñ kefere-i etrâk-i şimalisinden imana gelüb sahib-i rey ü tedbir ve şücâ^c ü *dilîr* olurlar. Ol tâifeden evvel, imana gelen budur. Bunuñ zamanında Beygur(1), küffâr-ı etrâke padişahdı. Dakak'uñ *hüsn-i reyin* görüb etrâkle cenklerinde bunuñla müşâvere kılub, bunuñ fikrini *savab* bilüb tedbirin iderdi. Ol müteveffa olıcak Selçuk nâm bir oğlı kaldı. Çünki *recüliyyet* haddine yitişdi, Melik-i Türk, tedbir-i asakirini aña *tafvîz* itdi. Ve andan soñra Selçuk'da *eser-i necâbet* zahir olub *cümû*^cı *mütekessir* olub çoğaldı. Melik-i Türk, bunuñ *kesîr* halkından *havf* idüb katline kasd itdi. Selçuk dahi bu işden haberdar olub, kaçub Melik-i hâniyye Şahâb üd-Da^cve Kadir Han bin Harun yanuna vardı. Cend'e *nüzul* kılub bilâd-i kefere-i etrâke gaza itmeğe Kadir Han'dan *istimdâd* itdi. Kadir Han dahi buña leşker-i azîm koşub küffârla mukatele idüb yüz yidi yaşında küffâr elinde şehid oldı. İki oğlı kaldı: İsrail ki, Arslan dinilür ve Mikâil atalarınuñ

چنکه *Pb* || 14 استمداد اتدی *PaTVMVy* : دستورالوب *Pb* || 16 شهید اولدی *PaTVMVy* : + نظم بردر یکت قوجه شویله‌که وار اولومه کالنحکزای اختیار نه‌یکت دیر نه قوجه‌در خرج ایدر بر طغورر بیو نه خال ایدر *Pb*

قايم مقامى اولب ماوراءالنهرده اترا كدن چوق كشيلر تحت حكومتنده اولدلر
هيچ بو ايكيسندن غيريه كمسنه انتساب اتمزلردى اتفاق ملك هند سلطان
محمود بن سبكتكين ملك ماوراءالنهر قرا خان معاونتيله نهر جيحونى كچدى 3
ارسلان خان سلطان محموده كلب سلطان محمود دخى انك همتن و شجاعتن
وكنديه انقياد قلشين كورب تعجب ايدب طلب اتديكه سفردن دونجك
بونى خلقيله خراسانه كچرب كندو خدمتنده اولا ارسلان بو سزى 6
قبول اتمدى سلطان محمود دخى غضب ايدب طوتب بغلتدى حبس اتدى
بله الب كتدى ارسلانك قرنداشى ميكائيل بو حالى كوريجك خلقيله
سلطانه تابع اولدى خراسانه كچب خراسان اوالرنده ساكن اولدلر چونكه 9
اتراك خراسانه كچدى سلطان محمود اتراكى انده كچردوكنه اصحاب آل
سلجقدن خوف ايدب خيلى نادم اولدى اندن سلطان محمود ارسلان
بن سلجوقى بلاد هندده قلعهٔ | كالنجاره كوندرب انده ارسلان محبوسكن **7 b** 12
متوفى اولدى اول جهتدن سلطان محموديله آل سلجق اراسنده وحشت
عظيمه و حروب كثيره واقع اولدى اندنصكره سلطان محمود متوفى اولوب
اوغلى مسعود بن محمود جلوس ايديجك اصحاب ابن سلجوق ايچين لشكر 15
جمع ايدب كلب اوغرشب بنلر اصحاب ابن سلجوقى صيوب بعضسنى قرب
و بعضسنى دخى اسير اتديلر اندن صكره ميكائيل دخى متوفى اولب
ايكى اوغلى قلدى بريسى ابوطالب محمد طغرل بك وبريسى داود جعفر 18
بك و آل سلجوقيهٔ اتراك اوغلى ابوطالب محمد طغرل بكه اتباع اتديلر

1—19 قايم‌مقامى ... اتديلر *PaTVMVy* : — *FA* || 4 خان *Vy* : ميكائل *Pb* — *PaTVM* | دخى *PbTV* : — *PaMVy* || 5 سفردن *PbPaTVM* : سفرده *Vy* || 6 سزى *PaTVMVy* : ايشدوب *Pb* || 11 محمود *PbTVVy* : — *PaM* || 12 هندده *PbVy* : هند قلعه‌لرندن *TV* هندد‌ن *PaM* | كالنجار *PaTVM* : كالنجاره *Vy* كلنجاره *Pb* || 13 اولدى *PaTVMVy* : + بيت هر كلنك كتدوكى اى بيش بين سكا بكا اورنك اولپدر يقين *Pb* | محمود *PbVy* : — *PaTVM* || 14 متوفى اولوب *PaTVMVy* : دخى جهان سرايندن سفر ايدوب كتدى بيت هركشى ايتدوكين بولسه كرك همم جبيننده اولن اولسه كرك *Pb* || 18 داود *PaTVVy* : — *PbM* | جعفر *MVy* : جعفرى *PaTV* — *Pb*

kayimmakamı olub Maverâünnehr'de etrâkden çok kişiler taht-ı hükûmetinde oldılar. Hiç bu ikisinden gayriye kimesne *intisâb* itmezlerdi. *İttifak* Melik-i Hind Sultan Mahmud bin Sebüktekin, Melik-i Maverâünnehr Kara Han muavenetiyle nehr-i Ceyhun'ı geçdi. Arslan Han, Sultan Mahmud'a gelüb Sultan Mahmud dahi anuñ himmetin ve şecâᶜatin ve kendüye *inkıyad* kılışın görüb taᶜaccüb idüb taleb itdi ki, seferden dönicek bunı halkıyle Horasan'a geçürüb kendü hizmetinde ola. Arslan bu sözi kabul itmedi. Sultan Mahmud dahi *gazab* idüb, tutub bağlatdı, haps itdi, bile alub gitdi. Arslan'uñ karındaşı Mikâil bu hali göricek halkıyle sultana tabiᶜ oldı. Horasan'a geçüb Horasan ovalarında sâkin oldılar. Çünki etrâk Horasan'a geçdi, Sultan Mahmud etrâki anda geçürdüğine - eshâb-ı Âl-i Selçuk'dan havf idüb - hayli nâdim oldı. Andan (sonra) Sultan Mahmud ibn-i Selçuk'ı bilâd-ı Hind'de kalᶜa-i Kâlencâr'a [1] gönderüb anda Arslan mahbusken müteveffa oldı. Ol cihetden Sultan Mahmud'la Âl-i Selçuk arasında *vahşet*-i azîme ve *hurûb*-i kesîre vaki oldı. Andan-soñra Sultan Mahmud müteveffa olub oğlı Mesᶜud bin Mahmud cülûs idicek, eshâb-ı İbn-i Selçuk için *leşker* cemᶜ idüb, gelüb, uğraşub, bunlar eshâb-ı ibn-i Selçuk'ı sıyub, baʾzısını kırub ve ba'zısını dahi esir itdiler. Andan soñra Mikâil dahi müteveffa olub iki oğlı kaldı: Birisi Ebû Talib Mehmed Tuğrul Beğ ve birisi Davud Cafer [2] Beğ. Ve Âl-i Selçukıyye-i Etrâk, oğlı Ebû Talib Mehmed Tuğrul Beğ'e *ittibâᶜ* itdiler.

[1] Kâlinjar, 25 0N 80 35E
[2] Doğrusu ÇAĞRI'dır.

صکره طغرل بك دخی سلطان مسعودله اوغراشب سلطان مسعودی
صیب طوتساق قلب اول ولایتی تمام طوتدی ماحصل خراسانه و عراقه
3 تدریجله مستولی اولب طقوز ایه‌دك تمام ایرآنه مستولی اولب یوز آلتمش
طقوز ییل حاکم اولدیلر نته‌کم قسم خامس جهان نماده ذکر اولندی

اما سلطان السلجوقیة بالروم آل سلجقدن قونیایه و اقسرایه و
6 نکدیه و انکوریه و غیری بلاد معروفهٔ رومه اول مالك اولان سلطان
رکن‌الدین سلیمان بن قطلمش بن ارسلان بن سلجوق بن دقاقدیکه ملك
8a شاه بن | الب ارسلان بن داود بك بن میکائیل بن سلجق بن دقاقك
9 ایام دولتنده انك قبلندن نائب اولوب کلب رومه داخل اولب مستولی
اولدی هجرتك درت یوز یتمش یدیسنده و اندن صکره سلیمان انطاقیه‌یه
وارب نصاری الندن الوب فتح اتدی اندن صکره صاحب حلب مسلم بن
12 قوس‌العقیل (قریش‌العقیلی) هجرتك درت یوز یتمش سکزنده صفر آینك
یکرمنجی کونی سلیمانله اوغرشب سلیمان مظفر اولب مسلم معرکه‌ده مقتول
اولوب سلیمان وارب حلبه مالك اولدی اندن صاحب دمشق عموسی اوغلی
15 تتش بن الب ارسلان که ملکشاهك قرنداشیدر کلب حلب ایلنده
اوغراشب هجرتك درت یوز یتمش طقوزنده سلیمان معرکه‌ده مقتول
اولب اوغلی قلیج ارسلان بن سلیمان قایم مقامی اولدی اغلظ ناسدی
18 و بنوك زماننده کفاره بلاد رومدن فتوحات کثیره اولدی هجرتك
درت یوز طقسان طقوزنده متوفی اولوب اوغلی مسعود بن قلیج

19 — 1 صکره ... قلیج : PbPaTVMVy — FA || 5 اما ... بالروم : PbPaTVVy — M || 6 انکوریه Vy : انقره‌یه PbPaTVM | وغیری ... رومه PbPaTV : و غیر معروفهٔ بلاد رومه Vy — M | مالك PbPaTVVy : ملك M || 7 رکن‌الدین (+ بن TVM) ... دقاقدیکه TVMVy : بن قلیج ارسلان بن معود بن سلیمان بن قطلمش بن اسلاید بن سلجوق بن قاقدیکه براز الب ارسلان Pb || 8 الب PaTVM : — Vy || 11 نصاری PaTVM : نصار Vy حصاری Pb || 12 قوس‌العقیل Vy : قوش‌العقیله PbTV قوش‌العقیلی PaM || مالك PbTVMVy : + و ملك Pa || 14—15 aslında اوغلی یتشبن Vy :

Soñra Tuğrul Beğ dahi Sultan Mes^c^ud'la uğraşub, Sultan Mes^c^ud'u sıyub, *tutsak* kılub ol vilâyeti tamam tutdı. *Mâ-hasal* Horasan'a ve Irak'a tedricle müstevli olub tokuz ayedek tamam-ı İran'a müstevli olub, yüz altmış dokuz yıl hâkim oldılar. Nitekim kısm-ı hâmisi-i *Cihan-nümâ*'da zikr olundı (2).

Ammâ Sultan üs-Selçukiyyeti bi'r-Rûm: Âl-i Selçuk'dan Konya'ya ve Aksaray'a ve Niğde'ye ve Engûriyye'ye ve gayri bilâd-ı *ma^c^rûfe*-i Rûm'a evvel malik olan, Sultan Rükn üd Dîn Süleyman bin Kutalmış bin Arslan bin Selçuk ibn-i Dakak'dı ki, Melikşah bin Alp Arslan bin Davud Beğ bin Mikâil bin Selçuk ibn-i Dakak'uñ eyyâm-ı devletinde anuñ kıbelinden *naib* olub, gelüb Rûm'a dahil olub müstevli oldı. Hicretüñ dört yüz yitmiş yidisinde[1]. Ve andan soñra Süleyman Antakye'ye varub *nasârâ* elinden alub feth itdi. Andan soñra sahib-i Haleb Müslim bin Kureyş[2] il-Ukaylî hicretüñ dört yüz yitmiş sekizinde Safer ayınuñ yiğirminci güni[3] Süleyman'la uğraşub, Süleyman muzaffer olub, Müslim *ma^c^reke*de maktul olub Süleyman varub Haleb'e malik oldı. Andan (sonra) sahib-i Dimeşk ammûsi oğlı Tutuş bin Alp Arslan ki, Melikşah'uñ karındaşıdur, gelüb Haleb ilinde uğraşub hicretüñ dört yüz yitmiş tokuzında[4] Süleyman ma^c^rekede maktul olub oğlı Kılıç Arslan bin Süleyman kayimmakamı oldı. *Ağlaz-i nâs*dı. Ve bunuñ zamanında küffâra bilâd-ı Rûm'dan fütûhat-ı kesîre oldı. Hicretüñ dört yüz toksan tokuzında[5] müteveffa olub oğlı Mes^c^ud bin Kılıç

[1] M. 1084 - 1085
[2] Metinde Kavs şeklinde yazılmışsa da doğrusu KUREYŞ'dir.
[3] 16 haziran 1085 [4] M. 1086 - 1087 [5] M. 1105 - 1106

اوغلیدر ینش بن *PbTV* اوغلی تیش ابن *PaM* | ایلنده *Pb Vy* : التده *V* التنده *TM*
الینده *Fa* || 17 بن سلیمان *PaMVy* : سلیمان شاه *Pb* — *TV* || 18 و کفاره بونك زماننده
TVM : و بنوك زماننده کفار *Vy* وکفاردن بونك زماننده *Pb* | کثیره *PaMVy* : +
واقع *TV* || 19 طقوزنده *PaTVMVy* : + یکرمی ییل سلطنت سوروب اخر پادشاهلغی *b* /

ارسلان یرنه جلوس اتدی ملك شجاع و کریم و صالح و کثیرالغزو
والجهاد ادی حوالئ اماسیده سمره نام بر شهر یاپب انده توطن اتدی | **8 b**
مسجدلر مدرسه‌لر یاپوب خانقاهلر بنا اتدی و بونك ایام دولتنده ترك 3
استانبول قرشوسنده اسکودره کاب ملك قسطنطنیه‌دن دخی جزیه و
خراج الدلر و سلطان مسعود اللی بر ییل پادشاه اولوب هجرتك بیش
یوز اللی برنده متوفی اولب اوغلی سلطان عزالدین قلیج ارسلان بن 6
مسعود قایم مقامی اولدی و بونك ایامنده ملك سرف والامان کورکو نام
کافرکه دسبوت دیمکله ملقبدر وراء قسطنطنیدن یوز قرق بیك چری
مسلح کافر فارسلری جمع ایدب و یایانك خود قیاسن انجق الله بلردی 9
بو صورتله خروج ایدب وارب بلاد رومیه داخل اولب تمامت روم
النه مستولی اولب نهب و غارت ایدب کاب قسطنطنیه تکورنی چقارب
کندویه مطیع قلب اوغلنی و قرنداشنی و اقاربندن قرق کشیله رهن الوب اللی 12
قنطار التون و اللی قنطار کومش و بی قیاس لباس اطلاس الوب استانبولده اولان
کمیلری ضبط ایدوب هب کلیبولی بوغازنه ایلتدرب دکزی کچوب قلیج ارسلان
مملکتنه داخل اولب اوجده اولن ترکمنلرله قتال عظیم ایدب | اوتوز اوج **9 a** 15
کونده بونلری سوره‌رك قونیایه یقین یتدی ملك قلیج ارسلان اوغلی قطب-
الدین دخی عساکر جمع ایدب قرشولیوب جنکلشب دسپوت مظفر اولب
قطب‌الدینی منهزم قلب قونیه النه کلب شهره هجوم ایدب مسلمانلردن جماعت 18
عظیمه اوغرشب مسلمانلردن چوق کشی مقتول اولدی و دسپوت قونیه

19 — 1 ارسلان ... قونیه : *TVMVy PbPa* : — *FA* || 7 مسعود *Vy* : + بن قلیج ارسلان بن سلیمان *PaTVM* | و : *PaTVM PbVy* | الامان *Vy*: المان *PbPa TVM* || 8 دسبوت *Vy* : دسپوت *Pa TV* دستپود *Pb* | یوز ... حربی *PbMVy* : ۱۰۰۰۰ چری *TV* یوز قرق بیك حزلی *Pa* || 11 تکورنی *Vy* : +ضربله *PaTVM* ضربی *Pb* || 14 ضبط *Vy*: محیا *TV* عضب *M* غصب *PbPa* | کلیبولی *TVVy Pb* : قالیه بولی *M* قالی بولی *Pa* || 16 سوره‌رك *PbPaTVM* : سزرك *Vy*

Arslan yirine culûs itdi. Melik-i şücâ^c ve *Kerîm* ve sâlih ve kesîr ül-*gazv* ve'l- *cihâd* idi. Havâli-i Amasya'da Simre nâm bir şehir yapub anda *tavattun* itdi. Mescidler, medreseler yapub *hankah*lar bina itdi. Ve bunuñ eyyâm-ı devletinde Türk, İstanbul karşusında Üsküdar'a gelüb melik-i Kostantiniyye'den dahi *cizye* ve *harac* aldılar. Ve Sultan Mes^cud elli bir yıl padişah olub hicretüñ biş yüz elli birinde[1] müteveffa olub oğlı Sultan ^cİzz üd-Dîn Kılıç Arslan bin Mes^cud kayimmakamı oldı. Ve bunuñ eyyâmında melik-i Sırf (3) ve Alaman Görgo[2] nâm kâfir ki, *despot* dimekle mülakkabdur, *verâ*-i Kostantıniyye'den yüz kırk bin *çerî*-i müsellah kâfir *fâris*leri cem^c idüb ve yayanuñ *hod* kıyâsın ancak Allah bilürdi. Bu suretle *hurûc* idüb, varub bilâd-ı Rûmiyye'ye dâhil olub *tamamet*-i Rûm ili'ne müstevli olub, *nehb* ü *gâret* idüb, gelüb Kostantıniyye tekvûr'unu çıkarub kendüye muti^c kılub oğlını ve karındaşını ve *ekârib*inden kırk kişiyle rehn alub, elli kantar (4) altun ve elli kantar gümüş ve *bî-kıyâs libâs-ı atlas* alub İstanbul'da olan gemileri zabt idüb hep Gelibolu boğazına iletdirüb deñizi geçüb, Kılıç Arslan memleketine dâhil olub *uc*'ta olan türkmen'lerle kıtal-i azîm idüb otuz üç günde bunları sürerek Konya'ya yakın yitdi. Melik Kılıç Arslan oğlı Kutbüd-Dîn dahi asakir cem^c idüb, karşılayub, cenkleşüb despot muzaffer olub, Kutb üd-Dîn'i *münhezim* kılub Konya iline gelüb, şehre hücûm idüb, müslimanlardan cemaat-i azîme uğraşub müslimanlardan çok kişi maktul oldı. Ve despot Konya

[1] M. 1156 - 1157.

[2] III. Haçlı seferine katılan Alman ordusunun başında Anadolu'ya gelen ve 10 temmuz 1190 da Silifke yakınlarında Göksu'da (Kalikadnus) boğulan İmparator Feredrik Barbaros'dan, Neşrî bu isimle ve bu şekilde bahsetmektedir.

اوزرنده بیش کون اوتروب آخر قلج ارسلان امان دلیب دسپوت دخی
امان وروب مسلمانلر اراسنده بر قاعده قویب اول شهرك اکابرندن و اعیان
سلطنتندن یکرمی کشی رهن الب طرسوس یولندن بیت المقدسه حج
اتمکه کیدب بلاد ارسندن اوته مسیسه داخل اولب نهر جیحان که اکا
شمدی جهان صویی دیرلر کنارنه قونب یملك ییب بر ساعت یاتب اویوب
اندن اویانب کوکلی صوق صویا کرمك استیب همان که صویه کردی حق
تعالی قدرتیله مزاج خبیثنه مرض عظیم یتشوب اوچ کون آنده یاتب
هجرتك بیشیوز التیسنده جان اصمرلدی اوغلی عسکرین الوب ینه اقلیم-
لرینه رجوع اتدلر هجرتك بیشیوز سکسن سکزنده | سلطان قلج ارسلان
متوفی اولدی مقتول دخی اولدی دنلدی ملك عاقلدی بنك زماننده
چوق فتوح اولدی صاحب بلاد سیس لیغوندن و بلاد لشکر(یدن) صاحب
عموریدن و صاحب بلاد استانبول فسلیوسدن و صاحب بلاد طربزون کیر
الکس دن بونلردن دخی چوق نسنه فتوحی واردی و بلاد قلج آرسلان بو
مذکور اولان کافرلرك وسطنده ایدی و مدت حکومت سلطنتی اوتوز یدی ییل
اولب صکره اون بر اوغلی قالدی هربری بر مملکتك ملکی ایدی ملك
رکن الدین سلیمان شاه صاحب توقاتدی و ملك ناصرالدین برکیارق شاه
صاحب نکیساریدی و ملك مغیث الدین طغرل شاه صاحب ابلستاندی و
ملك نورالدین سلطان شاه صاحب قیصریه ایدی و ملك قطب الدین ملك
شاه صاحب سیواسدی و ملك معزالدین قیصر شاه صاحب ملاطیه

1—19 اوزرنده ... ملاطیه PbPaTVMVy : — FA || 1 آخر TV : — PbPa MVy | دخی PbTV : — PaMVy || 3 سلطنتندن TV : سلطنتدن PaVy دولتدن M — Pb || 4 ارسندن Vy ارمندن PaVM ارمنه‌دن T | مسیسه Vy : مصیصیه M مصیصییه PaTV موصلیه Pb | جیحان Pa : جلجان PbVy جیحون TVM || 8 اوغلی PaTVMVy : + پلید Pb || 9 قلج ارسلان PaMVy : + بن مسعود بن قلیج ارسلان بن سلیمان TV || 11 فتوح PaMVy : + میسر TV | لیغوندن PaVM : لیفوندن Vy لیقوندن T یغندن Pb | 12 فسلیوسدن Vy : فاسلیوسدن M — PbPaTV | گیر PaTVM : کبیر Vy کبر Pb | aslında طربزندن Vy : طربزوندن M طربوزن TV طره‌بوزوندن Pa طره‌یزندن Pb || 15 اون بر PaTVMVy : اون یدی Pb || 17 ابلستان PbPaVy : آبلستان M البستان TV || 18 قیصریه PbPaTVM : قصریه Vy

üzerinde biş gün oturub, âhir, Kılıç Arslan aman dileyüb despot dahi aman virüb, müslimanlar arasında bir kaide koyub, ol şehrüñ *ekâbir*inden ve *âyân*-ı saltanatundan yiğirmi kişi rehn alub Tarsus yolundan Beyt ül-Mukaddes'e [1] hac itmeğe gidüb bilâd-ı Ersin'den öte Misis'e dâhil olub Nehr-i Ceyhan ki, aña şimdi Cihan suyu dirler, kenarına konub yimek yiyüb, bir saat yatub uyuyub, andan (sonra) uyanub, göñli sovuk suya girmek isteyüb heman ki suya girdi, Hak Teâlâ kudretiyle *mizac-ı habîs*ine *maraz*-ı azîm yitişüb üç gün anda yatub hicretüñ biş yüz altısında [2] can ısmarladı. Oğlı askerin alub yine iklimlerine rücûᶜ itdiler. Hicretüñ biş yüz seksen sekizinde [3] Sultan Kılıç Arslan müteveffa oldı. Maktul dahi oldı dinildi. Melik-i âkıldı. Bunuñ zamanında çok fütûh oldı. Sahib-i bilâd-ı Sis Liğon'dan [4] ve bilâd-ı Leşkerî (den) (5), sahib-i Amûriyye'den ve sahib-i bilâd-ı İstanbul Vasileus'dan ve sahib-i bilâd-ı Trabzon Kir Aleksi'den [5], bunlardan dahi çok nesne fütûhı vardı. Ve bilâd-ı Kılıç Arslan bu mezkûr olan kâfirlerüñ vasatında idi. Ve müddet-i hükûmet-i saltanatı otuz yidi yıl olub soñra on bir oğlı kaldı. Her biri bir memleketüñ meliki idi. Melik Rükn üd-Dîn Süleyman Şah, sahib-i Tokat'dı. Ve Melik Nâsır üd-Dîn Berkyaruk Şah, sahib-i Niksar idi. Ve Melik Mugîs üd-Dîn Tuğrul Şah, sahib-i Ablistan'dı. Ve Melik Nur üd-Dîn Sultan Şah, sahib-i Kayseriyye idi. Ve Melik Kutb üd-Dîn Melikşah, sahib-i Sıvas'dı. Ve Melik Muᶜizz üd-Dîn Kayser Şah, sahib-i Malatya

[1] Kudüs şehri

[2] M. 1112 - 1113 (Metindeki bu tarih yanlıştır. Hicrî beş yüz seksen altı olmak gerekiyor ki M. 1190 demektir).

[3] M. 1192

[4] M. 1185 - 1219 yıllarında Küçük Ermenistan kıralı (*Büyük*) Leon II.

[5] M. 1202 - 1222 yıllarında Trabzon Rum İmparatoru Aleksi I. Komnen.

ایدی و ملك شجاع الدین سحر شـاه صاحب اراقلیه ایدی و ملك
مظفرالدین ارسلان شاه صاحب نیکده ایدی و ملك نظام‌الدین ارغون
10a 3 شاه صاحب| اماسیه ایدی و ملك محی‌الدین مسعود شاه صاحب انکوریه
ایدی و ملك غیاث‌الدین کیخسرو صاحب برغلو ایدی چونکه قلج ارسلان
متوفی اولدی غیاث‌الدین اصغری اتاسی ولی‌عهد ایدنمشـدی اول دخی
6 اتاسی وصیتیله غیاث‌الدین کیخسرو قایم مقامی اولدی اندن قرنداشی صاحب
توقاد رکن‌الدین سلیمان شاه قوت طوتب غیاث‌الدین کیخسرو اندن منهزم
اولب خواصیله و اولادیله بلاد ارمنیه‌یه قاچوب صاحب سیس لیغون تکور
9 اکا اکرام ایلدی اندن قرنداشی صاحب ابلستان مغیث‌الدین طغرل شاه
یانته واردی اول دخی اکرام تام اتدی اندن ملاطیه‌یه. وارب اندن شامه
رحلت ایدب اندن آمده اندن اخلاطه اندن جانیته اندن استانبوله وارب
12 فسلیوس یاننده اهلی و اولادی ملك علاءالدین کیقبادله و ملك عزالدین
کیکاوسله اقامت اتدلر تا شوکا دکین کم برادری رکن‌الدین اتاسی تختکاهی
10 b قونیاده هجرتك بیشیوز طقسان طقوزی ذی‌القعده‌سنده متوفی اولب مدت
15 ملکی اون بر ییل اولب اوغلی| عزالدین قلج ارسلان بش‌آی پادشاه اولوب
بونك ایامنده صاحب عموریه بلاد لشکریدن قلعهٔ اسپرته ولایتیله شو اجلدن
اخذ اولندی اندن اولاد غیاث مظفرالدین محمود ایله بدرالدین یوسف اوج
18 بکلرندن اتفاق ایدب ذکریای حاجی بلاد فسلیوسده غیاث‌الدین کیخسروه
ویربیوب ینه رومه کلمکه تحریك ایدب قلبنی مطمئن قلدلر هجرتك التی

1—19 ایدی ... التی *PbPaTVMVy* : — *FA* || 1 اراقلیه ایدی *FaTVMVy* : ازکلیدی *Pb* || 4 برغلو *PaMVy* : برغمه‌لو *V* برغمه *T* بوغلو *Pb* || 5 اصغری *PaTV* : اصفری *Vy* کیخسروی *Pb* | *kenarda* : غالبا بوندن مراد الك کوچوك اوغلی کیخسرو شاه‌در *V* || 7—8 کیخسرو اندن منهزم اولوب *PaMVy* : کیخسری منهزم قلوب *Pb—TV* | لیغون *M Pb* : لیفون *Vy* : لیفوردن *Pa—TV* || 9 ابلستان *PbPaVy*: آبلستان *M* البستان *TV* || 11 جانیته *TVMVy*: جانیه‌ته *Pa* جانبینه *Pb* || 12 عزالدین *PaTVMVy*: معزالدین *Pb* || 15 قلیج *PbPaTVM*: — *Vy* || 16 عموریه *PbPaMVy*: عمویه *TV* | شو اجلدن *Vy*: سواحلدن *PbPaTVM* || 17 غیاث *Vy* *PaTV* : یاغبان *M* باغیان *Pb* | ایله *TV* : ایلی و *PaVy* — *Pb* | ایلی و *PaVy* : ظهیرالدین ایلی *M* ظهیرالدین ایلری *Pb* || 18 *aslında* ذکریای حاجی *PaTMVy* : ذکرنای حاجلری *Pb*

idi. Ve Melik Şücâᶜ üd-Dîn Seher[1] Şah, sahib-i Erakliyye (Ereğli) idi. Ve Melik Muzaffer üd-Dîn Arslan Şah, sahib-i Niğde idi. Ve Melik Nizâm üd-Dîn Argun Şah, sahib-i Amasya idi. Ve Melik Muhy id-Dîn Mesᶜud Şah, sahib-i Engûriyye idi. Ve Melik Gıyâs üd-Dîn Key-hüsrev, sahib-i Borğlu[2] idi. Çünki Kılıç Arslan müteveffa oldı, Gıyâs üd-Dîn Asgar'ı atası *velîᶜahd* idinmişdi. Ol dahi atası vasıyyetiyle Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev, kayimmakamı oldı. Andan karındaşı sahib-i Tokad Rükn üd-Dîn Süleyman Şah kuvvet tutub, Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev andan münhezim olub, *havass*ıyle ve evlâdıyle bilâd-ı Ermeniyye'ye kaçub sahib-i Sis Liğon[3] tekvur aña ikram eyledi. Andan karındaşı sahib-i Ablistan Mugîs üd-Dîn Tuğrul Şah yanına vardı. Ol dahi ikrâm-ı tâm itdi. Andan Malatya'ya varub, andan Şam'a rihlet idüb, andan Amid'e, andan Ahlat'a andan Canit'e ve andan İstanbul'a varub Vasileus yanında ehli ve evlâdı Melik ᶜAlâ üd-Dîn Keykubad'la ve Melik ᶜIzz üd-Dîn Keykâvus'la ikamet itdiler, tâ şuñadeğin kim, biraderi Rükn üd-Dîn, atası tahtgâhı Konya'da hicretüñ biş yüz toksan tokuzı zilkade'sinde[4] müteveffa olub, müddet-i mülki on bir yıl olub oğlı ᶜIzz üd-Dîn Kılıç Arslan biş ay padişah olub bunuñ eyyâmında sahib-i Amûriyye, bilâd-ı Leşkerî'den kalᶜa-i İsparta vilâyetiyle (birlikte) şu ecilden ahz olundı. Andan evlâd-ı Gıyâs[5] Muzaffer üd-Dîn Mahmud ile Bedr üd-Dîn Yusuf *uc* beğleründen ittifak idüb Zekeriyyâ-yı Hacibi bilâd-ı Vasileus'da Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev'e *viribiyüb* yine Rûm'a gelmeğe tahrik idüb kalbini *mutma'in* kıldılar. Hicretüñ altı

[1] Doğrusu SENCER'dir.

[2] Borğlu (Borlu = Uluborlu = Apollonya).

[3] Selçuk kaynaklarında Lifon şeklinde geçmektedir ki, Leon adının, o devirdeki Türk telâffuzuna göre doğrusu bu olsa gerek. Nitekim Viyana nüshasında da Lifon şeklindedir.

[4] 12 temmuz - 10 ağustos 1203

[5] Doğrusu YAĞI - BASAN'dır.

یوزنده غیاث‌الدین کیخسرو بن قلج ارسلان ینه قونیه‌یه کلب ثانیاً ینه
تخت قونیایه داخل اولب قرنداشی اوغلی عزالدین نواحیٔ توقاتده مقرر
اتدی غیاث‌الدین کیخسرو ملك شجاع و کریم و فاضل و شاعردی
بونك ایامنده دکز کنارنده مدینهٔ انطالیه فرنك الندن فتح اولدی
هجرتك التیوز سکزنده عموریه یاننده بلاد لشکریده شهید اولدی و
کیفیت شهادتی طبقهٔ عباسیه‌ده ذکر اولندی سلطنت اولاسی بر ییل
ایکی آی اولدی و مدت غربتی اون بر ییل اولدی سلطنت اخراسی
یدی ییل بر ای اولدی بعده بونك اوغلی السلطان الغالب عزالدین کیکاوس بن
کیخسرو اتاسنوك | [11a] یرنه قایم مقام اولب مقرر اولدغنلین قرنداشی علاءالدین
کیقبادك اوزرنه وارب طوتب ملاطیه‌ده حبس اتدی عزالدین ملك شجاع
و عاقلدی بونك ایام دولتنده بلاد جانیتدن مدینهٔ سینب یوم سبتده
جمادی‌الاخر آینك یکرمی التسنده و هجرتك التیوز اون برنده فتح
اولندی و هجرتك التیوز اون التسنده عزالدین حلبك اخذنه
قصد ایدب عزم اتدی ملك الاشرف دخی طویوب حیله ایدب عزالدین
جانب قونیایه رجوع ایدب سیواسه واصل اولیجق اول ییلده متوفی اولوب
یرنه قایم مقام برادری علاءالدین کیقباد بن کیخسرو جلوس اتدی ملك
شجاع و ملك کریمدی جلیل‌القدر و عظیم‌الشان اولوب اموالی ارتب
شوکتی زیاده اولب بلاد ارمنیهٔ اعلانك کلیسنه و جانیته و بلاد ارمنیهٔ
اسفله و بلاد لشکریه و بلاد فسلیوسه تا مضیق بحر رومه یعنی

1-19 یوزنده... یعنی PbPaTVMVy : — FA || 2—3 PbVy : مقدر ایدی TV مقرر قلدی PaM || 3 کیخسرو FaTVMVy : + که پدر سلطان علاءالدین کیقباددر Pb || 4 انطالیه Vy : انطاقیه PbTVM انطاکیه Pa | اولدی M : اتدی PaTVAVy ایدوب Pb || 8 بونك اوغلی PaM : — PbTVVy || 10 کیقبادك PbPaTVM : کیقباد Vy || 11 جانیتدن PbPaM : جانیتدن Vy جانیتندن V جانبندن T | سینب Vy : سینوب PbPaTVM || 14 طویوب PbPaM : دوتوب TV — Vy || 14-15 عزالدین... قونیایه Vy : عزالدین دخی جانب وطانیه‌یه TV خائب ونومیدینه PaM معزالدین جانب رومه ینه Pb || 16 قایم مقام برادری Vy : قرنداشی PaPaTVM || 16-17

yüzünde[1] G ı y â s ü d - D î n K e y h ü s r e v bin K ı l ı ç A r s l a n yine Konya'ya gelüb sâniyen yine taht-ı K o n y a 'ya dâhil olub karındaşı oğlı ʿİ z z ü d - D î n 'i nevâhi-i Tokat'da mukarrer itdi. G ı y â s ü d-D î n K e y h ü s r e v melik-i şücâʿ ve kerim ve fazıl ve şairdi. Bunuñ eyyâmında deñiz kenârında medine-i Antalya'yı *firenk* elinden feth itdi. Hicretüñ altı yüz sekizinde[2] Amuriyye yanında bilâd-ı Leşkerî'de şehid oldı ve *keyfiyyet*-i şehâdeti tabaka-i abbasiyye'de zikr olundı. Saltanat-ı ûlâsı bir yıl iki ay oldı ve müddet-i *gurbet*i onbir yıl oldı. Saltanat-ı *uhrâ*sı yedi yıl bir ay oldı. Baʿdehu es-Sultan ül-Galib ʿİ z z ü d - D î n K e y k â v u s bin K e y h ü s r e v atasınuñ yirine kayimmakam olub mukarrer oldığınlayın karındaşı ʿA l â ü d - D î n K e y k u b a d üzerine varub, tutub M a l a t y a 'da habs itdi. ʿİ z z ü d - D î n melik-i şücâʿ ve âkıldı. Bunuñ eyyâm-ı devletinde bilâd-ı Canit'den medine-i Sinob yevm-i sebtde cemaziyelahır ayınuñ yirmi altısında ve hicretüñ altı yüz on birinde[3] feth olundı. Ve hicretüñ altı yüz on altısında[4] ʿİ z z ü d - D î n, H a l e b 'üñ ahzına kasd idüb ʿazm itdi. M e l i k ü l-E ş r e f dahi tuyub hiyle idüb ʿİ z z ü d - D î n canib-i Konya'ya rücuʿ idüb Sıvas'a vasıl olıcak ol yılda müteveffa olub yirine kayimmakam biraderi ʿA l â ü d - D î n K e y k u b a d bin Keyhüsrev cülûs itdi. Melik-i şücâʿ ve melik-i kerîmdi. Celîl ül - kadr ve azîm üş - şân olub emvali artub şevketi ziyâde olub bilâd - ı Ermeniyye - i aʿlânuñ küllîsine ve Canit'e ve bilâd - ı Ermeniyye - i *esfel*e ve bilâd - ı Leşkerîy'e ve bilâd - ı vasileus'e tâ *maziyk* - i bahr - i Rûm'a (6) yani

[1] M. 1203 - 1204 [2] M. 1211 - 1212
[3] 2 kasım 1214 [4] M. 1219 - 1220

ملك... كريمدی *PaTVMVy* : ابتداسی بو یلوك ایچنده‌در و ارطغرل باباسی سلیمان شاه دخی بو اثناده
رومه كلمشدی ارطغرل یكرمی ایكی یاشنده ایدی بو اول ملك كیقباددركه بانی ٔ قونیه‌در و هم شجاعت
و لطافت و مروت دكرم كانی *Pb* || 17 اموالی ارتب *Vy* : سلطنت و *TV* اجناد و اموالی ارتوب
PaM اجناد و اولاد و اموالی ارتب *Pb* || 18 جانیته *M* : جانیه‌یه *Pa* جانبه *PbTV* جانكیه
Vy || 19 اسفله *PaTVM* : استله *Vy* اسفلی *Pb* | لشكریه *Vy* : لشكر *TV* : لسكریده *Pa*
لسكریه *Pb—M* | مضیق... یعنی *PaMVy* : — *PbTV*

اسكندر بوغازنه كلنجه مستولى اولدى بونك ايامنده مسلمانلر سينوبدن
11b قبجاق طرفنه كچب مدينهٔ سغداقى فتح ايدب نواحيسنه مالك اولدلر

3 ## حكايهٔ بناء قلعهٔ قونيه و سيواس و فتح قلعهٔ علائيه

سنه ٦١٨

هجرتك التيوز اون سكزنده سلطان علاءالدين سور قونيهٔ و سيواسى
6 يابوب القابنده الناصر لدين الله السلطان الاعظم زياده اولدى و دخى بونك
ايامنده قلعهٔ كليوروس كه دكز كنارنده علائيه ديمكله معروفدر فتح
اولندى هجرتك التيوز يكرم بشنده جلال الدين خوارزم شاهله بلاد
9 ارمنيه‌ده يصى چمن‌ده اوغرشب جلال الدين صنب آذربايجانه قچدى نته‌كه
طبقهٔ عباسيه‌ده تفصيل اولندى و دخى سلطان علاءالدين ايامنده مؤمنلر
بلاد كرجه مستولى اولوب قلاع كثيره فتح اتدلر انلردن خواه ناخواه
12 دلر دلمز الدلر و بونلردن غيرى اوتوز قلعه دخى فتح اتدلر اندن سلطان
علاءالدين يكشنبه كونى شوالك دردنده اربع وثلثين و ستمائه‌ده ارض
رومدن قباديه نام يرده دار فنايى ترك ايدب بقا سراينه رحلت اتدى
15 و بونك اثار عدلى و خيراتى افاق ايچنده مشهوردر اون طقوز پاره
شهر يابب نيجه جامع و مدرسه‌لر و خانقاهلر و كاربان سرايلر بنا اتمشدر
و بنوك ايامنده مملكت رومده علما و صلحا و اتقيا و اوليا چغلدى
12a 18 حتى مولانا جلال الدين رومى قدس الله سره العزيز بنوك زماننده ايدى
و اطراف عالمدن بونك سايهٔ سلطنتنه كلرلردى زيرا مغول ايرانه مستولى

19—1 اسكندر... مستولى PbPaTVAMVy: F— || 1 اسكندر PbPaTVAMVy: A— | مسلمانلر PbPaTVMVy: A— || 2 سغداق M: سغراق PbPaAVy سغراتى V سغراطى T || 3—4 حكايهٔ... سنه ٦١٨ Vy: PbPaTVAM— || 5 سور Vy: سورى A + يعنى سورى حصارى: TV— || 6 الناصرلدين الله PaMVy: الناصرالدين الله TVA ناصرالدين Pb || 7 كليوروس Vy: كاى وروس PaAM كايوس TV Pb || 9 ارمنيه‌ده (ارمنيه‌دن M)... چمن‌ده AM: منيه‌دن يعنى چمنده PbPaVy ارمنيه‌ده TV || 11 كرجه PaVVy: كرجيه PbM كورجه A كرچه T || 12 اوتوز PbPaTVVy: + پاره AM || 14 رحلت اتدى PaAMVy: + رحمه الله عليه PbTV | رحلت اتدى PaTVMVy: + اما اون بش ييل سلطنت سوردى Pb || 15 اثار...

İskender boğazına gelince (ye kadar) müstevli oldı. Bunuñ eyyâmında müslimanlar Sinob'dan Kıpçak tarafına geçüb medine-i Suğdak'ı feth idüb nevâhisine malik oldılar.

Hikâye-i Binâ-i kalᶜa-i Konya ve Sıvas ve fetḥ-i kalᶜa-i ᶜAlâî'yye, Sene 618

Hicretüñ altı yüz on sekizinde [1] Sultan ᶜA l â ü d-D î n, *sûr*-i Konya'yı ve Sıvas'ı yapup *elkabın*da, e n - N a s ı r l i - d î n illâh, es-Sultan ül-Aᶜzam ziyade oldı. Ve dahi bunuñ eyyâmında kala-i Kaloyovrus[2] ki deñiz kenârında ᶜAlᵓâiyye dimekle *maruf*dur, feth olundı. Hicretüñ altı yüz yirmi bişinde[3] C e l â l ü d-D î n Ḫ â r i z m Ş a h'la bilâd-ı E r m e n i y y e'de Y a s s ı Ç e m e n'de uğraşub, C e l â l ü d-D î n sınub Azerbeycan'a kaçtı. Nitekim tabaka-i Abbasiyye'de tafsîl olundı.

Ve dahi sultan ᶜAlâ üd-D î n eyyâmında müminler bilâd-ı Gürc'e müstevli olub *kılâ*ᶜ-ı kesîre feth itdiler. Anlardan *hâh nâ - hâh*, diler dilemez aldılar ve bunlardan gayri otuz kal'a dahi feth itdiler. Andan sultan ᶜA l â ü d-D î n *yekşenbe* güni şevvâlüñ dördünde *erba*ᶜ ve *selâsîn* ve *sitte-mie*'de[4] Arz-ı Rûm'dan Ḳubâdiyye [5] nâm yirde *dâr-ı fena*yı terk idüb *beka saray*ına rihlet itdi. Ve bunuñ âs̱âr-ı ᶜadli ve hayratı, *âfâk* içinde meşhurdur. On tokuz pâre şehir yapub nice cami ve medreseler ve hankahlar ve Kârbânsaraylar bina itmişdür. Ve bunuñ eyyâmında memleket-i Rûm'da ᶜulemâ ve *sulahâ* ve *etkıyâ* ve evliyâ çoğaldı. Hattâ Mevlânâ C e l â l ü d - D î n R û m î - *kaddese allahu sırrahu ül-aziz*- bunuñ zamanında idi ve etrâf-ı âlemden bunuñ sâye-i saltanatına gelürlerdi. Zirâ Moğul İran'a müstevli

[1] M. 1221 - 1222

[2] Burasına eskiden KORACESİUM (Korakesion) denirdi. İbn-i Bibi (Kalonaros) diye yazıyor. Daha sonraki kaynaklarda Kandeloros veya Skandeloros şeklinde geçmeğe başlamıştır.

[3] M. 1227 - 1228 [4] 31 Mayıs 1237 [5] Kubadabad

ایچنده *MVy* : آثاری عدلی و خیراتی آفاق ایچنده *PbPaAM* آثاری و عدلی و خیراتی آفاق طوتوب عالم ایچنده *TV* || مدرسه‌لر *PbPaTVAM* : یابب *Vy* | کاربان سرایلر *PaAMVy* : + و خانلر *TV* کپریلر *Pb* || 18 حق *PbPaTVMVy* : + نوریحصارده مزارلری واقع اولان قطب المشایخ مولانا سیدی محمود سبزه‌واری و قره‌جه احمدك شیخی مولانا سیدی نورالدین و قونیه‌ده مزاری اولان *A* | مولانا *PaTVMVy* : + سلطان العلماکه مولانا جلال‌الدین که محمد چلبی دربلخ پادشاهی اوغلی اولوب پادشاه فوت اولوب قرنداشی یرینه اتاسنك پادشاه اولوب سلطان العلما دنیا سلطانلغن قبول اتمیوب کلوب اولاد و انسابیله قونیه کلدی مولانا جلال‌الدین رومی اول حینده یدی یاشنده ایدی روایت ایدرلر *Pb*

اولب عالمده حضور قلمامشدی امن و امان همان رومده واردی تاتار
غدارله مراراً محاربه ایدب غالب اولمشدی چنکه متوفی اولدی اوغلی
3 غیاث‌الدین کیخسرو بن کیقباد قایم مقام اولدی بنك ایامنده تاتار بلاد
رومه قصد اتدی لشکری لشکر نوین ایدی غیاث‌الدین اندن اقبح هزیمتله
منهزم اولدی تاتار رومه داخل اولب خلق کثیره قتل ایدب اموال
6 عظیمه غارت اتدلر هجرتك التیوز قرق دردنده بو غیاث‌الدین دخی
دنیادن رحلت ایدب مدت سلطنتی اون ییل اولدی بنوك موتیله بالحقیقه
سلطنت بلاد روم آل سلجقدن منقضی اولب دولت آل سلاجقه منقرض
9 اولدی بندن صکره مالك اولنلر تاتارك تحت تصرفنده و حکمنده مقهور
اولب مغلوب اولمشلردی و بالجمله چونکه غیاث‌الدین متوفی اولدی ایکی
اوغلی قالدی بری عزالدین کیکاوس و بری رکن‌الدین قلج ارسلان
بونلر متنازع اولب بعض عسکر عزالدینه و بعض عسکر رکن‌الدینه
مائل اولب بری‌بریله مقاتله ایدب عزالدین کیکاوس بن کیخسرو بن
12b کیقباد رومه مستولی اولب قرنداشی | رکن‌الدین قاچب هولاکویه وارب
15 تحت حکومتنده اولوب اطاعت کوستردی هولاکو دخی بوکا عسکر
قوشب کلب عزالدین رومدن سرب قلعهٔ علائیه‌یه قجردی عزالدین دخی
علائیه‌دن کمیه بنب اولادیله و خواصیله استانبوله کچب فسلیوس
18 یاننده دردی تا شوکا دکین که صاحب قپچاق و دشت برکه خان بن
توشی بن جنکز خان کلب فسلیوس الندن استانبولی آلب عزالدین

1—19 اولوب... عزالدين *PbPaTVAMVy* : — *F* || 3 قايم مقام اولدى *PaTVVy* : آته‌سى يرينه جلوس ايدوب *Pb* — *AM* || 4 لشكرى... ايدى *PaMVy* : عسكر لشكر نويندى *A* لشكرى لشكر نوبت آندى *TV* لشكرى لشكر يونان ايدى *Pb* | قبح (*T*-) هزيمتله *PaTVMVy* : — *PbA* || 6—7 مجرتك... اولدى *PaTVAMVy* : غياث‌الدينك مدت سلطنتى اون ييل اولوب مجرتك ٦٤٤—٣٧٦ سنه‌سى واقع اوليجق فوت اولدى *Pb* || 8 سلجقدن *AMVy* : + تمام *PbPaTV* || 9 اولنلر *PbTVAMVy* : اولديلر *Pa* || 10 غياث‌الدين *PaTVAM Vy* : + كيخسرو *Pb* || 11 كيكاوس *TVAMVy* : + ثانى *Pb* || 12—13 كيقباد... كيكاوس *PaTVAMVy* : غالب اولوب *Pb* || 14 ركن‌الدين *TVAMVy* : + قليج ارسلان *Pb* | بركه *PbPaM* : برەكه *Vy* بوركه *TVA*

olub âlemde huzur kalmamışdı. *Emn* ü *âmân* heman Rûm'da vardı. Tatar-ı gaddârla *merrâren* muharebe idüb galib olmuşdı. Çünki müteveffa oldı, oğlı Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev bin Keykubad kayimmakam oldı. Bunuñ eyyâmında tatar bilâd-ı Rûm'a kasd itdi. Leşkeri, leşker-i Noyan idi. Gıyâs üd-Dîn andan *akbeh*-i hezimetle münhezim oldı. Tatar, Rûm'a dâhil olub halk-ı kesîre katl idüb emvâl-i azîme gâret itdiler. Hicretüñ altı yüz kırk dördinde[1] bu Gıyâs üd-Dîn dahi dünyadan rıhlet idüb müddet-i saltanatı on yıl oldı. Bunuñ *mevt*iyle *bi'l-hakika* saltanat-ı bilâd-ı Rûm, Âl-i Selçuk'dan münkazi olub devlet-i Âl-i *Selâçika* münkariz oldı. Bundan soñra malik olanlar tataruñ taht-ı tasarrufunda ve hükmünde *makhûr* olub mağlûb olmuşlardı.

Ve bi'l-cümle, çünki, Gıyâs üd-Dîn müteveffa oldı, iki oğlı kaldı: Biri ᶜİzz üd-Dîn Keykâvus ve biri Rükn üd-Dîn Kılıç Arslan. Bunlar *mütenâzi*ᶜ olub ba'zı asker ᶜİzz üd-Dîn'e ve ba'zı asker Rükn üd-Dîn'e mail olub biribiriyle mukatele idüb ᶜİzz üd-Dîn Keykâyus bin Keyhüsrev bin Keykubad Rûm'a müstevli olub, karındaşı Rükn üd-Dîn kaçub Hûlâgû'ya varub taht-ı hükûmetinde olub itaat gösterdi. Hûlâgû dahi buña asker koşub gelüb ᶜİzz üd-Dîn'i Rûm'dan sürüb kalᶜa-i ᶜAlâiyye'ye kaçırdı. ᶜİzz üd-Dîn dahi ᶜAlâiyye'den gemiye binüb evlâdiyle ve havassıyle İstanbul'a geçüb Vasileus yanında durdı, tâ şuñadeğin ki sahib-i Kıpçak ve Deşt, Berke Han bin Tuşi bin Cengiz Han gelüb Vasileus elinden İstanbul'u alub ᶜİzz üd-Dîn

[1] M. 1246 - 1247

کیکاوسه سلطنت قرمی و سلخاتی ویردی اون سکز ییل عزالدین
آنده امیر اولدی آخر هجرتك التیوز یتمش طقوزنده متوفی اولدی
3 و بالجمله چونکه عزالدین رومدن هارب اولدی قرنداشی رکن‌الدین قلج
ارسلان بن کیخسرو بن کیقباد روم تختنه جلوس اتدی اما نواب
تاتار بلاد رومه مستولی اولب رکن‌الدین قلج ارسلانك همان بر قری
6 آدی واردی مغول النده مغلوب قلب آخر هجرتك التیوز التمش
دردنده و بر قولده دخی التمش التسنده معین‌الدین سلیمان بن علی
بن محمدکه پروانه دیمکله معروفدر مغول طرفندن رومه نائبدی رکن‌الدین
13a 9 قلج آرسلانی دپلیب تخته اوغلی غیاث‌الدین کیخسرو بن قلج ارسلانی گچردی |
غیاث‌الدین کیخسرو ثانی اکی بجق یاشنده ایدی پروانه بلاد رومده
متمکن اولب لشکر روم اکا اطاعت کسترب شوکتی زیاده اولوب غیاث‌الدین
12 کیخسرو ثانی تخت یدنده ایدی اخر مغولده قزان (غازان) خان زماننده هجرتك
یدی یوزندن صکره متوفی اولدی بنك ایامنده هجرتك التیوز یتمش بشنده سلطان
مصر ملك‌الظاهر بیبرس بندقداری اوغلی الملك‌المسعود محمد سیف‌الدین قلاوون
15 قزین‌آلی ویرب ٦٧٥ جمادی‌الاولینك بشنده دوکون اتدکدنصکره عساکر جمع
ایدب شوالك اون یدیسنده دمشقه داخل اولب اندن بلاد رومه عزم ایدب
ذی‌القعده‌نك طقوزنجی کونی عساکر مصر جباله صعود ایدب ابلستانه یقین
18 یتدلر کوردلرکه تاتار عسکرنی جمع ایدب اون بر بیك مقاتل ار تهیه ایدب
رومیلره اعتمادی اولماغن بو عسکری صرف مغولدن افراز ایتمش شیلکه بو

1—19 کیکاوسه ... بو PbPaTVAM Vy : — F || aslında سلخیاتی TV : سلخیایی MVy || 3—4 قرنداشی ... کیقباد PaAMVy : رکن قلج ارسلان Pb ، — TV || 6, 7 التمش PbPaA : سکسن TV || 12 مغول Pa A : مغولده PbMVy مقول‌ده V مقولده T || 14 aslında الظاهر بیرس بند قراری PaTVVy : الظاهر (+ بن TV) بیبرس بند قراری Pb : الظاهر قراری AM | قلاوون M : قلاون PbPaTV قلاونی A قلاوز Vy || 17 ابلستانه PbAMVy : آبلستانه Pa البستانه TV || 18 تهیه PbPVy : تهنیه AM محیا TV

Keykâvus'a saltanat-ı Kırım'-ı ve Sulhat'ı virdi (7). On sekiz yıl İzz üd-Dîn anda emir oldı. Âhir hicretüñ altı-yüz yitmiş tokuzında[1] müteveffa oldı. Ve bi'lcümle çünki ᶜİzz üd-Dîn, Rûm'dan *hârib* oldı, karındaşı Rükn üd-Dîn Kılıç Arslan bin Keyhüsrev bin Keykubad, Rûm tahtına cülûs itti. Ammâ *nüvvâb-ı* tatar, bilâd-ı Rûm'a müstevli olub Rükn üd-Dîn Kılıç Arslan'uñ heman bir kurı adı vardı. Moğul elinde mağlub kalub âhir hicretüñ altı yüz seksen dört[2] ve bir *kavil*de dahi seksen altısında[3] Muᶜin üd-Dîn Süleyman bin Ali ibin-i Mehmed ki, Pervâne dimekle marufdur, Moğul tarafından Rûm'a nâib'di. Rükn üd-Dîn Kılıç Arslan'ı depeleyüb tahta oğlı Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev bin Kılıç Arslan'ı geçürdi. Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev-i sâni dahi iki buçuk yaşında idi. Pervâne bilâd-ı Rûm'da mütemekkin olub leşker-i Rûm aña itaat gösterüb, şevketi ziyade olub Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev-i sâni, taht-ı yedinde idi. Âhir Moğul'da Gâzân Han zamanında hicretüñ yidi yüzünden[4] soñra müteveffa oldı. Bunuñ eyyâmında, hicretüñ altı yüz yitmiş bişinde[5] Sultan-ı Mısr Melik üz-Zâhir Baybars Bundukdârî, oğlı el-Melik ül-Mesud Mehmed'e Seyf üd-Dîn Kalavun'uñ kızını alıvirüb 675 cemaziyelevvel'inüñ bişinde[6] düğün itdükden soñra asakir cemᶜ idüb şevvâlüñ on yidisinde[7] Dımeşk'a dâhil olub andan bilâd-ı Rûm'a azm idüb zilkade'nüñ tokuzıncı güni asakir-i Mısr cibâle *suᶜûd* idüb Ablustan'e yakın yitdiler. Gördiler ki tatar, askerini cemᶜ idüb on bir biñ *mukâtil* er *tehiyye* idüb Rûmî'lere itimadı olmamağın bu askeri sırf moğul'dan *ifraz* itmiş. Şöyle ki bu

[1] M. 1280 - 1281
[2] M. 1285 - 1286
[3] M. 1287 - 1288
[4] M. 1300 - 1301
[5] M. 1276 - 1277
[6] 15 ekim 1276
[7] 24 mart 1277

عسكرك ایچنده رومیلردن بر كمسه یوغدی سلطان مصر دخی جبالدن انب
بو عسكر تاتاره هجوم ایتدی چنكه بو ایكی عسكر بربرلرینه مقابل اولدی
میسرهٔ تاتار سلطان مصرك سنجاقلرینه قصد اتدی عسكر سلطان | دخی بر 13b3
كزدن تاتار ازرنه حمله ایدب قتال عظیم اولب حق سبحانه و تعالی مؤمنلره
نصرت ورب لشكر تاتاری هرجانبدن احاطه ایدب بی‌قیاس تاتار مقتول اولدی
و مقدملری توداوتوغا مقتول اولب پروانه قچب كندو نفسنی كوجله قورتردی 6
صاحب مصر ملك‌الظاهر بیبرس بند قداری قیصریه داخل اولب ذی‌القعده‌نك
اون یدیسنده جمعه كون خطبه قیصریده سلطان مصر آدنه اوقندی بو واقعه
اباقاخانه خبر وردلر غایت انجنب كلب معركه‌ده قتلای مغولی كندو مشاهده‌سنه 9
كتردب ونائب بلاد روم پروانه معین‌الدین سلیمان بن علی بن محمدی دپلمك
بیوردی زیرا مسلمان اولمغین سلطان مصر بیبرسه میلن اكلدی وبو پروانه
شجاع وكریم وجومرد كشیدی اللی یاشندن كچمشدی هجرتك التیوزیتمش التنجی 12
پیلنك محرمنك عشر اولنده مقترل اولدی و سلطان مصر دخی ینه مقرعزتنه
رجوع ایدب محرمك یدنجی كونی دمشقه كلوب میدانین اخضرین اراسنده جانب
غربده یاپلان قصر ابلقه نزول ایدب اعیان وامرای دولت هب یانده جمع اولدی | 14a15

ابتداء ظهور قرامان من اتراك ارمناك

روایت اولنركه مغول كلب ایرانه مستولی اولیجق اتراكدن بر طائفه
مغولدن قچب ارمناك جوارنده متمكن اولب كفرهٔ وارساغله مدارا ایدب 18
شول اراجقده طورەلم هر نه اكوب بجرسوز اونده‌سین و نزولین و هر

1—9 عسكرك ... و هر PbPaTVAMVy : — F || 1 كمسه PbPaVy : كمسنه TVM كشى A || 2 عسكر تاتاره PbPaAMVy : عظمت عسكره TV || 5 لشكر PbPaTVAM : — Vy | تاتارى PbPaTVAVy : — M || 6 aslında وتوداوتوغا Vy : ثوداوتوغا PaM نوراوتوغا A نوواوتوغا TV تودوتوقاتى Pb || 7 aslında الظاهر PbPaAVy : طاهر بن TV — M | بند قدارى M : بند قرارى PaTVVy بندى A بندى قرارى Pb || 10 دپلمك PbPaVy : أولدر M أولدورمك A قتل TV || 12 ياشندن PbPaTVAM : ياشنده Vy || 13 يلنوك PaAM سنه‌سنك TV سنه‌سى Pb — Vy || 16 قرامان AMVy : القدر TV القرمانين Pa | من اتراك

askerüñ içinde Rûmî'lerden bir kimse yoğidi. Sultan-ı Mısr dahi cibâlden inüb bu asker-i tatar'a hücûm itdi. Çünki bu iki asker birbirine mukabil oldı, meysere-i tatar, Sultan-ı Mısr'uñ sancaklarına kasd itdi. Asker-i Sultan dahi bir kezden tatar üzerine hamle idüb kıtâl-i ʿazîm olub Hak subhanehu ve tealâ müminlere nusret virüb leşker-i tatarı her canibden ihata idüb bî-kıyâs tatar maktul oldı. Ve *mukaddem*leri Tuda ve Toğay (8) maktul olub Pervâne kaçub kendi nefsini güç ile kurtardı. Sahib-i Mısr Melik üz-Zâhir Baybars Bundukdârî, Kayseriyye'ye dâhil olub zilkade'nüñ on yidisinde[1] cuma güni hutbe Kayseriyye'de sultan-ı Mısr adına okundı. Bu vakıayı Abaka Han'a haber virdiler. Gayet incinüb, gelüb maʿrekede *katlâ*-yı moğul'u kendi müşahedesine getürdüb ve nâib-i bilâd-ı Rûm Pervâne Muʿîn üd-Dîn Süleyman bin Ali ibn-i Ahmed'i depelemek buyurdı. Zirâ müslüman olmağın Sultan-ı Mısr Baybars'a meylin anladı. Ve bu Pervâne şücâʿ ü kerîm, cömert kişiydi. Elli yaşından geçmişti. Hicretüñ altı yüz yitmiş altıncı Muharem'inüñ *ʿuşr-i* evvelinde[2] maktul oldı. Ve Sultan-ı Mısr dahi yine *makarr-ı izzet*ine rücuʿ idüb muharrem'üñ yidinci güni[3] Dımeşk'a gelüb Meydaneyn-i Ahzareyn arasında canib-i garbde yapılan Kasr-ı Ablak'a nüzûl idüb aʿyân ve ümerâ-yı devlet hep yanına cemʿ oldı.

İbtidâu zuhûrı Karaman min Etrâki Ermenâk

Rivayet olunur ki, Moğul gelüb İran'a müstevli olıcak, etrâkden bir tâyife Moğul'dan kaçub Ermenâk civarında mütemekkin olub kefere-i Varsağ ile *müdârâ* idüb "şol aracukda turalum. Her ne eküb biçersevüz, ondasın ve nüzulin ve her

[1] 22 nisan 1277.
[2] Haziran 1277 ortaları.
[3] 10 haziran 1277.

TVMVy مغولدن 18 || *TV* اتراكه *PbPaAMVy* ایرانه 17 | *AM* — : *PbPaTVVy* ارمناك
ورساغله : *PbVy* وارساغله | *A* مغولدن كاوب + : *PbPaTVVy* چقب | *A* — : *PbPa*
A فارساغله *PaTVM*

نه بدعت اولورسه سزه ویرهلم دیب اطاعت کوسترمشلردی انلرك رئیسلرنه
نوره صوفی دیرلردی بر پیردی هر امرده اکا اطاعت ایدرلردی و بو نوره
3 صوفینك اولادی چوغدی بیك اوغلنه قرامان دیرلردی کوربز و توانا
حریفدی اول بوی نوره صوفیه ایتدلر ایچمزده یکیت یکیل چوقدر بکلمیب
نجه حادثه ایدرلر کل بیوك اوغلك قرامانی بزه امیر قیل انك امرندن تجاوز
6 ایتمیلم و صوچ ایدنلرمزك اول حقندن کلسون اندن نوره صوفی ایتدی سز
بنم اوغلمی بکلکه قبول ایدهسز بن راضی اولمیجقمیم دیدی ماحصل قرامانی
ارالرنده بك ایدب جمیع اموردە قرامانه اطاعت کسترب آوده قشده انك
9 امرنه امتثال ایدر اولدیلر

فتح قلعۀ ارمناك بید قرامان

14b تواریخ مختارده شـیله روایت اولنرکم اتفاق کافرلرك بنایری اولب
12 ارمناك کافرلری دخی بنایر ایتمکه چقدلر قرامانیلر مجتمع اولب ایتدلر نجیدك
بو کافرلره اطاعت ایدب خراج ویرهوز فرصتدر حیله ایدب بولیکی اشبو
قلعهٔ الایدق اولامی دیب اتفاق قلعه کافرلری بنایر ایدرکن بصب بر دل
15 چقرتمیوب قرب کندلر انلرك لباسنه کیرب کیجیله قلعه قپوسنه کلدیلر
اتفاق یغمورلجه کوندی ارتنب بورنمشلردی و هم کیجه ایچنده اولمغین
قلعهده اولنلر بونلری بلمیب کندلردن قلعه خلقی صنب قلعه قپوسن آچی
18 ویرب بونلر قلعیه قویلب فتح ایدب قلعهٔ پناه ایدندلر اول زمان سلطان
علاءالدین کیقباد زمانیدی بو قضیهٔ اشدب اغماض عین اتدی یعنی مقید

1—19 نه ... مقید : PbPaTVAMVy — F || 2 نوره² : PbPaTVAM نور Vy || 4 یکیل Vy یکل PbPaTVAM | بکلمیب Vy : یکلمیب PbPaTVAM || 5 نجه PbPaTVVy : بونجه AM | کل : PbPaMVy کلك A ، — TV || 6 صوج : Vy شناعت PbPaTVAM | کلسون : PaTVMVy + دیدیلر PbA || 8 کسترب : PbPaTVMVy + اوتورمشلردی A || 10 aslında فی ید قرامان : PaTVAMVy — Pb || 11 مختارده TVAMVy : مختاردن PbPa || 12 مجتمع : PaMVy جمع PbTVA || 13 بولیکی : PbPaVy بولایکی AM بولایکم TV || 14 بنایر : PbPaTVAM بنایری Vy || 15 چقرتمیوب : PaTVM چقرمیوب PbAVy | انلرك

ne *bid*ᶜ*at* olursa size virelüm„ deyü itaᶜât göstermişlerdi. Anlaruñ reislerine N û r e S o f ı dirlerdi, bir pîrdi. Her emirde aña itaᶜat iderlerdi. Ve bu N û r e Sofı'nuñ evlâdı çoğıdı. Büyük oğlına K a r a m a n dirlerdi. Gürbüz ve *tüvânâ* herifdi. Ol boy, N û r e S o f ı'ya eytdiler : "İçimüzde yiğit-yiğil çokdur. Beklemeyüb nice hâdise iderler. Gel, büyük oğlıñ K a r a m a n'ı bize emir kıl. Anuñ emrinden tecâvüz itmiyelüm ve suç idenlerimizüñ ol hakkından gelsün„. Andan N û r e S o f ı eytdi : "Siz benüm oğlımı beğliğe kabul idesiz, ben razı olmıyacakmıyam?„ didi. Mâ-hasal, K a r a m a n'ı aralarında beğ idüb cemîᶜ-i *umûr*da K a r a m a n'a itaᶜat gösterüb avda kuşda anuñ emrine *imtisâl* ider oldılar.

Fethü Kalᶜati Eermenâk bi yedi Karaman

Tevârîh-i muhtârda şöyle rivayet olunur kim, ittifâk kâfirlerüñ panayırı olub Eermenâk kâfirleri dahi panayır itmeğe çıkdılar. Karamânî'ler müctemiᶜ olub eytdiler: "Niceyedek bu kâfirlere itaᶜat idüb haraç virevüz? Fırsatdur, hiyle idüb bulay ki işbu kaleyi alayduk, ola mı?„ diyüb ittifâk kalᶜa kâfirleri panayır iderken basub, bir dil çıkartmayub, kırub kendüleri anlarun libasına girüb giceyle kalᶜa kapusına geldiler. ittifâk yağmurlıca gündi. Örtünüb bürünmüşlerdi. Ve hem gice içinde olmağın kalᶜada olanlar bunları bilemeyüb kendülerinden kalᶜa halkı sanub kale kapusın açıvirüb bunlarkalᶜaya koyulub feth idüb kalᶜayı penâh idindiler. Ol zaman Sultan ᶜA l â ü d - D î n K e y k u b a d zamanıydı. Bu kaziyyeyi işidüb *iğmâz-ı* ᶜ*ayn* itdi. Yani mukayyed

---

: *PbVy* پناه | 8 || *T* ایچی *V* ایجی *AM* ایجی : *Vy* ایچنده 16 || *Vy* انلر : *PbPaTVAM* پناکاه *PaTVAM* || 19 عين *PaAM* : — *TVVy*

اولمدی زیرا کفرهٔ ورساق سلطان علاءالدینه دخی زبوغه دیمزلردی
اول سببدن علاءالدین دخی کفرهٔ ورساغه بو ایش اولدوغنه صفا سرب
3 مقید اولمدی و ایدرلرکه نوره صوفی کوردیکه قرامان بنك کبی کستاخلق
ایدب قلعهٔ ارمناکی فتح اتدی سلطان علاءالدین اشدب انجنه دیو قرامانك
الن النه الب اویدرب سلطان علاءالدینه کتردی و ایتدی قرامان سلطانمك
قولیدر سهوله بر ایش اتدی اشده کتردم سلطانم کرك الدرسون کرك
15a 6 | ازاد اتسون دیدی سلطان علاءالدین دخی قرامانه نسنه دیمیب ازاد ایدب
قلیج قوشتدی اما اصح اولدرکم اشدب اغماض عین اتدی اتفاق از کچمدین سلطان
9 علاءالدین متوفی اولدی عالم فترادن خالی اولماغین قرامان دخی یواسنده
مختفی اولب شوکت بولمدیلر اخر قرامان متوفی اولوب اوغلی محمد بك اتاسی
یرینه ارمناکده جلوس ایدب قرار اتدی تا شوکا دکینکه غیاث‌الدین کیخسرو
12 بن قلیج ارسلان زماننده هجرتك التیوز یتمش التسنده رومده فترات اولوب
سلطان مصر کلوب تودایی و توغایی دپلیب پروانهٔ اباقاخان دپلتمشدی اول
سببدن تخت قونیهٔ خالی بولب جمری خارجی وزیر ایدنب کلب قونیایه مستولی
15 اولدی و دیرلرکه غیاث‌الدین لورس داغنده یيلاقده ایدی قووب صاحبك
قره‌حصاره برقدی اندن الصاحب السعید شمس‌الدین جوینی سلطان غیاث‌الدینله
کلب قرامان اوغلی محمد بك جمری خارجی اویدرب قونیه‌دن کچدی سلطان
18 غیاث‌الدین کیخسرو بن قلیج ارسلان بن کیخسرو بن سلطان علاءالدین
کیقباد محمد بکی ایکی قرنداشیله طوتب دپلدی جمری خارجی دخی هجرتك

1—19 اولمدی... هجرتك PbPaTVAMVy :— F || 1 زبوغه دیمزلردی AMVy : بوین اکمزلرایدی
TV—Pb || 2 ورساغه AMVy ورساقه Pa ارمناکه TV وارساغ بو ایشه کرفتار اولدوغنه مسرور
اولدی Pb || 3 کوردیکه PbPaAMVy : + بویك اوغلی TV || 4 فتح اتدی PbPaAMVy :
+ خوف ایدوب TV | دیو TVAVy : + وهم ایدب PaM || 6 — 5 قرامان PbPaAMVy :
+ سنوك قولکدر وجمله‌من TV | 6 اشده MVy : سلطانمه TV اشته Pa اوشده Pb : — A |
سلطانم PaAVy : — PbTV || 8 اصح PaTVVy : اصلح A ، + روایت PbTV | عین M : —
PbPaTVAVy || 8—9 آز... علاءالدین MVy : سلطان علاءالدین چوق کچمدی A سلطان علاءالدین

olmadı. Zira Kefere-i Varsağ, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'e dahi *zebuğa* dimezlerdi. Ol sebebden Aᶜlâ üd-Dîn dahi kefere-i Varsağ'a bu iş oldığına safâ sürüb mukayyed olmadı. Ve eydürler ki Nûre Sofı gördi ki, Karaman bunuñ gibi küstahlık idüp kalᶜa-i Ermenâk'i feth itdi. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn işidüb incine deyü Karaman'uñ elin eline alub uydurub Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'e getürdi ve eytdi: "Karaman, Sultanımuñ kulıdur. Sehiv ile bir iş itdi. İşte getürdüm. Sultanum gerek öldürsün, gerek azâd itsün„ didi. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn dahi Karaman'a nesne dimeyüb azâd idüb kılıç kuşatdı. Ammâ *asahhı* oldur kim, işidüb iğmâzı ᶜayn itdi. İttifak az geçmedeyin Sultan ᶜAlâ üd-Dîn müteveffa oldı. Âlem *feterât*dan hâli olmamağın Karaman dahi yuvasında *muhtefi* olub şevket bulmadılar. Âhir Karaman müteveffa olub oğlı Mehmed Beğ atası yirine Ermenâk'de cülûs idüb karar itdi. Tâ şuñadeğin ki, Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev bin Kılıç Arslan zamanında hicretüñ altı yüz yitmiş altısında [1] Rûm'da feterât olub Sultan-ı Mısr gelüb Tuda'yı ve Toğay'ı depeleyüb Pervâne'yi Abaka Han depeletmişdi. Ol sebepten taht-ı Konya'yı hâli bulub Cimri-i Hâricî vezir idinüb gelüb Konya'ya müstevli oldı. Ve dirler ki, Gıyâs üd-Dîn, Loras(9)tağında yaylakda idi. Kovub Sahibñi Karahisar'a bırakdı. Andan, es-Sâhib üs-Saᶜîd Şems üd-Dîn Cüveynî, Sultan Gıyâs üd-Dîn'le gelüb Karaman oğlı Mehmed Beğ, Cimri-i Hâricî'yi uydurub Konya'dan kaçdı. Sultan Gıyâs üd-Dîn Keyhüsrev bin Kılıç Arslan bin Keyhüsrev ibn-i Sultan ᶜAlâ üd-Dîn Keykubad, Mehmed Beğ'i iki karındaşiyle tutub depeledi. Cimri-i Hâricî'yi dahi hicretüñ

[1] M. 1277 - 1278.

از کچمدی *Pa* سلطان علاءالدین از زمانك ایچنده *TV* || 11 ارمناکده *TVVy* : ارمناکه *PaAM*
ایرمنکده *Pb* || 13 *aslında* توداوتوقای *Pa* : توداتی وتوغاتی *Vy* نوداوتوقایی *M* نوراوتوقایی *A*
توداوقالی *V* توداذقالی *T* || 14 جری *AM* : چری *PaVy* جدی *TV* جر *Pa* | ایدنب *PbPaTVMVy* :
ایدوب *A* || 15 لورس *PbPaAM* : لورش *Vy* کورس *TV* || 16 السعید *PaAMVy* : التسعید
TV العبد *Pb* | *aslında* جویی *M* : جویی *PaTVAVy* جولی *Pb* || 17 قرامان *PbPaTVVy* :
قرمانی *A* | جری جارجی *Vy* جریی *AM* جدی خارجی وزری *TV* چرلی *Pa* جر خارجی *Pb* ||
18 غیاث‌الدین *PbPaAMVy* : + بن *TV* || 18-19 بن کیخسرو... کیقباد *PbPaAVy* : — *TV*

التیوز یتمش یدی محرمنك اون یدیسنده پنج شنبه كونی الدردی اندن صكره
15 b همان دولت قرامان انقراضه | یوز طوتدی زیرا محمد بكك همان محمود بدرالدین
3 نام بشكده بر اوغلی قلدی یرنه جلوس ایدر كمسه بولنمدی تا كه محمود رجولیته
ارب قایم مقام اولمینجه چونكه بدرالدین رجولیته اریشوب ارمناك تختنه
جلوس اتدی دولت قرامان ینه قیام كوستردی دولتلرنك ابتداسی كویا
6 محموددن اولدی اندن اوترو توقیعلرنده آل بدری یازرلردی صكره عثمان غازی
ایام دولتنده هجرتك یدی یوز یدیسنده بدرالدین بن محمدبك بن قرامان ارمناكده
متوفی اولوب ایكی اوغلی قلدی بری یخشی بك بری سلیمان بك یخشی بك اتاسی
9 یرینه جلوس اتدی هجرتك یدی یوز اون یدیسنده یخشی بك دخی ارمناكده حق
امرنه وارب قرنداشی سلیمان بك بن بدرالدین قایم مقامی اولدی بو كلمات سیاقت
كلامله سوق اولندی هجرتك التیوز یتمش طقوزنده مسعود بن كیكاوس بن
12 كیخسرو بن كیقباد تعلقاتی و اولادیله كمیه بنب بلاد خوارزمه قیرمدن قچب اندن
16 a دخی سینوبه كلب اندن ملك التاتار اباقاخان بن هولاكوخان | یانته واردی
اباقاخان دخی مسعودی سلطان ارمنیه و سیواس وملاطیه وخربرت وامد و
15 جانیت قلدی اما بونلردن كندویه هیچ وجهله نفع وفائده یوغدی همان سلطنت
اددن غیری نسنیه مالك دكلدی هر مغول كلوب اندن جهات طلب ایدردی
معهذا جمیع مصالح عمال ونواب تاتار النده ایدی سلطان مسعود سبعمائه‌دن
18 صكره متوفی اولنجه خدمت تاتارده شیله مفلس قلدی اما بعضلر ایدرلركه كثرت
مطالبه وضیق حالدن متأذی اولوب محمد خدابنده اولجایتو بن ارغون

19—1 التیوز ... ارغون *PbPaTVAMVy* : *F*— || 2 بدرالدین *TV* : — *PbPaAMVy* || 4 قایم ... اریشوب *PaTVAM* : — *PbVy* | ارمناك تختنه *PbPaAVy* : تخت ارمناكه *TVM* || 5 دولتلرینك *PbPaTVAM* : دولتلونك *Vy* | كویا *PbPaTVMVy* : + كه *A* || 6 آل بدری *Vy* : البدری *PbPaVAM* البدرتی *T* || 10 بدرالدین *TVAMVy* : + بك *PbPa* | قرامان *TVAMVy* : + بن نوره صوفی *PbFa* || 12 اولادیله *TVMVy* *PbPa* : اولادی برله *A*— *aslında* خرزمه *PbRaVy* : خورزمه *A* حورزمه *TV* || 13 التاتار اباقا *PaAMVy* : تاتار اپاق *PbTV* || 14 خربرت *PbVy* : خربرت *M* خربوت *A* خربوته *Pb* : —*TV* || 15 جانیت *A* : جانیته

altı-yüz yitmiş yidi muharrem'inüñ on yidisinde *penc-şenbeh* güni[1] öldürdi. Andan soñra heman Devlet-i Karaman inkıraza yüz tutdı. Zirâ Mehmed Beğ'üñ hemân Mahmud Bedr üd-Dîn nâmında beşikde bir oğlı kaldı. Yirine cülûs ider kimse bulunmadı, tâ ki Mahmud recûliyyete irüb Kayimmakam olmayınca. Çünki Bedr üd-Dîn recûliyyete irişüb Eermenâk tahtına cülûs itdi, Devlet-i Karaman yine kıyam gösterdi. Devletlerinüñ ibtidası gûyâ Mahmud'dan oldı. Andan ötürü *tevkiʿ*leründe *Âl-i Bedrî* yazarlardı. Soñra Osman Gazi eyyâm-ı devletünde, hicretüñ yidi yüz yidisinde[2] Bedr üd-Dîn bin Mehmed Beğ bin Karaman Eermenâk'da müteveffa olub iki oğlı kaldı: Biri Yahşi Beğ, biri Süleyman Beğ. Yahşi Beğ atası yirine cülûs itdi. Hicretüñ yidi yüz on yidisinde[3] Yahşi Beğ dahi Ermenâk'de Hak emrine varub karındaşı Süleyman Beğ bin Bedr üd-Dîn kayimmakamı oldı. Bu *kelimat, sıyakat*-ı kelâmla sevk olundı. Hicretüñ altı-yüz yitmiş tokuzında[4] Mesʿud bin Keykâvus bin Keyhüsrev ibn-i Keykubad *taʿallukatı* ve evlâdiyle gemiye binüb bilâd-ı Hârizm'e Kırım'dan kaçub andan dahi Sinob'a gelüb andan Melik üt-tatar Abaka Han bin Hûlâgû Han yanına vardı. Abaka Han dahi Mesʿud'ı Sultan-ı Ermeniyye ve Sıvas ve Malatya ve Harpurt ve Amid ve Canit kıldı. Ammâ bunlardan kendüye hiç (bir) veçhile *nefʿ*u faide yoğidi. Heman saltanat adından gayri nesneye mâlik değildi. Her moğul gelüb andan *cihai* taleb iderdi. *Maʿahazâ* cemiʿ-i *ʿummâl* ve nüvvâb tatar elinde idi. Sultan Mesʿud *sebʿa-mie'*-den[5] soñra müteveffa olıcak hizmet tatarda şöyle *müflis* kaldı. Ammâ baz'ılar eydürler-ki, kesret-i *mutalebe* ve *zıyk*-i halden *müteezzî* olub Mehmed Hudâbende Ölcaytu Han bin Argûn

[1] 10 haziran 1278. [2] M. 1307 - 1308 [3] M. 1317 - 1318
[4] M. 1280 - 1281 [5] M. 1300 - 1301

---

16 جهات || *TV*— ،*Pb* هيچ بروجهله *A* هيچ : *MVy* هيچ وجهله | *TV*— *PaMVy* حانيت *Pb*
17-18 تاتار... || *A*— ،*PbPaM* مع *TV* مع القصه : *Vy* معهذا 17 || *A* اجهات *P:bPaTVMVy*
PbPaTVAM خان + :*Vy* اولجايتو 19 || *AM*— ،*T* تاتار النده ايدى :*PbPaVVy* خدمت

زمانده کندو نفسن دیلدی اندنصکره دولت آل سلجوقدن منقطع اولب
روی زمینده بونلرکچون خطبه و سکه قالمدی اندن اهل روم فرقه‌سی متفرق
3 اولب هر فرقیه بر ملك و بر سکه وهربر مدینیه بر امیر و بر خطبه اولدی بو
سببدن سواحل روم متغلبه النده قلدی ایدین النه واول ولایتده قشلین ترکاره
تمام آیدین اوغلی متصرف اولدی منتشه و حمیدکه سلاطین سلچوقیه‌نك بکلری
6 اوغلنلریدر اول مملکتده دخی تمام انلر مستولی اولدلر تکه‌که اکردیر کتخداسی
16b اوغلدر وصاروخان وقره‌سی که سلطان | مسعود نوکرلرندندر طولنب قسطمونیه
وبولیه کلنجه هر بری بر مملکته مستولی اولدی واسفندیارك اتاسی کوترم بایزید
9 دخی اول ارالری طوتدی وقرامان اوغلنلری اهل شام معاونتیله لارنده‌ٔ الدلر
اما سکه و خطبه ملك شام آدنه ایدی اما عثمان غازی بن ارطغرل غازان
خان زمانده هجرتك التیوز طقسان طقوزنده قفل‌الروم قلعهٔ بلجوکی وحصن
12 الصفصافی یعنی سکوتدر ویدی قلعه‌سنی فتح اتدی اما اوائلده هرون‌الرشید
دخی تسعین و مائه ده فتح اتمشدی لکن ینه کافر النه دشمشدی انلرك النده
قالدی تا غازی عثمان خان فتح ایدنجه هجرتك یدی یوزنده خلفاء عباسیه
15 نسلندن مصرده خلیفه الحاکم بامرالله ادی سلطان مصر و شام وحلب‌الملك
الناصر محمد بن قلاون ایدی و سلطان ملاطیه و سیواس و خرپرت غیاث‌الدین
مسعود بن کیکاوس ادی و بلاد قونیه و سواحل و انکوریه (یه) سلطان
18 مسعودك قرنداشی اوغلی کیقباد بن فرامرز بن کیکاوس پادشاهدی و عثمان
17a غازی بونلرك زمانده | سلطان علاءالدین کیقباد بن فرامرزدن قلج قوشانب

1-19 زمانده... قوشانوب *PbPaTVAMVy* : — *F* || 4 قلدی *PaTVAMVy* : + بو اتراکاردن هربرینك النده اولان سنجاقلرینه متصرف اولوب قلدیلر *Pb* || 5—4 ایدین... اولدی *PaTVAMVy*: ایدینکه محمد بکدر *Pb* || 6 اول ... اولدلر *PaTVAMVy* : — *Pb* || 8 و بولیه *PbVy* : و برغلویه *A* برعلویه *PaM* — *TV* | اولدی *PbVy* : اولدیلر *PaTVAM* || 9—8 بایزید ... طوتدی *Vy* : بایزید اتالری طوتدلر *AM* بایزید دخی اورالری طوتدیلر *Pa* بایزید دخی اورالدی *TV* بایزید دخی اول ایللری طوتدیلر *Pb* || 9 لارنده *PbPaTVAM* : الارنده *Vy* || 11 قفل... اتدی *PaTVAMVy* : محمد بك صاحب ولایت آیدین و سکه و خطبه اولدی اما رومدن قلعهٔ بلاجك حصن‌الصفاحی‌که سکود و روند قلعه‌سنی فتح اتدی *Pb* | اوایلده *TVAM* :

zamanında kendü nefsin depeledi. Andan soñra Devlet, Âl-i Selçukdan münkatiʿ olub rûy-i zeminde bunlaruñ-çün hutbe ve sikke kalmadı. Andan ehl-i Rûm fırkası *müteferrik̤* olub her fırkaya bir melik ve bir sikke ve her bir medîneye bir *emîr* ve bir hutbe oldı. Bu sebebden sevâhil-i Rûm *mütegallibe* elinde kaldı. Aydın iline ve ol vilâyette kışlayan Türklere tamâm Aydın oğlı mutasarrıf oldı. Menteşe ve Hamid ki, selâtîn-i Selçukıyyenüñ beğleri oğlanlarıdur, ol memlekete dahi tamam anlar müstevli oldılar. Teke ki, Eğridir kethudası oğlıdur ve Saruhan ve Karasi ki, Sultan Mesʿud *nöker*lerindendür, tolanub Kastamoni'ye ve Bolı'ya gelince her biri bir memlekete müstevli oldı ve İsfendiyar'uñ atası Kötürüm Bayezid dahi ol araları tutdı. Ve Karaman oğlanları ehl-i Şam muavenetiyle Lârende'yi aldılar. Ammâ sikke ve hutbe melik-i Şam adına idi. Ammâ Osman Gazi bin Ertuğrul, Gâzân Han zamanında hiçretüñ altı yüz toksan tokuzında [1] *K̤ufl* ur-Rûm Kalʿa-i Bilecük'i ve Hısn us-*Ṣafṣaf*'ı - yani Söğüd'dür - ve yidi kalʿasını feth itdi. Ammâ evâilde Harûn ur-Reşîd dahi *tisʿîn* ve mie'de [2] feth itmişdi. Lâkin yine kâfir eline düşmüşdi. Anlaruñ elinde kaldı, tâ Gazi Osman Han feth idince. Hicretüñ yidi yüzünde[3] Hulefâ-i ʿAbbâsiyye neslinden Mısır'da Halife el-Hâkim Bi-emri'llâh idi. Sultan-ı Mısr ve Şam ve Haleb el-Melik ün-Nâsır Mehmed bin K̤alavun idi ve Sultan-ı Malatya ve Sıvas ve Harpurt Gıyâs üd-Dîn Mesʿud bin Keykâvus idi ve bilâd-ı Konya ve Sevâhil ve Engûriyye'ye Sultan Mesʿud'uñ karındaşı oğlı Keykubad bin Ferâmürz bin Keykâvus padişâh idi. Ve Osman Gazi bunlaruñ zamanında Sultan ʿAlâ üd-Dîn Keykubad bin Ferâmürz'den kılıç kuşanub

[1] M. 1299 - 1300 [2] M. 805 - 806 [3] M. 1300 - 1301

اول ایلده *Vy* || 13 کافر *PbTVVy* : روم *PaAM* || 15 الحاکم بامرالله *TVAMVy* : *Pa*—
Pb || 16 قلاون *PaAMVy* : قلادون *TV* قلادمن *Pb* || 16 خربرت *PaVy* : خربرت *M* خرپوت
TVA خربد *Pb* || 18 پادشاهدی *PaTVAMVy* : + که علاءالدین ثانی دیرلر *Pb* || 18—19 بن
کیکاوس... فرامرز *PaVy* : *TVM*—

اتاسی ارطوغرل طریقی ازرنه غزایه نصب نفس ایدب ونیتی خیر اولوب
محضا اتمکی غزادن چقرین وهیچ برملکه احتیاج کوسترمیاین هم دنیا وهم
3 آخرت الومه کرسون دیردی و بونك زماننده اولان سلاطین عظام وملوك
کرام جملهسی کوردلرکه عثمان غازینك صدق نیتی و خلوص طویتی وار
اول سببدن بلجوکی فتح ایدیجك اکا مانع اولمیب بلکه کافرلردن هر نه
6 فتح ایدرسه اکا حلال اولسون دیردیلر اول وقت انوکچون عثمانه و
اولادنه غازی دینلدی زیرا بونلرك بنیادی سائر ملوك وسلاطین کبی بلاد
مؤمنه تغلبله اولمیب همان محضا غزا وجهادله اولمغین حقیقةً غازیلق آدنه
9 بونلرك استحقاق ذاتیسی اولوب اسمی مسمایه مطابق اولدی وبو مذکوردن
ظاهر اولدیکه عثمان غازینوك آل سلجقدن ادراك اتدوکی مسعود بن کیقباد
بن فرامرز بن کیکاوسدر بوکا دخی سلطان علاءالدین دینلور اما بو
17b12 سلطان علاءالدین ثانیدر و سلطان علاءالدین کیقباد بن کیخسروکه بانیٔ
قونیهدر سلطان علاءالدین اول بودر اما سلطان علاءالدین کیقباد بن
فرامرز دخی علمده ولقبده سلطان علاءالدین اوله که سلطان علاءالدین
15 کیقباد بن کیخسرودر اسمی مشارك اولمغین عثمان غازی سلطان علاءالدین
کیقباد بن کیخسرو اوله یتشدی صانیلر اما یتشمدی اشتراك لفظدن
غلطه وارلور و بو سلطان علاءالدین اوله ارطغرل غازی یتشمشدر و
18 آنك زماننده نیجه اشلر اتمشدر و عثمان غازی یتشدوکی سلطان علاءالدین
ثانیدر

1-19 اتاسی ... ثانیدر PbPaTVAMVy : F— || 2 محضا ... (اتمکومی PaM) چقرین PaTVAMVy : Pb— || 3 سلاطین PaVy : سلطان TVAM سلطانلر Pa || 6 دیردیلر Vy : دیدیلر PaTVAM دیرلر ایدی Pb || 7 سلاطین PbTVMVy:—Pa || 8 آدنه PbTVAMVy: نامنه Pa || 9 اسمی مسمایه TVVy : اسمه مسیمی A اسم مسمایه PbPaM || 10 ادراك اتدوکی MVy : یتشدوکی PbTVA یتشدوکی Pa || 12 کیقباد بن PbPaTVMVy:—A || 14 اوله که Pa : اولیکه MVy PbTVA || 15 اسمی TV : — PbPaAMVy | اولمغین PbPaAMVy:+ أویله تسمیه اولنور غازی عثمان یعنی TV || 18 اتمشدر PbPaTVAM : اتمشلردر Vy | عثمان غازی PbTVVy : غازی عثمان AM عثمان غازینك Pa | یتشدوکی PbTVVy: اردوکی Pa | یتشدوکی PaTVAMVy:+ که ابن فرامرزدر Pb

atası Ertuğrul tariki üzerine gazâya *nasb*-ı nefs idüb ve niyyet-i hayr olub, "mahzâ etmeği gazâdan çıkarayın ve hiç bir melike ihtiyaç göstermiyeyin; hem dünya ve hem âhiret elüme girsün" dirdi. Ve bunuñ zamanında olan salâtîn-i ᶜızâm ve mülûk-i kirâm cümlesi gördiler ki Osman Gazi'nüñ sıdk-ı niyyeti ve *hulûs-i taviyyet*i var. Ol sebebden Bilecük'i feth idicek aña maniᶜ olmayub belki "kâfirlerden her ne feth iderse aña halâl olsun" dirdiler. Ol vakıt anuñ-çün Osman'a ve evlâdına Gazi dinildi. Zirâ bunlaruñ *bünyâd*ı sâir mülûk ve salâtîn gibi bilâd-i mümine *tagallüb*le olmayub heman mahzâ gazâ vü cihadle olmağın hakikaten gazilik adına bunlaruñ *istihkak*-i zâtisi olub ismi *müsemmâ*ya mutabık oldı. Ve bu mezkûrden zâhir oldı-ki Osman Gazi-nüñ Âl-i Selçuk'dan idrâk itdüği Mesᶜud bin Keykubad bin Ferâmürz ibn-i Keykâvus'dur. Buña dahi Sultan ᶜAlâ üd-Dîn dinilür. Ammâ bu Sultan ᶜAlâüd-Dîn-i sâni'dür. Ve Sultan ᶜÂlâ üd-Dîn Keykubad bin Keyhüsrev ki, bâni-i Konya'dur, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i evvel budur. Ammâ Sultan ᶜAlâüd-Dîn Keykubad bin Ferâmürz dahi ᶜ*alem*de ve lakabda Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i evvel'e-ki, Sultan ᶜAlâüd-Dîn Keykubad bin Keyhüsrev'dür, isimde *müşârik* olmağın, Osman Gazi, Sultan ᶜAlaüd-Dîn Keykubad bin Keyhüsrev-i evvel'e yitişdi sanılur, ammâ yitişmedi. İştirâk-i lafızdan *galat*a varılur. Ve bu Sultan ᶜAlâ-üd-Dîn-i evvel'e Ertuğrul Gazi yitişmişdür ve anuñ zamanında nice işler itmişdür ve Osman Gazi yitişdüği Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i sâni'dür (10).

طبقهٔ ثالثه

سلاطین روم آل عثمان غازیٔ بیان ایدر

3 بو طبقه بعد رسول‌الله صلی‌الله علیه وسلم و خلفاءالراشدین افضل‌الغزاة
و المجاهدین‌در اکرچه بونلر زماناً و ذکراً مؤخردر اما رتبةً و قدراً
مقدمدر تأخر زمانی تقدم رتبته منافی دکلدر نته‌کم حضرت محمد رسول‌الله
6 صلوات‌الله علیه وسلامه خاتم‌النبیین و سید امام‌المرسلین‌در

ذکر انساب آل عثمان و کیفیت نزولهم الی الروم

مهندسان اخبار مبانیٔ سیر و مذکران اسرار معانیٔ اثر شیله روایت
18a9 اتدلرکه | بو نسب بزرکوار اوغوز بن قراخانه یتشرکه بولجاس بن یافث بن
نوح علیه‌السلام اولادندندر اشبو نسق ازرنه ارطغرل بن سلیمان شاه
بن قیاالب بن قزل بغا بن بای تمور بن آی قتلغ بن طغرا بن قرای‌تو
12 بن ساقور بن بولغای بن سنقور بن توقتمور بن یاساق بن چمندور بن
آی قتلغ بن توراق بن قازخان بن یاسو بن یلواج بن بای بك بن
طغرا بن طوغمش بن کوج بك بن ارتوق بن قره‌طای بن چمکیمور بن
15 طورج بن قزل بوغا بن یماق بن باش بوغا بن جمور میر بن بای سوی
بن طغرا بن سونج بن چاربوغا بن قورتولمش بن قورحاو بن بالجق بن

4 بونلر PaAM : — PbTVVy || 5 تأخر... دکلدر FPbTVAMVy : — Pa | منافق FTVAM : شافق Vy ضاف Pb || 5—6 محمد...در Vy : رسالت خاتم‌النبیین و سیدالمرسلیندر AM رسالت خاتم‌النبیین‌در صلوات‌الله علی نبینا و علیهم اجمعین TV رسالت صلی‌الله علیه و سلم خاتم‌النبیین و سیدالمرسلیندر Pa رسالت بناه خاتم‌النبیین و المرسلین‌در Pb || 7 انساب PbPaTVVy : — AM || 7—9 الی... اتدلرکه PbPaAMVy : سلسلهٔ احوال آل عثمان غازی علیه الرحمة‌الباری الله اعلم راویان اخبار و محدثان سلسلهٔ دور روزکار اداء شیرین و الفاظ سکرین و عبارت عنبر برله شویله روایت و بویله حکایت ایدرلرکه TV راویان‌اخبار و ناقلان اثار شویله روایت اتدلرکه F | سیر PaMVy : سیرة A—Pb | مذکران PaAM : مذکرات Vy مذکوران Pb || 9 یتشرکه FPaTVAMVy : واردر Pb || 10 اولادندندر

Sultân-i Rûm Âl-i Osman Gazi'yi Beyan İder

Bu tabaka, ba^cde Rasûl üllah sall'allahü aleyhi ve sellem ve Hülefâ'ür-Râşidîn afzal ül-guzzât ve'l-mücâhidîndür: Eğerçi bunlar *zamânen* ve *zikren mua'hhar*dür, ammâ *rütbeten* ve *kadren* mukaddemdür. *tea'hhür*-i zamânı *tekaddüm*-i rütbete *münâfi* değildür. Nitekim Hazret-i Muhammed Rasûl üllah salavât üllahi ^caleyhi ve selâmuhu *hâtem ün-nebiyyîn* ve *seyyidü imâm il-mürselîn*dür.

Zikrü ensâbı Âli Osman ve keyfiyyetü nüzûlihim ile'r-Rum

Mühendisân-i ahbâr-i *mebâni*-i siyer ve *müzekkirân*-i esrâr-i *ma^câni*-i e̱ser şöyle rivayet itdiler ki, bu *neseb-i büzürgvâr* Oğuz bin Kara Han'a yitişür ki Bulcas bin Yafes̱ ibn-i Nuh aleyhi's-selâm evlâdındandur. İşbu *nesak* üzerine: [1]] Ertuğrul bin [2]] Süleyman Şah bin [3]] Kaya Alp bin [4]] Kızıl buğa bin [5]] Bay-temür bin [6]] Ay-Kutluġ bin [7]] Tuğra bin [8]] Karay-tu bin [9]] Sakur bin [10]] Bulgay bin [11]] Sunkur bin [12]] Tok-temür bin [13]] Yasak bin [14]] Çe-mendur bin [15]] Ay-ḳutluġ bin [16]] Turak bin [17]] Kaz Han bin [18]] Yasuv bin [19]] Yalvac bin [20]] Bay-beg bin [21]] Tuğra bin [22]] Ṭoğmuş bin [23]] Güc-beg bin [24]] Artuk bin [25]] Kara-ṭay bin [26]] Cemkeymür bin [27]] Tûrac bin [28]] Kızıl-buğa bin [29]] Yamaḳ bin [30]] Baş-buğa bin [31]] Cumûr-mîr bin [32]] Bay-sûy bin [33]] Ṭuğra bin [34]] Sevinc bin [35]] Çar-buğa bin [36]] Kurtulmış bin [37]] Korḥav bin [38]] Balcuk bin [39]]

: *PbTVAMVy* ازرنه | *Pb* نسب : *FPaTVAMVy* نسق | *Pa* نسلندندر : *FTVAMVy*
+:*PbPaTVMVy*قرای‌تو‌بن | *TV* قرای *A* قره‌آی : *MVy* قرای‌تو 11 ‖ *Pa* اوزره که‌ذکر اولنور
TVMVy قاز خان | *M* قلتغ *A* قولتق *TVVy* قتلق : *PbPa* قتلغ 13 ‖ *A* توبر
باى‌لك :*FPaTVAMVy* باى‌بك | *Pb* ياسر *Vy* باسو : *FPaTVAM* ياسو | *A* قاره‌خان :*FPbPa*
| *Pb* قارتارير *FPaTVMVy* قرتارى : *A* قره‌طاى | *FPbTVVy* اوتوق : *PaAM* ارتوق 14 ‖ *Pb*
: *FPaTVAMVy* :جورمير 15 ‖ *FPaTV* چمكيمور *A* جيمكيمور *Vy* جميكور : *PbM* جمكيمور
: *FPaTVAMVy* *Vy* قورحاو | *Pa* سونج *T* سويج *V* سويچ *Vy* سوينج : *FAM* سونج 16 ‖ *Pb*—
Pb قورجاو

قوماس بن قراوغلان بن سلیمان شاه بن قورخلو بن بوزلوغان بن بای
تمور بن طورتمش بن کوك الب بن اوغوز بن قراخان بن ذیب باقوی
بن بولجاس بن یافث بن نوح علیه‌السلام و قراخاندن مراد عیصدر و
اوغوز خان عیص بن اسحاق بن ابراهیم علیه‌السلام اوغلی‌در دیدیلر
خطا اتدلر زیرا عیص روم اصغر اتاسیدرکه روم ثانیه‌در ارفحشد بن | 18b
سام نسلندندر اغوز وترك ومغول و روم اولی کبی اولاد یافثدن ایدوکی
کتب تواریخده مذکور و تواریخ مختارده منقولدر و انده ذکر اولان ازرنه
صحتله سابقا بو کتاب جهان نماده قسم‌اولك طبقهٔ ثانیه‌سنده انساب اولاد
نوح علیه السلام کمالیله استفی اتدوکی یرده مسطوردر و سلاجقه دخی
ابراهیم خلیل الرحمانه منتهی اولور دیمك نتکم بعض تواریخ عجمده ذکر
اولنور اما اعاجمك تعصبات شنیعه‌سندندر

حکایت

شول وقتکه سلطان محمود بن سبکتکین آل سلجوقی یوز بیك مقداری
اتراکله خراسانه کچردی ایدی آل سلجوقه منتسب اولن اتراکدن کوك الب
خان اولادندن طوارلو و رزقلو برطائفه بلاد ارمنیدن نواحی بلدهٔ اخلاطه
نزول ایدب یوز یتمشییل مقداری تا جنکز خان خروجنه‌دك آنده قالدیلر
جنکز خان هجرتك التیوز اون التسنده شرقدن خروج ایدب بلخه‌دك کلوب

بیت

کافر بی رحم ایدی جنکیز خان — لاکن اولدی دولتی بویله عیان

1 قوماس FPaTVAMVy : قرماس Pb | قورخلو PbPaTVAMVy : تورخلو F || 2 طورتمش FPaTVAMVy : طورشمس Pb | ذیب PbPaAVy : دیب FTVM || 5 ارفحشد بن PaVy: ارفحشدین A ارفحشا FTV ارفحشن Pb || 6 و مغول FPbPaM : —Vy || 7 مختارده ... ذکر TVVy : مختاردن‌منقول Pa AM مختاردن منقولدر FPb || 9 نوح Vy: + نبی FPbPaATVAM || 11 اما اعاجك FPaTV : عجمك اما PbVy اما اعجمك A اعجاموك M || 15 رزقلو Vy : رزقلی PaAM اروزلو TV اورزولو F روزلو Pb || 16 شرقدن A : خطای‌دن Pa، —PbTVMVy || 16 کلوب FPbPaTVAMVy : kenarda + خراب اتمشدر Pa || 18-19 بیت ... عیان A : —FPbaTVMVy

Komas bin [40] Kara-oğlan bin [41] Süleyman Şah bin [42] Korhulu bin [43] Boz-luğan bin [44] Bay temür bin [45] Tortumış bin [46] Gök Alp bin [47] Oğuz bin [48] Kara Han bin [49] Zib-bakoy bin [50] Bulcas bin [51] Yâfes ibn-i [52] Nuh Aleyh'is-selâm. Ve Kara Han'dan murâd ᶜIyş'dur. Ve Oğuz Han, ᶜIyş bin İshak bin İbrahim aleyh'is-selâm oğlıdur didiler; hatâ itdiler. Zirâ ᶜIys, Rûm-ı Asgar atasıdur ki, Rûm-ı sâniyedür, Erfahşad bin Sam neslindendür. Oğuz ve Türk ve Rûm-i ûlâ gibi evlâd-ı Yâfes'den idüği kütüb-i tevârîhde mezkûr ve tevârih-i muhtârda *menkul*dür. Ve anda zikr olan üzerine sıhhatle *sâbıkâ* bu **Kitâb-ı Cihan-nümâ'**da kısm-ı evvelüñ tabaka-i sâniyesinde ensâb-ı evlâd-ı Nuh aleyh'is-selâm kemâliyle *istifâ* itdüği yirde *mastûr*dur. Ve Selacıka dahi İbrahim Halîl ur-Rahmân'a müntehi olur dimek nitekim ba'zı tevârîh-i acem'de zikr olunur, ammâ *aᶜâcim*uñ taᶜassubât-ı *şenîᶜ*asındandur (1).

Hikâyet

Şol vakıt-ki Sultan Mahmud bin Sebüktekin, Âl-i Selçuk'ı yüz biñ mıkdarı etrâkle Horasan'a geçürdi idi, Âl-i Selçuk'a *müntesib* olan etrâkden Gök Alp Han evlâdından tavarlû ve *rızklû* bir tâife bilâd-ı Ermeniyye'den nevâhi-i *belde*-i Ahlat'a nüzûl idüb yüz yitmiş yıl mıkdarı tâ Cingiz Han hurûcinedek anda kaldılar. Cingiz Han hicretüñ altı yüz on - altısında [1] şarkdan hurûc idüb Belhe'dek gelüb,

Beyt:

Kâfir-i bî-rahm idi Cengiz Han,
Lâkin oldı devleti böyle ᶜayân.

[1] M. 1219 - 1220

سلطنتدر ارته کیجه اندیشه‌سی — هم ریاست هم کیاست پیشه‌سی
ظالم و بد سیرت و خونخواردی — حیله انکیز ایدی و مکاردی
عابد و عالم جهانده قالمدی — کیم قلیجندن اولارك اولمدی 3
جوق عزیزی قلدیلر انلر ذلیل — اتدلر جوق کوهری خاکی سبیل
جون یوغیدی حقدن انده ترس و با (ك) — شطه صالوب قلدی قاموسن هلاك
شیخ و دانشمند و سیدلر قمو — قلجندن اولدلر هب ای عمو 6
قنده اردیلرسه غارت اتدیلر — خلقه جق درلو خسارت اتدلر
اتدیلر خلقه اولر بی حد قهر — قومادیلر یقمدق ایلیله شهر
قنق شهره که اوغره‌دیلر یقدیلر — نیره‌یاکم ایردلرسه یقدلر 9
اتدیلر اول سمرقندی خراب — قلدلر خورزم دخی هم یباب
پس یورویوبن عراقه کلدیلر — ایل و شهر انده نکم وار الدلر
عاقبت قصد اتدلر بغداده هم — الدلر انی دخی اهل ستم 12

اندن جبه و سبتای بهادری ایرانه مسلط ایدب بلاد عجمده حضور
قلمدوغی اجلدن کوچر اولی اتراکك جملسی اللی بیك خانه
رئیسلری سلیمان شاه | بن قیا الپه اویب کلوب رومه دوکلدلر اول 19a15
وقت سلطان علاءالدین بن کیخسروکه سلطان علاءالدین اولدر (و) بانئ
قونیه‌در رومده پادشاه اولدوغنك ابتداسیدی بو اللی بیك کوچر او
ارزرومده و ارزنجانده بر قاچ ییل یازین یایلایب قیشین قشلایب اول 18
اطرافك کافرلرندن قابوب قازب یوررلردی آخر مضایقهٔ امکنه‌دن طوارلری

1-12 سلطنتدر...ستم A: — FPbPaTVMVy || aslında یعه FPaTVAMVy: — Pb | aslında
سنتای FPbPaTVAMVy | ایدب FPbTVAMVy : kenarda başka yazı ile + صکره
جنکز هلاك اولوب اوغلی کسنای خان کلوب بغدادی خراب ایدوب تختی عباسیلردن الوب خلق عالم قاریش
موریش اولمشدر Pa || 14 قلمدوغی اجلدن FPaTVMVy : قلمیوب اول اجلدن A قلمدوغی
سبیدن Pb || 15 الپه FPbTVAMVy : kenarda başka yazı ile + بحم ماهان شهرینك پادشاهی
ایدی Pa || 17 او PbPaMVy : اولر A اولی F، — TV || 18 ارزرومده PaVy : ازروی
رومده A آرزوی رومده M ارض رومده FPbTV | ارزنجانده PaAMVy : ارزنکانده FTV
آذربیجانده Pb | برقاچ ییل FPbTVAMVy : برنجه‌یللر Pa | یازین FPbTVAVy: — PbM || 19

Saltanatdur *irte-* gice'endîşesi[1],
Hem riyâset, hem kiyâset *pîşesi.*

Zâlim ü bed-sîyret ü *hûn-hâr*dı,
Hiyle-engîz idi vü *mekkâr*dı.

ᶜÂbid ü âlim cihanda kalmadı,
Kim kılıcından olaruñ ölmedi.

Çok azizi kıldılar anlar *zelil,*
itdiler çok *gûher*i hâk-i *sebil.*

Çün yoğidi hakdan anda *ters* ü bâ(k),
*Şatt*a salub kıldı kamusın helâk.

Şeyh ü dânişmend ü seyyidler kamu,
Kılıcından öldiler heb ey ᶜamû.

Kanda irdilerse gâret itdiler,
Halka çok dürlü *hasâret* itdiler

İtdiler halka olar *bî-had kahr,*
Komadılar yıkmaduk ilile şehr.

Kankı şehre k'uğradılar[2] yakdılar,
Nireye kim irdilerse yıkdılar.

İtdiler evvel Semerkand'i harab,
Kıldılar Horzum'ı dahi hem *yebâb.*

Pes yürüyüben Irak'a geldiler,
İl ü şehr anda ne-kim var aldılar.

ᶜAkıbet kasd itdiler Bağdad'a hem,
Aldılar anı dahi ehl-i *sitem* (2).

Andan Cebe ve Sebütay Bahadır'ı İran'a musallat idüb bilâd-ı ᶜAcem'de *huzur* kalmaduğı ecilden göçer evli etrâküñ cümlesi elli biñ hâne reisleri Süleyman Şah bin Kaya Alp'a uyub gelüb Rûm'a döküldiler. Ol vakıt Sultan ᶜAlâ üd-Dîn bin Keyhüsrev ki Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i evvel'-dür ve *bâni*-i Konya'dur, Rûm'da padişah olduğınuñ ibtidasıydı. Bu elli bin göçer ev Ezurumd'da ve Erzincan'da bir kaç yıl yazın yaylayub kışın kışlayub ol etrâfuñ kâfirlerinden kapub kazub yürürlerdi. Âhir muzâyaka-i *emkine*den tavarları

[1] Aslında «gice endişesi» ise de vezin icabı böyle yazılmıştır.
[2] Aslında «ki uğradılar» ise de vezin icabı böyle yazılmıştır.

'kenarda : *FPbTVAMVy* يوردلردى | *FTV* — ، *Pb* قرب : *PaAMVy* قازب
ارزنجاندن روم ولايتنه كم اماسيه طرفى روميلردر اول طرفده چوق غزالر ايتديلر + başka yazı ile
روم ولايتندن خيلى ولايتلر الديلر *Pa* | المكندن *TVAVy* : + و *FPaM* ، — *Pb*

اینش یوقش چکمکدن انجنب ولایت عجمده دخی واقعه‌نك اولاجغی اولوب
سلیمان شاه دخی ینه وطن اصلیه‌سنه متوجه اولب حلب دیارندن کتمك
3 قصد ایدب وارب جعبر قلعه‌سی ایلنه چقدلر انده فرات ارماغی یوللرنه
کلب کچمك استدیلر سلیمان شاه کچت طلب ایدب اتن صویه دپدی اتفاق
یاریمش ات سرچب سلیمان شاه آتیله صویه دشدی اجلی انده مقدرمش
6 الله امرنه وارب جعبر قلعه‌سی التنده دفن اتدلر شمدیکی حینده اول
ییره مزار ترك دیرلر و اول اتراکدن بر طائفه انده متمکن اولدیلر
19b الآن جعبر قلعه‌سنه اول اتراکوك نسلندن حکم ایدرلر اندن |
9 اول اتراك متفرق اولوب کیمی برییه کتدی‌که شمدی انلره شام ترکمانی
درلر کمی ینه رومه کلدی شمدی رومده اولن کوچر اولر انلرك نسلندندر
القصه چونکه سلیمان شاه متوفی اولدی درت اوغلی قلدی بری
12 سنقور تکین و بری کون طوغدی و بری ارطغرل غازی و بری
طوندار اتراکدن بعضی بو درت قرنداشه اویب ینه رومه دونب فرات
باشنده پاسن اوواسنه و سورملی چقورنه واردلر ارطغرل طوندارله آنده
15 درت یوز مقداری کوچر اوله قالب اول ایکی قرنداشلری ینه وطن
اصلیه‌لرینه رجوع اتدلر ارطغرل برنجه ایام انده طورب یایلایب قشلدقدن
صوکره ینه رومه عزم اتدلر کلب انکوریه(یه) قریب قرجه طاغه نزول اتدلر
18 اندن سلطان اویوکنه رحلت اتدلر و بعضی ثقاتدن اشتدم‌که حتی
قدوة‌المتقین مرحوم مولانا ایاس ایتدی بن اورخانك ارکبدارنه (رکابدارنه)

3 ایلنه *PbTVMVy* : النه *PaM* اوکنه *A* | یوللرنه *PaAMVy* : کنارنه *FTV* — *Pb* || 4 کچمك استدیلر *PbPaAMVy* : — *FTV* | اتفاق *PaAMVy* : + بر چرکن *FTV* || 5 ات *PaAMVy* : همان ساعت اتی *FTV* آتی صویه دوشوب *Pb* || 6 التنده *FPaTVAMVy* : ایلنده *Pb* | حینده *PbPaTVAM* : حنده *F* — *Vy* || 9 کیمی *PbVy* : بربولیکی *A*، — *FPaTVM* | انلره *PbPaAM* : — *FTVVy* || 10 اولر *PaA* : او *MVy* اولیلر *TV* اولو *FPb* | 11 القصه *FPbPaTVVy* : قضیه *A* — *M* || 12 تکین *PbPaTVMVy* : — *A* || 13 طوندار *FPbTVAMVy* : **kenarda başka yazı ile** + ارطغرول رومه توجه اتدکده کندو ایله تاتار طائفه‌سی‌ندن یوز اوقلو خان کاوب اونك بر اوغلنه ورسق دیرلردی *Pa* | دونب *FPbPaTVAM* :

niş yokuş çekmekden incinüb vilâyet - i Acem'de dahi vakı^canuñ olacağı olub Süleyman Şah dahi yine vatan-ı asliyyesine *mütevecih* olub Haleb diyarından gitmek kasd idüb varub Ca^cber kalası iline çıkdılar. Anda Fırat ırmağı yollarına gelüb, geçmek istediler. Süleyman Şah geçit taleb idüb atın suya depti. İttifak yarimiş, at sürçüb Süleyman Şah atiyle suya düşdi. Eceli anda mukaddermiş. Allâh emrine varub Ca^cber kalası altında *defn* itdiler. Şimdiki *hîn*de ol yire **Mezâr-ı Türk** dirler ve ol etrâkden bir tâife anda mütemekkin oldılar. *El'an* Ca^cber kalesine ol etrâküñ neslinden hükm iderler. Andan, ol etrâk, müteferrik olub kimi Berriyye'ye gitdi ki şimdi anlara Şam Türkman'ı dirler; kimi yine Rûm'a geldi. Şimdi Rûm'da olan göçer evler anlaruñ neslindendür (3).

El-kıṣṣa : Çünki Süleyman Şah müteveffa oldı, dört oğlı kaldı. biri Sunkur Tekin ve biri Gün Ṭoğdı ve biri Erṭuğrul Gazi ve biri Tundar (Dündar). Etrâk'den ba'zı bu dört karındaşa uyub yine Rûm'a düşüb Fırat başında Pasin ovasına ve Sürmeli çukurına vardılar. Ertuğrul, Tundar'la anda dört yüz mıkdârı göçer evle kalub ol iki karındaşları yine vatan-ı asliyyelerine rücû^c itdiler. Ertuğrul, bir nice eyyâm anda turub yaylayub kışladıkdan - soñra yine Rûm'a azm itdiler. Gelüb Engûriyye'ye *karîb* Karaca - Tağ'a nüzûl itdiler. Andan Sultan - Öyüğü'ne rihlet itdiler. Ve ba'zi *sıkât*dan işitdüm ki, hattâ *kıdvet ül-müttekîn* Merhum Mevlânâ Ayas eytdi: Ben Orhan'uñ irkib-dâr (*rikâbdâr*)'ına

---

وشب *Vy* || 14 اواسنه و *FPaTVVy* : اواسنده *AM* اوهسندن *Pb* || 15 اول *FPbPaTVAM* :
Vy || 16 اصلیه‌لرینه *PbTVAM* : اصلیسنه *Vy* اصلی‌لرینه *Pa* اصلیلرنه *F* | طورب
FPbTVAMVy : kenarda başka yazı ile + قرار ایتدی اول اراده چوق غزالر ایتدی
Pa || 17 انکوریه *Vy* : انقره *A* انقریه *PbPaM* انقره‌یه *FTV* || 19 قدوة ... ایاس *PbPaAVy*:
مولانا *FTV* | ارکب‌دارنه *PbAVy* : ارکپدارینه *F* رکابدارنه *PaTV*

بولشدم پیر کشیدی ایتدی آتامدن و ده‌دمدن اشتدمکه ایتدلر اول وقتکه
ارطغرل درت یوزه یقین اوله رومه عزم اتدلر سلطان علاءالدین اول
20a3 دخی بعض اعداسیله| جنك صددنده ایدی بونلر دخی کوچل کلوب اتفاق
سلطان علاءالدینك شول حالنه یتشرلرکه تاتار سلطان علاءالدینی بو کلدب
صیایورر ارطغرلك یاننده بر قچ یوز یرار یولداش واریدی ارطغرل ایتدی
6 هی یارنلر جنکه طوش کلدك یانمزده قلج کوتوررز عورت کبی کچوب
کتمك ارلك دکلدر البته شونلرك برنه معاونت اتمك کرك غالبه‌می معاونت
ایده‌لم یوقسه مغلوبمی ایتدلر مغلوبه معاونت عسیردر آدممز آزدر و هم
9 یکنه قوت دیمشلردر دیدلر ارطغرل ایتدی بو سوز مردانه‌لر کلامی
دکلدر ارلك اولدرکم مغلوبه یاردیم ایده‌وز حضر کبی بوك دمنده بیچاره‌لره
مدد یتشه دستکیر اولاوز دیدی

12 بیت

بیك حج ایدرسه بولمیا کشی اول ثوابی‌کم   وقتنده چاره‌سزدن ایده دفع اضطراب

پس همان ارطغرل اتباعیله ال قلیجه اورب بر طرفدنکه سلطان
15 علاءالدینك مقابله‌سنده ایدی تاتاره قلج قویدلر شاهین قرغیه کیرر کیبی
کیرب فی‌الحال عدوی منهزم قیلدلر سلطان علاءالدین انی کورب ارطغروله
استقبال کوستردی ارطغرل دخی اتباعیله اینوب سلطان علاءالدینك
20b18 الین اوپدی| سلطان علاءالدین دخی ارطغروله خلعت فاخر کیورب
توابعنه و لواحقنه عطالر و احسانلر ایلدی اندن سکوت نام یری خلقنه

2 ارله FPaTVVy : اوله PbAM | اول FPbPaTVAM :— Vy || 3 صددنده ایدی PaAMVy : اوزرنده ایدی FTV جنك و جدال ایدردی Pb | کوچل Vy : کوجمل AM کوجب TV کوچلی F کوچلولر Pb || 5 ارطغرلك PaAM : ارطغرل FPbVy ارطغرل غازی TV | یرار PbPaAMVy : بهادر FTV | یولداش Vy : یولداشی A یولداشلری PbTVM یولداشی ایله Pa || 6 هی FTVAM : های Pb—PaVy | جنکه FPaTVMVy : چونکه PbA | طوش PbPaAMVy : دوش FTV | کچوب FPbPaTVAM : قچوب Vy || 7 برنه Vy : برینه Pb بربرنه A برنه یرنه M برینه برینه TV برنه برینه FPa | غالبه‌می FPbPaTVMVy : غالبه A || 9 دیدیلر PbTVAVy : + اندن FPaM | مردانه‌لر کلامی PaTVVy : مردانه کلام AM مردانلر سوزی Pb اتالر کلام

buluşdum; pîr kişiydi. Eytdi: atamdan ve dedemden işitdüm ki, eytdiler, ol vakit ki Ertuğrul dört yüze yakın erle Rûm'a azm itdiler, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i evvel dahi ba'zi aᶜdâsiyle cenk *saded*inde idi. Bunlar dahi *göçmel* gelüb ittifâk Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'üñ şol haline yitişürler ki tatar, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'i buñaldub *sıyayürür.* Ertuğrul'uñ yanında bir kac yüz yarar yoldaş varidi. Ertuğrul eytdi: "Hey yârenler, cenge *tuş* (düş) geldük. Yanımuzda kılıç götürürüz. Avret gibi geçüb gitmek erlik değildür. Elbette şunlaruñ birine muᶜâvenet itmek gerek. Gâlibe mi muᶜâvenet idelüm, yoksa mağluba mı?„. Eytdiler: "Mağluba muᶜâvenet ᶜ*asîr*dür. Âdemimüz azdur ve hem *yeğin*e kuvvet dimişlerdür„ didiler. Ertuğrul eytdi: "Bu söz *merdâne*ler kelâmı değildür. Erlik oldır-kim mağluba yardım idevüz. Hızır gibi *buñ* deminde bîçârelere medet yitişe. *Dest-gîr* olavuz„ didi.

Beyt:

> **Biñ hac iderse bulmıya kes[1] ol savabı kim,**
> **Vaktında çâresüzden ide defᶜ-i iztırâb.**

Pes heman Ertuğrul etbâᶜiyle el kılıca urub bir taraf-dan ki Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'üñ mukabelesinde idi. Tatara kılıç koydılar. Şahin kargaya girer gibi girüb *fi'l-hâl* ᶜaduvvı münhezim kıldılar. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn anı görüb Ertuğrul'a istikbal gösterdi. Ertuğrul dahi etbâᶜiyle inüb Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'üñ elin öpdi. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn dahi Ertuğrul'a *hilᶜat*-i fâhir giyürüb tevâbiᶜine ve *levâhik*ine ᶜatâ vü ihsanlar eyledi. Andan Söğüt nâm yiri halkına

[1] Aslında «kişi» isede vezin icabı kes olmalıdır.

F || 10 مغلوبه *PbPaAMVy* : زبونه *FTV* || 10-11 حضر... اولاوز *PaVy* : حضر... يتشوز
A حضربيكى بوك دمنده بيچاره‌لره مدد يتشوز *M*'—*FPbTV* || 12-13 بيت... اضطرار (اضطراب *TV*)
PaTVMVy : — *PbFA* || 15 مقابله‌سنده ايدى *AVy* : مقابله‌سنه يتوب *TV* مقابله‌سنه ايدى
'Pa *FPbM* || 19 عطالر *PbTVAM* : عطا *PbVy* | خلقنه *FPaTVAM* : — *PbVy*

قشله و طومانیجی و ارمنی طاغلرینی ییلاق وردی عثمان غازینك ظهوری
سکوتدن اولماسنه حکمت بودر و اول وقت قرجه حصار فتح اولنمامشدی
اما قرجه حصارله بلجك سلطان علاءالدینه اطاعت ایدرلردی اول طرفلر
اوج ایدی ماحصل سلطان علاءالدین ارطغرلك شجاعتن و مردانلکین
کوردی چهره‌سنده اثار نجابت و آلننده انوار سعادت مشاهده ایدب
اول اوجی اکا ویردی اول وقت ارطغرل هنوز نوجواندی اما مهابتندن
سام و نریمان قان قشانردی و افراسیاب زمان قوشنوردی

بیت

نوجوان مردودلیر و پهلوان — داشت غایت قوت و تاب وتوان

اندن ارطغرل سکودی مقام ایدندی اول زمانده صاحبك قره‌حصارده
کرمیان باباسی الیشر واردی چودار نام بر تاتارله کاه کاه کلوب قرجه
حصاری انجدرلردی ارطغرل سکوتده متوطن اولمغله اول ولایت امین
اولدیلر بونك اوزرینه برقاچ ییل کچدی سکودی قشلیب | طومانیجی (21a)
یایلادیلر

فتح قرجه حصار

دیرلرکه بر قاچ ییلدن صکره قرجه‌حصارك کفاری ارطغرله حضور
ورمن اولب اظهار عداوته بشلدی ارطغرل دخی سلطان علاءالدینه
وارب غزایه تحریك ایدب روم لشکریله سلطان علاءالدین کلب قرجه
حصارك ازرنه دشدی اول وقت دخی ولایت کوتاهیه قلعه‌سیله کفره

2-3 قره (قرجه Vy) ... اما FPbPaTVMVy : A— || 3 علاءالدینه FPbTVMVy : ke-
narda başka yazı ile + خراج‌ویرب Pa || 4 ماحصل FPaTVAVy : القصه M، Pb— || 6
اوجی FPbPaTVMVy : +سنجاق A || 7 وافراسیاب...قوشنوردی Vy:— FPbPaTVAM || 11
الیشر Vy : آلشهر FPaM البشر A آلشر TV الشر Pb | چودار Vy : جودر
FTVA چودر PbPa || 12 متوطن FPaTVAM : متمکن Vy توطن Pb || فتح قرجه حصار
FPaTVAVy:—PbM || 16 دیرلر FPaMVy : حکایت ایدرلر A روایت اولنور TV، Pb—

kışla(k) ve Tomanic'i ve Ermeni tağlarını *yaylak* virdi. Osman Gazi'nüñ zuhûrı Söğüt'den olmasına hikmet budur. Ve ol vakıt Karaca-Hisar feth olunmamışdı. Ammâ Karaca-Hisar'la Bilecik Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'e itaat iderlerdi. Ol taraflar uc idi. Mâ-hasal, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn, Ertuğrul'uñ şecâᶜatin ve merdâneliğin gördi. Çehresinde *âsâr*-i necâbet ve alnında envâr-i saᶜadet müşahede idüb ol uc'ı aña virdi. Ol vakıt Ertuğrul henüz *nev-civân*dı. Ammâ *mehâbet*ünden Sam ü Neriman kan kaşanurdı ve Efrâsyâb-ı zaman koşunurdı.

Beyt:

Nevcivân, merd ü dilîr ü pehlevân,
Dâşt gâyet kuvvet ü tâb ü tevân[1].

Andan Ertuğrul Söğüd'i makam idindi. Ol zamanda Sahibiñ Kara-Hisar'da Germiyân babası Ali-şîr vardı. Çavdar nâm bir tatarla *gâh gâh* gelüb Karaca-Hisar'ı incidürlerdi. Ertuğrul Söğüt'de *mutavattın* olmağla ol vilâyet emin oldılar. Bunun üzerine bir kaç yıl geçti, Söğüd'i kışlayub Tomanic'i yayladılar (4).

Feth-i Karaca-Hisar

Dirler ki, bir kaç yıldan soñra Karaca-Hisar'uñ küffârı Ertuğrul'a huzur virmez olub *ızhar-ı ᶜadâvet*e başladı. Ertuğrul dahi Sultan ᶜAlâ üd-Dîn'e varub gazâya tahrik idüp Rûm leşkeriyle Sultan ᶜAlâ üd-Dîn gelüb Karaca-Hisar'uñ üzerine düşdi. Ol vakıt dahi vilâyet-i Kütahya, kalᶜasiyle *kefere*

[1] Genç, er, yiğit ve pehlevan (olan o), son derece güçlü, kuvvetli, kudretli idi.

النده ایدی سلطان علاءالدین جانب جنوبن ارطغرله تفویض ایدب اتفاق
اول طرفدن خیلی جنك اولب كافر بوكالب سلطاندن صلح طلب اتدلر
سلطان علاءالدین ارطغروله غایت معتقد اولدی

بیت

انده ارطغرول جوق اتدی كار زار — لا جرم اولدی جهانده نامدار
اوردی بی‌حد ایل الدی كنج (و) مال — اتدی لشكر دار كفری پایمال

اندن سلطان صلحی قبول اتمیب البته قلعهٔ ویرك دركن خبر كلدیكه
باینجار تاتار نقض عهد ایدب كلب اركلیٔ غارت اتدی سلطان علاءالدین
فی‌الحال كوچب بعضی عسكرله ارطغرولی قلعه اوزرنده قویب سعی ایت
فتح ایدیدك اولامی دیب كیدب تاتار دخی كلب قرشولیب بوغا ایوكنده
اوغراشب تاتاری بر وجهله قردیكه حسابه كلمز
لطیفه دیرلركه سلطان علاءالدین قاقدوغندن بیوردی تاتارلرك خایه‌لرین
كسب دریلرینی بربرینه دیكب بر سایبان اتدلر شمدیكی (21b)
حالده دخی اول صحرایه طشق یازوسی درلر

نظم

ویردی اول اطرافه ارطغرول شاه — كه ایده دفعین اهل كفروك سال بماه
بو قدر فتح اولوبن روزی اكا — دوندی كتدی كیرو قونیادن یكا
اویدی انده جق كشی ارطوغرله — اولدر اش‌كیم دانشیله طغروله
اول كلنلرله كوكل بركتد اول — قیلجیله اول بورایی الدی اول

1 تفویض ایدب *FPbPaTVVy* : ویردی *AM* || 3 علاءالدین *TVVy* : — *FPbPaAM* || 4 بیت... پایمال *A* : — *FPbPaTVAMVy* || 8 باینجار aslında باینجار *AVy* : پاینجار *PaM* یانجار *TV* باینجان *Pb* یانجار *F* || 10 اولامی *PbPaTVMVy* : — *FA* || 15-19 نظم ... الدی اول *A* : — *FPbPaTVMVy*

elinde idi. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn canib-i cenubın Ertuğrul'a *tefvîz* idüb, ittifak ol tarafdan hayli cenk olub kâfir buñalub Sultandan sulh taleb itdiler. Sultan Alâüd-Dîn, Ertuğrul'a gayet *muᶜtekid* oldı.

Beyt:

Anda Ertuğrul çok itdi *kâr-zâr*
Lâ-cerem oldı cihanda nâmdâr.

Urdı bî-had il, aldı *genc* ü mâl
İtdi leşker dâr-ı küfri *pâymâl.*

Andan Sultan sulhı kabul itmeyüb elbette kalᶜayı virüñ dirken haber geldi ki, Bayıncar tatar nakz-ı ᶜahd idüb gelüb Ereğli'yi gâret itdi. Sultan ᶜAlâ üd-Dîn *fi'l-hal* göçüb ba'zı askerle Ertuğrul'ı kal'a üzerinde koyub: "*saᶜy* it. Feth ideydüñ, ola mı?„ diyüb gidüb tatar dahi gelüb karşılayub Boğa-Öyüğ'-inde uğraşub tatarı bir vechile kırdı-ki hisaba gelmez.

Latife: dirler ki Sultan ᶜAlâ üd-Dîn *kakı*duğından buyurdı. Tatarlaruñ *haya*ların kesüb derilerini birbirine diküb bir *sâyebân* itdiler. Şimdiki halde dahi ol sahraya Taşak-Yazusı dirler.

Nazm:

Virdi ol etrafa Ertuğrul Şah
Ki ide def'in ehl-i küfrüñ sâl *be-mâh.*

Bu kadar feth oluben *rûzî* aña,
Döndi gitdi girü Konya'dan *yaña.*

Uydı anda çok kişi Ertuğrul'a,
Oldur iş kim danışıla Tuğrul'a.

Ol gelenlerle göñül berkitdi ol,
Kılıcıyla ol burayı aldı ol.

و بو طرفده ارطغرل اقدام بلیغ ایدب حق تعالی فرصت ویرب قلعهٔ
فتح ایدب تكورینی طوتب قلعهٔ یغما ایدب خمسین اخراج ایدب باقی مال غنیمتی
3 غزاته قسمت اتدی اندن خمسین بشارتله سلطان علاءالدینه كوندردی اندن
ارطغرل غازی لیلاً و نهاراً ایكی ییل اوچ آی درت كون غزایه مشغول اولب
اندن سلطان علاءالدین متوفی اولدی نه وقت متوفی اولدغی یوقروده دینلمشدر
6 بونده اكلدوغندن مراد ارطغرولله اولن قضیه‌لری اعلام اولنماغدی سلطان
علاءالدین متوفی اولیجق اوغلی غیاث‌الدین قونیه تختنه جلوس اتدی انك
زماننده ملك تاتار پالچور رومه كلب غیاث‌الدین منهزم اولدی تاتار رومه
9 مستولی اولدی چونكه تاتار رومه حاكم اولدی ملوك سلاجقه‌نك همان
بر آدی قالدی ارطغرل سكوتده سكوت ایدوب متقاعد اولوب اول دیاری
یورد ایدنب كفاریله مدارا ایدب زندكانیله مشغول اولدی تا علاءالدین
22a12 كیقباد بن فرامرز بن كیكاوس زماننه‌دك قالدی‌كه سلطان علاءالدین ثانی‌در
و بلجك فتحیله قرجه حصارك فتح اولی اراسنده یتمش ییله قریب كچدی
زیرا سلطان علاءالدین اولك وفاتیله قرجه حصار كرو مؤمنلر الندن
15 چقمشدی نیچون انكچونكم سلطان علاءالدین ینه تكورنی ایچنده ابقا
ایدب خراجه كسمشدی

1 بو طرفده PaAVy : بر طرفدن TVM بو طرفدن FPb | ارطغرل PbPaAMVy : + دخی FTV || 2 تكورنی ... یغما ایدب PbPaTVMVy : — A || 6 اكلدوغندن FPaTVMVy : اكلدوغنه A اكلسی Pb | ارطغرولله FPaTVAM : طغرل Vy ارطغرل غازی Pb | اولنماغدی Vy : اولمغدی M اولنماغن اولدی A اولنمق ایدی و FTV اولنمق ایدی اولدی Pa اولمق ایچندر Pb || 8 پالچور Vy : یالچو M یالجو A پالچو TV یالچور Pa باطور Pb پالچور F || 11 مدارا ایدب PbPaAVy : مدارا ایلیوب A مدارایه باشلادی FTV || 12 زندكانیله (زندكانیه PbAM)... اولدی PbPAMVy : — FTV || 12 بن[1] FPbPaTVMVy : — A || 14 كرو Vy : — FPbPaTVAM || 15 نیچون Vy : — FPbPaTVAM

Ve bu tarafda Ertuğrul *ikdam*-i beliğ idüb Hak Teâlâ fırsat virüb kal^c^ayı feth idüb tekvur'ını tutub kal^c^ayı yağma idüb *humsın* ihrâc idüb bakî mal-i ganîmeti *guzzâta* *kısmet* itdi. Andan humsın *beşâretle* Sultan ^c^Alâ üd-Dîn'e gönderdi. Andan Ertuğrul Gazi *leylen* ve *nehâren* iki yıl üç ay dört gün gazâya meşgul olub andan Sultan ^c^Alâ üd-Dîn müteveffa oldı. Ne vakıt müteveffa oldığı yukarıda dinilmişdür. Bunda añılduğından murad Ertuğrul'la olan kaziyyeleri *i^c^lâm* olunmağdı. Sultan ^c^Alâ üd-Dîn müteveffa olıcak, oğlı Gıyâs üd-Dîn Konya tahtına cülûs itdi. Anuñ zamanında melik-i tatar Balçur [1] Rûm'a gelüb Gıyâs üd-Dîn münhezim oldı. Tatar, Rûm'a müstevli oldı. Çünki tatar, Rûm'a hâkim oldı, mülûk-i selâcika'nuñ heman bir adı kaldı. Ertuğrul, Söğüt'de sükût idüb mütekaid olub ol diyarı yurd idinüb küffârile müdârâ idüb *zindegânîyle* meşgul oldı, tâ ^c^Alâ üd-Dîn Keykubad bin Ferâmürz ibn-i Keykâvus zamanınadek kaldı ki Sultan ^c^Alâ üd-Dîn-i sâni'dür. Ve Bilecük fethiyle Karaca-Hisar'un feth-i evveli arasında yitmiş yıla karîb geçti. Zirâ Sultan ^c^Alâ üd-Dîn-i evvel'üñ vefatiyle Karaca-Hisar girü müminler elinden çıkmışdı. Niçün, anuñ-çun-kim, Sultan ^c^Alâ üd-Dîn yine tekvur'ını içinde ibka idüb haraca kesmişdi (5).

[1] Doğrusu BAYCU' dur.

ابتداء الدولة العثمانيه

خلد ملکهم

3 چونکه ارطغرل سکوتده ایلی بویله متوطن اولوب سالها انده قالدی
دولت آل سلجوق اياغه دشمکین خمول اختیار ایتمشدی و ارطغرولك
اوج اوغلی واریدی بری عثمان و بری کوندوز و بری صاروياتی و اولاد
6 ارطغرلدن عثمان بهادر اولدی اول سببدن عثمانه خلق عزت ایدب آوده
قوشده اتراکك یکیدی یکیلی انك یانته جمع اولورلردی اول وقت پادشاه
اعظم غازان خان بن ارغون رومه مستولی اولب آل سلجوقدن مسعود
6 بن کیکاوسله کیقباد بن فرامرز بن کیکاوسی تحت حکومتنده قلوب
ينه رومده مقرر ایدب ممالك رومی مسعودله کیقباده نیابةً ویردی بونلر
رومه غازان خان قبلندن متصرف اولوب آمده و ملاطیه‌یه و سیواسه
22b12 و خرپرته غیاث‌الدین مسعود بن | کیکاوس متصرف اولدی قونیایه و سواحل
رومه سلطان علاءالدین کیقباد بن فرامرز متصرف اولوب رومك
محصولاتی بونلر جمع ایدب غازان خانه کوندررلردی اول زمانده ارطغرل
15 غایت پیر اولمشدی اکا و اولادنه اول یرك کافری و مسلمانی عزت
ایدردی و ارطغرلك بو سلطان علاءالدین کیقباد بن فرامرزله دخی
مناسبت تامه‌سی وار ایدی احیاناً اولادندن بو سلطان علاءالدین ثانیه
18 پیش‌کشلریله وارب کلورلردی و سلطان علاءالدین اول وفاتندن صکره
آل سلجقدن رومه کم ملك اولسه ارطغروله نظر حمایتن دریغ اتمزدی

1ابتداء ... العثمانیه FPaTVAMVy : — Pb || 2 خلد ملکهم Vy : — FPbPaTVAM || 3
ایلی بوییله PaM : ایلی بویله Vy اللی ییل بویله A ایلی بوی Pb — FTV | متوطن اولوب
(اولدی A) PaAMVy : — FTV || 4 دولت ... (—اياغه Pb) اتمشدی و PbPaAMVy
: —FTV | دشمکن PbPaVy : دوشدی A دشمشکن M || 4-5 ارطغرولك ... ایدی (اولدی
(PbAM PbPaAMVy : حق تعالی جل شانه (ذکره FV) ارطوغرله اوج اوغل ویردی
FTV || 5 عثمان PbPaAMVy : + غازی FTV | صاروياتی PbPaAMVy : صاروباق
V صاری باق T صاروياتی F | Ayrıca yatı kelimesi üstünde باق Vy | kenarda
başka yaz ıile + که ساوجی دیکله معروفدر Pa | صاروياتی PbPaMVy : + عثمان

İbtidâ üd - Devlet il - Osmaniyye

hullide mülkühüm

Çunki Ertuğrul Söğüt'de ili, boy'iyle mutavattın olub *sâl-hâ* anda kaldı, devlet-i Âl-i Selçuk ayağa düşmeğin *humûlı* ihtiyar itmişdi. Ve Ertuğrul'uñ üç oğlı varidi: Biri Osman ve biri Gündüz ve biri Saru-yatı. Ve evlâd-ı Ertuğrul'dan Osman bahâdır oldı. Ol sebebden Osman'a halkı *ᶜizzet* idüb avda kuşda etrakûñ yiğidi *yiğil*i anun yanına cemᶜ olurlardı. Ol vakit padişah-ı aᶜzam Gâzân Han bin Argun Rûm'a müstevli olub Âl-i Selçuk'dan Mesᶜud bin Keykâvus'la Keykubad bin Feramürz ibn-i Keykâvus'ı taht-ı hükûmetinde kılub yine Rûm'da mukarrer idüb memâlik-i Rûm'ı Mesᶜud'la Kaykubad'a *niyâbeten* virdi. Bunlar Rûm'a Gâzân Han *kıbel*inden mutasarrıf olub Amid'e ve Malatya'ya ve Sıvas'a ve Harpurt'a Gıyâs üd-Dîn Mesᶜud bin Keykâvus mutasarrıf oldı. Konya'ya ve Sevâhil-i Rûm'a Sultan ᶜAlâ üd-Dîn Keykubad bin Ferâmürz mutasarrıf olub Rûm'uñ mahsûlatını bunlar cemᶜ idüb Gâzân Han'a gönderürlerdi. Ol zamanda Ertuğrul gâyet pîr olmışdı. Ana ve evlâdına ol yirüñ kâfiri ve müslimanı ᶜizzet iderdi. Ve Ertuğrul'uñ bu Sultan ᶜAlâ üd-Dîn Keykubâd bin Ferâmürz'le dahi münâsebet-i tâmmesi var idi. *Ahyânen* evlâdından bu Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i sânî'ye *pîş-keş*leriyle varub gelürlerdi. Ve Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i evvel vefatından soñra Âl-i Selçuk'dan Rûm'a kim melik olsa, Ertuğrul'a nazar-ı himâyetin *dirîğ* itmezdi.

ما بی روم ولایتنده وجوده كلشدی ارطغرول عثمانه كوجك ایكن جفت سوردرردی دولت خود
عثمانله بادنده ادی A || 16 | TVA, : — Vy | 6 عثمان AVy : + غازی زیاده FTV | خلق
FTVAMVy : خلق Pb — Pa || 7 یكیلی Vy : یكلی FPbPaAM — TV | وقت
PaAMVy : FPbTV || 8 غازان FPaTVAM : قازان Vy | ارغون FPaAVy : اغوز
PbM | ارطون Vy : + خان FPbPaM || 12 بن كیكاوس PbPaAMVy : — FTV || 13
سلطان علاءالدین PbPaAMVy : — FTV | كیقباد FPbPaTVAVy : — M || 14 غازان
FPaTVA ، قران Vy قزان Pb || 15 پیر FTVVy : + متبرك PbPaAM || 16 ایدردی Vy:
ایدرلردی FPbPaTVAM | علاءالدین FPaAMVy : + بن TV | كیقباد بن FPaTVVy : —
PbAM | دی FPaTVMVy : — PbA || 17 ثانیه FPbPaTVAM : — Vy || 18
TVA ، له PaM ایله FPb — Vy | وفاتندن FTVVy : زمانندن PaAM

و ارطغرل دخی غایت دیندار و نامدار و شجاعتله معروف کشیدی
زهد و تقواده و صلاحده اول زمانك مشاهیرندندی وبالجمله ارطغرل پیر
فانی اولوب اوغلی عثمان قرنداشلریله کندو بویلری ایچنده حاکم اولب
تمامت کوچر اولی اتراك انك محکومی اولدی اول وقت سلطان علاءالدین
ثانی نك سلطان ایوکنك اسکی شهرنده و این اوکنده نائبلری واریدی
عثمان غازی بونلرك یرنه وارب کلب دوستلق ایدردی اما| این اوکی بکیله (23a6)
اتحادده یارنلردی دائم بلهسنه عیش و عشرته مشغولدی

خصلت عثمان غازی

و بو عثمان غازی غایت صالح مسلمان و دیندار کشیدی و عادتیدکم
اوچ کونده بر طعام بشردب فقرایی و صلحایی جمع ایدب اطعام ایدردی
و هم یالنجقلری کیورب طوندردی و طول عورتلره دائم صدقه ویرردی

حکایت

روایت اولنرکه بر کیجه بر کویده امام اونده عثمان غازی قنق
اولب اوتردی اردنده بر پنجره واردی مکر انده بر مصحف شریف
قومشلردی صاحب خانه عثمان غازیه ایتدی کستاخلق اولمسون کرمکدن
اکل اردکده نسنه وار الایم دیدی عثمان غازی ایتدی نه نسنه وار صاحب
خانه ایتدی نبیمز آخر زمان پیغامبری محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم
اینن کلام الله وار دیدی عثمان غازی دخی هیچ طنمدی تا صاحب خانه
ایقویه وارنجه ایسم اولدی صکره طورب غسل ایدب آری ابدست آلوب

1 کشیدی PaAMVy : کمسنه ایدی PbTV کمسندی F || 2 ده FPbVy : — PaTVAM | مشاهیرندندی PbPaTVAMVy : مشاهدلرن ادی A | و بالجمله FPbPaTVVy : فی‌الجمله A فالجمله M || 6 بونلرك یرنه Vy : بونلره FPbPaTVAM || 7 اتحادده PaAMVy : اتحاداً TV اتمارده Pb اتحاده F | بلهسنه ... (+ مصاحبته Pb) مشغولدی PbPaAMVy : یمکه و اچکه بونکله مشغوللر FTV || 8-9 خصلت ... غازی (— غازی FPa) FPaTVVy : — PbAM ، + روایت اولنورکه TV || 9 مسلمان PaAMVy : — FPbTV | عادتیدکم PaTVMVy : عادتی اولدیکم A عادتی بو ایدیکم FPb || 10 بشردب PbPaTV : بشرب FAMVy | اطعام ایدردی FPbPaAM : طعام ایدردی Vy طعام یدرردی TV || 11 و طول (عورتلری Vy) ... (+ و

Ve E r t u ğ r u l dahi gâyet dindâr ve *nâmdar* ve şecâʿatile maʿrûf kişiydi. *Zühd* ü *takvâ*da ve *salah*da ol zamanuñ *meşâhî-ri*ndendi. Ve bi'l-cümle E r t u ğ r u l pîr-i *fânî* olub oğlı O s m a n karındaşlarıyla kendü boyları içinde hâkim olub tamamet-i göçer evli etrâk, anuñ mahkûmı oldı. Ol vakıt Sultan ʿA l â ü d - D î n-i sânî'nüñ Sultan - Öyüği'nüñ Eskişehrinde ve İn-Öñi'nde nâibleri varidi. O s m a n G a z i bunlaruñ yirine varub gelüb dostluk iderdi. Ammâ İn-Öñi Beğiyle ittihadda yârenlerdi. *Dâim* bilesine *ʿıyş* ü *ʿişret*e meşguldı.

Haslet-i Osman Gazi

Ve O s m a n G a z i gâyet *salih*, müsliman ve dindâr kişiydi. Ve âdetiydi-kim üç günde bir *taʿam* bişirdüb fukarayı ve *sulehâ*yı cemʿ idüb itʿâm iderdi ve hem *yalıncak*ları giyürüb tonadurdı ve tul (dul) *ʿavret*lere dâim sadaka virirdi (6).

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, bir gice bir köyde imam evinde O s m a n G a z i *konuk* olub oturırdı. Ardında bir pencere vardı. Meğer anda bir Mushaf-ı *şerîf* komışlardı. Sahib-i hâne, O s m a n G a z i'-ye eytdi: "küstahlık olmasun. Keremüñden, eğil, arduñda nesne var, alayum„ didi. O s m a n G a z i eytdi: "ne nesne var?„. Sahib-i hane eytdi: "nebîmüz, âhir zaman peygamberi Muhammed resûl'ullah sall'allahu aleyhi ve selleme inen *Kelâmullah* var„ didi. O s m a n G a z i dahi hiç tınmadı. Tâ sahib-i hane uykuya varınca *ebsem* oldı. Soñra turub gusl idüb *arı* abdest alub

زكاتدن Pa) ويردى FPaAMVy : و طول عورتلره صدقه ايدر ايدى TV—Pb ، + وايتامه
دخى العامن اكسك اتمزدى A || 12 حكايت PaAMVy : + عثمان غازى Pb عثمانغازينك كلام‌اللهه
رعايه‌تيدر FTV || 13 كه TAMVy : + اتفاق FPbPaV | امام اونده FPbVy : امام قريه
اونده PaAM كوى امامنك خانه‌سنده TV | قنق FPbPaAMVy : مسافر TV || 15 قومشلردى
Vy : قومشلر ايمش PaFTVA واردى M وارمش Pb || 15-16 كرمكدن... اردكده PaAMVy :
لطف ايلك اردیكزده بر FTV || 16 الايم PbVy : الاين M—FPaTVA | نسنه‌وار PaMVy :
اسنه‌در FPbTVA || 16-17 صاحب‌خانه FPaTVAM : ايعام PbVy || 17 نبيمز PbPaAVy:
بزم پيغمبرمز TV بزم نبيمز M — F | محمد PaAMVy : + مصطفى FTV || 18 اين AMVy
FPbPa : نازل اولن TV | وار ديدى FPaMVy : واردى A در ديدى PaTV در Pb ددى
F || 19 ايسم A : ايسم PaMVy سكن TV سكوت اوزره F، Pb—

مصحفدن يكا متوجه اولوب خشوع و خضوعله تا صباحدك ال قوشرب
اوروطردی او اسی اويانجق وقت اولنجه| بنم بو حالمه مطلع اولمسون ديو
اوير كبی اولدی ينه مصحفدن يكا متوجه ايدی بو ارالقده اويخو كوزه
غالب كلب امزغندی عالم رؤياده كوردی كه حق جل و علی قبلندن بوكا
دنلدی كه ای عثمان چون سن بنم كلاممه حرمت وتعظيم ايدب عزت (و) اكرام
ايلدك بندخی سنی و سنك اولادكی و اتباعكی اشياعكی عالمده ابدی معزز
و مكرم و محترم قلدم

حكايت

روايت ايدرلركم آوان شبابده عثمان غازی اسكی حصاره كيدركن
ايت بورنی نام قريه‌ده مال خاتون نام بر مرءٔ يعنی عورت كورب محبت اتدی
اتاسی ارطغرلدن اوغرلين آدم كونده‌رب انی حلاللغه طلب اتدی مال خاتون
بن قندن سيزك كبی عالی جناب قندن ارامزده كفائت يوق ديو رضا ورممش
زيرا ايتمشلركم مقصودی همان بر قاچ كون مصاحبتدر ديمشلر صكره اسكی
حصار بكی مجلسنده عثمان غازی بكك حضورنده اول خاتونه تعشق ايدب
طلب ايليب اول دخی قبول ايتميب كلدوكنی نقل ايتمش و انك حسن
جمالندن يك مستوره‌لكندن و اوصاف جميله‌سندن خبر ويرمش و اول |بك
دخی اكرچه ظاهراً عثمانه تزويج اتمك كوستردی اما كوكلندن كندو
نفسيچون الماسين دخی ملاحظه قلدی عثمان دخی اول بكك حركتندن
فراست و قرائنله ضميرينه واقف اولب فی الحال مجلسدن قلقب آدم

1 مصحفدن *PbPaAMVy* : مصحف شريفدن *TV* كلام قديمدن *F* | خضوعله *FPbPaTVMVy* :
حضورله *A* | قوشرب *FPbPaTVAM* : قاوشب *Vy* || 2 اوروطوردی *FPbPaAMVy* :
اياق اوزره طوردی *TV* | بو *PaTVMVy* : —*FPbA* || 3 اولدی *Vy* : يتوب *FPbPaTVAM* |
اويخو كوزه *Vy* : اويقو كوزنه *FPbPaTVAM* || 7 مكرم *FTVVy* : + و مبجل
PaAM، —*Pb* || 8 حكايت *FPbAMVy* : + عثمان غازی ايت بورنی نام قريه‌ده بر عورتی
طلب ائدوكيدر *TV* | kenarda başka yazı ile + ولادت اورخان غازی فی سنه ٦٧٨ *Pa* || 9
روايت *FPbPaTVMVy* : —*A* | ايدرلركم *Vy* : ايدرلركه *PbPaAM* اولنوركه *FTV* || 10
مال *FPaTVVy* : + خون *AM* مالی *Pb* | بر... كورب *Vy* : بر امرءيه عاشق اولوب *A* بر

Mushafdan yaña müteveccih olub *huşûᶜ* ve *huzûᶜ*la tâ sabahadek el kavşurub *uru-turdı.* Ev *ıssı* uyanacak vakıt olınca, "benüm bu hâlime muttaliᶜ olmasun„ deyü uyur gibi oldı. Yine Mushafdan yaña müteveccih idi. Bu aralıkda uyhu göze galib gelüb ımızgandı. Âlem-i rü'yâda gördi ki, Hak celle ve ᶜalâ kıbelinden buña dinildi ki: "Ey Osman, çün sen benüm kelâmıma hürmet ü taᶜzîm idüb ᶜizzet ü ikrâm eyledüñ, ben-dahi seni ve senüñ evlâdıñı ve etbaᶜıñı, eşyâᶜıñı âlemde ebedî *muᶜazzez* ü mükerrem ü muhterem kıldum„.

Hikâyet

Rivâyet iderler-kim, *âvân-ı şebâb*da Osman Gazi Eski-Hisar'a giderken İt-Burnı nâm *kariyye*de Mâl Hatun nâm bir *mer'e* yâni ᶜavret görüb muhabbet itdi. Atası Ertuğrul'dan *uğrılayın* âdem gönderüb anı helâllığa taleb itdi. Mâl Hatun, "biz *kandan,* sizüñ gibi ᶜâlî cenâb kandan. Aramuzda *kifâet* yok„ deyü rıza virmemüş. Zirâ eytmişler kim *maksûd*ı heman bir kaç gün *musâhabet*dür dimişler. Sonra Eski-Hisar beği meclisinde Osman Gazi, beğüñ huzûrında ol Hatun'a *taᶜaşşuk* idüb taleb eyleyüb ol dahi kabul itmeyüb gelmedüğini nakl itmiş ve anuñ hüsn-i cemâlinden, pek *mestûre*liğinden ve *evsâf-ı cemîle*sinden haber virmiş ve ol beğ dahi eğerçi *zâhiren* Osman'a tezvîç itmek gösterdi; ammâ göñlinden kendü nefsiyçün almasın dahi mülâhaza kıldı. Osman dahi ol beğüñ hareketinden *firâset* ve *karâin*le *żamîr*ine vâkıf olub fi'l-hâl meclisden kalkub Âdem

| *PbTV* طلب قلدی *A* دلیوب : *PaMVy* طلب اتدی 11 || *FPbPaTVM* و صورت کورب
ارامزده... | *FPbPaTVAM* بز : *Vy* بن 12 || *M* ایتدی *FPbPaTVA* دخی ا : *Vy* نالون
: *Vy* طلب ایلیب 15 || *A* نقس : *PbPaTVMVy* تعشق 14 || *FTV* — : *PbPaAMVy* دیو
ظاهراً 17 || *Pb* — *FPaTVAM (PaM* و +) و پاك : *Vy* پك 16 || *TVA* طالب اولب
لکن *TV* و لکن : *PbPaAMVy* اما | *Pb* ظاهرده *A* ظاهر *FPaM* ظاهرا : *TVVy*
FTV — : *PbPaAMVy* (*Pb* ـضمیرنه)... (*A* فراستندن) حرکتندن 18-19 ||

کوندرب اول خاتونی کندی متعلقاتنه کترب بر امین یرده قودلر کندو
این‌اوکنه کلب بر قاج کون این اوکی بکیله صیده و عشرته مشغول اولدلر
3 بو یکادن سلطان ایوکی بکی ایت بورنی کوینه آدم کوندەرب وارب احواله
واقف اولوب کلب اسکی شهر بکنه خبر وردلر غایت غضبناك اولب عثمان
غازیءِ این اوکی بکندن طلب ایدب التماسن قبول اتمدلر اول غضبله سلطان
6 اویوکی بکی عسکرن جمع ایدب کلب این‌اوکنده این حصاری النده خرابه
حصار یرلری واردرکه اول وقت این‌اوکی بکلرینك توابعیله و لواحقیله
سرایلری و اولریدی انی محاصره ایدب عثمانی طلب اتدی این اوکی بکی
9 یاننده اولن اعیاندن و کتخدالردن بعضی عثمانی ویرەلم و بعضی ویرمیلم
دیب محاربهءِ وجه کورب قرشو طوردیلر عثمان بك بونلرك اختلافلرن
کورب قرنداشی کوندزله و یارنلری ایله چقب بو محاصره ایدن جماعتله
24b 12 جنك | ایدب اوزرندن دفع ایدب سکودە متوجه اولدلر بنلر عثمانك اردنه
دشدلر عقبنجه کالنلرله عثمان دخی جنك ایدرك های دیْجه عثمانك یاننه
خیلی یکیت جمع اولب دونب اسکی شهر بکنوك خلقنی منهزم قلب
15 خرمن قیا کافرلرینك تکوری کوسه مخالی طوتدلر اندن عثمان بك کوسه‌
مخالی بهادر اولمغین الدرمکه قیامیب کناهن عفو ایدب ازاد اتدی کوسه‌
مخال دخی همان جان و دلدن عثمان بکه اتباعیله نوکر اولب کرچك محبی
18 اولدی اول خرمن‌قیایی دخی کوسه‌مخالك شمدی اوغلی اوغلنلری
مالکانه متصرفلردر

1 کترب AMVy : کتوروب PaTV کوستروب F | کندو PbPaAMVy : + کنه FTV
|| 3 دن Vy : — FPbPaTVAM || 4 کلب PaFAMVy : — PbTV | غایت TVMVy
FaP : + ایله A || 5 غازی PbMVy : بکی FPaTVA | التماسن (التماس A) ... اتمدیلر
PbPaAVy : بونلر دخی التماس ایدوب قبول اتمدیلر FTV، — M || 8 محاصره FPbPaTVM:
محاضر Vy محاضره A | عثمانی PbPaMVy : + کاوب FTV || 9 اولن FPbPaTVMVy : +
غازیلر A || 10 قرشو طوردیلر PbTVVy : — FPaAM || 12 دفع FPaATVM : رفع
Vy + ایدوب منهزم اولوب کتدیلر Pb | عثمانك Vy : عثمان غازینوك M عثمان بکك FPaTVA
عثمان غازی‌یه Pb || 17 اتباعیله FPbTVVy : اتباعیله و اشیاعیله M اتباعی اشیاعیله A اتباعی
و اشیاعیله Pa || 18 قیاپی Vy : قیایه FPaTVM قیاده PbA

gönderüb ol hatun'ı kendü *müte*ᶜ*allıkat*ına getirüb bir emîn yirde kodılar. Kendü İn-Öñi'ne gelüb bir kaç gün İn-Öñi beğiyle *sayd*a ve ᶜışrete meşgul oldılar. Bu yañadan Sultan Öyüği beği, İt-Burnı köyine âdem gönderüb, varub ahvâle vakıf olub, gelüb Eski-Şehir beğine haber virdiler. Gâyet *gazab-nâk* olub, Osman Gazi'yi İn-Öñi beğinden taleb idüb, *iltimâs*ın kabul itmediler. Ol gazabla Sultan-Öyüği beği askerin cemᶜ idüb gelüb İn-Öñin'de, İn-Hisarı ilinde harâbe hisar yirleri vardur ki, ol vakıt İn-Öñi beğlerinüñ tevâbiᶜiyle ve levâhikıyle sarayları ve evleriydi, anı muhasara idüb Osman'ı taleb itdi. İn-Öñi beği yanında olan aᶜyândan ve kethüdalardan ba'zı Osman'ı virelüm ve ba'zı virmiyelüm diyüb muharebeyi vech görüb karşu turdılar. Osman Beğ bunlaruñ ihtilâfların görüb karındaşı Gündüz'le ve yârenleri ile çıkub bu muhasara iden cemâᶜatla cenk idüb üzerinden defᶜ idüb Söğüd'e müteveccih oldılar. Bunlar Osman'uñ ardına düşdiler. ᶜ*Akab*ince gelenlerle Osman dahi cenk iderek, hay diyince Osman'uñ yanına haylı yiğit cemᶜ olub dönüb Eski-Şehir beğinüñ halkını münhezim kılub Harman-Kaya kâfirlerinüñ tekvur'ı Köse Mihal'i tutdılar. Andan Osman Beğ, Köse Mihal'i — bahadır olmağın — öldürmeğe kıyamayub günahın ᶜafv idüb azad itdi. Köse Mihal dahi heman can ü *dil*den Osman Beğ'e etbâᶜiyle nöker olub gerçek muhibbi oldı. Ol Harman-Kaya'yı dahi Köse Mihal'üñ şimdi oğlı oğlanları mâlikâne mutasarrıflardur.

وفات ارطغرل

رحمةالله تعالی

3 اتفاق اول اثناده ارطغرل بك طقسان اوچ یاشنده آخرته انتقال
ایدب سکوتده دفن اتدلر کوچر اولر بعضی عثمانی و بعضی ارطغرل
قرنداشی عثمانك عموسی طونداری بك قلمق استدلر اما کندو قبیله‌سی
6 عثمانه وجه کورب ال التندن خبر کوندرب سویلشدلر طوندار دخی خلق
اورتاسنه کلیجك خلقنك عثمانه میل و انقیادن کوریجك بکلکدن واز
25a کلب اول دخی عثمان غازیه بیعت اتدی|

9 خروج عثمان غازی

رحمةالله علیه

نظم

12 کتدی ارطغرول جهاندن یرینه	اوغلی عثمان قالدی انك یرینه
اولدی عثمان بر اولو غازی کیم اول	نیریه کیم واردیسه بولدی یول
بیلجوکی اتدی فتح اول نامدار	اینه‌کولیله دخی کوپری حصار
15 درمدی هریاکه لشکر صلدی اول	از زمانده چق ولایت الدی اول
کافری ییقوب یاقوب اول نامدار	دینی اسلامی اتدی انده اشکار

شویله روایت اولنرکه اینه‌کول تکوری ایانقوله نام کافر عثمانك خلقی یایلاغه
18 کیدب کلرکن اوشندورردی عثمان دخی بلجوك تکورنه اندن شکایت ایدب
ایانقوله بزم کوچمزی انجدر اولدی باری یلاغه کیدیجك اسبابلرومزی سیزلرده

1 وفات ... (+ غازی Pb) تعالی (علیه Pb) PbVy : فی بیان وفات ارطوغرل بك TV وفات
طغرل بك Pa وفات ارطغرول بك AM—F | 3 بك FPaAMVy : غازی سکوتده اولوب TV
غازی Pb || 4 اولر PbPaMVy : اولره A اولیلرك TV اولولر F | ارطغرل PbPaAMVy:+
غازینك PbTV || 5 قرنداشی PbPaTVAMVy : قرنداشلری F || 6 عثمانه TVMVy : عثمانی
A || 7 میل FPaTVMVy : میلن Pb—A || 8 عثمان غازی‌یه Vy : عثمانه متابعت ایدوب TV
عثمانه Pb—PaAM | بیعت اتدی FPbPaTVAMVy : kenarda başka yazı ile+ارطغرلك
اوغلی صارویاتیله عثمان انکوریه کلدیلر Pa || 9 خروج ... غازی FPaTVAMVy : در بیان عثمان
غازی Pb | غازی FPbPaTVAVy : — M || 11-16 نظم... اشکار A : —FPbPaTVMVy || 18

Vefat-ı Ertuğrul

rahmetu'llâhi teâlâ

İttifâk ol esnâda E r t u ğ r u l Beğ toksan üc yaşında âhirete intikal idüb, Söğüt'de defn itdiler. Göçer evler ba'zı O s m a n ' ı ve ba'zı E r t u ğ r u l ' (un) karındaşı O s m a n ' u ñ ᶜammûsi T u n d â r ' ı b e ğ kılmak istediler. Ammâ kendü kabilesi O s m a n ' a vech görüb, el altından haber gönderüb söyleşdiler. T u n d a r dahi halk ortasına gelicek, halkının O s m a n ' a meyl ü inkıyadın göricek beğlükden vaz gelüb ol dahi O s m a n G a z i ' y e *bîᶜat* itdi.

Hurûc-ı Osman Gazi

rahmetu'llâhi ᶜaleyhi

Nazm :

Gitdi Ertuğrul cihandan yirine
Oğlı Osman kaldı anuñ yirine.

Oldı Osman bir ulu gazi kim ol,
Nireye kim vardıyise buldı yol.

Bilecüği itdi feth ol nâmdâr
İne-Göl'ile dahi Köpri-Hisar.

Durmadı her yaña leşker saldı ol,
Az zamanda çok vilâyet aldı ol.

Kâfiri yıkub yakub ol nâmdâr.
Din-i islâm itdi anda aşikâr.

Şöyle rivâyet olunur ki, İne-Göl tekvur'ı A y a N i k o l a nâm kâfir O s m a n ' u ñ halkı yaylağa gidüb gelürken üşendürirdı. O s m a n dahi Bilecük tekvur'ına andan şikâyet idüb "A y a N i k o l a bizüm göçümüzi incidür oldı. Bâri yaylağa gidicek *esbâb*larımuzı sizlerde emânet koyalum„ didi. Bilecük

---

اوشدورردی *PbPaTVAVy* : اوشندردی *M* اوشندوررلردی *F* || 19 كيديجك *PbAVy* :
ایدەلك *FPaTVAM* | اسبابلرومزی *FPbPaMVy* : اسبابمزی *A* | سيزلرده *AVy* : حضرتكوزده
FPbPaTVM

تكوری قبول اتدی اما شول شرطله كه اسبابی خاتون كشیلر كتوروب
قلعه‌یه قویالر هركز اركك اراكدن احد كلیه پس یاغلر و پینرلر و قالیلر
3 ارمغان ایلدب خاتونلر اسباب اراكی بلجك قلعه‌سنه كتوردلر دائم ییل
اون ایكه آی بو طریق ازرنه یوردیلر عثمانك و اتاسی ارطغرلك بلجوك
تكوریله ارالرنده دائم دوستلق واردی بربرینه اعتماد ایدرلردی اما عثمانله
6 اینه‌كول تكوری اراسنده عداوت واریدی بری‌برندن محترزلردی بر كون
عثمان بك دلدیكه یتمش كشیله ارمنی دربندندن كچب كلوب اینه‌كولی یقوب
یقه ایانقوله‌نك جاسوسی واریدی كلوب تنبیه ایدب بوسویه بی قیاس
25b 9 ار قودلر عثمانك بر مارتلوسی واریدی بیل دوكندوكی یرده | كافر بوسویه
ارقودی دیو اعلام اتدی عثمان غازی دخی حق تعالی‌یه توكل ایدب طغرو
بوسونك اوزرنه سورب كافرلریله بولشدلر عثمانیلر جمله‌سی یایاغدی كافر
12 دخی چوغدی جنك عظیم اولب عثمانك برادری صارویاتی اوغلی بای خواجه
انده شهید اولوب ارمنی بیلی دوكندوكی یرده حمزه بك كوینك نواحیسنده
دفن اولندی شمدی مزاری جوارنده بر كاربان سرای ویرانه‌سی واردر
15 اندن عثمان غازی كلوب یيلاغه چیقدی

خواب دیدن عثمان غازی

رحمة الله

18 مكر عثمانك خلقی اراسنده بر شیخ عزیز واریدی اده‌بالی دیرلردی
غایت صاحب كماللردن ادی ولایتی كرامتی ظاهر اولمشدی خلقك معتقدی

1 تكوری Vy : + دخی PbPaTVAM | اتدی FPbTVMVy : ایدوب A اتمدی Pa | شول FPbTVAVy : شو Pa، M— || 2 اركك FPbTVVy : — PaAM | كلیه Vy : كرمیه A كلیه كرمیه FPbPaM كلیوب كرمیه VT || 3 كتوردلر M : كردلر Vy كوندر كوردیلر A كزدیردیلر Pa قویدیلر FPb كوردیلر قیوب TV || 4 ایكه Vy : اكی PaAM ایكی FTVPb | ازرنه Vy : اوزره FTVPaAM ایله Pb | و FPaAM : — PbTVVy || 5 ارالرنده Vy : اراسنده FTV، PbPaAM— | دوستلق PbAVy : دوستلغی FPaTVM || 6 محترزلردی PaATVVy : منحرزلردی M محترز اولدیلر Pb احتراز ایدرلردی F || 7 دربندندن A : دربندن Vy دربندنی FPbPaTVM || 9 قودلر Vy : قودیلر FPbPaA قویدلر M قودی TV || 11 كافرلریله FPaTVMVy : كافر ایله A كافرله Pb | عثمانیلر Vy : غازیلر PaAM عثمان غازی ایله Pb

tekvur'ı kabul itdi. Ammâ şol şartla ki esbâbı hatun kişiler getürüb kal^caya koyalar; *hergiz* erkek etrâkden ahad gelmiye. Pes yağlar ve peynirler ve kalılar armağan iledüb hatunlar esbâb-ı etrâki Bilecük kal^casına getürdiler. Dâim yıl on iki ay bu tarîk üzerine yürüdiler. Osman'uñ ve atası Ertuğrul'uñ Bilecük tekvur'iyle aralarında dâim dostlık vardı. Biribirine i^ctimâdi derlerdi. Ammâ Osman'ile İne-Göl tekvur'ı arasında ^cadâvet varidi. Biribirinden muhterizlerdi. Bir gün Osman Beğ diledi-ki yitmiş kişiyle Ermeni *derbend*inden geçüb gelüb İne-Göl'i yakub yıka. Aya Nikola'nuñ casusı varidi. Gelüb tenbih idüb pusuya bî-kıyâs er kodılar. Osman'uñ bir *martolos*'ı varidi. *Bil* (bel) dükendüği yirde kâfir pusuya er kodı deyü i^clâm itdi. Osman Gazi dahi Hak Teâlâ'ya tevekkül idüb toğru pusunuñ üzerine sürüb kâfirlerile buluşdılar. Osmanîler cümlesi yayağidi. Kâfir dahi çoğidi. Ceng-i ^cazîm olub Osman'uñ biraderi Saru-yatı oğlu Bay Hvâce anda şehid olub Ermeni-Bil'i dükendüği yirde Hamza-Beğ köyinüñ nevâhisinde defn olundı. Şimdi mezarı civarında bir *kârbân*-saray viranesi vardur. Andan Osman Gazi gelüb yaylağa çıkdı.

Hvâb-dîden-i Osman Gazi

rahmetu'llâhi (^caleyhi)

Meğer Osman'uñ halkı arasında bir şeyh-i ^cazîz varidi. Edebâli dirlerdi. Gâyet sâhib-i kemâllerden idi. Velâyeti, kerâmeti zahir olmışdı. Halkuñ *mu^ctekadi*

FTV || 11-12 جملەسی ... چوغدی PaAMVy : ایله جمله‌ی یایایدی کافرك دخی چوغی یایا ایکی Ph—FTV || 12 رادری Vy : قرنداشی PbPaAM | یاتی PaAM : باتی TVVy ماتی Ph باتی F || 13 کوینك PbPaAM : کوکنك Vy کوینده FTV || 16 خواب... غازی FTVAVy : Ph | غازی FTVAVy :—Pa M || 17 رحمة الله TVVy :—FAM || 18 مکر FTVPbVy : مکرکه PaAM | شیخ عزیز Vy : عزیز شیخ FPbPaAM || 19 غایت معتقدی A:—FPbPaTVMVy

ادی تمام اللرده مشهور اولمشدی علم رؤیایی خوب بلورادی دنیاسی بی
نهایه ایدی اما درویش سیرتن طوتردی حتی درویش دیو لقب ایدرلردی
3 بر زاویه یاپب آینده و رونده‌یه خدمت ایدردی که‌که عثمان دخی انك
زاویه‌سنده مسافر اولوردی بر کیجه عثمان غازی سیرنده کوررکه بو شیخك
قویننندن بر آی چقوب کلدی کندنك قویننه کیردی هماندن کوبکندن
26a6 بر اغاج بتوب عالمی طوتب و انك کولکه‌سنده طاغلر وار اول| طاغلرك
دبندن بیکارلر چقب روانه اولب اقار کمی باغن صوارر کمی چشمه‌لر اقدر
یارنداسی عثمان‌غازی بو دوشنی کلوب‌اول عزیزه نقل‌ایتدی شیخ ایتدی یاعثمان
9 مژدکانی اولسون سکا و سنك اولادکه کم حق تعالی سلطنت ویردی
و مجموع عالم اولادکك ظل حمایتنده اولا و هم قزم مال‌خون خاتون
سکا حلال اولدی دیب همان قزنی عثمان غازیه تزوج (تزویج) اتدی چونکه شیخ
12 عثمان‌غازینك دوشنی‌تعبیراتدی درویش طورود (طورغود) آدلو شیخك برمریدی
واریدی انده حاضردی ایتدی یا عثمان سکا پادشاهلق ویرلدی بزه
شکرانه نه ویررسن ایتدی سکا بر شهر ویره‌ین درویش ایتدی شو
15 کوجوکزه دخی راضیم کم بکا بر مکتوب ویر دیدی عثمان غازی ایتدی
بن یازو یازمق بلزم اشته بر مشربه و بر قلجم وار سکا ویره‌یم
تاکه نشان اولوب انلری بنم اولادم سنك اوغلنلرك النده کورب ابقا
18 ایده‌لر اول مشربه و قلج انلرك النده قلدی و شمدی دخی پادشاه اولنلر
آنی کورب زیارت ایدب اول درویشك اولادنه انعاملر و احسانلر ایدرلر

1 ادی... بلورادی A : — FFbPaTVAMVy || 4 سیرنده PaAMVy : رؤیاسنده F واقعده Pb | کوررکه MVy : گوردیکه PaA کوررکیم Pb کوررکی F || 5 چقرب FPbPaAVy : چقر M || 6 کولکه‌سنده Vy : ظلنده FPbPaAM || 7 دبندن PaMVy : دبنده FPbA | چقب FVy : وار Pb، + اقر AM | روانه FPbPaAVy : روان M | اقار PaVy : اقارلر Pb، — AM، + اول بیکاروك صویندن F | صوارر Vy : صوورب A صورب M صولر Pa سوارر Pb صوارب F || 8 دوشنی MVy : دوشی FPb واقعهٔ Pa | اول FPbPaMVy : بو A | یاعثمان FPbPaMVy : —A || 9 مژدکانی Vy : مشتلق FPbPaAM | سکا FPbPaAVy : —A |

idi. Tamâm illerde meşhur olmışdı. İlm-i rü'yâyı *hûb* bilür idi. Dünyası bî-nihâye idi. Ammâ derviş siyretin tutardı. Hattâ derviş deyü lakab iderlerdi. Bir zâviye yapub *âyende* vü *revende*ye hízmet iderdi. Gâh gâh Osman dahi anuñ zâviyesinde müsâfir olurdı. Bir gice Osman Gazi siyerinde görür ki bu şeyhuñ koynından bir ay çıkub geldi kendünuñ koynına girdi. Hemanden göbegünden bir ağac bitüb ʿâlemi tutub ve anuñ gölgesinde tağlar var. Ol tağlaruñ dibinden piñarlar çıkub revâne olub akar. Kimi bağın suvarur, kimi çeşmeler akıdur. *Yarındası* Osman Gazi bu düşini gelüb ol ʿazize nakl itdi. Şeyh eytdi: "yâ Osman! müjdegânî olsun. Saña ve senüñ evlâdıña kim Hak teâlâ saltanat virdi. Ve mecmûʿ-ı âlem evlâdıñuñ zıll-ı himâyetinde ola. Ve hem kızum Mal-hûn Hatun saña halâl oldı„ diyüb kızını Osman Gazi'ye tezvic itdi. Çünki Şeyh, Osman Gazi'nüñ düşini taʿbîr itdi. Derviş Turvud (Turgud) adlu şeyhuñ bir müridi varidi. Anda hazırdı. Eytdi: "yâ Osman! saña padişahlık virildi. Bize şükrâne ne virürsin„. Eytdi: "saña bir şehir vireyin„. Derviş eytdi: "şu köycüğüze dahi razıyam kim baña bir mektub vir„ didi. Osman Gazi eytdi: "ben yazu yazmak bilmezem. İşte bir maşraba ve bir kılıcum var, saña vireyüm tâ ki nişân olub anları benüm evlâdım senüñ oğlanlaruñ elinde görüb ibka ideler„. Ol maşraba ve kılıc anlaruñ elinde kaldı. Ve şimdi dahi padişah olanlaranı görüb ziyaret idüb ol dervişüñ evlâdına inʿâmlar ve ihsanlar iderler.

---

12 || *PbVy*—:*FPaAM* خون | *F* بالا *Pb* مالی : *AMVy* مال 10 || *AM*—،*Pa* که : *FPbVy* کم
طورود *FPaAMVy* : طورد *Pb* | شو *Vy* : شول *FPaAM* کولیجه کویکزه *Pb* || 16 بلزم
:*FPbAM* وار | *Pb* مشربم *A* مشربم : *FPaMVy* مشربه | *FPb* بیلمزین *Pa* بلم : *AMVy*
: *FPbPaTVAM* (*FPb* اولا) نشان اولوب | *FPbPa* ویره‌ین : *Vy* ویره‌یم | *PaVy*
الوکده : *PbPaAMVy* اوغلنلرك الندە | *FPb PaAM* — : *Vy* سنك 17 || *Vy*
A آل عثماندن + : *FPbPaMVy* دخی 18 || *Pb*

26b بو ادەبالی دیدوکمز | شیخ یوز یکیرمی یاشندە وفات اتدی عمرندە همان
ایکە خاتون الدی برین جوانلقدە و برین پیرلکدە اولکە خاتونك قزین
3 عثمان غازیە ویردی صکرغی خاتونی تاج‌الدین کرد قزیدی خیرالدین پاشا
یلە باجناق اولدلر و بو مناقب ادەبالی اوغلی محمد پاشادن نقل اولندی

کفتار اندر ذکر قولاجە و احراق او و فتح قرجە حصار باردوم

6 چونکە ادەبالی عثمان غازینك دوشنی تعبیر ایلدی همان عثمان غازی
دخی همت قلجن بیلنە محکم بغلیب بر کیجە یارنلریلە سورب اینەکولە
کلب یانندە قولاجە نام قلعۀ اودە اورب کافرنی قردی صباح اولیجق اول
9 ایلك کافرلری جمع اولب قرجە حصار تکورنە آدم کوندەرب ایتدلر بو
ترکلرکە کلوب بوندە توطن اتدیلر اطرافە ال اوزاتمغە بشلدلر اکر هیچ
طنمزسکوز بو ایلدە نە سزی قور و نە بزی قور امدی لابددر بونلری
12 بو ایلدن سورب چقروز صوك پشیمانلق فائدە اتمز شمدیدن بونلرە بر
چارە کرك دیدلر پس قرجە حصارك تکوری قرنداشی قلنوزە
27a لشکر قوشب اینەکولە معاون کوندردی عثمان غازی دخی بو قضیۀ |
15 طویوب غزاتی جمع ایدب ایکیزجیە کلوب طومانیچ بیلین اشدق یردە کفارلە
بولشب جنك عظیم اتدلر عثمانك برادری صاری یاتیٔ اندە شهید اتدلر اول
یردە بر چام اغاجی واردر قندیللو چام دیرلر زیرا کاه کاه اندە بر شعلە
18 کورنور صارو یاتی انك دبندە شهید اولدی واول قلنوز کافر دخی اندە
دوشب عثمان غازی بویردی قارنی یارب و یری دخی بر مقدار اشب ایت کبی

2 برین FPaAVy : بر PbM || 3-4 خاتونی ... باجناق FPaAMVy : خاتونك قزنی خیرالدین پاشایە ویروب ایکسی باجنقلر Pb || 5 گفتار ... دوم Vy : حکایت (حکایت—FPa) احراق (غارت Pb) قولجە و فتح قرجە‌حصار ثانیاً FPbPaTV، —AM || 7 محکم FPbPaAM : —Vy | یارنلریلە FPbVy : غازیلرلە PaAM || 8 یانندە FPbPaAMVy : —A || 10 توطن ایتدیلر PaAMVy : وطن ایدندیلر F وطن ایتدیلر Pb || 11 بو ایلدە FPaAM : بو ایللردە Pb، —Vy | قور 1 PaMVy : قورلر A قلورسز F، —Pb : | قور 2 PbPaMVy : —قورتلورز F، —A || 12 ایلدن Vy : اقلیمدن PbPaAM اقلمدە دورمیوب F | چقروز FPbPaAVy : جقرمق کرك

Bu Edebâli didüğimüz şeyh yüz yiğirmi yaşında vefât itdi. Ömrinde iki hatun aldı: birin civanlıkda, birin pîrlikde. Evvelki hatunınuñ kızın Osman Gazi'ye virdi. Soñragı hatunı, Tac üd-Dîn Kürd kızıydı. Hayr üd-Dîn Paşa ile bacanak oldılar. Ve bu menâkıb Edebâli oğlu Mehmed Paşa'dan nakl olundı.

Güftâr ender zikr-i Kulaca ve ihrâk-ı o ve feth-i Karaca-Hisar bâr-i düvüm

Çünki Edebâli, Osman Gazi'nüñ düşini ta^cbîr eyledi, hemân Osman Gazi dahi himmet kılıcın biline muhkem bağlayub bir gice yârenleriyle sürüb İne-Göl'e gelüb, yanında Kulaca nâm kal^cayı oda urub, kâfirini kırdı. Sabah olıcak, ol ilün kâfirleri cem^c olub Karaca-Hisar tekvur'ına âdem gönderüb eytdiler: "bu türkler ki gelüb bunda tavattun itdiler, etrâfa el uzatmağa başladılar. Hic tınmazsañuz, bu ilde ne sizi kor ve ne bizi kor. İmdi *lâbüd*dür, bunları bu ilden sürüb çıkaravuz. Son pişimanlık fâide itmez. Şimdiden bunlara bir çâre gerek" didiler. Pes Karaca-Hisar'uñ tekvur'ı karındaşı Kalonoz'a leşker koşub İne-Göl'e muavin gönderdi. Osman Gazi dahi bu kaziyyeyi tuyub guzzâtı cem^c idüb İkizce'ye gelüb Tomanic bilin aşduk yirde küffârile buluşub ceng-i ^cazîm itdiler Osman'uñ biraderi Sarı-yatı'yı anda şehid itdiler. Ol yirde bir çam ağacı vardur, kandillü çam dirler. Zirâ gâh-gâh anda bir şu^cle görünür. Saru-yatı anuñ dibinde şehid oldı. Ve ol Kalonoz kâfir dahi anda düşüb Osman Gazi buyurdı, karnını yarub ve yiri bir mıkdar işüb it gibi

---

:*FPbPaMVy* كرك 13 || *Vy* شمدى :*FPbPaAM* شمديدن | *PbA* امى : *FPaMVy* فانده | *M*
15 || *A* — : *FPbPaMVy* بو قضيهٔ 14 || *A* قلتوزه : *FPbPaMVy* قلنوزه | *A* ايدوك
جنك عظيم 16 || *Pb* طوماليج : *FPaAMVy* طومانيج | *A* — ، *Pb* كوروب : *FPaMVy* طويوب
: *PbMVy* غازى 19 || *F* — ، *Pb* بانى : *Vy* باقى : *PaAM* ياتى | *PbA* عظيم جنك : *FPaMVy*
M ايت كبى طپرغى اشوب *FPbPaA* دخى ايت كبى : *Vy* كبى ... ويردى aslında | *FPaA*

کومدیلر اول سببدن شمدی اول یره ایت اشنی درلر اندن صارو یاتیٔ کوترب
اتاسی ارطغرل یاننده دفن اتدلر رحمة الله تعالی چونکه سلطان علاءالدین ثانی
صاری یاتنك شهید اولدوغن بلب تفصیله واقف اولدی ایتدی معلوم اولدیکه
قرەجەحصار تکوری بزه یاغی اولمش کرمیان اوغلی اول غریبلری سومزدی
بو کافرلر اول سببدن غزاتی انجدر دیو اسکی شهری عثمانه وردی دخی دستور
ویردیکم قرجه حصاری وارب یغما و تالان ایده پس عثمان دخی اول یرده
اولن مؤمنلری سلطان علاءالدین ثانی اشارتیله جمع | ایدب کلوب قرەجەحصاری
فتح ایدب کافرلرنی قرب تکورنی طوتب مالن غازیلره قسمت ایدب خمسنی
اخراج ایدب تحفه و تبرکاتیله قرنداشی اوغلی اق تموری سلطان علاءالدین
ثانیه کوندردی اول زمانده عثمان غازی اوتوز بش یاشنده ایدی دیرلرکه
بو فتح هجرتك التیوز سکسن یدیسنده واقع اولدی

حکایت

روایت ایدرلرکه چون عثمان غازی قرجه حصاری فتح ایدب اسکی
شهری مالك اولدی قرنداشی کوندزه ایتدی نه تدبیر ایدەلم نه وجهله
کفاره خروج ایلیەلم بویله عبث طورمقدن نه فائده دیدی کوندز ایتدی
امدی دائرەمزده اولان نواحی ولایتی اورالم دیدی عثمان غازی ایتدی بو
رأی صواب دکلدر زیرا قرجەحصار چوره ولایتیله معموردر شمدی ایلینی اوریجق
شهر خراب اولوب شهرك شنلیکی ایلیله اولور کندو الزله کندو شهرمزی یقمق
روا دکلدر بلکه صواب اولدرکه چوره قوکشولرمزله مدارا ایدەوز

1 کومدیلر FAMVy : بندیلر Pa کومدردی Pb | یاتی AM : باق Vy باتی Pa بانی Pb یاتی
F || 2 رحمةالله تعالی Vy : — FPbPaAM | یاتنك PaAM : باقینوك Vy باتی Pb یاتنك
F | تفصیله FPbAMVy : — Pa | ایتدی FPbPaMVy : — A || 4 غریبلری FAMVy :
غازیلری Pb غریجی Pa || 5 غزاتی Vy : غازیلری AM غزاتلری FPa اول غازیلری Pb || 6
ویردی FPbPaMVy : + اول اوجی اکه اصمرلدی A | یغما FPbPaAVy : + ایده M |
ایده AVy : قله M ایلیه Pb ایدەلر F | یرده Vy : یورده FPaAM چورده Pb || 7 حصاری
FPbPaMVy : + بی‌امان A || 8 قرب FPbPaMVy : قلیجدن کچوروب A || 9 تبرکاتیله

gömdiler. Ol sebebden şimdi ol yire İt-işinî. dirler. Andan Saru-yatı'yı götürüb atası Ertuğrul yanında defn itdiler, rahmetu'llâhi teâlâ. Çünki Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i sâni, Sarı-yatı'nuñ şehid olduğın bilüb tafsîle vâkıf oldı, eytdi: "malum oldı-ki Karaca-Hisar tekvur'ı bize yağı olmış. Germiyan oğlı ol garibleri sevmezdi. Bu kâfirler ol sebebden guzzâtı incidür„ deyü Eski-Şehir'i Osman'a virdi. Dahi destür virdi kim Karaca-Hisar'ı varub yağma ve talan ide. Pes Osman dahi ol yirde olan müminleri Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i sâni işaretiyle cemᶜ idüb gelüb Karaca-Hisar'ı feth idüb kâfirlerini kırub tekvur'ını tutub malın gazilere kısmet idüb, humsını ihrâc idüb *tuhfe* ve *teberrükâtiyle* karındaşı oğlı Ak-temür'i, Sultan ᶜAlâ üd-Dîn-i sâni'ye gönderdi. Ol zamanda Osman Gazi otuz biş yaşında idi. Dirler ki, bu feth, hicretüñ altı-yüz seksen yidisinde[1] vakiᶜ oldı.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, çün Osman Gazi Karaca-Hisar'ı feth idüb Eski-Şehir'i mâlik oldı, karındaşı Gündüz'e eytdi: "ne tedbir idelüm, ne vechile küffâr'a hurûc eyliyelüm. Böyle abes turmakdan ne fâide„ didi. Gündüz eytdi: " İmdi *dâire*müzde olan nevâhi-i vilâyeti uralum„ didi. Osman Gazi eytdi: "bu re'y savab değildür. Zirâ Karaca-Hisar, çevre vilâyetiyle (birlikde) maᶜmurdur. Şimdi ilini urıcak, şehir harâb olub, şehrüñ şenliği iliyle olur. Kendü elimüzle kendü şehrimüzi yıkmak revâ değildür. Belki savâb oldur ki, çevre koñşularımuzla müdârâ idevüz.

[1] M. 1288

—: *FPaAMVy* حکایت 12 || *Pb* وقتین *FPaAM* وقت : *Vy* زمانده 10 || *FPbPaAM*
: *Vy* شهری 14 || *PbA—M* چونکه : *FPaVy* چون | *A*—:*FPbPaMVy* روایت 13 || *Pb*
بشلدی اتمکه غزالر اولوب بکی اوج یرده اول + : *FPbPaMVy* اولدی | *FPbPaAM* شهره
... غاز 16 - 17 || *AM* ورهلم : *FPbPaVy* اورالم | *Pb* — : *FPaAMVy* ولایتی 16 || *A*
بو : *M* چوره | *PaAM* دیدی + : *FVy* دکلدر 17 || *Pb* وجه کورمدی : *FPaAMVy* دکلدر
(*A* در) اولور ... شهرك | *Pb* — ، *A* ایلیلهدر : *PaMVy* ایلیله اولور 18 || *FPaAVy*
مدارا 19 || *Pb*—: *FPaAMVy* قوکشولرمزله ... کندو 18 - 19 || *FPb* — : *PaAMVy*
A مدا : *FPbPaMVy*

28a نته‌کم بلجوك تکوریله ایده‌رز و بالجمله چوره یانده‌غی کفره ایله مدارا|
ایدردی اما کرمیان اوغلیله محکم عداوتلری واریدی کفار عثمان غازینك
3 کرمیان اوغلیله عداوتندن صفالر سورب شکر ایدرلردی زیرا اول سببدنکه
کندولر امین اولمشلردی و عثمان غازی اسکی شهرده ایلیجه یوره‌سنده
بازار طورغرب اطرافك کافرلری هفته بازارنه کلب مصلحتلرین کورب
6 کیدرلردی کاه کاه کرمیان خلقندن دخی کمسنه‌لر کاوردی اتفاق بر کون
بلجوکدن بازاره کافرلر کلب یوکله بردق کتورمشلردی و هم کرمیانلو
دخی کلمشدی و بو کرمیانلونك برسی بونلرك بر برداغن الب حقن
9 ورمیوب اول کافر دخی کلوب عثمانه شکایت اتدی عثمان غازی اول
کرمیان ترکینی کتوردب محکم لت ایدب کافرلرك حقنی|الی‌ویردی و دخی
یساق ایدب چاغرتدیکم کمسنه بلجوك کفره‌سنه ظلم اتمیه شول قدر عدل
12 کوستردیکه حتی بلجوك کفره‌سنك عورتلری دخی بازاره کلوب بازارلغن
کندولر ایدب کیدرلردی عثمان غازیه اعتماد کلی اتمکین امن و امان
28b ایچنده اولمشلردی|

15 حکایت غارت کردن ولایت کوینك و طرقجی یکیجه‌سی
از دست عثمان غازی

رحمة‌الله علیه رحمةً واسعةً

18 روایت ایدرلرکه کوسه مخال دائم عثمان غازیله بیلجه اولوردی وغازیلرك
دخی اکثر خدمتن خرمن‌قیا کافرلری ایدرلردی بر کون عثمان غازی

1 و بالجمله *FPbPaVy* : فی‌الجمله *AM* | یانده‌غی *PaMVy* : یانده اولان *FA* | چوره... ایله *FPaAMVy* : —*Pb* || 3 سببدنکه *Vy* : سببدن *FPbPaAM* || 5 مصلحتلرین *Vy* : مصالحلرین *FPaAM* مصلحت *Pb* || 7-8 بازاره... و بو *FPaAMVy* : — *Pb* || 9 عثمانه *PbAVy* : عثمان غازیه *FPaM* | کافرلرك *Vy* : کافروك *FPaAM*، —*Pb* || 11 ظلم *FPbPaMVy* : کوج *A* || 12 کفره‌سنك *Vy* : —*FPbPaAM* | بازاره کلوب *FPbPaVy* : —*AM* || 14 اولمشلردی *FPbPaAMVy* : + والله اعلم *A* | 15-17 غارت... واسعةً *Vy* : کوینك و دخی *A* غارت کوینوك *M* حکایت غارت ولایت (ولایت — *Pb*) کوینك و طرقجی یکیجه‌سی *FPbPa* || 18 بیلجه

Nitekim Bilecük tekvur'iyle iderüz„. Ve bi'l-cümle çevre yanındagı kefere ile müdârâ iderdi. Ammâ Cermiyan oğlıyle muhkem ᶜadâvetleri varidi. Küffâr Osman Gazi 'nüñ, Germiyan oğlıyle ᶜadâvetünden safâlar sürüb şükr iderleridi. Zirâ ol sebebden ki kendüler emîn olmışlardı. Ve Osman Gazi, Eski-Şehir'de Ilıca *yöre*sinde pazar *turgurub* etrâfuñ kâfirleri hafta pazarına gelüb maslahatların görüb giderlerdi. Gâh gâh Germiyan halkından dahi kimesneler gelürdi. İttifâk bir gün Bilecük'den pazara kâfirler gelüb yükle bardak getürmişlerdi. Ve hem Germiyanlû dahi gelmişidi. Ve bu Germiyanlû'nuñ birisi bunlaruñ bir bardağın alub hakkın virmeyüb, ol kâfir dahi gelüb Osman'a şikâyet itdi. Osman Gazi ol Germiyan Türkini getürdüb, muhkem *let* idüb kâfirlerüñ hakkını alıvirdi. Ve dahi yasak idüb çağırtdı-kim kimesne Bilecük keferesine zulm itmiye. Şol kadar ᶜadl gösterdi-ki hattâ Bilecük keferesinüñ ᶜavretleri dahi pazara gelüb pazarlığın kendüler idüb giderlerdi. Osman Gazi'ye iᶜtimad-ı küllî itmeğin emn ü âmân içinde olmışlardı.

Hikâyet-i gâret-kerden-i vilâyet-i Göynük ve Tarakcı-Yiñicesi ez-dest-i Osman Gazi

Rametu'llâhı ᶜaleyhi rahmeten vâsiᶜaten

Rivâyet iderler ki Köse Mihal dâim Osman Gazi'yle bilece olurdı. Ve gazilerüñ dahi ekser hizmetin Harman-Kaya kâfirleri iderlerdi. Bir gün Osman Gazi,

---

FPaVy : بيله PbAM || 19 خذمتن FPbPaVy : + ايدوب A | خرمن ... ايدرلردى
FPbPaAVy : ايدردى M | غازى FPbPaMVy : — A

کوسه میخاله ایتدی طرقجی یکجه‌سنه سکیردیم اتمك استرم سندخی روا
کوررمسن دیدی کوسه میخال ایتدی روادر اما صورقون ازرندن و صرو
قیادن و بیش‌طاشدن کچلم‌که سقری صوینی کچمکه اسان اولا و هم اطرافدن
غازیلر کلمکه ملایمدر و اندن مودرنی ولایتنی اورمغا قولیدر و هم صمصه
چاوش دخی اول ارایه یقندر اکا دخی حالی اعلام ایده‌لم تجسس ایدب
فرصت وقتنی کوزدب بزه تنبیه اتسون دیدی صمصه چاوش دیدوکمز اول
کشیلردندرکه ارطغرلله بله کلمشلردی اینه‌کل کافرلرینك اذاسندن قچوب
وارب مودرنی ولایتنده متمکن اولوب کفره‌سیله مدارا ایدرلردی وسلمش
نام بر قرنداشی واردی و هم جماعتلری دخی چوغدی بهادرلر یولداشلغه
یرار کشیلردی

29a القصه عثمان غازی | کوسه مخالك بو اوجه تدبیرین استصواب ایدب غزاتی
جمع ایدب کلب بیش طاش زاویه‌سنه قونب شیخندن سقری صوینوك کچیدن
صوردلر شیخ ایتدی الله عونیله هر یر غازیلره کچتدر پس بونلر اولکیجه آت
یملیب آت یمین کسدوکنلین آت اوزرنه کلب صوکنارنه یتشب صمصه
چاوشی انده حاضر بولدلر چاوش بونلری صورقون اوزرنه ایلتدی اول
یرك کافرلری صمصه چاوشله آشنا اولمشلردی همین بونلری کوریجك اری
و عورتی اطاعت ایدب استقبال اتدلر ارالرنده بر اولوجه کافر واریدی
عثمان غازی آنی یانه اوقیب عهد (و) پیمان اتدلرکه صمصه چاوش هر
نه درسه آنی قبول ایده‌لر پس همان اول ارادن سکردم ایدب کوینك

1—2 استرم... میخال *FPaAMVy* : روامی دیجك *Pb* || 2 صورقون *FPaAMVy* : صورقدن *Pb* | ازرندن *FPbPaAMVy* : اوزرنده *A* || 3 سقری *PbAMVy* : سقریه *F* صوفیه *Pb* || 4 مودرنی *FPbPaMVy* : مدرنلی *A* || 5 تجسس ایدب *FPaAMVy* : — *Pb* || 6 تنبیه *FPaAVy* : خبر *PbM* | دیدی *Vy* : + و اول *FPbPaA* || 6-7 اول کشیلردندرکه *Vy* : اول کشیدرکیم *A* انلردن‌درکه *M* اول کشی‌لردرکه *Pb* || 7 که *FPbAMVy* : kenarda başka yazı ile + ارطغرل غازی اتباعندن ایدی *Pa* || 8 سلمش *FPbPaVy* : سوله *AM* || 9 بهادرلر *Vy* : بهادر *PbPaAM*، *F*— || 11 اوجه *Vy* : وجه *F*، *PbPaAM*— | استصواب ایدب

Köse Mihal'e eytdi: "Tarakcı - Yiñicesi'ne seğirdim itmek isterüm. Sen dahi revâ görürmisin?„ didi. Köse Mihal eytdi: "revâdur. Ammâ Sorkun üzerinden ve Saru-Kaya'dan ve Biş-Taş'dan geçelüm ki, Sakarya suyını geçmeğe âsân ola. Ve hem etrafdan gaziler gelmeğe mülâyimdür. Ve andan Mudurnı vilâyetini urmağa kolaydur. Ve hem Samsa Çavuş dahi ol araya yakındur. Aña dahi hali i^clâm idelüm. Tecessüs idüb fursat vaktını gözedüb bize tenbih itsün„ didi. Samsa Çavuş didüğimüz ol kişilerdendür ki, Ertuğrul'la bile gelmişlerdi. İne-Göl kâfirerinüñ ezâsından kaçub varub Mudurnı vilâyetinde mütemekkin olub keferesiyle müdârâ iderlerdi. Ve Sülemiş nâm bir karındaşı dahi vardı. Ve hem cemâ^catleri dahi çoğidi. Bahadırlar, yoldaşlığa yarar kişilerdi.

El-kıssa, Osman Gazi, Köse Mihal'uñ bu *evceh* tedbîrin *istısvâb* idüb guzzâtı cem^c idüb gelüb Biş-Taş zâviyesine konub şeyhından Sakarya suyınuñ geçidin sordılar. Şeyh eytdi: "Allâh ^cavniyle, her yir gazilere geçitdür„. Pes bunlar ol-gice at yemleyüb at yemin kesdüğinleyin at üzerine gelüb su kenarına yitişüb Samsa Çavuş'ı anda hazır buldılar. Çavuş bunları Sorkun üzerine iletdi. Ol yirün kâfirleri Samsa Çavuşl'a âşinâ olmışlardı. Hemin bunları göricek, eri ve ^cavreti ita^cat idüb istikbâl itdiler. Aralarında bir uluca kâfir varidi. Osman Gazi anı yanına okıyub ^cahd ü *peymân* itdiler ki, Samsa Çavuş her ne dirse, anı kabul ideler. Pes heman ol aradan seğirdim idüb Göynük

---

13-14 || *FPbAM* شیخنه :*Vy* شیخندن 12 || *Pb* بکنوب *FPaAM* (*F* بلوب) صواب کوروب :*Vy*
19 || *Pb* | *Pb* بنوب : *PaAMVy* کلوب ...آت[2] 14 || *F* — : *PaAMVy* کاوب ...للر
Pb کوین *F* کوینی : *PaAMVy* کوینه | *M* صلوب : *AVy* ایدب

ولایتنی اورب و طرفجی یکیجه‌سنی تالان ایدب اندن کل قلانوزه
چقدلر اندن خرمن‌قیایه کلوب قرجه حصاره ایرشدلر کوسه مخال
3 اوکلرنجه قلاوزیدی مبالغه مال اللرنه کیرب طویم اولدلر اما اسیر المادیلر
29b ولایت خلقی اطاعت اتمکه احتمال ویرب ارکمسونلر دیو و بالجمله چونکم|
عثمان غازی بونك کبی غزایه باشلدی اطرافك کافرلری عثماندن احتراز
6 ایدب اوشنر اولدیلر اما عثمان بلجوك کافرلرنه زیاده اعتبار و احترام
ایدردی صوردلر بونلره نه عجب اعزاز ایدرسین دیدلر ایتدی بز
بو ایله غریب کلدکده بزی خوشجه طوتب قوکشیلق اتدلر بز
9 دخی حق جواری (یه) رعایت ایدب انلره ممکن اولدقده ایلك ایدرز
دیدی

ذکر واقعهٔ کوپری حصار

12 ایدرلرکه یکی‌شهر جوارنده‌کی کوپری‌حصار کافری و تکوری بلجك
تکورنك ازرنه خروج ایدب بلجوك تکوری دخی عثمان غازیدن استمداد
ایدب یولداشلق طلب اتدی عثمان غازی دخی عموسی طونداری کتخدا
15 ایدنب غازیلری الب وارب بلجوك تکورنه معاونت ایدب کوپری حصار
تکورنی صیوب قرب حصاره برقدلر اندن عثمان غازی اقدامیله وارب
کوپری حصاری محاصره ایدب فتح قلوب تکورنی دپلیب بلجك تکوری
18 شاد اولب کچب مقابله‌سنده انجیر بیکاری نام کویلك بیکاری اوزرنده
30a عثمانه عظیم ضیافت ایدب فاخر خلعت کیورب | غازیلره دخی انعاملر ایدب

1 اورب Vy : ورب M ، — A | aslında فلانوزه FPaAMVy : فانوزه Pb || 2 قلاوز
PbPaAM : قولاوز Vy || 3-4 ولایت خلقی FPaMVy : خلق ولایت A خلق Pb || 4 دیو
PbVy : دیوب A ایچون FPaM | و بالجمله FPbPaVy : القصه A ، — M || 5 کافرلری
PbPaAM : کافرلرك Vy || 5-6 احتراز ... اوشنر PaAMVy : قورقر Pb احتراز ایدب F || 7
عجب FPbPaVy : + بویله M || 9 جواری PaAMVy : جواره Pb — F | ممکن‌اولدقده Vy :
ممکن اولدیچه PaAM الدن کلدکجه F، — Pb || 12 ایدرلرکه FPaMVy : ایدرکه A روایت ایدرلرکه
Pb | کافری و Vy : — FPbPaAM || 13 عثمان غازیدن PbPaVy : عثماندن FAM || 16

vilâyetini urub ve Tarakcı-Yiñicesi'ni *talan* idüb andan Gül Kalonoz'a çıkdılar. Andan Harman-Kaya'ya gelüb Karaca-Hisar'a irişdiler. Köse Mihal öñlerince kılavuz'idi. Mübâlağa mal ellerine girüb *toyum* oldılar. Ammâ esîr almadılar. Vilâyet halkı ita^cat itmeğe ihtimâl virüb ürkmesünler deyü. Ve bi'l-cümle çün-kim Osman Gazi bunuñ gibi gazaya başladı etrâfuñ kâfirleri Osman'dan ihtiraz idüb üşenür oldılar. Ammâ Osman, Bilecük kâfirlerine ziyâde i^ctibâr u ihtirâm iderdi. Sordılar: "bunlara ne ^caceb i^czâz idersin„ didiler. Eytdi: "biz bu ile garib geldükde bizi hoşca tutub koñşılık itdiler. Biz dahi hakk-ı *civârî*ye ri^câyet idüb onlara mümkin oldıkda iyilük iderüz„ didi.

Zikr-i vâkı^ca-i Köpri-Hisar

Eydürler ki Yeni-Şehir civarındaki Köpri-Hisar kâfiri ve tekvur'ı, Bilecük tekvur'ınuñ üzerine hurûc idüb Bilecük tekvur'ı dahi Osman Gazi'den istimdad idüb yoldaşlık taleb itdi. Osman Gazi dahi ^cammûsı Tundar'ı kethuda idinüb gazileri alub, varub Bilecük tekvur'ına mu^cavenet idüb Köpri-Hisar tekvur'ını sıyub kırub hisara bırakdılar. Andan Osman Gazi ikdâmiyle varub Köpri-Hisar'ı muhasara idüb feth kılub tekvur'ını depeleyüb Bilecük tekvur'ı şâd olub geçüb mukabelesinde İncir-Pıñar'ı nâm Köyiñ pıñarı üzerinde Osman'a ^cazîm zıyafet idüb fâhir hil^cat giyürüb gazilere dahi in^camlar idüb

---

قرب *Vy* : قوب *FPaAM*، *Pa*— || 17 قلوب *FAM* : ايدب *PbPaVy* | دپليب *FPbPAMVy*
دن اولدرب *A* || 19 غازيلره *FPbPaMVy* : غازيلرى *A*

الن اوپدردی عثمان غازی بلجوك تكورنك بكلنب كندونك الن اوپدردوكنه
رنجيده اولوب دلديكه هماندم قروايب تكورى طوته عموسى طوندارله
3 مشاوره اتدى طوندار ايتدى اوته طرفده كرميان اوغلى عدو و بو
اطرافك كافرلرى هب بزه دشمن بونى دخى دشمن ايدنجك بزه طورجق
ير قالمز ديدى طوندارك بو سوزى عثمانه كوج كلدى كندونك خروجنه
6 منع اكليب اوقله طوندارى اورب الدردى انده يول كنارنده ياپه
مزارى واردر كوپرى حصاردن چاقر بيكارنه كيدر يول اوزرنده ياتور
ديرلركه تكور بو حاله واقف اولميب كلب بلجك جوارنده قلدره‌يق
9 درسنده‌كى بيكارده صحبت ايدب عثمانى ينه دعوت اتمش و بلجك قلعه‌سنه
تكورك اكثر خلقى وارب تكور بو كيجه كلمز ديدیلر عثمان اولكيجه
تكوره ظفر بولب وارجه خلقيله قرب كندولر انلرك وضعنده كلب
12 قلعيه كيرب بو وجهله فتح اتدلر اما اصح و اظهر اولدركه طوندارك
30b اولمسى فتح قلعه‌يه | مانع اولب صكره فتح اولندى نتكه ذكر اولنسه
كرك

15 حكايت

ديرلركه كوسه‌مخال قصد اتديكه دكون ايدب قيزنى كل قلنوز ايلنك
بكنه ويره مبالغه دكون يراغن كورب اطرافك تكورلرين دكونه اوقيب
18 اوقيوجى بر بنام كافر كوندرب ايتدى دكونه كلك و هم عثمانله بلشوككه
سزه عاقبت انكله اشنالقدن فائده واردر و بو جمعيت انكله بلشمكه سببدر

1 تكورنك بكلنب PaAMVy : تكورينه بكلنب Pb تكوريني يكليب F || 2 قروايب FPaAMVy : قورايوب Pb || 4 دشمن[1] MVy : عدو FPbPaA | دشمن[2] PaMVy : عدو FPbA || 8 ديرلركه FPbPaAM : ديدلركه Vy || 9 عثمانى FPaAVy : عثمان M عثمان غازى Pb | ينه FPbPaTVVy : دينه AM || 12 اظهر PaAMVy : قول Pb، F— || 13 نتكه Vy : نتاكه M نتكم F نته A، Pa— || 13-14 ذكر... كرك FAMVy : — PbPa || 15 حكايت PaAMVy : — Pb || 16 ديرلركه FPaMVy : ايدرلركه A ديرلر روايت اولنوركه Pb | قلنوز A : قتوز Vy فلانوز M فلنوز Pa فنوز Pb فلنورى F || 19 سزه FPbPaM : سزكله Vy سزك A | بلشمكه PbPaAMVy : آشنالغه F

elin öpdürdi. Osman Gazi Bilecük tekvur'ınuñ beğlenüb kendüniñ elin öpdürdüğine rencide olub diledi-ki heman-dem *karvayub* tekvur'ı tuta. ^{c}Ammûsı Tundar'la müşavere itdi. Tundar eytdi: "öte tarafda Germiyan oğlı ^{c}aduv ve bu etrâfuñ kâfirleri heb bize düşman. Bunı dahi düşman idicek, bize turacak yir kalmaz„ didi. Tundar'uñ bu sözi Osman'a güc geldi. Kendüniñ hurûcına men^{c} añlayub okla Tundar'ı urub öldürdi. Anda yol kenarında yapma mezarı vardur. Köpri-Hisar'dan Çakır-Pıñar'ına gider yol üzerinde yatur. Dirler ki tekvur bu hale vâkıf olmayub gelüb Bilecük civarında Kaldırayık deresindeki pıñarda sohbet idüb Osman'ı yine da^{c}vet itmiş. Ve Bilecük kal^{c}asına tekvur'ıñ ekser halkı varub„ tekvur bu gice gelmez„ didiler. Osman ol-gice tekvur'a zafer bulub *varca* halkıyle kırub kendüler anlaruñ vaz^{c}ında gelüb kal^{c}aya girüb bu vechile feth itdiler. Ammâ asah ve azhar oldur ki Tundar'uñ ölmesi feth-i kal^{c}aya mâni^{c} olub soñra feth olundı. Niteki zikr olunsa gerek.

Hikâyet

Dirler ki Köse Mihal kasd itdi-ki düğün idüb kızını Gül-Kalonoz ilinüñ beğine vire. Mübalağa düğün yarağın görüb etrâfuñ tekvurlarını düğüne okıyüb, okıyucı bir *be-nâm* kâfir gönderüb eytdi: "düğüne gelüñ. Ve hem Osman'la bilişüñ ki size âkıbet anuñla aşinâlukdan fâide vardur. Ve bu cem^{c}iyet anuñla bilişmeğe sebebdür.

تركك صاحب خروجيدر انك شرندن سزه امين اولمغه طريق در ديدى
پس جمله تكورلر دكونه كلب مبالغه صاچولر كتورديلر اما عثمانك
3 صچوسى جملەسنه غالب ايدى قاليلر و كليملر و ياغلر و سرويله قيونلر
كتوردى كفره انى كوردى تعجب ايدب بربرنه ايتديلر بو عثمان طوتومندن
شيله كوستركه آز زمانده بونده برءوزى قوميه تدبير اولدركه بونى
6 قرويوب همان تيزجك الدورەوز تكورلر بو رأيى صواب كورب عثمانك
امرنى بلجوك تكورنه تفويض اتدلر زيرا غايت محيل كافردى هم ايچلرنده
31a اندن بيوك تكور يوغدى عثمان بلجوك تكورنه صورت | معامله انواعله
9 احترام ايدب تواضع و مسكنت كوستردى بلجك تكورى دخى ايتدى
يقنده بز دخى دكون ايدەرز قدم رنجيده قلاسز مشرف اولاوز ديدى
عثمان دخى ال باشه اورب خوش اولا ديدى اما تكورك غرضى دكون
12 بهانەسنه كتردب طوتب هلاك اتمكدى

حكايت فتح بلجوك

ايدرلركه بلجوك تكورى يار حصار تكورنك قزن السه كرەكيدى
15 جمله تكورلرى دكنه اوقيب اسباب عروسى تهيه ايدب اتفاق اتدلركه
عثمان غازئ دخى دكونه اوقيالر همان كلدوكنلين طوتب هلاك ايدەلر
اندن كوسەمخالى اوقدب طانشق ايدب اسبابن مهيا ايدب دلديلركه
18 عثمانه يوريجلكه كوندرەلر عثمان بلجك تكورنك دكون ايدەجكين ايشدب
اوقيوجى وارمدين سرويله قينلر كوندرب ايتدى تكور برادرم بو

1 طريقدر *FA* . طريقەدر *PaVy* طريق بودر *A* اولورسز *Pb* || 2-3 عثمانك صچوسى *A* : عثمان غازينوك صچوسى *M* عثمانك *Vy* || 3 قاليلر *FPaAMVy* : حاليلر *Pb* قاليچەلر *F* || 4 كفره *PaAMVy* : كفرەلر *F* كافرلر *Pb* || 5 كوستركه *FPaAMVy* : كورنوركيم *Pb* | قوميه *PaAMVy* : قوميوب قره ايمدى *Pb* || 6 قرويوب (طوتب *FPa*)... الدورەوز *FPaAMVy* : همان قالديرەيوز *Pb* || 7 امرنى *FPaAMVy* : ايشنى *Pb* || 8 صورت معامله *FPbPaMVy* : صورته *A* || 10 اولاوز *PaAMVy* : اولالم *Pb* قلاسز *F* || 12 كتردب *FPaMVy* : كتورب *PbA* | طوتب *PbPaAMVy*:— *F* | اتمكدى *FPbPaAM*: اتمكدر *Vy* || 13 فتح *VVFFaMy*: —*Pb*، +

Türküñ sahib-i hurûcıdur. Anuñ şerrinden size emîn olmağa tarîkdur„ didi.

Pes cümle tekvur'lar düğüne gelüb mübalağa *saçu*lar getürdiler. Ammâ Osman'uñ saçusı cümlesine galib idi. Kalılar ve kilimler ve yağlar ve sürüyile koyunlar getürdi. Kefere anı gördi; ta^{c}accüb idüb biribirine eytdiler: "bu Osman *tutum*ından şöyle gösterir ki az zamanda bunda birimüzi komıya. Tedbîr oldur ki bunı karvayub heman tizcek öldürevüz„. Tekvur'lar bu re'yi savab görüb Osman'uñ emrini Bilecük tekvur'ına tefvîz itdiler. Zirâ gayet *muhîl* kâfirdi. Hem içlerinde andan büyük tekvur yoğidi. Osman, Bilecük tekvur'ına sûret-i mu^{c}âmele envâ^{c}ile ihtiram idüb tevâzu^{c} ve *meskenet* gösterdi. Bilecük tekvur'ı dahi eytdi: "yakında biz dahi düğün iderüz. *Kadem rencîde* kılasuz. Müşerref olavuz„ didi. Osman dahi el başa urub "hoş ola„ didi. Ammâ tekvur'iñ *garazı* düğün bahânesine getürdüb tutub helâk itmekdi.

Hikâyet-i feth-i Bilecük

Eydürler ki, Bilecük tekvur'ı Yar-Hisar tekvur'ınuñ kızın alsa gerekidi. Cümle tekvur'ları düğüne okıyub esbâb-ı ^{c}*arusı* tehiyye idüb ittifak itdiler ki Osman Gazi'yi dahi düğüne okıyalar. Heman geldüğinleyin tutub helâk ideler. Andan Köse Mihal'i okıdub *tanışuk* idüb esbâbın *müheyyâ* idüb dilediler ki Osman'a *yörücü*liğe göndereler. Osman, Bilecük tekvur'ınuñ düğün ideceğin işidüb okıyucı *varmadın* süriyle koyunlar gönderüb eytdi: " tekvur biraderüm bu

FPaMVy قلعهٔ *A* | بلجوك *FPaAMVy* : + ويارحصارى *Pb* || 14 ايدرلركه *FPaVy* :
روايت ايدرلركه *PbA* ايدرلر *M* || 15 تهيه *Vy* : مهيا *M* محيا *A* | عثمان غازى *Vy* : عثمانى
AM || 16 دخى... كلدوكنلين *FPaAMVy* : كليجك *Pb* || 17 اوقدب *FPaAMVy* : چغروب
Pb || 18 عثمانه *FMVy* : عثمان *A* عثمان غازيه *Pb* عثمان غازى *Pa* | يوريجلكه *FPaVy* :
يورى بلعجكه *F* + كمسه *M*

قیونلری دكونه خدمته كلنلره یدرسون انشاءالله بندخی واردغم وقت
صاچویی ایلدم انلره لایق خود نه‌مز اولا اما درویشانه ورواز خدمت
3 ایده‌وز دیدی اندن صكره بلجك تكوری قیونلری الب كوسه مخالی
31 b عثمانه اوقیجلغه كوندرب خیلی التون و كمش اواداناق بله | كوندردی
كوسه‌مخال دخی كلب عثمان غازیٔ دوكونه اوقیوب و هم مخفیجه كافرلرك
6 اتفاقلرین اعلام ایدب حذركله اولمق كركسین دیدی اندن عثمان غازی
مخاله اوقیجلق چوق نسنه ویردی خلق ایچنده ایتدی مخال بك قرنداشم
تكوره بندن سلام ایدب ایت هر ییل زحمتمز چكه كلمشلردر كرمیان
9 اوغلیله عداوتمز كندولره خود معلومدر بو ییل دخی زحمتمزی چكسونلر
انامك و بنم رخت‌چوكزلرومزی ینه قلعیه كوندره‌لم یقنده یایلاغه
كتملویز همیشه حافظمز انلردر ینه اسبابمز انلرك حریم امانتنده اولسون
12 تا كه بز دخی بو طرفده دشمندن امین اولوب دوكونه خدمت ایده‌وز
وهم قین‌آنام وخاتونم تكورك اناسیله بولشمق و بلشمك استرلر اكر بیوررلرسه
انلری دخی دكنه بله ایلده‌لم دیدی پس كوسه‌مخال بو سوزلری كلب
15 بلجوك تكورنه اعلام ایدیجك وایكی سوندی غایت فرحناك اولدی ایتدی
32 a ترك جمیع عورتی اوغلانی مالی رزقیله كلوب قبضمه كره‌یورر همان بونك |
و بو ایشلك اردنجه اولمق كركدر دیب همان كوسه مخالی ینه عثمانه كوندرب
18 فلان وقتده دوكوندر لطف ایدب تشریف بیوره‌سز دیو دكونك وقتن
و عثمانك كوچیله كله‌جكین اعلام اتدلر اندن عثمان غازی كوسه مخاله

1 دكونه خدمته FPaAMVy : دكونجملره Pb | بندخی ... وقت FPaAMVy : —Pb || 2 نه‌مز اولا Vy : نسنه‌مز یوقدر AM || 4 اواداناق Vy : اوه‌دنلغین AM || 5 عثمان غازیٔ FPa Vy : عثمانه PbAM || 6 اندن FPaMVy : — PbA || 7 ویردی AVy : ویروب PbM انعام و احسان ایدوب Pa || 10 انامك FPaAVy : اتموك M — Pb || 12 طرفده PaAM : بوطرفدن FVy || 13 تكورك Vy : تكور حضرتلرینك FPbPaAM || 14 كلب FPbPaMVy : — A || 15 وایكی AVy : خیلی Pa غایتله F — M || 16 اوغلانی ، مالی PbPaAM :

koyunları düğüne hizmete gelenlere yidirsün. İnşa-allâh ben dahi vardığum vakıt, saçuyı iledem. Anlara lâyık hod nemüz ola. Ammâ dervişâne varavuz, hizmet idevüz„ didi. Andan soñra Bilecük tekvur'ı koyunları alub Köse Mihal'i Osman'a okıyıcılığa gönderüb hayli altun ve gümüş *avadanlık* bile gönderdi. Köse Mihal dahi gelüb Osman Gazi'yi düğüne okıyub ve hem *mahfîce* kâfirlerüñ ittifakların iᶜlâm idüb, "*hazer*üñle olmak gereksin„ didi. Andan Osman Gazi, Mihal'e okıyıcıluk çok nesne virdi. Halk içinde eytdi: "Mihal Beğ karındaşum, tekvur'e benden selâm idüb eyt; her yıl zahmetimüz çeke-gelmişlerdür. Germiyan oğlıyle ᶜadâvetimüz kendülere hod malumdur. Bu yıl dahi zahmetimüzi çeksünler. Anamuñ ve benüm *rahtçöğüz*lerümizi yine kalᶜaya gönderelüm. Yakında yaylağa gitmelüyiz. *Hemîşe hâfız*ımuz anlardur. Yine esbâbımuz anlaruñ *harîm*-i emânetinde olsun, tâki biz dahi bu tarafda düşmandan emîn olub düğüne hizmet idevüz. Ve hem Kayın-anam ve hatunum tekvur'ıñ anasıyle bulışmak ve bilişmek isterler. Eğer buyururlarsa anları dahi düğüne bile iledelüm„ didi. Pes Köse Mihal bu sözleri gelüb Bilecük tekvur'ına iᶜlâm idicek, *vay-ki* sevindi; gâyet *ferahnâk* oldı. Eytdi: "Türk cemiᶜ-i avretı, oğlanı, malı, rızkıyle gelüb *kabz*uma gireyürür. Heman bunun ve bu işüñ ardınca olmak gerekdür„ diyüb heman Köse Mihal'i Osman'a gönderüb "fülân vakıtda düğündür; lutf idüb teşrif buyurasız„ deyü düğününüñ vaktın ve Osman'uñ göçiyle geleceğin iᶜlâm itdiler. Andan Osman Gazi, Köse Mihal'e

PaAM در 17 || *Pb* کیریور *M* کردی : *FPaAVy* کره‌یورر | *F* — *Vy* اوهلان عورت
PbFVy — : *PaAM* همان | *Vy* — : *FPb*

ایتدی بزم خلقمز صحرایه اوکرنمشلردور بلجك طاریردر دوکونی انده
اتمسونلر برکیکجه یرده اتسونلر دیدی تکور بو سوزلری هب قبول
3 ایدب دکونی چاقر بیکاری دیرلردی انده اتدی موعد وقتنده عثمان غازی
دخی بر نچه اوکوزلره کچه‌لرله مهاره‌لر ایدب ایچلرنه رخت دیو آدملر
قویب سوردلر وهم عادتیدیکه رختی دائم اوکوزلره یکلدب خاتونلر قلعیه
6 قویرلردی ینه اول منوال ازره بو مهاره‌لری اوکوز قطارلریله کچه
قرکولغنده حصاره کویردلر بر یرده قودیلر چونکه بونلر بو حیله ایله
قلعیه کیردیلر فی‌الحال اول کیجه یوکلرندن یالن قلیچ اللرنده جمله
9 مسلح یره دوکلب قپویه سکیردشب دربانلری دپلدیلر حصارده آدم
خود آز قلمشدی جمله دوکونه کتمشلردی . بونلر حصاری فتح اتدلر
32b بو طرفدن عثمان غازی دخی بر نچه دلاورلری | عورت طونته قویب تکوره
12 کوندەرب ایتدی لطف و کرم ایدب برادرم تکور بو خاتونلری بر ایوجه
یرده قوندره تاکه اندەغی تکورلری کورب اوتمایلر بلجك تکوری فرح
اولب ایتدی ترکك اری و عورتی و انسانی و اسبابی اسانلغله ایو المه
15 کردی دیدی و جمله‌سنی کندو الیله کوندردی دیدی چون عثمان غازی
بو خاتون صورتنه کرنلرله اخشام وقتنده کلدی زیرا قلعیه کیرنلرله شیله
قول اولنمشدیکه انلر قلعیه واردقدن صکره کندو دخی تکورله
18 بولشه چون اخشام یقین اولدی تکوره خبر اولدیکه عثمان غازی خاتونلرله
کلیور تکور ایتدی اخشام کلدوکنه سیر یعنی عورتلری کمسه کورمسون

1 دوکونی FPbPaAM : دکونه Vy || 2 کیکجه MVy : واسع A واسعجه FPa || 3 چاقر ... انده FPaMVy : چتر بیکارنده A || 4 مهاره AMVy : مهار FPbPa | ایدب FPbPaAVy: یوکلدوب M || 5 دائم M : همیشه PbPaA، — Vy || 6 ازره بو FPbPaVy : + بر نچه بهادرلری دخی عورت طونته قویب A || 7 کویردیلر MVy : کردلر A قویدیلر FPa کیردیلر Pb || 8 یوکلرندن PbPaVy : + چتوب AM سلکنوب F || 9 دربانلری Vy : قپوجیلری AM FPbPa || 11 طونته PbPaAVy : وضعنه A لباسنه F || 12 برادرم Vy : قرنداشم

eytdi : " bizüm halkımuz sahraya öğrenmişlerdür. Bilecük tar yirdür. Düğüni anda itmesünler bir *gîñce* yirde itsünler„ didi. Tekvur bu sözleri heb kabul idüb düğüni Çakır-pıñar'ı dirlerdi anda itdi. *Mev^cid* vaktında O s m a n G a z i dahi bir nice öküzlere keçelerle *mehâre*ler idüb içleri raht deyü âdemler koyub sürdiler. Ve hem ᶜâdetiydi ki rahtı dâim öküzlere yükledüb hatunlar kalᶜaya koyarlardı. Yine ol minvâl üzere bu mehhâreleri öküz katarlariyle gice karañulığında hisara *givürdüler*. Bir yirde kodılar. Çünki bunlar bu hiyle ile kalᶜaya girdiler, fi'l-hal ol gice yükleründen yalın kılıç ellerinde, cümle müsellah yire dökilüb kapuya seğirdişüb *derbân*ları depelediler. Hisarda adem hod az kalmışdı. Cümle düğüne gitmişlerdi. Bunlar hisarı feth itdiler. Bu tarafdan O s m a n G a z i dahi bir nice *dilâver*leri ᶜavret *ton*ına koyub tekvur'a gönderüb eytdi: "lutf u kerem idüb biraderüm tekvur bu hatunları bir iyüce yirde kondıra, tâ ki andağı tekvur'ları görüb utanmıyalar„. Bilecük tekvur'ı ferah olub eytdi: "Türküñ eri ve ᶜavreti ve insanı ve esbâbı âsânlığla iyü elüme girdi„ didi "ve cümlesini kendi eliyle gönderdi„ didi. Çün O s m a n G a z i bu hatun sûretine girenlerle aḫşam vaktında geldi, zirâ kalᶜaya girenlerle şöyle kavl olunmışdı ki, anlar kalᶜaya varduktan soñra kendü dahi tekvur'la bulışa. Çün aḫşam yakın oldı, tekvur'a haber oldıki, O s m a n G a z i hatunlarile geleyörür. Tekvur eytdi, aḫşam geldüğine sır ; yani ᶜavretleri kimse görmesün

+ : *FPbPaVy* اوتمیالر 13 || *FPaM* ایروجه : *PbAVy* ایوجه | *F* — *PbPaAM* | *Pa* یقین + : *FPbAMVy* قلعیه 17 || *PbM* — : *FPaAVy* اسانلغله 14 || *M* دیدی *Pb* — *Pa* سری *FAM* سر : *Vy* سیر 19 || *FPb* — *PaAM* عثمان : *Vy* کندو

دیو صاندی بر ایوجه یر احضار ایدب قرشولیب تعظیمله قوندردی هنز
دخی تکور اوداسنه وارمدین عثمان غازی آت ازرنه کلدی کوسه مخال
3 دخی بله بندی عثمان غازی قچر کبی اولب کتدی تکوره خبر اولدیکه
عثمان قچدی تکور بر پاره سرخوشدی هماندم آت ارقاسنه کلب
33a ترکاك آردنه دشدی قالدیره‌یقدرلر | بلجوکه یقین یرده بر دره واردر انده
6 عثمان غازی‌یه یتشب عثمان غازی دخی تکورك کلجکن بلوب تکور کلنجه
انده توقف کوستردی چونکه تکور یتشدی عثمان غازیله بولشدی و بو
عورت صورتنه کیرن ارلر دلاورلر دخی اردین کسدیلر اندن تکور
9 بوغازی عثمان غازینك النه وردی هماندم باشنی کسوب اول کیجه یارحصاره
انب علی‌الصباح تکورنی طوتب و دوکونه کلن کافرلری بله طوتب خلقك
اکثرنی اسیر ایدب اندن طررغود الپ تیزجك اینه‌کوله صالدلر طورغود
12 الب دخی اینه‌کل تکوری ایا نقوله اشدب چته دیو تیز یلدریم کبی یتشوب
اینه‌کولی محاصره اتدی عثمان غازی دخی جمله الدقلرینی باجوك حصارنه
کتورب حصار مصالحنی کورب اینه‌کوله کلوب فی‌الحال یغما بیردی
15 غازیلر دخی طرفة‌العین ایچنده حصاره کیرب تکورنی پاره پاره ایدب
ارککینی قیرب دیشسنی اسیر اتدلر زیرا بونلرك اوجندن چوق مسلمانلر
شهید اولمشلردی

18 حکایت

33b روایت ایدرلرکه اول کلنکه یارحصار تکورنك قزیدی | آدی لولوفر خاتوندی

1 ایوجه *PbVy* : ایروجه *FPaAM* || 4 سرخوشدی *PbFVy* : سرخوشجه ادی *PaAM*
|| 5 یرده *FVy* : — *PbPaAM* || 7 کوستردی *PaMVy* : ایدوب *A* ایتدی *Pb* تأخیر
ایتدی *F* || 9 بوغازی (بوغازنی *A PbPa*) ... ویردی (ویروب *A*) *FPbPaAVy* : بغازی اله
ویردی *M* || 10 و دوکونه ... (کلن *PbPaA*) ... طوتب *FPbPaMVy* : — *A* || 11-12
اینه‌کوله (صالدی *F*) ... دخی *FPbAVy* : — *M* || 14 بیردی *FPaAM* : یردی *Vy* ایلدی
Pb || 15 پاره پاره ایدب *PaVy* : پاره‌لیوب *FAM* — *Pb* || 16 اوجندن *FPbPaAM* :

deyü sandı. Bir iyüce yir ihzar idüb karşulayub tâᶜzimle kondurdı. Henüz dahi tekvur odasına varmadın, O s m a n G a z i at üzerine geldi. K ö s e M i h a l dahi bile bindi. O s m a n G a z i kaçar gibi olub gitdi. Tekvur'a haber oldı-ki O s m a n kaçdı. Tekvur bir pâre serhoşdı. Hemandem at arkasına gelüb Türküñ ardına düşdi; Kaldırayuk dirler, Bilecüğe yakın yirde bir dere vardur, anda O s m a n G a z i'ye yitişüb O s m a n G a z i dahi Tekvur'uñ geleceğin bilüb, Tekvur gelince, anda tevakkuf gösterdi. Çünki tekvur yitişdi, O s m a n G a z i'yle bulışdı. Ve bu ᶜavret sûretine giren erler, dilâverler dahi ardın kesdiler. Andan tekvur, boğazı, O s m a n G a z i'nüñ eline virdi. Heman-dem başını kesüb ol gice Yar-Hisar'a inüb *ᶜale's-sabah* tekvur'ını tutub ve düğüne gelen kâfirleri bile tutub halkuñ ekserini esir idüb andan T u r g u d A l p'i tizcek İne-Göle saldılar. T u r g u d A l p dahi İne-Göl tekvur'ı Aya-Nikola işidüb kaça deyü tiz yıldırım gibi yitişüb İne-Göl'i muhasara itdi. O s m a n G a z i dahi cümle alduklarını Bilecük hisarına getürüb hisar mesâlihini görüb İne-Göl'e gelüb fi'l-hal yağma buyurdu. Gaziler dahi *tarfat ul-ᶜayn* içinde hisar'a girüb tekvur'ını pâre pâre idüb erkeğini kırub dişisini esîr itdiler. Zirâ bunlaruñ ucından çok müslümanlar şehid olmışlardı.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, ol gelin-ki Yar-Hisar tekvur'ınuñ kızıydı, adı L ü l ü f e r (N i l ü f e r) hatundı.

: *PbPaMVy* روایت 19 || *Pb* لولوفر خاتون + : *FPaAMVy* حکایت 18 || *Vy* شوملغندن
AMVy نیلوفر : *FPbPaVy* لولوفر | *PaAM* که + : *PbFVy* قزیدی | *PbA*

عثمان غازی انی اوغلی اورخانه ویردی اول وقت اورخان یکیت
اولمشدی بر اوغلی دخی واریدی انی کوچر او ازرنه مؤکل قمشدی
3 وبالجمله چونکه عثمان غازی بو درت پاره حصاری فتح اتدی ولایتلرنه
عدل و داد کوستروب جمیع کویلر یرلو یرینه کلب متمکن اولوب وقتلری
کافر زماننده دخی یك اولدی حتی عثمان غازی اقلیمنده امن و امان
6 زیاده اولمغین قلان یرلك کافرلری دخی انك اقلیمنه کلب شنلك اولدی
القصه چونکه عثمان دکون ایدب لولوفر خاتونی اوغلی اورخانه ویردی
بو اول لولوفر خاتوندرکه بروساده قبلوجه قپوسنه یقین یرده حصار دبنده
9 تکیه‌سی واردر و لولوفر کوپرسن دخی اول یاپدردی اول صویه لولوفر
دیدکه وجه تسمیه اول کوپریدر وهم سلطان مراد غازینك و سلیمان پاشانك
اناسیدر اول خاتونی آخرته انتقال ایدیجك بروسا حصارنده مناسترده اورخانله بله
12 دفن اتدلر بو فتحك تاریخی هجرتك التی یوز طقسان طقوزنده واقع اولدی

کفتار اندر ذکر استقلال عثمان غازی

نورالله مرقده

34a15 چونکه عثمان | غازی بلجوکی و یارحصاری و اینه‌کولی و یکی شهری توابعیله
و لواحقیله فتح اتدی اندن صکره اقدام ایدب وارب ازنیق اوزرنه سکیردم
ایدب ازنیقك یوللرین کسب شهره طشره‌دن نسنه کرمز اولدی قزلق اولب
18 شهر خلقی بوکلب کولدن اوغرلین استانبوله مددجی کونده‌رب استمداد
اتدلر استانبولدن یاردم کوندردیلر عثمان غازیلره ایتدی استانبولدن بی‌قیاس

2 کوچر او *Vy* : کوج *FPaAM* — *Pb* | قمشدی *FAVy* : قودی *M* قلمشدی *Pb*—*Pa* || 3 و بالجمله *FPbPaVy* : القصه *A* — *M* | پاره *Vy* : — *FPbPaAM* || 5 اقلیمنده *FPbPaAM* : اقلیمندن *Vy* || 7 بروساده *Vy* : بورسده *FPbPaAM* || 9 یاپدردی *Vy* : یاپدرمشدر *FPaM* یاپمشدر *PbA* || 10 سلطان ... غازینك *Vy* : سلطان مراد غازی *M* غازی خنکارك *A* — *Pb* || 11 آخرته انتقال ایدیجك *F* : آخر *PbVy* — *PaAM* || 12 اتدلر *Vy* : اتمشلردر *FPbPaAM* || 13 کفتار ... ذکر *Vy* : در بیان *Pb* — *FPaAM* || 14 غازی ... مرقده *Vy* : — *FPaAM* || 18 مددجی *PbPaMVy* : خبر *A* فریادجی *F* || 19

O s m a n G a z i, anı oğlı O r h a n'a virdi. Ol vakıt O r h a n yiğit olmışdı. Bir oğlı dahi varidi. Anı göçer ev üzerine müekkel komışdı.

Ve bi'l-cümle çünki O s m a n G a z i bu dört pâre hisar'ı feth itdi, vilâyetlerine ᶜadl ü dâd gösterüb cemîᶜ-i köyler yirlü yirine gelüb mütemekkin olub vakıtları kâfir zamanından dahi *yeğ* oldı. Hattâ O s m a n G a z i iklimünde emn ü âmân ziyâde olmağın, kalan yirüñ kâfirleri dahi anuñ iklimüne gelüb şenlik oldı.

El-kıssa, çünki Osman düğün idüb N i l ü f e r Hatun'ı oğlı O r h a n'a virdi. Bu ol Nilüfer Hatun'dur ki Bursa'da Kabluca (Kaplıca) kapusına yakın yirde, hisar dibinde tekyesi vardur. Nilüfer köprisin dahi ol yapdurdı. Ol suya Nilüfer dimeğe *vech-i tesmiye* ol köpridür. Ve hem Sultan M u r a d G a z i'nüñ ve S ü l e y m a n P a ş a'nuñ anasıdur. Ol hatun'ı âhirete intikal idicek Bursa hisarında Manastır'da Orhan ile bile defn itdiler. Bu fethüñ tarihi hicretüñ altı yüz toksan tokızında vakiᶜ oldı.[1]

Güftâr ender zikr-i istiklâl-i Osman Gazi

nevver'Allâhü merkadehu

Çünki O s m a n G a z i, Bilecüğ'i ve Yar-Hisarı ve İnegöl'i ve Yiñi-şehir'i tevâbiᶜiyle ve levâhikıyle feth itdi, andan soñra ikdâm idüb varub İznık üzerine *seğirdim* idüb İznık'uñ yolların kesüb şehre taşradan nesne girmez oldı. *Kızluk* olub şehir halkı buñalub gölden, *uğrılayın*, İstanbul'a *mededci* gönderüb istimdât itdiler. İstanbul'dan yardım gönderdiler. O s m a n, Gazilere eytdi :„ İstanbul'dan bî-kıyâs

[1] M. 1299-1300 = Bilecik, Yarhisar, İnegöl ve Yenişehir'in fetholundukları tarih.

استانبولدن *MVy* : قسطنطنیه‌دن *FPbPaA* | غازیلره ایتدی *PbPaAMVy* : غازی عسکرینه
جاسوس یتشوب *F*

لشكر كليورر اكر ايرلرساوز ازرمزه هجوم ايدب اطراف رومينك
كافرلرى بيزه شيركير اولورلر بوكلن كافرك صنماسنه بر چاره اولسه
3 ديدى غازيلر ايتديلر بزم آدمز ازدر بز دخى سلطان علاءالدين ثانيدن
استمداد ايدهلم ديب فى‌الحال قونيا آدم كوندردلر فتحلرين بلدرب اولجق
احداثى اعلام اتدلر سلطان علاءالدين ثانى بو خبرلرى اشدب شاد اولب
6 جوشه كلب طبل علم قليج و آت و خلعت ويرب بويرديكه صاحبك
قره‌حصاردن بر نيجه بيك خلق معاونته وارەلر سلطانه كيدن آدم دخى
كلدين استانبولدن كافر كلب دلدن كچمكه باشلادى كافرلر تركى قاچدى ديو
34b 9 غفلتله اوترركن عثمان غازى يلاق | حصارندن دل آلوب كافرك غفلتن
بلب دلدن كچنلرك اوزرين اورب دون بصقونن ايدب بصب بعضن قلجدن
كچرب و بعضن دكزه غرق ايدب وكچمينلرى دونب ينه استانبوله كيدب
12 غازيلر غنائمله مغتنم اولب ازنيق فتحنه مقيد اولميب همان جماعتلرينه بشارت
خبرين كوندرب مقر عزته ارشمكه نيت ايدب كوجب كتدى والدهسى
و متعلقاتى عثمان غازيه بر ايكى كوج استقبال ايدب كلب بولشدلر اتفاق
15 اول اثناده ايكندو وقتنده سلطان علاءالدين ثانيدن طبل و علم بر آت
و بر قليج و خلعت شاهانه يتشدى هماندم ارباب ديوان و اركان اعيانى
آراسته ايدب ديوان سلطانئ مرتب قلب عثمان غازى عزتچون اناسى اياغن
18 درغرب نوبت اورلنجه اياغن طورب بر قاعدهٔ شاهانه و قانون اميرانه
نوبت عثمانى اورلدى اول زماندن تا سلطان محمد بن مراد خان غازى

1 لشكر Vy : عسكر FPbPaAM | ايرلرساوز Vy ايريلورسوز A ارلرسوز M ايرلورسه‌وز Pa آيريلوسز Pb | رومينك FVy : — PbPaAM || 2 صنماسنه FVy : صماسنه PbPaAM || 4 - 19 اولجق ... غازى FPbPaTVAVy : — M || 6 كلب FPbPaVy : + مصر سلطاننده بر قليج كلمشدى اميرالمؤمنين عثمانك قليجى ايدى سلطان علاءالدين كندو كتوروردى بلندن جزوب A | قليج FPbPaVy : — A | خلعت FPbPaVy : + برله A || 7 خلق FPbPaTVVy : عسكر A || 10 كچنلرك FPbPaTVVy : كچركن A || 11 ينه FPaA : — PbVy ||

leşker geleyörür. Eğer ayrılırsavuz, üzerimüze hücum idüb etrâf Rum'ınuñ kâfirleri bize *şîr-gîr* olurlar. Bu gelen kâfirlerüñ sınmasına bir çare olsa „ didi. Gaziler eytdiler : " bizüm âdemimüz azdur. Biz dahi Sultan ^{c}A l â ü d-D î n-i sânî'den istimdât idelüm „ diyüb fi'l-hâl Konya'ya âdem gönderdiler. Fetihlerin bildirüb olacak *ihdası* i^{c}lâm itdiler. Sultan ^{c}A l â ü d-D î n-i sânî bu haberleri işidüb şâd olub *cûş*e gelüb *tabl,* ^{c}alem, kılıç ve at ve hil'at virüb buyurdı ki "Sahibüñ Kara-Hisar'dan[1] bir nice biñ halk muavenete varalar„ Sultan'a giden âdem dahi gelmedin, İstanbul'dan kâfir gelüb Dil'den [2] geçmeğe başladı. Kâfirler Türki kaçdı deyü gaflet ile otururken O s m a n G a z i Yalak-Hisar'undan[3] *dil* alub kâfirlerüñ gafletin bilüb Dil'den geçenlerüñ üzerin urub *dün* baskunın idüb basub ba'zın kılıcdan geçürüb ve ba'zın deñize gark idüb ve geçmiyenleri dönüb İstanbul'a gidüb gaziler ganâimle *muğtenim* olub İznik fethine mukayyed olmayub heman cemâ^c-atlerine beşâret haberin gönderüb makarr-ı ^{c}ızzete irişmeğe niyyet idüb göçüb gitdi. Validesi ve müte^{c}allikatı O s m a n G a z i'ye bir - iki göc istikbâl idüb gelüb buluşdılar. İttifak, ol esnâda ikindü vaktında Sultan ^{c}A l â ü d - D î n-i sânî'den tabl ve ^{c}alem ve bir at ve bir kılıc ve hil^{c}at-i şâhâne yitişdi. *Hemandem* erbâb-i dîvân ve erkân-ı *a^{c}yân*'ı *ârâste* idüb divân-ı sultânî'yi müretteb kılub, O s m a n G a z i izzet-içün anası ayağın *durgurub* nevbet urulunca ayağın turub *ber-kaide-i şâhâne* ve kanun-ı emîrane *nevbet-i osmanî* uruldı. Ol zamandan tâ Sultan M e h m e d bin M u r a d H a n G a z i

[1] Afyon Karahisarı. [2] Dil iskelesi. [3] Yalova.

كوجب كتدى Vy : كوجدى FPbPaA || 14 متعلقاتى FPbPaVy : تعلقاتى A | استقبال
... (برلشديلر Vy) بولشديلر FPaVy : قرشو كلب بولشديلر A || 18 اميرانه PbVy :
ميرانه FPa

زمانه دکن رسم عثمانی بنك اوزرنه ایدی هر بارکه سفره خروج اتمکه
نوبت اورلور اولسه پادشاهلر اياغ اوزره کلب کویا ابهام ایدرلردی وقت
3 خروج اولدی شمدن کیرو اوترمق روا دکلدر دخی مادامکه سفرده اولالر
35a صباح واقشامکه نوبت اورله | پادشاه و ارکان دولت نوبت تمام اولنجه اياغن
طوررلردی سلطان محمددن صکره نوبته اياغن طورمق کسیلدی زیرا سلطان
6 محمد بر بلك مفسده طورمق نه لازمدر دیو اياغن درمیب فراغت اتدی
نوبت شاهی کسلمدی اول قانون اوزره قلدی
و بالجمله چونکه عثمانه طبل و علم کلدی اول دخی مال غنیمتدن خمسین
9 چقرب تحفهٔ بی حد و هدایای بلا نهایه برله قصد اتدیکه قونیا وارب
سلطان علاءالدین ثانیه بولشب صفای همتن الب ولی عهدی اولا زیرا
بو سلطان علاءالدین کیقباد بن فرامرزك اوغلی یوغدی عثمانی همان
12 اوغلی یرنه کورب طبل علم و قلیج کوندرمشدی عثمان غازی دخی
سلطان علاءالدین زماننده اکرچه نوعا استقلال بولمشدی لیکن ادبه
رعایت ایدبن خطبهٔ و سکهٔ ینه سلطان علاءالدین آدنه قلمشدی چونکم عثمان
15 اسبابن تهیه اتدیکه سلطانه کیده اول اثناده خبر کلدیکه سلطان علاءالدین
آخرته انتقال اتدی اوغلی قلمدوغی اجلدن یرنه وزیری صاحب کچدی عثمان
انی اشدب الحکم لله العلی الکبیر دیب هماندم بویردی قرجه‌حصاره طورسون
35b18 فقیهی هم قاضی و هم خطیب اتدلر زیرا بو طورسون فقیه بر عزیز | کشیدی
خلقه امامت ایدردی اده‌بالیله دخی اشنا ایدی و قرجه‌حصاره دخی کرمیاندن

1-19 زمانته . . . کرمیاندن FPbPaTVAVy : — M || 2 اورلور اولسه Vy : اوریله FPaA || 3 شمدن FPaA: شمدی Vy — Pb | دکلدر FAVy: + دمکه اشارت ایدی Pa—Pb || 6 اياغن FPbPa : — Vy || 8 و بالجمله FPbPaVy : القصه A || 12 و قليج A : — FPbPaVy || 13 ادبه FPbPaA : آدمه Vy || 15 تهیه PaVy : مهیا A حاضر Pb یراغن F || 17 اشدب AVy : + تأسف ایدب FPa خائف اولدی Pb

zamanına - değin resm-i osmanî bunuñ üzerine idi. Her *bâr* ki sefere hurûc itmeğe nevbet urulur olsa, padişahlar ayağ üzre gelüb gûyâ *ibham* iderlerdi ki vakt-ı hurûc oldı. Şimden girü oturmak *revâ* değildür. Dahi *mâ-dâme-ki* seferde olalar, sabah ve akşam ki nevbet urula padişah ve erkân-ı devlet nevbet tamam olınca ayağın tururlardı. Sultan Mehmed'den soñra nevbet'e ayağın turmak kesildi. Zirâ, Sultan Mehmed bir bölük *müfside* turmak ne lâzımdur deyü ayağın durmayub *feragat* itdi. Ammâ nevbet-i şâhî kesilmedi. Ol kanun üzere kaldı.

Ve bi'l-cümle çünki Osman'a tabl ve ᶜalem geldi, ol dahi mâl-i ganîmetden humsın çıkarub tuhfe-i bi-hadd ve hedâyâ -yı bilâ-nihâye birle kasd itdi ki Konya'ya varub sultan Alâ üd-Dîn-i sânî'ye buluşub *safâ-yı himmetin* alub velîᶜahdi ola. Zirâ bu Sultan ᶜAlâ üd-Dîn Keykubad bin Ferâmürz'üñ oğlı yoğidi. Osman'ı heman oğlı yirine görüb tabl ve ᶜalem ve kılıc göndermişdi. Osman Gazi dahi Sultan ᶜAlâ üd-Dîn zamanında eğerçi nevᶜâ istiklâl bulmışdı; lâkin edebe riᵓâyet *idüben*, hutbeyi ve sikkeyi yine Sultan Alâ üd-Dîn adına kılmıştı. Çün-kim Osman esbâbın *tehiyye* itdi ki, Sultan'a gide, ol esnâda haber geldi-ki Sultan Alâ üd-Dîn âhirete intikal itdi. Oğlı kalmaduğı *ecil*den yirine veziri Sahib[1] geçti, Osman anı işidüb el-hükmü lillâh il-ᶜaliyy il-kebîr[2] diyüb hemandem buyurdı: Karaca-Hisar'a Tursun Fakih'i hem kadı ve hem hatib itdiler. Zirâ bu Tursun Fakih bir aziz kişiydi. Halka *imâmet* iderdi, Edebâli'yle dahi âşinâ idi. Ve Karaca-Hisar'a dahi Germiyanᵓdan

[1] Alâ üd-Dîn Sahib.

[2] Hüküm, yüce ve ulu Tanrınındır.

وغیرندن خیلی مسلمانلر کلب شنلنمشدی اول خطبه عثمان غازی آدنه‌که
اوقندی قرجه‌حصارده اوقندی بعضلر ایدر سلطان علاءالدین دن طبل
و علم کلسی بلجوك فتحندن نیجه یللر مقدمدر قرجه‌حصار الندوغی وقت 3
اق تمرله کوندردی دیدلر

ذکر قانون عثمانی

چونکه خطبه و سکه عثمان غازی آدنه مقرر اولب قاضی و صو باشی 6
دکلدی کرمیان ولایتندن بر کشی عثمان غازیه کلب ایتدی بو بازارك باجنی بکا
صاتك عثمان غازی ایتدی باج نه اولور ایتدی بازاره هر کم یك کترسه
اندن اقچه الاین عثمان غازی ایتدی بره کشی بو بازاره کلنلرده الیمکمی وارکه 9
بونلردن اقچه الورسن اولکشی ایتدی بو عادتدر هر ولایتده واردرکه
پادشاهیچون هر یکدن اقچه الورلر عثمان ایتدی بو تکری بویرغی و پیغامبر
قولیمیدر یقسه بونی هر ایلك پادشاهی کندومی احداث ایدر دیدی اول کشی 12
ایتدی اولدن تورهٔ سلطانیدر عثمان غازی غضبه کلوب ایتدی یوری ایرق
36a بوآراده طورمکه سکا زیانم | طوقنر بر کشی‌که مالینی کندو الیله کسب اتمش
اولا بکا نه بورجی وارکه رایکان اقچه ویره بو سوزی عثمان غازیدن خلایق 15
ایشدیجك ایتدلر ایخان سیزه دخی کر کمزسه بو بازاری بکلینلره عادتدرکم
بر نسنجك ویررلر تاکه بونلرك امکلری ضایع اولمیا ایتدی چونکه ایله
دیرسز هر کشی‌که بر یوکی صتا ایکی اقچه ویرسون اکر صتمیا هیچ نسنه 18
ویرمسون و دخی هر کمه‌کم بر تیمار ویرم برِ انك الندن اول تیماری بلا سبب

1-19 و . . . سبب PbPaTVAVy : — M || 1 غیرندن FPaVy : غیریدن A غیری یردن Pb || 2 قرجه FPbPaVy : قره A | اوقندی Vy : + اما FPbPaA || 4 تمرله FPbPaVy : تموری A | دیدلر Vy : درلر FPbPaA || ذکر Vy : بیان Pb —FPaA || 7 دکلدی FPbAVy : نصب اولندی Pa || 8 اولور Vy : + دیدی A اول کشی FPa —Pb || 9 وارکه Vy : واردرکه FPaA واردرکیم Pb || 11 ایتدی PbVy : + بره FPaA || 16 ایخان FPbPaVy : — A || 17 تاکه FPbPaA : تا Vy | دخی PaA : — FPbVy || 18 که FPbPaA : — Vy || 19 هر FPbPaA : — Vy | الندن FPbPaA — Vy

ve gayriden hayli müslimanlar gelüb şenlenmişdi. Evvel hutbe Osman Gazi adına ki okındı, Karaca-Hisar'da okındı. Ba'zılar eydür: Sultan ʿAlâ ud-Dîn'den tabl ve ʿalem gelmesi Bilecük fethinden nice yıllar mukaddemdür. Karaca-Hisar alınduğı vakıt Ak-Temür'le gönderdi didiler.

Zikr-i kanun-ı Osmanî

Çünki hutbe ve sikke Osman Gazi adına mukarrer olub kadı ve *su-başı* dikildı, Germiyan vilâyetünden bir kişi Osman Gazi'ye gelüb eytdi: "bu pazaruñ *bacını* baña satuñ„. Osman Gazi eytdi: "bac ne olur?„. Eytdi: "pazara her kim yük getürse, andan akça alayın„. Osman Gazi eytdi: "bire kişi, bu pazar'a gelenlerde *alım*uñ-mı var ki bunlardan akça alursun„. Ol-kişi eytdi: "bu ʿâdetdür. Her vilâyetde vardur ki padişah-içün her yükden akça alurlar„. Osman eytdi: "bu Tañrı buyruğı ve peygamber kavli midür, yoksa bunı her ilün padişahı kendü-mi ihdâs ider?„ didi. Ol kişi eytdi: "evvelden (beri) *türe*-i sultânîdür„. Osman Gazi gazaba gelüb eytdi: "yöri, *ayruk* bu arada turma-ki saña ziyânum tokınur. Bir kişi ki, malını kendü eliyle *kesb* itmiş ola, baña ne borcu var ki *rây-gân* akça vire„. Bu sözi Osman Gazi'den *halâyık* işidecek eytdiler. "Ey-Hân size dahi gerekmezse, bu pazarı bekleyenlere ʿâdetdür kim bir nesnecük virürler, tâ ki bunlaruñ dahi emekleri *zayi* olmıya„. Eytdi: "çünki öyle dirsiz, her kişi ki bir yüki sata, iki akça virsün. Eğer satmıya, hiç nesne virmesün. Ve dahi her kime kim bir timar virem, biri anuñ elinden ol timarı bilâ-sebeb

الميالر اولكشى اوليجك اوغلنه ويرسونلر اكر اوغلان كيچرك اولورسه
خدمتكارلرى سفر وقتنده سفره وارالر تا اوغلان سفره يرايجه اكر بو
3 قانونى هركم بوزسه يانم نسلمه بر غيرى قانون اوكرتسه الله تعالى انك دينن
و دنياسين بوزسون ديدى

حكايت اعطاء المناصب للاصحاب

6 روايت ايدرلركه قرجەحصار سنجاغينى اوغلى اورخان غازيه وردى
صو باشيلغنى كندو برادرى كوندزه ويردى و يارحصارى حسن آليه ويردى
بو دخى يرار بهادر يولداش ايدى كندويله بله كلشدى اينەكولى طورغود اليه
36b 9 ويردى شمدى دخى اول ايله طورغود ايلى درلر و قاين | اتاسى ادەبالىيه
بلجك حاصلنى تيمار بويردى و هم خاتونى آنەسيله بلجوكده بيله قودى
كندو يكى شهره واروب تختكاه ايدندى يانده اولان غازيلره اولر بيوردى
12 معمور اتدى اندن اوترى اكا يكى شهر دينلدى و بر اوغلى علاءالدين
باشايى كندو يانده قودى كاه كاه اوغلى اورخانله درت يكا سكردرلردى
و ازنيقه دخى ازلردى و كوپرى حصاره نيچه كره سكردم ايدب صكره
15 يغما ايله فتح ايدب اندن مرمر دولايينه واروب كافرلرى كلب اطاعت اتديلر
عثمان غازى دخى انلره عدل ايدب يرلرنده مقرر اتدى اندن يكى شهره
كلب بر قاچ كون آت دكلندرب اندن ينه ازنيق ولايتنه سكرتديلر شهرك
18 قپوسنى ياپدرديلر بر نيچه كره عظيم جنك ايدب حصارك اوزرنه عسكر
قيوب ولايتنى عدله اطاعته كتوردلر طپان ايلى تيمار ارلرينه توزيع ايدب

1-19 الميالر ... ايدب FPbPaTVAVy : — M || 1 اولكشى اوليجك Vy : اول اولدوكى وقت FPaA اولورسه Pb | يكرك F : يكى‌رك A كيچررك Vy كوچك اولورسه (اولسه Pb) PbPa || 3 الله تعالى PbVy : الله تبارك وتعالى جل وعلا ايدندن و اتدورندن راضى اولمسون و حق تعالى FPaA || 5 للاصحاب Vy : للاصحابه FPa اصحابك مباسى بيانندەدر Pb — A || 6 قرەجه FPbPaA : قره Vy | حصار FPbPaA : حصارك Vy || 7 حسن FPbPaTVA : — Vy || 10 بويردى Vy : ويردى FPbPaA | كندو FPbPaVy : كندى A || 11-12

almıyalar. Ol-kişi ölicek oğlına virsünler. Eğer oğlan *kiçirek* olursa hizmetkârları sefer vaktında sefere varalar, tâ oğlan sefere yarayınca. Eğer bu kanunı her kim bozsa, ya benüm neslüme bir gayri kanun öğretse, Allahü teâlâ anuñ dinin ve dünyasın bozsun„ didi.

Hikâyetü iʿtâ'il-menâşıb li'l-esĥâb

Rivâyet iderler ki, Karaca-Hisar sancağını oğlı Orhan Gazi'ye virdi. Su-başı'lığını kendü biraderi Gündüz'e virdi. Ve Yar-Hisar'ı, Hasan Alp'e virdi. Bu dahi yarar bahadır yoldaş idi. Kendüyle bile gelmişdi. İne-Göl'i Turgud Alp'e virdi. Şimdi dahi ol ile Turgud-İli[1] dirler. Ve Kayın-atası Edebâlî'ye Bilecük *hâsıl*ını, tımar buyurdı. Ve hem hatununı anasıyle Bilecük'de bile kodı. Kendü Yiñi-Şehir'e varub tahtgâh idindi. Yanında olan Gazilere evler buyurdı. Maʿmûr itdi. Andan ötüri aña Yiñi-Şehir dinildi. Ve bir oğlı ʿAlâ üd-Dîn Paşa'yı kendü yanında kodı. Gâh gâh oğlı Orhan'ile dört yaña seğirdürlerdi. Ve İznık'a dahi inerlerdi. Ve Köpri-Hisar'a nice kerre seğirdim idüb soñra yağma ile feth idüb andan Marmara dolayına varub kâfirleri gelüb itaʿat itdiler. Osman Gazi dahi anlara ʿadl idüb yirlerinde mukarrer itdi. Andan Yiñi-Şehir'e gelüb bir kaç gün at diñlendirüb andan yine İznık vilâyetine seğirtdiler. Şehrüñ kapusını *yapdurdılar.* Bir nice kerre ʿazîm cenk idüb hisaruñ üzerine asker koyub vilâyetini ʿadlile itaʿate getürdiler. Tapan ili tımar erlerine tevzîʿ idüb

أولر ... اتدى *Vy* : بيورديكه أولرى معمور ايده‌لر *F* بيورد اولر معمور اتدلر *Pa* بيوردى أولر يابوب معمور ايتديلر *Pb* || 15 مرمره *FPbPaA* : مرمر *Vy* || 16 اتدى *Vy* : قلدى *FPbPaA* || 17 قاج *FPbPaVy* : نچه *A* || 18 اوزرنه *FPbPaA* : اوزرنده *Vy*

ینه یکی شهره کلدلر انده بر زمان قرار اتدلر

حکایت اجتماع الکفار و محاربهٔ عثمان غازی با ایشان

3 روایت ایدرلرکه بروسا تکوری برکون تکورلری بر یره جمع ایدب
37a اتفاق اتدلرکم شول ترك شورادهکلب یورد طوتب اطرافی یقب یقوب یرنه |
ترك اورندو اولدی یقوب طورب هیچ طنمزسز اکر بوکا هیچ طنلمزسه
6 از زمانده بو جملهمزی بزم قهر ایدر انی بو ارادن کوترمکه شمدی سعی
ایدهلم دیب بیقیاس عسکر جمع ایدب یوردلر عثمان غازی دخی کافرك بو
حالن اشــدب الله تعالییه صغنب غزاتی جمع ایدب کفاری قرشــولدی
9 قیون حصاری ادلو یره کلوب کفاره بولشب جنك ایدرك دینبوزه کلدلر
شــمدی اول یره دمبوز درلر انده کفار زبون اولب طاغه ارقه ویرب
جنك ایدب عظیم قرغون اولوب عثمان غازینك قرنداشی کوندزك اوغلی
12 آی طوغدی آنده شهید اولدی دینبوزدن قیون حصــارنه کیدرکن یولده
یاتر مزارنه طاش چورب دررلر اول ولایتده نهقدر آت صانجولنســه
ایلدب قبرنی طواف اتدررلر اول یرده حق تعــالی شــفا ویرر و بالجمله
15 کفاری حق عونیله صیوب ادرنوس تکوری قاچوب کســتل تکوری
مقتول اولب بروســا تکوری دخی حصارنه کیرب کته تکوری عثمان
37b غازینوك مقابلنده ایدی قچوب عثمان غازی آنك آردنه دوشب اولوباده | دکین
18 قووب کوپری اوته کچدِ عثمان غازی کپرنك برو باشــنده طورب اولوباد
تکورنه خبر کوندردیکه زبونی ویر و الا کول باشندن طولانب ولایتوکی

1-19 ینه ... ولایتوکی FPbPaTVAVy : — M || 2 الکفار ... با ایشان (F خان) FPaVy:
کفار با عثمان A — Pb || 3 تکوری FPbVy : + وادرنوس تکوری و بطانس تکوری و کسنه
تکوری و کستل تکوری Pa A — تکورلری ... ایدب PaVy : جمع اولب FPbA || 4 یورد
طوتب Vy : اولیوب F—PbPaA || 5 aslında اورندر PaA : اوزنادز Vy انلره غالب اولدی
F—Pb || 9 aslında دینانوز FPbPaAVy || 10 aslında دمیوز FPbPaAVy || 14 اولن
یرده Vy : — FPbPaA || 17 آنك FVy : — PbPaA

yine Yiñi-Şehir'e geldiler. Anda bir zaman karar itdiler.

Hikâyet-i ictimâ[c] ül-küffâr ve muharebe-i Osman Gazi bâ-îşân

Rivâyet iderler ki, Bursa tekvur'ı bir gün tekvurları bir yire cem[c] idüb ittifâk itdiler kim, " şol Türk şurada gelüb yurd tutub etrâfı yıkub yakub yirine Türk *üründü* oldı. Bakub turub hiç tınmazsız; eğer buña hiç tınılmazsa, az zamanda bu cümlemüzi bizüm kahr ider. Anı bu aradan götürmeğe şimdi sa[c]y idelüm„ diyüb bî-kıyâs asker cem[c] idüb yürüdiler. Osman Gazi dahi kâfirüñ bu hâlin işidüb Allâhü teâlâ'ya sığınub guzzâtı cem[c] idüb küffârı karşuladı. Koyun-Hisar'ı adlu yirde gelüb küffâr'a bulışub cenk iderek Dinboz'a geldiler. Şimdi ol yire Dimboz dirler. Anda küffâr *zebûn* olub tağa arka virüb cenk idüb [c]azim *kırgun* olub Osman Gazi'nüñ karındaşı Gündüz'üñ oğlı Aytoğdı anda şehid oldı. Dinboz'dan Koyun-Hisar'ına giderken yolda yatur. Mezarına taş çevirüb-dururlar. Ol vilâyetde ne kadar at sanculansa, iledüb kabrini *tavâf* itdürürler. Ol yirde Hak teâlâ şifâ virür.

Ve bi'l-cümle küffârı Hak [c]avniyle sıyub Adranos tekvur'ı kaçub Kestel tekvur'ı maktul olub Bursa tekvur'ı dahi hisarına girüb Kite tekvur'ı, Osman Gazi'nüñ mukabilinde idi. Kaçub Osman Gazi anuñ ardına düşüb Uulubad'a değin kovub köpri'yi öte geçdi. Osman Gazi Köpri'nüñ berü başında turub Ulubad tekvur'ına haber gönderdi ki *zebûn*ımı vir. Ve *illâ* göl başından tolanub vilâyetüñi

خرابه ویرورم دیدی اولوباد تکوری ایتدی عهد ایدککه سن و سنك
نسلکدن بر احد بو کوپریو برو کچمیه زبونکی ویره‌یم دیدی عثمان غازی
3 دخی بو قولی قبول ایدب راضی اولدی تکور دخی کته تکورنی کوندردی
اول زماندن بو زمانه‌دك آل عثمان اول عهدی صیمیب اولوباد کپروسندن
کچمیب صودن قایغله کچرلر اندن عثمان غازی کته تکورنی کتورب کته
6 حصارنه قرشو پاره پاره ایلدیلر اندن حصاری دخی فتح ایدب ایچنه ار
قویب اول ولایتی ضبط اتدلر و اول ایامده دفعاتله عجائب غزالر اولدی

اندن بروسا حصارنه کلوب بر قاپو طرفنه پایره قنوب برکون جنك
9 اتدلر قلعه صرب اولمغین نسنه بشارلمدی چوق غازیلر شهید اولدی اول
طرفده اولان برغازده ایکی چکره اتار کافر واریدی ارلکده بری بری
یاننده طورب خیلی غازیلر هلاك اتدلر بر کیجه برغازی قلعه دبنه وارب
38a12 کزلنب بونلر ینه چکره | اتمغه مشغولکن اول غازی اشغادن برر اوقله
ایکیسین بله دپلیوب قوشاغندن برر النه الب عثمان غازیه کتوررکن قلعدن
اول غازیی برنقیله اورب شهید اتدلر

15 حکایت بناء الحوالتین فی جانبین بروسا

عثمان غازی کوردیکه بروسا حصاری صربدر جنکله النمز بوکا
صبر کرکدر دیو وارب طرفیننه حواله یاپدرمغه قصد ایدب قپلوجه
18 طرفنه بر حصار یابوب ایچنه قرنداشی اوغلی اق تموری قودی زیرا غایت
بهادر اردی و بر حصار دخی طاغ طرفنه یاپدرب ایچنه قرنداشی قولی

1-19 خرابه . . . قولی *FPbPaTVAVy* : — *M* || 4 زمانه‌دك *FPaA* : زمانه‌دن *Vy* زمانه‌کلنجه *Pb* || 5-6 کتورب . . . قرشو *PaVy* : کته اوکنده *Pb* حصاری قرشوسنه *F* —*A* || 10 برغاز *PbPaAVy* : برغوز *F* || 8-10 اندن . . . چکره *FPbPaVy* : — *A* || 12-14 اتمغه . . . اتدلر *FPbPaVy* : —*A* || 19 قرنداشی *PbVy* : — *FPa A* | قولی *PbPaAVy* : اوغلی *F*

harâba virürüm„ didi. Ulubad tekvur'ı eytdi: "ᶜahd idüñ ki sen ve senüñ neslüñden bir *ahad* bu köprüyü berü geçmiye zebûnuñı vireyüm„ didi. Osman Gazi dahi bu kavli kabul idüb razı oldı. Tekvur dahi Kite[1] tekvur'ını gönderdi. Ol zamandan bu zamanedek Âli Osman ol ᶜahdi *sıymayub* Ulubad köprüsünden geçmeyüb sudan kayığile geçerler. Andan Osman Gazi Kite tekvur'ını götürüb Kite-Hisar'ına karşu pâre pâre eylediler. Andan hisar'ı dahi feth idüb içine er koyub ol vilâyeti zabt itdiler. Ve ol eyyâmda defᶜât ile ᶜacâib gazalar oldı.

Andan Bursa hisar'ına gelüb bir kapu tarafına bayıra konub bir gün cenk itdiler. Kalᶜa sarp olmağın, nesne başarılmadı. Çok gaziler şehîd oldı. Ol tarafda olan *burgaz*'da iki *çiğre* atar kâfir varidi. Erlikde biribiri yanında turub hayli gaziler helâk itdiler. Bir gice bir Gazi kal'a dibine varub gizlenüb bunlar yine çiğre atmağa meşgulken ol Gazi aşağadan birer okla ikisin bile depeleyüb kuşağundan birer eline alub Osman Gazi'ye getürürken kalᶜadan ol Gazi'yi *pırankay*la urub şehîd itdiler.

Hikâyetü binâ il-havâleteyn fî cânibeyni Bursa

Osman Gazi gördi-ki Bursa hisarı sarpdur. Cengile alınmaz. Buña sabır gerekdür deyü varub *tarafeyn*ine *havâle* yapdurmağa kasd idüb Kapluca[2] tarafına bir hisar yapub içine karındaşı oğlı Ak-Temür'i kodı. Zirâ gâyet bahâdır erdi. Ve bir hisar dahi tağ tarafına yapdırub içine karındaşı kulı

[1] Kite = Kete, Katoheya.
[2] Çekirge kaplıcaları.

بلابانجق بهادری قودی و بو ایکی حصار بر یلده تمام اولدی بونلر
ایچنه کیرب بروسانك نواحیسنی ضبط ایدب عدله معمور ایدب بروسا
3 حصارندن طشره کافرك برماغنی چقرتمیب طشره دخی بقمغه قومز
اولدلر بر نیجه ییل بونك اوزرنه کچدی عثمان غازی یکی شهرده متمکن
اولب غازیلر قوت طوتب بو النان ولایتلری غزاته تقسیم ایدب هر برینی
6 مرتبه‌لو مرتبه‌سنجه رعایت اتدلر

کفتار اندر فتح مکجه و اق حصار و کیوه و لبلبجی حصاری و چادرلو

38b9 غازیلر کوردلرکه هر نریه واردیلرسه مظفر | و منصور اولدیلر عثمان
غازیه ایتدلر ای غازی خان الحمدلله و المنه کافر مغلوب اولدی شمدن
صکره وقتی ضایع ایدب ابسم اوترمق سیزه روا دکلدر غزایه مشغول
12 اولمق کرك عثمان غازی ایتدی خوش اولا اما اول کوسه مخالی اوقیالم
کلسون اسلامه دعوت ایدەلم اکر مسلمان اولورسه خوش هر نریه
دیرسکز وارەلم اکر اولمزسه اول انك ولایتنی خرمن قیایی جوانبیله
15 تالان ایدەلم دیدی [1] زیرا بو کوسه مخال خرمن قیا کافرلرینك تکوری
ایدی غایت بهادر ایدی اندن همان ساعت کوسه مخاله آدم کوندەرب
ایتدلر تیزجك کلسون عظیم سفرمز واردر جمیع اسبابی مهیا اولمشدر
18 همانجه سکا منتظرز دیدیلر کوسه مخال همانکه بو خبری اشدب اسبابن
تهیه ایدب علی‌التعجیل کلوب عثمان غازی حضورنده حاضر اولب ال

1 - 19 بلابانجق ... ال FPbPaTVAVy : — M || 7 کفتار (کفتار اندر — F) ... و اق حصار FPaVy : حکایت غزات Pb — A || 11 ضایع Vy : تضییع F—PbPaA || 15-16 زیرا ... ایدی[2] A : — FPbPaTVVy

Balabancık bahâdır'ı kodı. Ve bu iki hisar bir yılda temâm oldı. Bunlar(ın) içine girüb Bursa'nuñ *nevâhî*sini zabt idüb ᶜadlile maᶜmûr idüb Bursa hisarundan taşra kâfirüñ barmağını çıkartmayub taşra dahi bakmağa komaz oldılar. Bir nice yıl bunuñ üzerine geçti. Osman Gazi, Yiñi-Şehir'de mütemekkin olub Gaziler kuvvet tutub bu alınan vilâyetleri guzzâta taksîm idüb her birini *mertebe*lü mertebesünce *riᶜayet* itdiler.

Güftâr ender-feth-i Mekece ve Ak-Hisar ve Geyve ve Leblebici-Hisarı ve Çadırlû

Gaziler gördiler ki, her nereye vardılarsa muzaffer ve *mansûr* oldılar, Osman Gazi'ye eytdiler: "Ey Gazi Han, el-hamdü li'llâh ve'l-minne kâfir mağlûb oldı. Şimden sonra vakti zâyiᶜ idüb ebsem oturmak size revâ değildür. Gazaya meşgul olmak gerek„. Osman Gazi eytdi: "hoş ola. Ammâ evvel Köse Mihal'ı okıyalum. Gelsün. İslâma daᶜvet idelüm. Eğer müsliman olursa, hoş, her nereye dirseñüz varalum. Eğer olmazsa, evvel anuñ vilâyetini, Harman-Kaya'yı cevânibiyle talan idelüm„ didi. Zirâ bu Köse Mihal, Harman-Kaya kâfirlerinüñ tekvur'ı idi. Gayet bahadır idi. Andan heman saat Köse Mihal'e âdem gönderüb eytdiler: "tizcek gelesün. ᶜAzîm seferimüz vardur. Cemîᶜ-i esbâbı müheyyâ olmuşdur. Heman anca(k) sañа muntazıruz„ didiler Köse Mihal heman ki bu haberi işidüb esbâbın tehiyye idüb *ᶜale't-taᶜcîl* gelüb Osman Gazi huzurunda hazır olub el

اوبدوکنلین عن صمیم القلب عثمان غازیه ایتدی بکا ایمان عرض ایت
مسلمان اولاین دیدی کوسه مخال عثمان غازی اوکنده اسلامه کلوب بکلر
3 و پاشالر جمیع شاد اولدلر اندن عثمان غازی کوسه مخاله بر علملی طراز
اعزازی اکننه ویرب اغر خلعت کیوردی اندن اوغلی اورخانه‌یله یولداش
39a قشب قرجه‌حصاره کوندردی | و دخی صالتق الب دیرلردی انیدخی بله
6 قوشدی تاکه قرجه حصاری کرمیان اوغلندن حفظ ایده‌لر و بر اوغلنی
دخی اناسیله بلجکده قیوب کندو حقه توکل ایدوب لبلبوجی حصارنه وارب
تکوری قرشو کلب اکا اطاعت ایدب ینه یرنده مقرر قلب اول تکورك
9 بر اوغلی واریدی انی بله الوب اندن لفکیه وارب لفکه تکوریله چادرلو
تکوری دخی استقبال ایدب اطاعت ایدب مملکتلرین تسلیم ایدب کندو
عثمان غازی‌یه خاص نوکر اولب صمصه چاوش انلرك مملکتن طلب ایدب
12 ایتدی بو ولایتی بکا صدقه ایله عثمان ایتدی بونلری محروم ایدب هب
سکا ویرمك قچن اولور اما سکا دخی حصه ویره‌یم دیب لفکه‌نك یاننده
دره اغزنده یکی شهر صوینك کنارنده بر حصارجق واردر انی صمصه
15 چاوشه وردی شمدی دخی اول ارانك ادینه چاوشلر کویی دیرلر اندن
مکجیه واردیلر انك دخی تکوری اطاعت ایدب اق حصاره بله کلدی
آق حصار تکوری اطاعت اتمیوب لشکر جمع ایدب قرشولیب عظیم
39b18 جنك ایدب آخر صنوب قلعه‌یه کیرمیب یابانه قچدی غازیلر حصاری یغما
اتدلر تکور قچرق وارب قره‌چپش حصارینه کردی و اول حصار

1-19 اوبدوکنلین . . . حصار *FPbPaTVAVy* : — *M* || 2-3 مخال . . . اوندیلر *PbPaVy* :
+ ودخی ایتدی یا عثمان غازی بوکیجه سنوك پیغامبروك محمد مصطفی‌یی ع م دوشمده کوردم بکا اخلاص
وفاتحه سوره‌لرین اوکرتدی و ایتدی یارین صباح اوغلم عثمان غازی سکا کل دیوب ایمانه دعوت اتسه کرکدر
همان واردوغك کبی دخی اول سوز سویلدین اوکنده ایمانه کلوب مسلمان اول دیدی و دخی بنم اق سنجاغم
انوك نسلنوك النده اولب تا اونکوروسه‌دك کافرلری قروب مسلمان اورنتسه کرکدر و سنوك دخی عالی
دولتلره یتشوب آل عثمان ایله جد بر جد غزالر ایدوب اولو غازیلر اولسه کرکدر دیدی وکوسه میخالك

öbdüğinleyin ᶜ*an-samîm il-kalb* Osman Gaziy'e eytdi: "baña imân ᶜarz it, müsliman olayum„ didi. Köse Mihal, Osman Gazi önüñde islâma gelüb beğler ve paşalar cemîᶜ *şâd* oldılar. Andan Osman Gazi, Köse Mihal'e bir ᶜalemli *tırâz-ı iᶜzâzı eğinine* virüb hilᶜat geyürdi. Andan oğlı Orhan'a bile yoldaş koşub Karaca-Hisar'a gönderdi. Ve dahi Saltuk-Alp dirlerdi, anı dahi bile koşdı; tâ ki Karaca-Hisar'ı Germiyân-oğlından hıfz ideler. Ve bir oğlını dahi anasiyle Bilecük'de koyub kendü Hakka *tevekkül* idüb Leblebici-Hisar'ına varub tekvur'ı karşu gelüb aña itaᶜat idüb yine yirinde mukarrer kılub ol tekvur'uñ bir oğlı varidi. Anı bile alub andan Lefke'ye varub Lefke tekvur'iyle Çadırlu tekvur'ı dahi istikbal idüb itaᶜat idüb memleketlerin teslim idüb kendü Osman Gazi'ye *has nöker* olub Samsa Çavuş anlaruñ memleketin taleb idüb eytdi: "bu vilâyeti baña sadaka eyle„. Osman eytdi: "bunları mahrum idüb heb saña virmek *kaçan* olur. Ammâ saña dahi hisse vireyüm„ diyüb Lefke'nüñ yanında dere ağzında Yiñi-Şehir suyınuñ kenarında bir hisarcuk vardur. Anı Samsa Çavuş'a virdi. Şimdi dahi ol aranuñ adına Çavuşlar köyi dirler. Andan Mekece'ye vardılar. Anuñ dahi tekvur'ı itaᶜat idüb Ak-Hisar'a bile geldi. Ak-Hisar tekvur'ı itaᶜat itmeyüb leşker cemᶜ idüb karşulayub ᶜazîm cenk idüb âhir sınub kalᶜaya girmeyüb yabana kaçdı. Gaziler hisarı yağma itdiler. Tekvur'ı kaçarak varub Kara-Çepiş hisarına girdi. Ve ol hisar

|| *Vy* بو : *FPaA* بر | *Vy* پادشاهلر : *FPbPaA* پاشالر 3 || *A* يوزندن نور اسلام لمعان ايدردى
—: *PaVy* اغرازى **aslında** | *F* برعلم *Pb* علم ايله بر نچه بيك غزات ويردى : *PaAVy* هاملى 4
PbA — : *FPaVy* اغر | *FPbA*

سقری کنارنده بر دره ایچنده خیلیجه صربجه حصاردر غازیلر بر قاچ
کون یوریب دونب کیوه‌یه کلدیلر کوردلرکه کیوه کافرلری حصاری
بوش قومش کتمش اندن عثمانه خبر اولدیکه قوری دره‌سی یعنی قره 3
صو دربندی دیدکلری یرده کافر بجنه اولب اوترر دیو عثمان غازی
دخی یوریش ایدب بجنه‌ده اولان کفاری بولوب فی‌الحال تکورن طورب
طوتب غنائمله مغتنم اولدیلر اندن عثمان اول ولایتده بر آیدن ارتق دورب 6
اول ولایته امن و امان کوسترب کویلرینی غازیلره تیمار ویرب خلقنی
مقرر قلدی

حکایت واقعهٔ اورخان مع چودار تاتار 9

چونکه عثمان لفکه غزاسنه کتدی کرمیاندن چودار تاتار(ی) کلوب
قرجه حصارك بازارینه سکردم اتدی اورخان اسکی حصارده ات نعللدی.
یورردی چودار قضیه‌سن اعلام اتدلر فی‌الحال آت ارقاسنه کلوب اشیدن 12
اورخانك یانه درلوب کوز اچدرمیوب اوبناش حصاری دیرلر طاغ آراسنده
بر ویرانه حصار واردر | انده چودار تاتاره یتشوب الدوغن بتمامه برقدرب 40a
تاتاردن کمینی طوتب کمینی قلچدن کچرب چاودار تاتارك اوغلنی طوتب. عثمان 15
غازی کلنجه حبس اتدیلر چونکه عثمان غازی غزادن کلدی اورخان بو قضیه‌ء
عرض اتدی عثمان ایتدی بو ظالملر مسلمانلردر الدرمك اولمز دیب اند
ویروب ازاد ایدب اقلیمنه کوندردی اول زماندن تا یلدرم خان زمانه‌دك 18
اصلا عداوت اتمدیلر و شمدی دخی اول نسلدن واردر انلره چودارلولر درلر

1-19 سقری ... درلر FPbPaTVAVy : — M || 3 - 4 یعنی ... دربندی A : — FPbPaVy || 5 طورب Vy : — FPbPaA || 14 چودار Vy : — FPbPaA || 18 زماندن FPbPaA : زمان Vy

Sakarya kenarında bir dere içinde haylıca sarpça hisardur. Gaziler birkaç gün yüriyüb dönüb Geyve'ye geldiler. Gördiler ki Geyve kâfirleri hisarı boş komış gitmiş. Andan Osman'a haber oldı ki Kurı-Deresi yani Kara-Su derbendi didükleri yirde kâfir *bicene* olub oturur deyü. Osman Gazi dahi yüriyiş idüb bicenede olan küffâr-ı bulub fi'l-hal tekvur'ın turub tutub ganâimle muğtenim oldılar. Andan Osman ol vilâyetde bir aydan *artuk* durub ol vilâyete emn ü âmân gösterüb köylerini Gazilere timar virüb halkını mukarrer kıldı.

Hikâyetü vâkıᶜai Orhan maᶜa-Çavdar tatar

Çünki Osman Lefke gazasına gitdi, Germiyan'dan Çavdar tatar(ı) gelüb Karaca-Hisar'uñ pazarına seğirdim itdi. Orhan, Eski-Hisar'da at naᶜlladı-yürürdi. Çavdar kaziyyesin i'lâm itdiler. Fi'l-hal at arkasına gelüb işiden Orhan'uñ yanına derilüb göz açdırmayub Oynaş-Hisarı dirler, tağ arasında bir vîrâne hisar vardur, anda Çavdar tatara yitişüb alduğın *bi-temâmihi* bırakdırub tatardan kimini tutub, kimini kılıçdan geçirüb Çavdar tatar'uñ oğlını tutub Osman Gazi gelince(ye kadar) habs itdiler. Çünki Osman Gazi, gazadan geldi, Orhan bu kaziyyeyi ᶜarz itdi. Osman eytdi: "bu zalimler müslimanlardur. Öldürmek olmaz" diyüb and virüb *azad* idüb iklimine gönderdi. Ol zamandan tâ Yıldırım Han zamanınadek aslâ adâvet itmediler. Ve şimdi dahi ol nesilden vardur. Anlara Çavdarlû'lar dirler.

حکایت

چونکه عثمان غازی چودار تاتارك اوغلنه اند ویرب اتاسنه معاهده
3 وجهیله ینه کوندردی صکره اوغلی اورخانه ایتدی اوغل اکرچه بو تاتارله
عهد ایدب آند ویرب کوندردك اما تاتار آند بکلر طائفه اولمز بن بونده
اوتوره‌ین بو کره وارسن غزا ایت اومیددرکه حق تعالی ظفر ویره
6 دیب اقچه قوجه و قوکور الپ و غازی عبدالرحمانی و کوسه مخالی بله
قوشب قره‌چپشه و قره‌تکنه کوندردی اورخانوك یالکز ابتدا سفری
40b بودر پس اورخان دعا قلیجنی بیلنه محکم | بغلیب اتاسندن صفا همت الوب
9 طغرو قره چبشه واردی چونکم بر قونق یر قلدی حصاره اورخان
غازیلری اوچ بلك ایدب بر بولکیله کندو حصار اوزرنه دوشب بر
بولکن کیجیله حصارك اردنه قودی و بر بولکنده حصارك یاننده بر
12 دره‌ده قودی اورخان غازی حصارده بر قاچ کون جنك ایدر کبی اولدی
اما زبونلق صورتن کوستردی بر کون صنغون صورتنده چکلوب کچدی
کافرلر بونی کورب قلعدن چقوب اوردو یرینه کلوب بر ترك بلوب تکوره
15 ایلتدیلر تکور دخی اکا صوردیکم هیچ دخی ترك وارمدر اول کشی
ایتدی بونده دخی ترك نیلسون کوزکز اوکنده اشته کچوب نابدید اولدیلر
دیدی تکور بو سوزه غایت فرح اولوب ایتدی ترك غایت زبوندر آردنه
18 دوشب انلری دره‌دن چقرمق کرك دیوب تکور هماندم بنوب اورخانك
آردنه دشدلر حصار یاننده بوسوده اولن غازیلر حصارك قپوسن الدیلر

1-19 حکایت ... الدیلر : *M — : FPbPaTVAVy*

Hikâyet

Çünki Osman Gazi, Çavdar tatar'uñ oğlına and virüb atasına mu^{c}âhede vechile yine gönderdi. Soñra oğlı Orhan'a eytdi: "oğul, eğerçi bu tatar'ile ^{c}ahd idüb and virüb gönderdük, ammâ tatar and bekler tâife olmaz. Ben bunda oturayın. Bu kerre var, sen gazâ it. Ümiddür ki Hak teâlâ zafer vire„ diyüb Akça-koca'yı ve Koñur-Alp'ı ve Gazi Abdur-Rahmân'ı ve Köse Mihal'i bile koşub Kara-Çepiş'e ve Kara-Tikin'e gönderdi. Orhan'uñ, yaluñuz ibtidâ seferi budur. Pes Orhan du^{c}â kılıcını beline muhkem bağlayub atasından safâ-yi himmet alub toğru Kara-Çepiş'e vardı. Çünkim bir konak yir kaldı hisara, Orhan, Gazileri üç bölük idüb bir bölüğiyle kendü hisar üzerine düşüb bir bölüğin giceyile hisarun ardına kodı. Ve bir bölügüni de hisaruñ yanında bir derede kodı. Orhan Gazi, hisarda bir kaç gün cenk ider gibi oldı, ammâ zebunlık sûretin gösterdi. Bir gün *sıngun* sûretinde çekilüb kaçdı. Kâfirler bunı görüb kal^{c}adan çıkub ordu yirine gelüb bir Türk bulub tekvur'a iletdiler. Tekvur dahi aña sordı-kim " hiç dahi Türk varmıdur?„. Ol kişi eytdi: "bunda dahi Türk neylesün. Gözi-ñüz öñinde işte kaçub *nâ-bedîd* oldılar„ didi. Tekvur bu söze gâyet ferah olub eytdi: " Türk gâyet zebûndur. Ardına düşüb anları dereden çıkarmamak gerek„ diyüb, tekvur *heman-dem* binüb Orhan'uñ ardına düşdiler. Hisar yanında pusuda olan Gaziler, hisaruñ kapusın aldılar.

و حصار دبنده اولن غازیلر دخی خروج ایدب تکوره کورندلر تکور
41a بونلری کوریجك | ایتدی واویلا دخی ترك واریمش دیوب همن قویرق کوته
3 قصوب استدیکه کلب حصاره کیره حصار اکنده‌کی غازیلری کورب چار و
ناچار کندوبی انلره اورب بوغازی بو غازیلرك النه ویرب طوتب حصاری
فتح اتدلر مالنی غازیلره قسمت اتدلر و انك اشاغه یاننده اب صوبی
6 درلردی بر حصارجق دخی واریدی اکا کلوب عهد و امانله انی دخی
الدیلر بو ایکی حصاره ار قویب محکم برکتدیلر قره چپشی قوکور الپه
ویرب اب‌صوبنی اقجه قوجیا ویردی و اورخان غازی دخی اول تکوری
9 سپاهی‌سیله اق حصاره کتوردی خلقه امن وامان کوستردی اما قوکور الپ
کاه کاه چقوب اق یازی‌یه سکیردردی و اقجه قوجه دخی عیان کولنك صوبی
اقدوغی بیش کوپریده بر بوغازجق واریدی انده طورقلنب اول اراده
12 اورخان اراسنده اولان ایله سکردردی

و بالجمله اول اوجی اورخان برکدب بو دتساقلری کافرلری اتاسی عثمانه
کوندردی و کندوسی کلوب قره‌تکن حصاری اوزرینه دوشب تکورنه
41b 15 آدم کوندەرب دیدیکه | حصاری بکا ور ینه سنی حصارکده ابقا ایده‌ین همین
آد بنم اولسون بنم غرضم ازنیقدر دیدی کافر بو سوزی اشیدیجك خیلی
کوچ کلدی قلعه‌یی ویرمدی اورخان دخی همان ساعت قلعیه یغما بیوردی
18 غازیلر هماندم یغما ایدوب قلعنك قپوسن یقوب تکورنی طوتب الدردیلر
قزنی مالیله اورخان اتاسنه کوندردی و بو النان اسیرلری اورخان ینه

1-19 و حصار ... ینه FPbPaTVAVy : — M || 3 اکنده‌کی PaA : الندہ‌کی PbVy التندہ‌غی F || 6 دخی FPaA : — PbVy || 10-12 و اقجه ... سکردردی FPbPaVy : — A || بوغازجق PbPaAVy : بورغوزجق F || 13 دتساقلری Vy : طوتساق اولان کافرلری FPbPaA || 14 تکن FPbPaA : تکر Vy || 18 هماندم ... ایدوب FPaA : — PbVy

Ve hisar dibinde olan Gaziler dahi hurûc idüb tekvur'a göründiler. Tekvur, bunları göricek eytdi: "vâveylâ, dahi Türk varimiş„ diyüb hemen kuyruğu göte kısub, istedi-ki gelüb hisara gire. Hisar öñindeki gazileri görüb *çâr* ü *nâ-çâr* kendüyi anlara urub boğazı bu Gazilerüñ eline virüb, tutub hisarı feth itdiler. Malını Gazilere kısmet itdiler ve anuñ aşağa yanında Ap-Suyı dirlerdi, bir hisarcuk dahi varidi. Aña gelüb ahd ü âmânla anı dahi aldılar. Bu iki hisara er koyub muhkem *berkittiler*. Kara-Çepiş'i Koñur Alp'e virub Ap-Suyı'nı Akça Koca'ya virdi. Ve Orhan Gazi dahi ol tekvur'ı sipâhisiyle Ak-Hisar'a getürdi. Halka emn ü âmân gösterdi. Amma Koñur Alp gâh gâh çıkub Ak-Yazı'ya seğirdürdi. Ve Akça Koca dahi Ayan gölinün suyı akduğı Biş-Köpri'de bir boğazcuk varidı. Anda turaklanub, ol arada Orhan, arasında olan ile seğirdürdi.

Ve bi'lcümle ol ucı Orhan berkidüb bu *dutsak*'ları, kâfirleri atası Osman'a gönderdi. Ve kendüsi gelüb, Kara-Tikin hisarı üzerine düşüb, tekvur'ına âdem gönderüb didi-ki "hisarı baña vir. Yine seni hisaruñda ibka ideyin. Hemin ad benüm olsun. Benüm garazum İznık'dur„ didi. Kâfir bu sözi işidicek, hayli güc geldi. Kal^{c}ayı virmedi. Orhan dahi heman saat kal^{c}aya yağma buyurdı. Gaziler, heman-dem yağma idüb Kal'anuñ kapısını yıkub, tekvur'ını tutup öldürdiler. Kızını maliyle, Orhan, atasına gönderdi. Ve bu alınan esirleri Orhan yine

غازیلردن صاتون الوب عهد و امانله ینه حصاره قودی صمصه چاوشی دخی
حصارده قویب کندو یکی شهرده ینه اتاسی عثمان یانته کلدی اندن
3 قره چپشده قوکورآلپه و قره تکنده صمصه چاوشه آدم کوندردیلر تا که
ازنیقه حواله کبی اولالر کاه کاه وارب ازنیقك باغچه‌لرین خراب ایدرلردی
القصه ازنیقه واردقچه راحتلق ویرمز اولدلر و بو طرفدن قوکور
6 الب دخی آق یازیه و بر طرفدن دخی اقچه قوجه ازنکمیده مشغول اولب
بو اوجلر بغایت اشلر اولمشدی شیله‌که روز و شب غازیلر آت آرقاسندن
انمیب فتح فتوحه دوروشرلردی قوکور آلب آق یازیده طوز بازارنی الب
9 اوزنجه بیلده کافرلرله بولشوب ایکی کون ایکی کیجه دورشب کافری
42a دوندرب ینه طوز بازارنه کلدی | اقچه قوجه دخی اق تمورله آق اوایه
سکردر اولدلر و غازی عبدالرحمان دخی استانبول طرفندغی ایله سکیردردی
12 پس استانبولدن کافر سچب کوندررلردی غازی عبدالرحمان دخی استانبولدن
کچن کافری قرردی قواردی هر وقت بو حالله دورشرلردی اورشورلردی
اسلام ایچون جان باش اوینارلردی

15 حکایت فتح بروسا

روایت ایدرلرکه عثمان غازی چونکه بروسا قلعه‌سنك ایکی طرفنده
ایکی قلعه یابوب بروسایه حواله ایدب کتمشدی بو حوالده اولنلر دخی
18 بروسا کافرلرینی برمرتبه‌ده عاجز اتدیلرکه حتی برکون عثمان غازیه خبر
کلدیکه بروسا حصارنك کافرلری آجلقدن غایت بوکلدیلر بهانه استرلرکه

1-19 غازیلردن ... استرلرکه *FPbPaTVAVy* : *M* — ‖ 5 ازنیقه *FPbPa A* : *Vy* — ‖ واردقچه (+هر *F*) *FPbVy* : *PaA* — ‖ 11 پس *FPaVy* : *PbA* — ‖ 13 اورشورلردی : *PaVy* : *FPbA* — ‖ 14 اوینارلردی *FPaVy* : + اشبو ذکر اتدوکم غازیلر قنغی طرفه توجه اتسه‌لر کافرلر اوکلرینه طورمیوب کیجه و کوندز غازیلر خوفندن هیچ راحتلقلری یوغدی *A* غزا ایدرلردی *Pb* ‖

gazilerden satun alub ʿahd ü âmânla yine hisarda kodı. Samsa Çavuş'ı dahi hısarda koyub, kendü Yiñi-Şehir'de yine atası Osman yanına geldi. Andan Kara-Çepiş'de Koñur Alp'e ve Kara-Tikin'de Samsa Çavuş'a âdem gönderdiler, tâ ki İznık'a havale gibi olalar. Gâh gâh varub, İznık'un bağçelerin harâb iderlerdi.

El-kıssa, *vardukça,* İznık'a râhatlık virmez oldılar. Ve bu tarafdan Koñur Alp dahi Ak-Yazı'ya ve bir tarafdan dahi Akça Koca, İznikmid'e meşgul olub bu uclar be-gâyet aşılır olmuşdı; şöyle-ki *rûz* u *şeb* gaziler at arkasından inmeyüb *feth-i fütûh*'a durışurlardı. Koñur Alp, Ak-Yazı'da Tuz-Pazar'ını alub Uzunca-Bil'de kâfirlerle bulışub iki gün iki gice duruşub kâfiri dönderüb yine Tuz-Pazar'ına geldi. Akça-Koca dahi Ak-Temür'le Ak-Ova'ya seğirdür oldılar. Ve Gazi Abdur-Rahman dahi İstanbul tarafındağı ile seğirdürdi. Pes İstanbul'dan kâfir seçüb gönderürlerdi. Gazi Abd ur-Rahman dahi İstanbul'dan geçen kâfiri kırardı, kovardı. Her vakıt bu halile duruşurlardı, uruşurlardı. İslâm içün can ve baş oynarlardı.

Hikâyet-i Feth-i Bursa

Rivaet iderler ki, Osman Gazi çünki Bursa kalʿasının iki tarafında iki kalʿa yapub Bursa'ya havâle idüb gitmişdi. Bu havâle'de olanlar dahi Bursa kâfirlerini bir mertebede âciz itdiler ki, hattâ bir gün Osman Gâzi'ye haber geldi-ki, Bursa hisarınuñ kâfirleri aclıktan gâyet buñaldılar. *Behâne* isterlerki

حصاری ویره‌لر اما پادشاهدن کمسیه ویرمکه غیرت دخی ایدرلر دیو
عثمان غازی بو خبری اشیدیجك اوغلی اورخانه ایتدی کل اول ادرنوزه
3 وار اول کافرك اتاسی دینانوز غزاسنده بای خواجه‌مك (شهید) دوشمه‌سنه
سبب اولمشدر دیدی اورخان دخی یر اوپب اطاعت کوستردی وینه کوسه
42b مخالی و طورغود آلپی اورخانه یولداش قوشدی و انده بر عزیز | واردی
6 اکا شیخ محمود درلردی انکله اده‌بالی دیدکلری عزیزك بر برادری واریدی
اخی شمس‌الدین درلردی انك اوغلی اخی حسنی اورخان اتاسندن استیب
عثمان دخی ویرب بلسنجه کوندردی اما عثمانك اایاغنده نقرس زحمتی
9 واریدی اول سببدن ادرنوزه بله واریمدی وبونلرك ادرنوزدن بروسایه کلمه‌سنه
توقف کوسترب اول دخی کوچدی بالجمله بونلر طغرو ادرنوزه چقدیلر
تکوری ترك ازرنه کلدوکن اشدب حصاری بوش قویب آلته طاغنه
12 چقدیلر همان اورخان دخی غازیلرله پیاده اولوب سورب طاغه بله چقدلر
بو قچان کافرلر کوردیلرکه قچمغله قورتلش یوق ضروری اولب قرشو
کلب طابوب اطاعت اتدلر اما تکوری قچوب کیدرکن بر قیادن اوچب
15 پاره پاره اولمش میتین بولدلر اندن کلب ادرنوزك قلعه‌سن بوزدیلر خلقنه
امان ویرب یرلو یرنده مقرر قلدلر اندن اورخان بروسایه کلوب عثمان
غازی دخی کلدی بیکار باشنده صویك اردنه قوندلر درحال بروسانك
43a 18 تکورنه که برس تکور دیرلردی کوسه مخالی کوندرب حصاری | استدی
تکور ایتدی عهد ایدکه بزی کمسه انجتمیه و کمسنك بزه ضرری

1-19 حصاری ... ضرری : FPbPaTVAVy — M || 1 حصاری : FPbPaVy قلعهٔ A | پادشاهدن : Vy + غیری A FPbPa | غیرت دخی : PbPaAVy عار F || 2 اوغلی : PaA — Vy | ادرنوزه FPb FPbPa A ادنوزه Vy || 3 غزاسنده : FPbVy + نم. Pa A | بای : FPa A Vy بالی FPb | دوشمه‌سنه : FPbPaVy + اول A || 18 برس : Pa برسه Vy پرس Pb — F A || 19 تکور : FPbVy + پرس Pa A

hisarı vireler. Ammâ padişahdan kimseye virmeğe gayret dahi iderler deyü. Osman Gazi bu haberi işidicek oğlu Orhan'a eytdi : "gel, evvel Edrenos'a[1] var ; ol kâfirüñ atası Dina-noz (dinboz) gazâsında Bay Hvâce'müñ şehid düşmesine sebeb olmuşdur„ didi. Orhan dahi yir öpüb ita^cat gösterdi. Ve yine Köse Mihal'i ve Turgud Alp'ı Orhan'a yoldaş koşdı. Ve anda bir *^cazîz* vardı, aña Şeyh Mahmud dirlerdi. Anuñla Edebâli didükleri ^cazîzüñ bir biraderi varidi, Ahi Şems üd-Dîn dirlerdi. Anuñ oğlı Ahi Hasan'ı Orhan atasından isteyüb Osman dahi virüb bilesince gönderdi. Ammâ Osman'uñ ayağında *nıkris* zahmeti vardi. Ol sebebden Edrenos'a *bile* varımadı. Ve bunlaruñ Edrenos'dan Bursa'ya gelmesine *tevakkuf* gösterüb, ol dahi göçdi.

Bi'l-cümle, bunlar toğru Edrenos'a çıkdılar. Tekvur'ı, Türk, üzerine geldüğin işidüb hisarı boş koyub Alita tağına çıkdı. Heman Orhan dahi gazilerle piyade olub sürüb tağa çıktılar. Bu kaçan kâfirler, gördiler ki kaçmağile kurtılış yok, zarûrî olub karşı gelüb tapub ita^ɔat itdiler. Ammâ tekvur'ı kaçub giderken bir kayadan uçub pâre pâre olmuş *meyt*in buldılar. Andan gelüb Edrenoz'uñ kal^casın bozdılar. Halkına aman virüb yirlü yirinde mukarrer kıldılar. Andan Orhan, Bursa'ya gelüb Osman Gazi dahi geldi. Pıñar-Başı'nda suyuñ ardına kondılar. Derhal Bursa'nuñ tekvur'ına ki Beres tekvur dirler, Köse Mihal'i gönderüb hisarı istedi. Tekvur eytdi : " Ahd idüñ-ki bizi kimse incitmeye. Ve kimsenüñ bize zararı

[1] Adranos = Bugün : *ORHANELİ.*

دوقنمیه کوسه مخال کلب بو قضیهٔ اورخانه اعلام اتدی اورخان غازی
دخی قبول ایدب کوسه مخالی تکرار کوندردی برس تکور ایتدی بکا
بر قیج یارار آدم کوندرك بو حصاردن چقن کافرلری ترکلر انجتمیه‌لر دیدی
کوسه مخال ایتدی خوش اولا اما اول سزی حفظ ایده‌جك کمسنه‌لره
نسنجك ویرمك کرکدر دیدی تکور برس ایتدی هر نه کم مصلحت
کوررسن بن ویره‌ین دیدی ماحصل اوتوز بیك فلوریه صلح اتدلر برس
تکور بو سوزی قبول ایدب اوتوز بیك نقد فلوری کوندردی و بالجمله
چونکم تکور قلعه‌دن چقدی همان مسلمانلر تکبیر و تهلیل کتورب
قلعیه قویلدیلر معجزات محمدکدر دیو کورکور صلوات کتوردلر اول
قلعیه آخی حسن چقدی برج اوزرنده محکم طوردی اندن صکره باقی
مسلمانلر قیولدلر اندن تکوره یرار ادملر قوشدلر استعجالله قلعدن
چقردیلر شیله‌که مالنك ربعین بله الیمدی اندن کمیلیکه ایلدب اندن استانبوله
کچدی اندن صکره بونده حصارك | خلقنه امان ویرب کمسنك بر چوبنی
الدرمدیلر اما برس تکورك قویب کتدوکی مالدن چوق مالی بولندی جمیع
خزینه‌سن اورخان غازیلره قسمت اتدی جمله غازیلر غنی اولدلر برس تکورك
بر وزیری واریدی آدنه صروز دیرلردی اول کتمدی زیرا حصارك ویرلمسنه
اکثر باعث اول اولمشدی مبالغه مالی واریدی کندو اختیاریله اورخانه
مبالغه مال کتردی انیدخی غازیلره قسمت اتدلر اما قلعده کفاردن خیلی
قرلمش آدم بولدلر اورخان اول وزیره صوردیکه بو قلعهٔ ویرمکه سبب

1-19 دوقنمیه ... سبب *TVAVy* : *FPbPa* — *M* || 4 اولا *FA* : — *PbPaVy* || 8 فلوری *FPb A* : فرشق *Vy* فرتق *Pa* || 10 برج *PbPaVy* : بور *F—A* || 12 مالنك *FPbPa A* : سالنك *Vy* || 15 غازیلر *Pa A* : — *FPbVy* || 16 *aslında* ضرور *Pa A* : ضروری *Vy* ضروز *Pb* خرور *F*

dokunmaya„. Köse Mihal gelüb bu kaziyyeyi Orhan'a i'lâm itdi. Orhan Gazi dahi kabul idüb Köse Mihal'i tekrar gönderdi. Beres tekvur eytdi: "bana bir kac yarar âdem gönderüñ, bu hisar'dan çıkan kâfirleri Türkler incitmeyeler„ didi. Köse Mihal, eytdi: "hoş ammâ, ol sizi hıfz idecek kimesnelere *nesnecük* virmek gerekdür„ didi. Tekvur Beres eytdi: "her ne kim maslahat görürsen, ben vireyin„ didi. Mâ-hasal, otuz biñ *filori*'ye sulh itdiler. Beres tekvur bu sözi kabul idüb otuz biñ *nakid filori* gönderdi. Ve bi'l-cümle çünkim tekvur kal'adan çıktı, heman müslümanlar *tekbîr* ü *tehlîl* getürüb kal'aya koyuldılar. "*Mu'cizdi* Muhammed'üñdür„ deyü gür gür *salavât* getürdiler. Evvel kal'aya dahi Ahi Hasan çıkdı. Burc üzerinde muhkem turdı. Andan soñra bakî müslümanlar koyuldular. Andan tekvur'un yarar âdemler koşdılar. İsti'câlile kal'adan çıkardılar; şöyle ki malınuñ *rub'*ın bile alımadı. Ândan Gemlik'e iledüb, andan İstanbul'a geçdi. Andan soñra bunda hisar'uñ halkına aman virüb kimsenüñ bir çöpini aldurmadılar. Ammâ Beres tekvur'uñ koyub gitdüği maldan çok malı bulundı. Cemî'-i hazinesin Orhan, gazilere kısmet itdi. Cümle Gaziler gani oldılar. Beres tekvur'uñ bir veziri varidi. Adına Sarûz dirlerdi. Ol gitmedi. Zirâ hisaruñ virülmesine *ekser bâ'is* ol olmışdı. Mubalağa malı var idi. Kendü ihtiyariyle Orhan'a mubâlağa mal getürdi. Anı - dahi gazilere kısmet itdiler. Ammâ kal'ade küffârdan hayli kırılmış âdem buldılar. Orhan ol vezire sordı-ki "bu kal'ayi virmeğe sebeb

نه اولدی و ندن بوکلدوکز دیدی صروز وزیر ایتدی بو قلعهٔ ویرمکه بر
نیجه سبب واردر اوّل سبب بوکم کوردڭکه سیزك دولتوکز یوماً فیوماً
3 متزاید اولوب و بزم شوم بختمز منعکس اولوب وایکنجی بوکم باباڭکه ازرمزه
حواله یاپب کتدی اطرافزده‌کی ایل الدن چیقدی شهرك دولتی الیله‌در
ولایتمز سیزه منقاد اولوب بزه اطاعت اتمز اولدیلر اوچنجی بوکم سیزه اطاعت
6 ایدنلر راحتلقده بز دخی راحتلغه هوس اتدك دردنجی بوکم تکورمز کرچه
44a چوق مال جمع اتدی اما وقتیله | قلعیه یراق کورمکه ماله قیامدی شول وقتکم
ضروری اولب ماله قیدی الاجق یراق بولینمدی بشنجی بوکم حصار بزه محبس
9 اولب اجلقدن بوکلدق و بالجمله فکر اتدککه تبدلات و تغیرات عالمده اکسك
اولمز برکون بزه دخی اولوب ترك النده جبراً هلاك اولمدنسه امانله ویرب خلاص
اولمغی یك کوردك دیدی اورخان ایتدی یا بو قرغون کافرلر ندر دیدی
12 صروز ایتدی بونلر هپ آچلقدن المشدر دیدی بو فتحك تاریخی هجرتك
یدییوز یکرمی ایکیسنده واقع اولدی بروسانك فتحی بوتاریخدن ایدوکنه
هیچ نزاع یوقدر و قلعه فتح اولب مسلمانلر یریرین متمکن اولمغه باشلایجق
15 ایل اری خواجه دیرلردی بر کمسنه واریدی اورخان بکك محرملرندن ادی
قلعهٔ بله فتح اتمشدی بو ایل‌اری خواجه‌نك حاجی احمد آدلو بر اوغلی واریدی
کندویله بله کلشدی اول حاجی احمد همان بك سرایی یاننده برمسجد بنا اتدی
18 ایل اری خواجه اوغلی مسجدی دیرلر بروسه قلعه‌سنده اول بنا اولن مسجد
بودر صکره اخی حسن دخی بو مسجدك قربنده کندیه بر زاویه بنا اتدی

1-19 نه ... اتدی *FPbPaTVAVy* : *M*— || 10 بزه *FVy* : بز *Pb*—*PaA* || 15 واریدی *FPbAVy* : + آدنی اسحاق ایدی *Pa* | ادی *PaA* : در *Pb*— *FVy*

ne oldı ve neden buñalduñuz?„ didi. S a r û z vezir eytdi: bu kalʿa-yi virmeğe bir nice sebeb vardur. Evvel, sebeb bu kim gördük ki, sizüñ devletüñüz *yevmen fe-yevmen* mütezayid olub ve bizüm şum bahtumuz *münʿakis* olub ve ikinci bu kim, babañ üzerümüze h a - v âl e yapub gitdi. Etrafımızdaki il elden çıkdı. Şehrüñ devleti iliy-ledür. Vilâyetimüz *münkâd* olub bize itaʿat itmez oldılar. Üçüncü bu kim, size itaʿat idenler rahatlıkda. Biz dahi rahatlığa heves itdük. Dördünci bu kim, tekvur'umuz gerçi çok mal cemʿ itdi, ammâ vaktiyle kalʿaya *yarak* görmeğe mala kıyamadı. Şol va-kit-kim zarûrî olub mala kıydı, alacak yarak bulunmadı. Beşini bu kim, hisar bize mahbes olub açlıkdan buñalduk. Ve bi'l-cümle fikr itdük-ki *tebeddülât* ve *tegayyürât*, âlemde eksük olmaz. Bir gün bize dahi olub, Türk elinde cebren helâk olma-danise amanla virüb halâs olmağı yeğ gördük„ didi. O r h a n eytdi: "ya bu kırgun kâfirler nedür? didi. S a r û z eytdi: "bun-lar hep açlıkdan ölmişdür„ didi.

Bu fethüñ tarihi hicretüñ yidi-yüz yiğirmi ikisinde[1] vaki oldı. Bursa'nuñ fethi bu tarihden idüğine hiç nizaʿ yokdur. Ve kalʿa feth olub müslimanlar *yir yirin* mütemekkin olmağa başl-ayıcak, İ l - e r i H v â c e dirlerdi, bir kimesne varidi, O r h a n Beğ'ün *mahrem*lerinden idi. Kalʿayi bile feth itmişdi. Bu İ l - e r i H v a c e'nüñ H a c ı A h m e d adlu bir oğlı varidi. Kendüyile bile gelmişdi. Ol H a c ı A h m e d heman Beğ Sarayı yanında bir mescid bina itdi. İ l - e r i H v â c e - oğlı mescidi dirler. Bursa kalʿasında evvel binâ olan mescid budur. Soñra A h i H a - s a n bu mescidüñ *kurb*ında kendüye bir zâviye binâ itdi.

1. M. 1322. Bu tarih için bk. Necip Asım - Mehmet Arif *Osmanlı Tarihi*, C. I, s. 627.

اما نزاع انده قلدیکه حین فتحده عثمان غازی حیاتده‌میدی دکلیدی مشهور
و اصح | بودرکم حیاتده ایدی زیرا کم اوغلینی اول سفره عثمان کندوکوندرمشدی 44b
وکندو کلدوکنه بر نجه وجه واردر بری بوکه عثمانك اياغنده نقرس زحمتی 3
واردی و دخی بونی قصد اتدکم اوغلی اورخان کندو زمانده شوکت طوتب
نامدار اولا که کندودن صکره خلق اکا اطاعت کوستره‌لر الحاصل بکلیکی
اورخانه تسلیم ایدب کندو پیر اولوب متقاعد اولمشدی نته‌کم مراد خان دخی 6
سلطان محمدی تحته کچرب کندو معنساده متقاعد اولدی غایتی بو صکره پشیمان
اولدی اول اولمدی

حکایت

9

روایت ایدرلرکم قوکر الب اق‌یازی‌یی وقوکرپه ایلنی ومودرنی تمامت
مسخر ایدب ایلی کندویه دندردی کیرو قره‌چپشه واپ صویه کلب غازی
عبدالرحمنی انده قویب کندو کتدی و بو طرفدن دخی الچه قوجه قاندرهٔ 12
و ارمنیهٔ مسخر ایدب اچلرته ار قیدی اندن صمندره‌یه وارمغه قصد اتدی
و بالجمله بو غازیلر لیل و نهار کفارله کاه جنك وکاه مدارا ایدرلردی بو حالده
ایکن برکون صمندره تکورنك اوغلی فوت اولوب بوکافرلر آنك میتنه جمع 15
اولب غازیلر خود بونك بکی فرصت استیب بولمزلردی پس فرصت بولوب
کافرلر حصار ایلنده ایکن غافلاً بصاق دشدلر تکوری طوتب حصاری
فتح اتدلر تکوری ایدوس | حصارنه ایلدب ایتدلر کلك بوتکوری آلك 45a18
عوض بزه قلعه کوزی ویرك انلر ایتدلر وارك باشنی کسك اتی پشرك

1-91 اما ... پشرك FPbPaTVAVy : — M || 5 بكليكى Vy : پادشاهلغى FPbPaA || 8
اول PaA : بو Pb — FVy || 9 حكايت PaVy : — FPbA | حكايت PaVy : + وفات
عثمان غازى A || 11 ايلى PbVy : + تمام FPaA | آپ PaVy : اب A اوب Pb آپ F ||
15 فوت اولوب Vy : اولوب FPbPaA || 81 تكورى FPaA : — Pb Vy

Ammâ niza[c] anda Kaldı-ki hîn-i fetihde Osman Gazi hayatda mıydı değül miydi meşhur ve asah budur kim, hayatda idi. Zirâ-kim, oğlını ol sefere Osman kendü gondermişdi. Ve kendü gelmedüğine bir nice *vech* vardur. Biri bu ki, Osman'uñ ayağında nıkris zahmeti vardı. Ve dahi bunı kasd itdi-kim oğlı Orhan kendü zamanında şevket tutub nâmdâr ola ki, kendüden soñra halk aña ita[c]at göstereler. El-hasıl beğliği Orhan'a teslim idüb kendü *pîr* olub müteka[c]id olmuşdı. Nitekim Murad Han dahi Sultan Mehmed'i tahta geçürüb kendü Ma[c]nisa'da müteka[c]id oldı. Gâyeti, bu soñra pişiman oldı. Ol olmadı.

Hikâyet

Rivayet iderler kim, Koñur Alp, Ak-Yazı'yı ve Koñurpa[1] ilini ve Mudurnı'yı temamet *müsahhar* idüb ili kendüye döndürdi. Girü Kara-Çepiş'e ve Ap-Su'ya gelüb Gazi Abd ur-Rahmâñ'ı anda koyub kendü gitdi. Ve bu tarafdan dahi Akça Koca, Kandıra'yı ve Ermeniyye'yi[2] müsahhar idüb içlerine er koydı. Andan Samandıra'ya varmağa kasd itdi. Ve bi'l-cümle bu gaziler leyl ü nehâr küffârle gâh cenk ve gâh müdârâ iderlerdi. Bu halde iken bir gün Samandıra tekvur'ınun oğlı fevt olub bu kâfirler anuñ *meyyit*ine cem[c] olub gaziler hod bunuñ bigi fursat isteyüb bulımazlardı. Pes fursat bulub kâfirler hisar ilinde iken gâfilen *basak* düşdiler. Tekvur'ı tutub hisarı feth itdiler. Tekvur'ı Aydos hisarına iledüb, eytdiler: "gelüñ, bu tekvur'ı alıñ. [c]*ıvaz* (olarak) bize kal'anuzı virüñ". Anlar eytdiler: "varuñ, başını kesüñ. Etini pişirün

[1] Düzce'nin eski adı. Konrapa ve Koukerpeh şeklinde okuyanlar görülmüştür.

[2] Armaşa, Ermeşe (Ermeni Pazarı) = Bugün: AKMEŞE.

یکدیدیلر بو تکور ایتدی بنی استانبوله صاتك اورخانه خبر کوندردلر بو
تکوری صتالمی یوقسه ألدره‌لمی دیدلر اورخان صاتك غازیلره خرجلق
3 اواسون دیدی اندن استانبوله خبر کوندرب بو تکوری سیزه صتارز دیدلر
استانبول کافری ایتدی بز نه آدم صترز و نه آدم صاتون الورز دیدلر اندن
جمع اولب حاضر اولن عسکریله کفرهٔ قسطنطنیه دخی غزاتله بولشوب
6 عظیم جنك اتدلر آخر الله تعالی مؤمنلره نصرت ویرب کافرلری صیوب
قرب قودلر اندن صکره صمندره تکوری ازنکمید تکوری صاتون
آلدی اندن اقچه‌قوجه بوکره صمندرهٔ حصار ایدندی استانبول کافرلریله
9 و ایدوس تکوریله دائما جنك ایدرلردی و هر وقت اقچه قوجه ایله غازیلر
آت ارقاسندن اینمزلردی زیرا استانبول تکورنك جنکی اکسك اولمزدی
انکچونکه ترکی آیدوس حصاری اوزرندن سرمك استرلردی اما اقچه قوجه
12 اطرافك کویلرینی عدل و امانله مقرر اتمشدی

حکایت فتح آیدوس

45b روایت ایدرلرکه آیدوس تکورنك بر محبوبه | قزی واریدی بغایت
15 کوزللردن ادی بر کیجه دوشنده کوردکه بر چقوره دشمش چیقامز
قرشودن بر خوب صورتلو یکیت کلر چقوردن کندویی چقارر دخی
کندنك اولکی لباسنی صویب بدننی یویب حریر لباسلر کیورر قز همان
18 بلکلیه اویانب تعجب ایدر اما بو دوشنده کوردوکی یکیدك خیالی کوزندن
هیچ کتمز دائم بو فکرده اولر کندو کندویه ایدر ظاهر بودرکه بو نم

1-19 یکدیدیلر . . . نم FPbPaTVAVy : — M || 5 کفرهٔ قسطنطنیه Vy : استانبول کفره‌سی A کفرهٔ استنبول FPb || 12 امانله FPbPaVy : داد ایله A || 13 فتح (+ حصار FPa) FPaVy : — PbA || 14-15 بغایت . . . ادی A : — FPbPaVy || 16 صورتلو FPaVy : + ومرغوب سیرتلو A — Pb

yiyiñ „ didiler. Bu tekvur eytdi: “beni İstanbul'a satuñ „. Orhan'a haber gönderdiler. “Bu tekvur'ı satalum-mı, yoksa öldürelüm-mi?„ didiler. Orhan, “satuñ. Gazilere harçlık olsun „ didi. Andan İstanbul'a haber gönderüb “bu tekvur'ı size satarız„ didiler. İstanbul kâfiri eytdi: “biz ne âdem sataruz ve ne âdem satın alıruz„ didiler. Andan cem[c] olub hazır olan [c]askeriyle kefere-i Kostantaniyye dahi cem[c] olub guzzâtla buluşub [c]azîm cenk itdiler. Âhir Allahü Teâlâ müminlere nusret virüb, kâfirleri sıyub kırub kovdılar. Andan soñra Samandıra tekvur'ını İznikmid tekvur'ı satın aldı. Andan Akça Koca bu kerre Samandıra'yı hisar idindi. İstanbul kâfirleriyle ve Aydos tekvur'iyle dâima cenk iderlerdi. Ve her vakıt Akça Koca ile gaziler at arkasından inmezlerdi. Zirâ İstanbul Tekvur'ınuñ cengi eksük olmazdı. Anuñ-çunki Türki Aydos hisarı üzerinden sürmek isterlerdi. Ammâ Akça Koca etrâfuñ köylerini [c]adl ü âmânla mukarrer itmişdi.

Hikâyet-i feth-i Aydos

Rivâyet iderler ki, Aydos tekvurı'nuñ bir *mahbube* kızı varidi. Be-ğayet güzellerden idi. Bir gice *düşinde* görür ki, bir çukura düşmüş, çıkamaz. Karşîdan bir hûb suretlü yiğit gelür. Çukurdan kendüyi çıkarur. Dahi kendünuñ evvelki libasını soyub bedenini *yuyub* harîr libaslar geyürür, kız heman bil-külliye uyanub ta[c]accub ider. Ammâ bu düşinde gördüği yiğidüñ hayali gözünden hic gitmez. Dâim bu fikirde olur. Kendü kendüye eydür: “zâhir budur ki, bu benüm

حالم تغییر اولنجقدر وهم بو مقامدن کیده‌جکین دیوب دائم بواحوالی فکر
ایدرکن برکون حصار اوزرنه ترك کلوب محاصره ایدب جنکه بشلدیلر
اشغادن یقاریدن بر نجه کون جنك اولدی برکون بوقز برج کنارنه کلر
تاکه ترکلر نجه جنك ایدرلر تماشا قلا اتفاق اشغا نظر ایدب کوزی عبدالرحمن
غازی‌یه طوقنب کورر دوشده کوردوکی یکیت بودر حال نیدوکن بلوب
درحال وارب روجه بر مکتوب یازب بر طاشه بغلیب اشغا براغر اتفاق
عبدالرحمانك اوکنه دوشر کوردکه اول طاشده بغلو بر مکتوب وار الوب
اقچه‌قوجیه کتوردی اول مکتوبی بر روجه بلور کشیه اوقتدلر یازلمشکم
حصار ازرندن کوچب کیدك کیجه‌ده فلان یرده بر نیجه اعتماد اتدوکوکز
کشیلری کوندرك سیزه | قلعهٔ الی ویره‌ین دیمش چونکه مضمون مکتوبه [46a]
واقف اولدلر اعتماد اتدلر همان اقچه‌قوجه ایتدی کمدر بو ایشه اولکیجه
مباشرت ایدن عبدالرحمن غازی ایتدی بن باشـمی بو یولده قومشم در
قوکور الب ایتدی امدی کتمکه بر حیله اتمك کرك فی‌الحال حصاری
اوده اورب قلقدلر او دخی حصاره زیان اتمدی اندن ایدوس کافرلری بو
حاله شـادمان اولوب بیمکه احمکه بشـلادلر چونکه موعد وقتی اولدی
عبدالرحمن دخی بر نیجه یرار غازیلرله نصف‌اللیلده قز وعد اتدوکی موضعه
واردیلر قز بونلری کوزدردی بونلره منتظردی چونکه قز غازی عبدالرحمانی
کوردی تیزجك کمندی بدنه برکیدب اشغا برقدی غازی عبدالرحمن دخی
الله تعالی‌یه توکل ایدب فی‌الحال کمندك اوجنه یاپشب عنکبوت وار طرفة‌العین

1-19 حالم ... العین FPbPaTVAVy : ` — M | تغییر FPaA : تعبر Vy رانه Pb || 2 ایدب (اورمغه) Pb ... بشلدیلر FPbPaA : ایدرکن Vy || 5 حال ... بلوب PbPaA : — FVy || 9 فلان نیجه‌ده FPbPaA : — Vy

halüm *tağyîr* olunacakdur. Ve hem bu makamdan gideceğin„ diyüb, dâim bu ahvâli fikr iderken, bir gün hisar üzerine Türk gelüb muhasara idüb cenge başladılar. Aşağadan yukarıdan bir nice gün cenk oldı. Bir gün bu kız, burc kenârına gelür; tâ ki Türkler nice cenk iderler, temaşa kıla. İttifak, aşağı nazar idüb, gözi Abd ur-Rahman Gazi'ye tokınub görür, düşde görduği yiğit budur. Hal nidüğin bilüb derhal varub Rumca bir mektub yazub bir taşa bağlayub aşağa bırağur. İttifâk Abdur-Rahman'uñ öñüne düşer. Görür ki ol taşda bağlu bir mektub var; alub Akça-Koca'ya götürdi. Ol mektubu bir Rumca bilür kişiye okutdılar. Yazılmış-kim hisar üzerinden göçüb gidüñ, filan gicede filan yirde bir nice i^ctimad itdüğüñüz kişileri gönderüñ. Size kal^cayı alıvereyin dimiş. Çünki *Mazmûn*-ı mektuba vakıf oldılar, i^ctimad itdiler. Heman Akça-Koca eytdi: "kimdür bu işe ol-gice *mübaşeret* iden?„. ^cAbduur-Rahman Gazi eytdi: "ben başımı bu yolda komuşam„ dır. Konür Alp eytdi. "imdi gitmeğe bir hile itmek gerek„. Fi'l-hal hisarı *od*a urub kalkdılar. O dahi hisara ziyan etmedi. Andan Aydos kâfirleri bu hâle *şâdmân* olub yimeğe içmeğe başladılar. Çünki mev^cid vaktı oldı, Abd ur-Rahman dahi bir nice yarar Gazilerle *nısf ul-leyl*de kız va'de itdüği mevzi^ce vardılar. Kız, bunları gözedürdi, bunlara muntazırdı. Çünki kız, Gazi Abd ur-Rahman'ı gördi. Tizcek kemendi bedene berkidüb aşağa bırakdı. Gazi Abd ur-Rahman dahi Allâhü Teâlâ'ya tevekkül idüb fi'l-hal kemendüñ ucunna yapışub ^c*ankebûtvâr* tarfat ül'yan

ایچنده حصاره چقوب نکارله بولشوب حصارك قپوسـنه کلوب قپوجی
الدرب قپویی اچوب غازیلر ایچرو کیردیلر طغرو تکورك سراینه کلب
3 کوردلر تکور سرخوش یاتورکن بوغازن الدلر اندن صباح اولجق اقجه قوجه
دخی غازیلرله یتشـدی حصاری التمش کوردی قلعهٔ محکم ایدب مصالحنی
46b بی قصور کوردیلر |

6
حکایت

چونکه حصار فتح اولندی تکوری و اول قزی جمله اسبابیله غازی
عبدالرحمانه ویرب اورخانه کوندردلر عبدالرحمن غازی دخی یکیشهرده اورخانه
9 کلوب بشارت خبرن ورب غنائمی و تکوری قزیله تسـلیم ایتدی اورخان
دخی قزی عبدالرحمان غازیه ورب غنائمدن دخی مبالغه نسنه وردی اول
اکی عاشـق بربرنه واصـل اولب مراده ایردیلر و بو زمانده دخی انك
12 نسلندن واردر قره رحمان دیرلر استانبول اوزرنده اول دخی چوق
ارلکلر اتمشلردر حتی انوك زمانده استانبول کافر ایکن اوغلنجق اغلسه
کافرلر قره رحمان کلدی دیو اوغلانجقلرن قورقودرلردی اغلمز
15 اولوردی وهو اعلم

حکایت وفات عثمان غازی

رحمة الله تعالی

18 روایت ایدرلرکم اوّل عثمانك قاین اتاسی ادهبالی وفات ایدب برآیدن
صکره قیزی مالخون خاتونکه عثمانك خاتونی و اورخانك آنه‌سـیدر وفات

1-19 ایچنده ... وفات PbPaTVAVy : — M || 10-11 اول ... ایردیلر A : — Vy
FPbP || 12 , 14 رحمان FPbPaVy : عبدالرحمان A

içinde hisara çıkub *nigâr*ile buluşub hisaruñ kapusuna gelüb kapucıyı öldürüb, kapuyı açub Gaziler içerü girdiler. Toğru Tekvur'uñ sarayına gelüb gördiler. Tekvur sarhoş yaturken boğazzın aldılar. Andan sabah olıcak, Akca-Koca dahi Gazilerle yitişdi; hisarı alınmış gördi. Kal^c^ayı muhkem idüb *mesâlih*ini bî-kusur gördiler.

Hikâyet

Çünki hisar fetholundı, tekvur'î ve ol kızı cümle esbâbiyle Gazi Abd ur-Rahman'a virüb Orhan'a gönderdiler. Abd ur-Rahman Gazi dahi Yiñi-Şehir'de Orhan'a gelüb beşaret haberin virüb ganâimi ve tekvur'ı kızıyle teslim itdi. Orhan dahi kızı ^c^Abd ur-Rahman Gazi'ye virüb ganâimden dahi mübalağa nesne virdi. Ol iki âşık biribirine vâsıl olub murada irdiler. Ve bu zamanda dahi anuñ neslünden vardur. Kara Rahman dirler. İstanbul üzerinde ol dahi çok erlükler itmişlerdür. Hattâ anuñ zamanında İstanbul kâfir iken oğlancuk ağlasa kâfirler, "Kara Rahman geldi„ deyü oğlancukların korkudurlardı. Ağlamaz olurdu Ve *Hüve â^c^lem.*

Hikâyet-i vefat-ı Osman Gazi

Rahmetü'llâhi Teâlâ

Rivâyet iderler kim, evvel Osman'uñ Kaynatası Edebâli vefât idüb bir aydan soñra kızı Mâl-hun Hatun -ki Osman'un hatunı ve Orhan'uñ anasıdur, vefat

ایدب عثمان کندو الیله ایکسین دخی بلجك حصارنده دفن اتدی اندن
اوچ ایدن صکره عثمان غازی دخی سکودده دنیای فانیدن آخرت باقی‌یه
3 رحلت اتدی درلرکه امانته قودیلر اول وقت اورخان غازی بروساده ایدی
47a اشدب کلب عثمانی وصیتی موجبنجه | مناسترده قبنك التنده دفن اتدلر اما
اصح نقل بعض ثقاتدن اولنرکه ایدر بروسا حصارنه دشلدکده عثمان بله ایدی
6 اما نقرس مرضی مستولی اولوب قلعهٔ محاصره ایدرکن عثمان غازی الله
امرنه واردی قلعه اوزرندن کوچب اورطودن بر قول قجب بروسا تکورنه
کلب ترکك بکی اولب کوچب قچدلر دیو خبر وردی فی‌الحال تکور دخی
9 قلعه‌دن چقوب مسلمانلرك اردنه دوشدی اورخان دخی عثمان غازینك میتن
ایلرو کوندرب کندو پوسویه کرمشدی غفلتله کافره قویلب تکوری دخی
طوتب قلعهٔ فتح ایدب عثمانك میتنی کتورب مناسترده دفن اتدلر التمش
12 طقوز ییل عمری اولوب یکرمی یدی ییل پادشاه اولدی

وصیت عثمان غازی

عثمان غازی اوغلی اورخانه وصیت اتدی‌کم بن وفات ایدیجك بنی بروساده
15 شول کمشلو قبنك التنده قویاسین دیدی اول وقت کافرلر مناستری یکی
اورتمشلردی کمشکبی یلابردی اراقدن کورن کمش صنردی ودخی بر نصیحتم
بودرکه بر کسنه سکا حق تعالی بویرمدغی سوزلری اشراب اتسه
47b18 سن قبول اتمیسن تنکری بویرغندن غیری اش اشلمیسن بلدوکك علماء |
شریعتدن صورب استغفار ایده‌سن تحقیق بلینجه بر اشه مباشر اولمیاسن

1-19 ایدب ... اولمیاسن *FPbPaTVAVy* : — *M* || 4 اتدیلر *Vy* : وصیت عثمان غازی *FPbPa* || 5 دشلدکده *PaA*: دشدکده *FPbVy* || 13 وصیت ... غازی *Vy* : — *FPbPaA* ||
15-16 دیدی ... صنردی *FPbPaVy* : — *A*

idüb Osman kendü eliyle ikisin dahi Bilecük hisarında defn itdi. Andan üç aydan soñra Osman Gazi dahi Söğüd'de dünyâ-yı *fânî*den âhiret-i *bâkî*ye rihlet itdi. Dirler ki *emânete* kodılar. Ol vakıt Orhan Gazi Bursa'da idi. İşidüb Osman'ı vasıyyeti mûcebince Manastır'da kubbenüñ altında defn itdiler. Ammâ asahh-ı nakil ba'zı sikâtdan olunur ki eydur, Bursa hisarına düşüldükde Osman bile idi. Ammâ nıkris marazı müstevlî olub kal^cayı muhasara iderken Osman Gazi Allâh emrine vardı. Kal^ca üzerinden göçüb ordudan bir kul kaçub Bursa tekvur'ına gelüb "Türk'üñ beği ölüb, göçüb kaçdılar„ deyü haber virdi. Fi'l-hal tekvur dahi kal^cadan çıkub Müslimanlaruñ ardına düşdi. Orhan dahi Osman Gazi'nün meytin ilerü gönderüb kendü pusuya girmişdi. Gafletle kâfire koyulub tekvur'ı dahi tutub kal^cayı feth idüb Osman'un meytini getirüb Manastır'da defn itdiler. Altmış tokuz yıl ömri olub yiğirmi yidi yıl padişah oldı.

Vasiyyet-i Osman Gazi

Osman Gazi, oğlı Orhan'a vasiyyet itdi-kim, "ben vefât idicek, beni Bursa'da şol Gümüşlü kubbenüñ altında koyasın„ didi. Ol vakıt kâfirler manastırı yiñi örtmüşlerdi. Gümüş-gibi *yalabır*dı. *Irak*dan gören gümüş sanırdı. "Ve dahi bir nasîhatim budur ki, bir kimesne saña Hak teâlâ buyurmaduğı sözleri *işrâb* itse, sen kabul itmiyesin. Tañrı buyruğından gayri iş işlemiyesin. Bilmedüğiñi ^culemâ-i şeri^catden sorub *istifsâr* idesin. *Tahkîk* bilmeyince, bir işe *mübaşir* olmıyasın.

ودخی سکا مطیع اولنلری خوش طوتاسین و دخی نوکروکه انعامی
احسانی اکسك اتمیه‌سن‌که الانسان عبیدالاحساندر

3 ## حکایت استقلال اورخان غازی فی ملك عثمان غازی

روایت اولندیکه چون عثمانی مناسترده دفن اتدلر

نظم

6 اول الیجك الدی یرین اورخان — که اکا دیدی اهل‌کرامت اورخان
چونکه حق اورخان ایتدی پادشاه — اولدی اول دین اهلنه پشت و پناه
اولدی عالی جاودان آرای دین — اولدی ظاهر تا ابد آثار دین
9 منصفید اورخان دادگر — اوندلدی انوگیله عهد عمر
مسجد و محراب بنیاد ایلدی — نیجه دار خیر آباد ایلدی

اورخان و قرنداشی علاءالدین پاشا بر ارایه کلدلر اول وقت اخی حسن
12 واریدیکم بروسا حصارنده بك سراینه یقین یرده زاویه‌سی واردر دیدی
دخی انده حاضر اولان عزیزلر جمع اولدلر تا کم عثمانك مالنی اوغلنلرنه
قسمت ایدب میراث ایده‌لر هیچ خزینه‌سی بولنمدی همان بو فتح اولنان
15 ممالکدن غیری التون واقچه یوغدی صوکنه عثمان غازینك همان بر یکیجه
صرتق تکه‌سی دخی بر یانجوغی و بر طوزلغی و قاشقلغی و بر صوقان ادوکی
قلدی و صرتق تکه دخی طکزلو بزندن اولوردی ارقاسنی علملو ایدرلردی
18 و الاشهر اولادسندن قزل‌سنجقلری اولوردی اما بر قاج طویله ایو اتلری
و بر قاج سری قیونلری واریدی شمدی بروسا نواحیسنده یورین بکلك

1-12 ودخی ... واریدیکم FPbPaTVAVy : — M || 1-2 نوکرونه (قوللرینه Pb) ...
اتمیه‌سن FPbPaVy : نوکرلروکی انعامله احسانله خوش طوته‌سن A || 3 فی ملك FPaAVy :
در زمان Pb || 5-10 نظم ... ایلدی A : — FPbPaTVAVy || 13 عزیزلر PbVy :
عزیزلریله M عزیزیله A عزیزلر بله Pa عزیزلریله بله F || 16 صوقمان PbPaAM : صوقماق Vy
صوغان F || 17 صرتق تکه MVy : وتکه A تکلسی FPa تکلتیسی Pb || 17-18 قلدی ...
اولوردی PbPaAM Vy : — F || 18 اولادسندن PaM : ایرلادیسندن Vy اولادسندن PbA |
سنجق Pb : قزل زنجقلری Vy سنجیقلری A قزل سجیقلری M زنجقلری Pa

Ve dahi saña *mutî*ᶜ olanları hoş tutasın. Ve dahi nökerüñe inᶜamı, ihsanı eksük itmeyesin ki, el-insân ᶜabîd ül-ihsân'dur[1] (7).

Hikâyetü İstiklâli Orhan Gazi fî milki Osman Gazi

Rivâyet olundı-ki çün Osman'ı Manastır'da defn itdiler.

Nazım :

Ol ölicek aldı yirin Orhan — k' aña didi ehl-i keramet burhan[2]
Çün-ki hak Orhan'ı itti padişah — Oldı ol dîn ehline *püşt ü penah*
Oldı âli *cavidan - ârâ*-yı dîn — Oldı zâhir ta ebed âsâr-ı[2] dîn
Munsıf idi Orhan-ı *dâd-ger* — Unuduldı anuñ - ile ahd-ı Ömer[3]
Mescid ü mihrab bünyâd eyledi — Nice dar-ı hayr *âbâd* eyledi

Orhan ve karındaşı ᶜAlâ üd-Dîn Paşa bir araya geldiler. Ol vakıt Ahi Hasan varidi-kim, Bursa hisarında Beğ Sarayına yakın yirde zâviyesi vardur. Didi. Dahi anda hazır olan ᶜazizler cemᶜ oldılar, tâ-kim Osman'uñ malını oğlanlarına kısmet idüb *mîras* ideler. Hiç hazînesi bulunmadı. Hemen bu feth olunan memâlikden gayri. Altun ve akça yoğdı; Soñuna Osman Gazi'nüñ heman bir yiñice *sırtak tekelemi*, dahi bir *yancuğı*, ve bir *tuzluğı* ve *kaşıklığı* ve bir *sokman edülgi* kaldı. Ve sırtık tekele dahi Toñuzlu[4] bezinden olurdı. Arkasını ᶜalemlû iderlerdi. Ve Ala-Şehir *ıvladı*sundan kızıl sancakları olurdı. Ammâ birkaç *tavîle* iyü atları ve birkaç sürü koyunları varidi. Şimdi Bursa nevahisünde yüriyen beğlik

[1] İnsanlar, (gördükleri) ihsanın kuludur.
[2] Bu iki mısrada vezin bozuktur.
[3] Kafiye bozuktur.
[4] Denizli.

48a قيونلرك طموزلغى اول قيونلردندر | و دخى سلطان اويوكنده بر قيچ اوكرك
يوندلرى و بر نجه چفت اير دپنكوسى قلدى بو مذكوراتدن غيرى نسنه
3 بولنمدى اورخان قرنداشنه ايتدى نه بيوررسن علاءالدين پاشا ايتدى بو
ولايته چوبانلق اتمكه پادشاه كركدركم جميع رعايايى و سپاهى كورب كوزده
بوآتلر و يوندلر وقيونلر جملهسى انك اولا زيرا هب بونلر اسباب شاهى‌در
6 بابام غزا ايچون سقلمشدر بزم ميراث ايدهجك نسنمز يوقدر ديدى اندن
اورخان غازى علاءالدين پاشايه ايتدى كل امدى اى قرنداش اول چوبان
سن اول علاءالدين پاشا ايتدى اتام حال حياتنده بكلكى سكا تفويض
9 قلمشدر سن طورركن بكا نه ايش دوشر سن همان بنم اتام يرينه اولو
قرنداشم سن ديدى بو جمع اولن عزيزلر بونك سوزنه تحسين اتدلر
اندن اورخان ايتدى كل امدى بكا وزير اول انى دخى قبول اتميب ايتدى
12 كتە اواسنده فوطوره درلر بر كوى وار آنى بكا وير اول بكا يتر ديدى
اورخان اولكويى اكا ويردى علاءالدين پاشا دخى بروساده كوكردلوده
بر تكيه يابدى و قپلوجه قپوسن كزدك يرده قلعه ايچنده بر مسجد و قپودن
15 يوقرو دخى بر مسجد يابوب ياننده اولر ياپب كندو دخى انده ساكن
48b اولدى | تا بو زماندك انك اولادندن واردر

حكايت فتح ازنكميد

18 روايت ايدرلركه اورخان قرنداشنه وردوكى كويى مقرر اتدوكندن
صكره اقچه قوجه دخى اخرته نقل اتدى قاندرى نواحيسنده بر طاغ

2 اير دپنكوسى *FPb—PaAM* || 3 بولنمدى *PaAMVy*: اما عثمان غازى زمانده علمادن طورسون فقيه و ادهبالى ومشايخدن عاشق پاشا باباسى مخلص پاشا و اخى حسن واريدى و اندن قرهخليل فقيه وار ايدى‌كه عثمان غازينك بجنغى ايدى و صكره بلاجك قاضى‌سى اولدى اندن *F—Pb* || 5 يوندلر *FMVy*: يونتلر *PaA* || 6 بابام *FMVy* : اتام *PbPa — M* || 8 بكلكى *PaVy* : پادشاهلغى *FPbAM* || 11 اول *FPaVy* : + ديدى *PbAM* || 12 فوطوره *Vy* : فطره *PaAM* قوطره *F* || 13 پاشا *FPbPaAM* : — *Vy* || 14 قپوسن *FPbPaAM* : — *Vy* || 14 - 15 و قپودن . . . بر مسجد *FPbPa AVy* : — *M* || 17 حكا[يت] *FPbPaVy* : — *AM* || 18 اتدوكندن *FPaMVy* : اتدكدن *A* اتدوكده *Pb*

koyunlarını *tamuzluğı* ol koyunlardandur. Ve dahi Sultan-Öyüği'nde bir kaç *öğrek yund*ları ve bir nice çift eyer *depingüsi* kaldı. Bu *mezkûrat*tan gayri nesne bulunmadı. Orhan karındaşına eytdi: "ne buyurursun?„. ʿAlâ üd-Dîn Paşa eytdi: "bu vilâyete çobanluk itmeğe padişah gerekdür kim cemiʿ-i *reʿâyayı* ve sipâhîyi görüb gözede. Bu atlar ve yundlar ve koyunlar cümlesi anuñ ola. Zira heb bunlar *esbab-ı şâhî*dür. Babam gazâ içün saklamışdur. Bizüm mîras idecek nesnemüz yokdur„ didi. Andan, Orhan Gazi, ʿAlâ üd-Dîn Paşa'ya eytdi: "gel, imdi ey karındaş! ol çoban sen ol!„. ʿAlâ üd-Dîn Paşa eytdi: "atam hal-i hayatında beğlüği saña tefvîz kılmışdur. Sen tururken baña ne iş düşer. Sen heman benüm atam yirine ulu karındaşum-sun„ didi. Bu cem olan ʿazizler bunuñ sözine *tahsîn* itdiler. Andan Orhan eytdi: "gel imdi baña vezir ol„. Anı dahi kabul itmeyüb eytdi Kite ovasında Foture[1] dirler bir köy var, anı baña vir. Ol baña yeter„ didi. Orhan, ol köyi aña virdi. ʿAlâ üd-Dîn Paşa dahi Bursa'da Kükürdlü'de bir tekye yapdı ve Kapluca kapusın girdik yirde kalʿa içinde bir mescid ve kapudan yukaru dahi bir mescid yapub yanında evler yapub kendü dahi anda sâkin oldı. Tâ bu zamânedek anuñ evlâdından vardur.

Hikâyet-i feth-i İznikmid

Rivayet iderler ki, Orhan, karındaşına virdüği köyi mukarrer itdüğinden soñra, Akca Koca dahi ahirete nakl itdi. Kandri nevâhisinde bir tağ

[1] Bursa merkez ilçsine bağlı Fodra köyü.

اراسنده یاتر اندن صکره قوکور الب دخی دنیاسین دکشردی اورخان
غازی اول اوجك سنجاغنی کججی اوغلی مراد غازیه وردی اندن عسکر
3 جمع ایدب ازنکمیده عزم اتدی زیرا عبدالرحمن کلدوکنده قضیهٔ تفصیلیله
اعلام ایدب ازنکمید نه وجهیله آلناجاغن دیمشدی اول یکی شهره کلب
اندن کیوه‌یه وارب اوغلی سلیمان پاشایی آب صوینده بولب عیان کولی
6 کنارنده و آیدوسده اولن غازیلر دخی انده کلب اورخانه یولداش اولب
ازنکمیده واردیلر اول وقت ازنکمیدك صاحبه‌سی بر خاتوندی استانبول
تکورنه علاقه‌سی واریدی یلاق اووه‌ده طوردوغی حصارده بر کافر
9 واردی یالقنیه درلردی یلاق اوانك صاحبیدی و صرتده بر حصار دخی
واردرکه شمدی اکا قیون حصاری درلر یلقنینك بر قرنداشی واریدی
آدینه قلیون درلردی اول حصارجق انکدی و بالجمله چنکه بو حصارلرك
12 اوزرینه دوشب جنکه باشلادیلر یلقنینك کوکسنه اوق طوقنب اول
49a ملعون اکلنمیوب | الدی اول اثناده اورخان دخی کلب ازنکمید ازرنه
دوشدی اول خاتون دخی یانده‌غیلری جمع ایدب ایتدی بن بو ترکله
15 چقشامزین زیرا بزدن الورسه ضایعدر یبانه کیدر اکر انلردن اولورسه
بزمله قان دشمنی اولورلر ابدی ازرمدن ترك کتمسه کرکدر چاره‌سی قلعهٔ
اماله ویرمکدر دیدی و اول جمع ایدب دانشدغی کمسنلر دخی بو اشی
18 صواب کوردلر اندن اولخاتون بر خاص ادمیسنی اورخانه کوندرب ایتدی بزمله
عهد ایدکه بزه زیانك دکمیه قلعهٔ سیزه تسلیم ایدب بز استانبوله کیده‌وز

2 غازی *FPbPaAM* : — *Vy* || اپ *F* : اب *PbVy* اپ *PaAM* || 9 - 10 یلاق . . . درلردی *FPbPaAM* — *Vy* || 11 آدینه *Vy* : — *FPbPaAM* | قلیون *FPaAMVy* : قلیسون *Pb* || 15 بزدن اولورسه[2] *FVy* : بزدن بر کمسنه انلرك برین ألدرسه *A* بزدن انلروك کمسه‌سن اولدرسلر *M*

arasında yatur. Andan soñra Koñur Alp dahi dünyasını değşürdi. Orhan Gazi ol ucuñ sancağını *Kicci* oğlı Murad Gazi'ye virdi. Andan asker cem^c^ idüb İznikmid'e azm itdi. Zira ^c^Abd ur-Rahman geldüğinde, kazıyyeyi tafsiliyle i'lâm idüb, İznikmid ne vechile alınacağın dimişdi. Evvel Yiñi-Şehir'e gelüb, andan Geyve'ye varub oğlı Süleyman Paşa'yı Ap-Suyı'nda bulub ^c^Ayan göli kenarında ve Aydos'da olan gaziler dahi anda gelüb Orhan'a yoldaş olub İznikmid'e vardılar. Ol vakıt İznikmid'üñ sahibesi bir hatundı. İstanbul Tekvur'ına ^c^alâkası varidi. Yalak-Ova'da turduğı hisarda bir kâfir varidi, Yelekonye[1] dirlerdi, Yalak-Ova'nuñ sahibiydi ve sırtda bir hisar dahi vardur ki şimdi aña Koyun-Hisarı dirler. Yelekonye'nüñ bir harındaşı varidi, adına Kıleyon[2] dirlerdi. Ol hisarcuk anuñdı. Ve bi'l-cümle çünki, bu hisarlaruñ üzerlerine düşüb cenge başladılar, Yelekonye'nüñ göksine ok tokınub ol mel^c^un eğlenmeyüb öldi. Ol esnâda Orhan dahi gelüb İznikmid üzerine düşdi. Ol hatun dahi yanındagileri cem idüb eytdi: "ben bu Türkile çıkışamazın. Zira bizden ölürse, zayidür, yabana gider. Eğer anlardan ölürse, bizümle kan düşmanı olurlar. Ebedî üzerümden Türk gitmese gerekdür. Çaresi kal^c^ayı amanle virmekdür„ didi. Ve ol cem^c^ idüb danışduğı kimesneler dahi bu işi savab gördiler. Andan ol hatun bir *has* âdemisini Orhan'a gönderüb eytdi: "Bizümle âhd idüñ ki, bize ziyanıñ(uz)değmiye. Kal^c^ayı size teslîm idüb biz İstanbul'a gideyüz.

[1] Ahmet Refik Altınay, bu kelimeyi بلقونده şeklinde okumuş ve Prenses Marika Raleologos olduğunu belirtmiştir (bk. *Bizans karşısında Türkler* s. 88).

[2] Kaloani (bk. aynı eser). = Kaloyani.

دیدی اورخان دخی قبول ایدب راضی اولدی و اولخاتون ایتدی کیجه
چقرین بکا آدم قوشون تاکه ترکدن کمسه بزه ال اوزتمیا پس اورخان
3 آدم سچب ایتدی اولیاکی بر کمسه بو کافرك بر پولنه یوقیه بو وجهله
یساق ایدب بیوردیکم اختیاریله انده طورن طوره کیدن کیده کمسه
کمسیه ضرر ایتمیه پس اول خاتون کمیلر حاضر اتدرب اسکلیه انب مال و
6 اسبابن مرادنجه یکلدب استانبوله کتدی غازیلر قلعیه قویلب آیدوسده
49b اولان غازیلر دخی انده کلب مسکن طوتدلر اورخان دخی اوغلی | سلیمان
پاشایی ازنکمیدده قویب کلیسالری مسجدلر ایدب بر عالی کلیسایی مدرسه
9 اتدی الان دخی مدرسه‌در و اول زمانده قره مرسل درلردی بر بهادر ار
واریدی اول کناری اول اره وردی اول یره قره مرسللر دیرلر شمدی
دخی اول یرده کویلر واردر و دخی یلاق اوایی تیمار ارلرینه اولشدرب
12 بو یردیکه اول کناری حفظ ایده‌لر تاکه استانبولدن کمی کلب اورمیه
و دخی اقچه قوجه ایله اولن غازیلری اول ولایته جمع اتدیلر ارمنی پازارنی
یخشلویه و قاندری ولایتنی اق باشه ویردیلر و بونلرك نسلندن شمدی دخی
15 واردر فضل‌الله قاضی که ککی‌ویزه‌ده تکیه‌سی واردر اقچه قوجه نسلندندر
قوجه النوك و قوکربانك و بولی ولایتنك فتحنك اصلی بودر

حکایت

18 روایت اولنرکه بر کون اورخان غازیه قرنداشی علی پاشا ایتدی ای
قرنداش الحمدلله که پادشاه اولدك یوماً فیوماً عسکرك زیاده اولمغه باشلدی

3-5 ایتدی . . . اتمیه FPaAMVy : — Pb | یوقیه PaAMVy: دکه FA — Pb || 5 پس FPbPa AM: — Vy || 6 استانبوله FPbPaVy : — AM || 8 بر FPbPaAM : بو Vy || 9 دخی FVy: انده Pa AM — Pb || 10 ار PaAM : — FPbVy || 15 ککی ویزه FVy : ککی بزه AM گکوزه Pa تکوبزه Pb || 16 قوکربانك Pa : قوکریانك Vy قوکره‌بەنك AM قوکر النیك F — Pb || 18 علی FPaVy : علاءالدین PbA

"didi. Orhan dahi kabul idüb razı oldı, ve ol-Hatun eytdi: " Gice çıkarın. Baña âdem koşun, tâki Türkden kimse bize el uzatmaya„. Pes Orhan âdem seçüb eytdi: „ olmaya - ki bir kimse bu kâfirüñ bir puluna *yokuya*! „. Bu vechile yasak idüb buyurdı-kim ihtiyariyle anda turan tura, giden gide. Kimse kimseye zarar itmeye. Ol Hatun gemiler hazır itdirüb iskeleye inüb mâl ve esbâbın *murad*ınca yükledüb İstanbul'a gitti. Gaziler, Kal[c]aya koyulub, Aydos'da olan gaziler dahi anda gelüb mesken tutdılar. Orhan dahi oğlu Süleyman Paşa'yı İznikmid'de koyup kilisaları mescidler idüb, bir *âli* kilisayı medrese itdi. el'an dahi medresedür. Ve ol zamanda Kara Mürsel dirlerdi, bir bahadır varidi, ol kenarı ol ere virdi. Ol yire Kara - Mürseller dirler. Şimdi dahi ol yirde köyler vardır ve dahi Yalak - Ova'yı tımar erlerine *üleşdi*rüb buyurdı - ki, ol kenarı hıfz ideler, tâ ki İstanbul'dan gemi gelüb *urmıya*. Ve dahi Akca Koca ile olan gazileri ol vilâyete cem[c] itdiler. Ermeni-Pazarı'nı Yahşılû'ya ve Kandrı vilâyetini Akbaş'a virdiler. Ve buñlaruñ neslinden şimdi dahi vardur. Fazl ul-llâh Kadı ki Kekyi - Vize'[1]de tekyesi vardur, Akca Koca neslindendür. Koca-İli'nüñ ve Koñurpa'nın ve Bolı vilâyetinüñ fethinüñ aslı budur.

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, bir gün Orhan Gazi'ye karındaşı Ali Paşa eytdi: " ey karındaş! el-hamdü li'llâh ki pâdişah olduñ. Yevmen fe - yevmen askerüñ ziyâde olmağa başladı.

[1] Gebze.

امدی سندخی کندو عسکرکده بر نشان ایتکم سائر عسکردن ممتاز اولوب
تا روز قیامته دکن انکله اکلاسین دیدی اورخان ایتدی سن نه بیوررسك
50a3 بن انی قبول ایده‌یم | علی پاشا ایتدی اطرافده‌کی بکلرك بورکلری قزیلدر
سنك خاص بنده‌لروکك برکلری اق اولسون اورخان غازی بو سوزی
قبول ایدب بویردی بلجکده آق بورکلر بوکدرب ادم کوند (رب)
6 آماسیه‌ده حاجی بکتاش خراسانیدن اجازت الوب اول کندو کیوب
اندن توابعی کیدلر اندن اورخان غازی دیلدیکه عسکری زیاده اولوب
اما اول عسکر دخی کندو ولایتندن اولا بو اشی قرنداشنه طانشدی
9 قرنداشی ایتدی انی قاضی‌یه طانشمق کرك اول زمانده چندرلو خیرالدین
پاشا بلجك قاضیسی ایدی قاضیلغی اکا عثمان کندو ویرمشدی اورخان
صکره انی ازنیقه قاضی قلدی اندن بروسایه قاضی اولدی اورخاندن صکره
12 غازی خونکار انی قاضی عسکر اندی اندن وزیر اولب بکلر بکی دخی
اولدی وبونك تفصیلی انشاءالله اشغاده ذکر اولنسه کرك وهم اده‌بالینك
خصمیدی اکا دانشدلر اول ایتدی سلطانم مکر ایلدن یایا یزب چقروز
15 دیدی رعایا بو خبری اشدیجك بادشاه خدمتنده اولالم دیو یایا یازلمغه بر
مرتبده رغبت کوستردیلرکه دیلو دکل پس یایا یازلمغه باشلیجق چوق
کشیلر قاضیه رشوتلر ویرب یلواردلر بنی یاز دیدیلر زیرا اول زمانده
50b18 انلره خیلی رغبت واریدی خونکارك خاصلری اولوب آق بورك | کیوب
یوررلردی حتی یایا تمام اولدقدن صکره کلنلر دخی یالوارب بزی باری

2 روز FA: دور Pb—PaMVy || 3 قزیلدر PbVy: قرمزیدر FPaM قرموزی اولسون A || 4
بنده‌لروکاك Vy: قوللروکاك FPbPaAM | برکاری FPbMVy: تقیه‌لری A—Pa || 6 - 5 آدم . . .
الوب A : — FPbPaMVy || 7 کیدلر FPaAMVy: + اما اسکوفی یوقدر Pb || 8 بو اشی
Vy: — FPbPaAM || 9 کرك Vy : + دیدی FPaAM—Pb | چندرلو A : — FPaMVy
Pb — || 10 - 9 خیرالدین پاشا FPaAMVy: قره‌خلیل Pb || 14 - 10 ایدی . . . خصمیدی
FPaAMVy: — Pb || خونکار FPaAVy : خداوندکار M — Pb || 14 سلطانم FPbPaVy :
AM — | چقره‌وز Vy: چقره‌سیز FPaM چقره‌سین PbA || 19 حتی . . . باری FPbPaVy:—AM

İmdi, sen dahi kendü askerüñde bir nişan it-kim sâir askerden *mümtaz* olub, tâ *rûz-ı kıyamete* değin anuñla añılasın„ didi. Orhan eytdi: "sen ne buyurursan, ben anu kabul ideyim„. Ali Paşa eytdi: "etrafdaki beğlerüñ *börk*leri kızıldur. Senüñ has bendelerünüñ börkleri ak olsun„. Orhan Gazi bu sözi kabul idüb buyurdı. Bilecük'de ak börkler bükdürüb, âdem gönderüb, Amasya'da Hacı Bektaş Horasânî'den *icazet* alub, evvel kendü giyüb, andan *tevâbi*ᶜi giydiler. Andan, Orhan Gazi diledi-ki, askeri ziyade olub, ammâ ol asker dahi kendü vilâyetinden ola. Bu işi, karındaşına tanışdı. Karındaşı eytdi: "anı kadıya tanışmak gerek„. Ol zamanda Çandarlu Hayr üd-Dîn Paşa Bilecük kadısı idi. Kadılığı anı Osman kendü virmişdi. Orhan soñra anı İznik'a kadı kıldı. Andan Bursa'ya kadı oldı. Orhan'dan soñra Gazi Hünkâr anı *kadı-ı asker* idindi. Andan vezir olub beğlerbeği dahi oldı. Ve bunuñ tafsîli *inşaallah* aşağıda zikr olunsa gerek. Ve hem Edebâlî'nüñ hısımıydı. Aña danışdılar. Ol eytdi: "Sultanum, meğer ilden *yaya* yazub çıkaravuz„ didi. Reâya bu haberi işidicek, "Padişah hizmetinde olalum„ deyü yaya yazılmağa bir mertebede *rağbet* gösterdiler ki, *dimelü* değül. Pes yaya yazılmağa başlayıcak, çok kişiler kadıya *rüşvet*ler virüb yalvardılar: "beni yaz!„ didiler. Zira ol zamanda anlara hayli rağbet varidi. Hünkâr'un *has*ları olub, ak-börk giyüb-yürürlerdi. Hattâ yaya temâm oldıkdan soñra gelenler dahi yalvarub "bizi bari

يماق يازك سفره بر ييل انلر و بر ييل بز وارەلم ديديلر

لطيفه ايدرلركه باباىه انك بابا ديدكلرنه سبب اولدركه سلطان محمد اوغلى

3 سلطان مراد زمانندە بر بابا بر كمسنك بر ايت انوكن اوغرلمش اسى بولب

ايتمش انوكمى سنمى طوغردككه اوغرلرسن برە انوك بابا ديوبن سكمش

اندە خيلى غوغا اولمش صكره باىالر بر ارايه كلوب بو سوزه خيلى كوجنمشلر

6 ايل بونلرك كوجندكلرين طويب اول سببدن انوك بابا ديو آد قومشلر

و دخى بورمه معقد دلبند اورخان زمانندە حادث اولمشدر ديوانه كليجك

بكلرك بورمه دلبندى اولمسه تشنيع ايدرلردى الحاصل عادتلرى ديوانده

9 بورمه دلبند و سفردە اق بورك كيرلردى و بورك التنه شوكله كيرلردى

شوكله بر تقيەدركه اوكى قصه اردى اوزون ايچنه درى قپلنمش و دخى

سقل قرمق اول زمانده يوغدى بكلردە وزيرلردە سپاهيلردە كوزل اوزون

12 سقللر اولردى پادشاه غايت خشم اتدوكى كشنوك حرمتن دوشرمكيچون

51a سقالن كسردى صكره سقل قرمق عادتى |بو يرلره فرنك كلكه بشليجق

اندن الدلر محصل اوائلده توره واركان شمدكيه مخالف ايدى

15 عربيه لكلّ زمانٍ دولة و رجال وفي كلّ عصرٍ عادة و خصال

حكايت فتح ازنيق

روايت اولنوركه اول قرەتكينى فتح ايدب اندن ازنيقه حواله

18 قومشلردى حتى ازنيقه قپو اچدرميب تنك و تار اچنده قلمشلردى

اطرافندەكى كويلرنى امن و امانله تيمار ارلرينه اولشدرب بو كويلرك

1 يماق . . . ديديلر *FPbPaVy* : *AM*— | ديديلر *FPbPaTVMVy* : + صكره غازى مراد خان زمانندە يكى چرى وصولقلر بنياد اولوب قاپويه كليجك باباىه رغبت اتميوب ارغتلغه قوللنور اولديلر كوج يقمق وحصا(ر) يقوغن ييق كبى و نجه بونك كبى خدمتلره صلار اولديلر *A* || 7 معقد *PbPaAM*: معتد *F*—*Vy* || 14 اوائلده *FPbPaAM*: اول ايلده *Vy* || 15 عربيه *Vy* : بيت *FPbPaM*—*A* | 15 خصال *FPaAVy* : + من بعد *M* — *Pb* || 16 حكايت *FPaAVy* : — *PbM*

yamak yazuñ! Sefere bir yıl anlar ve bir yıl biz varalum„ didiler.

Lâtife: Eydürler ki, yayaya *enük* yaya didüklerine sebeb oldur ki, Sultan Mehmed oğlu Sultan Murad zamanında bir yaya, bir kimsenüñ bir it enüğin *uğrılamış*, ıssı(sı) bulub eytmiş: "enüğimi sen mi toğurdıñ ki uğrılarsun, enük yaya!„ *deyüben* söğmüş. Anda hayli gavga olmuş. Sonra yayalar bir araya gelüb bu söze hayli gücenmişler. İl bunların gücendüklerin tuyub ol sebebden enük yaya deyü ad komışlar.

Ve dahi *burma mu*ᶜ*akkad dülbend* Orhan zamanında hâdis olmuşdur. *Dîvâna* gelicek, beğlerüñ burma dülbendi olmasa *teşni* iderlerdi. El-hâsıl, âdetleri dîvânda burma dülbend ve seferde ak börk giyerlerdi, ve börk altına *şevkele* giyerlerdi. Şevkele bir *takye*dür ki öñi kısa, ardı uzun, içine deri kaplanmış. Ve dahi sakal *kırmak*, ol zamanda yoğidi. Beğlerde, vezirlerde, sipâhilerde güzel, uzun sakallar olurdı. Padişah gayet *hışım* itdüği kişinüñ hürmetin düşürmeğiçün sakalın keserdi. Sonra sakal kırmak âdetini bu yirlere frenk gelmeğe başlayıcak, andan aldılar. Mâ-hasal, o ilde türe ve erkân şimdikiye muhalif idi. Arabiyye: li-külli zamanin devletün ve ricâlün ve fî külli aᶜsârin âdetün ve hisâlün[1].

Hikâyet-i feth-i İznik

Rivayet olunur ki, evvel Kara - Tikin'i feth idüb andan İznik'a havâle komışlardı. Hattâ İznık'a kapu açdurmayub *teng* ü *târ* içinde kalmışlardı. Etrafındaki köylerini emn ü âmân'la timar erlerine üleşdirüb, bu köylerün

[1] Her devrin kendine göre devleti ve adamları olduğu gibi, her asrın da adetleri ve hasletleri vardır.

کفرەسنه عدالت کوسترب خشنود قلمشلردی اول سببدن قلعیه زاد و
زواده ایلتمزلردی حتی کلب ایل کافری قلعه خلقنه چاغررلردیکه ای
3 مسکینلر کلك ترکه اطاعت ایدك اجلقدن قورتلك امن و امان ایچنده اولك
درلردی و ازنیقك اکی طرفنه اکی حواله یپوب ذکر اولنان صورتله
بر نجه یللر اکرتدیلر کاه کاه کافرك آتلوسی قلعەدن چقوب غازیلرله جنك
6 ایدرلردی غازیلر دخی کمنی قروب و کمسی ینه قچوب قلعیه کررلردی
اورخان غازی دخی قلعه کافرلری بوکلدغن بلب ازنیق اوزرنه دشدی
اندن ازنیقك تکوری بر اعتماد اتدوکی کافری اورخان غازیه کوندرب
9 ایتدی اکر بزمله عهد ایدب بزی انجتمیوب کیدەنز کیدب طورانز
طورب بو قولی قبول ایدرسکوز قلعەء ویرەلم دیدی اورخان غازی دخی
عهدی قبول ایدب تکوری استانبول قپوسندن چقب خلقیله استانبوله
51b12 کتدی اما اکثر سپاهی کتمیب شهر خلقیله اورخانه | قرشو چقب استقبال
ایدب یکی شهر قپوسندن شهره کیردرب قپونك ایچ یاننده ابکولوس آدلو
باقچیه قوندردلر اندن خوبرو خاتونلر کلدلر اورخان صوردیکم بوخاتون(لر)
15 ندر ایتدلر سلطانم بونلرك ارلری کمی اجلقدن کمی جنکده قرلمشدر
عالی اولرده خالی قلمشلردر دیدلر اورخان دخی غازیلره بیوردیکم بونلری
نکاح شرعله تزوج ایدەلر پس بو خاتونلری غازیلر تزوج ایدب حاضر او
18 حاضر عورت بولوب کچب سرای کبی اولرده اوتری واردلر وبو فتح هجرتك
یدی یوز اوتوز دردنده واقع اولدی

4-6 و ازنیقك ... کوررلردی FPbPaMVy — : A || 10 بو ... ایدرسکوز Vy — : M
FPbPaA

keferesine adâlet gösterüb hoşnud kılmışlardı. Ol sebebden kalᶜaya *zâd ü zevâd* iletmezlerdi. Hattâ gelüb il kâfiri kalᶜa halkına çağırırlardı ki: "ey miskinler! gelüñ, Türke itaᶜat idüñ, aclıkdan kurtıluñ, emn ü âmân içinde oluñ„ dirlerdi. Ve İznik'-uñ iki tarafına iki havâle yapub zikr olınan sûretle bir nice yıllar *eğirtdiler.* Gâh gâh kâfirüñ atlusı kalᶜadan çıkub gazilerle cenk iderlerdi. Gaziler dahi kimini kırub ve kimisi yine kaçub kalᶜaya girerlerdi. Orhan Gazi dahi kalᶜa kâfirleri buñalduğın bilüb İznik üzerine düşdi. Andan İznik'uñ Tekvur'ı bir itimad itdüği kâfiri Orhan Gazi'ye gönderüb eytdi: "eğer bizümle ᶜahd idüb bizi incitmeyüb, gidenimüz gidüb, turanımuz turub, bu *kavl*i kabul iderseñüz, kalᶜayı virelüm„ didi. Orhan Gazi dahi ᶜahdi kabul idüb Tekvur'ı İstanbul kapusından çıkup halkıyle İstanbul'a gitdi. Ammâ ekser, sipâhi gitmeyüb şehir halkıyle Orhan'a karşu çıkub *istikbal* idüb Yini-Şehir kapusından şehre girdirüb kapunuñ iç yanında *Abakulus* adlu bahçeye kondurdılar. Andan *hûb-rû* hatunlar geldiler. Orhan sordı-kim "bu hatun(lar) nedür?„ eytdiler: "sultanum, bunlaruñ erleri kimi aclukdan, kimi cenkde kırılmışdur. Âlı evlerde hâlî kalmışlardur„ didiler. Orhan dahi gazilere buyurdı-kim, bunları *nikâh-ı şer*ᶜile tezevvüc ideler. Pes bu hatunları gaziler tezevvüc idüb; hazır ev, hazır avrat bulub geçüb saray gibi evlerde oturı-vardılar. Ve bu fetih hicretün yidi yüz otuz dördünde[1] vakiᶜ oldı.

[1] M. 1333 / 1334.

نظم

بر بهادر سروریدی اورخان	كه آكا دیرلردی نریمان زمان	
اتدوغی اوقدن اوشانردی قدر	اژدها رمحندن ایدردی حذر	3
قیلجی انك بر مصور مركدی	صاندك اول یادو جانلر بركدی	
كورزن آلدقده اله اول نامدار	دوشریدی قورقیه سام سوار	
مؤمنه رحمتدی آفت كافره	صلمشیدی بیك مخافت كافره	6
مهرییدی مؤمنه آنك شفا	قهرییدی كافره اولمك شفا	
لازه دشمش ایدی اندن ولوله	اونكروسك ایللرینه زلزله	
كافر اوزره اقدیلر اعوان دین	اندن ایتدیلر غزا ادین آقین	9
كافری قرشو یرندن سوردلر	كفری یيره سوقبن ییتیردیلر	
نیره‌ده‌كم وار ادی اثار شرك	یودی توحیدانی وقومادی چرك	
اول زماندن فرض‌كم اولدی غزا	باری انلر كبی كیم قلدی غزا	12
هر یكا كیم وربدی اول چری	ییقوبن یقدیلر اوده كافری	
عورت اوغلان بلدوغن اتدی اسیر	قردیلر باقی نه وار برناوپیر	
طغری كلدی هر نه ایلادیسه اول	ییرینه یتدی نه بشلادیسه اول	15
كلدی هر یردن اكا چق سیم‌وزر	قول قراوش لطیف وسیم بر	
رایت كفر اولدی انده سرنكون	كافرك بكارین اتدیلر زبون	
از زمانك اره‌سنده اول بلوك	یقسولكن جمله‌سی اولدی ملوك	18
چونكه نصرت بولدی حقدن نا مدار	بورسایی الدی ایدوبن اول حصار	
ییقبن انده كلیسه بیله دیر	مسجد ایلدی بناء ودار خیرا	
واردر هم شمدی خیر اول دارد (ه)	طولودر نعمت در و دیوارده	21
ازنكی داخی چكب رنج (و) تعب	الدی چون فتحین ایلادی طلب	
الدی انی كافرن قلدی هلاك	شمدی مؤمن ییردر اول آب (و) خاك	
كوركه نیجه دار اسلام اولدی اول	كورنیجه علم اهلیله طولدی اول	24

1-24 نظم ... اول : A — *PbPaTVAMVy*

Nazım:

Bir bahadır serveridi Orhan
K'aña dirlerdi Neriman-ı zaman

Atduğı okdan *uşanurdı* kader
Ejdeha, *rumh*ından iderdi hazer

Kılcı anuñ bir *musavver merk*idi
Sanduñ ol yâd u cânlar *berk*idi

*Gürz*in aldukda ele ol nâmdâr
Düşeridi korkıya Sâm-ı[1] suvar

Mümine rahmetdi, âfet kâfire,
Salmışidi biñ mehâbet kâfire.

*Mihr*i-idi mümine anuñ şifa,
Kahri idi kâfire ölmek şifa

Lâz'a[2] düşmüş idi andan velvele
Öngürüs'üñ[3] illerine zelzele

Kâfir üzre akdılar *a*ᶜ*van*-ı dîn,
Andan itdiler gaza adın akın

Kâfiri karşu yirinden sürdiler
Küfri yire sokıben yitirdiler

Nirede kim var idi âsâr-ı *şirk*
Yudı tevhîd anı vu komadı *çirk*.

Ol zamandan farz[4] kim oldı gazâ
Bâri anlar gibi kim kıldı gazâ.

Her yaña kim viribidi ol[5] çeri,
Yıkuben yakdılar oda kâfiri.

Avret oğlan bulduğın itdi esîr,
Kırdılar bâki ne var, *berna* vü pîr

Toğrı geldi her ne[6] eylâdiyse ol
Yirine yitdi ve başladıysa ol

Geldi her yirden aña çok *sîm* ü *zer*
Kul, *karavuş*-ı latîf ü *sîm - ber*

Rayet-i küfr oldı, anda *sernügûn*
Kâfirüñ beğlerin itdiler zebûn

Az zamanın arasında ol bölük
Yoksuliken cümlesi oldı mülûk

Çun-ki nusret buldı hakdan nâmdar
Bursa'yı aldı idüben (ol) hisar

Yıkuben anda kilise bile *deyr*
Mescid eyledi bina-ı dar-ı hayr

Vardur hem şimdi hayr ol dârd (a)
Tolıdur nimet *der* ü divarda

İzink'i dahi çeküb *renc ü ta*ᶜ*ab*
Aldı çün fethin eylâdi taleb

Aldı anı, kâfirin kıldı helâk
Şimdi mümin yiridür ol *ab*-u hâk

Gör-ki nice dar-ı islâm aldı ol
Gör nice ᶜilm ehliyle toldı ol

[1] Eski İran esatir kahramanlarından.

[2] Sırplılar.

[3] Macaristan.

[4] Aslında farîze.

[5] Aslında bu kelimeden sonra « bir » kelimesi varsa da vezne uymamaktadır.

[6] Aslında bundan sonra, « ki » kelimesi varsa da vezne uymamaktadır.

حکایت

روایت ایدرلرکه چونکه ازنیقِ فتح اتدیلر ایچنده بر اولو کلیسایی
3 جمعه مسجدی ایدب و بر مناسترى مدرسه قلب یکی شهر قپوسن چقدق
یرده بر عمارت یابوب حاجی حسن درلردی بر کشی واریدی عثمان غازینك
قاین اتاسی ادہبالینك مریدلرندن ایدی عمارتك مشیختن اورخان اکا وردی
6 و شمدی دخی مشیخت انك اولادی النده‌در و عمارت یوردوکی وقتن
اول طعامن اورخان کندو الیله اولشدرب چراغن دخی کیجه کندو
الیله اویاردی و مدرسه‌نك مدرسلکن مولانا داود قیصری دیرلردی اکا
52a9 وردی اندن صکره | مولانا تاج الدین کرده وردی که قونیه‌ده مولانا
سراج الدین قونوینك شاکردی ایدی خطابتی قره خواجیه ویرب
نچه زمان ازنیقی تخت ایدندی و دخی عاشق پاشا دیدکلری عزیز انك
12 زماننده ایدی

حکایت

روایت ایدرلرکه اورخان ازنکمیدی اوغلی سلیمان پاشایه ورمشدی
15 یکیجیه و کوینوکه و مودرنیه حواله اتمشدی ازنیق النجق بروسایی بر
اوغلی مراد غازیه وردی آدنی بك سنجاغی قودی شمدی بروسا سنجاغنه
بك سنجاغی دیدکلرنه سبب بودر دیدلر و قرجه حصاری عموسی اوغلی
18 کوندزه ویردی اندن سلیمان پاشایی طرقجی یکیجسنه کوندرب وارطوغنلین
حصاری عهد امانله جنك اتمیب ویردیلر کوینوکی و مودرنیٔ دخی همچنان

7 کندو FPbPaAM : — Vy || 8 اویاردی FPbPaMVy : + عمارته بنیاد اولیجق ازنیق دخی فتح اولمامشدی A || 9 مولانا FPbPaVy : — AM || 15 بر PbPaAVy : یکجی F—M || 16-17 شمدی ... دیدلر PaVy : — FPbAM || 19 دخی همچنان FPaAVy : ودخی نیجه انوك کبیلری الدی و دخی M همچنان ویردیلر Pb

Hikâyet

Rivayet iderler ki, çünki İznik'i feth itdiler, içinde bir ulu kilisayi *cuma mescidi* idüb ve bir manastırı medrese kılub Yiñi-Şehir kapusın çıkduk yirde bir ᶜ*imaret* yapub, Hacı Hasan dirlerdi, bir kişi varidi, Osman Gazi'nüñ kayın-atası Edebâli'nüñ müridlerinden idi. ᶜİmaretüñ *meşihat*in Orhan anâ virdi. Ve şimdi dahi meşihat anuñ evlâdı elindedür ve ᶜimaret yüridüği vaktın evvel ta'amın Orhan kendü eliyle üleşdirüb *çırağ*ın dahi gice kendü eliyle *uyardı*. Ve medresenüñ müderrisliğin Mevlânâ Davud Kayserî dirlerdi, ana virdi. Andan soñra Mevlânâ Tâc üd-Dîn Kürd'e virdi ki Konya'da Mevlânâ Sirâc üd-Dîn Konevî'nüñ şâkirdi idi. *Hitabet*i Kara Hvâce'ye[1] virüb nice zaman İznik'i *taht* idindi. Ve dahi ᶜAşık Paşa didükleri aziz anun zamanında idi.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki Orhan, İznikmid'i oğlı Süleyman Paşa'ya virmişdi. Yiñice'ye ve Göynük'e ve Mudurnı'ya havâle itmişdi. İznik alınıcak, Bursa'yı bir oğlı Murad Gazi'ye virdi. Adını Beğ-Sancağı kodı (8). Şimdi Bursa sancağına Beğ-Sancağı didüklerine sebeb budur, didiler. Ve Karaca-Hisarı ᶜammuâsı oğlı Gündüz'e virdi. Andan Süleyman Paşa'yı Tarakcı-Yiñicesi'ne gönderüb varduğınlayın, hisarı ahd ü âmânla, cenk itmeyüb virdiler. Göynük'i ve Mudrnı'yı dahi *hem-çünân*.

[1] Alâettin Esved (ölm. 1397).

وسلیمان پاشا اول ولایتده اولقدر عدل داد اتدکم نجه کویلر ترکك آیین
وارکانن کوروب کلب مسلمانلر اولدلر و اول ولایتده نەقدر ملکلر واریسه
3 جمیع سلیمان پاشا وردوکی قرار ازرنه شمدی دخی مقرردر

حکایت فتح ولایت قرەسی

روایت ایدرلرکه اول زمانده قرەسی اوغلی عجلان بك قرەسی ولایتنه
6 حاکمدی وفات ایدب ایکی اوغلی قلدی بری اورخان غازنك یانته کلشدیکه
52b آدنه طورسون بك | درلردی و بری اتاسی یاننده ایدی اتاسی اولیجك
قرەسی خلقی اوغلانی بکلکه قبول اتیب اورخان غازی یاننده اولن
9 طورسون بکه خبر کوندردلر وطورسون بکك بر وزیری واریدی حاجی
ایلبکی دیرلردی قرەسی ایلنه بله کلشلردی چون اول ولایتك اعیانلرینك
حالن بلدی کلب طورسون بکه اول دخی ماجرای دیدی وبالجمله چونکه
12 طورسون بك قضیه واقف اولب حالی اورخان غازیه اعلام اتدی ایتدی
ایخان کل وارالم ولایتی ضبط ایدەلم بالیکسری وبرغمه وادرمدی جمیع
نواحیسیله کیمه صدقه ایدرسلك ایت بکا همان قزلجه طوزله ومحرم طرفی
15 یتر دیدی اورخان دخی اولوبادی فتح ایدجك تکورنی ینه یرنده مقرر
قلمشدی اول سنبدن طغرو کول باشندن یوریب بال یوزی وابالینودی
الوب کرماستیه چقدی اول حصارك صاحبی اول وقت برعورت ایدی
18 روجه آدنه قلەمستوریه درلردی بر قرنداشی دخی واریدی مخالچی درلردی
اورخان اول ولایته عزم ایدیجك بو قلەمستوریه قرنداشی مخالچی ایله

1 کویلر FVy : + کوتری PbPaAM || 4 قرەسی FPaMVy : + فی زمان اورخان A قونیه Pb ||
8 قرەسی خلق FPaMVy : خلق A—Pb || 9 طورسون بکه FPbVy : طورسونه PaAM || 10
ایلنه بله Vy : ایلندن کندویده خبر M ایلندن اکاده خبر A قرەسی النه خبریله (بله F) FPa ||
13 ایخان FPaAVy : سلطانم PbM || 15 اولوبادی FPaMVy : اولوباتی PbA || 16 ابالینودی
AMVy : ابلنیوردی Pa ابال یوندی F — Pb || 18 قلەمستوریه FPbMVy : مستوریه A
kenarda کراماستوریه Pa

Ve Süleyman Paşa ol vilâyetde ol-kadar adl ü dâd itdi-kim, nice köyler, Türküñ âyin ü erkânın görüb, gelüb müslimanlar oldılar ve ol vilâyetde ne kadar mülkler varise, cemi^c Süleyman Paşa virdüği karar üzerine şimdi dahi mukarrerdür.

Hikâyet-i feth-i vilâyet-i Karasi

Rivâyet iderler ki, ol zamanda Karasi oğlı 'Aclân Beğ, Karasi vilâyetine hâkimdi. Vefât idüb iki oğlı kaldı, biri Orhan Gazi'nüñ yanına gelmişdi ki adına Tursun Beğ dirlerdi. Ve biri atası yanında idi. Atası ölicek, Karasi halkı oğlanı beğlüğe kabul itmeyüb Orhan Gazi yanunda olan Tursun Beğ'e haber gönderdiler. Ve Tursun Beğ'ün bir veziri varidi, Hacı İl-Beği dirlerdi, Karasi iline bile gelmişlerdi. Çün ol vilâyetüñ a^cyanlarınuñ hâlin bildi, gelüb Tursun Beğ'e ol dahi *mâcerâ*yı didi. Ve bi'l-cümle çünki Tursun Beğ kaziyyeye vakıf olub, hali Orhan Gazi'ye i^clâm itdi, eytdi: "Ey-han, gel, varalum, vilâyeti zabt idelüm. Balı-Kesri'yi ve Bergama'yı ve Edremid'i cemi' nevâhisiyle kime sadaka iderseñ it. Baña heman Kızılca-Tuzla ve Mahrem (?) tarafı yeter„ didi. Orhan dahi Ulubad'ı feth idicek, tekvur'ını yine yirinde mukarrer kılmışdı. Ol sebebden toğru Göl-Başı'ndan yürüyüp Bal-Yoz'ı ve Abolyond'ı alub Kirmastı'ya çıkdı. Ol hisaruñ sahibesi ol vakit bir avret idi. Rumca, adına Klemastorye dirlerdi. Bir karındaşı dahi varidi, Mihalçi dirlerdi. Orhan ol vilâyete azm idicek, bu Klemastorye karındaşı Mihalçi ile

53a اورخانه استقبال ایدب مبالغه پیش‌کش | چکدیلر و تواضع اتدلر اورخان
دخی بونلری خوش کورب ینه یرلرنده مقرر اتدی اندنصکره
3 اولوباد تکورنك خیانتن طویب ایشن تمام اتدی

حکایت

روایت ایدرلرکه اورخان چون بالی‌کسریه واردی انده اولن قره‌سی
6 اوغلی تچب برغمه‌نك حصارنه کیردی همان بونلر دخی طوغری اوزرنه
واردلر اورخان یاننده اولن قرنداشنی قلعه آلتنه التدلرکه قرنداشیله
سیلشه غافلاً قلعه‌دن بر اوق آتب اورب اولدردلر اورخان غازی‌یه
9 بونلرك بی‌تکلف بویله اتدکلری خوش کلیوب فی‌الحال چاغرتدکم ایل
ولایت عهدواماناله شمدن کرو اورخان غازینکدر هرکم اطاعت اتمیه
قلچدن کچرورز دیدلر خلق بونی اشدب کلب اطاعت ایدب اقلیمی اورخانه
12 تسلیم اتدلر وبو فتح هجرتك یدی یوز اوتوز بیشنده واقع اولدی وهو اعلم

حکایت

روایت اولنرکه چونکه قره‌سی ولایتی اورخان غازیه مسلم اولدی
15 قرسی اوغلنی دخی حصاردن اماناله چقرب بروسایه کوندردلر اکی یل دری
اولب اخر طاعوندن وفات اتدی اندن اورخان غازی اولو اوغلی سلیمان
53b پاشایی کتردب قره‌سی ایلنی اکا منصب ویرب کندو ینه | بروسایه کلدی

18 حکایت کیکلی بابا

روایت ایدرلرکه چونکه اورخان غازی بروسایه کلدی

4 حکایت *FPbPaMVy* : + کیکلی بابا قدس‌الله سره‌العزیز *A* || 8 قرنداشیله *Vy* : + کندوسی *Pb—FPaAM* || 11 اورخانه *FAMVy* : خراسانه *Pb—Pa* || 12 وهو اعلم *Vy* : — *AM* *FPbPa* || 16 اندن *FPaAMVy* : + بوتاریخده عیسی بك اتاسی یرنه بیر اولجق ایدین ولایتنه بك اولوب قره ابراهیم بکلربکی اولمشدی قره‌سی اوغلی وفات ایدیجك سنجاغی *Pb* | اورخان *PaAM* *FPb* : اور *Vy* || 17 اکا *FPaAM* : — *PbVy* || 18 حکایت . . . بابا *PbMVy* : — *FPbA*

Orhan'a istikbal idüb, mübalağa piş-keş çekdiler ve *tevazu*ᶜ itdiler. Orhan dahi bunları hoş görüb, yine yirlerinde mukarrer itdi. Andan soñra Ulubad tekvurı'nuñ hiyanetin tuyub işin temâm itdi.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, Orhan çün Bali-Kesri'ye vardı, anda olan Karasi-oğlı kaçub Bergama'nuñ hisarına girdi. Heman bunlar dahi toğrı üzerine vardılar. Orhan yanında olan karındaşını kalᶜa altına ilettiler ki karındaşiyle söyleşe. Gafilen kalᶜadan bir ok atub urub öldürdiler. Orhan Gazi'ye bunlaruñ *bî-tekellüf* böyle itdükleri hoş gelmeyüb, fi'l-hal çağırttıkim, il vilâyet ᶜahd ü âmânla şimden girü Orhan Gazi'nündür. Her kim itaᶜat itmeye, kılıçdan geçirürüz didiler. Halk bunı işidüb, gelüb itaᶜat idüb ıklîmi Orhan'a teslim itdiler. Ve bu fetih hicretüñ yidi yüz otuz bişinde [1] vakiᶜ oldı ve hüve a'lem.

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, çünki Karasi vilâyeti Orhan Gazi'ye *müsellem* oldı, Karasi-oğlını[2] dahi hisardan âmânla çıkarub, Bursa'ya gönderdiler. İki yıl diri olub, âhir *tâᶜun*dan vefat itdi. Andan Orhan Gazi ulu oğlı Süleyman Paşa'yı getürdüb Karasi ilini aña *mansıb* virüb kendü yine Bursa'ya geldi.

Hikâyet-i Geyikli Baba

Rivayet iderler ki, çünki Orhan Gazi Bursa'ya geldi,

[1] M. 1334-1335.
[2] Demirhan Bey.

بروساده بر عمارت یابدرب درویشلری تفتیش اتمکه بشلدی اینه‌کل یوره‌سنده
کشیش طاغی یاننده بر نیچه درویشلر کلب قرار طوتمشلردی اما ایچلرنده
3 بر درویش واریدی - وارر طاغده کیجکلرله یورردی طورغود الب
اکا محبت اتمشدی دائم انکله مصاحبت ایدردی طورغود الب اول وقت
غایت پیر اولمشدی اورخان غازینك درویشلری تفتیش اتدوکن اشدب
6 آدم کونده‌رب ایتدی بنم کویلرم دائره‌سنده بر نیچه درویشلر کلب توطن
اتمشلردر ایچلرنده بر درویش واردر کیجکلرله مصاحبت ایدر هیچ
کیجکلردن بری اندن قچمزلر خیلی مبارك کشیدر دیدی اورخان غازی
9 اشدب کمك مریدلرندندر صورك دیب ینه کندودن استفسار اتدلر درویش
ایتدی بابا الیاس مریدیم و سیدالوان طریقنده‌یم دیدی کلب اورخان
غازیه دیدیلر وارك دروشی بونده کتورك دیدی دروشی دعوت
12 اتدلر کلدی و دخی ایتدی زنهار اورخان غازی دخی بونده کلب
54a بنی کناهه | قویمسون دیدی بو خبری اورخان غازیه دیدیلر ینه آدم
کونده‌رب ایتدی بزم درویش حضرتیله بولشمق البته مقصودمزدر
15 نیچون کلمز یا بزی انده وارمغه نیچون قومز دیدی درویش ینه جواب
ویردیکم درویشلر کوزجی اولب دعا وقتن کوزدب واررلر انشاالله
وقتنده بك حضرتنه وارب دعا ایده‌وز دیب بونك اوزرنه بر قاچ کون
18 کچب بر کون اول دریش بر قواق اغاجن الب اوموزنه کوترب
بروسا حصارنده بك سرایی حولسنك قپوسنك ایچ یاننده بو قواغی دکمکه

5 اورخان غازینك FVy : اورخانك PaM اورخان A — Pb | اتدوکن FPbPaAM : اتدوکی Vy || 10 مریدیم . . . (ابوالوفا FM) طریقندیم FPaMVy : اول عزیزدرکه سلطان علاءالدین کیقباد زماننده عجمدن کلمش ادی اماسیه یاننده چات ادلو قصبه‌ده وطن طوتمش ادی مریدی محبی بغایت جوق ادی سلطان علاءالدین وفات ایدوب اوغلی غیاث‌الدین پادشاه اولیجاق بابایلردن بر طریقیله خوف ایدوب لشکر کوندرب بابایلری قردورب اندن درویش کموك مرید ایدوکن A بابا الیاس اوغلین Pb || 19 قپوسنك FPbPaAM : — Vy | بو FPbPaAM : بر Vy

Bursa'da bir ᶜimaret yapdırub dervişleri teftiş itmeğe başladı. İne-Göl yöresinde Keşiş-Tağı[1] yanında bir nice dervişler gelüb karar tutmışlardı. Ammâ içlerinde bir derviş varidi, tağda geyicüklerle yürürdi. Turgud Alp añâ muhabbet itmişdi. Dâim anuñla musahabet iderdi. Turgud Alp ol vakıt gayet pîr olmışdı. Orhan Gazi'nüñ dervişleri teftiş itdüğin işidüb âdem gönderüb eytdi: "benüm köylerüm dâiresinde bir nice dervişler gelüb tevattun itmişlerdür. İçlerinde bir derviş vardur. Geyicüklerle musahabet ider, hiç geyicüklerden biri andan kaçmazlar, hayli mübarek kişidür„ didi. Orhan Gazi işidüb kimüñ müridlerindendür, sorun deyü yine kendüden istifsar itdiler. Devriş eytdi: "Baba İlyas müridiyem ve Seyyid Elvan tarîkındayım„ dedi. Gelüb Orhan Gazi'ye didiler. "Varuñ. devrişi bunda getürüñ„ didi. Dervişi davet itdiler. Gelmedi. Ve dahi eytdi: "*zinhar* Orhan Gazi dahi bunda gelüb, beni günaha koymasun„ didi. Bu haberi Orhan Gazi'ye didiler. Yine âdem gönderüb eytdi: "bizüm devriş hazretiyle buluşmak elbette maksûdımuzdur. Niçün gelmez veya bizi anda varmağa niçün komaz? „ didi. Derviş yine cevab virdi-kim, dervişler gözci olub dua vaktin gözedüb varurlar. İnşâ-allah vaktunda Beğ hazretine varub dua idevüz diyüb bunuñ üzerine bir kaç-gün geçüb bir gün ol devriş bir kavak ağacın alub omuzına götürüb Bursa hisarında Beğ-Sarayı havlısınuñ kapusınuñ ic yanında bu kavağı dikmeğe

[1] Uludağ.

بشلدی تیز اورخانه خبر وردیلرکم اول درویش کلوب بر قواق آغاجن
کترمش دیکه‌یرر اورخان دخی کلب کوردیکم اغاجی تمام دکمش اورخان
3 غازی دخی صورمدین درویش خبر ویردیکم بو بزم تبرکمز اولدقچه‌در
اما درویشلرك دعاسی سکا و سنك نسلکه مقبولدر دیب هماندم دعا
اتدی و طورمیب ینه دونب کتدی اول قواق اغاجنك شمدی دخی
اثاری واردر سرای قپوسنك ایچ یانده‌در غایت یوغون بیوك آغج
54b اولمشدر پادشاهلر اول اغاجه تیمار ایدب دائما قروسن کیده‌ررلر | صکره
اورخان دخی اول درویشك مکانه وارب ایتدی بو اینه‌کولك یوره‌سی
9 دده سنك اولسون دیدی درویش ایتدی ایخان بو ملکی [ومالی خدا
اهلنه ورر بز بونلرك اهلی دکلز ملکی] خدا سزلك کبی پادشاهلره ومالی
دخی معامله اهلنه ویرر دیدی اورخان غازی ابرام ایدب ایتدی درویش
12 سوزمی قبول ایله دیدی درویش ایتدی پادشاهسن سوزك صنمسون
شول قرشوده طورن دپه‌جکدن برو یرجکز درویشلرك حولیسی اولسون
دیدی اورخان غازی قبول ایدب درویشك ینه دعاسن الوب کتدی
15 صکره اول درویش وفات ایدجك اورخان غازی اوزرنه تربه یاپب
یاننده بر تکیه و بر جامع دخی یابدی شمدیکی حالده انده بیش وقت
نماز ادا اولنب احیا اولنمشدر کیکلی بابا زاویه‌سی دیرلر

18 حکایت مرور سلیمان پاشا الی روم ایلی

روایت اولنرکه اورخان غازی صافی سیرت و کشاده دست

7 قروسن Vy : قروجه‌سنی Pb—FPaAM || 8 دخی FPaVy : — PbAM || 9 اولسون FPaAM : —PbVy || 12 دیدی FPaAM : —PbVy | پادشاهسن PaM : پادشاه FVy پادشاهم سنك A — Pb || 14 دیدی FPaAVy : —PbM | کتدی FPbPaMVy : + اندن A || 15 اول FPaAM : — PbVy || 16 دخی FPaAM : — PbVy || 17 نماز A : — FPbPaMVy || 18 حکایت ... ایلی FPaVy : فرستادن اورخان سلیمان پاشا را باسره‌کیجه از برای غزا وجهاد A حکایت سلیمان پاشا M حکایت Pb

başladı. Tiz Orhan'a haber virdiler kim, ol devriş gelüb bir kavak ağacın getürmüş, dike-yürür. Orhan dahi gelüb gördi-kim ağacı temâm dikmiş. Orhan Gazi dahi sormadın, devriş haber virdi-kim: "bu bizüm *teberrük*ümüz oldıkçadur ammâ, devrişlerüñ duası saña ve senüñ neslüñe makbüldür„ diyüb, hemân-dem duâ itdi ve turmayub yine dönüb gitdi. Ol kavak ağacınuñ şimdi dahi âsârı vardur. Saray kapısunuñ ic yanındadur. Gâyet *yoğun* ve büyük ağac olmuşdur. Padişahlar ol ağaca *timar* idüb daima kurusın giderürler. Soñra Orhan dahi ol devriş'üñ mekânına varub eytdi: "bu İne-Gõl'üñ yöresi dede senüñ olsun„ didi. Derviş, eytdi: "ey-han bu mülki ve malı Hudâ, ehline virür. Biz bunların ehli değilüz; mülki Hudâ sizüñ gibi Padişah'lara ve malı dahi muamele ehline virür„ didi. Orhan Gazi *ibrâm* idüb eytdi: "devriş, sözimi kabûl eyle„ didi. Derviş eytdi: "Padişahum, senüñ sözüñ sınmasun. Şol karşuda turan depecükden berü yirceğüz, dervişlerüñ havlısı olsun„ didi. Orhan Gazi kabul idüb, dervişüñ yine duasın alub gitdi. Soñra ol devriş vefât idicek, Orhan Gazi üzerine türbe yabub yanında bir tekke ve bir cami[c] dahi yabdı. Şimdiki halde anda biş vakıt namaz edâ olunub ihya olunmuşdur. Geyikli-Baba zayiyesi dirler.

Hikâyetü mürûrı Süleyman Paşa ilâ Rûm-İlî

Rivâyet olunur ki, Orhan Gazi *sâfî-siyret* ve *külşâde-dest*

و صاحب مروت و اهل شجاعت پادشاهدی جنك كوننده قضا
تیرندن و مرك شمشیرندن سبق آلوردی مؤمنلره رحمت كافرلره
زحمت ایدی و انك صیت و صداسی تمامت اونكورس ولایتنه
یتشمشدی دائم فكر و فراستی كفرهٔ قمع و مسلمین جمع ایتمكدی |
بركون خاطرنه خطور ایدب قلبنه بر سودا دشدیكم كم اولایدی اوته (55a)
یقایه كچب اسلام اورینایدی بو فكرده ایكن اتفاق بویك اوغلی سلیمان
پاشا چقاكلدی بو فكرنی اكا تقریر ایدب سلیمان پاشا ایتدی اكر بن
كمینه قولوكه بیوررسك الله تعالی عنایتیله و پیغامبر معجزاتیله و سنك
دولتكله كچین بن اول دیاردن ظلمت كفری كوترب نور اسلامیله منور
قلاین دیدی اورخان غازی بونك حسن رأینه و عقل و كیاستنه معتقد
اولمغین دستور ویرب عسكر جمع ایدب قرهسی ایلنه عزم اتدی قرهسی
ولایتی تیماری ایدی همان فتح اولندغی كبی اورخان غازی اكا ورمشدی

القصه چونكه سلیمان پاشا قرهسی ایلنه واردی بركون سیر ایدركن
ایدنجغك تماشالغنه وارب تماشا ایدب تفكر بحرینه غرق اولب اندیشه
دریاسنه طالب هیچ كمسیه سویلمدی اجهبك درلردی بر بهادر ار واریدی
ایتدی سلطانم بر فكركز وار اولمی تفكردهسز انجق دیدی سلیمان پاشا
ایتدی بو دریایی اوته كچمكه امكان اولمی دیو فكر ایدرین كچب تماشا ایدب
كافر طوعسه درین دیدی اجهبك و غازی فاضل | ایتدی اكر بیوررسك (55b)
بز اكیمز كچهلم سلیمان پاشا ایتدی نرهدن كچرسز ایتدلر خانم یر واردركه

6 اورینایدی *Vy* اورندیدی *M* اوزرندیدی *PaA* اظهار ایدهیدی *Pb—F* || 8 كمینه *Vy* : كمینیه *F* *PbPaAM—* || 9 كفری *FPaAM* : كفرنی *PbVy* || 14 ایدنجغك *Vy* : ایدنجغده *FPaAM* *Pb—* | تماشالغنه *Vy* : تماشالغه *FPaAM* تماشالقده *Pb*

ve sâhib-i *mürüvvet* ve ehl-i *şecâᶜat* Padişah'dı. Cenk gününde kazâ *tîr*inden ve *merk şimşîr*inden *sebak* alurdı. Müminlere rahmet, kâfirlere zahmet idi ve anuñ sıyt u sadâsı temâmet-i Oagürüs vilâyetine yitişmişdi. Dâim fikr ü firâseti kefereyi *kamᶜ* ve *müslimîn*i cemᶜ itmekdi. Bir gün hatırına *hutûr* idüb, kalbine bir sevdâ düşdi-kim, kim olaydı, öte yakaya geçüb, İslâma *urınaydı.* Bu fikirde iken, ittifak büyük oğlı Süleyman Paşa çıka-geldi. Bu fikrini aña *takrîr* idüb, Süleyman Paşa eytdi : "eğer ben *kemîne* kulıña buyurursan, Allâhü teâlâ ᶜinâyetiyle ve peygamber muᶜcizatiyle, ve senün devletüñle geçeyin. Ben ol diyardan *zulmet-i küfr*i götürüb nûr-ı islamile *münevver* kılayın„ didi. Orhan Gazi bunuñ hüsn-i reyine ve ᶜakl u *kiyâset*ine mu'tel ıd olmağın, *destur* virüb, asker cemᶜ idüb Karasi İli'ne azm itdi. Karasi vilâyeti timârı idi. Hemân feth olundığı gibi, Orhan Gazi aña virmişdi.

El-kıssa, çünki Süleyman Paşa Karesi İli'ne vardı. Bir gün seyr iderken. Aydıncık'uñ[1] temaşalığına varup temâşa idüb, tefekkür *bahr*ine gark olub endişe deryasına talup, hic kimseye söylemedi. Ece-Beğ dirlerdi, bir Bahadır er varidi. Eytdi: "Sultanum, bir fikriñüz var ola-mı? tefekkürdesiz ancak„, didi. Süleyman Paşa eytdi : "bu deryayı öte geçmeğe imkân ola-mı deyü fikr iderin. Geçüb temaşâ idüb, kâfir duymasa dirin„ didi. Ece-Beğ ve Gazi Fazıl eytdiler : "eğer buyurursañ, biz ikimüz geçelüm„. Süleyman Paşa eytdi : "nereden geçersiz?„. Eytdiler : "Hân'um, yir vardur ki,

[1] Edincik.

اوته یقایه یقیندر اندن کچرز دیدلر اندن سرب ویرانجه حصار درلردی
کوکرجنلکدن اشاغه جمبنی حصارنك مقابلسندەدر انده واردلر تیزجك
3 اجه بکله غازی فاضل انجدن بر صالدزب ازرنه بنب اول جمبنی حصارنك
کیجیله نواحیسنه چقدلر باغلرینك آراسنده بر کافر اله کرب صاله قویب
ینه بری یقایه کچب کافری سلیمان پاشایه کتردلر سلیمان پاشا بو کافری
6 خلعتلدی وچوق نسنه ویرب غنی قلب ایتدی سزك حصاره کیرمکه
بر وارمدر دیدی تا که کفار طویمدین حصارك ایچنه کیرەوز بو کافر
ایتدی کلك سزی بر وجهله ایلدەیکه بر کمسنك خبری اولمسون هماندم
9 بر قچ صاللر دخی بغلدلر سلیمان پاشا سکسن نفر غازی سچب شونلرك
کبی غازیلرکه اش باشه دوشجك دونب قچمیا بری الدوکیردە قلانی
دخی اولنجه چالشه اندن اول صاللره بنب کیجیله اوته یقایه کچب بو کافر
12 طغری بونلری جمبنی حصارنك بر ترس دوکجك یری واریدی انده
56a کتورب بو غازیلر سلیمان پاشایله الله تعالی‌یه | صغنب اول ترسلکدن
حصاره قویلدلر اول حینده کافرلرك اکثری طشره باغلرنده وخرمنلرنده
15 ایدی زیرا اول وقت باغ خرمن وقتیدی

القصه حصاری الدلر سنجاق وطبل خانه چقرب نوبت چالدلر اما
اول وقت سنجاق ونقاره یوغدی کندولر بزدن سنجاق ایدب ودیوانده بلك
18 یدکاری بقردن طاسلرك دبن دلب نقارەلر اتدلر اما کافرلرینی انجمیب بلکه
نجه احسان ایدب هربرنه نسنەلر آدادیلر اندن بر قاج بللوجه کافرلری اول

5 بو FPaAM : —PbVy || 9 نفر Vy : —FPbPaAM || 11 اولنجه PaAM : —Vy
FPb | اول PaAM : — FPbVy || 14 قویلدلر FAM : قویدلر PaVy —Pb || 15 زیرا
PaAM : — FPbVy

öte yakaya yakındur. Andan geçerüz„ didiler. Andan sürüb, Viranca-Hisar dirlerdi, Güğercinlik'[1] den aşağa Cimbeni[2] hisarı'nuñ *mukabele*sindedür. Anda vardılar. Tizcek, Ece-Beğ'le Gazi Fazıl ağacdan bir sal düzüb üzerine binüb ol Cimbeni hisarı'nuñ giceyle nevâhisine çıkdılar. Bağlarınuñ arasında bir kâfir ele girüb sala koyub yine beri yakaya geçüb kâfiri Süleyman Paşa'ya getürdiler. Süleyman Paşa bu kâfiri hilᶜatledi ve çok nesne virüb, *gani* kılub eytdi : "sizüñ hisarıñuza girmeğe yer var mıdur?„ didi : "lâ ki küffâr tuymadın, hisaruñ içine girevüz„. Bu kâfir eytdi : "gelüñ, sizi bir vechile iledeyüm-ki bir kimsenüñ haberi olmasun. Heman-dem bir kac sallar dahi bağladılar. Süleyman Paşa seksen nefer Gazi seçüb, şunlaruñ gibi gazileri ki, iş başa düşicek, dönüb kaçmıya. Biri öldüği yirde kalanı dahi ölünce çalışa. Andan ol sallara binüb, giceyile öte yakaya geçüb, bu kâfir toğrı bunları Cimbeni hisar'ınuñ bir *ters* dökecek yiri varidi. Anda götürüb, bu gaziler Süleyman Paşay'le Allâhü teâlâ'ya sığınub, ol terslükden hisara koyuldılar. Ol hînde kâfirlerüñ ekseri taşra bağlarında ve harmanlarında idi. Zira ol vakıt bağ, harman vaktıydı.

El-kıssa, hisarı aldılar. Sancak ve *tabl-hâne* çıkarub, nevbet çaldılar. Ammâ ol vakıt sancak ve *nakkare* yoğidi. Kendûler bezden sancak idüb ve dîvanda yemek yidükleri bakırdan taslaruñ dibin delüb nakkareler itdiler. Ammâ kâfirlerini incitmeyüb, belki nice ihsan idüb, her birine nesneler adadılar. Andan birkac bellûce kâfirleri ol

[1] Cüreci (?) [*Aşıkpaşazade*, neş. Giese, s. 44, Görece].
[2] Zimpé = Tzympé.

حصارك ليمانندە اولن كميلرە قويوب قرشودە اوترن عسكرە ايلتدلر ماحصل
اولكون اكى يوز نفردن زيادە آدم كچردلر اجە بك حصارك اتلرينە بنب
3 بولاير ياننده آقچه لماندە اولن كميلرى ياقوب ينه حصارە كلدى اما جمبننك
ليماننده اولن كميلرى حفظ اتدلر اول كميلرلە طورمدين آدم كچرديلر

القصه عسكرك اكثرنى يانلرنه كچرديلر كچن عسكر ايكى بيكدن زيادە
6 ايدى ناچار اولوب جمبنى حصارنك كافرلرى بو غازيلرلە متفق اولوب بلە يورديلر
بركيجه اياشلنيه ديرلردى برحصار دخى واريدى انيدخى حق تعالى فرصت
56b ويرب فتح اتدلر اهل اسلام النده اوته يقادە حصار | ايكى اولدى ديرلركه
9 فتح اولن ايكى حصار اودكوكلكه اكساميليه يدى بهرحال بو ايكى حصارى
بركتدلر وخيلى آدم دخى ايدنجقدن كميله كلدلر سليمان پاشا بويردى
بو حصارلردە اولن سپاهى كافرلرك اولرين قرسى ولايتنه كچردلر تاكه
12 بونلردن بر مضرت متوهم اولميه و اناطوليدن كوكلى اولان يكيتلر طورميب
كچردى بر كون كليبولينك كافرلرى جمع اولوب بونلرك اوزرنه كلمكه
قصد اتديلر بونلر كلمدين غازيلر قرشوليب محكم جنك اولوب ينه حق
15 تعالى فرصت ويرب كافرلرى صيوب حصارك قپوسن ياپدرديلر اندن
يعقوب أجيه غازى فاضلى يولداش قوشب بونلرى بر نچه غازيلرله كليبوليه
حواله قلوب كافرك حضورن كيدرب اسكلسنه آدم چيقرتمز اولديلر
18 بولايردە ساكن اولوب كليبولى اوجنى محكم بكلرلردى وبو فتحك تاريخى
هجرتك يدى يوز اللى سكزندە واقع اولدى

3-4 كميلرى ... اولن *FPbMVy* : *PaA*— || 7 اياشلنيه *FPbPaMVy* : اباشلينه *A* || 12 اولميه *FPaAM* : اولميا *Pb—Vy*

hisaruñ limanında olan gemilere koyub karşuda oturan askere iletdiler. Mâ-hasal, ol-gün iki yüz neferden ziyâde âdem geçürdiler. Ece-Beğ hisaruñ atlarına binüb, Bolayır yanında Akça-Liman'da olan gemileri yakub yine hisara geldi. Ammâ Cimbeni'nüñ limanında olan gemileri *hıfz* itdiler. Ol gemilerle turmadan, âdem geçürdiler.

El-kıssa, askerüñ ekserini yanlarına geçürdiler. Geçen asker iki biñden ziyade idi. Nâçâr olub, Cimbeni hisarının kâfirleri bu gazilerle müttefik olub, bile yürüdiler. Bir gice Ayaşilunye dirlerdi, bir hisar dahi varidi. Anı dahi Hak teâlâ fırsat virüb, feth itdiler. Ehl-i islâm elinde öte yakada hisar iki oldı. Dirler ki, feth olan iki hisar Odgüklük'le Eksamiliye[1]'ydi. Beher hal bu iki hisarı berkitdiler. Ve haylı âdem dahi Aydıncuk'dan gemiyle geldiler. Süleyman Paşa buyurdı, bu hisarlarda olan sipâhi kâfirlerüñ evlerin Karesi vilâyetine geçürdiler, tâ ki bunlardan bir mazarrat *mütevehhim* olınmıya. Ve Anatoli'den göñli olan yiğitleri turmayub geçürdi. Bir gün Geliboli'nuñ kâfirleri cem[c] olub bunlaruñ üzerine gelmeğe kasd itdiler. Bunlar gelmedin, gaziler karşulayub, muhkem cenk olub yine Hak teâlâ fırsat virüb kâfirleri sıyub hisaruñ kapusın yapdurdılar. Andan Ya[c]kub Ece'ye Gazi Fazıl'ı yoldaş koşub bunları bir nice gazilerle Geliboh'ye havâle kılub kâfirün huzûrın giderüb iskelesine âdem çıkartmaz oldılar. Bolayır'da sâkin olub Gelibolı ucını muhkem beklerlerdi. Ve bu fethün tarihi hicretüñ yidi yüz elli sekizinde[2] vaki[c] oldu.

[1] Ekzamil =Hexamil. Bu günkü adı: Ortaköy.
[2] M. 1357.

نظم

پاك دينده‌ى اورخان پاك اعتقاد   علم اهلى بولديلر اندن مراد

3 هر يكادن علم اهلى يندیلر   دين نه دورر شرعى تقدير اتديلر

كلدى قاتينه سنانكم اول فقير   اولمشيدى فقر النده اسير

ديركن كه الفقر كاد ان يكون   بخت اولدى اكا غناده رهنمون

6 علم آدينه اتدى آنى پاشا سنان   بولدى اندن مال جاه نام نان

بخششى واريدى ليكن خاتمى   كوششى واريدى لكن رستمى

اولو اوغليدى سليمان پاشا نام   انده ايدى شرط سرورلك تمام

9 هم شجاعت هم كرامت اهل اول   هم سياست هم رياست اهل اول

خوب اوصافيله اول معروف ايدى   شويله‌كيم الطافيله معروف ايدى

دائما ايدردى اول جهدوجهاد   كيم اولنجه دين يولنده ايده جهاد

12 فكره دوشدكده اول اصف راى ايدى   جنكه كردوكنده صف آرايدى

نه فضيلتدر غزا بيلور ادى   حق يولنده ترك جان قيلوردى

شيركيردى و هم شمشير زن   خصم بنديدى و هم لشكر شكن

15 وربدى اسرا كيچيه انى اورخان   كيم غزا ايده اوراده بر زمان

كيم يوريه لشكريله اول نامدار   مملكت فتح ايده و شهرو ديار

تا كه كافرده نه بولورسه يقه   خانمانلارين قمو اوده يقه

18 دعوتيله كلميانى اولدوره   لشكر اسلامى غالب اولدوره

تكرى امرى و اتاسى رايله   واردى كافر ايلنه لشكريله

دنجون اتدى اوراده چق غزا   اولدى غازى اولمغه آدى سزا

21 نيرايكم واردى غالب اولدى اول   چق ديارو شهرو قلعه آلدى اول

اول آراده اولقدر ايلدى جنك   كه اندن اوشانوردى مغربده فرنك

قنده‌كم اردى يسه اول نام دار   فتح ايدوب اللر الدى و ديار

24 هر مرادى كه استديسه بولدى اول   لاجرم بر اولو سلطان اولدى اول

قلعلر ويرديلر اكا مال باج   الدى كافر بكلرندن چق خراج

1-24 نظم . . . خراج : *A* — *FPbPaTVMVy*

Nazm :

Pâk dîndi Ô r h a n pâk itikad, İlm ehli buldılar andan murad.
Her yañadan ilm ehli yetdiler, Din nedürür, şer^ci takdîr itdiler.

Geldi ḳâtînâ S i n a n-kim ol faḳîr, Olmışîdî fakır êlindê esîr.
Dir iken «El-fakr-u kâd-e en yekûn» [1] *Baht* oldı' añâ *gınâ*dâ *reh-nümûn*

İlm adınâ itd'anı Pâşâ S i n â n Buldı andan mâl ü câh û nâm ü nan,
Bahşişî vârîdi lâkin H â t e m î, [2] Gûşişî varîdî lâkin R ü s t e m î [3].

Ulu oğlıydı S ü l e y m a n P â ş a nâm Anda îdî şart-ı *serverlik* temâm.
Hem şecâ'at, hem kerâmet ehli ol, Hem siyâset, hem riyâset ehli ol.

Hûb evsâf-île ol ma^crûf idi, Şöyle kim eltâf-ilê ma^crûf idi.
Dâyimâ îderdi ol, cehd-ü cihâd, Kim ölincê din yolınd' îdê cihâd.

Fikre düşdükdê ol *âsâf-rây* idi, Cenge girdüğinde *saff-ârây*-idi.
Nê fazîletdür gazâ bîlür idi, Hak yolındâ terk-i can kılur idi.

Şîr-gîr-îdî vü hem *şemşîr-zen*, *Hasm-bend*-îdî vü hem *leşker-şiken*.
Virb-id' esrê kîçey'ânı Ô r h a n, Kim gazâ îdê orâdâ bir zamân.

Kim yürîyê leşker-îl' ol nâmd-âr, Memleket feth îde vü şehr-ü diyâr.
Tâ ki kâfirde ne bûlursâ yıka, *Hânmân*lârın kamû ôdâ yaka.

Da^cvet-îlê gelmeyênî öldüre, Leşker-î islâmı galib oldura.
Tañrı emrî vü atâsı râyile, Vardı kâfir îline leşker bile.

Dîn-içun itdî orâdâ çok gazâ, Oldı gazî olmağâ âdı sezâ.
Nîreyê-kim vardı galib oldı ol, Çok diyâr û şehr ü kal'a aldı ol.

Ol arâdâ ol-kadar eylêdi ceng, K'andan ûşânurdı Magribdê Fireng.
Kande kim irdî-yisê ol nâm-dâr, Feth îdüb iller aldı vü diyâr.

Her murâdı k'istedîysê buldı ol, Lâ-cerem bir ûlu sultân oldı ol.
Kal^calar virdîler âñâ mâl ü bâc, Aldı kâfir beğlerinden çok harâc.

---

[1] كادالفقر ان يكون كفراً, *Hadîs:* Fakrın bir derecesi vardır ki, insanda akıl ve iz'an bırakmaz. İsyana sevkederek küfrü intaceder.

[2] Araplarca zenginliği ve eli açıklığı mesel olmuş bir insan.

[3] İran efsane kahramanlarından.

قنده کیم بولدی کلیسا یقدی اول — ناقوس زناری اوده یقدی اول
ییره صوقب ایلدی کفری نهان — لا اله الا الله قلدی عیان
3 چق کلیسا یقدی مسجد یپدی اول — ایکلك یوغیدی بیره طپدی اول
نیچه‌کز ایلدی انده اول قتال — نیچه کفر اهلنی اتدی پایمال
ویزه و میغلی قرا و ایسله — فتح اولدی اکا بوجی بیله
6 انده کافر لشکری اولدی زبون — رایت کفر انده دوشدی سرنکون
آز زماندن چونکه کچدی آی ییل — طلدی الله اکبریله شهر و ایل
عیسی طاپولدوغی یرده اول زمان — شمدی آ کیلن محمد در همان

9 حکایت

چونکه سلیمان پاشا روم ایلنه کچدی اول آتاسی اورخان غازیه خبر
57a کوندردیکم دولتلو سلطانمك همتیله روم ایلنی فتح اتمکه سبب اولندی |
12 کفارك غایتده زبونلغی واردر دیدی وبو طرفده فتح اولن حصارلرده
قومغه چوق آدم کرك لطف ایدب یارار یولداش کونده‌رەسز دیدی
اورخان غازی دخی بو سزی اشیدب فرحناك اولدی قرسی ولایتنده
15 کوچر عرب اولوردی کوچر اولرله کلمشلردی انده اولورلردی انلری
اورخان غازی سرب روم‌ایلنه کچردی بر زمان کلیبولی نواحیسنده ساکن
اولدلر اندن سلیمان پاشا دخی تکور طاغنه وارب بولدوغی حصارلری
18 کمن مدارا ایله و کیمن یغما ایله فتح ایدب کوکلك حصارنی اوج
ایدندی اندن خیره‌بولی ولایتنه یوردیلر یوماً فیوماً طورمدین فتح اجنده

1-8 قنده‌کیم . . . همان *A* :—*FPbPaTVMVy* || 17 اندن *PbM* :—*FPaAVy* || 19 فتح اجنده *M* :—*FPbPaAVy*

Kande kim buldı kilîsâ yıkdı ol, *Nâkus*-û *zünnârı* ôdâ yakdı ol.
Yîre sôkub, eyledî küfrî *nihân*, Lâ-ilâh illâ'llâhı kıldı *ᶜayan*.
Çok kilisâ yıkdı, mescid yapdı ol, Îkilik yôğ-îdi bîrê tapdı ol.
Nîce kez eylêdi andâ ol kıtâl, Nîce küfr ehlîni itdî pây-mâl.
Vîze vü Mîğalkarâ vü İpsala, Feth oldı aña Buci (?) bile.
Anda kâfir leşkerî oldı zebûn, *Râyet-î* küfr anda düşdî ser-nügûn.
Az zamandan çünki geçdî ay u yıl, Toldı *Allâh ekber* île şehr ü il.
İ s i tâpuldûğı yirdê ol zamân, Şimdi ânılan M u h a m m e d'dür hemân

Hikâyet

Çünki S ü l e y m a n P a ş a Rum-İli'ne geçti, evvel atası O r h a n G a z i 'ye haber gönderdi kim "*devletlû* Sultanımun himmetiyle Rum-İli'ni feth itmeğe sebeb olundı. Küffârun gâyetde zebunluğı vardur„ didi. "Ve bu tarafda feth olan hisarlarda komağa çok âdem gerek. Lûtf idüb yarar yoldaş gönderesiz„ didi. O r h a n G a z i dahi bu sözi işidüb ferahnâk oldı. Karasi vilâyetinde göçer ᶜarab olurdı. Göçer evlerle gelmişlerdi. Anda olurlardı. Anları O r h a n G a z i sürüb, Rum-İli'ne geçürdi. Bir zaman Gelibolı nevâhisinde sâkin oldılar. Andan S ü l e y m a n P a ş a dahi Tekvur tağı'na varub bul-duğı hisarları kimin müdârâ ile ve kimin yağma ile feth idüb Köklük hisarını uc idündi. Andan Hayre-Bolı vilâ-yetine yörüdiler. Yevmen fe-yevmen turmadın feth içinde

اولدلر و بو طرفدن قره‌سی ولایتنك خلقی دخی كلر اولدلر و كلنلر
یورد طوتب غزایه مشغول اولدلر و بالجمله اهل اسلام حق تعالی عنایتیله
3 شوكت طوتب هر نه طرفه اقدام ایدرلرسه كفار اوكلرنه طورمز
اولدی هو اعلم

حكایت فتح قوكرحصار

6 روایت اولنوركه بو قوكرحصارینك تكورنه قله قونیه دیرلردی
اول ملعون بهادردی ترك روم ایلنه كچدكدن صكره اول كافر هیچ آت
57b ارقاسندن انمدی بو طرفده‌كم | یعقوب أجه كلیبولیَ حصار ایدب اكر-
9 دردی بو قله قونیه دیدكلری ملعون بونلره خیلی تشویش ویردی
غافلاً كاه كاه آدم دخی آلوردی بر كون بونی سلیمان پاشا برقاچ
مارتلوسلره جستلدب حصاردن چقب كلیبولی دائره‌سندن آدم المغه
12 قصد ایدنجه سلیمان پاشایه خبر ویردیلر اول دخی غازیلره تنبیه ایدب
حصاری كلوب قوشتدلر تاكه كافر ینه دونب حصارینه كیججق كافری
آولیلر و برنچه یرده پوسو دخی قودلر واردی بو كافر ینه تركدن
15 آدم آلوب كیرو دندكم حصارنه كیره غازی فاضل بو كافر ادم الدوغن
طویب قوار كبی اولب بو كافرك آردنه دشدی كافر دخی چیرق كلدیكم
حصارنه كیره بوغازی اله ویرب بلسنجه اولان كافرلری قرب تكوری
18 طوتب حصارنه قرشو كتردلر حصارده خود تكورك كمسه‌سی یوغیمش
همان تكورك باشن كسدیلر حصار خلقی امان دیلیب قلعهٔ سلیمان پاشایه

1 اولدلر *M* :— *FPbPaAVy* || 4 هو اعلم *Vy* :— *FPbPaAM* || 5 فتح *FPaAM* :+ *PbVy* || 9 ملعون *PbVy* : + خیلی *FPaAM* || 19 همان *FPaAM*: — *PbVy*

oldılar. Ve bu tarafdan Karasi vilâyetinüñ halkı dahi gelüb oldılar ve gelenler yurd tutub gazâya meşgul oldılar. Ve bi'l-cümle ehl-i islâm Hak teâlâ ᶜ*inâyet*iyle şevket tutub, her ne tarafa ikdam iderlerse, küffâr öñlerine turamaz oldı, hüve aᶜlem

Hikâyet-i feth-i Koñur-Hisar

Rivayet olunur ki, bu Koñur-Hisar'ınuñ tekvurı'na K a l a - K o n y a dirlerdi. Ol melᶜun bahadırdı. Türk, Rum-İli'ne geçdükten sonra ol kâfir hiç at arkasından inmedi. Bu tarafda kim Y a ᶜk u b Ece, Geliboli'yı hisar idüb *eğridürd*i. Bu K a l e - K o n y e didükleri melᶜun bunlara haylı teşviş virürdi. Gâfilen, gâh gâh âdem dahi alurdı. Bir gün bunı S ü l e y m a n P a ş a bir kaç martoloslara *custe*ledüb hisardan çıkub Gelibolı dâiresinden âdem almağa kasd idince S ü l e y m a n P a ş a 'ya haber virdiler. Ol dahi gazilere tenbih idüb hisarı gelüb kuşatdılar, tâki kâfir yine dönüb hisarına kaçıcak, kâfiri avlayalar ve bir nice yirde pusu dahi kodılar. Vardı, bu kâfir yine Türk'den âdem alub girü döndi-kim hisarına gire. G a z i F a z ı l bu kâfir âdem alduğın tuyub kovar gibi olub, bu kâfirüñ ardına düşdi. Kâfir dahi kaçarak geldi-kim hisarına gire. Boğazı ele virüb bilesince olan kâfirleri kırub tekvuru tutub hisarına karşu getürdiler. Hisarda hod tekvur'uñ kimsesi yoğimiş, heman tekvur'uñ başın kesdiler. Hisar halkı aman dileyüb kalᵓayı S ü l e y m a n P a ş a 'ya

ویردلر پادشاه ایچون برز اسباب آلوب قلانن غازیلره قسمت اتدلر و
حصارده ایل بکی قودلر و دیرلرکه کلیبولی تکوری کوردکم هر طرفی ترك
58a3 آلدی کندو دخی قلعه وردی | اما ظاهر بودرکه بعض ثقاتدن منقول
اولن اوزرنه کلیبولی قلعه‌سنی سلیمان پاشا المدین وفات اتدی اما أجه
اواسنی غازیلر دخی طوتمشدی و بالجمله مذکوراتك فتحی تمام بر ییلده اولدی
6 و یعقوب أجیه اول ولایتی تیمار ویردی اول یرلره شمدی أجه اواسی
دیدکلرنه سبب بودر و اول ولایت تمام مسلمانلق اولدی و غازی فاضله
دخی تیمارانده ویردیلر شمدیکی حینده غازی فاضل أجه اواسنك بری
9 اوجنده یاتر مزاری معلومدر و یعقوب أجه‌نك دخی مزاری انده‌در

وفات سلیمان پاشا و اورخان غازی

رحمهماالله

12 روایت ایدرلرکه چونکه قوکرحصاری حاجی ایل بکیه ویرب غازی
اوره‌نزی اکا یرار یولداش اتدلر ولایت دیمه‌توقه‌یی وغیری ولایتلری
چالب چارپمغه قودلر بونلر اول ولایتلری اورب ینه قوکر حصاری نواحیسنه
15 کلورلردی و سلیمان پاشا دخی خیره‌بولی وچورلی ولایتنی قابوب قزب ینه
کلیبولیه کلردی و بو اول سلیمان پاشادرکه بروساده قلعه ایچنده قپلوجه
58b قپوسنه یقین یرده مسجد وبولایرده برعمارت یاپمشدر صاحب‌الخیر | والحسناتدی
18 دنیا سور کمسه دکلدی اتفاق برکون بولایر برله سیدی قواغی اراسنده
برقازه طوغان اتب کندی آردنجه سکردب کیدرکن آت کندویله بیله

1 قلانن *PbVy* : قلان غنایمی *FPaAM* || 7 دیدکلرینه . . . بودر *PaAVy* درلر *Pb—FM* || 10 - 11 غازی . . . الله *Vy* :— *FPbPa AM* || 13 اتدلر *Vy* : دیو قوشدیلر *FPbPaAM* | ولایتلری *FPaVy* : اطرافلری *Pb—AM*

virdiler. Padişah içün biraz esbâb alub, kalanın gazilere kısmet itdiler ve hisarda İlbeği'yi [1] kodılar. Ve dirler ki Gelibolı tekvur'ı gördi-kim her tarafı Türk aldı, kendü dahi kal'ayı virdi. Ammâ zâhir budur ki bâzı sikâtdan menkul olan üzerine Gelibolı kal^c^asını Süleyman Paşa almadın, vefât itdi. Ammâ Ece-Ovası'nı gaziler dahi tutmuşdı. Ve bi'l-cümle mezkûratuñ fethi tamâm bir yılda oldı ve Ya^c^kub Ece'ye ol vilâyeti timar virdi. Ol yirlere Ece-Ovası didüklerine sebeb budur ve ol vilâyet temâm müslimanluk oldı. Ve Gazi Fazıl'a dahi timar anda virdiler. Şimdiki hînde Gazi Fazıl, Ece-Ovası'nuñ beri ucında yatur. Mezarı ma'lumdur. Ve Ya^c^kub Ece'nüñ dahi mezarı andadur.

Vefât-ı Süleyman Paşa ve Orhan Gazi

rahimehüma'llâh

Rivâyet iderler ki, çünki Koñur-Hisarı Hacı İl-beği'ye virüb Gazi Evrenoz'ı aña yarar yoldaş itdiler. Vilâyet-i Dimetoka'yı ve gayri vilâyetleri çalub çarpmağa kodılar. Bunlar ol vilâyetleri urub, yine Koñur-Hisarı nevâhisine gelürlerdi. Ve Süleyman Paşa dahi Hayre-Bolı ve Çorlı vilâyetini kapub kazub yine Gelibolı'ya gelürdi. Ve bu ol Süleyman Paşa'dur ki Bursa'da kal^c^a içinde Kaplıca-Kapusı'na yakın yirde mescid ve Bolayır'da bir ^c^imaret yapmışdur. *Sahib ül-hayr ve'l-hasenât*dı. Dünya-sever kimse değüldi. İttifak bir gün Bolayır birle Seydi-Kavağı arasında bir kaza toğan atub kendü ardınca seğirdüb giderken at kendüyle bile

[1] Hacı İlbeği.

يقلب قضا يتشوب الله رحمتنه قارشدی وبو واقعه‌نك تاريخی هجرتك يدی
يوز التمشنده واقع اولدی بعضلر قاتنده اورخان غازی دخی همان اول ايامده
3 وفات اتدی در اما اصح اولدركه اورخان غازی دخی همان اول تاريخده
وفات اتدی ليكن اوغلی سليمان پاشا اكی آی كندودن اوكدين وفات اتمشدر

اثار وخصلت اورخان غازی

6 رحمه الله

روايتدركه اورخان غازی اكی عمارت ياپدردی بری بروساده وبری
ازنيقده ومناستری بروساده بومدرسه اتدردی ودخی محبت اتدوكی درويشلره
9 زاويه‌لر ياپدردی نته‌كم كيكلی بابا اوزرنده ياپدردی اوصافن سابقا ذكر
اتدك وهر يرلری عمارت اتمك سوردی ايسوز يرلری معمور ايدب
مسلمانلری اورندوردی وبروساده ياپدردغی عمارت يری بر اسوز يريديكم
12 ايكندودن صكره آدم وارمغه وهم ايدردی زيرا كوك دره صوبی اول
59a ايامده بالق بازارنده اقردی اول سببدن دره‌یی اوته يقايه | چكمكه وهم
ايدرلردی صكره‌دن دره‌نك چايدن يكا طرفنه آت بازاری اوليجق حصاردن
15 يكا برز امين اولدی شمدی اول آت بازارنك يری سلطان خانی اولمشدر
اندنصكره اهل علمی و حفاظی سوردی حفاظه و اهل علمه علوفه‌ء
بو تعيين اتدی حتی قضاته دخی علوفه تعيين اتدی تاكم كمسدن نسنه الميالر
18 وبالجمله اورخان زماننده علما وفقرا مرفه‌الحال اولدلر حتی زكات ورەجك
كمسنه بولنمز اولدی انك زماننده ومولانا سنان عتبه‌ء اورخانه كلب اورخان

4 اتدی FPaAMVy : + رحمةالله عليه عمری سنه ۷۲۰ تمام مدت سلطنت سنه ۲٤ غازی مراد خان بروسه‌ده تخته چكوب جلوس ايتدی هجرتك ۷٦۰ سنه‌سنده واقع اولدی بونك زماننده علمادن داود قيصری و تاج دهرالدين و بال‌دن كيكلو بابا ، عاشق پاشا و قرجه احمد پاشا وامی اوران دعاسی مقبوللردندر Pb | 4 كندودن PaAM: —FPbVy | اوكدين PaPaAMVy : صكره F || 5 اثار FPaVy : — PbAM || 4-6 غازی رحمه‌الله : — FPbPaAM || 7 روايتدركه . . . اورخان FPaAMVy : — Pb || 8 بو PaAM : بر F— Vy || 11 اوروندوردی PaAM : اوزرنه دردی Vy اوزرنه سورردی F

yıkılub, kaza yitişüb Allâh rahmetine kavuşdı. Ve bu vakıᶜanuñ tarihi hicretüñ yidi yüz altmışında[1] vâki' oldı. Ba'zılar katında Orhan Gazi dahi heman ol *eyyâm*da vefât itdi dir, ammâ esahh oldur ki, Orhan Gazi dahi heman ol tarihde vefât itdi. Lâkin oğlı Süleyman Paşa iki ay kendüden *öñdin* vefât itmüşdür.

Âsâr ve haslet-i Orhan Gazi

Rahimehü'llâh

Rivâyetdür ki, Orhan Gazi iki ᶜimâret yapdurdı: biri Bursa'da ve biri İznık'da ve Manastrı Bursa'da, bu medrese itdürdi. Ve dahi muhabbet itdüği dervişlere zâviyeler yapdurdı. Nitekim Geyikli Baba üzerinde yapdurdı. Evsafın sabıkâ zikr itdük ve her yirleri ᶜimâret itmek severdi. *Issuz* yirleri ma'mur idüb, müslimanları urındurdı. Ve Bursa'da yapdurdığı ᶜimâret yiri bir ıssuz yiridi-kim, ikindüden sonra âdem varmağa *vehm* iderdi. Zira Gök-Dere suyı ol eyyâmda Balık-Pazarı'nda akardı. Ol sebebden dereyi öte yakaya geçmeğe vehm iderlerdi. Soñradan derenüñ çaydan yaña tarafına At-Pazarı olıcak, hisardan yaña biraz emîn oldı. Şimdi ol At-Pazarı'nuñ yiri Sultan-Han'ı olmuşdur. Andan-sonra ehl-i ilmi ve *huffâzı* severdi. Huffâza ve ehl-i ilme *ulûfe*yi bu taᶜyin itdi. Hattâ *kuzzât*a dahi ᶜulûfe taᶜyin itdi, tâ-kim kimseden nesne almayalar. Ve bi'l-cümle Orhan zamanında ᶜulemâ ve *fukarâ müreffeh ül-hâl* oldılar. Hattâ zekât virecek kimesne bulunmaz oldı. Anuñ zamanında ve Mevlânâ Sinan ᶜ*atebe*-i Orhan'a gelüb Orhan

[1] M. 1359.

غازی اکا شول قدر نسنه وردیکم سنان پاشا دیکله معروف اولدی
وتاج‌الدین کرد دخی انك زماننده ایدی اوتوز درت ییل پادشاه اولوب
سکسن یاشنده اخرتی اختیار ایدب خلد برینی همای روحی اشیان ایدندی

نظم :

تکریدن وعده ایروبن اورخان — اولدی بوندن خلد باغینه روان
دوتوبن اوتوز درت ییل تاج تخت — جنتك كلزارینه ایلتدی رخت
الدی انك یبرنی غازی مراد — کیم جهان دوغاجیدی اکا مراد
پادشاه کامل و داناییدی — صاحب تدبیر و اهل رآییدی
کوکل پست همتیدی بلند — نفعی جوغ یوغدی انده کزند
قیغوسی دخی اولسه اول شاداندی — خار اجنده کل کبی خندان ایدی
هرکه اکا ایرسه فقیر ویا غریب — نعمتندن بولور ادی جق نصیب
بونجه دشمنلره اولدی دستکیر — نچلاری اتدی یقسول کن امیر
نچلارك باشنی کوتوردی اول — یبرده ایکن کوکلره ییتردی اول
بی نوالقدن قیوبن چند اری — قاتنه کلدی خلیل چندری
بو قوسیلا که علمی آز ادی — هر هنرده عالم و ناساز ادی
غربت حالن و فقرنی بلدی اول — لطفله انی اهل منصب قلدی اول
عاقبت ملکه انی قلدی وزیر — نه وزارت که اولدی بر اولو امیر
شاه اولانك پس اشی بویله کرك — که اولمیه لوح کرمده ادی حك
پادشاهه شیله کرکدر نظر — کیم قتنده اولا برابر خاك زر
شاهده کارك که اولا یمن همای — کیم ملك اولا ایرورسه اکا کدای
چونکه اول غازی مراده ارد تخت — بولدی ارایش انکله تاج تخت
نذر اتدی کیم ایده دایم غزا — انی ایده کافره که اولدر سزا
واردی انده قوت تاب توان — نو جوان ادی و هم نو پهلوان
اول بهادرلقده کی معروفدی — هم غزایه همتی مصروف ایدی

1-3 غازی .. ایدندی *FPaAMVy* : —*Pb* || 4-24 نظم ... ایدی *A* : —*FPbPa TVMVy*

Gazi aña şol kadar nesne virdi-kim, Sinan Paşa dimekle ma^{c}ruf oldı. Ve Tac üd-Dîn Kürd dahi anuñ zamanında idi. Otuz dört yıl padişah olub seksen yaşında âhireti ihtiyâr idüb *huld-ı berîn*i *hümâ*-yı ruhı âşiyân idindi.

Nazm :

Tañrı'dan va^{c}dê irûben Ôrhan, Oldı bundan huld bağînâ revân.
Dûtuben ôtûz dört yıl tâc ü taht, Cennetüñ *gül-zâr*ınâ îletti *raht*.
aldı anuñ yîrinî Gazî Murâd, Kim cihan du^{c}âcı-yıydı'âñâ murâd.
Pâdişâh-ı *kâmil*-ü *dânâ*-yidi, Sâhib-î tedbîr ü ehl-î rây-idi.
Göñli *pest* ü himmetiyidi bülend, Nef^{c}i çôğ-û yôğ-idî andâ *gezend*.
Kaygusı dâh 'olsa Ol *şâdân*-idi, *hâr* içindê gül gibî *handân* idı.
Her k'anâ irsê fakîr ü yâ garîb, ni^{c}metinden bûlur îdî çok nasıb.
Bunca düşmanlâra oldı dest-gîr, Nîçelêrî itdi, yoksul-ken emir.
Nîçelêrüñ bâşını götürdü ol, Yirde îken göklerê yiytürdi ol.
*Bî-nevâ*lıkdan koyûben çend eri, Katınâ geldi Halîl-î Çenderı.
Bû kamûsıyla ki ^{c}ilmî âz idi, Her hünerdê ^{c}âlimü *nâ-sâz* idı.
Gurbet-î hâlin ü fakrın bildi Ol, Lütf-il'ânı ehl-i mansıb kıldı Ol.
^{c}Âkıbet mülkê anı kıldı vezîr, Ne vizâret k'oldu bir ûlu emir.
Şâh olanuñ pes işî böylê gerek, K'olmayâ *levh-î keremdê* âdı *hak*.
Pâdşâhâ şöyle gêrekdür nazar, Kim katınd'ôla berâber hâk ü zer.
Şahda gerek k' ola *yümn-î hümây*, Kim melik ôla irürs'âñâ *geday*.
Çünki ol Gazî Murâd'â irdi taht, Buldı ârâyiş anuñla tâc ü taht.
Nezr itdî kim idê dâyim gazâ, Ânı îdê kâfirê k'oldur *sezâ*.
Vardı andâ kuvvet ü tâb ü tüvân, nev-cüvân îdî vü hem nev-pehlivan.
Ol bahâdırlıkda kî ma^{c}rûf idi, Hem gazâyâ himmetî *mavsûf* idi.

اولدیلر یاغی اکا قرداشلری	قاموئك بتدی النده ایشلری
قیلجندن اولدیلر جمله تباه	اولمشیدی اکا حق لطفی پناه
اول اولیدی که رومه صندی ال	قیصره ایدردی جق درلو ذلل
الدی انکوریهیی اول حربله	طتدی سلطان یوکنی اول ضربله

3

جلوس غازی مرآد خان

6

رحمه الله

روایت ایدرلرکه چونکه سلطان غازی هجرتك یدی یوز التمشنده
سریر سلطنته اوترب قرسی النه تمام مستولی اولدی خیرالدین پاشا اول
9 وقت بروسایه قاضی ایدی آنی قاضی عسکر ایدندی لشکر جمع ایدب
59b دیلدیکم روم ایلنه کچب غزالر ایده بو اطرافك ملوکی بروسایه | قصد
اتدلر سلطان مراد غازی انی اشدب علمایی جمع ایدب استفتا ایدب
12 ایتدی اشبو لشکری کافر نیتنه جمع ایدب متوجه اولدمکم کلیبولیدن
کچوب کفاره غزا ایدم بو طرفدن ملوك ظلمه مسلمین اوزرنه قصد
اتدلر کفار نیتنه جمع اولن لشکرله بونلرك محاربهسی جائز اولب غزا
15 نیتن تأخیر ایتمك روا اولورمی دیدی علما ایتدلر کفاره غزا نفیر عام
اولمسه فرض کفایهدر اما مؤمنلردن مظالمی دفع ایتمك فرض عیندر
دیدلر پس سلطان مرآد غازی دخی غزایی تأخیر ایدب دونب سرحد
18 رومه قلعهٔ سلاسله کلدیکه شمدی اکا انکوری دینلور اول دیارك
مفسدلرین قمع اتدی دیرلرکه اول وقت قلعهٔ انکوریه اخیلر النده ایدی

1-3 اولدیلر . . . ضربله : *A* —: *FPbPaTVMVy* || 18 انکوری *Vy* : انقره *FPbPaAM*

Oldılar yâğı aña kardaşları,
Kamunuñ bitdî elindê işleri.
Kılıcından oldılar cümlê *tebâh*
Olmış-îdî âña Hak lütfî penâh.
Evvel oliydi ki Rum'â sundı el,
Kaysar'â eydürdi çok dürlü zelel.
Aldı Engûriyye'yî ol harb-ile
Tutdı Sultan-yükini [1] Ol *darb*-ile.

Cülûs-ı Gazi Murad Han

Rahimehü'llâh

Rivâyet iderler ki, çünki Sultan Gazi hicretüñ yidi yüz altmışında [1] *serîr*-i saltanata oturub, Karasi iline temâm müstevlî oldı, Hayr üd-Dîn Paşa ol vakıt Bursa'ya Kadı idi, anı Kadı-ı ᶜAsker (kazasker) idindi. Leşker cemᶜ idüb, diledi-kim Rûm-İli'ne geçüb gazalar ide. Bu etrafıñ mülûki Bursaya kasd itdiler. Sultan Murad Gazi anı işidüb ᶜulemâyı cemᶜ idüb *istiftâ* idüb, eytdi : "iş-bu leşkeri kâfir niyyetine cemᶜ idüb müteveccih oldum-kim, Gelibolı'dan geçüb küffâr'a gaza idem. Bu tarafdan mülûk-i zaleme, *müslimîn* üzere kasd itdiler. Küffâr niyyetine cemᶜ olan leşkerle bunlaruñ muharebesi caiz olub, gazâ niyyetin *tehîr* itmek revâ olur mı? „ didi. Ulemâ eytdiler: "küffâra gazâ *nefîr-i ᶜâm* olmasa, *farz-ı kifâye*dür . Ammâ müminlerden mezâlimi defᶜ itmek *farz-ı ᶜayn*dur„ didiler Pes Sultan Murad Gazi dahi gazâyı tehîr idüb, dönüb, *serhadd*-i Rûma, Kalᶜa-i Selâsil'e geldi-ki şimdi aña Engüri dinilür. Ol diyâruñ müfsidlerin kamᶜ itdi. Dirler ki ol vakit kalᶜa-i Engüriyye *Ahi*ler elinde idi.

[1] Sultan Öyüğü.

سلطان مرآد غازی یقین کلیجك آخیلر استقبال ایدب قلعهٔ تسلیم اتدلر
چونکه سلطان مراد غازی شهره کیردی اوزرنه اقچه‌لر نثار اتدلر
3 قوللر اول اقچهٔ یغمالشدلر سلطان مراد غازی النه چوماغن آلوب ایتدی
بره هی دولتسزلر هیچ اقچه‌جك کوردوکوکز یوقمدرکه بویله قریلشورسز
60a دیدی وبالجمله اول دیارك اشن | تمام ایدب سلطان ایوکنه کلوب اطرافی
6 فتح ایدب مفسدلرینی اطاعتنده قلوب ینه بروسایه کلوب هجرتك یدی
یوز التمش ایکیسنده لالا شاهنی بله آلوب روم ایلنه کچب کلیبولیٔ فتح
ایدب اندن طغری بنطوز حصارنه کلب کافرلری جنك اتمیب همان
9 حصاری تسلیم اتدلر مراد غازی دخی کافرلرنی ینه مکانلرنده مقرر
قلدی و دیرلرکه کلیبولیٔ سلیمان پاشا فتح ایتدی اما اصح روایت
بودرکه سلطان مراد فتح ایتدی اندن چورلی حصارنه وارب
12 کافرلری خیلی جنك اتدی آخر تکورنك کوزنه اوق طوقنب زبون
اولدلر غازیلر دخی دفع حصاره قویلدیلر مبالغه دوکلقلر اولدی حصاری
دخی یقدلر اندن حسنی حصارنه واردیلر آنك تکوری سلطان مراد
15 غازیه قرشو وارب پیشکشلر چکدی مراد خان غازی دخی جمیعین
غازیلره قسمت اتدی اندن کوچب برغوزه واردلر کافرلری حصاری قویب
قچمشلر غازیلر دخی حصاری یقوب یقب اوده اورب یره برابر اتدیلر

18 حکایت

روایت ایدرلرکه حاجی ایلبکی مریج کنارنده بر کوچجك برغوز چوق آلوب

4 بره FPaAM: —PbVy || 7 لالا Vy : لالاسی FPbPaAM || 8 بنطوز FMVy : بنظور A
پنطوز Pa بنطوت Pb

Sultan Murad Gazi yakın gelicek, Ahiler istikbâl idüb, kalᶜayı teslîm itdiler. Çünki Sultan Murad Gazi şehre girdi, üzerine akçalar *nisâr* itdiler. Kullar ol akçayı yağmalaşdılar. Sultan Murad Gazi eline çomağın alub, eytdi: "bire hey devletsizler, hiç akçacük gördüğünüz yok mıdur ki, böyle kırılışursuz?" didi. Ve bi'l-cümle, ol diyâruñ işin temâm idüb, Sultan-Öyüği'ne gelüb, etrafı feth idüb müfsidlerini ita atında kılub, yine Bursa'ya gelüb, hicretüñ yidi yüz altmış ikisinde[1] Lala Şâhin'i bile alub Rum-İli'ne geçüb Geliboli'yı feth idüb, andan toğrı Bentuz hisarına gelüb kâfirleri cenk itmeyüb, heman hisarı teslîm itdiler. Murad Gazi dahi kâfirlerin yine mekânlarında mukarrer kıldı. Ve dirler ki, Geliboli'yı Süleyman Paşa feth itdi. Ammâ asahh rivâyet budur ki, Sultan Murad feth itdi. Andan Çorlı hisarına varub kâfirleri haylı cenk itdi. Âhir, Tekvur'ınuñ gözine ok tokınub, zebun oldılar. Gaziler dahi *defᶜî* hisara koyuldılar. Mübalağa *doyumluk*lar oldı. Hisarı dahi yıkdılar. Andan Hisini[2] hisarına vardılar. Anuñ tekvuri Sultan Murad Gazi'ye karşu varub pîş-keşler çekdi. Murad Han Gazi dahi cemᶜin gazilere kısmet itdi. Andan göçüb Bergoz'a vardılar. Kâfirleri hisarı koyub, kaçmışlar. Gaziler dahi hisarı yakub yıkıb oda urub yire beraber itdiler.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, Hacı İl-Beği Meriç kenarında bir küçicük bergosçuk alub,

[1] M. 1360—1361.

[2] a) *Âşıkpaşazâde* (Nşr. Giese) s. 41: Misini, b) *Âşıkpaşazâde*, (Nşr. İstanbul) s. 52: Silivri

کوندز حصاره کیرب یاتردی و کیجه صباح اولنجه اول اطرافك
60b کافرلرنی راحت اتمزدی انجدردی | مکر بر کیجه دیمتوقه تکوری
3 حصارندن چقمشکه غافلکن حاجی ایلبکی قروایا حاجی ایلبکی خود
تکورك بو فاسد فعلن طویب قنده ایدوکین جاسوسلتمش تکوری مغرور
ایدب بوغزین آلدی چونکه کافری طوتدی همان حصاره یوردی حصار
6 خلقی تکور طوتلدوغن بلب امان دیلیب معاهده اتدلرکی کمسنهٔ الدرمیب
اوغلیله قزیله و جمیع مالیله واسبابیله صالی‌ویره‌لر هرنه یره دلرلرسه کیده‌لر
بو معاهده اوزرنه حصاری ویرب کندولر چقب کیدب وهم تکوری
9 دخی آزاد اتدلر دیمه‌توقه بو طریقله فتح اولندی وبوطرفده غازی اورنز
دخی کشن حصارنی المشدی وایصالایی دوکوب یورردی

حکایت فتح ادرنه

12 روایت اولنرکه چونکه مراد خان غازی برغوزدن اسکیه کلدی
اسکنك دخی حصارنی بوش بولوب یقدلر وبو قلعنك کافرلری ادرنیه
جمع اولدلر مراد خان غازی شاهین لالایه عسکر قوشب ادرنیه کوندردی
15 هماندم شاهین لالأ کافرلر مبالغه عسکرله قرشولدلر غازیلرله بولشوب
عظیم جنك اتدیلر حق تبارك وتعالی غازیلره فرصت ویرب کافری منهزم
61a قلدیلر | قاچب ادرنیه کیردیلر مراد خان غازیه دخی بر نچه کفاردن باش
18 کوندردیلر پس حاجی ایل بکی واورنز مراد خان غازنك اوکنه دوشب
ادرنیه کتردیلر اول حینده مریج غایتده طاشمشدی ادرنه تکوری

12 ادرنه FPbPaMVy : + فی‌ید سلطان مراد خان A

gündüz hisara girüb yaturdı ve gice sabah olunca, ol etrâfuñ kâfirlerini rahat itmezdi, incidürdi. Meğer bir gice Dimetoka tekvur'ı hisarından çıkmış ki, gafilken Hacı İl-Beği *karvaya,* Hacı İl-Beği hod tekvur'uñ bu *fâsid* fi'lin tuyub kanda idüğin casuslatmış, tekvur'ı *mağrur* idüb boğazın aldı. Çünki kâfiri tutdı, heman hisar'a yürüdi. Hisar halkı tekvur tutulduğın bilüb aman dileyüb, mu^câhede itdiler ki, kimesneyi öldürmeyüb oğlıyle kızıyle ve cemi^c maliyle ve esbâbiyle salı-vireler. Her ne yire dilerse gideler. Bu mu^cahede üzerine hisarı virüb, kendüler çıkub, gidüb ve hem tekvur'ı dahi azad itdiler. Dimetoka bu tarikle feth olındı. Ve bu tarafda Gazi Evrenoz dahi Keşan hisarını almışdı ve İpsala'yı döğüb yürürdi.

Hikâyet-i feth-i Edirne

Rivayet olunur ki, çünki Murad Han Gazi Bergoz'dan Eski'ye geldi, Eski'nüñ dahi hisarını boş bulub yıkdılar. Ve bu kal^canuñ kâfirleri Edirne'ye cem^c oldılar. Murad Han Gazi, Şahin Lala'ya asker koşub Edirne'ye gönderdi. Ilemandem Şahin Lala'yı kâfirler mübalağa askerle karşuladılar. Gazilerle buluşub, ^cazîm cenk itdiler. Hak tebâreke ve teâlâ gazilere fırsat virüb, kâfiri *münhezim* kıldılar. Kaçub Edirne'ye girdiler. Murad Han Gazi'ye dahi bir niçe küffârdan baş gönderdiler. Pes, Hacı İl-Beği ve Evrenoz, Murad Han Gazi'nüñ öñine düşüb, Edirne'ye getürdiler. Ol hînde Meriç gayetde taşmışdı. Edirne tekvur'ı

کیجیله بر قایغه بنوب کچوب انزه کتدی علی‌الصباح حالی طویدیلر شهرك
قپولرین اچوب مراد خان غازیه تسلیم اتدلر سلطان مراد خان غازی
3 النده بوفتح هجرتك یدی یز التمش ایکسنده واقع اولدی

حکایت

روایتدرکه چونکه مراد خان غازی ادرنه تختنه کچب اوتردی
6 لالاسی شاهنه زغره وفلبه طرفنه آقین ویردی واورنز غازی دخی ابصله
فتح ایدب بونلر یرلو یرنده اوج بکلری اولدلر بر کون قره رستم
دیرلردی قرامان ولایتندن بر دانشمند کلدی وبو اول قره رستمدرکه
9 زمانله کلیبولی اسکله‌سین طوتمشدر وبروساده تربه‌سی واردرکه مولانا
رستم تربه‌سی درلر وخیرالدین پاشا اول وقت قاضی عسکر ایدی قره رستم
ایتدی افندی بونجه سلطانلق مالی نچون ضایع ایدرسیز قاضی عسکر
12 ایتدی نجه مال ضایع اتدم دیدی قره رستم ایتدی اشبو غازیلرکه غزادن
61b اسیر چقررلر تنکری | بویرغیله بشده بری خونکارکدر دیدی قاضی‌عسکر
بونی سلطان مرآد غازیه بلدرب مراد خان غازی دخی ایتدی اکر
15 تنکری بویرغیسه شمدن کیرو الك دیدی پس قاضی‌عسکر قره رستمی
اوقیب کتردب ایتدی خونکار بیوردیکم تکری بویرغیسه الك دیدی
اندنصکره قره رستم کندو اوترب هر کلب بوغازی کچن اسیردن یکرم
18 بش اقچه الدی بو احداثی أول دانشمند قره‌مانلو قره رستم اتدی
اما بواقچهٔ اول وقت خمس دیو الورلردی شمدی خمسی اسیر الندغی یرده

3 اولدی FPaAMVy : + بر ییل ایچنده بر عالی جامع بنا ایدوب فقرایه صدقه ایتدیلر Pb || 7 اولدلر FPbPaMVy : + ابصلهٔ سلیمان پاشا فتح ایدوب ینه تکورینه ویروب خراجه کسمشدی سلیمان پاشا وفات ایدیجك خراجن ویرمیوب عاصی اولمشدی A || 9 که FPaAM : — PbVy || 10 تربه‌سی FPaAM : — PbVy || 12 دیدی FPaAM : — PbVy || 15 شمدن کیرو FPaMVy : — PbA || 18 أول FPbPaAM : + قره Vy | قره‌مانلو FPaVy : — PbAM

giceyle bir kayığa binüb, kaçub Enez'e gitdi. ᶜ*Ale's-sabah* hali tuydılar. Şehrüñ kapuların açub, Murad Han Gazi'ye teslim itdiler. Sultan Murad Han Gazi elinde bu fetih hicretüñ yidi yüz altmış ikisinde [1] vâkıᶜ oldı.

Hikâyet

Rivâyetdür ki, çünki Murad Han Gazi, Edirne tahtına geçüb oturdı. Lalası Şahin'e Zağra ve Filibe tarafına akın virdi. Ve Evrenoz Gazi dahi Ipsala'yı feth idüb, bunlar yirlü yirinde uc-beğleri oldılar. Bir gün Kara Rüstem dirlerdi, Karaman vilâyetinden bir *dânişmend* geldi. Ve bu ol Kara Rüstem'dür ki, zamanla Gelibolı iskelesin tutmuştur. Ve Bursa'da türbesi vardur ki, Mevlânâ Rüstem türbesi dirler. Ve Hayr üd-Din Paşa ol vakıt Kadı-ı asker idi. Kara Rüstem eytdi: "Efendi, bunca *sultanluk* malı niçün zâyiᶜ idersiz?„. Kadı-ı asker eytdi: "Nice mal zâyi itdüm?„ didi. Kara Rüstem eytdi: "iş-bu gaziler ki, gazâdan esir çıkarurlar, Tangrı buyruğıyle beşde biri hunkar'undur„ didi. Kadı-ı asker bunı Sultan Murad Gazi'ye bildirüb, Murad Han Gazi dahi eytdi: "Eğer Tangrı buyruğıyse şimden-girü aluñ„ didi. Pes Kadı-ı asker, Kara Rüstem'i okuyub getirdüb eytdi: "Hunkâr buyurdı-kim, Tangrı buyruğıyse aluñ„ didi. Andan-sonra Kara Rüstem kendü oturub, her gelüb boğazı geçen esirden yiğirmi beş akça aldı. Bu ihdası evvel dânişmend Karamanlû Kara Rüstem itdi. Amma bu akçayı ol vakıt hums deyü alurlardı. Şimdi humsı esir alunduğı yirde

[1] M. 1360 - 1361

الدقدن صکره ینه هر اسیردن کچت الچیسی دیو عالم بری آقچه آلورلر
واسکلده اسیر ایچون اقچه الدقلرن بلیجك اسکلیه اسیر کترمیب هر بری
برطرفده کیزلر اولدلر اندن صکره غازی اورنزه ولاله شاهنه اصمرلدیلرکه
آقندن چقان اسیردن بش باشده برین پادشاه ایچون الالر اکر اسیر
بش اولمزسه هر اسیردن یکرم بش اقچه الالر پس انلر دخی بو ترتیب
اوزرنه برر قاضی تعیین ایدب اقینجی قاضیلری دیو آد قویب بو طریق
ازره خیلی اوغلنلر جمع ایدب مراد خان غازیه کتردیلر چندرلو خیرالدین
پاشا ایتدی بونلری ترکه ویرهلم هم مسلمان اولسونلر هم ترکجه | اوکرنسونلر (62a)
صکره کتورهلم یکیچری اولسونلر دیدی پس ایله ایدب یوماً فیوما
یکیچری زیاده اولدی اوّل ترکه ویرب برنجه ییل قوللنر هم ترکی اوکرنب
هم مسلمان اولور اندن قپویه کتورب اق برك کیورب آدنی یکیچری
قودلر پس یکیچری و صولقلر مراد خان زماننده احداث اولدی وصولقلر
دخی دکاك بورکلر کیوب و طوغلر صوقنوب اوق و یایله خونکارك
اوکنجه یوررلردی

حکایت

روایت ایدرلرکه سلطان مراد غازی بر زمان ادرنده اوترب اندن
بروسایه متوجه اولب اوّل لالا شاهنه روم ایلنك بکلر بکلکن ویرب
اورنزه اوجلرك بکلکن ویردی اول وقت حاجی ایلبکی دخی الله امرنه
واردی اندن مراد خان غازی دولتله کلیبولیه کلیجك خیرالدین پاشا

7 چندرلو *A* : *FPbPaMVy* || 12-13 وصولقلر . . . یورورلردی *A* : — *FPbPaMVy* || 18 حاجی *M* : — *FPbPaAVy* | دخی *FPaAM* : — *PbVy*

aldukdan soñra yine her esirden geçit akçası deyü *âlem-beri* akça alurlar ve iskelede esir içün akça aldukların bilicek iskeleye esir getirmeyüb her biri bir tarafda gizler oldılar. Andan soñra Gazi Evrenoz'a ve Lala Şahin'e ısmarladılar ki, akından çıkan esirden biş başda birin, Padişah içün alalar. Eğer esir biş olmazsa, her esirden yiğirmi biş akça alalar. Pes anlar dahi bu tertib üzerine birer kadı tayin idüb, akıncı kadıları deyü ad koyub bu tarîk üzre hayli oğlanlar cemi idüb Murad Han Gazi'ye getürdiler. Çandarlu Hayr-üd-Dîn Paşa eytdi:„ bunları Türke virelüm. Hem müslüman olsunlar, hem Türkçe öğrensünler. Sonra getürelüm, Yiñiçeri olsunlar„ didi. Pes öyle idüb, yevmen feyevmen yiñiçeri ziyade oldı. Evvel Türke virüb bir nice yıl kullanur, hem türkî öğrenüb, hem müslüman olur. Andan kapuya getürüb ak-börk giyürüb adını yiñiçeri kodılar. Pes yiñiçeri ve *solak*lar Murad Han zamanında ihdas oldı. Ve solaklar dahi *dikâk* börkler giyüb ve tuğlar sokınub ok ve yayla hunkâruñ öñince yürürlerdi.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, Sultan Murad Gazi bir zaman Edirne'de oturub, andan Bursa'ya *müteveccih* olub, evvel Lala Şahin'e Rum-ili'nün *beğler-beği*'liğin virüb, Evrenoz'a uclaruñ beğliğin virdi. Ol vakıt Hacı İl-Beği dahi Allah emrine vardı. Andan Murad Han Gazi devletle Geliboli'ya gelicek, Hayr-üd-Dîn Paşa

قاضیعسکرلکدن عزل اولب وزیر اولدی کلیبولیَ کچب بغا طرفنه
کلیجك مراد خان غازی ایتدی حق تعالی کمال کرمندن اومیددرکه
3 بو حصاری دخی بزه ویره دیدی اندن بروسایه کلب اول قشی بروساده
قشلدی لالا شاهین اول قیش زغره ایلنی واسکیء فتح اتدی وبو طرفده
اورنز دخی کوملجنهَ فتح اتدی

6 حکایت فتح بغا

روایت اولنرکه برکون مراد خان غازیه خبر کلدیکم سرف کافرلری
62b جمع اولب ادرنیه کلمك استرلرمش مراد خان غازی دخی | فی‌الحال عسکر
9 جمع ایدب بغا طرفنه یوردی بغا طرفنه کلیجك مراد خان غازی ایتدی
هی غازیلر همت ایدککه اشبو کل طورن کافری الله ویررسه چق شوره‌دن
قمع ایدب صیب اندن کیده‌لم وامیددرکه کافر دخی ادرنیه کلمدین فتح
12 ایده‌وز دیدی پس بیوردی کلیبولیده وآیدنجقده نه قدر کمی واریسه
طوندب بغایه یوردیلر مراد خان غازی دخی بغا حصارنی یغما دیو چاغردب
قرودن یوردی همان هجوم ایدب طرفةالعین ایچنده حصاری فتح ایدب
15 خوریادنی قرب عورتن اوغلانن اسیر اتدلر غازیلر غنیمته مستغرق اولدلر
اندن حصارك مصالحنی کورب کلیسالری مسجد اتدلر وخالی قلان
اولرن مسلمانلر مسکن ایدندلر وایچلرنه کیرب راحت اولدلر وبو فتحك
18 تاریخی هجرتك یدی یوز التمش التسنده واقع اولدی وبو حصاره کیرن
مسلمانلر خیلی زمان طورب زنده‌کانی اتدیلر برکیجه ناکاه کافرلر بغایی

4-5 وبو . . . فتح اتدی FAMVy : — Pa | 5 اتدی FPaAMVy : + هجرتك ٧٦٣ سنه‌سنده Pb || 10 کای‌طوردن FAM کایوردین PaVy : — Pb || 18 یدی . . . التسنده FPaAMVy : 763 سنه‌سنده Pb || Kenarda başka yazı ile اتفاقا اول ایام میمنت انجامده استانبول تکوری یلاق اووا ساحلنی غارت ایچون وممالك اسلامیه‌یه خسارت ایچون بر قچ کشتی ایله عسکر ارسالنه جسارت ایتمش عون الهی سپاه اسلامك پناهی محافظهٔ حیصله‌تباهی اتمشدی Pa || Altda başka yazı ile فتح یانبولی و نهب اختمان و صماقو و کوستندیل Pa

kadı-ı askerlükden ᶜazl olub vezir oldı. Gelibolı'yı geçüb Biğa tarafına gelicek Murad Han Gazi eytdi: "Hak teâlâ kemal-i kereminden ümiddür ki, bu hisarı dahi bize vire„ didi. Andan Bursa'ya gelüb, ol kışı Bursa'da kışladı. Lala Şahin ol kış Zağra ilini ve Eski'yi feth itdi. Ve bu tarafdan Evrenoz dahi Gümülcine'yi feth itdi.

Hikâyet-i fetḥ-i Biga

Rivâyet olunur ki, bir gün Murad Han Gazi'ye haber geldi-kim Sırf kâfirleri cemᶜ olub, Edirne'ye gelmek isterlermiş. Murad Han Gazi dahi fi'l-hal asker cemᶜ idüb, Biga tarafına yürüdi. Biga tarafına gelicek, Murad Han Gazi eytdi: "hey gaziler, himmet idüñ-ki iş-bu geli-turan kâfiri Allâh virirse, çak şuradan *kam*ᶜ idüb, sıyub, andan gidelüm ve ümiddür ki, kâfir dahi Edirne'ye gelmedin, feth idevüz„ didi. Pes buyurdı Geliboli'da ve Aydıncık'da ne kadar gemi varise, tonadub, Biga'ya yürüdiler. Murad Han Gazi dahi Biga hisarını yağma diyü çağırdub, *kuru*dan yürüdi. Heman hücûm idüb, tarfet ül-ᶜayn içinde hisarı feth idüb, *horyad*ını kırub ᶜavretin oğlanın esir itdiler. Gaziler ganîmete *müstağrak* oldılar. Andan hisaruñ mesalihini görüb, kilisalarını mescid itdiler ve hâlî kalan evlerin müslimanlar mesken idindiler ve içlerine girüb rahat oldılar. Ve bu fethüñ tarihi hicretin yidi yüz altmış altısında [1] vâkiᶜ oldı. Ve bu hisara giren Müslimanlar hayli zaman turub, zindegânî itdiler. Bir gice *nâgâh* kâfirler Biga'yı

[1] M. 1364-1365.

اوغرلیب خیلی حادثه اتدلر آخر بغایی خراب ایدب شمدیکی بغایی آنك
یرنه معمور اتدلر

3 ## حکایت

روایتدرکه سرف کافرلری که جمع اولمشلردی سورب طوغری
63a ادرنیه یقین کلدلر شاهین لالا دخی حاضر اولن غازیلر کفاری| قرشولیب
6 اقشام قراکوسنده طبلباز ققب الله تعالی‌یه صغنب تکبیر کترب شاهین
لالا غازیلرله شاهین قرغیا کیرر کبی کافرك اوزرنه اوغرادی کافر قونب
اوطورردی هانکه طبلباز اوازن کافرلر اشتدی بری‌برنه طوقندی
9 آتلری اورکب کفار بری‌برنی قردی مریچ کنارنده ایدی کافرك
اکثری صویا دوکلدی قرلدی اولکافرلردن سهل کافر قورتلدی قلانی
هب قرلدی بعضینك آردنجه وآرب یولده قردلر شمدی اول یرك آدنه
12 سرف صندغی دیرلر چونکه حقك عونیله کفار هلاك اولب کتدی
بوطرفدن مراد خان غازی اشتدیکم کافر منهزم اولمش دولتله دونب ینه
بروسایه کلب اوغللرین سنت ایدب اندن یکی شهرده بر عمارت یاپوب بر
15 درویش که اکا پوستین پوش دیرلردی اکا دخی بر زاویه یاپی‌وردی و بلجکده
بر جمعه مسجدی یاپوب و کندویه بروسا حصارنده سرایده قپو دبنده بر
جامع یاپدی و قپلوجده دخی بر عمارت یاپوب اوزرنه مدرسه یاپدی

18 ## حکایت

روایت ایدرلرکه کرمیان اوغلی کوردیکه غایتده پیر اولدی اوغلی

6 طبلباز FPaA : طولباز Vy طولباز M || 12 صندغی FPbVy : + یر PaAM || 14 بر FPaAM : بو Vy — Pb || 15 که FPbPaAMVy : + ولیلردن ادی A || 16 مسجدی FPaAM : — PbVy | سرایده قپو دبنده Vy : سرای قپوسنده FPbPaAM || 17 یاپدی FPaAMVy : + هجرتك 763 سنه‌سنده واقع اولدی Pb || 18 حکایت FPaAMVy : + وصیت کرمیان Pb || 19 کوردیکه FPaMVy : کرمیان الته شاه ادی A

uğrılayub, haylı hâdise itdiler. Âhir, Biga'yı harâb idüb şimdiki Biga'yı anuñ yirine ma^cmur itdiler.

Hikâyet

Rivâyetdür ki, Sırf kâfirleri ki cem^c olmuşlardı, sürüb toğrı Edirne'ye yakın geldiler. Şahin Lala dahi hazır olan gazilerle küffârı karşulayub, akşam karañusında *tabl-baz* kakub, Allahü teâlâ'ya sığınub, tekbîr getürüb, Şahin Lala, gazilerle şahin kargaya girer gibi kâfirüñ üzerine uğradı. Kâfir konub oturrurdı. Heman-ki tabl-bâz avazın kâfirler işitdi, biribirine tokundı. Atları ürküb, küffâr biribirini kırdı. Meriç kenârunda idi. Kâfirüñ ekseri suya döküldi, kırıldı. Ol-kâfirlerden *sehl* kâfir kurtuldı. Kalanı heb kırıldı. Ba'zınuñ ardınca varub yolda kırdılar. Şimdi ol yirüñ adına Sırf-Sınduğı[1] dirler. Çünki hakkuñ ^c*avn*iyle küffâr helâk olub gitdi. Bu tarafdan Murad Han Gazi işitdi-kim, kâfir münhezim olmuş, devletle dönüb yine Bursa'ya gelüb oğulların *sünnet* idüb, andan Yini-Şehir'de bir ^cimâret yapub, bir derviş ki aña Pustîn-pûş dirlerdi, aña dahi bir zâviye yapı-virdi. Ve Bilecük'de bir cuma^c mescidi yapub ve kendüye Bursa hisarunda sarayda kapu dibinde bir cami^c yapdı. Ve Kapluca'da dahi bir ^cimâret yapub üzerine medrese yapdı.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, Germiyan-oğlı gördi-ki gâyetde pîr oldı, oğlu

[1] Sırp Sındığı, Edirne'nin kuzeyinde bugün, merkezi Saraypınar köyü olan bir bucak, bu adı taşımaktadır.

63b | یعقوب بکی اوقیب ایتدی اوغل دلرسککه بو ولایت سنك الکده قلا
عثمان اوغلیله برلکه بتب قیزملك برینی انك اوغلی یلدریم بایزیده ویر
3 دیب همان بیوردی اسحاق فقیهی الچلیکه کوندردلر اسحاق فقیه دخی
سلطان مراد غازیه کلب ایو آتلر پیشکشلر کتردی اول زمانده آناطولیده
التون کمش از اولردی معتبر اولن طکوزلیده علملی آق بزلر اولوردی
6 بر کمسیه خلعت کیرسلر اول بزدن صرتق تکله دیکوب الاشهرك قزل
ایولادیسندن زنجف ایدب آنی کیورلردی اسحاق فقیه اول طکوزلونك
بزلرندن دخی مبالغه پیشکش کترمشدی اندن ایتدی قیزمزی سلطانم
9 اوغلی بایزیده روا کوررسه قراوشلغه الی ورسون و بر قاج حصار دخی
جهازنه طوته بله ورهلم کوتاهیه و سیماوی و اکری کوزی و طوشنلی
دیدی مراد خان غازی دخی قبول ایدب قول و قراری محکم برکتدیلر

12 حکایت

روایت ایدرلرکه کرمیان اوغلنك قزی سلطان خاتونی یلدریم
بایزیده یاوق ایدب دوکون اسبابن تهیه ایدب سلطان مراد غازی دخی
15 اطرافك بکلرینه اقوبجیلر کوندرب قرامان اوغلنی و حمید اوغلنی و
منتشا اوغلنی و صاروخان اوغلنی و آیدین و تکه اوغلنی و قسطمونیده
64a | اسفندیاری و مصر سلطانی دوکونه اوقودلر | و کندو ولایتنده اولن
18 سنجاق بکلرن دخی تمامت اوقدلر اورنز غازیه دخی کل دیدلر
اندن صکره دکونه باشلدلر اطرافك بکلرندن ایلچیلرله صاچولر

3 دخی *FPaAM* : — *PbVy* || 7 سنجف *FPaAVy* : سجیف *Pb—M* || 14 یاوقلی *A* : یاوق *FPaMVy* — *Pb* || 16-17 وحمید . . . تکه اوغلنی *FPbPaAM* : — *Vy* | اسفندیاری *FPbPaAM* : اسفیاری *Vy* | وآیدین اوغلنی *FPaAM* : + اولوقت عیسی بككه مستقلاً بك اولمشدی *Pb* || 18 بکلرن *FPaAMVy* : + و اوج بکلرین *Pb*

Ya^ckub Beğ'i okuyub, eytdi: "oğul, dilerseñ-ki bu vilâyet senüñ elüñde kala, Osman-oğlıyle birliğe bitüb, kızımuñ birini anuñ oğlı Yıldırım Bayezid'e vir„ diyüb heman buyurdı, İshak Fakîh'i ilçiliğe gönderdiler. İshak Fakîh dahi Sultan Murad Gazi'ye gelüb iyü atlar, piş-keşler getürdi. Ol zamanda Anatolı'da altun gümüş az olurdı. Mu'teber olan Toñuzlı'da ^calemli ak bezler olurdı. Bir kimseye hil'at giyürseler, ol bezden sırtak tekele diküb, Ala-Şehr'üñ Kızıl ıvladısından *zincef* idüb anı giyürürlerdi. İshak Fakîh ol Toñuzlı'nun bezlerinden dahi mübalağa piş-keş getürmişdi. Andan eytdi: "kızımuzı Sultanum, oğlu Bayezid'e revâ görürse karavaşluğa alı-virsün ve bir kac hisar dahi cihazına *tuta* bile virelüm. Kütahya'yı ve Simav'ı ve Eğri-göz'i ve Tavşanlı'yı„ didi. Murad Han Gazi dahi kabul idüb, kavl ü kararı muhkem berkitdiler.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, Germiyan-oğlı'nuñ kızı Sultan Hatun'ı Yıldırım Bayezid'e *yavuk* idüb düğün esbâbın tehiyye idüb, Sultan Murad Gazi dahi etrafuñ beğlerine *okuyucı*lar gönderüb, Karaman-oğlı'nı ve Hamid-oğlı'nı ve Menteşa-oğlı'nı ve Saru-han-oğlı'nı ve Aydın ve Teke-oğlı'nı ve Kastamoni'de İsfendiyar'ı ve Mısır Sultanını düğüne okudılar. Ve kendü vilâyetinde olan sancak beğlerin dahi temammet okudılar. Evrenoz Gazi'ye dahi "gel„ didiler. Andan sonra düğüne başladılar. Etrafuñ beğlerinden ilçilerle saçulat

و تحفه‌لر کلکه بشلدی ایو آتلر و قطارله دوه‌لر و درلو درلو عجایب
و غرایب تحفلر کتردلرکه قیاسن الله بلور و هر بر بکه بونلر دخی
3 مرتبلو مرتبسنجه صدرلر دوزب اجلاس ایدب مصرك كه الچیسنی
جمله‌سنك اوزرنه تصدیر اتدلر چونکه جمیع بکار مرتبلو مرتبسنجه اوتوردلر
آخر اورنز غازی دخی پیش‌کش کتردی سائر اسبابدن غیری یوز محبوب
6 اوغلان یوز قز اوغلان جاریه جملسی مرصعلرله اراسته و ینه هر اوغلانك
الندە التوندن و کمشدن تبسیلر و التون تبسنك ایچنده کومشدن استورات
طولو و کمش تبسنك ایچنده قزل فلوری طولو باجمله بر وجهله صاچو
9 کتردیکه اطرافك بکلری متحیر قلدیلر اندن مراد خان غازی دخی بونك
کتردکینی اطرافدن کلن بکلره و ایلچیلره اولشدردی و بو ایلچیلر کتردکی
بخشی آتلردن اورەنز غازیه وردی و باجمله علمایه و فقرایه و صلحایه
64b12 شولقدر نسنه| ویردیکم اولکون دوکونه کلن درویشلر جمله غنی اولب کتدلر

حکایت

روایت ایدرلرکه کلین آلمغه کیدنلر بروسا قاضیسی قوجه افندی و قاپو
15 قوللرندن امیرعلم آق سنقور اغاکیم انك اولادندن شمدی دخی واردر
چاوش باشی سوله چاوش اوغلی تمورخانی و قاپو خلقندن بیك یرار سپاهی
بله کوندردلر و خاتونلردن دخی قوجه افندی خاتونی و بایزید خانك دادسی
18 دادی خاتون و آق سنقور خاتونی و دخی بونلرك امثالی بر نیچه یوز خاتون
دخی واردی الحاصل اکی اوج بیك مقداری ار و عورت وارب و کرمیان

2 بونلر FPaAM : — FPbVy || 14 قوجه FPaAM : خواجه Vy خوجه Pb || 7 استورات PaAVy : استورت M || 15 اغاکیم FPaAM : اوغلیکم Vy اوغلی Pb || 16 سوله M : سیله Vy شوله A صله Pb—FPa

ve *tuhf*eler gelmeğe başladı. İyü atlar ve katarla develer ve dürlü dürlü âcâyib ve garâyib tuhfeler getürdiler ki, kıyasın Allâh bilür. Ve her bir beğe bunlar dahi mertebelü mertebesince *sadır*lar düzüb iclâs idüb, Mısır'uñ ilçisini cümlesinün üzerine *tasdir* itdiler. Çünki cemî^{c} beğler mertebelü mertebesince oturdılar, âhir Evrenoz Gazi dahi piş-keş getürdi. Sâir esbâbdan gayri yüz *mahbûb* oğlan, yüz kız-oğlan cariye cümlesi *murassa*^{c}larla ârâste ve yine her oğlanuñ elinde altundan ve gümüşden tebsiler ve altun tebsinüñ içinde gümüşden *istevret* tolu ve gümüş tebsinüñ içinde kızıl filori tolı. Bi'l-cümle bir vechile saçu getürdi-ki etrâfuñ beğleri *mütehayyir* kaldılar. Andan Murad Han Gazi dahi bunuñ getürdigini etrafdan gelen beğlere ve ilçilere üleşdirdi. Ve bu ilçiler getürdiği *yahşi* atlardan Evrenoz gazi'ye virdi. Ve bi'l-cümle ulemâya ve fukarâya ve sulehâya şol-kadar nesne virdi-kim, ol-gün düğüne gelen dervişler cümle gani olub gittiler.

Hikâyet

Rivâyet iderler ki, gelin almağa gidenler Bursa kadısı Koca Efendi ve kapu kullarından *Emîr-i* ^{c}*alem* Ak-Sunkur Ağa-kim, anuñ evladundan şimdi dahi vardur, Çavuş-başı Sülle Çavuş-oğlı Temür-Han'ı ve kapu halkından biñ yarar sipahi bile gönderdiler. Ve hatunlardan dahi Koca Efendi hatunı ve Bayezid Han'uñ dadısı Dadı Hatun ve Ak-Sunkur Hatunı ve dahi bunlaruñ emsâli bir nice yüz hatun dahi vardı. El-hâsıl iki, üç biñ mıkdarı er ve avret varub ve Germiyan-

اوغلی دخی بونلره استقبال ایدب قوندرب کماهوحقه ضیافتلر ایدب هر برنه
مقدارلو مقدارنجه عطالر ایلیب قزی آق سنقور اغانك خاتونیله بایزید خانك
3 دادیسنه تسلیم ایدب کندونك چاشنکیر باشی باشاجق اغایی کلینك آتن
یدمکه بله قوشب و خاتونن ینکه ایدب کوندردی و اول وعده اولنان
حصارلرك ایچنه کندو آدملرین قویب کلینی بورسایه کتردیلر صکره
55a6 باشاجق اغایی بایزید خان قاین اتاسندن دلك ایدب | قیوویرمدی چاشنکیر
باشی ایدنب صکره اوغلی الوان بك دخی چاشنکیر باشی اولب انك
اوغلنلری دخی چاشنکیر باشی اولب عثمان قپوسنده مقرر اولدلر بو دکون
9 و کوتاهیه‌نك و سیماوك و اکری‌کوزك و طاوشنلنك فتوحی هجرتك یدی
یوز سکسن اوچنده واقع اولدی

حکایت فتح ولایت حمید

12 روایت ایدرلرکه بو دوکونه که حمید اوغلنك ایلچیسی کلمشدی انکله
وعده اولنمشدی‌کم حمید اوغلی حسین بك ولایتنی مراد خان غازیه صتایدی
امدی همان اول عهدك اوزرنه اولوب مراد خان غازی یوریب کوتاهیه‌یه
15 چقدی حمید اوغلی یقیناً بلدیکم کندویه کلر آدم کوندرب ایتدی بن
اول عهدك اوزرنه طوروری دیدی پس آق شهری و بك شهرنی و سیدی
شهرنی و یلواجی و قره‌آغاجی و اسپرده‌یی بو آلتی پاره شهری شرعی مکتوبله
18 صاتو بازار اتدلر مراد خان غازی آدم کوندرب اول صاتون الدوغی
ولایتلری ضبط ایدب حصارلرنه کندو قوللرین قودی و بو فتح هجرتك

5 کندو : *FPaAM* — *PbVy*

oğlı dahi bunlara istikbâl idüb, kondurub *kemâ-hüve hakkuhü* ziyafetler idüb, her birine mıkdarlu mıkdarınca *ʿatâlar* eyleyüb, kızı, Ak-Sunkur Ağa'nuñ hatuniyle Bayezid Han'nuñ dadısına teslim idüb, kendünüñ *Çaşni-gîr* başı Paşacık Ağa'yı gelinüñ atın *yedmeğe* bile koşub ve hatunın *yenge* idüb gönderdi. Ve ol *vaʿde* olunan hisarlaruñ içine kendü âdemlerin koyub, gelini Bursa'ya getürdiler. Soñra Paşacık Ağa'yı Bayezid Han kayın-atasından *dilek* idüb, koyuvirmedi. Çaşni-gîr başı idinüb, soñra oğlı Elvan Beg dahi Çaşni-gîr başı olub, anuñ oğlanları dahi Çaşni-gîr başı olub, Osman kapusında mukarrer oldılar. Bu düğün ve Kütahya'nun ve Simav'uñ fütûhı hicretüñ yidi yüz seksen üçünde[1] vâkı oldı.

Hikâyet-i fetḥ-i vilâyet-i Hamid

Rivâyet iderler ki, bu düğüne ki Hamid-oğlı'nun ilçisi gelmişdi, anuñla vaʿde olunmışdı kim, Hamid-oğlı Hüseyin Beğ vilâyetini Murad Han Gazi'ye sataydı. İmdi heman ol ahdüñ üzerine olub, Murad Han Gazi yürüyüb Kütahya'ya çıkdı. Hamid-oğlı *yakînen* bildi-kim, kenduye gelür. Âdem gönderüb eytdi: "ben ol ʿahdüñ üzerine tururın" didi. Pes Ak-Şehir'i ve Beğ-Şehri'ni ve Seydi-Şehri'ni ve Yalvac'ı ve Kara-Ağac'ı ve İsparda'yı, bu altı pâre şehri şer'î mektupla satu-pazar itdiler. Murad Han Gazi âdem gönderüb, ol satun alduğı vilâyetleri zabt idüb hisarlarına kendü kulların kodı. Ve bu fetih hicretün

[1] M. 1381-1382.

یدی یوز سکسن اوچیله دردی آراسنده واقع اولدی

65b حکایت فتوح قلاع روم ایلی |

3 روایت اولنرکه سلطان مراد غازی عسکر جمع ایدب دفعهٔ ثانیه
بایزید چلبیِ قره تمور تاشیله اناطولیده قویب کندو سرب کلیبولیدن
کچب میغلقره‌یه وارب غازی اورنز و شاهین لالا دخی روم النك تمام
6 عسکرن جمع ایدب کلب بولشدلر اندن اورنز غازیٔ شاهین لالایا
قوشدلر یورتب فره‌جك ازرنه وآرب دفعی فره‌جوکی فتح اتدلر بو
طرفدن مراد خان غازی دخی سرف ایلنه واردی اومردیکه لازکلوب
9 اوغرشه زیرا جمعیتن اشتدی اون درت کون اوتردی هیچ عدو ظاهر
اولمدی

حکایت فتح نیش

12 روایتدرکه سلطان مراد غازی وزرایله مشاوره اتدی ایتدلر بو
ولایتك کلیدی وکافرك خزینه‌سی قلعهَ نیشدر آنك اوزرنه دوشمك کرك
دیدلر خونکار دخی اول رأیی صواب کورب کلب نیشك ازرنه دوشب
15 محاصره اتدلر اندن سلطان مرآد غازی قره تمرتاش اوغلی یخشی بکه
ایتدی بو حصارك آلنماسنه بر تدارك ایت دیدی یخشی بکدخی قلعه‌نك
66a اطرافنی کشت ایدب ایتدی سلطانم دولتنده اوق ایرریلری | واردر
18 تیر باران قلماغیله اومید درکه فتح اولنه دیدی پس غازیلر اوق یاغدرب
یوریش ایدب قلعهٔ فتح قلب کفارك خزاینه مستولی اولدلر اندن لاز

5 میغلقره *FPaMA* میغلفره *PbVy* : || 7 فره‌جوکی *Vy* : فرهٔ *FPaAM* فره‌تك *Pb* || 9 اوتردی *FPbAM* : — *Vy* || 14 دخی *FPaAM* : — *Vy* || 19 قلعهٔ *M* : — *PaAVy* *FPb* | خزاینه *FPaAM* : + کم *Vy*

yedi yüz seksen üçiyle dördi[1] arasında vâki oldı.

Hikâyet-i Feth-i kıla-ı Rum-İli

Rivâyet olunur ki, Sultan Murad Han Gazi asker cem idüb, defa^c-i sâniye Bayezid Çelebi'yi Kara Temür-taş'ile Anatolı'da koyub, kendü sürüb Gelibolı'dan geçüb, Migalkara'ya varub, Gazi Evrenoz ve Şahin Lala dahi Rum-İli'nüñ tamam askerin cem^c idüb, gelüb buluşdılar. Andan Evrenoz Gazi'yi Şahin Lala'ya koşdılar. Yürütüb Ferecik üzerine varub, def^cî Ferecük'i feth itdiler. Bu tarafdan Murad Han Gazi dahi Sırf-iline vardı. Umardı-ki Laz[2] gelüb, uğraşa. Zira *cem^ciyyet*in işitdi. On dört gün oturdı. Hiç ^cadüvv zahir olmadı.

Hikâyet-i feth-i Niş

Rivâyetdür ki, Sultan Murad Gazi vüzerayile *müşavere* itdi. Eytdiler: "bu vilâyetüñ kilidi ve hazinesi kal a-i Niş'dür. Anuñ üzerine düşmek gerek„ didiler. Hunkâr dahi ol re'yi savab görüb, gelüb, Niş'üñ üzerine düşüb, muhasara itdiler. Andan Sultan Murad Gazi, Kara Temür-taş oğlı Yahşi Beğ'e eytdi: "bu hisaruñ alınmasına bir tedarük it„ didi. Yahşi Beğ-dahi kal^canuñ etrafını *geşt* idüb eytdi: "Sultanum, devletinde ok irür yirleri vardur. *Tîr-bârân* kılmağile ümiddür ki, feth oluna„ didi. Pes gaziler ok yağdırub, yürüyüş idüb, kal^cayı feth kılub, küffâruñ *hazâin*ine müstevli oldılar. Andan Laz

[1] M. 1381 - 1382.

[2] Sırplılar. Eski Osmanlı tarihlerinde, Sırp kıralı Lazar ve Lazilas'ın kısaltılmış şekli.

ایشدب ایتدی اندن محکم حصارم یوغدی انی فتح ایدیجك قلانه
نه اعتبار دیوب خوف ایدب ترکله بز چقشا مزز دیو ایلچی کوندروب
3 یالده بیك جبلی و اللی بیك وقیه کومش ویرجك اولدی خنکاره تضرع
ایدب نالش ایلیوب خونکار دخی اندن قلقب چتالجه اوزرنه دوشمشدی
ایلچی کلوب سلطان مراد غازی دخی بو مصلحته قایل اولوب اندن
6 شاهین لالایه خبر کوندروب کلب خونکاره قوشدی اندن خونکار
طولنب کلوب انده ایچوکزك اوزرنده پولنیه دیرلردی بر حصار واریدی
شمدی اکا تکری یقدوغی دیرلر مراد خان آنك اوزرنه واروب اول
9 ولایتك خلقی قاچوب اکا کرمشدی برنچه کون حصار ایدب خیلی جنك
اولنب آلنمیب آخر اوردندن کوچب ایتدی بو حصاری مکر تنکری یقه دیدی
66b | آندن یوریب کلب دولتلو قبا اغاج دیدکلری یره قوندیلر مراد خان غازی
12 ارقاسن اول قبا اغاجه ویرب اوتردی بر لحظه‌دن صکره ادم کلوب ایتدی
حق تعالی قدرتیله اول حصار یقلدی دیدی مراد خان غازی انی اشیدب
شاهین لالایی کوندردی واروب مبالغه مال کتردی و سپاهیلر اول قلعه‌ده
15 التون طاسلر بولوب باشلرنه کیدلر اسکف اول وقتدن برو حادث
اولدی اندن خلقنه استمالت ایدب امان ویردی اندن مراد خان غازی ایتدی
بو اغاج دولتلو قبا آغجدرکه بونده بونککبی خیر خبر کلدی دیدی اول
18 آغاجه مراد خان غازنك سوزی وجه تسمیه اولدی اول آغاج شمدیکی
حینده دخی واردر اما کوتك اولمشدر دبنده بر قیوسی دخی واردر

2 دیو Vy: دیوب FPbAM—Pb || 3 جبلی PaMVy: جبه‌لو FPaA || 4 چتالجه FPaAM: چقالجه Vy: — Pb || 5 مصلحته Vy: صلحه FPaAM — Pb || 6 پولنیه FPaMVy: پولینه PbA || 10 دیدی FPaMVy: دیوب قهریله نظر ایتدی دعاسی اوق نشانه ایرب حق تعالی اول حصا[ری] زیر وزبر اتدی زیرا بو مراد خان غازی مستجاب‌الدعوه عزیزلردن ایدی A || 12 ایتدی PaMVy: + حنکار همتیله و FA—Pb || 13 اشیدب Vy: اشدیجك FPaM + حق تعالی‌یه شکرلر ایدب A: — Pb

işidüb, eytdi, "andan *muhkem* hisarum yoğidi. Anı feth idicek, ka-
lanına ne itibar„ diyüb, havf idüb Türk'le biz çıkışamazuz deyu
ilçi gönderüb, yılda biñ *cebelî* ve elli biñ *vukıyye* gümüş virecek
oldı. Hunkâr'a *tazarru*ᶜ idüb, *nâliş* eyleyüb, Hunkâr dahi andan
kalkub, Çatalca üzerine düşmüşdi. İlçi gelüb, Sultan Murad
Gazi dahi bu maslahata *kâil* olub, andan Şahin Lala'ya haber
gönderüb, gelüb, Hunkâr'a kavuşdı. Andan Hünkâr tolanub
gelüb, anda İnceğiz'üñ üzerinde Polonya dirlerdi, bir hisar
varidi, şimdi aña Tañrı-Yıkduğı dirler, Murad Han anun
üzerine varub, ol vilâyetüñ halkı kaçub, aña girmişdi. Bir nice
gün hisar idüb, hayli cenk olunub, alınamayub, âhır üzerinden
göçüb, eytdi, "bu hisarı meğer Tañrı yıka„, didi. Andan yürü-
yüb gelüb, Devletlü-Kaba-Ağaç didükleri yire kondılar. Murad
Han Gazi, arkasın ol Kaba-Ağac'a virüb oturdı. Bir lâhza-
dan soñra âdem gelüb eytdi, "Hak teâla kudretiyle ol hisar
yıkıldı„, didi. Murad Han Gazi anı işidüb, Şahin Lala'yı
gönderdi. Varub mübalağa mal getürdi. Ve Sipahiler ol kal'adan
altun taslar bulub, başlarına giydiler. *Üsküf* ol vakıtdan berü
hâdis oldı. Andan halkına *istimâlet* idüb, aman virdi. Andan
Murad Han Gazi eytdi: "bu ağaç Devletlü-Kaba-Ağaç'-
dur ki bunda bunuñ-gibi hayır haber geldi„ didi. Ol ağaca
Murad Han Gazi'nüñ sözi vech-i *tesmiye* oldı. ağaç şimdi-ki
hînde dahi vardur, ammâ kütük olmuşdur. Dibinde bir kuyusı
dahi vardur.

[1] Apolonya, Sozopolis = Süzebolu.

حکایت

روایت ایدرلرکم چونکه خونکار اول ارادن کیدب ادرنیه کلدی
3 خیرالدین پاشایه امر اتدیکه وارب اورەنزله اول ولایتلری فتح ایده
اورنز دخی اول حینده کوملجنهٔ اوج ایدنب اوترب بوریٔ و اسکتهٔ
و مارولیهٔ فتح اتمشدی وخراجنی دایم خونکاره کتورردی وغیری یرلره
67a6 دخی سکیردم ایدردی و دلو بالابانی سیروزك اوزرنده قومشدی | خیرالدین
پاشا دخی واردی قوالهٔ و درمهٔ و زخنهٔ و سیروزی علی الانفراد عهدله
الوب قانون شاهی نیسه یرنه کتردیلر اندن قرەفرییه وارب جمیع نواحسیله
9 فتح اتدیلر تیمار ارلرینه اولشدرب کافرلره خراجین تعیین ایدب ینه منصور
و مظفر مراد خان غازیه کلوب اورنزه سیروزی اوج ویردیلر بو فتح
هجرتك یدی یوز سکسن یدیسنده واقع اولدی

12 حکایت ابتداء عداوت قرامان

روایت اولنرکه چونکه سلطان مراد خان غازی نیشی و اطرافنده
اولن قلاعی فتح ایدب لازخراجه اطاعت ایدب صلح اولنب ینه ادرنیه
15 دونیجك خبر کلدیکم قرامان اوغلی علاءالدین بك بن ابراهیم بن محمود بن
محمد بن قرامان باغی اولب کاب ایلی اوردی دیدلر غازی مراد خان اشدب
غمکین اولوب اعیان دولتی و ارکان سلطنتی جمع ایدب ایتدی شول احمق
18 ظالمك اتدوکی اشلری کورك بن الله تعالی یولنده دین غیرتنه چالشوب
اقلیمومی قویب بر آیلق یول کافر ایچنه کیرب کیجه و کوندز عمرمی

3 - 19 اتدیکه ... عمری FPaAVy : — M || اسکتهٔ و مارولیهٔ FPaA : اسکتهٔ و مارولیٔ Pb || 5 کتوروردی Vy : کوندروردی FPaA — Pb || 7 دخی FA : که PaVy — Pb || 12 قرامان FPaVy : + اوغلی A || 13 سلطان FPaA : — PbVy || 16 باغی Vy : یاغی FPbPaA

Hikâyet

Rivayet iderler kim, çünki Hunkâr ol aradan gidüb, Edirne'ye geldi. Hayr-üd-Din Paşa'ya emr itdi ki, varub Evrenoz'la ol vilâyetleri feth ide. Evrenoz dahi, ol hînde Gümülcine'yi uc idinüb, oturub Borı'yı ve İskete[1]'yi ve Marulye[2]'yi feth itmişdi. Ve haracını dâim Hunkâr'a getürürdi ve gayri yirlere dahi seğirdim iderdi. Ve Delü Balaban'ı Sıroz'uñ üzerinde komuşdı. Hayr-üd-Din Paşa dahi vardı, Kavala'yı ve Dırama'yı ve Zıhne'yi ve Siroz'ı *ʿale'l-infirad* ʿahdle alub, kanun-ı şâhî neyse yirine getürdiler. Andan Kara-Feriye'ye varub, cemiʿ nevâhisiyle feth itdiler. Tımar erlerine üleşdirüb, kâfirlere haracın tâyin idüb, yine mansûr ve muzaffer Murad Han Gazi'ye gelüb Evrenoz'a Siroz'ı uc virdiler. Bu feth hicretüñ yidi yüz seksen yidisinde vâkiʿ oldı.[3]

Hikâyet-i ibtidâ-i ʿadâvet-i Karaman

Rivâyet olunur ki, çünki Sultan Murad Han Gazi, Niş'i ve etrafında olan kılâʿı feth idüb, Lâz harâca itaʿat idüb, sulh olunub, yine Edirne'ye dönicek, haber geldi-kim Karaman oğlı Alâ-üd-Din Beğ bin İbrahim bin Mahmud bin Mehmed bin Karaman *bağî* olub, gelüb, il urdı didiler. Gazi Murad Han işidüb, *gam-gin* olub, aʿyân-ı devleti ve erkân-ı saltanatı cemʿ idüb eytdi: "yol ahmak zâlımüñ itdüği işleri görüñ; ben Allâhü teʿâlâ yolunda din gayretine çalışub, ıklîmumı koyub, bu aylık yol kâfir içine girüb, gice ve gündüz ömrümi

[1] İskeçe.
[2] Avrethisar.
[3] M. 1385.

غزایه صرف اتمکه نیت قلب عیش و عشرتی ترك ایدب بلا ومحنت اختیار
ایدم دخی اول کله بر بولك مظلوم مسلمانلرك اوزرنه دوشـه | غارت ایده
انجدم ای غازیلر بو ظالملری نجه ایدهین بنی غزادن منع ایدب مسـلمانلر
اوزرنه قلیج صلماغه ارتکاب اتدرر واکر فراغت ایدب جهاد و غزایه
مشغول اولورسم مسلمانلر ظالم الندهٔ کرفتار اولورلر واکر اوزرنه واررسم
غزا قلان غازیلرك قیلجن مؤمنلر اوزرنه دوندرمك لازم کلور دیو خیلی تردد
چکدی آخرالامر ناچار اولوب خیرالدین پاشایی روم ایلنده قویب غزاته
رئیس قلب روم ایلنی تمامت اکا اصمرلدی وخیرالدین پاشانك اوغلی علی
پاشـا اول وقت نوجواندی آنی وزیر ایدنب ینه اناطولیه کچب بروسـایه
کلدی

قدوم رسول سلطان مصر

روایتدرکه چونکه سلطان مراد غازی بروسایه کلدی مصر سلطاننددن
عظیم بلکلریله بر اولو ایلچی کلوب مراد خان غازی دخی غایت اعتبار ایدب
عظیم ضـیافتلر اتدی وایلچنك خبری بویدیکم سـلطان الغزاة والمجاهدین
خونکار حضرتنك دعاجسـیم بنی اوغللغه قبول ایدنه هیـچ بر وجهله بنی
اوغلی بایزیددن فرق اتمیه اکرچه صورتا انلردن ایراغم اما قرب معنوی
واردر وانلره محبتم واشتیاقم بر حدهدرکه اکر المدن کلسه واروب انلرکله |
غزاده بله حاضر اولوردم دیمش و بونلردن غیری دخی نیچه تنزلات ایدب
اشتیاق عرض اتمشدی مراد خان غازی انواع تلطفات وتواضعات کوسترب

19 - 1 غزایه . . . کوسترب *FPaAVy* : — *M* || 2 مظلوم مسلمانلرك *FPaA* : مسلمانی مظلوملرك *Vy* — *Pb* || 6 اوزرنه دوندرمك *FPaA* : اوزر دورمك *Vy* — *Pb* || 8 پاشانك *FPaA* : پاشا *Vy* — *Pb* || 11 سلطان *Vy* : —*FPbPaA* || 12 سلطان *Vy* : —*FPbPaA* || 19 تواضعات *A* : توضعات *FPaVy* تواضعلر *Pb*

gazâya sarf itmeğe niyyet kılub, ᶜıyş u ᶜışreti terk idüb, belâ vü *mihnet* ihtiyar idem; dahi ol gele bir bölük mazlûm Müslimanlaruñ üzerine düşe, gâret ide, incide! Ey, gaziler! bu zâlimleri nice ideyin, beni gazâdan menᶜ idüb, müslimanlar üzerine kılıc salmağa *irtikâb* itdürür. Ve eğer ferağat idüb cihâd ve gazâ'ya meşgul olursam Müslimanlar zâlim elinde giriftâr olurlar. Ve eğer üzerine varırsam, gaza kılan gazilerüñ kılıcın *mü'min*ler üzerine döndürmek lâzım gelür„, deyü hayli tereddüd çekdi. Âhir ül-emr nâçâr olub Hayr-üd-Din Paşa'yı Rum-İli'nde koyub, guzzâta reis kılub, Rum-İli'ni temâmet añâ ısmarladı. Ve Hayr-üd-Din Paşa'nuñ oğlu Ali Paşa ol vakıt nev-cüvan'dı. Anı vezir idinüb, yine Anatolı'ya geçüb, Bursa'ya geldi.

Kudûm-ı resûl-ı Sultan-ı Mısır

Rivâyetdür ki, çünki Sultan Murad Gazi Bursa'ya geldi, Mısır sultanından [1] azîm *belek*leriyle bir ulu ilçi gelub, Murad Han Gazi dahi gâyet itibâr edüb, âzîm ziyafetler itdi. Ve ilçi'nüñ haberi buydı-kim, "Sultan ul-guzzât ve'l-*mücahidîn* Hünkâr hazretinüñ duacısıyam. Beni oğullığa kabul idine. Hiç bir vechile beni oğlı Bayezid'den fark itmeye. Egerçi suretâ anlardan ırağım, ammâ *kurb-ı maᶜnevî* vardur. Ve anlara muhabbetüm ve *iştiyak*um bir haddedür ki, eğer elimden gelse, varub anlaruñla gazâda, bile hazır olurdum, dimiş. Ve bunlardan gayri dahi nice tenezzülât idüb, iştiyak arz itmiş idi. Murad Han Gazi envâ-ı *telettufât* ve *tevâzuât* gösterüb,

[1] Ez - Zahir Seyf üd - Din Berkuk.

اشتیاق نامه کوندردی و ایلچیسینه دخی بی‌قیاس انعامات اتدی و بالجمله
سلطان مصر کوندردکی بلکلرك برنه یوز عوض ایدب ایلچیله کوندردی

ارتحال سلطان مراد غازی الی قرامانی

روایت اولنورکه چونکه سلطان مراد خان غازی مصر ایلچیسنی
کوندردی کندوسی اول قیش بروساده قیشلیوب بهار اولیجق هجرتك یدی
یوز سکسن سکزنده عسکر عظیم جمع ایدب قرامان اوزرنه قصد اتدی
قرامان اوغلی دخی اشدب تاتار وترکمان و ورساق وطورغود و بای‌بورد
چریسین بی‌قیاس جمع اتدی و اولوس تاتار بکی تبرك وصمغار اوغلی حضر
بك وبرامبای وچغازن وصغا وتصبغه جملسی قرامان اوغلی علاءالدین بك
یاننه جمع اولدلر قرامان اوغلی دخی خونکاره ایلچی کوندرب ایتدی اشکرم
لشکرکجه واردر اکر بارشرسك بارشورن اکر اوروشرسك اوروشورن دردکه
درد مرککه مرك ویرورم دیدی سلطان مراد خان غازی دخی جواب ویردی‌که
بره هی مدبر و مفسد ظالم بنم قصدم و ایشم کیجه و کوندز غزایه
درشمکدر بنم غزامه مانع اولوب مسلمانلری بن غزاده ایکن انجدرسن
عهد و امان بلور آدم دکلسین سنی قمع اتمینجه بن حضوریله غزا
ایده‌مزین نجه بارشمق که مانع غزایه غزا غزای اکبردر حاضر اول
وقتوکه اشته واردوم دیدی اندن قرامان اوغلی بو خبری اشدب باش
باش بکلرینی قتنه اوقیوب استمالتلدی اول صمغار اوغلی حضر بکی اندن
اولوس اولوسی تبرك بکی اندن بابق اوغلی علی بکی اندن دلنجی اوغلی

19 - 1 اشتیاق . . . اوغلی FPaAVy : — M || 2 ایلچیله کوندردی FAVy : + آندن صکره اول وقت مصر الچیسی مصره وارب قرمان اوغلی مملکت عثمانه اتدوکی تعدی دیدی سلطان مصر دخی درت قاضی جمع ایدوب بو قضیهٔ دیجك دردی دخی قرمان اوغلی ایچون کافر مطلقدر دیو فتوا ویردیلر اول وقتدن صکره هم قرمانلی‌که عربده شهادت اتسه قرمانلی ایدوکی بلنجك شهادتن طوتمازلردی Pa || 5 کندوسی FPaA : — PbVy || 9 برامبای FPaA : برامیای Pb — Vy || 12 دخی FPaA : — PbVy

iştiyak-nâme gönderdi. Ve ilçisine dahi bî-kıyâs *in'amât* itdi. Ve bi'l-cümle Sultan-ı Mısır gönderdüği beleklerüñ birine yüz ᶜıvez idüb, İlçi'yle gönderdi.

İrtihal-i Sultan Murad Gazi ilâ Karaman

Rivayet olunur ki, çünki Sultan Murad Han Gazi Mısır ilçisini gönderdi, kendüsi ol kış Bursa'da kışlayub, bahar olıcak hicretüñ yidi yüz seksen sekizinde[1] asker-i azîm cemᶜ idüb, Karaman üzerine kasd itdi. Karaman-oğlı dahı işidüb, Tatar ve Türkman ve Varsak ve Turgud ve Bayburd çerîsin bî-kıyas cemᶜ itdi. Ve Ulus-ı Tatar beği Teberruk ve Samagar-oğlı Hızır Beğ ve Barambay ve Çaygazan ve Suğa (?) ve Tos bağa cümlesi Karaman-oğlı Alâᶜüd-Din Beğ yanına cemᶜ oldılar. Karaman-oğlı dahı Hünkâr'a ilçi gönderüb, eytdi: "Leşkerüm, leşkerüñce vardur. Eğer barışursañ barışurın, eğer uruşursañ, uruşurın; derdüne derd, merküñe merk virürüm„ didi. Sultan Murad Han Gazi dahi cevab virdi ki "bire hey *müdbir* ve müfsid ve zâlim, benüm kasdum ve işüm gice ve gündüz gazaya durışmekdür. Benüm gazama maniᶜ olub, Müslimanları ben gazâda iken incidürsün. Ahd ü aman bilür âdem değilsin. Seni kam itmeyince, ben huzur ile gaza idemezin. Nice barışmak ki mâniᶜ-i gazâya gazâ, gazây-ı ekberdür. Hazır ol vaktuña, işte vardum„ didi. Andan Karaman-oğlı bu haberi işidüb, baş baş beğlerini katına okuyub, istimaletledi. Evvel Samagar-oğlı Hızır Beğ'i, andan Ulus ulusu Teberrük Beğ'i, andan Bâbuk-oğlı Ali Beğ'i andan Dilenci-oğlı

[1] M. 1386.

پیر علی بکی بونلری استمالتلدوکنندن صکره بونلر دخی قرامان اوغلی
اوکنده یر اوپب هر بری یوز دوندرممکه عهد ایدب آند ایچدیلر

3

حکایت

روایت اتدلرکه مراد خان غازی وزیری خیرالدین پاشـایی که روم
ایلنده ضبط غزاایچون قویب کتمشدی متوفا اولدیغن اشدب اوغلی علی
6 پاشـایی کوندردیکه وارب باباسـنوك صـوكن ایده اکانب کلمه‌مشـدی
سلطان مراد خان غازی دخی کوتاهیه‌یه چقوب خبر کوندردی تا که کلب
تدبیرده حاضر اولا زیرا سـلطان مراد خان غازی علی پاشـایی غایت
69a9 سوردی و حسن رای وتدبیرنه | معتقد و معتمد ایدی

حکایت قدوم رسول قرامان الی مراد خان غازی لاجل الصلح و غضب السلطان غازی مراد خان

12 روایتدرکه چونکم مراد خان غازی کوتاهیه‌یه چقدی قرامان
اوغلی ینه ایلچی کونده‌رب تنزل ایدب بارشمق طلب اتدی سـلطان
مراد غازی ایتدی بو رأیی اولدمش سه وجهی واریدی اما چونکه
15 لشـکر جمع ایدب بواراىه کلدم البته ایش بر یکا اولمینجه اولمز
دیدی و هم قرامان اوغلی بنمله نچه کره عهد و امان ایدب آخر ینه
نقض عهد ایدب کلوب بن غزایه مشغولکن ایل اورب مسـلمانلری
18 انجتمشدی بن انك کبی وارب ایلدن آت و اشك سرمزین کلسون
اوغراشالم هیچ آراده یوقصول انجتمسون دیدی ایلچی دخی ایتدی

1 - 19 پیر . . . ایتدی FPaAVy : — M || 6 ایده Vy : + وارب FPaA || 7 کوتاهیه‌یه PaVy : کوتاهیه‌دن FPbA | چقوب Vy : — PbPaA — کوندردی Vy : کوندرب کستورتدی FPaÂ — Pb || 8 اولا FPaA اولالر Vy — Pb || 10 - 19 حکایت . . . ایتدی FPaAVy : — Pb || 12 که. FPaA : — PbVy || 18 اشك Vy : + وطنه طولی (طولپی Pa) PaA

Pîr Ali Beğ'i. Bunları istimâletledüğinden soñra bunları dahi Karaman oğlı öñünde yir öpüb, her biri yüz döndürmemeğe ᶜahd idüb, and içdiler.

Hikâyet

Rivâyet itdiler ki, Murad Han Gazi veziri Hayr-üd-Din Paşa'yı ki Rum-İli'nde zabt-ı gazâyiçün koyub gitmişdi, müteveffâ oldığın işidüb, oğlı Ali Paşa'yı gönderdi ki varub babasınuñ sonıñ ide. Eğlenüb gelmemişdi. Sultan Murad Han Gazi dahi Kütahya'ya çıkub, haber gönderdi. Tâ ki gelüb tedbîrde hazır ola. Zira Sultan Murad Han Gazi, Ali Paşa'yı gayet severdi. Ve hüsn-i re'y ve tedbîrine muᶜtekıd ve *muᶜtemid* idi.

Hikâyet-i kudûm-ı resûl-i Karaman ilâ Murad Han Gazi li-ecl is-sulh ve gazab üs-Sultan Gazi Murad Han

Rivâyetdür ki, çünkim Murad Han Gazi, Kütahya'ya çıkdı, Karaman-oğlı yine ilçi gönderüb, tenezzül idüb, barışmak taleb itdi. Sultan Murad Gazi eytdi: "bu re'yi evveldenmiş-se vechi varidi. Ammâ çünki leşker cem idüb, bu araya geldüm, elbette iş bir yaña olmayınca olmaz„ didi. Ve hem Karaman-oğlı benümle nice kerre ahd ü aman idüb, âhir yine *nakz*-i ᶜahd idüb, gelüb, ben gaza'ya meşgulken il urub, Müslimanları incitmişdi. Ben anun gibi varub, ilden at ve eşek sürmezin. Gelsün, ugrayalum. Hiç arada yoksul incitmesün!„ didi. İlçi dahi eytdi.

سلطانه معلوم اولسونكه قرامان اوغلنك يانده دخی بر وجهله لشکر واردرکه
سلطان لشکرندن قلمز دیدی بارشالم دیدوکمزدن غرض آرالقده آت ادم
3 خسارت اولمسون دیمکیدر یوقسه بزم لشکرمز سزدن اشغه دکلدر بارشمایجق
طورشمغه و اورشمغه بز دخی درمشوز دیدی خونکار ایلچنك سوزنه
69b انجنوب | ایتدی بره هی چپل کوفتوخوار هرزه و هذیان سویله وار اول خاین
6 قرامان اوغلنه دی وار قوتن بازوسنه کتورب هر نه سزی و نه هنری واریسه
ایدب ار اولسون ارلك کوسترسون ایشی بر یکا ایدهلم دیدی بکا هر یل غزایه
مانع اولمغه قصد ایدر مانع غزایه غزا غزای اکبردر بو یل کافرله غزادن
8 قالدق باری آنك شرنی دفع ایدهلم دیب ایلچسنی قوب ایرتسی کوچب اوج
کوچده عساکر منصوره قرهحصاره کلوب انده برقاج کون اوتردیلر علی پاشا
دخی کلوب انده خونکاره قاوشدی خونکار علی پاشانك قدومنه فرح اولدی
12 بو طرفدن قرامان اوغلنوك ایلچسی دخی کلوب خونکارك خبرن و کندویه
غضب ایدب قرامان اوغلنه طنه وبوزاغو قومقدن ارتق الندن ایش کلمز
دیدوکن و قصدی کندویی قمع ایدب قونیهٔ ولارندهٔ آلمق استدوکن خبر
15 ویرب قرامان اوغلی قاقتدی اندن طورغوده وتاتاره وترکمانه ووارسغه ایتدی
بکلر انك قصدی بزم لارندهمزدر بزده جهد ایدهلمکه انك بروساسنه مالك
70a اولاوز | دیو شانه لایق مهملات سویلیب لاف وکذاف قلدی اندن ایلچیه
18 ایتدی نه مقدار اری وار اولا ایلچی ایتدی خونکارك کندو اغزندن اشتدم
یتمش بیك اردر اما جماسی هنرور دلاوردر دیدی اندن قرامان اوغلی

1 - 19 سلطانه ... اوغلی *FPbPaAVy* : — *M* || 1 سلطانه *FPaA* : — *PbVy* || 5 هی *FPaA* : *PbVy* | چپل *Vy* : چپل *FA* چپل *Pa* — *Pb* | کوفتوخوار *Vy* : کوفتهخور *FA* کفتهخوار *Pa* — *Pb* || 14 قمع *FPaA* : تمع *Vy* — *Pb*

"Sultan'a malûm olsun ki Karaman-oğlı'nıñ yanında dahi bir vechile leşker vardur ki, Sultan leşkerinden kalmaz„ didi. Ve barışalum didüğümüzden garez aralıkda at âdem hasâret olmasun, dimekdür. Yoksa bizüm leşkerimüz sizden aşağa değildür. Barışmayıcak turuşmağa ve uruşmağa biz dahi durmışuz„ didi. Hunkâr, İlçi'nüñ sözine incinüb, eytdi: "bire hey çipil *küfte-hor*, herze vü hezeyan söyleme; var, ol hâin Karaman-oğlı-na di! var kuvvetin bazusına getürüb, her ne sözi ve ne hüneri varise idüb, er olsun, erlük göstersün. İşi bir yana idelüm„ didi. "Baña her yıl gaza^{c}ya man^{c}i olmağa kasd ider, Ma^{c}ni-i gazâya gazâ gazây-ı ekberdür. Bu yıl kâfirle gazâdan kalduk. Bâri anuñ şerrini def^c idelüm„ diyüb ilçisini kovub, irtesi göçüb, üç göçde asakir-i mansûre Kara-Hisar'a gelüb, anda bir kaç gün oturdılar. Ali Paşa dahi gelüb, anda Hunkâr'a kavuşdı. Hunkâr, Ali Paşa'nın kudûmına ferah oldı. Bu tarafdan Karaman-oğlı'nuñ ilçisi dahi gelüb, Hunkâr'uñ haberin ve kendüye gazab idüb Karaman-oğlı'na tana ve buzağu kovmakdan artuk elinden iş gelmez didüğin ve kasdı kendüyi kam^c idüb, Konya'yı ve Lârende'yi almak istedüğin haber virüb, Karaman-oğlı'nı *kakıdı*. Andan Turgud'a ve Tatar'a ve Türkman'a ve Varsağ'a eytdi: "Beğler, anuñ kasdı bizüm Lârende'mizdür. Biz de *cehd* idelüm-ki anuñ Bursa'sına mâlik olavuz„ deyü şañına lâyik *mühmelât* söyleyüb, lâf ü *güzâf* kıldı. Andan ilçi'ye eytdi: "ne mıkdar eri var ola? „. ilçi eytdi: "Hunkâr'ın kendü ağzından işitdüm, yitmiş biñ erdür; ammâ cümlesi *hüner-ver*, dil-âverdür„ didi. Andan Karaman-oğlı

فرحناك اولوب ايتدی بنم لشكرم اندن زياده‌در ديدی ودخی عثمان اوغلی
بونده كلوب بزمله اوغرشمغه چاره‌سی يوقدر اكر كلورسه بزم حقمزه دخی
يك يولمز يقين اولدی ديب قويرغن قباردب كرم اولدی اندن خونكار بو 3
طرفده لشكرنه استمالت ايدب هر برينه وعدهٔ حسنه ايدب جمله‌سنه خوش دل
ويرب غازيلر دخی اقدام بليغ كوستررب خونكاره اعتقاد ويردلر مراد خان
غازی دخی لشكرنه اعتماد كلی ايدب قرامان اوغلی اوزرنه هجوم اتدی 6
القصه خونكار كوج بكوج سورب فرنك يازوسنه وارب قونديلر قرامان
اوغلی دخی كوج بری كوچب ارالرنده بر قوناق مقداری ير قالدی اول
كيجه اكی چريدن قراوله چقوب اويوميوب صباحی كوزتدلر 9

بيت :

كيجه كچدی وچونكه اولدی صباح جهان صدری بولدی ينه انشراح | 70b

ترتيب عساكر سلطان مراد خان غازی 12

اندن خونكار بويردی چری ات ارقاسنه كلوب صافلر دزب باربنكاه
بركيدب ميمنه و ميسره اراسته قلب و جناح پيوسته اولدی مراد
خان غازی دخی كندو خواصيله قلبه طورب يايانی اوكونه آتلوبی كرويه 15
قودی بويك اوغلی بايزيد چلبیٔ صوله قويب فيروز بكله خواجه بكی
قسطمونی چريسيله صول جناح ايدنب و لازدن كلن كافر عسكرن
ميسره اوجنده قودی صاغ قوله كچی اوغلی يعقوب چلبیٔ قويب قره‌سی 18
بكی اينه بك صوباشی و اكيرديز صوباشيسنی قوتلو بكله صاغ جناح

1-19 فرحناك ... جناح FPbPaAVy : — M || 1 ودخی A : — FPaVy — Pb || 9 قراوله چقوب Vy : طليعه وقراول جتارب FPaA — Pb || 13 بويردی A : + كه FPaVy — Pb || فيروز : فروز F فريز PaAMVy 18 كجی Vy : كچی FPbPaA

ferah-nak olub, eytdi: "benüm leşkerüm andan ziyadedür„ didi. "Ve dahi Osman-oğlı bunda gelüb, bizümle uğraşmağa çaresi yokdur. Eğer gelürse, bizüm hakkımuza dahi yeğ. Yolımuz yakın oldı diyüb, kuyruğun kabardub, *germ* oldı. Andan Hunkâr; bu tarafda leşkerine istimâlet idüb, herbirine va'de-i hasene idüb, cümlesine *hoş-dil* virüb, gaziler dahi ikdâm-ı *belîğ* gösterüb, Hunkâr'a *itikad* virdiler. Murad Han Gazi dahi eşkerine i'timad-ı küllî idüb Karaman-oğlı üzerine hücûm itdi.

El-kıssa, Hunkâr *göc be-göc* sürüb Firenk Yazu'sına varub, kondılar. Karaman-oğlı dahi bir göc beri göçüb aralarında bir konak mıkdarı yir kaldı. Ol gice iki çerîden karavula çıkub uyumayub, sabahı gözetdiler.

Beyt:

Gece geçtî vü çünki oldı sabah — Cihan *sadrı* buldı yîne *inşirah*

Tertîb-i asakir-i Sultan Murad Han Gazi

Andan Hunkâr buyurdı, çeri at arkasına gelüb, saflaı düzüb, bâr *u büngâhı berkidüb,* meymene vü meysere ârâste kılub, ve *cenâh peyveste* oldı. Murad Han Gazi dahi kendu havassıyle kalbe turub yayayı önüñe, atlûyı girüye kodı. Buyük oğlı Bayezid Çelebi'yi sola koyub, Firuz Beg'le Hâce Beğ'i Kastamonı çerisiyle sol cenâh idinüb ve Laz'dan gelen kâfir askerin meysere ucında kodı. Sağ kola *kiçi* oğlı Ya'kub Çelebi'yi koyub, Karesi beği Eyne Beg Subaşıyı ve Eğirdir subaşısını Kutlu Beğ'le sağ cenâh

ایدنب خراج‌کذار سراجیله کوستندلی میمنه اوجن قلدی لشکرکش قره‌تمور
تاشی کرمیان چریسیله کوکسه قویب احمد چاوشله سوری حصار
صوباشیسی تمورتاشی چرینك آردنه قودی یایاباشلری صروجه پاشا
و انجه‌جك بلابان و طورجه بلبان و الیاس بك و مستجاب صوباشی
یونلری جمله صاغه صوله قودی و بالجمله لشکره ترتیب ویرب اسباب
و آلاتی مرتب و مهیا قلب یوردی

ترتیب جیوش قرامانیان

بو یکا قرامان لشکرندن دخی تاتار و ترکمن و ورساق و طورغود
و بایبرد دخی قوشون قوشون اولوب ات ارقاسنه کلدلر قرامان اوغلی
علاءالدین بك قلبه طورب صماغار و چغازن | و برامبای و توله صوله
طورب ترك میسره‌یه جناح اولدی اخی تبرك بکله صاوجی اغا صاغه
طورب ورساق میمنیه جناح اولدی و بالجمله قرامان اوغلی دخی لشکرنه
استمالت ایدب صفلرن بزیب میمنه و میسره برکدب قوشون قوشون
اولوب یوردی ایکی طرفدن سنجاقلر چوزلب کوس حربیلر دوکلب
نفیر و نقاره‌لر جنك حربی چالنب یوریش اولب ایکی چری بربرینه
مقابل اولوب الله اکبر کبیراً طرفیندن آت کشنمسندن و آدم غلبسندن
و کوس ونفیر کورولدوسندن نیچلر جان ویرب اول امردن خلاص اولدی
اندن اول قرامان طرفندن صماغار دینمدی تمرتاش اکا مقابله قلب تبرك
دخی صاغ قولدن حرکت ایدب تاتار و وارساق اوق یغدرمغه بشلدلر

1-19 ایدنب . . . بشلدیلر : FPbPaAVy — M || 1 خراج‌کذار PaA (aslında خراج‌کوزر) : FPbVy— | سراجیله FPaVy : سراچیله Pb — A || 2 سوری حصار FPaVy : سفریحصار FPaA — || 3 انجه‌جك PaAVy : اجه‌جك بك Pb — F || 8 ترکمن Vy : تورك Pb — A || 9 قوشون قوشون PaVy : قوشون Pb — FA || 10 برامبای PaAVy : برامیای Pb — F || 10 توله Vy : طولا A تولا Pb—FPa || 11 اخی FPaA : PbVy || 15 جنك . . . چالنب PaAVy : اوازی عیوقه چقوب جنك کونده اجل اونن ایرلیوب Pb — F || 16 الله . . کبیرا

olınub harac-güzar Sarac ile Köstendil[1]'i meymene ucın kıldı. *Leşker-keş* Kara Temür-taş'ı, Germiyan çerisiyle göğüse koyub, Ahmed Çavuş'la Sivri-hisar subaşısı Temür-taş'ı çerinuñ ardına kodı. Yaya başları Saruca Paşa ve İnceecük Balaban ve Torıca Balaban ve İlyas Beğ ve Müstecâb subaşı, bunları cümle sağa sola kodı. Ve bi'l-cümle leşkere tertib virüb, esbâb ve âlâtı müretteb ve müheyyâ kılub, yürüdi.

Tertîb-i cüyûş-ı Karamaniyân

Bu yaña Karaman leşkerindan dahi Tatar ve Türkmen ve Varsak ve Turgud ve Bayburd dahi *koşun koşun* olub, at arkasına geldiler. Karaman-oğlı ʿAlâ üd-Din Beğ kalbe turub, Samagar ve Çaygazan ve Barambay ve Tüle sola turub, Türk meysereye cenâh oldı. Ahi Teberrük Beğ'le, Savacı Ağa sağa turub, Varsak meymeneye cenâh oldı. Ve bi'l-cümle Karaman-oğlı dahi leşkerine istimalet idüb, safların *bezeyüb,* meymene ve meysere berkidub, koşun koşun olub, yürüdi. İki tarafdan sancaklar çözülüb, *kûs*-ı harbîler döğülüb, nefîr ü nakkâreler ceng-i harbî çalınub, yürüyüş olub, iki çeri bir birine mukabil olub, Allahü ekber *kebîren,* tarafeynden at kişnemesinden ve âdem galebesinden ve kûs u nefîr gürüldüsinden niceler can virüb, evvel emirden *halâs* oldı. Andan, evvel, Karaman tarafından Samagar depindi Temür-taş aña mukabele kılub, Teberrük dahi sağ koldan hareket idüb, Tatar ve Varsak ok yağdırmağa başladılar.

FPaVy ; PbA | غابسندن : FPaVy غلغلهسندن F — Pb || 18 دبندی FPaA : دبندن
Pb Vy

[1] Konstantin Joannes Dragaş.

بايزيد چلبی بونی كورب اينوب خونكار اوكنده ير اوپب ايتدی سلطانم بكا
دستور ورسون كه صبرم قلمدی قرامانيلرك قانن الله بيوررسه يرەقرم ديدی

بيت :

برابرلق چكيشورمش بزوميله قرمانی   خدا فرصت ورورسه قارم ييره قرمانی

خونكار دخی دستور ويرب سلطان بايزيد همان ارسلان
كبی اكريب اژدرها كبی غژغرب يلدرم كبی يتشوب صانكه
قرامان لشكری بر ميشه ايدی آتش دشب يانغه باشلدی انی
كورب فيروز بك و خواجه بك و قوتلوجه بك و اينه بك صوباشی
همان صاغدن هجوم اتدلر صدردن دخی تمورتاش پاشا قفادن | دخی
چاوش احمد بك و تمرتاش سوری حصاری جمله حمله قلدلر صروجه
پاشا و الياس بك و مستجاب صوباشی دخی آت دبوب الله اكبر كبيراً
ايكی عسكر قارشدلر اورشدلر صناسن اكی دريا بربرينه قويلب تلاطم
امواجك تموجاتيله بحراخضر خونله قلزم احمر اولدی نچه باشلر اولكونده
قان دكزنده غلطان و بغرسقلری پران اولب كويا حوت وحيه مار و ماهی
بحر احمرده كاهيدی

نظم

اتدی خانيله قرمان شاد جنك   ليكن اولدی يريوزی كوزينه تنك
هر يكادن استدی عون و مدد   بو پناه اتدی‌كه اكا اولدر صمد
هر بهادركيم تاتارده واردی   قامو آكا لشكر و هم ياردی
ورسق و طورغود ترك روم شام   آنوكيله بيلييدی انده تمام
جون اشتدی بونی غازی مراد   كرم يوريدی ايدم دييو بواد
استمادی كمسنادن اول مدد   فتح ويردی اكا توكليجون صمد
برقدی و ايرشوبن اورد ضرب   دشمنيله ايلدی شيرانه حرب
جيدلر صندی اوشندی تيغ تيز   صانه‌بيدك قپدی روزی رستخيز
هم تتار هم ترك اوليغانن تلف   قيليجينه اولديلر انك علف

1 - 19 بايزيد . . . كاهيدى FPbPaAVy : — M || 3 - 4 بيت . . . قرمانى A : — FPbPaVy

Bayezid Çelebi bunı görüb inüb, Hunkâr öninde yü[z] öpüb eytdi: "Sultanum, baña destur virsün ki, sabrum kalmadı. Karamanîlerüñ kanın Allah buyurursa, yire karam„ didi

Beyt:

> Berâberlük çekîşürmüş bizîmîyle Karamânî
> Hüda fırsat virûrîse karam yire Karaman'ı

Hunkâr dahi destür virüb, Sultan Bayezid heman arslan gibi *öğürib,* ejderha gibi *gışgırub* yıldırum gibi yetişüb, sanki Karaman leşkeri bir mişe idi, ateş düşüb, yanmağa başladı. Anı görüb, Firuz Beğ ve Hâce Beğ ve Kulluca Beğ ve Eyne Beğ subaşı heman sağdan hücum itdiler. Sadırdan dahi Temür-taş Paşa, kafadan dahi Çavuş Ahmed Beğ ve Temür-taş-ı Sivri-Hisar'î cümle hamle kıldılar. Saruca Paşa ve İlyas Beğ ve Müstecâb Subaşı dahi at depüb, Allâhü ekber kebiren iki asker karışdılar, uruşdılar. Sanasın, iki derya birbirine koyulub, *telâtum-ı emvâcuñ temevvücât*iyle Bahr-i Ahzer *hûn* ile *Kulzum*-ı Ahmer oldı. Nice başlar ol-günde kan denizinde *galtân* ve bağarsakları *perrân* olub, gûyâ *hût* u *hayye, mâr* u *mâhî*, Bahr-i Ahmer'de *ke-mâ-hiye*ydi.

Nazım:

İtdi hâniyle Kareman Şahı ceng	Lîken oldı yir yüzi gözine *teng*
Her yañadan istedi ᶜavn ü meded	Bu penah itdi k' aña oldı Samed
Her bahdır kim tatârda varidi	Kamu aña leşker ü hem yâr idi
Varsak ü Turgud Türk ü Rûm-ı Şam	Anun iyle bîleyîdî anda temam
Çün işitdi bûni Gâzi Murâd	Germ yürîdî idem diyû bir ad
İstemâdi kimesnadan ol meded	Fêth virdi aña tevekküliyçün Samed
Berk idî vü irîşüben urdı zarb	Düşmenîylê eylêdi şirâne harb
*Cid*ler sındı üşendî tîg-i tîz	Sânayîdüñ kopdı rûz-ı *rüstḫîz*
Hem tatar hem Türk ôlıgânın telef	Kılîcına oldılar ânın *alef*

12 || *FPbVy* — : *APa* (*Pa* جلەسی) جله 10 || *Pb* — *PaAVy* [illegible] *F* [illegible]
... نظم 16 || *Pb* — *Vy* وحیه : *FPaA* حوت وحیه 14 || *FPa* [illegible] *AVy* [illegible]
FPbPaVy [illegible]

تچدی اوکندن قرمان شاهی انك   اولدی مهریله سپهر و ماه انك
وخت بنکاهی قمو ترك اتدلر   جان عزیز اولور الوبن کتدیلر
جون قرمانلو ده بیلورسز نه وار   وار داخی انده اولدی تارومار
نچه بکلر انده اولدیلر هلاك   نچه یکتلر دوشوبن اولدی خاك

و بالجمله قرامانیلری قرب قووب دندردیلر صماغار و توله و برامبای و چغازن و صوغا و تبرك و قزان و تصبغا جمله یوز دندردلر بوك دمنده قجمق دخی ارلکدندر دیب باش قورترمغا جهد اتدلر تاتار وورسق دیرنکی چونکه داغلدی قرامان اوغلی بیچاره یالکز قلدی تمرتاش پاشا آنك مقابله‌سنده ایدی هجوم ایدنجه ازرنه شاهندن قرغه قچر کبی قچب باشن دخی کوجله قورتردی و اوردسنی یغما ایدب قرامانیلری عریان ایدب قوبی وردیلر محصل قرامان اوغلی بر وجهله صندیکه اندن صکره ایرق عثمانیلره مقاومت احتمالی قلمدی همان اولدمدن برو یورنی اوولب یزی یره سرلب ایرق داورانمغه مجالی قالمدی و بالجمله چونکه قرامان اوغلی صنوب قچدی اسبابن و اموالن هبخونکار اوکنه کتردیلر سلطان بایزید و یعقوب چلبی و تمرتاش پاشا دلاورلرله کلب خونکارك الن ایدلر خونکار دخی حق تعالی‌یه شکر ایدب قونب بیوردی باش باش بکاره و سپاهیلره انعاملر اتدلر و قرامان اوغلنك اسبابن و آلاتن بالکلیه | (72a) تمرتاش پاشایه باغشلدی

حکایت محاصرۀ قونیه

اندن قرامان اوغلی چونکه صنب قچب قونیه کیردی مراد غازی دخی واردی قونیهٔ محاصره قلدی اما یساق اتدیکه بر احد بر کشنك بر حبه‌سنه متعارض اتمیه مکر لاز لشکرندن برقاچ کافرلر مسلمانلره

1-4 تچدی ... خاك A : — MFPbPaVy || 5-21 و بالجمله ... مسلمانلره FPbPaAVy : — M || 3 برامبای PaA : براسبای Vy بدامبای F — Pb || 9 دخی Pa A : — FPbVy || 11 اندن FPaA : — PbVy || 12 دا(و)رنغا Vy : طرواغغه PaA طورغغه F — Pb || 13 چونکه PaA : — FPbVy | اوغلی FPaVy : شاهی Pb—A | صنوب FPa A : — PbVy || 19 غازی Vy : خان FPaA — Pb || 21 متعارض Vy : تعارض FPa A — Pb | برقاچ FPaVy : بر نچه Pb — A

Kaçdı önünden Kareman Şâhı anuñ
Oldı mihriyle *sipihr* ü mâh anun

Raht ü büngâhı kamû terk itdiler
Can aziz olur alûben gitdiler

Çün Karamanlû'da bilirsüz ne var
Var dâhî anda oldı tar ü mar

Nîce beğler anda oldılar helâk
Nice yîğitler düşüben oldî hâk

Ve bi'l-cümle Karamânî'leri kırub, kovub, döndürdiler. S a-m a g a r ve T ü l e ve B a r a m b a y ve Ç a y g a z a n ve S u ğ a ve T e b e r r ü k ve K a z a n ve T o s b a ğ a cümle yüz döndür-diler. Buñ deminde kaçmak dahi erlikdendür diyüb, baş kurtarmağa cehd itdiler. Tatar ve Varsak *dirnek*'i çünki da-ğıldı, K a r a m a n - o ğ l ı *bî-çâre* yalıñuz kaldı. T e m ü r - t a ş P a ş a anuñ mukabelesinde idi, hücûm idince üzerine, şahin-den karga kaçar gibi kaçub, başın dahi gücile kurtardı. Ve ordusını yağma idüb, Karamânî'leri *ʿuryân* idüb, koyı-virdiler. Mâ-hasal K a r a m a n - o ğ l ı bir vechile sındı-ki, andan sonra ayruk Osmânî'lere mukavemet ihtimali kalmadı. Heman *ol-dem-den*-berü burnı *uvalub,* yüzi yire sürülüb, ayruk davranmağa *mecâl*-i kalmadı. Ve bi'l-cümle çünki K a r a m a n - o ğ l ı sınub, kaçdı, esbâbın ve *emvâl*in hep-Hunkâr öñüne getürdiler, S u l t a n B a y e z i d ve Y a ' k u b Ç e l e b i ve T e m ü r - t a ş P a ş a dilâverlerle gelüb, Hunkâr'un elin öpdiler. Hunkâr dahı Hak teâlâ'ya şükür idüb, *kıvanub,* buyurdı. Baş baş beğlere ve *sipâhi*lere inʿamlar itdiler. Ve K a r a m a n - o ğ l ı'nun es-bâbın ve *âlât*ın bil-külliyye T e m ü r - t a ş P a ş a'ya bağışladı.

Hikâyet-i Muhasara-i Konya

Andan K a r a m a n - o ğ l ı, çünki sınub, kaçub Konya'ya girdi. Murad Gazi dahi vardı. Konya'yı *muhasara* kıldı. Amma *yasak* itdi-ki, bir ahad bir kişinüñ bir *habbe*sine *mülte dire* itmeye. Meğer Laz leşkerinden bir kaç kâfirler Müslimanlara

متعارض اولمشلر غازی مرآد بیوردی سیاسته دپلدیلر الحاصل مراد خان
غازی اون ایکیکون قونیه ازرنده اوترب هیچ جنك اتمدی قرامان اوغلی
زبون اولب امان دلیب ایلچی کوندەرب تنزل اتدی قبول اتمدلر ایلچسنی
قوودیلر

استشفاع سلطان خاتون من السلطان

اول وقت مرآد خان غازینك قزی بو قرامان اوغلی علاءالدین بك
خاتونی ایدی علاءالدین بك کوردیکه سلطان مرادك غضبی وار امان
ویرمیب کندویی اله کترملك استر سلطان خاتونه خبر کوندرب ایتدی
اکر بنی بابا کدن دلك اتمزسك قونیاء آلور و بنی هلاك ایلر لطف ایدب
بکا یارلق ایدب خنکارك الن اوپب بنی دلك ایدەسن کناهیمی عفو
اتدرەسن دیدی اندن سلطان خاتون دخی وارب پدری غازی مرادك
ایاغنه دشب یالوارب خنکاردن دلك ایدب بو کره دخی کناهندن کچ
ایرق بیله اتمیه دیب هزار درلو زوروزارله جرمنی عفو اتدرب خونکار
ایتدی کلسون الم اپسون تنزل ایلسون اقلیمنی کرو کندیه ویرەیم دیدی
سلطان خاتون دخی حلالی علاءالدین بکه ادم کوندەرب ایتدی صباح
کل خنکارك الن اوب دیدی قرامان اوغلی اشدب سوندی صبح اولنجه
جانی آز قلدی صباح قونیدن چقب کلب خنکارك الن اوپب ایاغنده
باش قیوب بیکدرلو عذرلر اتدی غازی مراد بونك اتدوکی یرامزلقلره
قلمیب ینه اقلیمنی کندویه بغشلیب قرامان اوغلنه لطف کرم اتدی اندن

1 - 19 متعارض . . . اندن *FPbPaVy* : — *M* || 2 غازی *Vy* : —*FPbPaA* || 3 کوندەرب *FVy* : ویریبوب *Pb—PaA* || 12 خنکاردن *PaA* : —*FPbVy* || 55 حلالی *A* : —*FPbPaVy* || 16 صبح *Vy* : صباح *Pb—FPaA*

mütearız olmuşlar. Gazi Murad buyurdı, *siyâset*le depelediler. *El-hâsıl* Murad Han gazi on iki-gün Konya üzerinde oturub, hiç *ceng* itmedi. Karaman-oğlı zebun olub, aman dileyüb, ilçi gönderüb, tenezzül itdi. Kabul itmediler. İlçisini kovdılar.

İstişfa^c-ı Sultan Hatun mines-Sultan

Ol vakit Murad Han Gazi'nüñ Kızı bu Karaman-oğlı Alâ üd-Din Beğ hatunı idi. Alâ üd-Din Beğ gördi-ki, Sultan Murad'uñ gazabı var. Aman virmeyüb, kendüyi ele getürmek ister. Sultan Hatun'a haber gönderüb, eytdi. "eğer beni babañdan dilek itmezsen, Konya'yı alur ve beni *helâk* eyler. Lûtf idüb, baña *yar*lık idüb, Hünkâr'un elin öpüb, beni dilek idesin, günahı-mı afv itdüresin„ didi. Andan Sultan Hatun dahi varub, pederi Gazi Murad'un ayağına düşüb, yalvarub, Hunkâr'dan dilek idüb, "bu kerre dahi günahından geç, ayruk böyle itmeye„ diyüb, *hezar* dürlü *zûr* u *zâr*la cürmini afv itdirüb, Hunkâr eytdi: "gelsün, elim öpsün; tenezzül eylesün, iklimini girü kendüye vireyim„ didi Sultan Hatun dahi *halâlı* Alâ üd-Din Beğ'e âdem gönderüb, eytdi: "sabah gel, Hunkâr'uñ elin öp„ didi. Karaman-oğlı işidüb, sevindi, *subh* olınca, canı az kaldı. Sabah Konya'dan çıkub, gelüb, Hunkâr'uñ elin öpüb, ayağında baş koyub, biñ-dürlü özür(^c*uzr*)ler itdi. Gazi Murad bunun itdüği yaramazlıklara kalmayub, yine iklimini kendüye bağışlayub, Karaman-oğlı'na lûtfu kerem itdi. Andan,

هماندم کوجب بك شهری ازرنه وارب بر قاج کونده انیدخی فتح اتدی
و انده سلطان مراد غازیه تکه اوغلی یاغیدر دیو خبر ویردیلر خنکار
3 ایتدی بر فقیردر النده ایکی قصبسی وار بری انطالیه بری استنوز آنك
نه مقداری وارکه بکا یاغی اولا شمدی آنك ازرنه وارمق بزه عاردر
شاهنه سوری سکك قوومق یرشمز دیب ینه بروسایه عزم اتدی
6 کوتاهیه‌یه کلیجك لشکره دستور ورب دولتاله کندو بروسایه کلدی
اطرافده یاغی قلمیب خنکاره اطاعت کوستردلر و تکه اوغلی دخی
خنکاره حصارلرین ویرب یالوارب بارشدی

9 ## حکایت عصیان لاز

روایت اتدلرکه اشتدککه لازدن قرامان جنکنده لشکر واردی
آنده یساق اولیجق لاز کافرلری مسلمانلره متعارض اولوب خنکار
12 انلره سیاست اتمشدی چونکه لشکره دستور اولدی لازك ویوده‌سی
وارب لازه ایتدی نه روادر که ترکه زبغه دیب بزی معاون کونده‌ررسن
73a سیاستی بزه ایدب و یاغیده | بزی اوکه طوتب درلو درلو جفایی
15 بزه قله اندن سنك نك اکسك خصوصا که انك یاغیسنده دخی بز
آغردن ایش باشردن بزز نیچون ترکه بزی بصنجق ایدرسن ترکك
نهایت لشکری اللی بیك اوله یوز بیك طوت اکر سن تورکك
18 لشکرنجه لشکر جمع ایدرسك اون او قدر اولور خصوصا دین
غیرتنه و مسیح عزتنه اطرافك ملوکی دخی سکا معاونت ایدرلر دیب

1 - 19 هماندم . . . دیب FPbPaAVy : — M || 1 هماندم FPa A : — PbVy || 15 که Pa A : بز Vy — FPb

Heman-dem göçüb o, Beğ-Şehri üzerine varub, bir kaç günde anı dahi feth itdi. Ve anda Sultan Murad Gazi'ye Teke-oğlı *yağı*dur deyü haber virdiler. Hunkâr eytdi: "bir fakirdür. Elinde iki kasabası var, birü Antalye, biri İstenoz[1]. Anuñ ne *mikdarı* var ki baña yağı ola. Şimdi, anuñ üzerine varmak bize *ʿardur* Şahine sivri-siñek kovmak yaraşmaz diyüb yine Bursa'ya *ʿazm* itdi. Kütahye'ye gelicek, leşkere destur virüb, devletle kendü Bursa'ya geldi. Etrafda yağı kalmayub, Hunkâr'a itaat gösterdiler ve Teke-oğlı dahi Hunkâr'a hisarların virüb, yalvarub, barışdı.

Hikâyet-i ısyan-ı Laz

Rivayet itdiler ki, işitdük-ki Laz'dan Karaman cenginde leşker varidi. Anda yasak olıcak, Laz kâfirleri Müslimanlara müteʿarız olub, Hunkâr anlara siyaset itmişdi. Çünki leşkere destur oldı, Laz'uñ *voyvada*sı varub, Laz[2]'a eytdi: "ne revâdur ki Türk'e zebuğa diyüb, bizi *muʿavin* gönderirsin. Siyaseti bize idüb, ve yağıda bizi öñe tutub, dürlü cefayı bize kıla. Andan senüñ neñ eksük, *hususâ* ki anuñ yağısında dahi yüz ağardan, iş başaran bizüz. Niçün Türk'e bizi *basın-cak* idersin. Türk'üñ nihayet leşkeri elli biñ ola; yüz biñ tut; eğer sen Türk'ün leşkerince leşker cem idersen on o kadar olur. Hususâ din gayretine ve *Mesih* izzetine etrâfuñ mülûki dahi saña muʿavenet iderler" diyüb,

[1] İstanos = Bugünkü adı: Korkudeli.
[2] Kral Lazar.

لاز تکورنی باشــدن چقرب عاصی قلب اندن بوســنه تکورنه آدم
کوندرب ترکك احوالنی اعلام ایلدی بوســنه تکوری ایتدی اولدن
3 دخی بنم سزم طوتســك ایشن بویله اولمزدی ترکه چری و خراج
ویرب آدمزی یره دپدك اکر سنك لشــکرك ترکه مقابله اتمزسه بنم
ایدر خصوصــا که دین غیرتنه و مسیح عزتنه اطرافك بکلری دخی
6 سکا ارقه اولورلردی هله اولن اولدو شمدیٔ کورملك کرك اشته بنم
اســبابم مهیا ســنکله بر اولوب ترکه قلج اورەلم دیب بو ایکی ملعون
اتفاق اتدلر

9 ## حکایت تکور قلعهٔ اسکندریه

روایت اولنر که بوســنه اوجنده اســکندریه نام بر قلعه واردی
تکوری خنکاره مطیع ایدی و خراج ورردی بر کون اول تکور
12 خنکاره کلوب بوســنه احوالن عرض ایدب و تکورنك عصیانن اعلام
73b ایدب ایتدی اکر خنکار بن قولنه بر بهادر قولن قوشه وارین بوسنه
ولایتن تمام الی ویرەین مسلمانلری غنی قلاین دیدی بو سوز خنکاره
15 خوش کلب اســکندریه تکورینی خلعتلدی و لالا شاهنی اکا قشب اقنه
کوندردی

حکایت عروسیٔ سلطان تزوج (او) بنت تکور قسطنطنیه

18 روایت ایدرلر که چونکه سلطان مراد غازی شــاهین لالایی اقنه
کوندردی اول ســنه اچنده کندسی یکی شهرده کلب عظیم دکون ایدب

19 - 1 لاز . . . ایدب FPbPaAVy : -- M || 9 اسکندریه FA : اسکندر PaVy — Pb || 12 کاوب FPa A : — PbVy || 17 حکایت . . . (ملك Pa) قسطنطنیه PaVy : تزوج کردن مراد خان بنت ملك قسطنطنیه A عروسهٔ سلطان وتزوج بنت قسطنطنیه F — Pb | تزوج FA : تزوجه PaVy | او : — PbFPaAVy

Laz tekvurını başdan çıkarub, âsî kılub, andan Bosna tekvurına[1] âdem gönderüb, Türk'üñ ahvalini ilâm eyledi. Bosna tekvuru eytdi: "evvelden dahi benüm sözüm tutsañ, işün böyle olmazdı. Türk'e çeri ve haraç virüb, adımuz yire depdüñ. Eğer senüñ leşkerüñ Türk'e mukabele itmezse, benüm ider. Hususâ ki, din gayretine ve Mesih ᶜizzetine etrâfun beğleri dahi saña arka olurlardı. Hele olan oldı. Şimdiyi görmek gerek. İşte benüm esbabum müheyya. Senüñle bir olub, Türk'e kılıç uralum„ deyüb, bu iki mel'un ittifak itdiler.

Hikâyet-i Tekvur-ı kalᶜa-ı İskenderiyye

Rivayet olunur ki, Bosna ucında İskenderiyye[2] nâm bir kalᶜa vardı. Tekvur[3]'ı Hunkâr'a mutîᶜ idi ve haraç virürdi. Bir gün ol tekvur Hunkâr'a gelüb, Bosna ahvâlin ᶜarz idüb, ve tekvurınuñ isyânın iᶜlâm idüb, eytdi: "eğer Hunkâr ben kulına bir bahadır kulın koşa, varayın, Bosna vilâyetin temâm alı-vireyin. Müslimanları *ganî* kılayın„ didi. Bu söz Hunkâr'a hoş gelüb, İskenderiyye tekvurını hilᶜatledi ve Lala Şahin'i aña koşub, akına gönderdi.

Hikâyet-i ᶜarûsi-i Sultan, tezevvüc-i o bint-i Tekvur-ı Kostantiniyye

Rivâyet iderler ki, çünki Sultan Murad Gazi Şahin Lala'yı akına gönderdi, ol sene içinde kendüsi Yiñi - Şehir'e gelüb, ᶜazîm düğün idüb,

[1] Stefan = Tvrtko.

[2] İşkodra.

[3] George Kastoriota.

استانبول تکورنك قزن الب و ایکی قزن دخی ایکی اوغلنه الی وردی
بیك اوغلی بایزیدك اوج اوغلن سنت اتدی و یازیجی اوغان مصره
3 ایلچیلیکه کوندرمشدی اول دخی اول اثناده کلب سلطان مصردن چوق
آرمغانلر کتردی

حکایت هزیمت شاهین لالا فی بوسنه

6 روایتدرکه چونکه شاهین لالا اسکندر(یه) تکورنه اویب بوسنه
ولایتنه کرب اقن ایدب مبالغه طویوم اولب ینه دوندلر شاهین لالا بیك
کشیله کروده طورمشدی ناکاه اکسزین اوتوز بیك کوك دمرلو کافر بلردی
9 غازیلر شاهین لالایله طانشدلر شاهین لالا ایتدی کیجیدك سعی ایدب
بونلره کورنمك کرکدر اما چریده بر قاج عزب واریدی انلر هجوم
ایدب البتده شیمدی بولشرز نه اولورسه اولسون دیدلر شاهین لالا منع
74a 12 ایدب ایتدی لشکر شمدی تمام بزمله دکلدر متفرقدر یانمزده همان | بیك
ار وار بو اوتوز بیك اره مقاومت متصور دکلدر خصوصا کم یریمز
دخی صربدر قجمغه قلدنمغه مجال یقدر بنده ویتوزلق همان دیوانه‌لکدر
15 دیو منع ایده‌کوردی چاره اولمدی آخر کافرله بولشب اقشامدکن
قووشب جنك اتدلر صکره کافرلر غالب اولب مؤمنلری زبون بولب انده
طورنی قرب اقندن کلنی بر بر اله کتردلر اندن شاهین لالا یالکز قلب
18 کوردیکه مقابله متصور دکل همان باش قورترمق آردنجه اولدی ماحصل
آقنه واران یکیرم بیك اردن ارتوغدی بیش بیك ار قورتلدی اسکندریه

1 - 19 استانبول .... اسکندریه FPbPaAVy : — M || 5 حکایت ... بوسنه Vy : شاهین لالا کرو کافره بولشدوغی A دفعه شاهین لاله فی بوسنه Pb—FPa

İstanbul tekvurınuñ kızın alub, ve iki kızın dahi iki oğlına alı-virdi. Ve büyük oğlı B a y e z i d'ün üç oğlın sünnet itdi ve Y a z ı c ı - o ğ l ı'n Mısır'a ilçilikle göndermişdi. Ol dahı ol esnada gelüb, Sultan-ı Mısır'dan çok armağanlar getürdi.

Hikâyet-i hezîmet-i Şahin Lala fî Bosna

Rivâyetdür ki, çünki Ş a h i n L a l a İskenderiyye tekvurını uyub, Bosna vilâyetine girüb, akın idüb, mübalâğa toyum olub yine döndiler, Ş a h i n L a l a biñ kişiyle girüde turmışdı. Ansızın otuz biñ gök demürlü kâfir belürdi. Gaziler Ş a h i n L a l a'yla tanışdılar. Ş a h i n L a l a eytdi: "giceyedek sa'y idüb, bunlara görünmemek gerekdür„. Ammâ çerîde bir kaç *ʿazab* varidi. Anlar "hücûm idüb, elbetde şimdi buluşuruz, ne olursa olsun„ didiler. Ş a h i n L a l a men[c] idüb eytdi: "leşker şimdi temam bizümle değildür ve *müteferrik*dür. Yanımızda heman biñ er var. Bu otuz biñ ere mukavemet *mutasavver* değildür. Hususâkim yirimiz dahi sarpdur, kaçmağa kımıldanmağa *mecâl* yokdur. Bunda *vitoz*lık hemân divanelikdür„ deyü men[c] ide-gördi. Çâre olmadı, âhir kâfirle buluşub, akşama-değin *kovuşub*, cenk itdiler. Soñra kâfirler galib olub, mü'minleri zebûn bulub, anda turanı kırub, akından geleni bir bir ele getürdiler. Andan Ş a h i n L a l a yalıñuz kalub, gördi-ki mukabele mütesavver değil. Heman baş kurtarmak ardınca oldı. Mâ-hasal, akına varan yiğirmi biñ erden artuğidi, biş biñ kurtulmadı. İskenderiyye

تکوری ملعون لازیله و بوسـنه ایله مواضعه ایدب کلمش ایمش اتفاق
ایدب مسلمانلره بو ایشی قلدلر خونکار بونلرك حیلهسین اشدب و لازك
3 عصیانن بلب غایت انجنب ایتدی زهی ملعون دیب تعجب اتدی غضبندن
کوزلری قان طولب یمنی عقیقه دونب فی‌الحال وزیری علی پاشایه بیوردی
اطرافه ادملر کوندهرب لشکر جمع اتمکه بشلدلر خنکارشیله قصد اتدیکم
6 قیشـه یازه بقمیب لازی یازه چقمغه قمیا اندن قرامانه و تکیه و آیدنه
و منتشـهیه و صروخانه و جمیع ملوك مجاورینه بو حالی اعلام اتدلر و
جمیعی قبول ایدب غزایه بیل بغلدیلر و بالجمله اطراف ممالکدن | وممالکت
74b9 عثمانیدن خاص و عام جمیع بکلر وبکلر خنکار یانىه جمع اولدیلر اندن اوغلی
سـلطان بایزیده دخی خبر کوندهرب غزای اکبر ایدرم یراغن کورب
کلسـون دیدی اولدخی وزیری شاهین لالایله لشـکرین جمع ایدب همان
12 خنکارك خدمتنه ارشـدی اول وقت بایزیدخان کوتاهیه و حمید ایلی
سـنجاغن یردی اندن خنکار بیوردی خراج کذار کافرلرکه انلر دخی
یراقلریله حاضر اولالر کوسـتندل و سراجله جملهسی حاضر اولدلر اما
15 اکی کافر عاصی اولب کلمدی بری کم‌الك سـندرس اوغلی صوصمنوز که
اوغلنه لاز تکورنك قزن آلمشدی و بری دوبرجه اوغلی بو ایکی ملعون
خنکاره عاصی اولب لشـکره کلمدلر خنکار ایتدی هله بو اشی بتیرهلم
18 انلرك ایشی صکره اساندر دیدی و دیرلرکه اول اثناده شاهین لالا فوت
اولب بکلر بکلیکی قره تمرتاشـه ویرب بیوردیکه وارب صروخان النده

1 - 19 تکوری ... النده FPbPa A Vy : — M || 6 - 7 قرامانه ... صروخانه FPaVy : قرمان اوغلنه وآیدین اوغلنه وکرمیان اوغلنه ومنتشا اوغلنه وصاروخان اوغلنه A — Pb || 11 دخی FPaA : — PbVy || 13 یردی PaAVy : بزدی F — Pb || 14 سراجله AVy : سراچه Pa — FPb || 15 aslında کالك سندرس : AVy کالك سندروس Pa کالك سندس F — Pb

tekvurı, mel'un Laz'ile ve Bosna ile *muvaza'a* idüb gelmiş imiş. İttifâk idüb, Müslimanlara bu işi kıldılar. Hunkâr bunlaruñ hiylesin işidüb, ve Laz'un isyânın bilüb, gayet incinüb, eytdi : "*zehî* mel'un!" diyüb te^caccüb itdi. Gazabından gözler kan tolub, *yemen'î* ^cakîk'e dönüb, fi'l-hâl veziri Ali Paşa'ya buyurdı, etrâfa âdemler gönderüb, leşker cem^c itmeğe başladılar. Hunkâr şöyle kasd itdi-kim, kışa ve yaza bakmayub, Laz'ı yaza çıkmağa komıya! Andan Karaman'a ve Teke'ye ve Aydın'a ve Menteşe'ye ve Saruhan'a ve cemî^c mülûk-i *mücavirîn*'e bu hali i^clâm itdiler; ve cemî'i kabul idüb, gazaya bil bağladılar. Ve bi'l-cümle etrâf-ı *memalik*den ve memleket-i Osmânî'den hass u 'Âm cemî^c beğler ve yeğler Hunkâr yanında cem^c oldılar. Andan oğlı Sultan Bayezid'e dahi haber gönderüb, "gazây-ı ekber iderim; yarağın görüb, gelsün" didi. Ol-dahi veziri Şahin Lala'yla leşkerin cem^c idüb, heman Hunkâr'un hizmetine erişdi. Ol vakıt Bayezid Han Kütahya'yı ve Hamid-İli sancağın yirdi. Andan Hunkâr buyurdı; *Harac-güzâr* kâfirler ki anlar dahi yaraklariyle hazır olalar. Köstendil[1] ve Sarac ile cümlesi hazır oldılar. Ammâ iki kâfir âsî olub, gelmedi: biri kim Aleksanderos oğlı Sosmanoz[1] ki oğlına Laz tekvurınuñ kızın almışdı; ve biri Dobruca-oğlı[2]. Bu iki mel^cun Hunkâr'a âsî olub, leşkere gelmediler. Hunkâr eytdi : "hele bu işi bitirelüm, anlaruñ işi soñra *âsândur*" didi Ve dirler ki, ol esnada Şahin Lala *fevt* olub, beğlerbeğiliği Kara Temür-taş'a virüb, buyurdı ki varub, Saruhan ilinde

[1] Bulgar çarı İvan Aleksandr Asen'in küçük oğlu İvan Şişman III. (ölm. 3 haziran 1395).

[2] Dobrotiç.

كوچر اولر واريدى سرب سيرزه گچره قره تمرتاش دخى ايله قلب وارب
سلانيك ولايتن تا قرلوجه ايلندك غارت ايدب كلب كرو خنكاره قوشدى

حكايت عصيان صوصنموز بن (الك) سندرس و ارسال
مراد خان غازى على پاشا اليه

روايت اولنركه خنكار وزيرى على پاشايه بويرب ايتدى اوتوز بيك ارله
دكزى گچب صوصمنوز ولايتنى يقوب | ياقوب تالان ايدب قولاى دوشرسه
حصارنى دخى محاصره ايت اما شونلركه كندو اياغيله كله انى ياغيله برطوتمه وبزم
حالمزه دخى كوز قولاق طوته دور منزل بمنزل نريه اردكم تدارك ايله ديدى
على پاشــا دخى خنكارك الن اوپوب دعا قلب ايتدى جانمى سـلطانم يولنده
فدا ايدب المدن كلنن هيـچ تقصير اتميب مقدورم اولدقچه جد و جهد ايدم
ديدى خنكار دخى اناطوليده ايكن همان اكلنميب روم ايلنه گچب
ادرنه‌ده متمكن اولوب روم الندن لشـكر جمع اولنجه قرار طوتدى
اندن تمورتاش اوغلى يخشى بك و روم النك يايا باشيسى اولو بك صوباشيكه
صروجه پاشــا ديمكله معروفدر و قره‌مقبل و بازارلو طوغان و انججك
بلبان كه يايا باشيدر و سـكبان باشى مســتجاب و پاپاس اوغلى شــاهين
و قوتلوجه و لالا شــاهين و پاشــا يكيت بونلر عسكرلرين درب جمله‌سى
پاشا يانته جمع اولدلر يانج بكله قوتلو بوغايه دخى كه اوج بكلريدر آدم
كوندرب لشكرله پاشا يانته كلمكه امر اولدى و بالجمله بونلر اون سنجاق
واوتوز بيك مقدارى ارله على پاشا يانته جمع اولب صوصمنوز النه عزم اتدلر

1-19 كوچر . . . اتديلر FPaAVy : —M || 1 واريدى PaVy : اولوردى بيوردى A اولورلردى F
— سرب FPaVy : — A || 3 حكايت A : — FPaVy || 3-4 بن . . . اليه FPaVy :
— A || 6 دوشرسه PaA : دوشن Vy قوشرسه F || 7 كه FPaA : — Vy || 10 مقدورم
FA : A مقدارم Vy قادر Pa || 13 تاش Vy : + بك FPaA || 15 كه FPaA : —Vy
|| 17 يانج Vy ينج A ينچ Pa پنچ F

göçer - evler varidi, sürüb, Siroz'a geçüre. Kara Temür-taş dahi öyle kılub, varub, Selânik vilâyetin tâ Karluca ilinedek gâret idüb, gelüb, girû Hunkâr'a kavuşdı.

Hikâyet-i isyan-ı Sosmanoz bin (Alek) Sanderos ve irsal-i Murad Han Gazi Ali Paşa ileyhi

Rivâyet olunur ki, Hunkâr veziri Ali Paşa'ya buyurub, eytdi: "otuz biñ erle diñizi geçüb, Susmanuz vilâyetini yıkub, yakub, talan idüb, kolay düşerse hisarını dahi muhasara it. Ammâ şunlar ki kendü ayağiyle gele anı yağîyle bir tutma. Ve bizüm halimüze dahi göz kulak tuta-dur. *Menzil be-menzil* nereye irdüğüm *tedârük* eyle„ didi. Ali Paşa dahi Hunkâr'un elin öpüb, duâ kılub, eytdi: "Canımı Sultanum yolunda feda düb, elümden gelenin hiç *taksîr* itmeyüb, *makdûr*um oldukça *idd* ü *cehd* idem„ didi. Hunkâr dahi Anatolı'da heman eğlenmeyüb, Rum-İli'ne geçüb, Edirne'de *mütemekkin* olub, Rum-ili'nden leşker cem^c olunca, karar tutdı. Andan Temür-taş oğlı Yahşi Beğ ve Rum-İli'nüñ *yayabaşı*sı Ulu Beğ subaşıki Saruca Paşa dimekle ma^{c}rufdur ve Kara Mukbil ve Pazarlu Toğan ve İncecük Balaban ki yayabaşıdur ve *Sekban-başı* Müstecab ve Papas oğlı Şahin ve Kutluca ve Lala Şahin ve Paşa Yiğit, bunlar askerlerin *derüb,* cümlesi paşa yanına cem^c oldılar. Yance Beğ'le Kutlu Boğa'ya dahi ki uc beğleridür, âdem gönderüb leşkerle paşa yanına gelmeğe emr oldı. Ve bi'l-cümle bunlar on sancak ve otuz biñ mıkdarı erle Ali Paşa yanına cem^{c}olub, Susmanuz iline 'azm itdiler.

در بیان ولایت صوصمنوز و اسماء قلاعه

75b روایت ایدرلر که | کالك سندرس اوغلی صوصمنوزك اقلیمی طونه
ارماغنك کنارنده ادرنه طرفنه دشمشدی افلاق مقابلسنده تونانك 3
اوته طرفی کناری افلاق و بری طرفی کناری صوصمنوز ایلیدی
غایتده شن ولایت ایدی بال و یاغ و قیون عالمه اندن کیدردی و بالجمله
جمیع نعم انده سایر ولایتدن زیاده ایدی و محکم قلعه‌لری اوتوزدن 6
ارتوغدی و اول قلعه‌لرك اولغرجه ادلری بودر چنکه و پراوادی
مادرا وقِن دریچه میچکا افلکا کوزکه کریچه کراستاوچا اسکی
استانبوللق شمنی چرنوز مغلوج اینوز کوس اوا یورك اوا طرناوی 9
که صوصمنوزك تختکاهیدی نکابولی طونبرغوز زشت اوا نوکسری طراقا
سلستره که بو حصارلرك اکثری تونا کنارنه دشمشدر

حکایت قدوم علی پاشا الی قرب قلعهٔ پوراوادی 12

روایتدر که چونکه علی پاشا بو لشکر معهودی جمع اتدی ادرنه‌دن
کوچب ایدوسه کلدی پراوادی صوباشیسی حسین بك آتلو کشی اکرچه
کافردی اما کرمله معروفدی پاشایی قرشولدی استقبال اتدی اندن 15
ایرتسی پاشاقچی صوین کچب چنکه حصارنه کلدی اولکون انده آرام
76a ایدب ارتسی پره‌وادی قربنه نزول اتدی فی‌الحال تمرتاش اوغلی | یخشی بکله
بیش بیك ار سچب پراوادیه کوندرب ایتدی جهد ایتکه پراوادی بر 18
حیله ایدب آلیدك اولمی دیدی یخشی بك دخی فی‌الحال کوچب پراوادیه

1-19 در ... پراوادیه FPaAVy : — M || 8 وقِن Vy : ویحن A ونجن FPa وقِن F | دریچه Vy : دریچ A دریج FPa وریچه F | افلکا FPaVy : افلکه A | کراستاوچا Vy : کراشدوجه A کراشداوجا FPa || 10 نکابولی FPaVy : نکه‌بولی A | زشت PaVy : سمت A اشت F | طراقا PaVy : طراقه A طرافا F || 12 حکایت A : — FPaVy || 13 پراوادی FVy : بوراوادی A براوادی Pa

Der beyân-ı vilâyet-i Sosmanoz ve esmâ-i kılâ'ihi

Rivâyet iderler ki, kim Aleksenderos oğlı Sosmanoz'uñ iklîmi Tuna ırmağı'nuñ kenarında Edirne tarafına düşmüşdi. Eflâk mukabelesinde Tuna'nuñ öte tarafı kenârı Eflâk ve beri tarafı kenarı Susmanuz iliydi. Gâyetde şen vilâyet idi. Bal ve yağ ve koyun âleme andan giderdi. Ve bi'l-cümle cemî^{c}-i *ni^{c}am* anda sâir vilâyetden ziyade idi. Ve muhkem kal^{c}alari otuzdan artuğidi. Ve ol kal'alaruñ Ulgarca (bulgarca) adları budur [1]: Çenge ve Pıravadi, Madara, Vefçen, Dobriç, Meçka, Eflekâ, Gözke, Krapçene, Kirastavça, Eski İstanbulluk Şumnı, Çernoz, Migloc, Eymenoz, Kos-Ova, Yürük-Ova, Tırnavı ki, Sosmanoz'uñ tahtgâhiydi, Nikâ-bolı, Ton-Birgoz, Zişt-Ova, Nükesri, Tıraka, Silistire ki bu hisarlaruñ ekseri Tuna kenârına düşmüşdür.

Hikâyet-i kudûm-ı Ali Paşa ilâ kurb-ı kal'a-i Pıravadi

Rivayetdür ki, çünki Ali Paşa bu leşker-i *ma'hud* cem' itdi, Edirne'den göçüb, Aydos'a geldi. Pıravadı su-başısı Hüseyin Beğ adlu kişi *eğerçi* kâfirdi, ammâ keremle ma$^{\circ}$rufdı, Paşa'yı karşuladı. İstikbal itdi. Andan irtesi Paşa Kamcı suyın geçüb, Çeneke hisarına geldi; ol-gün anda *ârâm* idüb, irtesi Pıravadı kurbına nüzûl itdi. Fi'l-hal Temür-taş oğlı Yahşi Beğ'le biş biñ er seçüb, Pıravadi'ye gönderüb eytdi: " cehd it-ki Pıravadi'yi bir hiyle idüb, alaydun, ola mı'„ didi. Yahşi Beğ dahi fi'l-hal göçüb, Pıravdi'ye

[1] Hammer, bu şehirlerden ilk onunun malûm olduğunu kaydederek yirmisinin yazılışlarını şöyle belirtmektedir: Parawadi, Schoumna, Nikeboli, Diridijasa, Tirnova, Kossova, Sistova, Silistra, Tschenké, Eski-İstambul (Marcionopolis), Madera, Wefdjen, Mitschka Efleka, Yurgova, Mighboli, Eïmenos, Tschernov, Goeské, Kerpidjé (*Histoire de L'Empire Ottoman* Hammer, t. I, p. 417 - *Devlet-i Osmaniye Tarihi*, Mehmet ^{c}Ata c. I, s. 148).

Bunlardan bugün Bulgaristan'da mevcut olanlar adlarının söyleniş şekillerine göre şunlardır :

Çenge, Madara, Dobriç (Hacıoğlu Pazarcığı), Meçka, Krapçene, Eski İstanbulluk (Preslav), Kosova (Vidin'e bağlı, Timok nehri üzerinde) Tırnova, Nikopol Suiştov.

عزم اتدلر کلب النه قونمق استدلر قیش کونیدی قار یغردی حسین بك
آتلری صوقدن اسرکیب نیچون کلدکارین بلیب طاش حصاره قیدی بونلر
3 دخی طاش حصاره کیریجك کیجه ایله قلعنك قلسین اوغرلیب قلعهٔ فتح
ایدب پاشایه مراد نام کمسیله بشارت خبرین کوندردلر ارتسی پاشا دخی
کوچب پراوادیه کلوب قلعیه کیرپ قلعنك ایچنه ار قویب مؤذنلر اذان
6 اوقویب نماز قلدلر وپاشاحصارك اسباین کورب اندن کوچب ونچنه قوندی
قلعه خلقی دخی پاشانك کلدوکن کوریجك قلعنك کلیدین کتردیلر اندن
ارتسی مادرانك و شمنینك دخی کلیدین کتردلر ارتسی پاشا وارب شمنی
9 قلعهسنه کیرب حصارلری برکتدی

قصهٔ خونکار ومحافظة البحر

روایت ایدرلرکه سلطان مراد خان غازی دخی جمیع اسبابن تهیه
12 ایدب بهار اولیجق نیت غزا دیوب کلیبولیدن کچمکه عزم ایدب اناطولیده
بیش معتمد بهادر ار بك قودی بری تمرتاش پاشاکه اشقلی و صندقلی
و کوتاهیه ولایتنه امیر ایدی ایکنجی فیروز بککه انکوری سنجاغن یردی
76b15 اوچنجی تمرتاش | صوباشیکه سوریحصاره وسقری کنارنه حاکمدی دردنجی
قتلو بککم اکردیر صوباشیسی ایدی بشنجی خواجه بك که اقشهره
صوباشیدی بو بیش امیره اناطولیٔ اصمرلیب ایتدی ایل اسسز اولوب
18 حرمزادهلر فساد اتمسون دیدی و یایا باشی الیاس بکی دخی اناطولیده
قودی وبالجمله اناطولیٔ برکیدب عسکر عظیمهٔ کندو سرب کلیبولیه کلدی

19 - 1 عزم . . . کلدی FPaAVy : — M || 1 بك Vy : اغا FPaA || 2 طاش FPaA : طشره Vy || 7 دخی FPaA : — Vy | پاشانك FPaA : + خلق پاشایله Vy || 10 قصهٔ . . . البحر FPaVy : حکایت خنکارك روم ایلنه کچدوکیدر A || 12 نیت غزا دیوب A : — FPaVy || 15 سوریحصاره FPaVy : سفریحصاره A || 16 قتلو FPaA : — Vy || 16 - 17 اقشهره . . . باشیدی PaVy : آق شهری یردی A

ᶜazm itdiler. Gelüb iline konmak istediler. Kış güniydi. Kar yağardı. Hüseyin Beğ atları sovuktan esirgeyüb, niçün geldiklerin bilmeyüb, Taş-hisar'a koydı. Bunlar dahi Taş-hisar'a giricek, gice ile kalᶜanuñ kulesin uğrılayub, kalᶜayi feth idüb, Paşa'ya Murad nâm kimseyle *beşaret* haberin gönderdiler. İrtesi Paşa dahi göçüb, Pıravadi'ye gelüb, kalᶜaya girüb, kalᶜanun içine er koyub, *müezzin*ler ezan okuyub, namaz kıldılar. Ve Paşa hisaruñ esbabın görüb, andan göçüb, Vençene kondı. Kalᶜa halkı dahi Paşa'nuñ geldüğin göricek, kalᶜanuñ kilidin getürdiler. Andan irtesi Madara'nuñ ve Şumnı'nuñ dahi kilidin getürdiler. İrtesi Paşa, varub, Şumnı kalᶜasına girüb, hisarları berkitti.

Kıssa-i Hunkâr ve Muhafazat ül-Bahr

Rivayet iderler ki, Sultan Murad Han Gazi dahi cemîᶜ-i esbâbın *tehiyye* idüb, bahar olıcak, niyyet-i gazâ diyüb, Gelibolı'dan geçmeğe ᶜazm idüb, Anatolı'da biş muᶜtemed bahadır er beğ kodı. Biri Temur-taş Paşa ki Uşaklı(?) ve Sanduklı ve Kütahye vilâyetine emîr idi. İkinci Firuz Beğ ki Engüri sancağın yirdi. Üçünci, Temür-taş subaşı ki Sivri-hisar'a ve Sakarya kenarına hakimdi. Dördünci Kutlu Beğ-kim Eğridir subaşısı idi. Beşinci, Hâce Beğ ki Ak-şehir'e subaşıydı. Bu biş emîre Anatolı'yı ısmarlayub, eytdi : "il *ıssuz* olub, *haramzâde*ler fesâd itmesün" didi. Ve Yayabaşı İlyas Beğ'i dahi Anatolı'da kodı. Ve bi'l-cümle Anatolı'yı berkidüb, Geliboli'ya geldi.

اتفاق اول اثناده قتی صوق اولب مخالف یللر اسب خنکار بر قاچ کون
اوترب اخر کلیبولی بکی یخشی بك کمیلر احضار ایدب خنکار دخی لشکر
3 عظیمله مرهٔ ثالثده ینه روم ایلنه کچب ینیج بکه ایتدی سن کمیَ بکله
عزبلرله بونده اوتور تا که کافر کمیله کلب بر فساد اتمسونکی احتیاط ایله
دیدی اول اثناده بایزید خان دخی کلب کلیبولیدن کچب خنکاره قاوشدی
6 اندن خنکار کوچب ادرنه طرفنه یوردی

تنبیه علی پاشا من قدوم السلطان

اندن علی پاشا خنکارك کچدوکن اشدب شمنی حصارندن چقوب
9 وپخنه یقین یرده قوندی اولکیجه انده قرار اتدلر چریدن ایکی کشی
وپخنه آزق المغه واردلر وپخنه کافرلری بو ایکی کشنك برینی الدردی
77a بری قاچب پاشایه کلب قضیهَ اعلام ایلدی پاشا دخی غضب| ایلیب فی الحال
12 بویردی عسکر خلقی چوقب وپخنه قلعه‌سن یقب یقوب خلقین اسیر ایدب
سرمارکوفته بهتر دیدی

حیلهٔ کفار وارنه یخشی بك

15 روایت اولنرکه طوبریجه اوغانلك وآرنا نام برمحکم حصاری واریدیکه
انی تخت ایدنمشدی برکون ناکاه ایکی کافر علی پاشایه کلب ایتدی وارنا
اولولری اتفاق ایدب آند اچدلرکه تکورنی طوتب حصاری پاشایه ویره‌لر
18 پاشا بو سوزه غایت فرح اولب تمرتاش اوغلی یخشی بکه ایتدی وار کور
اکر کرچکیسه قلعهَ ال احکام ایت کل ینه بکا قاوش دیدی یخشیبك

---

19 - 1 اتفاق ... یخشیبك $FPaAVy$: — M || 5 بایزید خان Vy : سلطان بایزید FA بایزید سلطان Pa | کلب Vy : + اولده PaA || 7 تنبیه ... السلطان $PaVy$: رفتن علی پاشا به قلعهٔ پراوادی A || 9 ونچنه Vy ونجنه $FPaA$ || 11 دخی Vy : — $FPaA$ || 12 ونچنه Vy: ونجن PaA ونجنه F || 13 سرمار ... (+ است Pa) دیدی Vy : طویم اولدیلر A مالنی غارت اتدیلر F || 14 وارنه یخشی بك $FPaVy$: — A || 19 کرچك ایسه FA : کرچکیسه $PaVy$

İttifak ol esnâda *katı* sovuk olub, *muhalif* yeller esüb, Hunkâr bir kaç gün oturub, âhir Gelibolı beği Yence-Beğ gemiler ihzar idüb, Hunkâr dahi leşker-i azîmle *merre*-i sâlisede yine Rum-ili'ne geçüb, Yence Beğ'e eytdi : "sen gemiyi bekle, *Azab*larla bunda otur. Tâ ki kâfir gemiyle gelüb, bir fesâd itmesün, *key* ihtiyat eyle„ didi. Ol esnada Bayezid Han dahi gelüb, Gelibolı'dan geçüb, Hunkâr'a kavuşdı. Andan Hunkâr göçüb, Edirne tarafına yürüdi.

Tenbihü Ali Paşa min kudûm is-Sultan

Andan Ali Paşa, Hunkâr'uñ geçdüğin işidüb, Şumnı hisarundan çıkub, ركه yakın yirde kondı. Ol gice anda kararı itdiler. Çeriden iki kişi ركه azık almağa vardılar. ركه kâfirleri bu iki kişinüñ birini oldürdi. Biri kaçub, Paşa'ya gelüb, kaziyyeyi i'lâm eyledi. Paşa dahi gazab eyleyüb, fi'l-hal buyurdı. Asker, halkı *çokub*, Vencen'e kal'asın yıkub, yakub, halkın esîr idüb, sarmaz köfte *bihter* didi.

Hîle-i küffâr-ı Varna be-Yahşi Beğ

Rivayet olunur ki, Tobrice-oğlı'nuñ Varna nâm bir muhkem hisarı varidi ki anı taht idinmişdi. Bir gün nâ-gâh iki kâfir Ali Paşa'ya gelüb eytdi: "Varna ulular ittifak idüb, and içdiler ki tekvurını tutub, hisarı paşaya vireler. Paşa bu söze gayet ferah olub, Temür-taş oğlı Yahşi Beğ'e eytdi: "var, gör. Eğer gerçeğise, kal'ayı al ihkâm it, gel. Yine baña kavuş„ didi. Yahşi Beğ

دخی بعضی عسکرله اول اکی کافره اویوب وارنایه یقین یرده قنب اول
ایکی کافری کوندرب ایتدی وارك خبر شر بزه بر طغرو خبر کتورك
3 اکر کرچکیسکز سیزه خلعت و نعمت ویرم دیدی اول کافرلر کیدب
ایرق کلمدیلر یخشی بك دخی ریش خندلقلرن بلب دنب ینه کلب پاشایه
قاوشدی پاشا دخی کوچب خنکاره ایرشمکه شتاب اتدی خنکار دخی
6 یان بولیه کلدی دخی شهره کیرمدین پاشا کلب خنکارك الن اوپب مقر عزته
کچدی خنکار دخی علی پاشایی نواخت ایدب اخباردن استفسار اتدی
پاشا دخی اولن فتوحی و ماجرایی خبر ویردی

77b9

حکایت | قدوم صوصمنوز الى السلطان

روایتدرکه صوصمنوز کوردیکه ولایتی الدن چقر ارکان دولتن جمع
ایدب مشاوره اتدی جملسی وارب خنکاره اطاعت کوسترمکی وجه
12 کوردیلر پس کفن بوغازنه طاقب یانبولیده کلب خنکارك آتی آیاغنه
دوشب انواع تضرعات و تنزلات ایدب ایتدی سایسترین ایو حصارم
و شهرم یوقدر سلطانمه ویرهین و بندخی ابدی قولی اولاین تك بنم کناهمدن
15 کچب سلطانموك هج کوکلی بکا پریشان اولمسون دیدی خنکار دخی جرمنی
عفو ایدب خلعتلیب عزت ایدب ینه اقلیمنه ویربدی اندن علی پاشایه ایتدی
یوری وار سلستره حصارنی ضبط ایدب ایچنه آدم قویوب تمرتاش اوغلی
18 یخشی بکی انده قو دیدی اندن پاشا دخی لشکرله شمنی حصارنه کلب
صوصمنوزه آدم کوندرب قلعهٔ سلستره تسلیم اتسون دیدی اول لعین

1-19 دخی ... لعین FPaAVy :— M || شتاب اتدی PaVy : اوردی A اودی F || 6-7 مقر ...
کچدی FVy : — PaA || 9 قدوم ... السلطان FPaVy : آمدن صصمنوز به خنکار A || 14
سلطانمه FA Pa : سلطانه Vy | هج Vy : — FPaA

dahi bazı askerle ol iki kâfire uyub, Varna'ya yakın yirde konub, ol iki kâfiri gönderüb, eytdi: "varuñ. Hayır, şer, bize toğru bir haber getürüñ. Eğer gerçegiseñüz size hilʿat u ni-met virem„ didi. Ol kâfirler gidüb, ayruk gelmediler. Y a h ş i B e ğ dahi *riş-hande*lıkların bilüb, dönüb, yine gelüb, Paşa'ya kavuşdı. Paşa dahi göçüb, Hunkâr'a irişmeğe şitâb itdi. Hunkâr dahi Yanbolı'ya geldi. Dahi şehre girmedin, Paşa gelüb, Hunkâruñ elin öpüb, makarr-ı ʿizzete geçdi. Hun-kâr dahi A l i P a ş a'yı *nevaht* idüb *ahbâr*dan istifsâr itdi. Paşa dahi olan fütûhı ve mâcerâyı haber virdi.

Hikâyetü kudûm-ı Sosmanoz iles-Sultan

Rivâyetdür ki S o s m a n o z gördi-ki vilâyeti elinden çıkdı, erkân-ı devletin cemʿ idüb, müşavere itdi. Cümlesi varub, Hunkâr'a itaʿat göstermeği vech gördiler. Pes kefen boğazına takub, Yan-bolı'da gelüb, Hunkâr'uñ atı ayağına düşüb, envâ-i *tazarrʿât* ve *tenezzülât* idüb, eytdi: "Silistiri'den iyü hisarım ve şehrüm yokdur. Sultanuma vireyin ve ben-dahi ebedî kulı ola-yın. Tek benüm günahumdan geçüb, Sultan'ımuñ hiç göñli bana perîşan olmasun„ didi. Hunkâr dahi cürmini ʿafv idüb, hilʿatleyüb, ʿizzet idüb, yine iklimüne viribidi. Andan A l i P a ş a'ya eytdi: "yüri! var! Silistire hisarını zabt idüb, içine âdem koyub, T e m ü r - t a ş oğlı Y a h ş i B e ğ'i anda ko!„ didi. Andan Paşa dahi leşkerle Şumnı hisarına gelüb, S u s m a n u z'a âdem gönderüb, "kalʿa-i Silistire'yi teslim itsün„ didi. Ol *kâfir*

قلعه‌سنی ویرمکه اقدام ایده‌میب ینه عاصی اولوب عهدندن رجوع ایدب
قلعهٔ پرکدب فارغ اولدی کلوب پاشایه خبر ویردیلر پاشا غایت انجنب
3 ایتدی زهی ملعونلکه خونکاره وارر دلکو کبی یالتقانور بونده ایلنه
78a کلیجك ایت کبی قلنر هاله انشاالله | انك فرصتن بولم دیب شمنیده برقاج
کون متمکن اولدلر

6 حکایت حیلهٔ کفار طراق

روایت اولنرکه اول اثناده طرآقدن برقاج کافر پاشایه کلوب ایتدلر
طراق حصارن ویره‌لم آدم کونده‌رك دیدلر پاشا دخی پوره‌وادیٔ مشتلین
9 یخشی بك قولی بولوزلی مرادی برقاج یوز کشیله کونده‌رب ایتدی وار
طراق قلعه‌سنی ضبط ایدب ایچنه کیر اوتور انشاالله خنکار غزادن
دونیجك سنی محکم رعایت ایده‌وز دیدی مراد دخی طراقیه واردی
12 کافرلری ینه پشیمان اولوب قلعهٔ ورمدلر مراد دخی قلعنك اطرافن چاپوب
چارپوب ینه دونب پاشانك خدمتنه کلدی پاشا ایتدی نه تیز کلدك واردوغك
اشی نتدك دیدی مراد قضیهٔ اعلام اتدی ارتسی اول کافرلر ینه پاشایه
15 کلب یوز یره اوردیلر پاشا ایتدی بره ملعونلر بونده کلب قلعهٔ ویره‌لم
دیو بزم سقالمزه کلرسز ینه کیدرسیز همی انشاالله سیزك حقکزدن کلم دیو
یانولر یاندی بو کافرلر دخی پاشانوك بو سوزلرین اشیدیجك خرستوسه
18 وانجیله آند ایچب اناندرب پاشا ینه اسکی بولوزلی مرادی کوندرب
78b مراد دخی طراقیه کلوب | قلعیه کیرب متمکن اولوب حفظنه مشغول اولدی

1 - 19 قلعه‌سنی . . . اولدی FPaAVy : M— || 3 ایلنه PaA : —FVy || 6 حکایت FPaVy : A— || 7, 8, 10, 11, 19 طراق Vy : دراقه FPaA || 13 چاربوب FVy : چپوب PaA || 15 بره PaVy : + همی A || 16 دیو FPaA : —Vy | خرستوسه Vy : خرستویه FPaA

kal^casını virmeğe ikdam idemeyüb, yine asî olub, ahdinden rücu^c idüb, kal^cayi perkidüb, fariğ oldı. Gelüb, Paşa'ya haberi virdiler. Paşa gayet incinüb, eytdi: "zehî mel^cun-ki Hunkâr'a varur, dilkü gibi yaltaklanur, bunda iline gelicek, it gibi kılınur. Hele inşâallâh anuñ fırsatın bulam diyüb, Şumnı'da bir kaç gün mütemekkin oldılar.

Hikâyet-i hîle-i küffâr-ı Tarak

Rivâyet olunur ki, ol esnâda Tarak'dan bir kaç kâfir Paşa'ya gelüb, eytdiler: "Tarak hisarın virelüm, âdem gönderüñ„ didiler. Paşa dahi Pıravadi'yi muştılayan Yahşi Beg kulı Bolozlı Murad'ı bir kaç yüz kişiyle gönderüb, eytdi "var, Tarak kal^casını zabt idüb, içine gir, otur. İnşâallâh Hunkâr gazâdan dönicek, seni muhkem ri^câyet idevüz„ didi. Murad dahi Tarak'a vardı. Kâfirleri yine peşîman olub, kal^cayı virmediler. Murad dahi kal^canuñ etrafın çalub çarpub, yine dönüb, Paşa'anuñ hizmetine geldi. Paşa eytdi: "ne tiz geldüñ; varduğuñ işi nitdüñ„ didi. Murad kaziyye'yi i^clâm itdi. İrtesi ol kâfirler yine Paşa'ya gelüb, yüz yire urdılar. Paşa eytdi: "bire mel^cunlar bunda gelüb, "kal^cayı virelüm deyü bizüm sakalımuza gülersiz, yine gidersiz he mi? İnşâallah sizüñ hakkıñuzdan gelem„ deyü *yanu*lar yandı. Bu kâfirler dahi Paşanuñ bu sözlerin işidicek, Hıristos'a ve İncil'e and içüb, inandırub, Paşa yine eski Bolozlı Murad'ı gönderüb, Murad dahi Tarak'a gelüb, Kal^caya girüb mütemekkin olub, hıfzına meşgul oldı.

حكايت اخذ پاشا قلاع صوصمنوز وغارت بازارلى طوغان بكوس اۇوا

روايت اولنركم پاشا شمنيده برقاج كون اوتردقدن صكره قلقب
ديربچيه كلوب كفار كليدين قرشو كتردیلر اندن كوچب كربچيه كلب
انى دخى فتح اتدى اندن كوس اوا تكورنه ادم كوندەرب اطاعتن طلب
اتدى اول ملعون پاشانك سوزنه مقيد اولميب ايتدى بز بكمزه عاصى
اولب تركه اطاعت اتمزز ديدى پاشا دخى بازارلى طرغان بكى بيك كشيله
ويربيوب ايتدى وار كوس اواىى اورب يق ياق و غارت ايدب عورتن
اوغلانن اسير ايله ديدى بازارلى طوغان بك دخى كلب كوس اواىى ورب
اورب عورتن و اوغلانن اسير اتدى اندن كفار كلب پاشايه ايتدیلر آلنان
اسيرلرى ينه تركدن بزه الى‌وير كوس اوا حصارين ويرەلم ديدلر پاشا دخى
النان اسيرلرى تركدن ينه دوشرب كافره ويرب حصارى الب ضبط
اتدكدنصكره اسيرلرى ينه صاحبلو صاحبنه بيوردى غازيلر فرح اولب
كافر الندن ينه اسيرلرين الدلر چونكه پاشا كوس اوا حصارين دخى
ضبط اتدى اندن كوچب صوصمنوزك تختكاهى طرناوى اوزرنه كلب
قونب كافر دخى انك | كليدين كتردیلر اندن چرنوزه كلب انيدخى الدى
اندن نوكسرى وكرشداويچيه كلب انلرى دخى الوب انده يورك اوانك
كليدين كتردلر اندن طونه كنارنه يوريب برغاز و حصارنه كم واريسه الب
ايچنه ار قيدى اندن زشست اوا تكورنه ادم كوندرب اولدخى اطاعت
اتميب قلعهً بركيدب جنكه اقدام اتدى بر قاج كون جنك ايدوب اخر

1-15 حكايت ... اخر *FPaAVy* : — *M* || 1 حكايت ... اوا *FPaVy* : استاندنى پاشا قلاع صصمنوز *A* | 3 ديربچيه *Vy* : درپچيه *PaA* درنچيه *F* || 8 بك *FA* : — *PaVy* || 8-9 اواىى (+ اورب *Pa*) *PaA* : اوانك *FVy* || 10 حصارين *FPaVy* : حصارلرين *A* || 13 دخى *PaA* — *FVy* || 14 اندن *Vy* : + دخى *FPaA* | طرناوى *Vy* : طرنوى *FPaA* || 15 كافر دخى *Vy* : *PaA* : كافرلر *FPaAM*

Hikâyet-i ahz-i Paşa Kılâ-ı Sosmanoz ve garet-i Pazarlı - Toğan be - Kos - Ova

Rivâyet olunur kim, Paşa Şumnı'da bir kaç gün oturduk-dan soñra, kalkub, Dobrıca'ya gelüb, küffâr kilidin karşu getürdiler. Andan göçüb, Girpiçe'ye gelüb, anı dahi feth itdi. Andan Kös-ova tekvurı'na âdem gönderüb, itaʿatin taleb itdi. Ol melʿun Paşa'nuñ sözine *mukayyed* olmayub, eytdi: "biz beğimüze ʿasî olub, Türk'e itaʿat itmezüz„ didi. Paşa dahi Pazarlı- Toğan Beğ'i biñ kişiyle viribiyüb, eytdi: "var, Kös-Ova'yı urub, yık, yak ve gâret idüb, ʿavretin, oğlanın esîr eyle„ didi. Ve Pazarlı-Toğan dahi gelüb, Kös-Ova'yı vurub, ʿavretin ve oğlanın esîr itdi. Andan küffâr gelüb Paşa'ya eytdiler: "Alınan esîrleri, yine Türk'den bize alı-vir. Kös-Ova hisarun virelüm„ didiler. Paşa dahi alınan esîrleri Türk'den yine devşirüb, kâfire virüb, hisarı alub, zabt-itdükten soñra, esîrleri yine sahiblü sahibine buyurdı. Gaziler ferah olub, kâfir elinden yine esîrlerin aldılar. Çünki paşa Kös-Ova hisarun dahi zabt itdi, andan göçüb, Sosmanoz'un *tahtgâhı* Tırnava üzerine gelüb, konub, kâfir dahi anuñ kilidin getürdiler. Andan Çernoz'a gelüb, anı dahi aldı. Andan Nükesel ve Kirişdaviçe'ye gelüb anları dahi alub, anda Yürük-Ova'nun kilidin getürdiler. Andan Tuna kenarına yürüyüb, Burgaz ve hisar nekim varise alub, içine er koydı. Andan Zişt-Ova tekvuru'na âdem gönderüb, ol dahi itaʿat itmeyüb, kal'ayı berkidüb, cenge ikdâm itdi, bir kaç gün cenk idüb, Ahır

کافرك يراغى دوكنب .بوكاب قپو آچب كلب ضرورى اولب اطاعت
اتدیلر اندن پاشــا یوردی طونه کنارنده افلاقه کچب الدغی برغازلری هب
3 الوب خلقنی اسیر ایدب اندن سرب نیکبولینك اوزرنه دشدی صوصمنوز
قاچب انده کرمشــدی .بوندن ایو شهری وبوندن محکم قلعسی یوغدی
طونه کنارنده ایدی طونا صوبی دیوارین چارباردی چنکه پاشا بنك دخی
6 التماســنه اقدام اتدی صوصمنوز قورقب چقوب کفن بوغازنه طاقب
اوغلن اویدرب کلب پاشانك اياغنه دشدی پاشا دخی لطفندن ینه جرمن
عفو ایدب خنکاره قاوشمغه جد بلیغ ایدب طالب وصال اولدی

8 وصول سلطان طاوسلی و قدوم علی پاشا الیه

روایت ایدرلرکه ســلطان مراد غازی دخی یانبولیده برقاچ کون
79b اوترب اندن سرب طاوسلویه کلب انده قرار طوتمشدی | پاشا حضرتی دخی
12 کلب انده خنکاره قاوشب الن اوپب قضیهٔ فتحی اعلام ایدب خنکار شاد
اولدی

وصول اورنز غازی من الحجاز

15 روایت ایدرلرکه ســلطان مراد غازینك اورنز ادلو بر صــوباشیسی
واریدی غایت بهادر و سرفراز غازی کشیدی نیجه ولایتلر فتح ایتمشدی
سلطان مرادك غايت طغروسي ادی حجازه کتمشدی وارب کعبهٔ مشرفهٔ
18 شرفها الله تعالی طواف ایدب اول اثناده ینه کلب خنکاره یتشدی خنکار
دخی .بوکا کرکی کبی عزت ایدب بر عالی تیمار امر اتدی شیمدی اورنز

1 كافرك *FPaMA* : كافر *Vy* | قپو *Vy* : قپوىی *FPaMA* | ضرورى اولب *FPaVy*: اندن *A* خبر ويردى *M* || 2 اتدلر *FPaAVy* : + ديو *M* | پاشا *FVy* : --*FPaMA* | برغازلرى *Vy* : برغوزلرى *AM* برغوز *Pa* برغوزلرين *F* || 3 الوب *FPaAM* : — *Vy* | نيكبولينك *FVy* : نكه‌بوليه وارب *A* نكه‌بولى *PaM* || 4 محكم *FPa A Vy* : پيك *M* || 5 صوبى *FPaAM* :— *Vy* | دخى *PaM* : — *AVy* || 7 جرمن *Vy* : جرمنى *FPaAM* || 8 وصول . . . (+ الى *Pa*) . . اليه *FPaVy* : رسيدن پادشاه به طاوسلى و امدن على پاشا *M* حكايت طاوسلى *A* || 9 مراد *Vy* : + خان

Kâfir'üñ yarağı dükenüb, buñalub, kapu açub, gelüb, zarûrî olub, itaᶜt itdiler. Andan Paşa yürüdi. Tuna kenarında Eflâk'a geçüb, alduğı burgazları heb alub, halkını esîr idüb, andan sürüb, Niğbolı'nuñ üzerine düşdi. S o s m a n o z kaçub, anda girmişdi. Bundan iyü şehri ve bundan muhkem kalᶜası yoğdı. Tuna kenarında idi. Tuna suyı dıvarın çarpardı. Çünki Paşa bunuñ dahi alınmasına ikdâm itdi, S o s m a n o z korkub, çıkub kefeni boğazına takub, oğlın uydurub, gelüb, Paşa'nuñ ayağına düşdi. Paşa dahi lûtfından yine cürmin ᶜafv idüb, Hunkâr'a kavışmağa *cidd-i belîğ* idüb, talib-i *visâl* oldı.

Vusûl-i Sultan Tavuslı ve Kudûm-i Ali Paşa ileyhi

Rivâyet iderler ki, S u l t a n M u r a d G a z i dahi Yanbolı'da birkaç gün oturub, andan sürüb Tavuslu'ya gelüb, anda karar tutmuşdı. Paşa hazreti dahi gelüb anda Hunkâr'a kavuşub, elin öpüb, kaziyye-i fethi iᶜlâm idüb, Hunkâr şâd oldı.

Vusûl-i Evrenoz Gazi min'el-Hicaz

Rivâyet iderler ki, S u l t a n M u r a d G a z i'nün E v r e n o z adlı bir su-başısı varidi. Gayet bahâdır ve *serfirâz* Gazi kişiydi. Nice vilâyetler feth itmişdi. S u l t a n M u r a d 'uñ gayet toğrusı idi. Hicaz'a gitmişdi. Varub, Kaᶜbe-i *müşerrefeyi şerrefeha'llâhü teᶜalâ* tavâf idüb, ol esnâda yine gelüb, Hunkâr'a yitişdi. Hunkâr dahi buna gerçegi gibi ᶜizzet idüb, bir ᶜâlî timar emr itdi. Şimdi E v r e n o z

: FVy غازی | AM آمدن : PaVy وصول. || Vy فتح : PaAM فتحی 12 || FPaAM
ادلو : اورنز : Vy ادلو . . . سلطان 51 || AM از حجاز : FPaVy من‌الحجاز | FPa M A
FPaMVy —: A اورنز شیمدی 19 || AM -- : PaVy مشرفة 17 || FPaAM ... ...

اوغلانلری کیم واردر انوك نسلندندر اوره‌نزلی دیمکه حکمت بودر اندن
سلطان مراد غازی روم ایلی عسکرنه علی پاشایی باش دیکب لاز ایلنه
3 کوندردی علی پاشا دخی فلبیه کلب ایکی آی انده متمکن اولدی زیرا
مریج ارماغی طاشغوندی بهاردی کچیت ویرمزدی

ارسال رسول به یعقوب چلبی و وصوله

6 شیله روایت اولنورکه بوندن اوکدن اشتدککم سلطان مراد خان
غازنك بویك اوغلی بایزید چلبی سلطان مراد غازینك عقبنجه کچمشدی
اما کچی اوغلی یعقوب چلبی اناطولیده قالمشدی اول وقت قره‌سی سنجاغن
9 یردی غازی مراد اکا دخی آدم کوندروب تیز یراغك کور بو غزاده
80a بنمله بله اول دیو امر اتدی اندن یعقوب چلبی دخی خنکارك آدمی کلدوکی |
کبی یراغن کوروب کلیبولیٔ کچب شتابله خنکاره قاوشدی و غازی مراد
12 خان دخی بر وجهله لشکر جمع اتدیکه اوّل دخی رومده اول
وجهله لشکر جمع اولمش دکلدی یالکز اوردی بازار خلقی اون بیك
مقداری واریدی و بو کثرتیله اوردی بر وجهله اوجزلغدیکه اته اتمکه
15 باله و یاغه و درلو درلو نعمته کم بقردی و کرما کرم کل وقتیدی سود
و یوغرد بغایت چوغدی

حکایت جمعیت کفار

18 روایت ایدرلرکه چونکه خنکار فلبه اوآسنه مجتمع اولدی لاز
تکوری انی اشدب ایچنه اود دوشب ایتدی ای دریغ قبلانی بالکلدب

1 اوغلانلری . . . . بودر A : — FPaMVy || 2 مراد Vy : + خان FPaAM | ایلی FPaAM : — Vy | باش Vy : سر لشکر F || 3 آنده FAMVy : اول ولایتده Pa || 4 بهاردی AMVy : بهار ایامی ایدی Pa — F || 5 ارسال ... وصوله FPaVy : رسول فرستادن یعقوب چلبی را A آمدن یعقوب چلبی M || 6-7 خان غازنك Vy : خانك FPaAM || غازینك Vy : خان غازی FPaAM | 7 کچمشدی Vy : کاوب یتشدی F || 9 غازی مراد Vy : سلطان مراد خان غازی PaAM سلطان مراد F | کوندروب Vy : +

oğlanları kim vardur, anuñ neslindendür. Evrenozlı dimeğe hikmet budur. Andan Sultan Murad Gazi, Rum-ili askerine Ali Paşa'yı baş diküb, Lâz iline gönderdi. Ali Paşa dahi Filibe'ye gelüb, iki ay anda mütemekkin oldı. Zira Meriç ırmağı taşgundı. Bahardı. Geçit virmezdi.

İrsâl-i Resûl be-Ya'kub Çelebi ve vusûlihi

Şöyle rivayet olunur ki, bundan öñdin işitdük - kim Sultan Murad Han Gazi'nün büyük oğlı Bayezid' Çelebi, Sultan Murad Gazi'nüñ akabince geçmişdi. Amma kiçi oğlu Ya^ckub Çelebi Anatolı'da kalmışdı. Ol vakit Karesi sancağın yirdi, Gazi Murad aña dahi Adem gönderüb, "Tiz yarağuñ gör. Bu gazâda benümle bile ol„ deyü emr itdi. Andan Ya^ckub Çelebi dahi Hunkar'uñ Ademi geldüği gibi yarağuñ görüb, Gelibolı'ya geçüb *şitâb*la Hunkâr'a kavuşdı. Ve Gazi Murad Han dahi bir vechile leşker cem' itdi-ki andan evvel dahi Rum'da ol vechile leşker cem' olmuş değildi. Yalñuz *ordı-pazar* halkı on biñ mikdarı varidi. Ve bu kesretiyle ordı bir vechile ucuzluğıdi-ki ete, etmeğe, bala ve yağa ve dürlü dürlü ni^cmete kim bakardı. Ve *germa germ* gül vaktiydi. Süd ve yogurd be-gâyet çoğidi.

Hikâyet-i Cem'iyyet-i Küffâr

Rivâyet iderler ki, çünki Hunkâr Filibe ovasına müctemi^c oldı. Laz Tekvur'ı anı işidüb, içine od düşüb, eytdi : " *ey dirîğ* , kaplanı *belinledüb*

FPaAM [illegible] | FPaAM ابزجك : Vy ابزجك || 14 مقدارى FPaAM : — Vy || 15 سود
FPaAM [illegible] | Vy [illegible] || 16 يوغرد FPaAM : بوغرت Vy | چوغدى Vy : بولدى FPaAM
|| 17 [illegible] Vy : [illegible] FPaAM | جمعيت FPaAM : — Vy || 18 مجتمع PaMVy : جمع
FA | [illegible] Vy : اولديلر FPaAM ||

ارسلانی اویارب اویور یلانك قویروغن بصب قورده طاش آتب بلایی
باشمه صاتون آلدم اماّ کم صوك پشیمانلق اصی اتدوکی یوقدر نتمك کرك
شمدن کرو اولنجه چالشمدن غیری چاره قالمدی دیب کندو تحت
حکومتنده اولان کافرلری ممکن اولدقچه جمع اتدکدن صکره چوره یاننده
اولن اولوبانلره و تکورلره ایلچیلر کوندرب ایتدی ترك اوزرمه عساکر
عظیمیله خروج اتدی فرومانده و درمانده قلدم اکر بکا معاونت اتمزسکز
ترك نه بنی و نه سیزی قور دیدی اندن کویکوی | ولق ویند اوغلی
دیمتری و بوسنه تکوری صروجه‌کومی جمله جمع اولدلر الحاصل لاز
تمامت کفریه آدم کونده‌رب معاونت طلب ایدب افلاقدن و انکروسدن
و چهدن و سرفدن و آرناوددن و اولغاردن و فرنکدن معاون کلب بروجهله
کفار جمع اولدلرکه اول وجهله اجتماع اول زماندن برو اولمدی دیرلرکه
بیش یوز بیك مقداری ار کافرلردن جمع اولدی لاز ایلنده ایکی صو
واردر برنه اولو موراوه برنه کچی موراوه دیرلر کچیسی برو الوسی
اوته‌در و طاشدوغی وقت اوچار قوش دخی کچمز و ایکیسنك دخی ارالغی
یورغا اتا ایکی کونلك یولدر لاز و کلن کافر لشکری اوته موره‌وه‌نك
کنارنه جمع اولدیلر

واقعهٔ شهر کوی

روایتدر شول وقتکه علی باشا صوصمنوز ایلین الدی شهر کوی
درلردی لاز صنورنده صوصمنوزك بر عالی محکم حصاری واریدی آردی

2 اما کم *Vy* : اما *FPaM* — *A* || 3 چالبشمدن *Vy* : چالشمقدن *FPaAM* || 6 و درمانده *FPaMVy* : — *A* || 7 نی *FVy* : + قور *PaAM* || 8 الحاصل *FPaVy* : الحاصلی *M* القصه *A* | لاز *FPaAVy* : + تکوری *M* || 9 تمامت *FPaMVy* : تمام *A* || 10 چیهدن *A* : چهدن *FPaAM* : پچیدن *Vy* | و سرفدن *FPaAM* : — *Vy* || 12 ار کافرلردن *PaVy* : کافر لشکری *A* کافر *M* کافردن *F* || 13 موراوه *AMVy* : موره *FPa* || 15 لشکری *FPaAVy* : جریسی *M*

arslanı uyarub, uyur yılanuñ kuyruğın basub, kurda taş atub, belâyı başuma satun aldum. Ammâ kim, son peşimânluk *ası* itdüği yokdur. Nitmek gerek. Şimdengirü ölünce(yedek), çalışmadan gayri çâre kalmadı„ diyüb kendü taht-ı hükûmetinde olan kâfirleri mümkin oldukça cem' itdükten soñra çevre yanında olan *ulu ban*lara ve tekvurlara ilçiler gönderüb, eytdi: "Türk üzerüme asâ-kir-i âzımiyle hurûc itdi. *Fürû-mande* vü *der-mande* kaldum. Eğer baña mu'âvenet itmezseñüz, Türk ne beni, ve ne sizi kor„ didi. Ondan *güyegü*si Vulk[1] ve Yund oğlu Dimitri[2] ve Bosna tekvurı Saruca Giom[3] cümle cem^c oldılar. El-hâsıl Lâz[4] *temamet*-i kefereye âdem gönderüb, mu'âvenet taleb idüb, Eflak'den ve Ungurus'den ve Çih'den ve Sırf'dan ve Arnavud'dan ve Ulgar'dan ve Frenk'den mu'avin gelüb, bir vechile küffâr cem^c oldılar ki ol vechile ictimâ' ol zamandan berû olmadı. Dirler ki biş yüz biñ mıkdarı er kâfi-lerden cem^c oldı. Lâz ilinde iki su vardur, birine Ulu Morava, birine Kiçi Morava dirler. Kiçisi berû, ulusı ötedür ve taş-duğı vakıt uçar kuş dahi geçmez ve ikisinüñ dahi aralığı *yorga* ata iki günlük yoldur. Lâz ve gelen kâfir leşkeri öte Morava'-nuñ kenârına cem^c oldılar.

Vâkı^ca-i Şehir-Köyi

Rivâyetdür, şol vakıt-ki Ali Paşa, Sosmanoz ilin aldı, Şehir-Köyi[4] dirlerdi, Laz sınurında Sosmanoz'uñ bir 'âlî, muhkem hisarı varidi. Ardı

[1] Vuk Brankoviç.
[2] Demetrius.
[3] O tarihte Bosna kıralı Tvartko olduğuna göre Bosna prenslerinden bir başkası olabilir.
[4] Lazar Grebliyanoviç.
[5] Pirot.

عاجه اوکی صازدی انیدخی پاشای عالی علم و والاهمم المشدی لآز یوند
اوغلی دیمتریه لشکر قوشب بیوردیکه وارب شهری کویی ترکدن الا
بو دیمتری بر بهادر یاوز ملعوندی دیرلرکه یالکز کندو اون بیك اره
مقاومت ایدردی اندن دیمتری آیغیرینه بنب برار کافرلرله | شهر کوینه
کلب ایچنده اولن کافرلرله اتفاق ایدب شهر کویی دیمتریه ویردیلر پادشاه
اشیدب یخشی بکه اینه‌بك صوباشیه و صروجه پاشایه اون بیك ار قوشب
شهر کوینه کوندردی کلوب اطرافنی ورب یقب یقدیلر لاز بونی اشدوب
یکنی یکرمی بیك اریله کوندروب ایتدی وار شهر کویك و ایلنك کافرلرنی
بونده کتر تورکه بوك اولمسون دیدی خنکار دخی انی اشدوب تمورتاش
اوغلی یخشی بکی یکرم بیك ارله ویربیوب ایتدی وار شهر کویی یق
کافرنی سور لشکرنه طوش اولورسك اوغرش جهداتکه کافردن[1] تیز یتشه‌سن
دیدی یخشی بك فی‌الحال اون بیك اری سرب شهر کوینه یقین کلدی لازیکانی
بوندن اوکوردی کلمشدی اشتدیکه یخشی بك ایرشدی فی‌الحال شهر کویك
حصارین بوشلدب حصاری یقب و شهر خراب ایدب کافرنی سورب بجد قچدی
یخشی بك دخی خنکاره خبر کوندرب احوالی اعلام ایدب کافر قاچدی
اردنجه وارنمی نه بیوررسز دیدی خنکار دخی اردنجه وارمسنی جایز
کورمیب کل کیت دیو امر اتدی یخشی بك دخی دونب خنکاره قاوشدی

مشاورة لاز للمحاربه

روایت اولنرکه لاز چونکه جمیع کفاری جمع ایدب ترکله تمك

1 پاشای . . . همم Vy : پاشا FPaAM || 4 یرار PaAM : برز Vy برنجه F | کوینه Vy : کویه FPaAM || 5 کافرلرله PaVy : کافریله FAM | پادشاه AMVy : خنکار FPa || 6 ار FPaMVy : + مقداری A || 7 کوندردی Vy : کوندردیلر A کوندرب FPaM || 7-8 کاوب . . . گوندرب (کوندردی A) PaAM : — Vy || 8 کافرلرین FAVy : + سور Pa M || 9-11 خنکار . . . سور FPaAM : — Vy || 12 بك AVy : + دخی FPaM | اون Vy : یکرم FPaAM | اری Vy : ارله FPaAM || 14 یقب FVy : — PaAM | خراب

yamaca, öñi sazdi. Anı-dahi Paşa-yi *âli-ᶜalem*, ve *valâ-himem* almışdı. L â z, Y u n d oğlı D i m i t r i'ye leşker koşub, buyurdu ki varub, Şehir-Köy'i Türk'den ala. Bu D i m i t r i, bir bahadır, yavuz mel'undı. Dirler, ki yalñuz kendû on biñ ere mukavemet iderdi. Andan D i m i t r i aygırına binüp biraz kâfirlerle Şehir-Köyi'ne gelüb, içinde olan kâfirlerle ittifak idüb, Şehir-Köyi D i m i t r i'ye virdiler. Padişah işidüb, Y a h ş i B e ğ 'e, E y n e B e ğ subaşıya ve S a r u c a P a ş a'ya on biñ er koşub, Şehir-Köyi'ne gönderdi. Gelüb, etrafını vurub, yakub, yıkdılar. Lâz bunu işidüb, yiğenini yiğirmi biñ erle gönderüb, eytdi: "var, Şehir-Köy'üñ ve ilinüñ kâfirlerini bunda getür. Türk'e buñ olmasun„ didi. Hunkâr dahi anı işidüb, T e m ü r t a ş oğlu Y a h ş i B e ğ'i yiğirmi biñ erle veribiyüb eytdi: "var Şehir - Köy'i yak, kâfirini sür. Eğer kâfir leşkerine tuş olursañ, uğraş. Celd ol ki kâfirden tiz yitişesin„ dedi. Y a h ş i B e ğ fi'l-hâl on biñ eri sürüb, Şehir-Köyi'ne yakın geldi, Lâz yiğeni bundan *öñürdi* gelmişdi. İşitdi-ki Y a h ş i B e ğ irişdi. Fil-hâl Şehir-Köy'üñ hisarin boşaldub, hisarı yakub, ve şehri harab idüb, kâfirini sürüb, *becit* kaçdı. Y a h ş i B e ğ dahi Hunkâr'a haber gönderüb, ahvâlı iᶜlâm idüb, "kâfir kaçdı, ardınca varayın mı, ne buyurursız?„ didi. Hunkâr dahi ardınca varmasını câiz görmeyüb, gel, git deyü emr itdi. Y a h ş i B e ğ dahi dönüb, yine Hunkâr'a kavuşdı.

Müşaveret-i Lâz li'l-muharebe

Rivayet olunur ki, Lâz çünki cemiᶜ küffarı cemᶜ idüb,Türk'le altmak

APaVy للمحاربة . . مشاورة 18 || *AM* — : *F PaVy* دخی 16 || *FPaAM* ايلدی *FVy* ايلدی
17 حاضرلق كردن لاز برای محاربه *A* مشورت جنك كردن لاز *M*

کرکدر دیو مشاوره قلدی کیمی اوغراشالم، کمی بارشالم دیدی و کمی
کوجب ترکه تمکین ویرمیب ازرنه ورالم دیدی و کمی بونده طورەلم دیدی
81b 3 بارشالم دِینی تبس ایدب ایتدلر بوقدر | لشکر جمع اولدفدن صکره ترکه
زبغه دیمك غایت هرزه سزدر دیو جنکه اتفاق اتدلر ایچلرندن برعقللسی
ایتدی صواب اولدرکه تأخیر اتمیب اوغرشمغه شتاب ایدەوز دیدی زیرا
6 ترکك اکلندکجه شوکتی زیاده اولور بزم لشکرمز طوردقجه اکسلور
و هم تورك حیله اهلیدر جنك قولاین غایت ایی بلر امدی بزم دخی
اسبابمز و الاتمز مساعدکن بریکا اولمق کرکدر دیدی بعضیسی ایتدی اول بر
9 ایلچی کوندرەلم وارب مرادك مرادین تجسس اتسون و لشکرنك اوضاعن
و اوطوارن بلسون اندن کلسون بزه خبر ویرسون اوغرشلم و اندن صکره
ترکی دربنده چکلم یوللری بغلیب بر دل چقرتمیب قرالم دیدی لاز دخی
12 بو تدبیری صواب کورب کوچوب اولوموراوانك برو یانه قونب خنکاره
ایلچی ویربدی

ارتحال سلطان مراد غازی من فلبه الی اختمان

15 روایت ایدرلر خنکار دخی فلبەدن کوچب اوجنجی کون اختمان
اواسنه قوندی انده اوچ کون اوتردی سراج تکور انده لشکریله کلوب
مراد خانه قاوشدی انده یول ایکی اولدی بر یول صاغ قوله کیدب
18 صوفیا وارب نیشه اوغرایب شهر کوینه چقر بر یول دخی صول قوله
82a کیدب ایلجیه اوغریب چوق صولر کچر | خنکار سراج کافرلرندن

1 اوغراشالم Vy : + دیدی FPaAM || 3 تبس FPaAVy : دپس F—M || 5 دیدی Vy : — FPaAM || 8 کرکدر FPaMVy : یکرکدر A بعضیسی ایتدی M : — FPaAVy || 9 لشکرنك Yy : عسکرنك FPaAM || 10 بزه FM : — PaAVy | اوغرشلم Vy : + دیدی PaAM ددیلر F || 13 ویربدی FPaMVy : گوندردی A || ارتحال . . . اختمان FPaVy : کوج کردن مراد خان (خنکار M) از فلبه (+ به F) اختمان AM || انده [1] FPaAM : — Vy || 19 ایلجیه FPaAM : ایلیچیه Vy | کافرلرندن Vy : کافرلن FPaAM

gerekdür „ deyü müşavere kıldı. Kimi " uğraşalum „ kimi " baruşalum „ didi ve kimi göçüp, Türk'e *temkin* virmeyüb, üzerine varalum„ didi. Ve kimi "bunda turalum„ didi. "Barışalum„ diyeni *tebs* idüb, eytdiler: "bu kadar leşker cem^{c} olduktan soñra Türk'e zebuğa dimek gayet *herze* sözdür„ deyü cenge ittifak ittiler. İçlerinden bir akıllısı eytdi: "savab olur ki te'hîr itmeyüb, uğraşmağa şitâb edevüz„ didi. "Zira, Türk'üñ eğlendükce şevketi ziyade olur. Bizüm leşkerimüz turdukca eksilür. Ve hem Türk hîle ehlidür. Cenk kolayın gayet iyü bilür. İmdi bizüm dahi esbâbımuz ve âlâtımuz musaid-ken bir yaña olmak gerekdür„ didi. "Evvel bir ilçi gönderelüm, varub, M u r a d'uñ muradın tecessüs itsün. Ve leşkerinüñ *evzâ*^{c}ın ve *etvâr*ın bilsün; andan gelsün bize haber virsün. Uğraşalum. Ve andan soñra Türk'i Derbend'e çekelüm. Yolları bağlayub, bir dil çıkartmayub, kıralum„ didi. L a z dahi bu tedbîri savab görüb, göçüb, Ulu Morava'nuñ berü yanına konub, Hunkâr'a ilçi veribidi.

İrtihâl-i Sultan Murad Gazi min Filibe ilâ İhtiman

Rivâyet iderler, Hunkâr dahi Filibe'den göçüb, üçünci gün İhtiman ovasına kondı. Anda üç gün oturdı. S a r a c tekvur anda leşkeriyle gelüb, M u r a d H a n 'a kavuşdı. Anda yol iki oldı. Bir yol sağ kola gidüb, Sofya'ya varub, Niş'e uğrayub, Şehir - Köyi'ne çıkar, bir yol dahi sol kola gidüb, Ilıca'ya uğrayub, çok sular geçer. Hunkâr S a r a c kâfirlerinden

اوقيوب ايتدى بو يرلرك قولاين سيز يك بلورسز قنعى يولا كتمك
اساندر ديدى جملسى صول قوله كتمك روادر و قولايدر صاغ قول
طولماجدر ديدلر هپ اول يوللرى كورنلر دخى ايله شهادت اتدلر خنكار
انى اشدب صول قوله كيدن يولى اختيار ايدب كوچب اوچنجى كون علاءالدين
اواسنه قونب ايكى كون انده قرار ايدب يارنداسى كون كوستنديل دخى لشكريله
كلوب خنكاره يتشدى سلطان مرادك غايت طغروسيدى انى لشكره
قولاوز قلدى اندن سلطان مراد بر قاچ كون ايچنده ايليجيه كلدلر كوستنديل
خنكارك كندو النه اوغرآيجغين بلردى نزول بيحد و نعمت بيعد احضار
اتشدى بالى ياغى نعمتى اورديه ارماق كبى اقتدى و ايليجده نقدر
ايللك تكور واريسه كلب خنكاره قاوشدى اندن كوچب خنكار اولو
اوايه قونيجق على پاشايه ايتدى بزه بر كشى كركه اوكجه كيدب وارب
كافردن ديل آلوب خبر بلهيز

عزم اورنز غازى لاخذ اللسان

روايتدر چونكه خنكار ديل المغه آدم استدى حاجى اورنز غازى
خنكار اوكنده يره اوپب ايتدى بن قولكه بيوررسك وارهين حق عونيله
اول ايشى بتورهين ديدى خنكار دخى ايتدى اوچلرك قولاين سن يك
بلورسن | وار ديدى اندن اورنز غازى قرق كشيله اسكب حصارنه
يوريب غفلتله كلوب اندن بر قاچ اسير الب خنكاره كتردى خنكار
اورنز غازيه تحسين و افرين اتدى

1 يرك Vy : يرلرك FAM || 2 روادر و Vy : روا گورب F — PaAM || 3 طولماجدر AMVy : طولمجلدر Pa دولاشةدر F || 4 اشدب FVy : — PaAM | صول . . . يولى F : — PaVy || 5 گون[2] Vy : — FPaAM || 6 مرادك FPaMVy : + خراج ذاريدى وهم A | لشكره Vy : عسكره FPaAM || 7 قولاوز FVy : قلاغوز (+ قلاوز Pa) PaAM || 8 نزول FPaAM : نوزيل Vy || 9 ياغى و FAMVy : + سائر Pa || 12 بلهيز Vy : بله FPaAM || 13 عزم ... اللسان (+ يعنى دل المغا Pa) PaVy : — FAM || 17 اورنز FPaVy : اورنزى AM | غازى

okuyub, eytdi: bu yirleriñ kolayın siz yeğ bilürsiz. Kangı yola gitmek *âsân*dur„ didi. Cümlesi "sol kola gitmek revâdur ve kolaydur. Sağ kol *tolamac*'dur didiler. Hep ol yolları görenler dahi öyle *şehâdet* ildiler. Hunkâr anı işidüb, ihtiyat idüb, göçüb, üçünci gün Alâ üd-Din Ovasına[1] konub, iki gün anda karar idüb, yarındası gün Köstendil dahi leşkeriyle gelüb, Hunkâr'a yitişdi. Sultan Murad'ın gayet toğrusiydı. Anı leşkere kulavuz kıldı. Andan Sultan Murad bir kaç gün içinde Ilıca'ya geldiler. Köstendil, Hunkâr kendü iline ugrayacağın bilürdi. *Nüzül*-i *bî-hadd* ve ni'met-i *bî-yu*ᶜ*add* ihzar itmişdi. Balı, yağı, ni'meti orduya ırmak gibi akıtdı. Ve Ilıca'da ne kadar *illük* tekvur varise, gelüb, Hunkâr'a kavuşdı. Andan göçüb Hunkâr Ulu-Ova'ya konacak Ali Paşa'ya eytdi: "bize bir kişi gerek-ki öñce gidüb, varub, kafirden dil alub, haber bileyüz„.

Azm-i Evrenoz Gazi li-ahzi'l-lisan

Rivâyetdür, çünki Hünkâr dil almağa, âdem istedi, Hacı Evrenoz Gazi, Hunkâr öñünde yir öpüb, eytdi: "ben kuluña buyurursañ, varayın; Hak ᶜavniyle ol işi bitüreyin„ didi. Hunkâr dahi eytdi: "uclaruñ kolayın sen yeğ bilürsin, var„ didi. Andan Evrenoz Gazi kırk kişiyle Üsküb hisarına yürüyüb, gafletle gelüb, andan bir kaç esîr alub, Hunkâr'a getürdi. Hunkâr Evrenoz Gazi'ye *tahsîn* ü âferin itdi.

یورتب : *Vy* یوریب 18 || *F* تعجیل + : *PaAMVy* اسکب | *FPaM* [illegible] | [illegible] *AMVy*
FPa دخی + : *AMVy* [illegible] | [illegible] *FPaM*

[1] Orhan Gazi'nin kardeşi Alâüddin Paşa, Kayser Kantakuzinos'un Sırplar'a karşi yaptığı savaşta askeri kuvvetiyle yardım için geldiğinde ordusunun konduğu yer.

نزول سلطان الى قره طونلى جيئة رسول لاآز فيه

روايتدركه چونكه خنكار اولو اوادن كوچدى قره طونلى نام يرده
3 بر زمان قرار اتدى انده لازدن ايلچى كلب محصل خبرى بويدى اوشده
بن حاضرم اوج ايدن برو اكركه قكلى دخى اولسه كلملو اوليدى اكر
اريسه كلسون اوغرشلم و اكر كلمزسه حاضر اولسون بن واردم هركون
6 طورميب آوه و شكاره مشغول اولوب همان قورى اوش واردم ديو اهمال
ايدب بزه امهال ايدر ديدى خنكار بو سوزى اشدب ايلچيه غضب ايدب
ايتدى اكر ايلچيه اولم اوليدى فى الحال سنى ديلردم اول ملعون بونككبى
9 لاف و كذاف اورسه عجبميكه اسلام قلجن كورمشدر كمسه طبنجسين يمين
كندو طبنجسين دموردن صنر وكدى قركو اوده كندويو ارسلان توهم
ايدر انشاالله اكا ترك ارلكن كوسترم ديو بيوردى جمله لشكر جبه
12 و جوشن كيب آلات و اسباب و سلاح مكمل براغله ات ارقاسنه كلب
ايلچيه جبه كوستردبلر بر وجهله كه كافرك يوركى ياغى اريب خوفندن اچنه
83a لرزه دوشب برك خزان كبى | دتردى اما غيرت ايدب اوكين دوشرب ايتدى
15 اى شاه اكرچه بكا بو وجهله لشكر عرض اتدك اما بزم لشكرمز اون
سزوك لشكركزجه واردر اول بشيوز بيك مسلح، كيملو و كچملو
كوك دمردن ارمز واردر هر بر ارمز بيك تركه طپدر ديدى خنكار
18 همان ايلچيه غضب ايدب ايتدى اى نحس ملعون جهنم اتى پليد اكر
جهانك لشكرى دخى سزكله اولورسه الله عنايتيله محمد معجزاتيله جملهسنك

1 نزول . . . فيه *Vy* : رفتن خنكار قره فيره و آمدن جاسوس لاز *A* رسيدنى پادشاه به طونلى و امدنى الچى لاز *M* ارتحال سلطان الى قرهطونلى و مجئ رسول لاز فيه *Pa* نزول سلطان الى قرهطونلى وخبر رسول لازفيه *F* || 4 كلملو اوليدى *AVy* : كلملو اولريدى *M* كلملو اولديدى *Pa* اول يورومكله كاسه اولوردى *F* || 5 واردم *FAVy* : واروردم *PaM* || 6 طورميب *PaAVy* : هركون *M—F* | ديو *Vy* : ديوب *FPaAM* || فى الحال *FPaVy* : شمدى *AM* || 9 كورمشدر *FVy* : + ديدى *PaAM* || 10 طبنجسين *Vy* : پنجهسن *F—PaAM* | دموردن *Vy* : دمور *FPaAM*

Nüzûl-i Sultan ilâ Kara-tonlı, Ci't-i Resûl-i Lâz fî-h

Rivâyetdür ki, çünki Hunkâr Ulu-Ova'dan göçdi. Kara-Tonlı[1] nam yirde bir zaman karar itdi. Anda Lâz'dan ilçi gelüb, *muhassal-i* haberi buydı : "*Üşde* ben hazıram. Üç ay-dan berü eğer ki *kañlı* dahi olsa, *gelmelü* olaydı. Eğer er ise gelsün, uğraşalum ; ve eğer gelmezse, hazır olsun, ben varı-rum. Her gün turmayub, ava, şikâra meşğul olub, heman korı, *üş* vardum deyü ihmal idüb bize *imhâl* ider„ didi. Hunkâr bu sözi işidüb, ilçiye gazab idüb, eytdi : "eğer ilçiye ölüm olsaydı, fil'hal seni depelerdüm„. Ol melᶜun bunun gibi lâf u güzâf ursa, ᶜacebmi ki islâm kılıcın görmemişdür. Kimse ta-bancasın yimeyen, kendü tabancasın demürden sanur. Ve kedi *karañu* evde kendüyi arslan *tevehhüm* ider. İnşâallah ana Türk erliğin gösterem„ deyü buyurdı. Cümle leşker *cebe* ve *cevşen* giyüb, âlât-ü esbâb ü silâh, mükemmel yarağla at arka-sına gelüb, ilçiye cebe gösterdiler, bir vechile ki, kâfirün yü-reği yağı eriyüb havfinden içine *lerze* düşüb, *berk-i hazân* gibi ditredi. Amma gayret idüb, öñin devşirüb, eytdi : "ey şah ! eğerçi bañâ bu vechile leşker ārz itdüñ, ammâ bizüm leşkeri-müz on sizüñ leşkeriñüzce vardur. Ol biş-yüz bin *müsellah*, giyimlü ve geçimlü gök demürden erimüz vardur. Her bu erimüz biñ Türk'e *tıp*dur„ didi. Hunkâr hemen ilçiye gazab idüb, eytdi : "ey *naḫs-i* melᶜun, cehennem iti *pelid* ! Eğer cihanuñ leşkeri dahi sizünle olursa, Allah ᶜinâyetiyle, Muhammed muᶜcizâtiyle cümlesinün

[illegible] *PaAVy* [illegible] : *FM* | توهم *PaVy* : تفهم *FAM* || 11 ايدر *AVy* : + ديدى
FPaM | زك [illegible] *FVy* : توركاك *PaAM* | ديو *Vy* : ديوب *FPaA* ديدى *M* | جله *PaAVy* :
FM | 15 || اشكر *Vy* : عسكر *FPaMA* | اما *FPaAVy* : ولى *M* || 16 سزوك *FPaAM*:
[illegible] *Vy* | | [illegible] *Vy* : عسكروكزجه واردر *FAM* لشكركدن زيادهدر *Pa* واردر *Vy* :
[illegible] *FPaAM* | كيملو *Vy* : + كوم *FPa* || 17 طپدر *PaAVy* : طاپدر *F* جواب ايدر
M | [illegible] *PaAMVy* : خنكارك همن ايچنه اود دوشوب *F* || 18 نجس *Vy* : جنيس *F*

[1] Kratova.

قانی طپراغه قارب انلری قرغه کبی ایقلیوب بیکنی برکزدن قرب
کندونك باشن کسرم دیب ایلچی قووب کوندرب لشکری ینه قوندردلر

مشاورة السلطان مع وزرائه (3)

روایت اولنرکه خنکار دخی ارکان دولتی و اعیان سلطنتی بر یره جمع
ایدب مشاوره قلدی اوّل کمسه دخی سوز سیلمدین حاجی اورنز خطاب
ایدب ایتدی اورنز بو کافرله نجه بولشب جنك اتمك کرکدر آسانی (6)
بو ایشك نه وجهله اولور دیدی اورنز غازی دخی دعا قلب یر اوپب
ایتدی ای خداوندکار بن بر کمینه قولم بنم فکرم ورایم نه اولا سلیمان
یانده قرنجه‌نك نه فکری اولا و نه مقداری اولا که سز سیلیه لشکر (9)
یصامق و جنك احوالن بلمك سلطانم حقنده کلشدر دیدی جمله بکلر دخی
اکا مساعده اتدلر خنکار ایتدی بکار اکرچه حق عنایتیله چوق چری
صیب جنك اتدم اما | بو قلان جنك کبی دکلدر مشاورت اتمك سنت رسولدر (83b12)
اتفاق ایدب کوکل برکدوب کوکل برکدرملك واجبدر دیدی اندن اورنزه ایتدی
نجه زماندرکه سنی بو اوجده قودم بونلرك آیینن ارکانن بلدك و تجربه اتدك
سنك فکرك قلاننك فکری کبی دکلدر دیدی اندن اورنز غازی (15)
دعا قلب ایتدی کمینه شیله خوش کلرکه حق تعالی‌یه توکل ایدب
ارکندن وارب یرك ایوسین آلب اول صکره کله اندن صکره ایوجکلك
اتمیاوز دیدی اوّل جنکه اول اقدام ایده زیرا کافر اجتماعله چوقنشوب (18)
طوریجق دمردن بر حصار اولور اکا ظفر بولمق اسان اولماز اما جنکه

1 قرغه Vy : قرنجه $F—PaAM$ || 3 مشاورة . . . وزرائه $PaVy$: مشورت کردن پادشاه (خنکار F) با وزیران (وزرا M) AM مشاورة سلطان مراد وزرائه F || 6-7 آسانی بو ایشك Vy: بو اشوك آسانی $FPaAM$ || 8 بر Pa : — Vy || 9 سیلیه Vy + دیدی $FPaAM$ || 10 یصامق $PaVy$: یصیمق A یغمق M || 11 چوق Vy : نجه $FPaAM$ || 12 مشاورت Vy : مشاوره $FPaAM$ || 13 برکدوب PaM : بیراقمق $F—Vy$ | کوکل Pa : — FVy || 14 اوجده Vy : اوجلرده F | بلدك . . . اتدك Vy : تجربه ایدوب بلدك $FPaAM$ || 15 قلاننك فکری

kanını toprağa karub, anları karga gibi ayıklayub, biñini bir kezden kırub, kendünüñ başın keserim„ diyüb, ilçiyi kovub, gönderüb, leşkeri yine *kondurdılar*.

Müşaveret üs-Sultan ma^{c}a Vüzerâ'-ihi

Rivayet olunur ki, Hunkâr dahi erkân-ı devleti ve a'yân-ı saltanatı bir yire cem^{c} idüb, müşâvere kıldı. Evvel kimse dahi söz söylemedin, Hacı Evrenoz'a hitab idüb, eytdi: "Evrenoz bu kâfirle nice buluşub, cenk itmek gerekdür? Asânı bu işuñ ne vechile olur?„ didi. Evrenoz Gazi dahi du'a kılub, yir öpüb, eytdi: "ey Hudavendigâr, ben kemine kulum. Benüm fikrüm ve re$^{\circ}$yüm ne ola! Süleyman yanında karıncanuñ ne fikri ola, ve ne mikdarı ola ki söz söyleye! Leşker *yasamak* ve cenk ahvalin bilmek, Sultanum hakkında gelmişdür„ didi. Cümle Beğler dahi aña müsa'ade itdiler. Hunkâr eytdi: "Beğler, eğerçi Hak 'inayetiyle çok çeri sıyub, cenk itdüm, ammâ, bu kalan cenk gibi değildür. *Müşaveret* itmek sünnet-i Resûldur. İttifak idüb, göñül berkidüb, göñül *berkidürmek vacib*dür„ dedi. Andan Evrenoz'a eytdi: "nice zamandur ki seni bu ucda kodum. Bunlaruñ âyinin, erkânın bildüñ ve tecrübe itdüñ. Senüñ fikrüñ *kalan*ınuñ fikri gibi değildür„ didi. Andan Evrenoz Gazi du^{c}*a* kılub, eytdi: "kemîneye şöyle hoş gelür ki Hak tealâyâ tevekkül idub, erkenden varub yirün iyüsin alub, ol soñra gele. *Terceklük itmeyavuz*„ didi. Evvel cenge ol ikdâm ide. Zira kâfir içtima^{c}la *çoknaşub* turıcak, demürden bir hisar olur. Aña zafer bulmak âsân olmaz. Ammâ cenge

دخی (+ دیدی + : *Vy* کله | *M* آلوز : *FPaAVy* آلپ 17 || *F* بن اوره [illegible]
| *Vy* -- *FM* اونلر : *PaA* اول 18 || *Vy* — : *FPaAM* مکره اندن | [illegible]
F [illegible]

اقدام ایدب بربرندن آیرلیجق صواشمسی غایت اساندر قولك بلدوکی
بوقدردر قلانی سلطانم یك بلر دیدی خنکار دخی بارك الله فیك دیب
3 نم دخی فکرم بنك ازرنه‌در دیدی اندن اوغلی بایزیده نظر قلب
ایتدی ای جان پدر سنك دخی بو بابده فکرك ندر بایزید خان ایتدی
وز سلطانمك کوکلنده‌کی و اورنز بك دیدوکیدر دیدی اندن خنکار علی
6 باشایه نظر ایدب ایتدی سن نه درسن علی باشا ایتدی همان بنم دخی
فکرم اولدر دیدی محصل جمیع آرا و افکار غازی اورنز دیدوکنه منجر اولدی

ارسال اورنز غازی مقدمه

84a9 اندن خنکار ایتدی صباح | اولجق لشکر کوچسون اما غازی اورنز
باشا یکیدله اوکردی کیدب دربندی کچوب غازیلره یول اتسون
دیدی اول کیجه کچدی صبح اولیجق حاجی اورنز باشا یکیدله
12 بر قاج دلاور آلب قراول وضعنده اوکجه یوریب دربنده اردلر غایت
قسق یردی آتلو بر بر کچردی چنکه غازی اورنز یولدشلریله دربنده
کردی لاز دخی اول حینده دربنده اوتوز بهادر کافر کوندرب
15 تورکدن دل آلمغه امر اتمشدی غازیلر بوندن بیخبر ایدی بو کافرلر
بر طرفه طورمشدی غازیلری کورب اکسزین ازرلرنه آت صالدلر
بر مبارز کافر قاموسندن اوکوردب سکو النه الب اورنز بك اوزرنه
18 هجوم ایدب اورنز بك اکا مقابل اولب کافر سکو حواله قلدی
غازی اورنز دخی سکوسنی دفع ایدب ترکشندن بر اوق چقرب اول

3 بایزیده *FVy* : بایزید خانه *PaAM* | قلب *Vy* : ایدب *FPa* — *AM* || 4 فکرك *Vy* : رایك *FPaAM* | ندر *Vy* : + دیدی (+ اندن *FPa*) *FPaAM* || 5 بك *Vy* : بکوك *AM* *FPa* || 8 ارسال . . . مقدمه *FPaVy* : — *AM* || 9 اولیجق *M* : — *FPaAVy* || 9-11 صباح ... گچدی *FPaAVy* : — *M* || 11 صبح *Vy* : صباح *FPaAM* || 12 اردلر *Vy* : ارشدیلر *PaAM* ارشوب *F* || 13 قسق *PaAMVy* : طار *F*

ikdam idüb, birbirinden ayrılıcak, savaşması gayet âsândur. Kulun bildüği, bu kadardur. Kalanını Sultanım yeğ bilür„ didi. Hunkâr dahi "*Bârek'allahü fî-ke*„ diyüb, benüm dahi fikrüm bunun üzerinedür„ didi. Andan oğlı B a y e z i d 'e nazar kılub, eytdi: "ey cân-ı peder, senüñ dahi bu babda fikrüñ nedür?„. B a-y e z i d H a n eytdi: "söz Sultanımuñ göñlündeki ve E v r e-n o z B e ğ didüğidür„ didi. Andan Hunkâr A l i P a ş a 'ya nazar idüb, eytdi. "Sen ne dirsün?„ A l i P a ş a eytdi: "heman benüm dahi fikrüm oldur„ didi. Muhassal, cemi'-i ârâ ve efkâr, Gazi E v r e n o z didüğine *müncer* oldı.

İrsâl-i Evrenoz Gazi mukaddime

Andan Hunkâr eytdi: "sabah olıcak leşker göçsün. Ammâ G a z i E v r e n o z, P a ş a Y i ğ i d'le öñürdi gidüb, Derbend'i ge-çüb, gazilere yol itsün„ didi. Ol gice geçdi, subh olıcak, H a c ı E v r e n o z, P a ş a Y i ğ i d 'le bir kaç dilâver alub *karavul vaz*'ın-da önce yürüyüb, Derbend'e irdiler. Gâyet kısık yirdi. Atlu bir bir geçerdi. Çünki G a z i E v r e n o z yoldaşlariyle Derbend'e girdi, Lâz dahi ol hinde Derbend'e otuz bahadır kâfir gönde-rüb, Türk'den dil almağa emr itmişdi. Gaziler, bundan *bî-haber* idi. Bu kâfirler bir tarafa turmuşdı. Gazileri gö-rüb, añsızın üzerlerine at saldılar. Bir *mübâriz* kâfir *kamu-sından öñürdüb süğü* eline alub, E v r e n o z B e ğ üzerine hücum edüb, E v r e n o z B e ğ aña mukabil olub, kâfir süğü havâle kıldı. G a z i E v r e n o z dahi süğü-sini def' idüb. *tirkeş*inden bir ok çıkarub, ol

کافری کوکسندن اورب آرقاسندن چقب یقلدی بری دخی اردی
اورنز بك انیدخی هلاك اتدی
3 القصه بو کافرلرك بشن اونن الدرب سکیزن دری طوتب خنکاره
کتردیلر خنکار شاد اولب قره‌طونلیدن کوچب دربندی کچوب کچی
موروه ارماغنه وارب آنی کچب قنمغا روا کوردیلر

6 قدوم رسول لاز فیه

روایتدرکه لاز ایلچیسیکه خنکاره کلشدی خنکارك اوضاعن و
84b اطوارن کورب کلب لازه ایتدی | ای کوسبدار ترکك لشکری دیدکلرنجه
9 دکل یاتن و یراغن کوردم خوف اتملو دکل بزم لشکر اوج اولقدر
واردر دیدی و اندن خنکاره قرشو سویلدوکن و خنکارك اکا
غضبن جمله ماجرای خبر ویرب کافری کرم ایدب اول ملعون دخی
12 قویرغن قبردب لاف اورب کوپرمکه بشلدی لاز یاننده اولان تکورلر
دخی چوق هرزه و هذیان سیلدیلر ولق اوغلی ایتدی اول یالکز بن
ترکه یترین غیری کمسنه لازم دکل دیدی وندیك فرنکی و افلاق محصل
15 هربری مست اولب مهملات سیلدیلر

نزول سلطان الی کومش حصاری

روایت ایدرلرکه خنکار دخی دولتله کیچی موروادن کوچب
18 بیکمقداری علم و سنجقلر چزب طبل و نقاره‌لر چالب صفلر طوتب الایلر
دوزب ارنلر و بهادرلر و یکانه‌لر و غازیلر مسلح پر یراغله یوریب هربرنك

1 کوکسندن F : کوکسره PaMVy کوکسنده A | بری PaM : بر FAVy | اردی Vy: یتشوب FPaAM || 3 بو کافرلرك FPaAM : — Vy | اونن FPaAM : + کافرلرك Vy || 4 کتردیلر FPaMVy : کوندردیلر A | دربندی (دروندی PaAM) کچوب FPaAM :— Vy || 5 موروه AVy : موره FPaM | قنمغا Vy : قونمغی FPaAM || 6 قدوم ... فیه FPaVy:— AM || 8 کوسبدار Vy : کسپه‌دار PaM قوسپودار F—4. | دیدکلرنجه FPaAVy: اول قدر M || 9 یراغن Vy : + دخی FPa || 10 سویلدوکن FPaAM : + سزی Vy |

kâfiri göğsünden urup arkasından çıkub yıkıldı. Biri dahi irdi. Evrenoz Beğ anı dahi helâk itdi.

El-kıssa, bu kâfirlerüñ bişin onın öldürüb, sekizin diri tutub, Hunkâr'a getürdiler. Hunkâr şâd olub, Kara-Tonlı'dan göçüb, Derbend'i geçüb, Kiçi Morava ırmağına varub, anı geçüb, konmağa reva gördiler.

Kudûm-ı Resul-i Lâz fih

Rivayetdür ki, Lâz ilçisi ki Hunkâr'a gelmişdi, Hunkâr'un evzâ'ın ve etvârın görüb, gelüb, Lâz'a eytdi: "*Gospodar*, Türk'üñ leşkeri didüklerince değül, *yatın* ve yarağın gördüm. *Havf itmelû* değül. Bizim leşker üç ol-kadar vardur„ didi. Ve andan Hunkâr'a karşu söyledüğin ve Hunkâr'un anın gazabın, cümle mâcerâyı haber virüb, kâfiri germ idüb, ol mel'un dahi kuyruğın kabardub, *lâf urub*, köpürmeğe başladı Lâz yanında olan tekvurlar dahi çok herze vü *hezeyân* söylediler. Vulk oğlu eytdi: "Evvel yalñuz ben, Türk'e yeterin. Gayri kimesne lâzım değül„ didi. Venedik frengi ve Eflâk, muhassal her biri mest olub mühmelât söylediler.

Nüzul-i Sultan ilâ Gümüş-Hisarı

Rivâyet iderler ki, Hunkâr dahi devletle Kiçi Morava'dan göçüb, biñ-mikdarı ᶜalem ve sancaklar çözüb, tabıl ve nakkareler çalub, saflar tutub, alaylar düzüb, *erenler* ve bahadırlar ve *yegâne*ler ve gaziler müsellâh pür yarağla yörüyüb, her birinün

[illegible] PaAM : خنكار Vy—F || 11 جمله Vy : مجوعى AM مجوع FPa || 14 وندیك
(ولاق [illegible] PaAM) . . . الملاق PaAMVy : — F || 15 مست Vy : سرخوش FPaAM || 16
[illegible] صادق (امری Pa) FPaVy : آمدن خونكار به كومش حصار M—A || 17 دولتله
[illegible] PaAM | Fr موردوا AVy : موره FraM

کوزنه رستم داستان سوری سککجه کورنمزدی اندن اوّل علی پاشا
اردنجه چلبی سلطان بایزید آنك آردنجه اینه بك صوباشی اندن یعقوب
3 چلبی اندن سروجه پاشا دخی آردنجه خنکار دولتله عظمتله کلب کومش
حصاری اوکنده قوندلر اولکون انده قرار ایدب ارتسی کوچب کیدرکن
کافردن دل آلب خنکاره ایکی کافر کتردیلر خنکار انلره کافر لشکری
85a 6 قنده‌در یوقسه بزی | اشدب لاز قچدیمی دیو صردی بو کافرلر ایتدی سیزدن
لاز قچرمی اولدخی سزك کلمکزه منتظردر اوشده شول اراده اوتورر
دیدلر خنکار بیوردی ایکسنکده بوینن اوردلر اندن ایله وقتی اولدی بر
9 خوش یره اردلر طاغ طاش و قیا یوغدی خنکار بیوردی قندلر

نظم کوه و صحرایی بوریدی خیمه‌لر قوندی آرام ایلدی میر و وزیر
قوندی انده داغلر داغ اوستنه طولدی عسکرله قمو بالا وزیر

12 عسکر اسلام بر بحر مواج بی کرانه بکزردی چادرلر جزیره‌لره
وَ اولو بادبانلر کبی کورندی عجب دریایدی که ایچنه کرن سلامت طاشنده
قلان خوف و حشیتده ایدی بر عمان بی کران ایدی ایچنده بر آدوم یر
15 یوقدی الا ماهیلر کبی زره‌پوش آدم نهنکلریله طولویدی

رؤیة اورنز غازی عسکر الکفار و ابصاره السلطان

روایت ایدرلرکم چنکه خنکار آنده قندی اورنز بك کافر عسکرن
18 کورب کلبخنکاره خبر وردی خنکار دخی ایتدی همان طورشمق کرك اوره‌نز
بك ایتدی سلطانم شمدی کون قزغندر و لشکر یورغوندر و عدو
آزغوندر بوکون ارام ایدەلم ایرته کون اللهه توکل ایدب تکبیر

1 پاشا PaMVy : دیدی M || 2 چلبی سلطان بایزید Vy : بایزید چلبی (+ سلطان Pa) AM || 3 دولتله FVy : — PaAM | کومش FPaAM : سیم Vy || 4 اول PaAMVy : اون F || 5 کافردن FPaVy : کافرلردن AM | انلره AM : — Vy || 6 یوقسه FPaVy : — AM | اشدب ... قچدیمی AVy : — M || 7 شول اراده FVy : شوراده PaM شوارده A || 8 ...ده Vy : دخی FPaAM || 9 طاغ ... بیوردی Vy : خونکار دخی بیوردی بر سکرجکده‌که یوره‌سنده طاغ و طاش (+ وقیا PaM) یوغدی PaAM بر خوب یره F || 10 - 15 نظم...

gözine Rüstem-i *dâsitân* sivri-siñekçe görünmezdi. Andan vevel Ali Paşa, ardunca Çelebi Sultan Bayezid, anun ardunca Eyne Beğ subaşı, andan Ya'kub Çelebi, andan Saruca Paşa, dahi ardınca Hunkâr devletle, ʿazemetle gelüb, Gümüş-Hisarı[1] öñünde kondılar. Ol-gün anda karar idüb, irtesi göçüb, giderken kâfirden dil alub, Hunkâr'a iki kâfir getürdiler. Hunkâr anlara: " kâfir leşkeri *kanda*dur? Yoksa bizi işidüb Lâz kaçdı mı?„ deyü sordı. Bu kâfirler eytdi: "Sizden Lâz kaçar mı? Ol-dahi sizüñ gelmeñüze *muntazır*dur. Üşde şol arada oturur„ didiler. Hunkâr buyurdı, ikisinün de boynın urdılar. Andan öyle vaktı oldı, bir hoş yire irdiler; dağ, taş ve kaya yoğidi. Hunkâr buyurdı, kondılar.

Nazım:

Kûh ü sahrayı büridi *haymeler*	Kondı arâm eyledi *mîr* ü vezir
Kondı anda dağlar dağ üstüne	Toldı askerle kamu *bâlâ* vü *zîr*

Asker-i islâm bir bahr-i *mevvac*-ı *bî-girana* benzerdi. Ça-dırlar *cezire*ler ve ulu *bâdban*lar gibi göründi. ʿ*Aceb* der-yaydı-ki içine giren, selamet taşında kalan havf ü *haşiyyet*le idi. Bir ʿumman-ı bî - giran idi. İçinde bir adum yir yokdı. *İllâ mâhiler* gibi *zirh-pûş* âdem *nihenk*leriyle toluydı.

Rü'yet-i Evrenoz Gazi asker ül-küffâr ve ibsâruh us - Sultan

Rivâyet iderler-kim, çünki Hunkâr anda kondı, Evrenoz Beğ kâfir askerin görüb, gelüb, Hunkâr'a haber virdi. Hunkâr dahi eytdi: "hemen turışmak gerek„. Evrenoz Beğ eytdi: "Sultanum, şimdi gün kızgundur ve leşker yorgundur ve ʿ*adilü* azgun-dur. Bugün ârâm idelüm. İrte gün Allaha tevekkül idüb tekbir

[1] Gümüş Hisar = Alaca Hisar = Kruseva .

[illegible] 1 *FPaMVy* || 16 رؤية ... السلطان (+ يعني اورنز كافر عسكرنى كورب و سلطانه
[illegible] (*Pa* [illegible] *FPaVy* : ديدن اورنز عسكرى كافر *M* — *A* || 17 خنكار . . .
[illegible] *Pa* [illegible] ونكار امريله قونديلر اندن *F* || 18 دجى *PaAM*: — *FVy* | هان *FPaVy*:
AM || 19 [illegible] اشكر *Vy* : چرى *PaAM* چريموز *F* || 20 آزغوندر *FVy* : ياوز يرده يوز
[illegible] *M* [illegible] وير و صو قتدر *A* يازى يردر صوقتدر *Pa*

کتورب سلطانم اوکنده جان و باش اوینیاوز دیدی خنکار دخی بو سزی صواب
کوردی اولکون انده قرار طوتدلر اندن خنکار اوغلی بایزیدله اتلنب
3 بر یکسك یره چقب لشکر کفاره نظر ایدب کوردیلرکه باشدن باشه بر
اوایی لشکر قیلمش عسکردن بر یوزی کورنمز حد و پایانی یوق کویا کی
کومکوك دمردن بر طاغدر و بو عسکرك ایچنده تمام بیشیوز اتلو
6 تکور واریدی و لشکر تمام بیشیوز بیك ار ایدی محصل اتلودن و یاقدن
85b بو رسمه لشکر کمسه کورمش دکلدی خنکار تعجب ایدب ایتدی بو ملعون |
نه چوق لشکر جمع ایلمش بزکه بو وجهله لشکر جمع اتدك هیچ بونك
9 فوقنده لشکر جمع اولمز صانردم بو ملعونك لشکری ایکی بزم لشکرمزجه
بلکه دخی آرتوق وار دیب حق تعالی‌یه تضرع و نالش ایدب ایتدی
الهی نور محمد رسول‌الله حرمتیچون بو مؤمنلره سن عنایت قل بنی
12 مؤمنلرك هلاکنه سبب قلمه دیدی

ذکر کیفیة المحاربة و نصرة الاسلام

روایتدرکه چونکه خنکار کفار لشکرین کورب تعجب ایدب چادرنه
15 کلدی ارکان دولتی و اعیان سلطنتی قاتنه جمع ایدب اوّل اوغلی بایزید خانه
نظر ایدب ایتدی ای جکر کوشم بو کافرله اوغرشمق حقنده سن نه تدبیر
ایدرسن زیرا بن بو کافرك لشکرین بو قدر تصور اتمزدم ایکن بی‌قیاسدر
18 بز کندو لشکرمزك اوکنه دوه طوتالمی یوقسه شیله روبرو طورشه‌لمی دیدی
اندن بایزید خان ایتدی خنکارك فکرنه بزوم تدبیرمز ایرمز اما بچاره‌یه

1 اوینیاوز PaMVy : اوینیالم A ترکین اوراوز F || 2 بایزیدله Vy : بایزید خانله FPaAM ||
3 لشکر Vy : عسکر (+ ضلالت F) FPaAM || 4-5 حد ... طاغدرو PaAMVy : —
F || 5 کوم AM : — Vy | اتلو PaAVy : + اولو FM || 6 لشکر Vy : عسکر دخی FPaA
عسکر M | ارایدی FPaMVy : ار واردی A | محصل MVy : القصه A || 8-9 بزکه . . .
اولمز FPaAVy : — M || 9 فوقنده PaVy : مانندی F | لشکرمزجه FVy : قدر A
دکای Pa کیجه اولا M || 10 آرتوق PaMVy : زیاده FA || 11 رسول‌الله PaAVy : —

getürüb, sultanum öñünde can ve baş oynıyavuz„ didi. Hunkâr dahi bu sözi şavab gördi. Ol-gün anda karar tutdılar. Andan Hunkâr, oğlı B a y e z i d'le atlanub, bir yüksek yire çıkub, leşker-i küffâr'a nazar idüb, gördiler ki, baş-dan başa bir ovayı leşker kaplamış, askerden yir yüzi görünmez; *hadd* ü *pâyânı* yok. Gûyâ ki göm gök de-mürden bir dağdur; ve bu askerüñ içinde temam biş-yüz atlu tekvur varidi ve leşker temam biş-yüz bin er idi. Muhassal, atludan ve *yayak*tan bu resme leşker kimse görmüş değildi. Hunkâr *te*ᶜ*accbüb* idüb, eytdi: "Bu mel'un ne çok leşker cemᶜ eylemiş. Biz ki bu vecihle leşker cem' itdük, hiç bunuñ *fevk*inde leşker cemᶜ olmaz sanurdum. Bu mel'unuñ leşkeri iki bizüm leşkerimüzce, belki dahi artuk var diyüb, Hak te'âlâya tazarrûᶜ ve *nâliş* idüb, eytdi: "*İlahî nûr*-i Muhammed *resûlullah* hürmetîçün bu mü'minlere sen ᶜinayet kıl, beni mü'minlerüñ helâkine sebeb kılma„ didi.

Zikr-i keyfiyyet ül-muharebeti ve nusret ül- İslâm

Rivâyet-dür ki, çünki Hunkâr *küffâr* leşkerin görüb te'ac-cüb idüb çadırına geldi. Erkân-ı devleti ve aᶜyân-i saltanatı ka-tına cemᶜ idüb, evvel oğlı B a y e z i d Han'a nazar idüp, eytdi: "Ey *ciğer kûşem*, bu kâfirle uğraşmak hakkında sen ne tedbîr idersin. Zirâ ben bu kâfirüñ leşkerin bu kadar tasavvur itmezdüm iken bî-kıyasdur. Biz kendü leşkerimizüñ öñine deve tutalum mı? Yoksa, şöyle *rû-be-rû* turûşalum mı?„ didi. B a y e z i d Han eytdi: "Hunkâr'uñ fikrine bizüm tedbîrimüz irmez, ammâ biçâreye

مؤمنلرك 12 || *PaM* ایله دیدی *A* ایله : *FVy* قل | *Vy* منلره : *FPaAM* [illegible] | *FM*
: *FPa* (*F* نصره همالله +) الاسلام . . . ذکر 13 || *M* بو مسلمانلرك *PaA* [illegible]
:*FPaAVy* لشکرین | *A* جون :*FPaMVy* روایتدرکه چونکه 14 || *A* *M* [illegible]
: *Vy* اوغلی | *A* ارکان دولت *AM* ارکان سلطنتی : *Vy* سلطنتی . . . ارکان 15 || *M* [illegible]
16 || *F* بایزید چلبی‌یه *Pa* بایزید خانه :*AVy* شاه بایزید خنه | *FPaM* شاه [illegible]
لشکرمزك 18 || *FPaM* دیدی + : *AVy* ایدرسن 17 || *A* کالرلره [illegible]
| *Vy*— : *FPa* اندن 19 || *FVy* طورشه‌لمی : *PaAM* طورشه‌لمی 18 || *Vy* [illegible]
Vy — : *FPaAM* بزوم | *PaM*. [illegible]

شـــیله کلرکه نیچـــه یلدرکه کافرله جنك ایدەرز هیـچ اوکمزه دوه
طوتمدق شـــمدی دخی طوتمزز کافرك لشـکری ندکلو چوغیســـه
86a 3 | عنایت حق اســـلامله در اکر حق تعالی دن عنایت اولورسه یالکز
بن قولك بو کافرك ایشین تمام ایدرم زیرا دولت و عقلکه بر کشیله یار
اولا ظاهر بودرکه حقك عنایتی انکلدر شمدیدك هر جنکده منصـــور و
6 مظفر اولدق شـــمدیدن کیرو دخی غم یمه ینه نصرت حق عونیله کم
سنکدر هله بن هیچ تشویش چکمزم اکر الدررسوز سعیده کر الورسوز
شهید اولورز دیدی اندن ســـلطان مراد غازی دخی بایزید خانك حسن
9 رأینه تحسین و آفرین ایدب سزنی قبول اتدی زیرا بوبایزید خان صاحب
شـــجاعت و اهل تدبیر و عالی همت کشـــیدی اندن خنکار دونب
علی پاشایه نظر قلب ایتدی اکمزده دوه طوتمقدن نفع و ضررندر علی
12 پاشا ایتدی ای ســـعادت ایسی دولتلو پادشـــاه کافرك آزندن چوغندن
قیورمق روا دکلدر نته کم حق تعالی کلام قدیمنده بویرر آیة کریمهٔ کلام مجید

کم من فئةٍ قلیلةٍ غلبت فئةً کثیرةً باذن الله والله مع الصابرین

15 ایش اللهك عنایتنه منوطدر آزه و چوغه اعتبار یوقدر و دخی حدیث
صحیحده بو مســـطوردر که قچان اســـلام لشـــکری کافره غزا اتســـلر
فرشـــتهلر حقه نیاز ایدب ایدرلر که یارب بو اورتاده اولان
86b 18 حجابلری آرادن کیدر تا که بز دخی کورەلم کم | اسلام لشکری عسکر
کفاره نه قلر دیرلر چونکه ملائك حقدن بزم حالمزه واقف اولمغیچون

2 لشکری Vy : چریسی FPaAM | چوغیسه MVy : چوق اولورسه A || 4 ایدرم PaAM ایدم FVy | کشیله Vy : کشیه AM || 5 ظاهر FPaAM : ظا Vy | شمدیدك MVy : شمدیادك Pa شمدی یادك F شمدیدکین A || 6 کم Vy : — FPaAM || 8 سلطان FPaMVy : — A | مراد MVy : + خان FPaA || 13 آیة . . . مجید Vy : — FPaAM || 16 لشکری Py . چریسی FPaAM | کافره FPaVy : — AM | اتسلر FPaVy : ایتسه AM || 18 تا که Vy : تا کیم PaAM

şöyle gelür ki, nice yıldur ki kâfirle cenk iderüz, hiç öñümüze deve tutmaduk, şimdi dahi tutmazız. Kâfiriñ leşkeri ne denlü çoğise ʿinâyet-i Hak islâmladur. Eğer Hak teʿâlâ'dan ʿinâyet olursa, yalıñuz ben kuluñ bu kâfirüñ işin temam iderüm. Zirâ devlet ve akıl-ki bir kişiyle yâr ola, zâhir budur ki Hakkun ʿinâyeti anuñladur. Şimdiyedek her cengde mansûr ve muzaffer olduk. Şimdiden girû dahi gam yime. Yine *nusret*, Hak ʿavniyle kim, senüñdür. Hele ben hiç *teşvîş* çekmezem. Eğer öldü rürsevüz *saʿîd*, ger ölürsevüz, şehîd oluruz„ didi. Andan Sultan M u r a d G a z i dahi B a y e z i d H a n'ıñ hüsn-i re'yine tahsîn ve Âfe rîn idüb, sözini kabul itdi. Zirâ bu B a y e z i d H a n sâhib-i şe câʿat ve ehl-i tedbîr ve ʿâlî-himmet kişiydi. Andan Hunkâr dönüb A l i P a ş a'ya nazar kılub eytdi: "Öñimüzde deve tutmaktan *nef'* u zarar nedür?„. A l i P a ş a eytdi: "Ey saʿâdet ıssı devletlü Padişah, kâfirüñ azından çoğından *kayurmak* revâ değildür. Nitekim Hak teʿâlâ *Kelâm-i kadîm*'inde buyurur. *Âyet-i kerîme-i kelâm-i mecîd*:

Kem min fi'etin kalîletin galebet fi'eten kesîreten bi-iznillah vallâhu maʿa's-sâbirîn[1]

İş Allâhuñ ʿinâyetine *menûṭ*dur. Aza ve çoğa itibâr yokdur ve dahi *hadîs i sahîh*'de bu *mastûr*dur ki, kaçan islam leşkeri kâfire gazâ itseler *ferişteh*ler Hakka niyâz idüb eydürler ki, "Yârab, bu ortada olan *hicâb*ları aradan gider, tâ ki biz dahi görelüm kim, islâm leşkeri ʿasker-i küffâra ne kılur„ dirler. Çünki *melâik* Hakdan bizüm halimüze vâkıf olmağıçun

[1] *Kuran* II (Bakare Suresi), 250:
Azın bi-iznillah çoğa galebe çaldığı çoktur ve Allahın [illegible] nusretini sabredenlere ihsan eder. *Nurul ül-Beyan* C. I, s. 78.

رفع حجاب طلب ایدر بز اوكمزه حجاب كترملك روا دكلدر زیرا غزایه
حجاب صغمز وهم رسول حضرتی علیه افضل الصلوات بویرمشدركه
3 هركیمك یوزنه غزا توزی كیره اول كشی جهنمك ریحاسین و بخارین
كورمیه دیمشدر امدی دولتلو خنكار غزاده همان حق تعالی‌یه صغنمق
كرك شكر خدایه‌كه طول عمرمزده منصور و مظفر اولا كلدك اومیذدركه
6 ینه نصرت بزم اولا حاشا حق تعالی‌نك كمال كرمندن كه بوكافر اقلیمنده
بونجه اهل اسلام هلاك ایده دیدی خنكار دخی علی پاشانك بو سزن
اشدب بكندی اندن دونب اورنز بكه توجه ایدب ایتدی اورنز بك سنكدخی
9 بو بابده فكرك ندر دیدی اورنز بك ایتدی فكر سلطانمكدر بزم
كبی كشنك فكری نه اولا اما كستاخلق ایدب بندخی بر سز سیلیه‌یم
دیدی سیله دیدلر اورنز بك ایتدی اكرچه اوكه دوه طوتمق خنكار
12 حضرت ایو فكر ایتدی زیرا كافرك آتی دوه‌یه كرمز دوه بزه پناه اولوب
87a قلعه كبی اولور اما دوه دخی بالكلیه اركیجك تنكری صاوسون قتی اوركر
اكر كافر لشكرنك كورلدیله كلدكن كورب اوركرسه بزی اول صیان اول
15 اولور اشتمدكزمی اسكندر ذوالقرنین هندستان پادشاهی فورهندیله جنك
ایدجك فورهند اكنه فیللر طورغرب كندیه قلعه قلدی اسكندر شاه
دخی بر تصنیف ایدب برنچه عربه‌لره طوپلر یكلدب ایچنه كه‌هرچله قیدرب
18 فیللری اركدب دندرب ینه هندلشكرین فیللره هلاك اتدردی بنده دخی
ناكاه دوه اركب بركزدن لشكر ایچنه اوغررسه بزم صنامزه اول باعث

2 رسول Vy : پیغمبر FPaAM || 3 غزا FPaAM : غضا Vy || 8 بك Vy : — FPaAM | 8 - 9 ایتدی . . . ایتدی FAMVy : — Pa || 9 فكرك AM : فكرم Vy || 10 سیلیه‌یم Vy : سویلیه‌ین FPa سویلیاین AM || 11 دیدی PaAMVy : + مراد ... دخی F | دیدلر PaAMVy : دیدی F || 14 كافر FPaAM : — Vy | كورلدیله AMVy : كركدوكنه F — Pa || 15 اشتمدكزمی FPaAVy : اشتدوكز اولا M || 16 هند Vy : شاه FPaAM | اكنه FPaAVy : الینه M || 17 - 18 قیدرب . . . دندرب PaAMVy : + طوپلری آتوب و گوهرچله یاقوب

*ref*ᶜ-i hicâb taleb ider, biz öñümüze hicâb getürmek reva değildür. Zira gazaya hicâb sığmaz ve hem *resûl* hazreti *ʿaleyhi efzal us - salavât* buyurmuşdur ki, her kimiñ burnına gaza tozı gire, ol kişi cehennemüñ *râyiha*sın ve *buhârın* görmeye„ dimişdür. "İmdi devletlû Hunkâr gazâda hemân Hak teʿâlâya sığınmak gerek. Şükür Hudâya ki, tûl - i ʿömrimüzde mansûr ve muzaffer ola geldük, umiddür ki yine nusret bizüm ola. Hâşâ Hak teʿâlâ'nuñ kemâl - i keremünden ki bu kâfir iklimünde bunca ehl - i islâm helâk ide „ didi. Hunkâr dahi Ali Paşa'nun bu sözin işidüb, beğendi. Andan dönüb Evrenoz Beğ'e *teveccüh* idüb eytdi : "Evrenoz Beğ, senün dahi bu *bab*da fikrüñ nedür ? „ didi. Evrenoz Beğ eytdi " Fikir sultanımuñdur. Bizüm gibi kişinüñ fikri ne ola ? Ammâ küstahluk idüb ben dahi bir söz söyliyeyim „ didi : " Söyle „ didiler Evrenoz Beğ eytdi : " Eğerçi öne deve tutmağı Hunkâr hazreti iyü fikir itdi. Zirâ kâfirüñ atı deveye girmez. Deve bize penâh olub kalʿa gibi olur. Amma deve dahi *beliñleyüb* ürkicek Tangrı savsun, katı ürker. Eğer kâfir leşkerinüñ gürüldiyle geldüğin görüb ürkerse, bize evvel sıyan ol olur. İşitmediñüz mi ? İskender-i Zü'l-Karneyn, Hindistan Padişahı Fur-i Hind[1]'ile cenk idicek, Fur-i Hind öñine filler *turgurub* kendüye kalʿa kıldı. İskender Şah dahi bir tasnif idüb, bir nice arabalara toplar yükledüb, içine güherçile koydurub, filleri ürküdüb, döndürüb, yine Hind leşkerin fillere helâk itdirdi. Bunda dahi nâ gâh deve ürküb, bir kezden leşker içine uğrarsa, bizüm sınmamuza ol kâ[fi]

[1] Porus.

M — : *FPaAVy* اول 19 || *F* دونب كرویه كی كوری [illegible]

اولور دیدی چونکه خنکار بو فکرلری استماع اتدی جان و کوکلدن
قبول قلب دوه تدبیرندن واز کلدی اندن مراد خان غازی ایتدی پس
3 صواب اولدرکه اول تیراندازلری اوکه طوتب صاغه و صوله اوق یغدره‌لر
اندن غازیلر دخی بر کزدن تکبیر ایدب کفاره هجوم ایده‌لر بو غزاده
یا تخت اولا یا بخت اولا و طول عمرمده بونجه غزالرکه اتدم غایتی بو
6 غزاده شهید اولب ایو آدله عالمدن کچم و هر درلکك اخری الملك اولدقدن
صکره نه تشویش چکمك کرك دیدی پس همان بو سزه اوزرنه کوکل برکیدب
اوّل قراوله ار سچب لشکر اوکنه پناه ایدب اول کیجه امین و
9 ساکن اولدلر .

تضرع سلطان مراد غازی فی ظلمات اللیل

87b | روایتدر چنکه کیجه اولدی لشکری ظلمات بصب غایت قرکو اولب
12 افراطله طمان اولدی و هم یل اسب عالمی طوز ایله طوتدیکه آدمدن آت
سچلمزدی مراد خان غازی دخی ایل یاتجه تحمل ایدب ایل یاتدقدن
صکره طورب آری ابدست آلب ایکی رکعت حاجت نمازین قلب یوزین
15 طپراق اوزرنه قویب ایرتیدك حق تعالی حضرتنه جان وکوکلدن اول قره‌کو
کیجنك ایچنده نالش و تضرع ایدب ایتدی الهی سیدی مولایی بونجه
کره حضرتکده دعامی قبول ایدب بنی محروم اتمدك ینه بنم دعامی قبول
18 ایله بر یغمور ویرب بو ظلماتی و غباری دفع ایدب عالمی نورانی قیل تاکه
کافر لشکرنی معاینه کورب مواجهه جنك ایده‌وز یاالهی ملك و قول سنکدر

4 کزدن PaVy : اوغوردن F || 5 که PaVy : — FAM || 6 کچم FPaAVy : کیدم M ||
7 پس PaAM : — FVy | برکیدب FPaMVy برکدورب : A || 10 تضرع . . اللیل
FPaVy : تضرع کردن مراد خان A تضرع پادشاه M || 11 قرکو Vy : قره‌کولق FPaAM ||
12 هم Vy : + افراطله FPaAM | عالمی . . . : طوتدیکه Vy : بر توز اولدی که FPaAM ||
15 طپراق (طپراغ PaA) . . . قویب FPaAMVy : یره سورب F || 17 حضرتکده
FPaAM : حضرتکدن Vy | قبول PaAVy : مقبول FM || 18 ویرب Vy : ویریویب

olur„ didi ; Çünki Hunkar bu fikirleri *istima'* itdi can u göñülden kabul kılub, deve tedbîrinden vaz geldi, Andan Murad Han Gazi eytdi : "Pes, savab oldur ki, evvel *tîr-endâz*ları öñe tutub, sağa ve sola ok yağ dıralar. Andan Gaziler dahi bir kezden tekbîr idüb, küffâra hücûm ideler. Bu gazâda ya taht ola ya baht ola ve tûl-i ömrimde bunca gazâlar ki itdüm, gayeti bu gazâda şehîd olub, iyü adla âlemden göçem ve her dirliğün âhiri ölmek oldukdan soñra ne teşvîş çekmek gerek„ didi. Pes heman bu söz üzerine göñül berkidüb, evvel kara vula er seçüb, leşker öñüne penâh idüb, ol gice emin ve sâkin oldılar.

Tazzarru^{c}-ı Sultan Murad Gazi fî zulumâtil-leyl

Rivâyetdür, çünki gice oldı, leşkeri *zulumât* basub, gâyet karañu olub, *ifrât*ile tuman oldı. Ve hem yil esüb, 'âlemi toz öyle tutdi-ki âdemden at seçilmezdi. Murad Han Gazi dahi il yatınca(yadek) *tahammül* idüb, il yatduktan soñra, turub, anı abdest alub, iki rek^{c}at hâcet namâzın kılub, yüzin toprak üzerine koyub, *irteyedek* Hak te^{c}âlâ hazretine can u gönülden ol karañu gicenüñ içinde nâliş ve tezarru^{c} idüb, eytdi: "İlahî, *Seyyidî*, *Mevlâyî* bunca kerre hazretüñde du'âmı kabul idüb beni mahrum itmedüñ. Yine benüm du'âmı kabul eyle. Bir yağmur virüb, bu zulumâtı ve *gubârı* def' idüb, 'âlemi *nurânî* kıl, tâki kâfir leşkerini *mu'âyene* görüb, *müvacehe* ceng idevüz. Yâ İlâhî, mülk ve kul senündür,

مواجهه | *Vy* — : *FPaAM* معاینه کورب 19 || *Vy* — : *FPaAM* ۶ | *FPaAM*
FPaAM — : *Vy* وقول | *Vy* اوروب | ۱ *FPaAM*

سن کیمه استرسك ویررسن بندخی بر ناچیز عاجز قلوکم بنم فکرمی و اسرارمی
سن بلورسن ملك و مال بنم مقصودم دکلدر بو ارایه قول قراواش ایچون کلمدم
3 همان خالص و مخلص سنك رضاکی استرم یارب بنی بو مسلمانلره قربان ایله
تك بو مؤمنلری کفار الندە مغلوب ایدب هلاك ایله یا الهی بونجه نفوسك
قتلنه بنی سبب ایله بونلری منصور و مظفر ایله بونلرچون بن جانمی قوربان
88a6 ایدرم تك سن قبول ایله عساکر اسلام ایچون تسلیم روحه راضیم |
تك بو مؤمنلرك الومن بکا کوسترمه الهی بنی جوارکده مهمان ایدب
مؤمنلر روحنه بنم روحمی فدا قیل اوّل بنی غازی قلدك اخر شهادت
9 روزی قل دیدی چونکه سلطان مراد غازی بو رسمله باش آچوب یوز
یره قویب ال کوترب دعا قلدی حق سبحانه تعالی دعاسین مستجاب قلدی همان
اسمانی بولود احاطه ایدب یغمور روی زمینِ رحمته غرق اتدی و طمان
12 دخی لشکر اسلام ازرندن قلقب کافر ازرنه چوکدی

ذکر احوال الکفار فی هذه اللیلة

روایت اولنرکه اولکیجه کافرلردن سوجی ایچوب عیش و عشرت
15 ایدب بربرنه ترك آلوب صاتق خیال ایدرلردی کافر وارکه اون ترکلك
سوجی اچدی هر بر ملعون سرخوش اولب لاف اوررلردی لاآز بونلرك لافن
اشدب ایتدی عجب بوکیجه ترکه دون بصقونی قلمغی روا کوررمسز دیدی
18 جملەسی روادر دیدلر بوکا آدلو بر کافر واریدی طقسان بیك اره مالکدی لازه
ایتدی هی کوسبدار بو ترکچکزلری نه ارکدرسین بوقدر ترکه دخی نه اعتبارکه

1 سن (+ هر Pa) FPaAM : — Vy | ناچیز FVy : ضعیف FPaAM || 2 بلورسن Vy : + شاه سن کم M ای پادشاه A پادشاه سن کم Pa | بنم مقصودم PaAM : — FVy || 4 مغلوب FPaMVy : مغبون A || 6-8 عساکر . . . قیل PaAMVy : — F || 9 سلطان . . . غازی Vy : سلطان مراد خان PaAM مراد خان F | رسمله MVy : رسمه FPaA || 10 سبحانه FPaAM : — Vy || 11 روی زمینی PaAM : زمین Vy زمینی F || 13 ذکر F : — PaAMVy | فی هذه اللیلة Vy : — FPaAM || 14 کافرلردن Vy : کافرلر

Sen kime isterseñ, virirsin. Ben-dahi bir nâçiz kulunam. Benüm fikrimi ve esrârımı sen bilürsin. Mülk ve mâl benüm maksudım değildür. Bu araya kul *karavaş* içün gelmedüm. Hemân hâlis ve muhlis senüñ rızâñı isterem. Yârab, beni bu müslümanlara kurban eyle. Tek bu mü'minleri küffâr elinde mağlûb idub, helâk eyleme. Yâ İlâhî bunca nüfûsuñ katline beni sebeb eyleme! Bunları mansûr ve muzaffer eyle! Bunlaruñçün ben canımı kurban iderem. Tek sen kabul eyle. Asâkir-i islam içün teslîm-i rûha râzıyam. Tek bu mü'minlerüñ ölümin bana gösterme. İlahi beni *civâr*uñda *mihmân* idüb, mü'minler rûhına benüm rûhumı fedâ kıl! Evvel beni gazi kılduñ, âhir *şehâdet rûzi* kıl„ didi. Çünki Sultan Murad Gazi bu resmile baş açub, yüz yire koyub, el götürüb du'â kıldı, Hak sübhânehu te'âlâ du'âsın *müstecâb* kıldı. Hemân âsumanı bulud ihata idüb, yağmur rûy-ı zemini rahmete gark itdi ve tuman dahi leşker-i islâm üzerinden kalkub, kâfir üzerine çökdi.

Zikr-i Ahvâl ül-küffâr fî hazihi'l-leyle

Rivâyet olunur ki, ol-gice kâfirlerden *süci* içüb, 'ayş u 'işret idüb birbirine Türk alub-satmak hayâl iderlerdi. Kalır var ki on Türklük süci içdi. Her bir mel'un serhoş olub, laf urulardı. Lâz, bunlaruñ lâfını işidüb, "'aceb bu gice Türke dilin baskunı kılmağı revâ görür müsiz? „ didi. Cümlesi "revadur„ didiler. Yuvaña[1] adlû bir kâfir varidi: "Hey Gospodar, bu Türkçeğüzleri ne ürküdürsin, bu kadar Türke dahi ne itibar ki

[1] bk. A. Gegaj, *Albanie et l'Invasion Turque au XVe Siècle*, p. 37: Jean Castriota.

17 || *Vy* — : *FPaAM* ر 16 || *Pa* شراب : *FAMVy* ... | ... *FPaM*
FVy چه : *PaAM* چهدی 18 || *Vy* کوردوسین : *FPaAM* ...

شبخون ایده‌سن قو بونلری صباح هر برنی دریجه طوتالم کیمین اسیر ایدب
صتالم و کمین الدرب قانن قره یره قتلم دیو اول لعین مست اولب عالمی | قره پولنه 88b
صایعیب تورکی کوزنه کوسترمدی جمله کفار انك سوزنه اویوب فراغت اتدلر 3

صفت صبح فی یوم الحرب و تزین الصفصاف

شـــیله روایت ایدرلرکه چونکه صباح اولدی ینه افتاب عالمتاب قاف
قله‌سندن باش قلدرب عالم ظلماتی ینه نورانی اولب و خوش و طیور رزق 6
طلبنه مشـــغول اولدلر اندن ســـلطان مراد خان غازی بیوردیکه کوس
حربی چالنوب هر طرفدن ضرنا و نفیر و نقاره آوازنی عیوقه چقردلر
اول هیبتدن نیچلر جان وردی وارنلر دخی آت آرقاســـنه کلب چاوشلر 9
چغرشب ایتدلر هی مردانه‌لر هی غازیلر بوکون اولکوندرکه کافرك بغرنی
خون قانی جیحون ایدب بغرسقلرن پران و باشـــلرنی طوپکبی غلطان
ایدوز ای غازیلر بوکون اولکوندرکه غیرت دمیدرکه و حمیت ایامیدر 12
بونجه ییلدر خانك نان و نمکن یرز هرکون اتا بنوب قلیج قوشانورز
و بونجه روزکاری عیش و عشرت شـــادی و صحبت برله کچردکمز همان
بو دم ایچوندر . 15

نظم

دمیدر بوکون کوسترسز هنر | کورالر انادن نجه طوغر أر
سپاهی که سلطاندن اتمك ییه | یرنده کرکدرکه جان و باش اوینیا

و بالجمله ارنلر الات حربله مرتب و اسباب جنکله مزین و سلاح آهنینله 18
مسلح | اولوب تمام آت آرقاسنه کلب الایلر بغلیب و صفلر دوزب قلب و جناح 89a

1 دریجه AMVy : دبدری F دپدریجه Pa || 2 الدرب ... قتلم Vy : — FPaAM |
لعین PaVy : ملعون FAM | قره : تره aslında FPaAMVy || 3 تورکی F : —
PaAMVy || 4 صفت (الصبح F) ... الصفصاف (الصف Pa) FPaVy : صفات روز حرب
(— حرب M) AM || 6 ظلماتی FVy : ظلمانی PaA — M || 6 - 7 وخوش . . . اولدلر
FPaMVy : — A || 8 ضرنا AVy : صورنا M سورنا FPa || 12 بوکون اولکوندرکه Vy :
FPaAM— || 13 خانك PaAMVy : مراد خانك F | آتا Vy : آت FPaAM || 15 نظم

Şebhûn idersin. Ko, bunları sabah her birini dirice tutalum. Kimin esîr idüb, satalum ve kimin öldürüb, kanın kara yire katalum„ deyû, ol *la*ᶜ*în* mest olub, 'âlemi *karapulına* say-mayub, Türki gözine göstermedi. Cümle küffâr anun sözine uyub, ferâgat itdiler.

Sıfat-ı Subh fî yevm il-harb ve tezeyyün is-sufûf

Şöyle rivayet iderler ki, çünki sabah oldı, yine âfitâb-ı *'âlem-tâb Kaf* kulesinden baş kaldırub, ᶜâlem-i *zulmânî* yine nûrânî olub, *vuhûş u tuyûr* rızk talebine meşgul oldılar. Andan Sultan Murad Han Gazi buyurdı ki, kûs-i harbî çalınub, her tarafdan zurna ve nefîr ve nakkâre avazını *'ayyuka* çıkardılar. Ol heybetden nîceler can virdi. Ve erenler dahi at arkasına gelüb, çavuşlar çağrışub eytdiler: "Hey *merdâneler*, hey Gaziler, bu gün ol-gündür ki, kâfirüñ bağrını hun, kanını Ceyhûn idüb, bağırsakların perrân ve başlarını tob gibi galtân idevüz. Ey Gaziler, bugün ol-gündür ki, gayret *demidür* ki ve *hamiyyet* eyyamidür. Bunca yıldur, Han'uñ *nân ü nemek*-in yirüz. Her gün ata binüb, kılınc kuşanurız; ve bunca ruzgârı ᶜayş u ᶜişret *şâdî* vü sohbet birle geçürdüğümüz heman bu dem içündür.

Nâzm:

Demîdür bugün gösterasiz hüner — Görelar anâdan nice toğar er
Sipâhî ki Sultan'dan etmek yiya — Yirinde gerekdür ki can u baş oynıya

ve bi'l-cümle erenler âlât-i harble müretteb ve esbâb-ı cengle müzeyyen ve silâh-i *âheninle* müsellah olub, temâm at arka-sına gelüb, alaylar bağlayub ve saflar düzüb, kalb ve cenâh,

سپاهی 17 || *Vy* کوسترسين *F* کوستره‌لر : *PaAM* کوستراسز 16 || *FPaAM* . . . *Vy*
|| *AM* القصه : *FPaVy* و باجمله 18 || *FPa MVy*—: *A* جان و | *Vy* ... *FPaAM*
F دوزولوب *Pa* دوزدب *AM* ... : *Vy* ... 17

باروبنگاه میمنه و میسره آراسته قلب کیمی اوکه وکمی قفایه طورمغه باشلدلر
اندن شهنشاه اعظم و سلطان معظم قطب دائرهٔ زمان و افتخار آل عثمان
3 غازی مراد خان بن اورخان دخی قلبده سد اسکندر کبی طورب ملوك
کرام و سلاطین عظام دائرەسنه همچو هالهٔ ماه مستدیر اولدلر و قپوقوللری
دخی خانه جانلرین فدا قلمغیچون طلب طلب اولب اکینده طوردلر بویك اوغلی
6 بایزید خان که هیبتندن سام و نریمان و رستم دستان جان ویردی اول
دخی آلای بغلیوب صاغ قوله طورب وکچی اوغلی یعقوب چلبی دخی
صول قوله طورب و غازی اورنز صاغه جناح اولب و اینه‌بك صوباشی
9 صوله جناح اولدی صروحان و ایدین چریسی دخی که صروجه باشا که
پاپا باشیدر انکله میسره‌ده طوردلر و عزب اغاسی قورد میمنه‌ده طوردی
و انجه‌جك بلبانله طووجه بلبان و سرف حمزه بونلر دخی صاغه و صوله
12 دوردلر و طوبجی حیدر صدره طوردیکه طوب اتمقده استاد کاملدی
89b و اندن اغرغی و یوکی یاپی واوردی بازار خلقنی | قفایه قودلر زیرا قفا
محل و هم دکلدی بو وجهله باش باش بکلر و صوباشیلر صف صف طلب
15 طلب قوشون قوشون الای الای اولوب طوردلر سلطان مراد غازی
و بایزید خان دخی لشکر خلقنه استمالت ایدب انعامات جلیله و احسانات
جمیله ایله وعدهٔ حسنه قلدلر اندن دستور دوران وآصف زمان علی
18 باشای کامران صبح نمازین قلب کلام قدیم و قرآن عظیمله استمداد
ایدب مصحف النه الوب اخلاصیله دعا قلب قرآن فالن آچدی و

3 سد FPaAM : سده Vy || 4 مستدیر PaVy : منیر A مستدید F | قوللری FPaMVy:
+ یکیچری و صولقلر A || 5 اکینده FPa : الینده AMVy | طوردلر FPaMVy : زنبور
بگینی احاطه ایدر کبی اطرافنی قوشتدیلر A || 9 چریسی FPaAM : چریسنی Vy || 10 قورد Vy :
قورد شیخی A قردشجی M قردشی Pa — F || 11 طووجه PaMVy : طوجه A صروجه F ||
12 دوردلر FPaMVy : + طوبجیلر A | طوبجی FPaMVy : + باشی A | طوردیکه Vy
FPaM : طوردیلرکه A | طوردیکه FPaMVy : + هربری A || 13 یاپی PaAVy : — FM |

bâr u büngâh, meymene ve meysere ârâste kılub, kimi öne ve kimi kafaya turmağa başladılar. Andan Şehinşâh-ı a'zam ve Sultan-ı mu^cazzam, *kutb*-ı dâire-i zemân ve iftihâr-i Âl-i Osmân, Gazi Murad Han b. Orhan dahi kalbde *sedde*-i İskender gibi turub, mülûk-i kirâm ve selâtîn-i ^cizâm dâiresine *hemçû hâle-i müstedîr* oldılar; ve Kapu kulları dahi Hâna cân-ların fedâ kılmağıçün *tulb* tulb olub alında turdılar. Büyük oğlı Bayezid Han ki heybetinden Sâm ü Nerîmân ve Rüs-tem-i destân can virürdi. Ol dahi alayı bağlayub, sağ kola turub, ve kiçi oğlu Ya^ckub Çelebi dahi sol kola tu-rub, ve Gazi Evrenoz sağa cenâh olub, ve Eyne-Beg su-başı sola cenâh oldı. Saruhan ve Aydın çerîsi dahi ki Sa-ruca Paşa ki *yayabaşı*dur, anuñla meyserede turdılar ve *^cazab ağası* Kurd meymenede turdı ve İncecük Balaban'la Tovuca Balaban ve Sırf Hamza, bunlar dahi sağa ve sola durdılar. Ve Tobcı Haydar *sadr*a turdı-ki tob atmakda üstâd-i kâmildi. Ve *ağruğ*'ı ve yüki, *yap*ı ve ordı-pazar halkı-nı *kafay*a kodılar. Zirâ, kafa mahall-i vehm değüldi. Bu vechile baş baş beğler ve subaşılar saf saf, tulb tulb, koşun koşun, alay alay olub, turdılar. Sultan Murad Gazi ve Bayezid Han dahi leşker halkına istimalet idüb, ^cin^câmât-i *celîle* ve ih-sânât-i cemîle ile va^cde-i *hasene* kıldılar. Andan *düstûr-ı dev-rân*, ve *âsaf-ı* zamân Ali Paşa-yı *kâmrân*, subh namazın kılub, kelâm-i kadîm ve kur^ɔân-i ^cazîmle istimdâd idüb, *mushaf* eline alub, ihlâsile du^câ kılub, kur^can fâlın açdı ve

15 | *F* — : *PaAMVy* 2 الاى . . 2 صف 14 - 15 || *F* واريسه | [illegible]
AM چرى : *Vy* اشكر 16 || *A* خان + : *FPaMVy* مراد | *M* [illegible]
: *Vy* زمان | *FPaAM* الدوران : *Vy* دوران 17 || *AM* — : [illegible]
FPaAM اوقيب : *Vy* [illegible] 19 || [illegible]

سطرلرين صايوب فالنده بو ايت كلديكه آية كريمه
يا ايها النبي جاهد الكفار و المنافقين
علي پاشا بوني كورب شاذ اولدى مصحف اوپب باشنه قودى همان آته
بنوب خونكاره خبر ويردى خونكار دخى شاذ اولدى

ترتيب جيوش كفار لعين

روايتدر كه لاز ازغون و سك ملعون دخى بيوردى لشكر كفار
آت ارقاسنه كلديلر ساير لشكردن غيرى اوج يوز بيك چوقاللى آتى
لجيملو ارى واردى هر يوز بيك اردن بيك ار سچوب اوكنه طوتب
كندو اورتايه طورب باياسنى كافر عادتجه آردنه قودى اندن | 90a
كويكوسى ولق اوغليله يكانن صاغه قويب يوند اوغليله بوسنايى صوله
قودى فرنكى و افلاقى و ارناودى و انكروسى و چهى و اولغارى جناحلر
ايدب صفلرين اراسته قلدى سحردن هربرى بر قاج قدح چكب نيم مست
اولمشلردى برى برينه نصيحت ايدب ايدرلردى كه اله كيرن تركه دريله
طوتك فرنكه صتالم اچهلرين شرابه ويرهلم و هربرى كافر بلنده بر اورغان
كوترمشدى كيمى ايدر بنم اورغانم اوتوز آرشوندر كيمى ايدر بنم دخى
زيادهدر همان جهد ايدككه تركى دريجه طوتب بر بر اورغانه ديزهلم كمى
ايدر ترك ياوزدر اورغان طوتمز بنم زنجيرم وار تركى بن زنجيره ديزهرم
ديب سرخوشله نه هرزه سيلدوكلرين بلمزلردى بونلرك ارالرنده بر مسخره
كافر واريدى بونلرك اورغانلرين و زنجيرلرين كورب كولدى بونلره غيرت
كلب ايتدلر بره هى مسخره كوفته خور نه كولرسين ديدلر اول مسخره كافر

1 آية كريمه Vy : قال‌الله تبارك و تعالى Pa — FAM || 2 المنافقين Vy : + آلايه FPaAM || 4 لعين FPaVy : — AM || 7 لجيملو Vy : لجملو AM چملو Pa كيملو F | اوكنه Vy : الينه AM FPa || 8 باياسنى FPaAM : باباسنى Vy || 9 صوله FPaAVy ; صول قوله M || 12 تركه Vy : تركارى FPaAM || 19 ديدلر FPaAM : — Vy

satırların sayub falında bu âyet geldi-ki Âyet-i *kerîme*:

Yâ eyyühe'n-nebiyyü câhidi'l-küffâre ve'l-münâfıkîn [1]

Ali Paşa bunı görüb, şad oldı. Mushafı öpüb, başına kodı. Heman ata binüb, gelüb, Hunkâr'a haber virdi. Hunkâr dahi şad oldı.

Tertib-i cüyûş-i küffâr-ı laᶜîn

Rivâyetdür ki, Lâz-ı azgun ve *sek*-i melᶜun dahi buyruğı leşker-i küffâr at arkasına geldiler. Sâir leşkerden gayri üç yüz biñ *çukal*lı atı, geçimlû eri vardı. Her yüz bin erden biñ er seçüb, öñine tutub, kendü ortaya turub, yayasını kâfir ᶜâdetince ardına kodı. Andan güyeğüsi Vulk-oğlı'yle yiğanin sağa koyub, Yund-oğlı'yle Bosna'yı sola kodı. Freng'i ve Eflak'i ve Arnavud'ı ve Ungurus'ı ve Çeh'i ve Ulgar'ı cenâhler idüb, safların ârâste kıldı. Seherden her biri bir kaç hadeh çeküb, *nîm*-mest olmuşlardı. Biribirine nasîhat idüb, eydürlerdi ki "ele giren Türki diriyle tutuñ. Freng'e satalum. Akçaların, şaraba virelüm„. Ve her bir kâfir belünde bir urgan götürmüşdi. Kimi eydürdi "benüm urganum otuz arşundur„. Kimi eydür: benim dahi ziyadedür hemân cehd idüñ-ki Türki dirice tutub, bir bir urgana dizelüm„. Kimi eydür: "Türk yavuzdur. Urgan tutmaz. Benüm zincirüm var. Türki ben zincire dizerüm„ diyüb, *ser-i hoş*la ne herze söyledüklerin bilmezlerdi. Bunlarun aralarında bir *mashara* kâfir varidi. Bunlaruñ urganların ve zincirlerin görüb, güldi. Bunlara *gayret gelüb,* eytdiler: "Bire hey mashara küfte-hor ne gülersin?„ didiler. Ol mashara kaldı

[1] Ey resul, kâfirler ve munafıklarla cihad et. (*Kuran*, IX, 74).

ایتدی سیزه کولرم زیرا هیچ عمراً کورمدمکه ترکی کافر زنجیره و یا

90b ایپه دیزه امّا همیشه ترك کاور کافرلری ایپه و زنجیره دیزب الوب کیدر |

3 و اندنکه صکره ترك هرکز کافر اولمز امّا دایم کافرلری کلر الر کیدر

مسلمان ایدر قورقرمکه ینه اول ترکلر سزی کندو زنجیرلرکزه

و ایپلرکزه دیزب الب کیده کافرلر انجنب ایتدلر هی مسخره ملعون

6 سزی قو تا کاه تکور طویر سنی خراب ایدر دیدلر بنککی اولمسخره

ایتدی بنم دیدوکم اولاجغیدر طویرسه مرك مارا دیدی

ابتداء الحرب من الرامیین

9 روایت اولنرکه چنکه ایکی لشکر مقابل اولوب صفلر بزنب الایلر

دوزلدی اندن سلطان مراد بیوردیکه بیك اوقچی صاغ قوله طوردیکه رئیسلری

حمید اوغلنك مالقوچیدی و بیك اوقچی دخی صول قوله طوردیکه

12 رئیسلری حمید اوغلنك اوغلی مصطفی چاپی ایدی صاغه و صوله بو

تیراندازلری قودلر بنلرك هر بری اوق اتمقده صانکه سعد وقاصدی بو

الای جهان بیما نهایت بولدوغی یرده عدونك بوکرندن کروب جکرین

15 خون اتمك ایچون حاجی اورنز بك و میخال اوغلی اسکندر بككه اول

یوردوك قوجه قوردلری و اول بیشه‌لروك اسکی شیرلری ایدی هزار کره اول

کنارلرده کفارله هنکامه کیروداری قورمشلردر بازار کارزاری طورغورمشلردی

18 کفاروك یوریشن و طوریشن تکرار صنامشلر دکیشن طوقیشن کراتله

دکه‌مشلر ایدی و اندن حاجی اورنز خنکارك نظرنه کلب ایتدی اکر کافرله

1 کولرم *Vy* : + دیدی *FPaAM* | و یا *FVy* : و *PaA* و دزه یه *M* || 2 کاور *FPaAM* : — *Vy* || 3 اندنکه *Vy* : اندن *FPaAM* || 4 و ایپلرکزه *FPaAM* : — *Vy* || 7 مرك : aslında مرغ *FPaMVy* || 8 ابتدا . . . الرامیین *FPaVy* : ابتداء جنك (+ از *A*) تیر اندازان *AM* || 9 بزنب *FPaAM* : بزیب *Vy* || 10 اندن *FPaAM* : — *Vy* | سلطان *PaAMVy* : — *F* | مراد *Vy* : + خان غازی *FA* غازی *PaM* | اوقچی *FPaAMVy* : + تیرباران ایدوب *A* | که *FPaAM* : — *Vy* || 11 حمید اوغلنك

eytdi: "Size gülerüm, zirâ hiç *omren* görmedüm ki Türki kâfir zincire veya ipe dize. Ammâ hemîşe Türk gelür, kâfirleri ipe ve zincire dizüb alur, gider. Ve andan-ki sonra Türk hergiz kâfir olmaz, ammâ dâim kâfirleri gelür alur gider; müslüman ider. Korkarum ki, yine ol Türkler sizi kendi zincirlerüñüze ve iplerüñüze dizüb, alub, gide„. Kâfirler incinüb, eytdiler: „ Hey mashara, melᶜun, bunuñ - gibi sözi ko. Nâgâh tekvur tuyar, seni helâk ider„ didiler. Ol-mashara eytdi: "benüm didüğüm, olacağıdur. Tuyarsa *merg-i mârâ*„ didi.

İbtidâ ül - harb min'er - Râmiyyîn

Rivayet olunur ki, çünki iki leşker mukabil olub, safları *bezenüb*, alaylar düzüldi. Andan Sultan Murad buyurdı ki, biñ okçı sağ kola turdı ki, reisleri Hamid-oğlı'nuñ *malkoç*iydi; ve biñ okçı dahi sol kola turdı ki reisleri Hamid - oğlı'nun oğlı Mustafa Çelebi idi. Sağ ve sola bu *tîr-endâz*ları kodılar. Bularıñ her biri ok atmakda sanki Saᶜd-i Vakkas'dı. Bu alay-ı cihan - *peymâ* nihâyet bulduğı yirde ᶜ*adû*'nun böğrinden girüb, ciğerin hûn itmek içün Hacı Evrenoz Beğ ve Mihal oğlı İskender Beğ ki ol yurdun koca kurdları ve ol *pişe*leriñ eski *şîr*leri idi, hezâr kerreler ol kenarlarda küffârile *hengâme-i, gîr-ü-dârî* kurmışlardur, bazar-ı kârzârı turgurmışlardı, küffârıñ yüriyişin ve turışın tekrar *sınamış*ları, değişin tokışın *kerrât*le deñemişler idi. Ve andan Hacı Evrenoz, Hudâvendgâr'uñ nazarına gelüb, eytdi: "eğer kâfirle

— : *Vy* چلبي 12 || *A* طوروديلر كه *M* قودى كه : *FPaVy* طوردى كه | *FPaM* 10
A بك + : *FPaMVy* اورنز 19 || *FPaMVy* — : *A* ايدى . . . ٢ ١٨ ١٩ || *FPaM*

اوغرشرکن قچرلنرسم دولتلو خنکار بزی کوریجك کرچك قچر صانب تعییب
اتمسون زیرا کافر جنکنك حیله‌سی واردر و هم حضرت رسول علیه‌الصلوة
والسلام الحرب خدعة دیو بیورمشدر و بو کافرلرك دمرلر کیب اللرنده
مچ طوتب ازلوطکز کبی طغرلب کلیجك اوکنه کمسه طورمق احتمالی اولمز
کیمه ارسلر چالب ایکی بولرلر اصلا ایرلمق ودنمك بلمزلر الایله اوغرایجق
یولندن آیرلب آردندن کلب بوز طغانله دپره دپره اوره اوره دپلمك کرك |[ع] زیرا (91a)
دمرلدر ایرق کرودنکه مجال اولمز دیدی آندن خنکار ایتدی اورنز کافر
احوالن سن چوق تجربه ایدبدررسن قلاین سن بیکبلرسن و صواشده
قووب قچمق عیب دکلدر دیدی اندن کافرلر همان بی محابا عسکر اسلامی
بر صاعقه نوا و رعد آور طوپله قرشولدیلر عون الهی‌یله کمسنیه زیان
اتمیوب درون عسکره کیرمدی اول تیر بلا نشان ایلدکلری یره ایرامادی
کلدی کلدی دخی صف اولده‌کی عسکر منصورك آتلری آیاغنه دوشدی.

نظم :

کویا قصدمده مجبورم دیو عزرین دلر   اهل اسلامك کاوب دشدی آتی آیاغنه

اندن خونکار حضرتلری طوپچیلره ایتدی. همان بسم الله دیوب
کافرلری طوپه طوتك شویله آلایله کوتوز اولب طورمسون بولایکی
طوکوز کبی بربری اردنه صیاغشلر

القصه همان طوپچیلر کافرلر اوزرنه بر نیجه صف شکن و سنك
افکن قضا نوازل قدر شمایل طوپلر ارسال ایلدیلر چرخه زنلر کبی

1 قچرلنرسم FPaMVy : قچرلنرسوز A | کوریجك Vy : — FPaA | گرچك FPaA : صنوب M—Vy | صانوب FPaAVy : دیو M || 3 کاك کیب Vy : کوك دمرله FPaAM || 4 مچ FPaAM : تمچ Vy | احتمالی PaAM : — FVy || 5 ایرلمق FAMVy : ارلمق Pa || 7 کرو Vy : کرسنه FPaAM | آندن FPa : — MVy || 19 - 9 کافرلر . . . کبی A : — FPaMVy

uğraşurken, *kaçarlanur*sam, devletlû Hunkâr, bizi göricek, gerçek kaçar sanub, *ta^cyib* itmesün. Zirâ kâfir cenginüñ hiylesi vardur. Ve hem Hazret-i resûl aleyhi's-salât ve sellem, *el-harbu hud-atun* [1] deyü buyurmışdur. Bu kâfirler gök demürler giyub, ellerinde meç tutub, azılu toñuz gibi togrılub gelicek önine kimse turmak ihtimali olmaz. Kime irseler, çalub, iki böleler. Aslâ ayrılmak, dönmek bilmezler. Alayla uğrayıcak, yolundan ayrılub, ardından gelüb, *bozdağan*la *depre* depre, ura ura depelemek gerek. Zirâ demürlüdür. Ayruk gerü dönmeğe mecâl olmaz didi. Andan Hunkâr eytdi: "Evrenoz, kâfir ahvâlin sen çok tecrübe idüb - durursın. Kolayn sen yeğ - bilürsin ve savaşda kovub kaçmak ^cayb değildür„ didi. Andan kâfirler hemân *bî-muhâbâ* ^casker-i islâmı bir *sâ^cika-nevd* ve *ra^cd-âver* topla karşuladılar. ^cAvn-i ilâhî'yle kimesneye ziyân itmeyüb, derûn-i ^caskere girmedi. Ol tîr-i belâ nişan eyledükleri yire iramedi. Geldi, geldi saff-ı evveldeki ^casker-i mansûr'un atları ayağına düşdü.

Nazm:

> Gûyâ kasdumda mecbûrem deyû özrin diler
> Ehl-i islâmun gelüb düşdi atı ayağına

Andan Hunkâr hazretleri topçılara eytdi. Heman bi'smi'l-lah diyüb, kâfirleri topa tutuñ. Şöyle alayla kütüz olub tu-masun. Bulay-ki toñuz gibi biribiri ardına *sıygışalar.*

Elkıssa, heman topçılar kâfirler üzerine bir nice *saf-efken* ve *seng-efken, kaza-nevâzil, kader-şemâil* toplar irsâl eylediler. *Çarha-zen*ler gibi döne döne gitdi. Nâgâh sâ'ika gibi içlerine

[1] Harp bir aldatmacadır.

دونه دونه کتدی ناگاه صاعقه کبی ایچلرینه اوغره‌یوب جمعیت مشرکینه
تمام درجه‌ده تزلزل و اضطراب ویروب بر زمان آلایلرینی کاروبان ایچینه
(91b 3) اولاق زاغ اراسنه شاهین کرمش کبی آلاوی بولاق ایلدی همان بو آجی
ایله اوق یمش خنازیر کبی طاغیلریله طلو قره طاغ آلایی جوقنشوب
کوه آهنین مانند طوررکن طوپلر آتانجه حرکته بشلدی
(6) خنکار تیراندازلره ایتدی همان بسم‌الله دیب نیت غزا کافره اوق سپك که شیله
الایلری کوتز اولب طورمسون بولایکی طکز کبی بربری اردنه صیاغشلر
دیدی و بالجمله همان تیر اندازلر باشلدیلر طرفیندن اوق آتوب کفار دخی چوقنشب
(9) کوه آهنین ماندی طوررکن تیر باران اولیجق حرکته کله باشلدی صناسنکه
قره دکزك بیکارن دشدك یا صروجه آرونك اینن اشدك کم کم کوملدی
و دکز کبی چغلیب قلزم احضر کبی موج اورمغه بشلدی همان صولده‌غی
(12) تیراندازلرك ازرنه هجوم ایدب الری دونده‌رب کوکسه اوغرادی صفلری
یاره یاره کچب آرددغی اوردو بازار خلقنی قیره برقدیلر لشکرك اردی
میشه ایدی کشته‌لرله طولدی اما بال و یاغ و برنج یری غنی قلدی قاترلر
(15) و آتلر و یکلر بربرینه طولاشب سد اولدی قچمدیلر قرلدیلر شهید
اولدلر کافرلر دخی صول قولی تمام صندرب طوررلردی و طرفیندن
کوس حربی ضورنا و نقاره آوازندن و آت کشنمسندن وآدم کردشندن
(18) زهره‌لر چاك اولب نیجه‌لر جان ویردی محصل ایکی دریا بربرینه
قارشب | قلجلر برق خاطف کبی شهاب لامع اولب سکولردن ییل اولسه

1 - 5 دونه . . . بشلدی A : — FPaMVy || 7 صیاغشلر AM : صویاغشالر Vy صویغشلر Pa || 7 - 8 بربری . . . دیدی PaMVy : بربرندن ای‌ریلالر دیدی F || 9 تیرباران اولیجق FPaAVy : طوپلر آتیلنجه A || 11 احضر FPaAVy : احمر M || 14 یری غنی قلدی Vy : یر قانی اولب FPaAM || 15 قرلدیلر FPaMVy : + صاحبلری دخی A || 17 ضورنا Vy : صورنا AM سورنا FPa || 19 قارشب Vy : قوشب FPaAM

uğrayub, Cem^ciyyet-i *müşrikîne* temâm derecede *tezelzül* ve iztirâb virüb, bir zaman alaylarını *kârubân* içine *ulak*, *zağ* arasına şahin girmiş gibi allak bullak eyledi. Heman bu acı ile ok yimüş *hanâzîr* gibi *tâğî*leriyle tolu Kara-Tağ alayı çoknaşub, *guh-ı âhenîn mânend* tururken toplar atılınca harekete başladı Hunkâr tîrendâzlara eytdi: "hemân bi'smi'llah diyüb, niyyet-i gaza, kâfire ok *sepüñ* ki, şöyle alayları *kütüz* olub turmasun. Bulay-ki toñuz gibi birbiri ardına sıygışalar„ dedi; ve bi'l-cümle hemân tirendâzlar başladılar tarafeyden ok atub, küffâr dahi çoknaşub *gûh*-i ahenîn *manendi* turur-ken tîr-bârân olîcak, harekete gele-başladı. Sanasun-ki Karadeniz-'üñ bıñarın deşdük, yâ saruca arunuñ inin eşdük, güm güm gümledi ve deñizgibi çağlayub, Kulzum-ı *Ahzar* gibi meve urmağa başladı. Hemân soldağı tîrendâzlaruñ üzerine hücum idub, an-ları dönderüb, gökse uğradı. Safları yara yara geçüb, ardlağı ordı-pazar halkını kıra-bırakdılar.

Leşkerüñ ardı mişe idi. *Küşte*lerle toldı. Ammâ bal ve yağ ve birinc yiri gani kıldı. Katırlar ve atlar ve yükler biri birine tolaşub, sed oldı. Kaçmadılar, kırıldılar, şehid oldılar. Kâfirler dahi sol kolı temam sındırub, tururlardı; ve tarafeynden kûs-i harbî, zurna ve nakkâre avazından ve at kişnemesinden ve âdem *gerdiş*inden *zehr*eler çâk olub, mer-ler can virdi. Muhassal, iki derya birbirine karışub, kılıclar *berk*-ı *hâtıf* gibi *şehâb*-i lâmi^c, olub, sügülerden yil olsa

اسمزدی وآت ایاغندن سیل اولسه کچمزدی و اوق یره کوکدن طلو کبی
یغردی‌و فغان و فریاد یردن کوکه دخان کبی آغردی قلیج قلجه و سکو
سکویه‌و چوماق چوماغه ایرشب چاقه چاق چاته چات های هوی نفیرندن
طاغده‌غی جانورلر جان ویرب و فلکلرده‌کی ملکلر تسبیحلرین فراموش
اتدلر اندن واردقچه کفارك شوکتی زیاده اولب جنکه کرمیتلری نهایتده
اولدی بایزید خان صاغ قولده کوه مانند ایرلمیوب وقارله ساکندی کوردیکه
ایش ایرقسی اولدی آز قلدیکه لشکر اسلام منهزم اوله همان بوزاونجیلر
چاغرمغه بشلدلرکه های غازیلر نه طررسز کافر صندی قچدی دیدلر اول
وقت قبا اوازلو کشیلره بکلکدن علوفه ایدرلردی غازیلر کافرلرله مقابل
اولیجق اول کشیلر غازیلری قواندرمغیچون کافر صندی قچدی دیو عسکرك
هر طرفنده چاغررلردی انلره بوزاونجیلر دیرلردی اندن همان بایزید خان
شوکتله کافره یلدرم کبی یتشب قورد قیونه و شاهین قرغیه کیرر کبی
تکبیر کترب یا الله دیب حمزه‌وار نعره اورب طوقندی فی‌الحال کافر
عسکرین طاغتمغه بشلدی انی کورب علی پاشا دخی علی‌وار کندوی کافر
عسکرنه اوردی اندن اورنز بك و یخشی بك و شاهین بك و عیسی بك
و صروجه پاشا | و اینه بك صوباشی و قره مقبل و انجه‌جك بلبان و طوویجه
بلبان و بابا شیر مرد و بو ذکر اتدوکمز غازیلرك هر بری اتدوکن اکر
تفصیل ایدرسم هر بری بر مجله کتاب اولور اتفاق اول اثناده بایزید
خانك آتی جنك اتمکدن سرجب دشدی یدك حاضردی فی‌الحال چکدلر

1 یره FPaMVy : یردن A || 3 چاق FVy : چوق PaAM | چات Vy : چوت F جوت AM || 4-5 فراموش اتدلر FPaMVy : اوندوب A || 7-11 همان . . . . اندن FPaVy : — AM || 7 و 11 بوزاونجیلر PaVy: بوزدغانجیلر F — AM || 13 اورب FPaAVy: خایقروب M || 16 طوویجه Vy : طوی PaAM — F || 17 اتدوکمز FVy : اتدوکم PaAM || 18 مجله Vy : مجلد AM FPa || 19 اتمکدن Vy : + یورلب FAM یورلدی M | حاضردی FPaMVy : — A

esmezdi; ve at ayağından sil olsa geçmezdi; ve ok yire gökden tolu gibi yağardı; ve *fiğan* u feryâd yirden göğe *duhan gibi ağardı.* Kılıc kılıca vesügü sügüye ve çomak çomağa irişüb, çaka çak, çata çat, *hây-ı huy* nefîrinden tağdağı canavarlar can virüb, ve *felek*lerdeki melekler *tesbîh*lerin *ferâmuş* itdiler. Andan vardukça küffâruñ şevketi ziyade olub, çünki *germiyyet*leri nihâyetde oldı. Bayezid Han sağ kolda *gûh-mânend* ayıl mayub, *vekar*le sâkindi. Gördi-ki iş *ayruksı* oldı, az kaldı-ki leşker-i islâm münhezim ola. Heman *bozavuncılar* çağırmağa başladılar ki, "hay gaziler, ne turursız. Kâfir sındı, kaçdı„ di diler. Ol vakıt, kaba avazlû kişiler beğlikden ʿulûfe iderlerdi. Gaziler kâfirlerle mukabil olîcak, ol kişiler, gazileri kıvandırmağîçün "kâfir sındı; kaçdı„ deyü ʿaskerüñ her tarafında çağırurlardı. Anlara bozünciler dirlerdi. Andan heman Bayezid Han şevketle kâfire yıldırum gibi yitişüb, kurd koyuna, şahin kargaya girer gibi tekbîr getirüb, "Yâ Allâh„ diyüb, *Hamza-vâr* naʿra urub, tokundı; ve fi'l-hâl kâfir ʿaskerin tağıtmağa başladı. Anı görüb, Ali Paşa dahi *Ali-vâr* kendüyi kâfir ʿaskerine urdı. Andan Evrenoz Beğ ve Yahşi Beğ ve Şahin Beğ ve İsâ Beğ ve Saruca Paşa ve Eyne Beğ subaşı ve Kara Mukbil ve İncecük Balaban ve Torıca Balaban ve yaya Şîr-merd ve bu zikr itdüğümüz gazilerüñ her biri itdüğin eğer tafsîl idersem, her biri bir *mücelled* kitab olur. İttifak, ol esnada Bayezid Han'un atı cenk itmekden sürcüb, düşdi. Yedek hazırdı. Fi'l-hâl çekdiler,

ایکی یردن قولاك چکلمشدی بایزید خان دخی برق خاطف کبی صچریب آته
سوار اولدی کافری قرمغا بشلدی اول دونن عسکر دخی کوردیکه کافره
اهل اسلام غلبه کوستردیلر یورکلنب ینه دنب کافره قلج اورمغه بشلدلر
الله اکبر کبیراً دخی کافری اله آلوب بر وجهله قردیلرکه آدم زمانندنبرو
بو وجهله جنك اولب قرغن اولمامشــدی و خون کافر رومدن چغلیب
نیل وار جیحون و فراته غلبــه ایدب یقین قلدیکه قاندن طوفان اولب
عالم قانه غرق اولا هنز دخی کون زواله ایرممشدیکه کافر عسکری زواله
ایردی کشته‌لر پشته پشته اولوب باشلر چاقل طشلری کبی یغلدی

نظم :

قوپدی بر جنك آراده کیم روزگار	اتدی تاریخنی آنوك یادکار
باشدی هر یا که کیم اتسك نظر	کوده ایدی نیره‌یه قلسك گذر
یرطلو باش و تندی قات قات	کوشته‌لر اوستنده یریدی آت
قانه غرق اولمشدی طپراغیله طاش	لعل رنك اولمیشدی هرقوری یاش
ضربدن اول حربده اولب زبون	قچدیلر کفار اورآدن سرنکون

لطیفه : حکایت ایدرلرکه بر غازی بر کافری دیره چالب ایکی پاره
ایلیب دپلدی بر کافر آنك قرشوسـنه کچوب قاص قاص کلدی بو غازی
ایتدی بره ملعون دیدی بکامی کلرسـین اول کافر ایتدی یوق شـول
چالدغك کافره کلرم زیرا بو کافردن لاز اوکنده یدی ترکلك
92b18 صوچی اچدی | بکون کندو جان وردی دون ترك قانن دوکم دردی
بکون کنــدو قانی هنوز برن دخی اوده‌مدن دوکلدی دیدی

1 ایکی . . . چکلمشدی *PaVy* : — *FAM* | دخی *FPaVy* : + همان *M* همندم *A* | آته *FPaMVy*: آتنه *A* || 4 کبیراً (—*A*) *PaMVy*: + بو مسلمانلر *F* || 7 دخی *PaAM*: —*FVy* || 14 - 9 نظم . . . سرنکون *A* : — *FPaMVy* || 16 قاص قاص *FPa AM* : — *Vy* || 17 دیدی *FPaAM* : — *Vy* || 19 صوچی *Vy* : سچی *AM* سچی *Pa* سوچی *F* | دوکم *Vy* : دوکرم *FAM* دوکلم *Pa* | دردی *PaAMVy* : دیو لاف اورردی *F* || 20 هنوز . . . اوده‌مدن *FPaAM* : — *Vy*

İki yirden kolañ çekilmişdi. B a y e z i d H a n dahi berk-i hâtıf gibi sıçrayub, Ata süvâr oldı. Kâfiri kırmağa başladı, Ol dönen ˛asker dahi gördi-ki kâfire ehl-i islâm galebe gösterdiler, Yüreklenüb, yine dönüb, kâfire kılıc urmağa başladılar. Allahu ekber kebîrâ dahi kâfiri ele alub, bir vechile kırdılar ki Âdem zamanındanberû bu vechile cenk olub, kırgun olmamışdı; ve hûn-i kâfir, Rûm'dan cağlayub, Nîl-vâr Ceyhûn ve Fırat'a galebe idüb, yakın kaldı-kı kandan *tufân* olub, ʿâlem kana gark ola.Henüz dahi gün *zevâl*e irmemüşdi ki kâfir, askeri zevâle irdi. Küşteler, *püşte* püşte olub, başlar çakıl taşları gibi yıgıldı.

Nazım :

Kopdı bir cenk arada kim rûzigâr
İtdi tarihini anun yâdigâr

Baş idi her yaña kim îtseñ nazar
Gövde idi nîreye kılsan gazer

Yir tolu baş u tenidi kat kat
Küşteler üstünde yuruldı at

Kana gark olmuşdı toprağ ile taş
laʿl renk olmış idi her kuru yaş

Darbdan ol harbde olıb zebûn
Kaçdılar küffâr ôradan sernigûn

Lâtife: Hikâyet iderler ki, bir Gazi bir kâfiri depre çalub, iki pâre eyleyüb, depeledi. Bir kâfir anuñ karşusına geçüb, kas kas güldi. Bu gazi eytdi: bire melʿun baña mı gülersin?„ didi. Ol kâfir eytdi: „ Yok, şol çaldığuñ kâfire gülerem. Zîrâ bu kâfir dün L â z öñinde yidi türklük suçi içdi. Bugün kendü can virdi. Dün Türk kanın dökem dirdi, bu-gün kendü kanı, henüz birin dahi ödemedin döküldi„ didi.

شهید شدن خداوندکار غازی مراد خان رحمة‌الله علیه

شــیله روایت اولنر که چنکه کفار لشــکری صــنب بی قیاس کافر
3 قلچدن کچدی و قورتلن کچدی غازیلر کفاری قره قووه کتدلر مراد خان
غازی دخی کندو شهید اولماسنه جزم اتمشدی چنکه کافر صندی هیچ
کندیه اثر شهادت بلرمدی تعجب ایدب بر قچ خاصکیلرله کلوب بو خرپشته
6 اولن کشته‌لری سیر ایدرکن بر کافر واریدی میلوش قوبله دیرلردی غایت
جری و بهادر ملعوندی مکر لازك صحبتنده بن وراین ترکك بکنی
أولدوره‌ین دیو دعوا ایدب کندوزنده بر خنجر ســقلمشدی بو قصدله
9 کلرکن اتفاق بوکافر غازیلره طوش کلب بونی مجروح ایدرلر بوکافر دخی
مجروح و خون آلوده اولوب کشته‌لر ایچنده کندوی پنهان ایدر چنکه
غازی مراد خان بوکافرك أزرنه کلر کافر دخی افتان و خیزان طورب
12 خنکاره متوجه اولدی چاوشلر منع اتمك استیجك غازی مراد خان مراد
بخشدی بر مقصودی وار اولا قوك کلســون دیدی اول ملعون یکنده
خنجر سقلمشدی کلب خنکارك اوزنکوسن اوپر کبی اولب همان خنکاری
93a15 صانجدی اذاجأ القضا عمی البصردر | اجلی انده مقدرمش همان همای روحی
ملك مثال فردوس برینه پرواز اتدی غازی مطلق ایدی شهید محقق
اولدی همان اول کافری انده پاره پاره اتدلر تیزجك خان اوزرنه چادر
18 طوتب سلطان بایزیدی سنجاق دبنه کتردلر و یعقوب چلبیٔ کل سنی باباك
استر دیو چادره قیب حقنه قودلر و اتفاق لازی دخی اوغلیله طوتمشلردی

1 شهید . . . علیه Vy : (+ ذکر F) شهادت غازی مراد خان (+ المرحوم F) $FPaAM$ || 2 بی قیاس $FPaMVy$: + و بی حد A || 5 کندیه FVy : کندوده $PaAM$ | خاصکیلرله $FPaMVy$: خاصکیلریله و صولقلریله A | کلوب $FPaAM$: — Vy | خرپشته $PaAVy$: پشته M — F || 6 قویله Vy : قوبله PaM قوپله A | دیرلردی $FPaMVy$: + لازوك فدایسی ایدی A || 7 صحبتنده $FPaAVy$: صحبتندن قلقوب F || 9 طوش $FAMVy$: راست Pa | ایدرلر $FPaAVy$: + اولدی صنورلر قورلر کیدرلر M | دخی $PaAM$: — FVy ||

Şehîd şüden-i Hudâvendigâr Gazi Murad Han

rahmetü'llahi ᶜaleyh

Şöyle rivâyet olunur ki, çünki küffâr leşkeri sınub, bî-ḳıyâs kâfir kılıçdan geçdi; ve kurtılan kaçdı. Gaziler küffârı kıra kova gittiler.

Murad Han Gazi dahi kendü şehîd olmasına *cezm* itmişdi. Çünki kâfir sındı. Hic kendüye eser-i şehâdet belürmedi; teᶜaccüb idüb, bir kac *haseki*lerle bu *har-püşte* olan küşteleri seyr iderken bir kâfir varidi. Miloş-Kopile[1] dirlerdi. Gayet ceri ve bahâdır melᶜûndı. "Meğer Lâz'un sohbetinde ben varayın. Türküñ beğüni öldüreyin„ deyu daᶜvâ idüb, kendüzinde bir hancer saklamışdı. Bu kasidle gelürken ittifak bu kâfir gazilere tuş gelüb, buni mecruh iderler. Bu kâfir mecruh ve *hûn-âlûde* olub, küşteler içinde kendüyi *pinhân* idüb, çünki Gazi Murad Han bu kâfirüñ üzerine gelür. Kâfir dahi *üftân* u *hîzân* turub, Hunkâr'a müteveccih oldı. Çavuşlar, menᶜ itmek isteyîcek Gazi Murad Han murad bahşdı. "Bir maksûdı var ola, koñ, gelsün„ didi. Ol melᶜun yeñünde hancer saklamışdı. Gelüb, Hunkâr'uñ üzengüsin öper gibi olub, heman Hunkâr'ı *sancdı. İzâ câe'l-kaza ᶜamye'l-basar*[2]-dur. Eceli anda mukaddermiş. Hemân *humâ*-yi ruhı *melek-misâl*, firdevs-i *berîne pervâz* itdi. Gazi-i mutlak idi. şehîd-i muhakkak oldu. Heman ol kâfiri anda pâre pâre itdiler. Tîzcek Han üzerine çadır tutub, Sultan Bayezid'i sancak dibine getürdiler. Ve Yaᶜkub Çelebi'yi "gel, seni babañ ister„ deyü çadıra koyub, hakkına kodılar. Ve ittifak Lâz'ı oğliyle tutmuşlardı.

[1] Miloş Kabiloviç (= Obiliç).

[2] Kaza geldiği vakit göz kör olur.

(F—) افتان | A ملعون فدای : FPaMVy کافر 11 || A دیو اولدم | : FPaMVy [illegible]
و چاغردی داد و + : FPaMVy اولدی 12 || Pa یعنی طوره دوشه | : FPaMVy [illegible]
+ : FPaMVy چاوشلر | A یقین کلدی خونکاره دیوب اولدی کوج بکا [illegible]
مرادبخشدی 12 - 13 || A ایدوب بوز دغانله ورمق استدیلر : FPaMVy اتمك | A [illegible]
+ ،Pa مکر : F MVy ملعون 13 || A کوجه اوغرمش کبی M [illegible] F [illegible]
مراد خان غازی : PaAMVy غازی 16 || FPaAM پادشاهك : Vy خنکارك 15 || A [illegible]
پاره پاره | A فدای + : FPaMVy اول 17 || FPaAM — : Vy ایدی | A [illegible]
اما چه سود یعنی نه فایده اولن اولدی + : FAMVy اتدلر | A ریزه ریزه | FPaAMVy
: PaAVy (PaAدخی +) چلبی 18 || FPaA خانك A مراد خانك : Vy خان | Pa [illegible]
FVy — : PaAM دخی | PaAM یتوردلر : FVy قودلر 19 || M [illegible]

همان کترب دپلدیلر اولکیجه لشکر ایچنده اضطراب اولدی ایرتسی
سلطان بایزیدی تخته چقردیلر بو ماجرانك تاریخی هجرتك یدی یوز طقسان
3 برنده واقع اولدی و غازی مراد خانك دخی التمش سکز ییل عمری
اولدی آته‌سی اورخان وفاتنده اوتوز یدی یاشنده ایدی و مدت سلطنتی اوتوز
بر ییل اولدی قبلوجده دفن اولندی و بو اول سلطان مراددر که شمدیکی
6 زمانده بوکه غازی خنکار دینکله مشهوردر

سیرت و آثار مراد خان غازی

و بو غازی مراد خان دخی آتاسی کبی صاحب خیر ایدی عادل و کامل
9 دین پرور عدل کستر عالی همت و کثیر المنفعت فقیر دوست و غریب نواز
و دستکیر افتادکان و چاره ساز بیچارکان و صاحب رأی و اهل تدبیر و پهلوان
93b و شجاع و دلیردی و جمیع عمرنی حسبةً لله غزایه صرف اتمشدی و نسل | عثمانده
12 بواتدوکی غزایی هیچ بر پادشاه اتمدی اوّل کافرك بورنن اووب شوکتن زایل ایدب
صورتن صیان بودر هیچ بر احد بونك ولایتنده شك اتمزدی و شیله روایت
ایدرلرکه برکز امامنه اغلیب ایتدی مولانا بنم کناهم چوقلغندندرکه نمازه
15 تکبیر بغلیجق اوج کره الله اکبر دیب تکبیر اتمینجه کعبهٔ مشرفی
شرفها الله مشاهده ایده‌مزین سن همان بر تکبیرده نخوش مشاهده ایدرسن
دیدی غایت صالح لغندن هرکشی تکبیر بغلیجق کندوکبی کعبهٔ شرفها الله
18 کورر صانردی و دخی ایتدلرکه النده اولن طوغانی الندن اوچب عمارتده
بر یره قوندی بعضلر ایدر قبلیجه‌نك قبه‌سی کنارنده قندی درلر اوقودی

1 همان FAMVy : + آنی دخی Pa | کترب FPaAVy : + ایت کبی M || 4 آته‌سی PaAM : —FVy || 6 بوکه PaAM : بو F—Vy || 7-19 سیرت ... (—غازی PaAM) اوقودی PaAMVy : —F || 8 غازی FVy : + سلطان PaAM || 8-9 ایدی ... دوست PaVy : —AM || 10 افتادکان AMVy : + پایمالان دی Pa || 11 و دلیردی MVy : دلیرکشیدی A—Pa | جمیع PaAM : —Vy | اتمشدی AM : اتدی PaVy || 12 اتمدی AMVy : اتمشدر Pa | کافرك Vy : کفارك PaAM || 13 اتمزدی A : اتمز PaMVy || 16 سن Vy : سز PaAM | ایدرسن

Heman getürüb, depelediler. Ol-gice leşker içinde *ıztırab* oldı. İrtesi Sultan Bayezid'i tahta geçürdiler. Bu macerânın ta rihi hicretüñ yidi yüz toksan birinde[1] vâkiᶜ oldı. Ve Gazi Murad Han'uñ dahi altmış sekiz yıl ömri oldı .Atası Orhan vefatında otuz yidi yaşında idi ve müddet-i saltanatı otuz bir yıl oldı. Kabluca'da defn olundı. Ve bu ol Sultan Murad' dur ki şimdiki zamanda buña Gazi Hunkâr dimekle meş-hurdur.

Siyret ve Âsâr-i Murad Han Gazi

Ve bu Gazi Murad Han dahi atası gibi sahib-i hayı idi. ᶜÂdil u kâmil, dîn-perver, *ᶜAdl-güster*, *ᶜÂlî-himmet* ve *kesîr ül-menfaᶜa*, *fakîr-dost* ve *garîb-nevâz* ve dest-gîr-i *üftâdegân*-i bîçâregân ve sahib-i re'y ve ehl-i tedbîr ve peh levân ve şucâᶜ ve dilîrdi. ᶜÖmrini *hasbeten li'llâh* gazaya sarf itmişdi: Ve nesl-i Osmañ'da bu itdüği gazayı hiç bir padişah itmedi.

Evvel kâfirüñ burnın ovub, şevketin *zâil* idub, sûretin sıyan budur. Hic bir ahad bunuñ *velâyet*inde *şek* itmezdi ve şöyle rivâyet iderler ki, bir kez, imamına ağlayub, eytdi: "Mev lânâ, benüm günahım çokluğından mıdur ki namaza tekbîr bağ layıcak, üc kerre Allahü ekber diyüb, tekbîr itmeyince, Ka'be-i müşerrefi şerrefeha'llahü müşahede idemezin. Sen heman bir tekbîrde ne-hoş müşahede idersin„ didi. Gayet salih-lığından, her kişi tekbîr bağlayıcak kendû gibi Kâ'be-i şer-refeha'llahü görür sanurdı. Ve dahi eytdiler ki, elinde olan toğanı elinden uçub, İmâret'de bir yire kondı. Bazılar eydür, Kabluca'nuñ kubbesi kenârında kondı dirler. Okudı,

[1] M. 1389

اوقودی ... و دخی 18 - 19 || *Vy* صانر : *PaAM* صانردی 18 || *PaAM* [illegible] ، *Vy*
AM ، *PaVy*

كلدى انده قورى قال امدى ديدى طوغان انده قوريدى قلدى بلكه
شمدى دخى مشاهده ايدرلر و شول قدر هماى همت و سخاى نفسى واريدىكه
3 هيچ[3] بر احد قپوسنه كلب محروم كتمزدى و دخى آوى شكارى غايت سوردى
و نيچه بيك التون كومش خلقه‌لو ايتلرى واردى طوغانلرى ينه ايله ايدى
بروساده قبلوجه عمارتن اول ياپدى هم عمارت وهم جامع وهم مدرسه‌در و دخى
6 محبت اتدوكى درويشلره زاويه ياپدرردى نته‌كم بابا پوستين پوشه يكى شهرده
94a زاويه | ياپى وردى غيرى شهرلرده دخى جمعه نمازندن صكره عادتيدى فقرايه اقچه
9 اولشدرردى بونك مناقبى بى قياسدر اهل بصيرته بوقدر ذكر كافيدر رحمة‌الله‌تعالى

نظم :

سوز اولشدر چونكه اول غازى مراد — پاك اخلاصيد و پاك اعتقاد
12 ييدى دار الخير و جامع تربه هم — بارى اولمكدن اكا دخى نه غم
عقبيجون ييدى دونيده مقام — كه آنده آسوده اولورلر خاص و عام
ديرى ييكن خلقه ايرردى راحتى — اولدى هم كير و ايريشور نعمتى
15 روم ايلنى چون مسخر ايلدى — بكلرن كندويه چاكر ايلدى
غازييدى و غزاده بر حق اول — چون اولدى شهيد مطلق اول
استعانت ديله روحندن آنك — كه ايده‌سن فتح فتوحندن انوك
18 چاره نه‌چون بويله‌در چرخك اشى — باقى اولمز دائما زنده كشى
جون شهادت بولدى غازى شهيد — ييرنه اوتوردى سلطان بايزيد
آتا دده كبى عادل اولدى اول — دوكلى اشلرده كامل اولدى اول
21 علم اهلنى سوردى اول نيكنام — قيلوريدى انعام ايدردى احترام
خوش كوروردى آنى كيم عابد اولا — خوش دوتردى آنى كم زاهد اولا
شيخ افندى كلدى اكا بى نوا — اتدى آنى مجموع خلقه پيشوا
24 چوق مناصب ويردى آكا اول شهر يار — ايل و كون و قلعه و شهر و ديار
رومدن سيواس و توقادى آلدى اول — جانكى آلوب سامسونه كالدى اول

1-2 كلدى ... ايدرلر $PaVy$: — AM || 1-9 كلدى ... تعالى $PaAMVy$: — F || 2 هماى همت Vy : — $PaAM$ | كه Pa : كم M — AVy || 4 خلقه‌لو Vy : حلقلى Pa حلتلو M حلته‌لى A | ايتلرى $AMVy$: اتلرى Pa || 5 عمارتن $PaAM$: عمارت Vy | هم عمارت $PaAM$: — Vy | هم[3] $PaAM$: — Vy | و دخى $PaMVy$: + بونلروك مقابله‌سنده بر عالى قبه ياپدى بعده وجود شريفى اول قبه‌ده آسوده اولمشدر A || 6 بابا ... يكيشهرده $PaAM$: باباسى يكى شهرده پوستين پوشه Vy || 7 فقرايه $PaAVy$: و مساكينه M || 9 تعالى

gelmedi. "Anda kurı kal imdi„ didi. Toğan anda kurıdı kaldı. Belki şimdi dahi müşahede iderler. Ve şol kadar hu-mâ-yi himmet ve *sahâ*-yı nefsi varidi.

Hiç bir ahad kapusına gelüb, mahrum gitmezdi. Ve dahi avı şikârı gayet severdi. Ve nice biñ altun gümüş halkalu itleri vardı. Toğanları yine öyle idi. Bursa'da Kabluca ᶜİmaretin ol yapdı. Hem ᶜİmaret ve hem câmiᶜ ve hem medresedür. Ve dahi muhabbet itdüği dervişlere zâviye yapdururdı. Nitekim baba P o s t î n - p û ş'a Yiñi-Şehirde zâviye yapı-virdi. Gayrı şehirlerde dahi cumᶜa namazından soñra ᶜâdetiydi, fukaraya akça üleşdürürdi. Bunuñ *menâkıb*ı bîkıyâsdur. *Ehl-i basirete* bu kadar kâfidür. *Rahimehu'llâhi teᶜâlâ.*

Nazm:

Söz *öğüş*dür çünki ol Gazi Murad — Pâk ihlas idi vü pâk itikad
Yapdı *darülhayr* ü camiᶜ türbe hem — Bari ölmekten aña dahi ne gam
*Ukbâ*yiçün yapdı dünyâda makam — Ki anda asûde olurlar hâs ü ᶜâm
Diriyiken halka irerdi rahatı — Öldi hem girü irişür niᶜmeti
Rum-ilini çün müsahher eyledi — Beğlerin kendûye *çâker* eyledi
Gaziyidi vü gazâde *ber-hak ol* — Çün oldı şehid-i mutlak ol
İstiᶜanet dile ruhundan anûñ — K-iresin fethe fütuhundan anûñ
Çare ne çün böyledür çarhın işi — Baki olmaz daima zinde kişi
Çün şehadet buldı Gazi-i şehîd — Yirine ôturdı Sultan Bayezid
Ata Dede gibi âdil oldu ol — *Dükeli* işlerde kâmil oldı ol
ᶜİlm ehlini severdi ol *nignâm* — Kılur îdi inᶜam iderdi ihtiram
Hôş görürdi ânî kim ᶜâbid ola — Hoş dutardı ânı kim ᶜâbid ola
Şeyh Efendi[1]. geldi aña bî-nevâ — İtdi añı mecmuᶜ-ı halka *pîşvâ*
Çok *menâsıb* virdi aña ol Şehriyar — İl ü gün ü kalᶜa vü şehr ü diyâr
Rûm'dan Sivas ü Tokadı aldı ol — Canik'i alub Samsun'a geldi ol

[1] Emir Sultan. Buharalı Şeyh Şemseddin Mehmed bin Ali (Ölm. 1429/1430).

جونكه اولدی فتح اولداخی آكا — دوندی كیرو دار ملكندن یكا

نه آلاشاری قودی و نه صاروخان — نه ایدین و نه منتشه نه كرمیان

6 قسطمونیه داخی فتح اولدی اكا — بویله اولور دولت ایشی جون آكا

جون قرامان ایللرینه كلدی اول — قونیه و لارندەیی دخی الدی اول

قومدی اول یرده شهر و دیار — قاموسنی فتح اتدی اول شهریار

9 كلدی و دار الملكه و اوتوردی شاد — مملكتده قلدی غایت عدل و داد

خلق جون اول عدل اندن بلدیلر — اولو كیچی ایشه مشغول اولدیلر

بو قمو روم اچره بر یر قلمدی — كیم انك عدلیله معمور اولمدی

9 جلوس بایزید خان بن مراد خان غازی

روایتدركه همان بایزید خان بن مراد خان هجرتك یدی یوز طقسان برنده رمضان آینك دردنجی كونی تحته كچب اوتردی لاز ولایتنه و دخی 12 قراطوه معدنلرنه و نواحیلرنه آدملر كندەرب ضبط اتدلر اسكوبه پاشا یكیت بكی كیم اسحاق بكك افندیسدر و هم اتاسی كبیدر انی كوندردی و ودینه فروز بكی كوندردی و بالجمله لاز ولایتنك اكثرن تصرف اتدلر اخر 15 ادرنیه كلدلر غازی مراد خانك دخی میتنی بروسایه كوندردیلر اما بایزید خان روم ایلنده ایكن قرامان اوغلی خیلی حرامیلق اتمشدی اورەنز بكی ینه سیرزده قویب اول دخی واردی ودینەیی و چتروزی فتح ایتدی 18 فریز بك دخی ودیندن كچب افلاقه سكیردیم ایدب مبالغه طویوم كلدی و ولایت بوسنایه دخی پاشا یكیت بك مشغول اولدی بایزید خان دورنده چوق اسیرلر و مبلغلر كتردی بایزید خان دخی اول قشی ادرنده قیشلدی 94b21 بهار اولیجق بروسایه كلب خیراته مشغول اولدی | وقره تمرتاشی ادرنده قومشلردی زیرا بكلر بكیدی اكا خبر كوندردلركه بروسایه كله

1-8 جونكه ... اولمدی A : — FPaMVy || 9 جلوس ... غازی (+ بن اورخان بن عثمان بن ارطغرل A) FPaAVy : — M || 11 اوتردی FAMVy : پادشاه اولدی Pa || 12 قراطوه Vy : قراط اوا M قرت اووه A قرات وا F قرات اوه Pa || 14 ودینه Vy : ودنیه FM —A | ودینه (فریز PaM) ... كوندردی FPaMVy : — A || 16 اوغلی FPaMVy : + غازی خونكاروك شهید اولدوغن اشیدوب ایل اوروب A || 17 ودینەیی Vy : وذیی FPaM ورتەیی A | چتروزی PaMVy : چتروئی A چتروذنی F || 20 چوق Vy : خیلی FPaAM

Çünki oldı feth oldahi aña
Döndi girû dar-ı mülkinden yana

Ne Alaşar'ı kodı vü ne Saruhan
Ne Aydın ü ne Menteşe ne Germiyan

Kastamoniyye dahi feth oldı aña
Böyle olur devlet işi, çün anı

Çün Karaman illerine geldi ol
Konya vü Larende'yi dahi aldı ol

Kômadı ol yörêde şehr ü diyar
Kamusını feth itdi ol Şehriyar

Geldi vü darülmülke vü oturdı şâd
Memleketde kıldı gayet ʿadl ü dâd

Halk ol ʿadli çün andan buldılar
Ulu kiçi işe meşgul oldılar

Bu kamu Rum içre bir yir kalmadı
Kim anıñ ʿadlîyle maʿmur olmadı

Cülûs-i Bayezid Han bin Murad Han Gazi

Rivâyetdür ki, heman Bayezid Han b. Murad Han hicretüñ yidi yüz toksan birinde Ramazan ayının dördünci güni[1] tahta geçüb, oturdı. Lâz vilâyetine dahi Kratova ma'denlerine ve nevâhilerine âdemler gönderüb zabt itdiler. Üsküb'e Paşa Yiğit Beğ'i kim İshak Beğ'ün efendisidür. Ve hem atası gibidür, anı gönderdi. Ve Vidin'e Firuz Beğ'i gönderdi. Ve bi'l-cümle Lâz vilâyetinüñ ekserin tasarruf itdiler. Âhir Edirne'ye geldiler. Gazi Murad Han'un dahi meytini Bursa'ya gönderdiler. Amma Bayezid Han Rum-İli'nde iken Karaman hayli *harâmilik* itmişdi. Evrenoz Beğ'i yine Siroz'da koyub, ol dahi vardı, Vodine'yi ve Çitroz'ı feth itdi. Firuz Beğ dahi, Vidin'den geçüb, Eflâk'a segirdim idüb, mübalâğa toyum geldi. Ve vilâyet-i Bosna'ya dahi Paşa Yiğit Beğ meşgul oldı. Bayezid Han devrinde çok esirler ve meblâğlar getürdi. Bayezid Han dahi ol kışı Edirne'de kışladı. Bahar olıcak, Bursa'ya gelüb, hayrata meşgul oldı. Ve Kara Temür-Taş'ı Edirne'de komuşlardı. Zirâ Begler-begiydi. Aña haber gönderdiler ki Bursa'ya gele.

[1] 27 ağustos 1389

حکایت فتح آلاشهر

شیله روایت اولنرکه آلاشهرك حصاری بایزید خان پادشاه اولدغنده
ولایت اسلام ایچنده قلمشدی دزداری کافردی آیدین اوغلنه مدارا ایدب 3
زندکانی قلردی بایزید خان نیت غزا دیب همان یوردی امّا شیله یساق
اتدیکم بر کمسه بر کمسنك بر حبسنه زیان اتمیه و الا محکم سیاسته مستحق اولر
دیدی پس حصارك ازرنه دشدلر کافر حصارك قپوسن یاپوب جنکه اقدام ایلدی 6
سلطان بایزید همان یغما امر اتدی کافر یغما خبرین اشدیجك امان دلیب قلعه
وردی آندن آیدین اوغلی دخی کلب اطاعت ایدب ولایتنك بعضنی ینه کندویه
وردلر امّا خطبه و سکه بایزید خان ادنه ایدی آیدین اوغلی همان شوکا راضی 9
اولدیکه آخر عمرنده اقلیمندن چقرمیلر پس ایدین اوغلنك اوقافنه و تیمارلرنه
هب لطان بایزید خان متصرف اولوب آیدین اوغلنی ایاثلوقدن تیره‌یه کتردلر و
بو وجه ازره عهدی محکم‌اتدلر اندن بایزیدخان صروحان ایلنه واردی اولدخی 12
بوصورتله فتح‌اولندی ینه یقین زمانده اول ایکی ملك الله امرنه واردی صروحان
ولایتنی قره‌سی‌ایلنه ضم‌ایدب اوغلی ارطغرله ویردی اندن منتشه‌ایلنه وارب منتشه
اوغلی قاچب تیره کیدب اول ولایتك سپاهیلری بکلری صوباشیلری منتشه | 95a15
اوغلندن متشکی اولمشلردی جمیع بایزیدخانه‌کلدلر آنلری‌ینه تیمارلوتیمارنه مقررقلدی
بو ولایتلری بایزید خان هب عدله مسخراتدی اولکی بکلری خلقه ظلم ایدرلردی
چنکه سلطان بایزید عدل بساطنی بسیط زمینه بسط اتدی هر ولایتك خلقی قرشو 18
کلب‌استقبال‌ایدب‌اطاعت‌اتدلر و بوفتوح هجرتك‌یدی‌یوزطقسان‌ایکسنده‌واقع اولدی

2 حصاری FVy : + سلطان PaAM | خان Vy : + غازی FPaAM || 3 اوغلنه Vy : اوغلی ایله FPoAM || 4 قلردی Vy ; ایدردی FPaAM || 7 یغما [2] FPaAM : — Vy || 8 آندن FPaAM : — Vy || 10 - 12 ایدین . . . . اولوب FPaAM : — Vy || 12 ایاثلوقدن PaAMVy : — F | واردی FPaVy : + صروخان اوغلی دخی سلطان بایزیده قرشو کاوب مملکتنی تسلیم اتدی چونکه A ولایتنی آلوب M | اولندی PaMVy : + خطبه و سکه یلدروم خان آدنه اولوب A | ینه PaM : — FAVy || 13 ملك FAMVy : بك Pa | ولایتنی و قره‌سی صروخان

Hikâyet-i Feth-i Alaşehir

Şşöyle rivâyet olunur ki, Ala-şehir'ün hisarı Bayezid Han Padişah olduğunda vilâyet-i islâm içinde kalmışdı. *Diz-dâr*'ı kâfirdi. Aydın-oğlı[1]'na müdârâ idüb, zindegânî kılurdı. Bayezid Han niyyet-i gazâ diyüb, heman yürüdi. Ammâ şöyle yasak itdi - kim bir kimse bir kimsenüñ bir habbesine ziyân itmiye; ve illâ muhkem siyasete müstahak olur didi. Pes hisaruñ üzerine düşdiler. Kâfir hisarun kapusını yapub, cenge ikdâm eyledi. Sultan Bayezid Han yağmaya emr itdi. Kâfir yağma haberin işidîcek, aman dileyüb, kal'a'yı virdi. Andan Aydın-oğlı dahi gelüb, itâʿat idüb, vilâyetinün baʿzını yine kendûye virdiler. Ammâ hutbe ve sikke Bayezid Han adına idi. Aydın-oğlı hemân şuña razı oldı - ki Anı ömrinde iklîmünden çıkarmıyalar. Pes Aydın oğlı'nun evkafına ve timarlarına hep Sultan Bayezid Han mutasarrıf olub, Aydın-oğlı'nı Ayasluk'dan Tire'ye getürdiler. Ve bu vech üzre ʿahdi muhkem itdiler. Andan Bayezid Han, Saruhan İli'ne vardı. Ol-dahi bu suretle feth olundı. Yine yakın zamanda ol iki melik Allâh emrine vardı. Saruhan vilâyetini Karasi İli'ne zam idüb, oğlı Ertuğrul'a virdi. Andan Menteşe İli'ne varub, Menteşe oğlı[2] kaçub, Temür'a gidüb, ol vilâyetün sipâhîleri, beğleri, subaşıları Menteşe-oğlı'ndan *müteşekkî* olmuşlardı. Cemî'i Bayezid Han'a geldiler. Anları yine timarlü timarına mukarrer kıldı. Bu vilâyetleri Bayezid Han hep 'adlile *müsahhar* itdi. Evvelki beğleri halka zulm iderlerdi. Çünki Sultan Bayezid 'adl bisatını *basît*-i zemîne *bast* itdi. Her vilâyetüñ halkı karşu gelüb, istikbâl idüb, *tâ'at* itdiler. Bu feth hicretüñ yidi yüz doksan ikisinde[3] vâki' oldı.

[1] İsa Bey. [2] İlyas Bey. [3] M. 1390

[illegible] FPaAM : ولايتى و قرهسى ايلنى Vy || 15 بكلرى PaAVy : + سوارلرى
M [illegible] F || 16 جميع Vy : جميعسى FPaAM | آنلرى FPaAM : — Vy : تيمارنه Vy :
[illegible] FPaAM || 18 بايزيد FVy : + خان PaAM

مصالحهٔ سلطان بایزید مع علاءالدین قرامانی

شیله روایت اولنرکه خنکار روم ایلنده ایکن اشتدککه قرامان اوغلی
کلب ایلی اورمشدی اندن خنکار اناطولیه کچب صروخان و آیدین ومنتشه 3
ایلن فتح ایدیجك حمید ایلی خلقی کلب خنکاره قرامان اوغلندن شکایت
اتدلر خنکار دخی برق خاطف و شهاب لامع کبی همان اول یلده تکه
ایلندن قرامان اوغلنك ازرنه هجوم ایدب کرمیان اوغلی یعقوب بك 6
استقبال ایدب کلدوکنلاین وزیری حصار بکیله طوتب بندایدب ایصلا
زندانه کوندردی چونکه خنکار قرامانه چقدی قرامان اوغلی قچب طاشه
کیرب یلدریم خنکار قونیانك اوزرنه قونب یساق اتدیکه هیچ بر احد 9
کمسنك بر حبسنه یوقامیه خرمن وقتیدی لشکر خلقی شهر
خلقنه چاغرب کلك بزه خرمنکزدن آرپه صمان صتك درلردی و برقاچ کشی
قلعه‌دن چقب بونلرله کلب صاتو بازار ایدردی شهر خلقی | 95b12
کوردیکه بنلرك کمسیه ظلمی و جوری و جبری یوق بادشاهك عدل
انصافن کورب شهری خنکاره تسلیم اتدلر قرامان اوغلی کوردیکه دلکو
کبی اینه کیرب یاتغله اولمز خنکاره ایلچی کوندرب انواع تضرعات و تنزلات 15
ایدب چهارشنبه صویندن اوتسی کندنك اولب بریسی خنکارك اولماسنی
قبول ایدب ایتدی تك جرمی سلطانم عفو اتسون دیدی خنکار دخی بو
قوله راضی اولوب کوشك بوکندن صنر تعیین ایدب قرامان اوغلیله مصالحه اتدلر 18
و اول النان ولایتلره کندو قوللرین نصب اتدی وکندو ینه دولتله بروسایه کلدی

1 مصالحه . . . قرامانی (بن قرامان FPa) FPaAVy : مصالحه کردن بایزید خان به علاءالدین بك بن قرامان M || 7 استقبال ایدب FPaAVy : + اطاعت اتدیلر M || 8 کوندردی FPaMVy : + اندن کرمیان ایلنه قاضیلر و صوباشیلر و امینلر نصب ایدب کندو آدنه آقچه کسدورب خطبه اوقوتدی بو واقع کرمیان شاهی یعقوب بکه هجرتك یدی‌یوز طقسان اکسنده واقع اولدی A || 8-9 طاشه کیرب PaAMVy : طاش ایلنه کتدی F || 9 یلدریم FVy : — PaAM || 10 یوقامیه FPaAVy : آلمیه M || 11 چاغرب FPaAM : — Vy || 12 بونلرله Vy : بونلرکله PaAM

Musâlaha-i Sultan Bayezid ma^ca Alâaddin Karamanî

Şöyle rivayet olunur ki, Hunkâr Rum İli'nde iken işitdük ki, Karaman-oğlı gelüb, il urmuşdı. Andan Hunkâr Anatolı'ya geçüb, Saruhan ve Aydın ve Menteşe İlin feth idicek Hamid-İli halkı gelüb, Hunkâr'a Karaman-oğlı'ndan şikâyet itdiler. Hunkâr dahi berk-ı Hâtıf ve *şehâb*-ı lâmi' gibi heman ol yılda Teke - İli'nden Karaman-oğlı'nun üzerine hücûm idüb, Germiyan oğlı Yakub Beğ istikbal idüb, geldüğinleyin veziri Hisar Beğ-ile tutub, bend idüb İpsala zindanına gönderdi. Cünki Hunkâr Karaman'a çıkdı, Karaman-oğlı kaçub, Taş'a girüb, Yıldırım Hunkâr Konya'nun üzerine konub, yasak itdi-ki hiç bir ahad kimsenün bir habbesine *yokamıya*. Harman vaktiydi. Leşker halkı, şehir kalkına çağırub, "gelüñ, bize harmanıñuzdan arpa saman satun„ dirlerdi. Ve bir kaç kişi kal^cadan çıkub, bunlarla gelüb, *satu-bazar* iderdi. Şehir halkı gördiki bunlaruñ kimseye zulmı ve *cevri* ve cebri yok, Padişah'uñ 'âdl ü insafın görüb, şehri Hunkâr'a teslim itdiler. Karamanlı gördi-ki dilgü gibi ine girüb yatmağla olmaz, Hunkâr'a ilçi gönderüb, envâ-i tazarruât ve tenezzülât idüb, Çarşanba suyundan ötesi kendünüñ olub, berisi Hunkar'uñ olmasını kabul idüb, eytdi. "Tek cürmimi, sultanım afv itsün„ didi. Hunkâr dahi bu kavl'e razı olub, Köşk büki[1]'nden sınur ta^cyin idüb, Karaman-oğlı'yle musâlaha itdiler. Ve ol alınan vilâyetlere kendü kulların nasb itdi; ve kendü yine devletle Bursa'ya geldi.

[1] Karaman ilcesi bucaklarından birinin merkezi olan Gaferyat köyüne eskiden KÖŞKKIRI adı verildiğine bakılarak bu yakınlarda bir yer olması düşünülebilir.

١٨ F اولده || ١٥ تعلات MVy : تذللات PaA — F || 19 كلدى PaAMVy : + عيش
و مقرنك مشغول اولدى F

توجه السلطان بايزيد خان الى قسطمونى و رجوعه الى افلاق

شيله روايت ايدرلركه پادشاه اسلام بايزيدخان آيدين و منتشا و صروخان
3 و كرميان ايلنى فتح ايديجك منتشه اوغلى يلدرم خاندن قاچب قسطمونى
بكى كوترم بايزيده وارب تحريك ايدب بعضى ممالك محميه‌ده اهل اسلامى غارت
ايدب صورت عصيان اظهار ايدجك خنكار دخى عساكر منصوره
6 جمع ايدب قسطمونيه متوجه اولدى اندن افلاق ويوده‌سى اميرجى پادشاهك
خراج‌كذارى ايكن انى اشدب طونه‌يى كچب كلب قارن اواسنى غارت ايدب
96a | اهل اسلامدن بعضى شهيد و بعضيىن اسير ايدب ينه افلاقه كتدى
9 خنكار بو اشدن خبردار اولب قسطمونيه كتمكى اول ييل تأخير ايدب
دونب ادرنيه كلب آنده اقنجى جمع ايدب نكبوليدن افلاقه كچب ياقب يقب
غازيلر غنايمله مغتنم اولمشكن ارقشى نام موضعده اميرجى كلب اهل اسلامله
12 اوغراشب اول دفعده منهزم اولدى عسكرنك اكثرى قلچدن كچب اميرجى
اتدوكنه پشمان اولدى همان كلب خنكاره يالوارب خراجه التزام ايدب
اطاعت اتدى و بو واقعه هجرتك يدى‌يوز طقسان اوچنده ايدى

15 ## فتح ولايت قرامان و اماسيه و سيواس و طوقات

روايتدركه خنكار عنان عزيمتى افلاق النه مصمم ايدجك قره‌تمرتاشى
اناطوليه بكاربكى نصب ايدب انكورى سنجاغن اكا ويرب اول ولايتى
18 ضبط اتمكه قومشدى خنكار روم ايلنه كچب غزآيه متوجه اولدى امّا
قرامان اوغلى علاءالدين بك بر كيجه على الغفله تمرتاش بكى باصب

1 توجه ... افلاق FPaVy : توجه كردن به قسطمونى M رفتن سلطان بايزيد خان به قسطمونى A || 3 و كرميان A : — FPaMVy || 4 محميده PaMVy : — FA || 5 اظهار FPaAVy : + ايدب زيان M | خنكار FAM : خداوندكار PaVy || 7 انى FPaAVy : قسطمونى‌يه توجه اتدوكن M || 10 آنده FPaAM : — Vy || 13 اتدوكنه FPaAVy : اتدوكى ايشه M || 15 و طوقات A : — FPaMVy || 16 مصمم Vy : مضمم FPaA منضم M || 17 انكورى Vy : انقره FPaAM || 18 اتمكه FPaAM : اتمكيچون Vy || 18 اولدى اما Vy : اوليجق FPaAM

Teveccüh üs - Sultan Bayezid Han ilâ Kastamoni ve Rucû'uhü ilâ Eflâk

Şöyle rivâyet iderler ki, Padişah-i İslâm Bayezid Han Aydın ve Menteşe ve Saruhan ve Germiyan İlini feth idicek, Menteşe oğlı, Yıldırım Han'dan kaçub, Kastamoni Beği Kötürüm Bayezid'e varub, tahrik idüb, ba'zı memalik-i *mahmiyede* ehl-i islâmı gâret idüb, sûret-i 'isyân izhar idicek Hunkâr dahi 'asâkir-i mansûreyi cem' idüb, Kastamoni'ye müteveccih oldı. Andan Eflâk voyvodası امرجی[1], Padişah'uñ *harac-güzâr*-ı iken anı işidüb, Tuna'yı geçüb, Karin-ovasını gâret idüb, ehl-i islâm'dan ba'zı şehid ve ba'zısın esîr idüb, yine Eflâk'a gitdi. Hunkâr bu işden haberdar olub, Kastamoni'ye gitmeği ol yıl te'hîr idüb, dönüb, Edirne'ye gelüb, anda akıncı cem' idüb, Nığbolu'dan Eflâk'a geçüb, yakub, yıkub, gaziler ganâyimle muğtenim olmuşken, ارقشی[2] nâm mevzi'de Mirçâ gelüb, ehl-i islâmla uğraşub, ol def'a da münhezim oldı. 'Askerinüñ ekseri kılıçdan geçüb, Mirçâ itdüğine peşîman oldı. Heman gelüp, Hunkâra yalvarub, haraca *iltizam* idüb, itâ'at itdi. Ve bu vâkı'a hicretüñ Yidi yüz toksan üçünde[3] idi.

Feth-i vilâyet-i Karaman ve Amasya ve Sivas ve Tokat

Rivâyetdür ki, Hunkâr '*inân*-i 'âzîmeti Eflâk iline *musammem* idicek Kara Temür-Taş'ı Anatolı'ya beğler-beği nasb idüb, Engüri sancağın aña virüb, ol vilâyeti zabt itmeğe komuşdı. Hunkâr Rum İli'ne geçüb, gazaya müteveccih oldı. Ammâ Karaman oğlı Alâeddin Beğ, bir gice '*ale'l-gafle* Temür-Taş Beğ'i basub,

[1] Mirçâ. [2] Argeş = Arceş Kurteası. [3] M. 1391

طوتب بغلیب قونیه ایلدب حبس اتدوکی کبی سلطان الاسلام بایزید خانك منصور
و مظفر غزادن دونب سالم و غانم بروسایه کلدوکن ایشیدیجك جکرنده آتش
3 خوف التهاب ایدب تیز تمرتاش بکی حبسدن چیقارب فاخر خلعتلر ویرب کرکی
کبی استمالت ایدب عذرلر دلیب انواع هدایا و تحفه ایله بر عظیم ایلچی ترتیب
96b ایدب خنکاره کوندرب انواع تضرعات ایدب خنکار ایلچیه تمکین ویرمیب |
6 غایت غضب ایدب بیوردی روم‌ایلی و اناطولی عسکری تمام جمع اولوب قرامان
اوغلی علاءالدین بك ازرنه متوجه اولدی علاءالدین بك دخی غیرت ایدب نه
دکلو ورساق و طورغودلو و بآیبردلی و صماغارلی وارسه جمع ایدب کلب
9 اق چایده خنکاریله اوغرشب طاقت کترمیب قاچب اهل اسلام آردنه
دوشیجك ناکاه قضای اسمانی یتشب اتی سرچب یقلنجه مردانه‌لر یتشب
طوتب محکم بند اتدلر تذلل ایله خنکارك عزّ حضورنه کتوردیلر اندن
12 قدرتیله قرامان اوغلنك ایکی اوغلان محمد بکی و علی بکی بله اسیر اتدلر
خنکار قرامان اوغلنك بو ایکی اوغلنلرین محکم بند ایدب بروسایه
کوندرب حبس اتدلر اندن علاء الدین بکی تمرتاش بکه اصمرلدی
15 تمرتاش بك دخی فی الحال توقف چکمیب وارب بردار اتدی سلطان
بایزیده خبر ویردیلر غایت متألم اولدی زیرا غرضی قتل اتمك دکلدی اندن
لشکر ظفر پیکرله قونیایه وارب فتح ایدب اندن آق سرایی و دوه‌لنك
18 قره حصارنی خنکاره تسلیم اتدلر و هجرتك یدی یوز طقسان دردنده بو
مذکور شهرلری ضبط ایدب ایچنه کندو آدملرن قویب اندن لارندهٔ فتح

1 بغلیوب *PaMVy* : + تختکاهی *A* | الاسلام *FPaAM* : — *Vy* || 3-4 حبسدن ... کبی *AM*
FPa : — *Vy* || 5 تضرعات *FPaMVy* : + ایله منت *A* || 6 تمام *Vy* : تمامت *FPaAM* ||
7 علاءالدین بك[1] *PaAVy* : — *FM* | غیرت ایدب *FPaAM* : — *Vy* || 9 اهل‌اسلام *MVy*
PaA : لشکر عثمانی *F* || 11 تذلل ایله *PaMVy* : ذلتله *A* فوری یلدیرم خان *F* || 15 چکمیب
PaAMVy : + قرمان اوغلی علاءالدینه *F* | وارب *FPaMVy*: + قرمان شاهن *A* || 18
و *FPaAVy* : + بو قضیه *M* | دردنده *Vy* : دردنجی ییلنده *PaAM* — *F* || 19 کندو
FPaAM : — *Vy*

tutub, bağlayub, Konya'ya iledüb, habs itdüği gibi Sultan ül-islam Bayezid Han'uñ mansur ve muzaffer gazâ dan dönüb, sâlim ve *gaanim* Bursa'ya geldiğini işidicek ciğerinde âteş-i havf *iltihab* idüb, tîz Temür-Taş Beğ'i hapisten çıkarub, *fâhir* hil'atlar virüb gereği gibi istimâlet idüb, özürler dileyüb, envâ-i hedâyâ ve tuhfe ile bu âzîm ilçi tertib idüb, Hunkâr'a gönderüb, envâ-i tazarru' idüb, Hunkâr ilçiye temkîn virmeyüb, gayet gazab idüb, bu yurdu; Rum-İli ve Anatolı 'askerî temam cem' olup, Kara-man-oğlı ʿAlâeddin Beğ üzerine müteveccih oldı. 'Alâed-din Beğ dahi gayret idüb, ne deñlü Varsak ve Turgudlu ve Bayburdlû ve Samarlı varise, cemʿ idüb, gelüb, Ak-çay'da Hunkâr ile uğraşub, tâkat getürmeyüb, kaçub, ehl-i islâm, ardına düşîcek, nâgâh kazayı âsümânî yitişüb, atı sürçüb yıkılunca mer-dâneler yitişüb, tutub muhkem bend itdiler. *Tezellül* ile Hunkâr'ın *'izz*-i huzurına getürdiler. Andan kudret-ile Karaman oğlı-nuñ iki oğlın, Mehmed Beğ'i ve ʿAli Beğ'i bile esir itdiler. Hunkâr, Karaman-oğlı'nuñ bu iki oğlanların muhkem bend idüb, Bursa'ya gönderüb habs itdiler. Andan 'Alâeddin Beğ'i, Temür-Taş Beğ'e ısmarlardı. Temür-Taş Beğ dahi fi'l-hâl tevekkuf çekmeyüb, varub *ber-dâr* itdi. Sultan Baye-zid'e haber virdiler. Gayet *müteellim* oldı. Zirâ garazı katl itmek değüldi. Andan leşker-i zafer-*peykerle* Konya'ya varub, feth idüb, andan Aksaray'ı ve Develi'-nüñ Kara-hisarı'nı Hunkâr'a teslim itdiler. Ve hicretüñ yidi yüz toksan dördinde[1] bu mezkûr şehir-leri zabt idüb, içine kendü âdemlerin koyub, andan Lârende'yi feth

[1] M. 1392

97a ایدب دونب اقشهره کلب انیدخی فتح ایدب ینه بروسایه متوجه |
اولیجق قاضی برهان‌الدین‌که سواسده بر صورتله امیر اولب رومی
3 بالکلیه قبضهٔ فتحنده و تحت تصرفنده قلمشدی اظهار مخالفت ایدب
مصیر سلطانه التجا اتدکی سلطان بایزید خانك سمع شریفنه یتشب هیچ
توقف اتمیب همان اول سفرده عزم اتدی و بوندن اکدین قرق دلم
6 آدلو بریرده خنکاریله قاضی برهان‌الدینك بر واقعه‌سی اولمشدی اندن
اول اثناده قاضی برهان‌الدین دخی واقعیه اوغرایب اوغلی یرنه کچدی
سواس خلقی خنکاره خبر کندرب سلطانم کلسون بو ولایتی ضبط اتسون
9 دیو بر آدم کوندردلر خنکار آماسیه واریجق صاحبی استقبال ایدب شهری
تسلیم اتدی زیرا قاضی برهان‌الدین آنی انجتمشدی اندن خنکار سیواسه
یقین واریجق قاضی برهان‌الدین اوغلنی دوالقادر اوغلی نصرالدین بکه
12 کوندردلر زیرا قاضی برهان‌الدین دوالقادر اوغلنه قزن ویرمشدی چونکه
خنکار سیواسه کلدی خلقی استقبال ایدب شهری خنکاره تسلیم اتدلر قانون
عثمانی نه ایسه آنی ایدب سیواسی اوغلی امیر سلیمانه ویردی محصل
15 خنکار سیواسی و طوقاتی و اماسیهٔ فتح ایدب بالکلیه رومی حکومتنده
97b قلب صحت و سلامتله | ینه دونب کلب اول قیشی بروساده قیشلادی

حکایت فتح قسطمونی

18 روایت ایدرلرکه چونکه قیش کچب بهار اولدی هجرتك یدی یوز
طقسان بشی اولیجق سلطان الاسلام ینه لشکر عظیم جمع ایدب قسطمونیه

3 فتحنده FVy : — PaAM | تحت FVy : — PaAM || 13 خلق PaAM : — FVy || 16 قیشلدی FPaMVy : + اندن خونکار قرمان اوغلی علاءالدین بکی قتل ایدیجك اکی اوغلن بروسه قلعه‌سنده حبس اتمشدی حپسدن چیقاروب خلعت کیوروب خاطرچقلرین اله آلوب باباسنك ولایتن قرمان اوغلنوك اوغلی محمد بکه سنجاق ویروب قلیچ قوشدب ینه قرمانه کوندردی A || 17 حکایت Vy : — FPaAM || 19 الاسلام Vy : اسلام FPaAM.

idüb, dönüb, Ak-şehir'e gelüb, anı - dahi feth idüb, yine Bursa'ya müteveccih olıcak, Kadı Burhâneddin ki, Sivas'da bir suretle emîr olub, Rûm'ı bi'l-külliyye *kabza*-i fet-hinde ve taht-ı tasarrufında kılmışdı, ızhar-ı muhalefet idub, Mısır sultanına iltica itdüği Sultan Bayezid Han'ın semt-i şerifine yitişüb, hiç tevakkuf itmeyüb, heman ol seferde 'azm itdi. Ve bundan öñdin Kırk-dilim[1] adlu bir yirde Hunkar, ile Kadı Burhâneddin'üñ bir vakıᶜası olmışdı. Andan ol es-nada Kadı Burhâneddin dahi vakıᶜaya uğrayub, oğlı yi-rine geçdi. Sivas Halkı Hunkâra haber gönderüb, "Sultanımız gelsün; bu vilâyeti zabt itsün„ deyü bir âdem gönderdiler. Hunkâr, Amasya'ya varıcak, sahibi, istikbâl idüb, şehri teslim itdi. Zirâ Kadı Burhâneddin anı incitmişdi. Andan Hun-kâr Sivas'a yakın varıcak, Kadı Burhâneddin oğlı[2]'nı, Dulkadır oğlı Nasreddin Beğ[3]'e gönderdiler. Zirâ Kadı Burhâneddin, Dulkadır oğlı'na kızın virmişdi. Çunki Hunkâr Sivas'a geldi, istikbal idüb, şehri Hunkâr'a teslim itdiler. Kanun-ı Osmânî ne ise, anı idüb, Sivas'ı oğlı Emîr Süleyman'a virdi.

Muhassal, Hunkâr Sivas'ı ve Tokat'ı ve Amasya'yı feth idüb, bil'-külliyye Rum'ı hükûmetinde kılub, sıhhat u selâmetle yine dönüb, gelüb, ol kışı Bursa'da kışladı.

Hikâyet-i feth-i Kastamonı

Rivâyet iderler ki, çünki kış geçüb, bahar oldı, hicretün yidi yüz toksan bişi[4] olıcak, Sultan ül-islâm yine leşker-i âzîm cem' idüb, Kastamoni'ye

[1] Yozgat ilinde Çekerek suyu boyunda bir yer.
[2] Ali Alâeddin (= Zeynelabidin).
[3] Nasirüddin Mehmed Beğ, 1398-1443 (bk. *İslâm Ansiklopedisi*, Dul-kadırlılar).
[4] M. 1393.

هجوم ایدجك کوترم بایزید فوت اولدی خنکار یلدرم کبی طرقلی بورلیه
چقب انی فتح ایدب قسطمونیه واریجق کوترم بایزید اوغلی اسفندیار
قلعه‌دن چقب سینوبه قاچدی خنکاره ایلچی کوندرب تضرع ایدب
ایتدی سلطانمدن امید اولدرکم اشبو اوتردوغم یرجکزی بکا صدقه ایده
اتا جرمیچون اوغلنه سیاست روا دکلدر البته بو ولایتی بر قولنه صدقه
اتسه کرك در اول قولی بن اولب دعاسنه مشغول اولاین دیدی سلطان بایزید
دخی رحم ایدب تضرعنی قبول قلب قورم یولندن اشغاسن صنر تعیین ایدب
اسفندیاره ویرب قسطمونیٔ و عثمانجغی و جانیکی و صمصونی تحت حکومتنده
قلب هم اول تاریخده تکه و کرمیان ولایتلری و قره حصار و بك شهری
و سیدی شهری فتح اولب اعیانلری پایهٔ سریر سلطنته کلب قلعه‌لرین تسلیم
ایدب خلعتلر کیب منصبلر آلب روانه اولوب کتدلر اندن خنکار دخی | 98a
قسطمونی اوغلی امیر سلیمانه بغشلیب منتشا اوغلی اندن کچب تمر یاننه
کتدی اندن پادشاه اسلام صحت و عافیتله ینه بروسایه کلدی

حکایت خروج فرنك الی طرف البحر

روایتدرکه خنکار بروسایه کلب عیش و نوش ایدرکن خبر کلدیکه
فرنك کمیله چقوب روم ایلی یالیلرنده ایل اورب دکز کنارنده محکم
فترات اولدی دیو خنکار هماندم یاننده اولن عسکرله یوریب دخی بهار
اولمدین روم ایلنه کچب انده روم الی عسکرین جمع ایدب سلانیك ازرنه
متوجه اولب بی مجال و بلا محابا امان ویرمیب هجرتك یدی‌یوز طقسان

1 ایدجك PaAMVy : ایدوب F | ایدجك PaMVy : اول حینده F ، + قسطمونی شاهی A || 2 اسفندیار FPaMVy : + بك A || 4 امید FVy : امیدم PaAM || 5 اوغلنه AM : FPa اوغله Vy | روا FPaMVy : جایز A || 6 در FPaAM : — Vy || 7 قورم Vy : APaM قرم F | تعیین Vy : — FPaAM || 8 اسفندیاره FPaMVy : + اسفندیار بکه A || 9 حصار FPaAM : حصاره Vy || 10 سیدی شهری FPaMVy : — A | اولب FVy : اولنوب PaAM || 11 اولوب کتدلر Vy : اولدیلر FPaM اولندیلر A || 12 تمر

hücum edicek Kötürüm Bayezid fevt oldı. Hunkâr yıldı rım gibi Taraklı Borlı[1] 'ya çıkub, anı feth idüb, Kastamoni'ye varıcak, Kötürüm Bayezid oğlı İsfendiyar kal'adan çıkub, Sinob'a kaçdı. Hunkâr'a ilçi gönderüb, tazarru' idüb eytdi: "Sultanumdan ümid oldur kim, işbu oturduğum yireği baña sadaka ide. Ata *cürm*iyçün oğlına *siyaset* reva değuldür. Elbette bu vilâyeti bir kulına sadaka itse gerekdür. Ol kulı ben olub, duasına meşgul olayın„ didi. Sultan Bayezid dahi rahm idüb, tazarruᶜunı kabul kılıb Kıvrım (?) yolından aşağanın sınur tayin idüb İsfendiyar'a virüb Kastamoni'yi ve Osmancık'ı ve Canik'i ve Samsun'ı tahtı hükûmetinde kılub, hem ol tarihde Teke ve Germiyan vilâyetleri ve Kara-hisarı ve Beğ-şehri ve Seydi-şehri feth olub, aᶜyânları pâye-i serir-i saltanata gelüb kalᶜaların teslim idüb, hilᶜatler giyüb mansıbları alub revane olub gitdiler. Andan Hunkâr dahi Kastamoni'yi oğlı Emir Süleyman'a bağışlayub, Menteşe oğlı andan kaçub Temür yañına gitdi. Andan padişah-ı islâm sıhhat ve afiyetle yine Bursa'ya geldi.

Hikâyet i hurûc-i Frenk ilâ taraf il-bahr

Rivâyetdür ki, Hunkâr Bursa'ya gelüb ᶜiyş ü nûş iderken haber geldi - ki, "Frenk gemiyle çıkub Rum-İli yalılarında *il urub* deñiz kenarunda muhkem feterât oldı„ deyu. Hunkâr hemandem yanında olan askerle yüriyub, dahi bahar olmadın Rum-İli'ne geçüb, anda Rum-İli askerin cemᶜ idüb, Selânik üzerine müteveccih olub, *bi-me'âl* ve bilâ muhâbâ amân virmeyüb, hicretüñ yidi yüz tokuzun

[1] Zafranbolu'nun eski adı (bk. Türk Tarih Kurumu yazmaları, No ۷. *Eyalât defteri*. H. 1236 - M. 1281).

خروج کردن : *FPaVy* البحر . . . (*PaF* --) حکایت 14 || *FA* [illegible] *PaMVy*
یانلرنده *A* ساحللرین : *PaMVy* ایلی یالیلرنده 16 || *M* طرف دریا [illegible]
|| *Vy* اولب : *FPaAM* اولدی 17 || *PaA* کنارلری *FM* کناری : *Vy* [illegible]
FM — : *PaAVy* [illegible]

التسنده جمادی الاخر آینك اون طقوزنجی کونی ولایت سلانیکی فتح
اتدی و دیرلرکه اول یلده سلانیکك قلعه‌سن دخی المشدی امّا کند وفات
3 ایدجك ینه کافر آلمشدی لکن اوّل آصحدر اندن یکی‌شهره و اتنیه وارب
انلری دخی فتح ایدب دولت و سعادتله ینه بروسایه کلب اول قیش انده
عیش و نوشه و عدل و داده مشغول اولدی

6 حکایت محاصرۀ قسطنطنیه و محاربۀ انکروس

شیله روایت ایدرلرکه بایزید خان چونکه سلانیك ولایتنك بعضنی
98b فتح ایدب فرنکله عداوت کوسترب کلب بروساده قشلدی | بهار اولیجق
9 عظیم لشکرله کلیبولیدن کچب ادرنیه وارب قصد اتدیکه انکروسه وارب
غزا ایده اتفاق اول اثناده استانبولك بر جاسوسین طتب بر مکتوب بولدلر
بایزید خانه کتردلر انکروسه یازلمشکم نیه طوررسن تورك اوزرکه واریور
12 یراغکله اول جاسوس دخی خبرك طغروسن دیب ایتدی بندن اول بر
جاسوس دخی کتمشدی کافر غافل دکلدر دیدی بکلر بکی قره تمرتاش ایتدی
هی دولتلو سلطانم بزه واجبدرکم اول استانبولك اوزرنه دوشوز بو
15 استانبولك تکوری غایت مفسد کافردر کرککه بونی ارادن کتوره‌وز
ولایت اسلام اراسنده بو کافر نیلر دیدی اومیذدرکه الاشهر کبی بو ملعونی
دخی آسانلغله فتح ایده‌وز دیدی بایزید خان دخی بو سزی صواب کورب
18 همان کوچب استانبولك ازرنه دشدی و بیوردیکه کلیبولیدن دخی کمیلر
کلب دکزدن جنکه باشلیب محاصره اتدلر و بالجمله استانبولی المغا اقدام بلیغ

3 اتنیه Vy : اثنیه A ائینه PaM آشینه F || 6 حکایت Vy : — FPaAM || 8 قشلدی AMVy : Pa + اول F || 10 اثناده FAMVy : + مکرکه Pa | بولدلر PaAMVy : برله F || 12 یراغکله FVy : یراغوکیله M یراغکیله Pa برآغوکله A || 12-13 خبرك ... دخی FAMVy : — Pa | اول [2] Vy : اوکدن FAM || 15 مفسد FPaMVy : + ملعون A || 15-16 کرککه ... دیدی PaAM: — FVy || 17 دخی FPaAM : — Vy | صواب Vy : استصواب PaM استفسار F قبول A || 19 و بالجمله FPaVy : فی الجمله M القصه A

altısında cemaziyelahir ayıñuñ on tokuzuncı güni[1] vilâyet-i Selânik'i feth itdi ve dirler ki, ol yılda Selânik'ün kal'asın dahi almışdı. Amma kendü vefat idicek yine kâfir almışdı. Lâkin evvel *asah*dur. Andan Yiñi-Şehir'e ve Atina'ya varub, anları dahi feth idüb devlet ü saadetle yine Bursa'ya gelüb, ol kış anda ʿiyş ü nûşa ve ʿadl ü dâda meşgul oldı.

Hikâyet-i muhasara-i Kostantaniyye ve Muharebe-i Ungurus

Şöyle rivayet iderler ki, Bayezid Han çünki Selânik vilâyetinüñ baʿzını feth idüb Frenkle ʿadavet gösterüb gelüb Bursa'da kışladı, bahar olıcak azîm leşkerle Gelibolı'dan geçüb Edirne'ye varub kasd itdi ki, Ungurus'a varub gaza ide. İttifak ol esnada İstanbul'uñ bir casusın tutub bir mektub buldılar. Bayezid Han'a getürdiler. Ungurus'a yazılmış - kim niye turursın, Türk üzeriñe varıyor yarağıñla. Ol casus dahi haberün toğrusın diyüb eytdi: "Benden evvel bir casus dahi gitmişdi. Kâfir gâfil değildür„ didi. Beğlerbeği Kara Temür Taş eytdi: "Hey devletlû sultanum bize vacibdür-kim, evvel İstanbul'un üzerine düşevüz, bu İstanbul'uñ tekvurı gayet müfsid kâfirdür. Gerek-ki bunı aradan göturevüz. Vilâyet-i İslâm arasında bu kâfir neyler? didi; Ümizdür ki Alaşehir gibi bu melʿun dahi *asanlığla* feth idevüz„ didi. Han dahi bu sözi savab görüb heman göçüb İstanbul'uñ üzerine düşdi ve buyurdı-ki Gelibolı'dan dahi gemiler gelüb deñizden cenge başlayub muhasara itdiler ve bil-cümle İstanbul'ı almağa ikdam-ı beliğ

[1] 21 nisan 1394

کوستردیلر اما اول زمانده شیمدیکی لین طوب چوق دکلدی بر نچه زمان
جنك ایدب کافری اجلقدن بوکلتدلر بونلر بو حالده ایکن ناکاه خبر کلدیکه
انکروس تکوری یوز اوتوز بیك ارله افلاق ایلندن تونهٔ کچب استانبول (3)
تکوری تحریکیله کلب نیکبولیٔ | محاصره ایده‌یور دیدلر هماندم خنکار (99a)
بیوردی منجنیقلری اوده اورب قلقب انکرسك ازرنه یوریب اول طرنویه
واردی انده خنکار جبه کرب اورنز بکی دل المغه کوندردی کافر لشکرنی (6)
بر وجهله حفظ اتمشدیکه اورنز بك دل المغه قادر اولمیب خجالتله ینه
سلطانه کلب ایتدی بو کافردن غافل اولمامق کرك دیدی و روایت ایدرلرکه
کیجیله بایزید خان صورت تبدیل ایدب کافر نیکبولیٔ محاصره ایدرکن (9)
وارب بر یکسك یردن نیکبولینك دزدارنه چغردی خنکارك قلعده طوغان
نام بر قولی واردی اول خنکاری اوازندن بلب کلوب سیلشب اسباٻز
چقدر خنکارك دولتنده کافره زبون دکلز دیدی خنکار دخی ایتدی (12)
غیرت ایدك کوریم سزی اوشده فی‌الحال یلدرم کبی بندخی یتشدم دیدی
بعضی کافرلر اول خبری اشدب کلب قراله خبر وردلر قرال دخی تجسس
اتدرب خنکاردن خبر بلیب ارتسی جنکه اقدام ایدب خنکار دخی یتشب (15)
نیکبولی اوزرنده انکروسله بولشب کافرلر اسلام لشکرنی کورجك
چرسنی ایکی بلك ایدب اسلام لشکرنی ارایه آلمق استدلر اسلام لشکریدخی
ایکی بلك اولمشلردی سلطان بایزید خان طرفی پوسوده | طورمشلردی (99b18)
جمعه کون صباح اوّل بر بولك غازیلر همان هجوم ایدب انکرسك اوزرنه

1 لین Vy : کبی FPaAM || 4 خنکار PaAMVy : یلدرم بایزید خان F || 6 جبه PaAM : جیه FVy || 7 خجلتله PaAMVy : خجالتله F || 8 دیدی FPaAM : — Vy || 9 محاصره ایدرکن Vy : محاصرکن AM محاصر ایکن Pa محاصره ایکن F || 11 کاوب PaAM : — FVy || 15 خنکاردن MVy : پادشاهدن FPaA || 17 ارایه FPaVy : اره‌یره AM || 18 خان FPaAM : — Vy || 19 کون PaAMVy : اولیجق F

gösterdiler. Amma ol zamanda *şimdikileyin* tob çok değildi. Bir nice zaman ceng idüb, kâfiri açlıktan bunaltdılar. Bunlar bu halde iken nâgâh haber geldi ki, Ungurus tek-vurı yüz otuz biñ erle Eflak ilinden Tuna'yı geçüb, İstanbul Tekvurı *tahrîk*iyle gelüb, Niğbolı'yı muhasara ide-yürür, didiler. Hemândem Hunkâr buyurdı, mancınıkları oda urub, kalkub Ungurus'un üzerine yürüyüb, evvel Tırnova'ya vardı. Anda Hunkâr cebe görüb E v r e n o z Beğ'i dil almağa gönderdı. Kâfir leşkerini bir vechile hıfz itmişdi-ki, E v r e n o z Beğ dil almağa kadir olmayub *hacalet*le, yine sultana gelüb eytdi: "Bu kâfirden gafil olmamak gerek„. didi. Ve rivayet iderler ki, giceyle B a y e z i d Han suret tebdil idüb, kâfir Niğbolı'yı muhasara iderken varub, bir yüksek yirden Niğbolı'nuñ dizdarına çığırdı. Hunkâr'un kal^cada T o ğ a n nam bir kulı vardı. Ol Hunkâr'ı avazından bilüb, gelüb, söyleşüb "Esbabımız çokdur, Hunkâr'un devletünde kâfire zebun değilüz„ didi. Hunkâr dahi eytdi. "Gayret idün. Göreyim sizi üşde fil-hal yıldırım gibi ben dahi yitişdüm„ didi. Ba^czı kâfirler ol haberi işidüb, gelüp, kırala haber virdiler. Kıral dahi tecessüs itdirüb, Hunkâr'dan haber bulamayub, irtesi cenge ikdam idüb, Hunkâr dahi yitişüb Niğbolı üzerinde Ungurus'la buluşub kâfirler islâm leşkerini göricek, çerisini iki bölük idüb, islâm leşkerini araya almak istediler. İslam leşkeri-dahi iki bölük olmışlardı. Sultan B a y e z i d Han tarafı pusuda turmuşlardı. Cuma güni sabah, evvel bu bölük gaziler heman hücum idüb, Ungurus'un üzerine

يوريب و ايكی طرفدن كافرلر دخی اول بر بلك اری ارايه النجه خنكار
بوسده طورمشدی هماندم تكبير ايدب بر كزدن كفارك ازرنه هجوم اتدلر
3 كافرلر دخی كوردلر تركك پوسده خلق وار ترك پوسده ايمش ديب
همان طكز كبی اركب قرغه شاهندن قجر كبی يوز هزيمته طوتدلر اندن
اوكده اولن غازيلر كفارك قرالنی بصب اللهك عونيله كافرلری قرمقدن
9 عاجز قلب اسير اتمكه باشلديلر بر وجهله طويملقلر اولديكه دللرله وصف
اولمز بو غزانك تفصيلی و انده اولن ماجرايی قره تمرتاشك اوغلی اومور
بكدن استفسار اولنب اول خبر ورديكه انده حاضردی و دخی ايتدی بزه
9 متعلق اولن كشيلرك اسيرلری ايكی بيكدن زياده ايدی الحاصل روم ايلی
و اناطولی خلقنك هيچ اسيرسزی يوغدی بغايت طويم اولدلر و انكرس
قرالی دخی بر قاج كافرله قاچب كوجله باشن قورتردی بو غزانك تاريخی
12 هجرتك يدی يوز طقسان يديسنده واقع اولدی

حكايت

روايت اولنركه بايزيد خان چونكه غزادن فارغ اولدی هماندم لشكر
100a15 جمع ايدب قوجه ايلندن يورسيه چقب | شلی حصارنی عهدله الب كندو
بروسادن چقب بوغاز كسنك اوزرنده بر حصار يابدی كوزلجه حصار
ديرلر حصار تمام اولدغنين استانبول تكورنه آدم صلب ايتدی استانبول
18 بزه كرك اولدی بوشلت وير يوقسه وقتوكه حاضر اول اوش واردم ديدی
تكور بو خبری اشديجك فی الحال ايلچی كوندرب خراجه اطاعت ايدب

1 بر بلك *Vy* : بولوكی *PaAM* | كافرلر . . . ارايه *PaAMVy* : دخی غازيلر كافرلری اورتايه *F* || 3 دخی *FPaAM* : -- *Vy* | كوردلر *Vy* : كورديكم *FPaAM* | خلق *Vy* : دخيسی *PaAM* چريسی *F* || 4 شاهندن *MVy* : شاهن طغاندن *PaA* طوغاندن *F* || 6 - 7 دللرله . . . اولمز *FVy* : دللر وصف اتمكه قادر دكلدر *PaAM* || 7 - 9 بو . . . ايدی *PaAMVy* : — *F* || 8 و دخی *PaAM* : هم *Vy* || 11 دخی *FPaAM* : -- *Vy* | باشن *AM* : باش *Vy* || 15 يورسيه *PaM* : بروسايه *FVy* يورسيه *A* || 17 استانبول *PaAMVy* : قسطنطنيه *F* | صلب *Vy* : كوندرب *FPaAM* | ايتدی

yüriyüb ve iki tarafdan kâfirler dahi ol bir bölük eri alaya alınca (yadek), Hunkâr busuda turmuşdı. Hemândem tekbir idub, bir kezden küffaruñ üzerine hücum itdiler. Kâfirler dahi gördiler, Türküñ pusuda halkı var. "Türk pusuda imiş„ diyüb heman toñuz gibi ürküb, karga şahinden kaçar gibi yüz *hezimete* tutdılar. Andan öñde olan gaziler küffaruñ kıralını basub Allah'uñ ᶜavniyle kâfirleri kırmakdan âciz kalub, esir itmeğe başladılar. Bir vechile toyumluklar oldı-ki, dillerle vasf olmaz. Bu gazanuñ tafsili ve anda olan macerayı K a r a T e m ü r T a ş 'uñ oğlı U m u r Beğden istifsar olunub ol haber virdi-ki anda hazırdı. Ve dahi eytdi: " Bize *müteᶜallık* olan kişilerüñ esirleri iki binden ziyade idi„. Elhasıl Rum-İli ve Anatolı halkınuñ hiç esirsizi yoğdı. Begayet toyum oldılar. Ve Ungurus kıralı dahi bir kaç kâfirle kaçub gücle başın kurtardı. Bu gazanuñ tarihi hicretüñ yidi yüz toksan yidisinde [1] vakiᶜ oldı.

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, B a y e z i d H a n çünki gazadan *fariğ* oldı, hemandem leşker cemᶜ idüb Koca-İli'nden *yürüsiye* çıkub, Şile hisarını ᶜahdle alub kendü Bursa'dan çıkub Boğaz-Kesen'üñ üzerinde bir hisar yapdı, Güzelce-Hisar dirler. Hisar tamam oldığınlayın İstanbul tekvurına âdem salub, eytdi: "İstanbul bize gerek oldı. Boşalt, vir. Yoksa vaktüñe hazır ol, üş vardum„ didi. Tekvur bu haberi işidicek fil-hal ilçi gönderüb, haraca itaat idüb,

[1] M. 1395 (Doğrusu : 21 Zilhicce 798 || 25 Eylul 1396).

دیدی : *FPaA* ویر 18 || *FPaAVy* حصار : *M* [2] استانبول | *Vy* — : *FPaAM FPa*
Vy — : *FPaAM* فی الحال 19 || *Vy* — *M*

خنكاره تضرعات ايدب چوق يلواريجق سلطان بايزيد دخى شول وجهله راضى
اولديكم استانبولك ايچنده خنكارك قاضيسى اوتوب بر مسلمان محله‌سى و بر مسجد
اولا و هر ييلده اون بيك فلورى دخى خراج ويره‌لر پس بو طريق ازره صلح
اولندى اندن خنكار بيوردى طرفجى يكيجه‌سنك حصارى خلقن كوييله
سرب استانبوله كتردلر بر يرنده مسلمان محله‌سى قلب و اورتاسنده بر
مسجد يابدرب و بر قاضى نصب اولندى امر شرع اجرا اولوردى صكره
بايزيد خانه تمور واقعه‌سى اوليجق تكور اول محلهٔ بوزب مسجدى يقدى
شمدى دخى اول خلقدن واردر انلرك نسلنه كوينكلى درلر بو واقعه
هجرتك يدى‌يوز طقسان سكزنده واقع اولدى

حكايت

آندنصكره بايزيد خان يوريب نكبولىٔ و سلسترهٔ فتح ايدب | 100b
اندن موره طرفنه كيدب قره‌فريه‌ده كندو اوتوب درت يكا اقنجيلر صلوب
يقديلر ياقدلر مبالغيله فتحلر اولدى اندن قره‌فريه‌ده بر عمارت بنياد ايدب
ادرنيه كلب بر عمارت دخى انده يابدى

حكايت

روايت ايدرلركه اول وقتكه لاز اورتادن كتدى ولايتنه بايزيد خان
حاكم اولب ولق اوغلى مبالغه ارمغانلرله ايلچى كوندرب تحت قوتليب اناسى
اغزندن دخى بر مكتوب يازب كوندردى بر جميله قز قرنداشى واريدى
لازك قزيدى سلطان بايزيد خان غازيه ويرمكه وعد اولنمشدى قراوشكى

1 چوق M : — FPaAVy || 2 استانبولك PaAMVy : قسطنطنيه F || 3 ييلده FVy : ييل PaAM | اون FPaAVy : + ايكى M | ويره‌لر PaVy : ويره FAM || 4 خنكار PaAMVy : بايزيد خان F | كوييله PaAMVy : — F || 5 استانبوله Vy : قسطنطنيه‌يه FPaAM || 6 اولوردى، FAVy : اولنوردى PaM || 8 شمدى ... درلر PaAVy : — F | انلرك ... درلر PaVy : و هم انلرك نسلى دخى واردر M || 9 اولدى PaAMVy : + ديرلر F || 11 نكبولى FPaAVy : — M || 13 ياقديلر ... اندن PaAMVy : — F || 16 كم

Hunkâra tazarruᶜât idüb, çok yalvarıcak Sultan Bayezid dahi şol vechile razı oldı-kim İstanbul'uñ içinde Hunkâr'un kadısı oturub, bir müslüman mahallesi ve bir mescid ola ve her yılda on biñ filorı dahi harac vireler. Pes bu tarîk üzere sulh olundı. Andan Hunkâr buyurdı, Tarakçı Yeñicesi'nüñ halkın köyleri sürüb, İstanbul'a götürdüler. Bir yirinde müslüman mahallesi kılub ortasında bir mescid yapdırub ve bir kadı naslı olundı. Emr-i *şer*ᶜ icra olurdı. Soñra Bayezid Han'a Temür vakᶜası olıcak, tekvur ol mahalleyi bozub, mescidi yıkdı. Şimdi dahi ol halkdan vardur. Anlaruñ nesline Göynükli dirler. Bu vakıᶜa hicretüñ yidi yüz toksan sekizin[1] de vakiᶜ oldı.

Hikâyet

Andan - soñra Bayezid Han yüriyüb Niğbolı'yı ve Silist'reyi feth idüb, andan Mora tarafına gidüb, Kara Ferye'de kendu oturub dört yaña akıncılar salub yıkdılar, yakdılar. Mübalagayle fetihler oldı. Andan Kara Ferye'de bir imaret bünyad idüb, Edirne'ye gelüb, bir ᶜimaret dahi anda yapdı.

Hikâyet

Rivayet iderler ki, ol vakıt ki Lâz ortadan yıldı, vilâyetine Bayezid Han hakim olub, Vulk oğlı mübalağa armağanlarla ilçi gönderüb, tahtı kutlayub, anası ağzından dahi bir mektub yazub gönderdi. Bir *cemîle* kız karındaşı var idi. Lâz'uñ kızıydı. Sultan Bayezid Han Gazi'ye virmeğe vaᶜd olunmışdı. "Karavaş'ını

[1] M. 1396

علي + : *FAMVy* دخى | *FPaAM* قتلوليوب : *Vy* قوتليب 17 || [illegible] *F* [illegible] *Pa*.١١٧
FA بايزيده *PaM* بايزيد خانه : *Vy* ن تاريه [illegible] بايزيد ١٩ [illegible] *Pa* [illegible]

شمدن کرو آل وارب خدمتکده اولسون دیدی بایزید خان دخی قبول
ایدب قزی کوندردلر مقصود نه ایسه حاصل اولدی اندن سمندرهٔ سلطان
3 بایزیددن ولق اوغلی دلك ایدب ایتدی سلطانمدن دلك ایدرمکه حالمه مناسب
سمندرهٔ صدقه ایده بایزید خان دخی قبول ایدب کوکرجنلکی ویروب امّا
نکبولیٔ و اوبرنی ویرمدیلر تا تمور ورطه‌سی حادث اولنجه بونك ازرنه
6 مقرر اولدی و سلطان بایزید دخی شراب ایچب صحبت اتمکی لاز قزندن
اکرندی یوقسه اول وقته دکن نسل عثمان هرکز شراب اچمش دکلدی

حکایت فتح ملاطیه و ارزنجان

101a9 شویله روایت ایدرلرکه | پادشاه عالم پناه بروساده متمکن اولب مهندسلر
ومعمارلر و بنالر جمع ایدب بر اولو جامع بنیادن اورب شرب خمردن
واز کلب علمأ عظامله و مشایخ کرامله مصاحبت ایدب اجرای شرع
12 قویم ازره مستقیم اولب عالمی مظالمدن خالی قلب بر وجهله عدل اتدیکه
غنی و فقیر و عزیز و حقیر وضیع و شریف قوی و ضعیف هب انك
ظلّ حمایتنده آسوده اولب مملکت عثمانیه بر وجهله آبادان اولدیکه اطراف
15 ممالك ولایت عثمانه حسد ایدرلردی

بیت :

بر زماندن زهد اتدی اول آشکار — ایشی طاعت اولدی آنوك لیل و نهار
آلمدی هرکز الیندن جام می — تکلادی دخی هرکز چنك و نی

18 اول اثناده احمد جلایری که اباً عن جد بغدادك ملکاریدر ارثله
سلطنت عراق سلطان احمده دکشدی و دخی قره یوسف بن محمد که

1 وارب Vy : وارسون FPaAM || 3 دلك PaAMVy : رجا F || 4 مناسب F : — Vy
PaAM | دیدی FPaAM : — Vy | ایدب PaAMVy : + سمندرهٔ F | کوکرجنلکی
FVy : + بله PaAM || 5 نکبولیٔ FVy : نکه PaAM | اوبرنی PaAMVy : — F |
تمور PaMVy : تمرلنك FA || 6 دخی FPaAM : — Vy || 8 حکایت MVy : — PaA
F || 9 شویله PaM : — FAVy | پادشاه ... پناه PaAMVy : بایزید خان F || 12
شرب FPaAM : شراب Vy | عظامله Vy : عظام FPaAM || 15 آبادان A : شین MVy

şimden giru al, varub hizmetüñde olsun„ didi. Baye-zid Han dahi kabul idüb kızı gönderdiler. Maksud ne ise hasıl oldı. Andan Semendire'yi Sultan Baye-zid'den Vulk oğlı dilek idüb, eytdi: "Sultanumdan dilek iderüm-ki, halime münasib Semendire'yi sadaka ide„. Baye-zid Han dahi kabul idüb Güvercinlik'i virüb amma Niğbolı'yı ve obirini virmediler. Tâ Temür *vartası hadis* olunca (yadek) bunun üzerine mukarrer oldı. Ve Sultan Bayezid şarab içüb sohbet itmeği Lâz kızından öğrendi. Yoksa ol vakte değin nesl-i Osman her giz şarab içmiş değüldi.

Hikâyet-i fetḥ-i Malatya ve Erzincan

Şöyle rivayet iderler ki, padişah-ı âlempenâh Bursa'da mutemekkin olub mühendisler ve mimarlar ve *bennâ*'lar cem idüb bir ulu cami' bünyadın urub *şürb-ı hamr*dan vaz gelüb ulema-i *ᶜızam*la ve meşayih-i kirâmla musahabet idüb icra-yı şer'-i *kavîm* üzre *müstakîm* olub âlemi mezalimden *hâli* kılub bir vechile ᶜadl itdi-ki, gani ve fâkîr, aziz ve *hakir*, *vazi'* ve şerif, kavi ve zaif heb anuñ *zıll*-i himayetinde asude olub memleket-i Osmaniye bir vechile *âbadan* oldı-kı etraf-ı memalik, vilâyet-i Osman'a hased iderlerdi.

Beyt:

Bir zamandan zühd itdi ol âşikar	İşi tâat oldı anun leyl ü nehâr
Almadı her-giz eline cam ü mey	Dinlemadi dahi her-giz çeng ü ney

Ol esnada Ahmed Celayirî ki *eben an ceddin* Bağdad'uñ *melik*leridür, *irs*ile saltanat-ı Irak Sultan Ahmed'e değmişdi. Ve dahi Kara Yusuf bin Mehmed ki

| *FA* جلایر : *PaMVy* جلایری 18 || *FPaMVy* — : *A* وی ... بیت ١٦ ... *FPa*
پادشاهیدر *FAM* ادی پادشاهلری : *Vy* ملکاریدر | *F* — *M* عن انا : *PaMVy* ...
A بك ... : *FPaMVy* ... *Pa*

قره قیونلنك امیریدی تمور شرندن ترك وطن ایدب بو ایکسی شام دیارنه
کتمشلردی سلطان مصیر ایکسین دخی طوتب حبس ایدب انواع حیله ایله
مصر سلطانی حبسندن خلاص اولب سلطان بایزید خدمتنه یتشب سلطان
بغداد احمد جلایری ایکی آی مقداری درکاه جهان پناهده اولب اندن
اجازت طلب ایدب ینه وطن مألوفنه وارب سلطان الغزاة و المجاهدین
بایزید خان تقویتیله عراقده متمکن اولدی اما رئیس قره قیونلو یوسف
سکز آی مقداری کمر خدمتی بیانه | [101b] بغلیب خنکار خدمتنده اولب اخر
خنکاری عربستانه تحریك ایدب خونکار دخی لشکر عظیم جمع ایدب
ینه ایچه قونه کوچه دولت و سعادتله وارب هجرتك سکز یوزنده ملاطیهٔ
و دیوریکی و دارندهٔ و بهسنیَ فتح ایدب سلطان مصرك دویت دارین طوتب
الدرب اول ولایتی خراب اتدی اندن ارزنجانه وارب ارزنجان بکی طهرتن
بك استقبال اطاعت کوستردی خنکار ارزنجان حصارین قره یوسفه ویرب
کتدی قره یوسف اون آلتی گون همان بکلك ایدب ارزنجان خلقیله معامله
ایدمیوب کندو ارادتیله ارزنجانی ترك اتدی ارزنجان خلقی ینه کلب
اولکی بکلرین استدلر خنکار دخی طهرتن بکی ینه بونلره امیر نصب اتدی
امّا اهل بیتنی سرب بروسایه کتردی اندن صکره خنکاره قاضیلرك فعلی آزدی
رشوت الورلر دیو شکایت اتدلر نظم :

شاه عثمان که عدلیدی عمر بلدی که اولور قاضیلر بی دارکر
اشلری رشوت درر تغییر شرع هیچ آ کمزلر ندورر اصل و فرع

1 بو ایکسی F : — PaAMVy | دیارنه PaAMVy : ولایتنه F || 5 و المجاهدین Vy : — FPaAM || 6 اما ... یوسف PaMVy : قره یوسف که قره قیونلونك امیری F | یوسف FPaVy : — M || 7 مقداری FMVy : قدر Pa || 6 - 7 اولدی ... اولب FPaMVy : — A || 10 بهسنی PaAMVy : — F | دویت دارین FPaAM : داویت دارین Vy || 11 ارزنجان بگی A : — FPaMVy || 13 خلقیله M : قومیله FPaAVy || 11 خلقی M : قومی FPaAVy | کلب PaAMVy . — F || 15 طهرتن بگی Vy : طهرتنی FPaAM |

Kara-Koyonlı'nuñ emîriydi. Temür şerrinden terk-i[1] vatan idüb, bu ikisi Şam diyarına gitmişlerdi. Sultan-ı Mısır ikisin dahi tutub, habs idüb, envâ-ı hiyle ile Mısır Sultanı hapsinden halâs olub, Sultan Bayezid hizmetine yitişüb Sultan-ı Bağdad Ahmed Celayirî iki ay mikdarı *dergâh-ı* cihanpenahda olub andan icazet taleb idüb yine vatan-ı *me'lûf*ına varub sultan ül-guzât ve'l-mücâhidîn Bayezid Han *takviyet*iyle Irak'da mütemekkin oldı. Amma Reis-i Kara-Koyunlu Yusuf sekiz ay mikdarı kemer-i hizmeti bilüne bağlayub Hunkâr hizmetinde olub âhır Hunkârı Arabistan'a tahrik idüb Hunkâr dahi leşker-i azîm cem^c idüb yiye içe, kona göçe devlet ü sa^cadetle varub hicretüñ sekiz yüzinde Malatya'yı ve Divrik'i ve Darende'yi ve Behsini'yi feth idüb Sultan-ı Mısır'un *divitdar*ın tutub öldürüb, ol vilâyeti harab itdi. Andan Erzincan'a varub Erzincân Beği Tahirten Beğ istikbal idüb itaat gösterdi. Hünkâr Erzincan hisarın Kara Yusuf'a virüb gitdi. Kara Yusuf on altı gün heman beğlik idüb Erzincan hal-kiyle mu^camele idemeyüb, kendü *iradet*iyle Erzincan'ı terk itdi. Erzincan halkı yine gelüb evelki beğlerin istediler. Hünkâr dahi Tahirten Beği yine bunlara emîr nasb itdi. Amma *ehl-i beyt*ini sürüb Bursa'ya getürdi. Andan sonra Hünkâr'a kadılaruñ fi^cli azdı, rüşvet alurlar diyu şikâyet itdiler.

Nazım:

Şâh-ı Osmanî ki ^cadliydi Ömer — Bildi ki olur kadılar bî-dadger
İşleri rüşvet dürür *tağyir*-i şer^c — Hiç añmazlar ne dürür asl u fer^c

[1] Nâsıru'd-din Ferec b. Berkuk (1399 - 1405).

| A كسنيله يچه اقره‌باسندن + : FPaMVy بيتى 16 || F ويرب ! · PaMVy
FPaMVy — : A فرع ... نظم 17 - 19 || F بايزيد خان غازى‌يه · PaMVy

دنیایچون که آکا کارکمز نظر — حق باطل باطلی حق در بولر
جمع اتدی قاموسن صوردردی اول — ناکه الدیلر کیرو ویردردی اول
کارکنج اتدی اتدی انلره جزا — یاوز اشـلویه یاوزلقدر سزا (3)
جهدله بر زره کاتوردی یولا — راست رولق خود اولردن نجه اولا

لطیفه : بو آل عثمان بر صادق صویدر نا مشروع حرکت اتمزلردی
علما یازقدر دیدوکندن اجتناب ایدرلردی عثمان و اورخان زماننده اولن علما (6)
تزویرات مفاسددن مبرا ایدیلر چونکه قره رستم قرماندن کلدی حیله و بدعت
حادث اولا باشلدی و قاضیلر دخی آزب علملریله | عمل اتمیب رشوت المغه بشلدلر (102a)
چونکه صوج باشدن آشدی بایزید خان قاضیلری تفتیش اتدرب هر برنده (9)
بر درلو فسـاد بولب حکم ایدوب نه‌قدر قاضی وارسـه بنلری جمع ایدب
یکی شهرده جملسین بر اوه طولدرب بیوردیکه طولایـنه اودون یغب اود اوره
تاکه بو ظالم قاضیلر جماسی یانه‌لر خیرالدین پاشا اوغلی علی پاشا اول وقت (12)
وزیر اعظم ایدی متحیر اولب بر طریق بولمدیکه خلاص ایده مکر خنکارك
بر مسخره عربی واریدی علی پاشـا اونی اوقیب ایتدی عرب اکر بو
قاضیلری خلاص ایدرسك سکا تمام بیك فلوری ویره‌ین دیدی اندن مسخره (15)
عرب واروب بر چاپوك فستان کیوب و بر چاپوك بابوج کیوب کندویی چکوب
چورب بیك وار سرب خنکاره وارب ایتدی ایخان بنی استانبوله ایلچیلکله کوندر
خنکار ایتدی انده نیلرسن دیدی عرب ایتدی واراین تکوردن رهبانلر دلیه‌ین (18)
بایزید خان ایتدی بره دولتسز رهبانلری نیلرسین عرب ایتدی قاضیلری

1-4 دنیا ... اولا A : — FPaMVy || 8 علملریله FPaAM : علمیله Vy || Pa 88 b kenarında başka bir yazı ile قچنکم چندرلو قره خلیل و قره‌مانلو ترك رستم بو ایکیسی اول زمانده اولولر و عالملر ایدی هانکم اونلر عثمان بکار یانته کلدیلر درلو درلو حیله‌لر ایله عالمی، دولدوردیلر خزینه ایتمك و اقچه یغمق انلردن قالدی صکره هیچ فکر ایتدیلر قوروب کده‌جکلرین اکمدیلر هانکم قره خلیل اوغلی علی پاشا بجه وزیر اولدی محبوب اوغلنلری یانته آلوب ادنی ایچ اوغلان قودی ایچ اوغلانه رغبت ایتمك اندن قالدی هانکم علی پاشـا وزیر اولدی انك

ا

۱

Dünyayiçün ki aña garekmez nazar — Hakkı batıl batılı hak dir bular
Cem[c] itdi kamusın sordurdı ol — Ne ki aldılar giru virdürdi ol
Garegince itdi anlara ceza, — Yavuz işlüye yavuzlukdur sezâ
Cehd - ile bir zerre getürdi yola — *Râstrû*luk hod anlardan nice ola

Lâtife: Bu âl-i Osman bir sadık soydur. *Nâ-meşru*[c] hareket itmezlerdi. [c]Ulemâ yasakdur didüğinden ictinab iderlerdi. Osman ve Orhan zamanında olan [c]ulemâ *tezvirât, mefâsidden müberrâ* idiler. Çünkü Kara Rüstem Karaman'dan geldi, hiyle ve bid[c]at *hâdis* ola başladı. Ve kadılar dahi azub, ilimleriyle [c]amel itmeyüb rüşvet almağa başladılar. Çünkü suc başdan aşdı, Bayezid Han kadıları teftiş itdürüb, her birinde bir dürlü fesad bulub hükm idüb, ne kadar kadı varsa, bunları cem[c] idüb Yiñi-Şehirde cümlesin bir eve toldurub buyurdı-ki, tolayına odun yığub od ura, tâki bu zâlim kadılar cümlesi yanalar. Hayreddin Paşa oğlı Ali Paşa ol vakıt *vezir-i âzam* idi. Mütehayyir olub bir tarîk bulmadı-ki halâs ide. Meğer Hunkâr'uñ bir mashara arabı varidi. Ali Paşa anı okuyub, eytdi-ı "Arab, eğer bu kadıları halâs iderseñ, saña temam biñ filori vireyin„ did. Andan mashara arab varub, bir *çapük* fistan giyüb ve bir çapük babuc giyüb, kendüyi çeküb, çevirüb beğ-vâr sürüb Hunkâr'a varub, eytdi: "Ey-Han, beni İstanbul'a ilçilükle gönder„. Hunkâr eytdi: " Anda neylersin ? „ didi. Arab eytdi: " Varayın, Tekvur'dan *rühban*lar dileyeyin„. Bayezid Han eytdi: "Bire devletsüz, rühbanları neylersin ?„ Arab eytdi: " Kadıları

ماملده داشمندلر چوغلدی بکار یانته واردیلر طبیعتلرینه مناسب جواب ویردیلر الله بویروغین ترك
اندیلر ال عثمان بر صاب قوم ایدی انلر کلدیلر حیلهلره باشلدیلر یکی اقچه کسوب اسکی ایله بازار
اولدی الردن قالدی اسکی | یاسق اتدیلر پاشا براز براق کشی ایدی اکثر خلق اکا تابع اولدیلر
قاضیلر دخی فسادی ظاهر اولمق باشلدی : — *FAMVy* || 10 حکم ... وارسه *Pa* : —
FAMVy || 11 طولاینه *Vy* : جورهسنه *AM* چورهسنه *FPa* || 12 قاضیلر . . . یانهلر
PaAMVy فاضلری یقهلر *F* || 13 ایده *FPaMVy* : اتدوره *A* || 14 بو *FVy* : اشبو
PaAM || 15 تمام *PaM* : — *FAVy* || 16 - 17 واروب ... وار *A* : — *FPaMVy* ||
Pa, 88b kenarında başka bir yazı ile بر چابك قفتان و بر بورك باشنه کیوب طوتدی
الدی یلدرم خان اوایله کلدی اندن پادشاه ایدر ای عرب چابك دوشمشسین نه حالدر دیدی عرب
ایدر . سلطاندن بر دیلك دیلرم دیدی پادشاه ایدر نه دیلرسن دیله دیدی عرب دیلرمکه بنی استانبوله
ایلچی ایلچیلکه وارم دیدی : — *FPaMVy* || 17 خنکاره وارب *FPaMVy* : خونکاروك
یانه وارمی *A* | ایتدی *FPaMVy* : + یلدرم خان بونی کوروب ندر عرب چوكلکوك سفرهمی
ایدرسن دیدی *A* | ایغان *FPaMVy* : سلطانم *A* || 18 دیدی *FPaAM* : — *Vy* |
رهبانلر *Vy* : کشیشلر *FPaAM* | دلیهین *FPaAM* : دلیلم *Vy* || 19 رهبانلری *Vy* :
FPaAM ...

قيره‌لم رهبانلرى قاضى ايده‌لم ديدى بايزيد خان ايتدى قاضيلغى رهبانلره ويرنجه
كندو قوللرمه ويرسمنه ديدى عرب ايتدى قوللرك اوقمش دكلدر جاهلدر
بو رهبانلر خود نجه يللر علم طريقنده چالشب تحصيل اتمشلردر سن قاضيلرى 3
قرب قرآنك احكامن كيدررسك انجيل دخى حقدر بارى بو رهبانلر
انجيل احكامنى ابقا اتسونلر | ديدى خنكاره عربك بو سوزى تأثير ايدب 102b
ايتدى يا بره عرب حال نجه اولور نجه ايده‌لم ديدى عرب ايتدى بن كتخدا 6
دكلم آنى پاشالر بلر ديدى خنكار تيز على پاشائى اوقدب كترتدى ايتدى
على بو قاضيلر خود اوقمشلردر نچون اوقدقلرين طوتمزلر رشوت الورلر
ديدى على پاشا ايتدى سلطانم دوشلكلرى آزدر ديدى خنكار دخى انلرى 9
ازاد ايدب رسم اقچه‌سين انلره تعيين اتدى و شمديكم قاضيلر بيكده يكرمى
اقچه رسم الورلر على پاشا همتدر

حكايت 12

روايتدركه صروخان ايلنده كوچر اولر واريدى منمن اواسنده
قشلرلردى اول اقليمده طوز يساغى واريدى آنلر اول يساغى طوتمزلردى
خنكاره بلدردلر بايزيد خان دخى اوغلى ارطغرله خبر كونده‌رب منمن 15
اواسنده نه قدر كوچر اولر واريسه اوكات ضبط ايدب قوللروكه اصمرلكه
تمام سورب فلبه اواسنه كچوره پس ارطغرل دخى اتاسى امرنه امتثال
ايدب بيقصور اول كوچر أولرى فلبه اواسنه كوندردى كتورديلر فلبه 18
يوره‌سنه قندرديلر شمدى فلبه يوره‌سيكلى انلردر

2 كندو *FPaAM* : — *Vy* | ايتدى *FPaAM* : — *Vy* || 3 طريقنده *FPaMVy* : طريقتده *A* | چالشب *FPaAM* : نچالشب *Vy* || 7 پاشالر *FMVy* : پاشا *Pa* پاشالروك *A* || 11 رسم *FPaAM* : — *Vy* || 11 آنلر *PaAM* : — *FVy* || 15 خبر كونده‌رب *Vy* : خبر كوندرديكم *FPaM* حكم كوندرديكم *A* || 16 - 17 اوكات . . . تمام *PaAMVy* : — *F* || 17 پس *PaAMVy* : بو *F* | اتاسى *Vy* : — اتسنوك *FPaAM* || 18 اول *PaAM* : — *FVy* | كوندردى *FPaAM* : — *Vy* | كتورديلر *Vy* : ايلدوب *FPaAM* || 18 - 19 فلبه يوره‌سنه

kıralum, rühbanları kadı idelüm„ didi. Bayezid Han eytdi "Kadılığı rühbanlara virince(yedek) kullaruma virsemne„ didi. Arab, eytdi: "Kullaruñ okumuş değildür, câhildür. Bu rühbanlar hod nice yıllar ᶜilim tarikinde çalışub, tahsil itmişlerdür. Sen kadıları kırub, Kur'an'uñ ahkâmın giderürsüñ. İncil dahi hakdur. Bâri bu rühbanlar İncil ahkâmını ifa etsünler„ didi. Hunkâr'a arabuñ bu sözi tesir idüb eytdi: "Ya bire arab, hal nice olur, nice idelüm?„ didi. Arab eytdi: "Ben *kethüdâ* değilüm. Anı paşalar bilür„ didi. Hunkâr, tiz Ali Paşa'yı okudub, getürtdi, eytdi: "Ali, bu kadılar hod okumışlardur. Niçin okudıkların tutmazlar, rüşvet alurlar?„ didi. Ali Paşa eytdi: "Sultanum, *düşelik*leri azdur„ didi. Hunkâr dahi anları azad idüb, resim akçesin anlara taᶜyin itdi. Ve şimdi-kim kadılar binde yirmi akçe *resim* alurlar, Ali Paşa himmetidür.

Hikâyet

Rivayetdür ki, Saruhan İli'nde göçer-evler varidi, Menemen ovasında kışlarlardı. Ol iklimde tuz yasağı varidi. Anlar o yasağı tutmazlardı. Hunkâr'a bildirdüler. Bayezid Han dahi oğlı Ertuğrul'a haber gönderüb, Menemen ovasında ne kadar göçer-evler varise *oñat* zabt idüb, kullaruña ısmarla ki, temamın sürüb Filibe ovasına geçüre. Pes Ertuğrul dahi atası emrine imtisâl idüb, *bî-kusur* ol göçer-evleri Filibe ovasına gönderdi, getürdiler, Filibe yöresine kondurdılar. Şimdi Filibe yöresi - *külli* anlardur.

A بكلى *M* هب *FPa* بالكليه : *Vy* كلى 19 || *Vy* : *FPaAM*

حکایت

روایت اولنرکه اول وقتکه بایزید خان ملاطیهٔ ترکمن الندن و دیورکی کرددن آلدی بنلر قدیم پادشاه دکللردی ارتندن صکره اللرینه کرمشدی قچن | بایزید خان اول ولایتلری آلدی انك بکلری بکلی عربه قچب انده قشلدی بایزید خانه تمور ورطه‌سی اولیجق مصر سلطانی سببیله بونلر ینه یرلو یرینه کلدلر اول وقتدن برو اول ولایته مصرلی حکم ایدر اولدی

خبر آمدن از وفات سلطان برقوق به بایزید بك غازی

بونك اوستنه جون بر قچ روزکار   کچدی و کلدی کرو لیل و نهار
امریله خالقوك عز و جل   مصر سلطاننه ایرشدی اجل
بونی ایشیدوب شامه اول قصد ایلدی   مصر بینم اولا دییو سویلدی
دیمدی اول اولدی بنداخی اولورم   شویله‌کیم اول اولدی بنداخی اولرم
اولدکوکدن ساکه کارکسه خبر   قوکشلر اولدوکنه ایله نظر

القصة من الحصة

نوشروانه دیدلر مژده ای شاه   کیم فلان دشمن اولب اولدی تباه
دیدی اولدر مژده کم بن اولمیم   شویله‌کیم اول اولدی بنداخی اولمیم
مژده نه جون بندخی اولسه‌رم   شویله‌کیم اول اولدی خاك اولیسرم
دوشمن اولدکی خبرجیدر سکا   کیم وار ورسن سنده‌خی هم اول یکا
فرصتی در دییو بنك طندی یول   لشکریله ملدنینه واردی اول
فتح اتدی انی اکردوب بر زمان   کیرودار الملکه دوندردی عنان
کلدی‌کیم قیش اوتوره یارق ایده   کیرو یازن شام فتحینه کیده
بو قمو اتدوکی آنك تدبیردی   بیلمدی آنی‌کیم تقدیر ایدی
آدمی تدبیری کاز هیچ ایشه   اوردا کیم تکری تقدیری ایریشه
هرنه‌کیم تقدیر اسه ناچار اولور   پس بو تدبیر ایت نیشه کاور
بو اراد رومه یوریدی تمور   ملك طولدی فتنه و خوف و فتور
جون تمورك هیچ عدلی یوغدی   لا جرم کیم ظلم و جوری جوغدی

1 ترکمن الندن *Vy* : ترکاندن *FPaAM* || 3 پادشاه *FAMVy* : بکلر *Pa* | ارتندن *M* : اره‌یندن *Pa* ارتنه بکدن *A* — *FVy* || 4 بکلی *PaAM* : کای *Vy* — *F* | عربه *PaA MVy* : — *F* || 5 قشلدی *FPaMVy* : قشلدیلر *A* || 6 یرینه کلدلر *PaAMVy* : یرلرنده کاوب قرار طوتدیلر *F* || 7 - 25 خبر . . . جوغدی *A* : — *FPaMVy*

Hikâyet

Rivayet olunur ki, ol vakit-ki Bayezid Han Malatya'yı Türkmen elinden ve Divrik'i Kürd'den aldı, bunlar kadîm padişah degüllerdi. Ertena'dan soñra ellerine girmişdi. Kaçan Bayezid Han ol vilâyetleri aldı, anuñ beğleri *bi-küllî* Arab'a kaçub, anda kışladı. Bayezid Han'a, Timur vartası olıcak, Mısır Sultanı sebebiyle bunlar yine yirlu yirine geldiler. Ol vakitden beru ol vilâyete Mısırlı hükm ider oldı.

Haber âmeden ez-vefât-ı Sultan Berkuk be-Bayezid Beğ Gazi

Bunuñ üstine çün bir kac rûzigâr — Gitdi vü geldi girü leyl ü nehâr
Emriyîle hâlikuñ ᶜazze ve cell — Mısır sultanına irişdi ecel
Bunı işidüb Şam'a ol kasdeyledî — Mısır binüm ola diyü söyledi
Dîmedî ol öldi ben-dahi ölürem — Şöyle-kim ol oldı ben-dahi olurum
Öldügüñden saña gârekse haber — Koñşılar öldüğine eyle nazar
El-kıssatu mine'l-hisse:
Nûşervân'e didiler müjde ey Şâh — Kim filân düşmen ölüb, oldı tebâh
Didi, oldur müjde kim ben ölmiyem — Şöyle kim ol oldı ben dahi olmıyam
Müjde nêçün ben-dahi *öliserem* — Şöyle kim ol oldi hâk *olısaram*
Düşmen öldüği habercîdür saña — Kim varursın sen-dahi hem ol yana
Fursatî-dur diyü-*benün* tutdı yol — Leşkeriyle Meldenine (?) vardı ol
Feth itdi ani *eğridüb* bir zaman — Gîrü dâr ül-mülke döndürdi ᶜinân
Geldi kim kış otura, yarak ide — Girü yazın Şam fethîne gide
Bu kamu itdüği anuñ tedbîridi — Bilemedi anı kim takdir idi
Âdemî tedbîrî gelmez hic işe — Oradâ-kim Tañrı takdîri ireye
Her ne kim takdîr ise nâçâr olur — Pes bu tedbîre it, *niçe* gelür
Bu arada Rûm'a yüridi Timûr — Mülk toldı fitne vü havf ü fütûr
Çün Timûr'üñ hic ᶜadli yoğidi — Lâ-cerem kim zulm ü cevri çoğıdı

اغاز سبب خروج تمورلنك عليه ما يستحق

شيله روايت ايدرلركه چونكه بايزيد خان روم ولايتن امراسنك الندن
3 آلوب ضبط اتدى هر برى بر وجهله قچب تمورلنكَ واردلر كرميان اوغلى
اپصله حبسندن وزيريله قورتلب ميمونجيلره اويب واردى و منتشه اوغلى
صاچن و سقالن يولودب اشق اولب واردى و آيدين اوغلى چرچلك ايده
6 واردى و طهرتن بك قسطمونى بكى اسفنديار ايلچسنه اويوب نوكر اولب
واردى و بالجمله بنلر تموره وارب حاللرين عرض ايدب تمورى رومه تحريك
اتدلر و اكثر تحريك ايدن آيدن اوغلى و طهرتن بك و كرميان اوغليدى
9 زيرا كرميان اوغلى حبسدن قچدى و طهرتن بكك قيزى و عورتى مفارقتنه
آجيب وارمشدى پس زاريلق ايدب يلواردیلر سزلرى مقبول دشدى
امّا تمور ايتدى اى بكلر سزك سوزكز كرچكمى يلانمى در انانمزم زيرا
103b 12 اول بر غازى خاندر يوق يره ظلم اتمز و سيزى بيكناه انجتمز شايد |
اولاكه بن غزايه كيدرين بكا معاونت ايدك ديدى سيز مخالفت اتدكز
اولاديدى اندن كرميان اوغلى ايتدى اى سلطانم سن صاحب قرانسين
15 عثمان اوغلى بر ظالم كشيدر بزى مفلس قلب آتهموز و دەدەمز تختين
الومزدن الوب ديلنى ديلنى كلدوكمز خود معلوملدر اول اقليم دخى
سنككبى خانه لايقدر ديب نچه بونككبى هرزه و هذيان سيليب ها طورمدين
18 تمورى رومه تحريك ايدب قلانى دخى اكا ياردیم ايدب بله اغوا ايدرلردى
تمورك دخى دماغنده صاحب خروجلق هوسى واريدى دخى زياده

1 اغاز Vy : — FPaAM | لنك FPaAVy : —M | عليه مايستحق V : — FPaAM
|| 3 برى PaMVy : ملك F برينك A ؛ وجهله FPaMVy : + حالى دوشب A || 4
واردى FPaVy : كتدى M قچدى A || 5 اشق FPaMVy : درويش A || 6-5 ايده واردى
FPa : ايدب واردى AVy ايدهكتدى M || 6 قسطمونى بكى A : — FPaMVy | اويوب
FPaAM : — Vy || 7 تموره PaMVy : تمورلنكه F تمورخانه A || 8 ايدن FPaAM :
— Vy | آيدن اوغلى (اوغلى —F) FVy : — PaAM | بك AMVy : — FPa || 9 بكك

ا

Âğâz-ı sebeb-i Huruc-ı Timur-leng

ᶜaleyhi mâ yestehık

Şöyle rivayet iderler ki, çünki B a y e z i d H a n, Rûm vilâ-yetin, ümerasınuñ elinden alub zabt itdi, her biri bir vechile kaçub, T i m u r - l e n g 'e vardılar. G e r m i y a ņ o ğ l ı, İpsala habsinden veziriyle kurtulub, maymuncılara uyub vardı. Ve M e n t e ş e o ğ l ı saçın ve sakalın *yoludub, ışık* olub vardı. Ve A y d ı n O ğ l ı *çerçi-lük* ide-vardı. Ve T a h i r t e n Beğ, Kastamonı Beği İ s f e n d i y a r ilçisine uyub, nöker olub vardı. Ve bi'l-cümle bunlar T i m u r'e varub, hallerin arz idüb T i m u r'i Rûm'a tahrik itdiler. Ve ekser-i tahrik eden A y d ı n o ğ l ı ve T a h i r t e n Beğ ve G e r m i y a n o ğ l ı'ydı. Zira G e r m i y a n o ğ l ı habisden kaçdı ve T a h i r-t e n B e ğ 'uñ kızı ve ᶜavreti müfarekatine acıyub varmışdı. Pes *zarîluk* idüb yalvardılar. Sözleri makbul düşdi. Amma T i m u r eytdi : "Ey Beğler, sizüñ sözüñüz gerçek mi, yalan mıdur, inanmazam. Zira ol bir Gazi Han'dur. Yok yire zulm itmez. Ve sizi bî-günâh incitmez. Şayed ola ki, ben gazâya giderin ; bana mu'âvenet idüñ„ didi. "Siz muhalefet itdüñüz ola„ didi. G e r m i y a n o ğ l ı eytdi. "Ey sultanum sen *sâhib - kıran*'sın. O s m a n o ğ l ı bir zalim kişidür. Bizi müflis kılub, atamuz ve dedemüz tahtın elü-mizden alub, *dileni* dileni geldüğimüz hod malumdur. Ol iklim dahi senüñ-gibi Han'a lâyıkdur„ diyüb, nice bunuñ-gibi herze vü hezeyân söyleyüb, ha turmadın Timur'ı Rûm'a tahrik idüb, kalanı dahi aña yardım idüb, bile *iğvâ* iderlerdi. T i m u r'un dahi dimağında *sâhib-huru*cluk hevesi varidi, dahi ziyade

A FPaMVy || 10 مقبول دشدی Vy : مفید دوشدی AM مفید دوشمدی Pa — F |
|| 11 کرچکمی PaMVy : کرچکمدر A — F | یلاٸی در PaAM : یلاٸی Vy یلاٸی اولا
F || 13 دیدی Vy : دیوب FPaAM || 14 اندن FPaM : — AVy | سلطانم FVy : سلطان
PaAM || 15 - 16 اتمموز . . . الوب A : — FPaMVy || 17 سنکککی PaAMVy : +
F داول || 18 کوردی PaAMVy : +ولایت F || 19 هوسی واریدی Vy : ایدردی F واریدی PaAM

اولدى و بالجمله تمور ايتدى اوّل هله بر ايلچى كوندرب اغزى الچوسنى
الوب اكا كوره عمل ايده‌لم ديدى قصد اتديكه ايلچى كوندره اتفاق اول
اثناده اشتدكم سلطان احمد و قره‌يوسف سلطان مصر حبسندن خلاص
اولب قچب يلدريم خانه وارمشلر تمور ايلچيسنه توقف اتدردى كوندرمدى
تاكم بونلرك حالى نيه وارر كوره زيراكم تصور ايدردى كه بونلر بايزيد
خانى تحريك ايدب كندونك اوزرنه كتوره بونلر خود سهل وقت اكلنميب
بنه كتدلر پس تمور انلرك كتدوكن بلب بر عظيم ايلچى كوندردى نيچه
تحفه و ارمغانلرله | بايزيد خانه كلدوكنده بايزيد خان اصلا ايلچنك يوزنه (104a)
بقميب ارمغانلرنه التفات اتمدى بعضلر ايدر قره يوسفله احمد جلايرى
خنكار يانده ايدوكنه اعتقاد ايدب خنكاردن انلرى استدى و دخى
ملاطيه‌ء آلدغنه انجنب مكتوبنده باردكلمات ايدب خنكار اكا انجنب ايلچسنه
اعتبار ايتميب فى الحال بر ضربلى جواب نامه يازب كلن ايلچيسنك النه
ويرب كوندردى چون ايلچى كتدى بايزيد خان وزراسنه ايتدى تيز
لشكر جمع ايدك تمورك ازرنه وآرب ولايتنى خرابه ويره‌ين ديدى وزيرلر
ايتدلر ايخان نه لازمدركه لشكرمزه تعب چكدره‌وز قويالم تمور بونده
كلسون بر غريب كوزى بغلو چريدر شيله قرالمكه بر دل چقمسون
ديدلر انشاالله ديمديلر بايزيد خان ايتدى اكر انده وارلمزسه هله بارى
لشكر جمع اتمك كرك ديدى پس بيوردى اطرافدن عسكر جمع ايدب
مهيا اتدلر

1 تمور FPaMVy : + خان A || 2 ديدى Vy : ديوب FPaAM || 8 بايزيد . . . كلدوكنده F : — PaAMVy || 9 ارمغانلرله PaAVy : —FM || 10 يانده ايدوكنه MVy : يانده اولدوغنه Pa يانده يدوغن A يانده‌در ديو F | 12 كان M : — FPaAVy || 14 وزيرلر M : پاشالر FPaAVy || 17 بارى AMVy : آدى F — Pa

oldı. Ve bi'l-cümle T i m u r eytdi: " Evvel hele bir ilçi gönderüb, ağzı ölçüsüni alub, aña göre ʿamel idelüm„ didi. Kasd itdi-ki ilçi göndere. İttifak ol esnada işitdi-kim, S u l t a n A h m e d ve K a r a Y u s u f Sultan-ı Mısr hapsinden halâs olub, kaçub Y ı l d ı r ı m H a n'a varmuşlar. T i m u r ilçisine tevekkuf itdirdi, göndermedi, tâ-kim bunlaruñ hali niye varur, göre. Zira-kim tasavvur iderdi ki, bunlar B a y e z i d H a n'ı tahrik idüb, kendünün üzerine getüre. Bunlar hod sehl vakit eğlenmeyüb, yine gitdiler. Pes T i m u r anlarıñ gitdüğin bilüb, bir ʿazîm ilçi gönderdi. Nice tuhfe ve armaganlarla B a y e z i d H a n'a geldüğünde, B a y e z i d H a n aslâ ilçinüñ yüzine bakmayub, armağanlarına iltifat itmedi. Bazılar eydür, K a r a Y u s u f'la A h m e d C e l â y i r î Hunkâr yanunda idügine iʿtikad idüb, Hunkâr'dan anları istedi. Ve dahi Malatya'yı aldu-ğına incinüb, mektubında *bârid* kelimât idüb, Hunkâr'un incinüb, ilçisine iʿtibâr eylemeyüb, fi'l-hâl bir *zarblı* cevab nâme yazub, gelen ilçisinüñ eline virüb, gönderdi. Çün ilçi gitdi, B a y e z i d H a n vüzerâsına eytdi: "Tiz, leşker cemʿ idün, T i m u r'uñ üzerine varub, vilâyetini harâba vireyin„ didi. Vezirler eytdiler: "Ey-Han, ne lâzımdur ki, leşkerimüze *taʿb* çekdirevüz. Koyalum, T i m u r bunda gelsün, bir garib gözi baglu çerüdür. Şöyle kıralum-ki bir dil çıkmasun„ didiler "İnşâallah„ dimediler. B a y e z i d H a n eytdi: "Eğer anda varulmazsa, hele bâri leşker cemʿ itmek gerek„ didi. Pes buyurdı, etrafdan asker cemʿ idüb, müheyyâ itdiler.

حکایت نزول تمور الی سیواس و تخریبه و ذهابه الی الشام و حلب

3 روایتدرکه بو طرفدن تمورلنك دخی هجرتك سکز یوز اوچنده
سیواسه کلدی حصاری لغمله آلوب یقوب خلقنی اسیر اتدی بو حالده
104b ایکن مصر لشکری دخی حلبه چقدی | تمور بو خبری اشدیجك شامه
6 توجه ایدب حلبه واردی حلب یاننده مجنون طبق یازیسنده بولشب
اوغرشب مصیر لشکری تموره مقاومت ایده‌میب منهزم اولدی زیرا
ترکمان خاین اولمشدی اندن تمورلنکله ال التنده دللری واردی که مصر
9 سلطانی طوتب تموره کتوره‌لر سلطان دخی احواله مطلع اولب سلطان
قاچب مصره کتدی تمور حلبك اوزرنه وارب خلق حصاری ویرمیب
جنك اولب مبالغه آدم قریلب آخر الامر حصاری ضرب دستله الوب
12 ظلمیده کمالنده قلدی نسنلر اتدیکه دله آلمغه یرمز زیرا بو تمور اعظم
اشرّا ایدی اندن حمایه وارب آنیدخی حلبدن بتر ایدب اندن دخی
حمصه وارب آنده مزارلر کورب صوردی ایتدلر اصحاب رسولدندر
15 دیوب خالد بن ولیدك و عمرو بن امیهٔ ضمیرینك مزارلرینی کوستریردیلر
تمور بونلرك حرمتنه حمصی اسرکیب مال امان صلب بی قیاس
مال الدی اندن بعلبکه وارب آنیدخی یغما ایدب اندن سرب دمشقه
18 وارب حصارنی یاپدیلر جنك ایدب طرفیندن مبالغه آدم قرلدی
اخرالامر شهری یغما ایدب انده یزیدك قبرنی بولدرب چقردب اوده

1 حکایت Vy : — FPaAM | نزول . . . الشام FPaVy : خراب کردن تیمور سیواس را M نزول تمور الی سیواس A | و حلب Vy : — FPaAM || 4 لغمله FVy : نقمله AM لقمله Pa || 5 شامه FPaAVy : عربه M || 8-9 تمور . . . اولب A : — FPaMVy || 12 ظلمیده Vy : ظلمی FPaAM | نسنلر PaAVy : ایشلر M || 15 دیوب AM : دیو F ع م Pa — Vy | ولیدك FPaMVy : + وکعب الاخبارك A || 16 مال . . . صلب PaAMVy : خراب ایتمدی F

Hikâyet-i nüzûl-i Timur ilâ Sivas ve tahrîbihi ve zihâbihi ile'ş - Şam ve Haleb

Rivâyetdür ki, bu tarafdan Timur-leng dahi hicretün sekiz yüz üçinde[1] Sivas'a geldi. Hisarı lâğımla alub, yakub, halkını esîr itdi. Bu halde iken, Mısır leşkeri dahi Haleb'e çıkdı. Timur bu haberi işidecek, Şam'a teveccüh idüb, Haleb'e vardı. Haleb yanında Mecnun-Tabak yazısında buluşub, uğraşub, Mısır leşkeri Timur'e mukavemet idemeyüb münhezim oldı. Zira Türkman hâin olmuşdı. Andan Timur-leng'le el altında dilleri vardı-ki, Mısır Sultanını tutub, Timur'e getüreler, Sultan dahi ahvâle muttali^c olub, Sultan kaçub, Mısır'a gitdi. Timur, Haleb'üñ üzerine varub, halk hisarı virmeyüb, ceng olub, mübâlağa âdem kırılub, âhir ül-emr hisarı *darb-ı dest*le alub, zulmi de kemalinde kıldı. Nesneler itdi-ki dile almağa yaramaz. Zira bu Timur a^czam-i *eşirrâ* idi. Andan Hamâ'ya varub, anı-dahi Haleb'den *bed-ter* idüb, andan dahi Humus'a varub, anda mezarlar görüb, sordı. Eytdiler: "eshâb-ı resûl'dendür„ diyüb Halid b. Velid'üñ ve ^cAmr b. Ümeyye-i Zumeyrî'nüñ mezarlarını gösteri-virdiler. Timur, bunlaruñ hürmetine Humus'ı esirgeyüb, *mâl-i âmân* salub, bî-kıyâs mal aldı. Andan Ba^calbek'e varub, anı-dahi yağma idüb, andan sürüb, Dimeşk'e varub, hisarını yapdılar. Ceng idüb, tarafeynden mübâlağa âdem kırıldı. Âhir ül-emr şehri yağma idüb, anda Yezîd'üñ kabrini buldurub, çıkardub, oda

[1] M. 1400.

یقدرب قبرنه نجس طولدورب اکثر شامه قهری یزیدك قبری شامه یقین

105a اولدوغیچون ایدی نظم ا :

3 تاریخ بود سیواس و حلب با ملك شام در عمارت چون عروس بی نقاب
شد خراب از آتش جیش تمور در شهور سال تاریخ خراب = ۸۰۳

اندن دونب قرهباغه کلب قیشی انده قشلدی و بونك تاریخی هجرتك

6 سکز یوز اوچنده واقع اولدی

حکایت قدوم تمورلنك الی الروم و محاربهٔ بایزید خان و واقعته

9 شویله روایت اولنرکه تمورلنك یاز اولنجه قتلنب همان یاز اولدغی

کبی ینه روم طرفنه توجه اتدی اول ارزنجانه کلب قسطمونی بکی

اسفندیار قرشولیب تموره صاروقامشه دکین بله کلب بر کیجه سویشه

12 خبر ایدب ینه قسطمونیه کلدی اندن تمور انکوریه طوغرلدی بوطرفدن

بایزید خان دخی وزیرلری و بکلری تدبیری اوزرنه اولب بر قرار طوردی

و کندو ولایتندن یازیلو لشکرن چقردقدن صکره غیری ولایتدن دخی

15 کتردب حتی استانبولدن دخی عسکر چقمشدی و دخی ایلدن و

شهرلردن سره‌خور چقرمشلردی روم ولایتندن اول سره‌خور چقرمق

بایزید خان زماننده حادث اولدی وزیری علی پاشا تدبیریله و بایزید خان

105b 18 اول جنکه اوج اوغلی بله کتورتمشدی بری | امیر سلیمان که ایدین ایلی

سنجاغنی و قرهسی سنجاغنی و صروحان سنجاغنی یردی انکله بله کلمشدی

1 طولدرب FPaMVy : + و نه قدر یزیدلر واریسه حیله ایله بولدوروب هلاك اتدردی و A | قهری FPaAVy : + تمورك M || 2 اولدوغیچون Vy : اولدوغندن اوترو FPaAM | ایدی Pa : اتدی PaAMVy || 2-3 نظم تاریخ Vy : بیت PaAM -- F || 3-4 بود . . . خراب PaAMVy : — F || 5-6 و بونك . . . اولدی Vy : — FPaAM || 7 حکایت Vy : — FPaAM || 7-8 قدوم . . . خان FPaAVy : آمدن تمور بر روم M || 8 و واقعته PaVy : — FAM || 10 قسطمونی بکه A : — FPaMVy || 11 قامشه . . . کاوب FPaMVy :

yakdırub, kabrine *necis* toldurub, ekser Şam'a kahrı Y e z i d'ün kabri Şam'a yakın olduğîçün idi.

Nazm :

Tarih

Bûd Sivâs u Haleb bâ mülk-i Şâm	Der ʿimâret çün ʿarûs-ı bî nikâh
Şüd harâb ez âteş-i ceyş-i Timur	Der şühûr-i sâl-i târîh-i harâb ٨٠٣

Andan dönüb, Kara-Bağ'a gelüb, kışı anda kışladı. Ve bunuñ tarihi hicretüñ sekiz yüz üçi[1]nde vâkiʿ oldı.

Hikâyet-i kudûm-ı Timur-leng ile'r-Rûm ve muharebe-i Bayezid Han ve vâkıʿatülhü

Şöyle rivâyet olunur ki T i m u r - l e n g yaz olunca (yadek) katlanub, heman yaz olduğı gibi, yine Rûm tarafına teveccüh itdi. Evvel Erzincan'a gelüb, Kastomonı Beği İ s f e n d i y â r karşılayub, T i m u r'le Saru-Kamuş'a değin bile gelüb, bir yire *sivişe* haber idüb, yine Kastamonı'ye geldi. Andan T i m u r, Engüri'ye toğruldı. Bu tarafdan B a y e z i d H a n dahi vezirleri ve beğleri tedbîri üzerine olub, *ber-karar* turdı. Ve kendü vilâyetinden yazılu leşkerin çıkarduktan sonra gayri vilâyetden dahi getürdüb, hattâ İstanbul'dan dahi asker çıkmışdı. Ve dahi ilden ve şehirlerden *sere-hor* çıkarmuşlardı. Rûm vilâyetinden evvel sere-hor çıkarmak B a y e z i d H a n zamanında hâdis oldı, veziri A l i P a ş a ted- biriyle. Ve B a y e z i d Han ol cenge üç oğlını bile getürtmişdi. Biri E m i r S ü l e y m a n ki Aydın ili sancağını ve Karesi sancağını ve Saruhan sancağını yirdi, anuñla bile gelmişdi.

[1] M. 1400-1401

FPaMVy — : A لشکرین || M کلدی + : FPaAVy انکوریه 12 || A فامدده یله اولوب
13 - 14 || F ولایتنده M اقلیمندن : PaAVy ولایتندن 14 || Pa تدبیر : FMVy تدبیری 11 ||
Pa چقمشلردی M چقمشدی : FA چقرمشلردی 16 || A -- : FPaMVy یازیلو . . . . تدبیری
بله | PaAMVy — : F اول جنکه 18 || M چقمق : FPaAPy چقرمق | Vy چقرمشلر
: FPaAVy ایلی | FPa کتورمشدی : AMVy کتورتمشدی | Pa بلەسنه : FAMVy
PaM — : FAVy بله | Vy — : FPaAM 1,2 سنجاغنی 19 || M

و ایکنجی اوغلی مصطفی چلبی حمید ایلی سنجاغی و تکه الی سنجاغیله
کلشدی و اوچنجی اوغلی سلطان محمد که سلطان چلبی دیرلر اماسیه‌ده
اولوردی جمیعی روم لشکریله کلشدی و بالجمله جمیع کندو لشکری و تاتار و غیری
کفاردن دخی معاون کلشدی جمله درهم اولوب یورتوب وارب انکوریده
سوریلرده تموره مقابل اولب قوندی تمور پنج شنبه کون صباح یزید وار بر
صولی یره قوندی و بایزیدخان اولکون ایکندودن صکره حسین وار کربلاوش
بر صوسز یره قوندی چون ایکی لشکر بربرنه مقابل قوندلر بو طرفدن
تمور اوکنه خندق قازدردی جمعه کونِ صباح اولیجق ایکی طرفدن جمعه
نمازی قلندی اندن بایزید خان سنجاقلرین چوزب کوسلر چالنب صف
بر صف الایلر دوزلب میمنه و میسره اراسته اولب جناح و بنکاه
بغلندی اوّل امردن مقابل اولدقلری کیبی بایزید خان طرفندن تاتار
خاین اولدی زیرا ارزنجان بکی کم طهرتن بکدر ارطننك قرنداشی
اوغلیدر پس کندو بکلری اوغلیدر طهرتنه دوندیلر | و کرمیان
(106a)
لشکری دخی کرمیان اوغلنه دوندی محصل هر ولایتك لشکری
کندو بکلرنه دندلرکه تجب اول بکلر تموره کلشلردی ولق اوغلی کافر
چریسیله ایی جنك اتدی تمور درویشان تقصیر نکردند دیدی بایزید
خان چون کوردکم هر طرف کندو قولاینه کتدی اول دخی کندو قولیله
قلدی بایزید خانك بر اوغلی مصطفی چلبی آتندن آیرلب بلورسز اولدی
امیر سلیمانی دخی پاشالر اره یردن چقردیلر کتدی و سلطان محمد کوردیکم

1 سنجاغی[1] PaAM : — FVy || 2 چلبی FPaAM : — Vy | دیرلر PaAMVy : دیرلردی
F || 3 جمیع PaAMVy : — F | کندو FPaVy : کندونك A — M || 4 انکوریده AVy :
انقره‌ده FPaM | یورتوب FAMVy : یوریب Pa || 5 صباح PaM : — FAVy || 6 یره
FMVy : یرده PaA | بایزید خان FPaMVy : بایزید خانك جیش A || 6-7 قوندی . . .
قوندی FAMVy : — Pa || 7 لشکر FPaMVy : جیش A || 8 تمور PaVy : تمورلنك
FA — M | اوکنه Pa : آلینه FAMVy || 9 قلندی PaAM : قلدیلر F قلنب

Ve ikinci oğlı Mustafa Çelebi, Hamid ili sancağı ve Teke ili Sancağıyle gelmisdi. Üçünci oğlı Sultan Mehmed ki Sultan Çelebi dirler, Amasya'da olurdı, cemî'i Rûm leşkeriyle gelmişdi. Ve bi'l-cümle cemî'i kendü leşkeri ve Tatar ve gayri küffârdan dahi mu'avin gelmişdi. Cümle *der-hem* olub, yürütüb, varub, Engüri'de, Sivriler'de Timur'e mukabil olub, kondı. Timur Penc-şenbe güni sabah *Yezîd-vâr* bir sulı yire kondı. Ve Bayezid Han ol-gün ikindü den soñra *Hüseyin-vâr* Kerbelâ*-veş* bir susuz yire kondı. Çün iki leşker biribirine mukabil kondılar, bu tarafdan Timur önüne hendek kazdurdı. Cumᶜa güni sabah olıcak, iki tarafdan Cum'a namazı kılındı. Andan Bayezid Han sancakların çözüb, kûsler çalınub, saf ber-saf alaylar düzülüb, meymene vü meysere ârâste olub, cenâh u bungâh bağlandı. Evvel emirden mukabil oldukları gibi, Bayezid Han tarafından Tatar hâin oldı Zira Erzincan Beğ'i kim, Tahirten Beğ'dür, Ertena'nun karındaşı oğlıdur, pes kendü beğleri oğlıdur, Tahirten'e döndiler. Ve Germiyan leşkeri dahi Germiyan oğlı'na döndi. Muhassal, her vilâyetüñ leşkeri kendü beğlerine döndiler ki, kaçub, beğler Timur'e gelmişlerdi. Vulk oğlı kâfir çerisiyle iyi ceng itdi. Timur "*der vîşân taksîr ne-kerdend*„ [1] didi. Bayezid Han çün gördi -kim her taraf kendü kolayına gitdi, ol dahi kendü kuliyle kaldı. Bayezid Han'uñ bir oğlı Mustafa Çelebi atından ayrılub, belürsiz oldı. Emir Süleyman'ı dahi paşaları ara yirden çıkardılar, gitdi. Ve Sultan Mehmed gördi-kim,

[1] Dervişler ellerinden geleni yaptılar.

Vy 11 || 12 ارطمدلك PaVy : ارطنونك F ارتته بکوك A ارتنوك M || 13 اوغلیدر FVy : اوغلیدر PaAM || 14 دخی FPaMVy: + پادشاهلری A || 15 که PaAMVy : + اولدن F | اوره FPaMVy : تمور خانه A | کلشلردی PaAMVy : کاب تحریك اتمشلردی F || 16 وراندان . . . دیدی PaAMVy : آفرین دیدی F || 17 طرف FPaAM : طرفدن Vy || 17 - 18 اول . . . الدی Vy : اول دخی کندو قولایله کتدی Pa — FAM || 18 بایزید خانك PaAMVy : مدارك F | ایرلب Vy : آیرلشوب PaAM دوشوب F | اولدی FPaMVy . اولندی A | اولدی FPaMVy : + مصطفی چلبی درلردی A

حال بویله اولدی اماسیه لشکرنی الوب اماسیه یوردی سلطان محمد اول وقت
اون بر یاشنده ایدی همان بایزید خان کندو قپوسی خلقیله قوللری یکیچری و
صولقلریله قلدی حال بیله اولیجق صولاق قرجه دیرلردی سلطان بایزیدك بر
قوللی‌و اریدی ایتدی های بایزید خان اول کوندکك اوغلنلرك سنی بیله کورب
بکلك بلاسنه دوشب قچدلر یا اول سنجاغك بکاری دخی قنی نه کوچك
یولداشلق اتدلر اقچهٔ خرج اتمکه قیامزدك خزینیه قویب اوغلنلرم رزقدر
دیردك دیدی بایزید بو سزلره انجنب یعنی بکا منتمی ایدرسز دیدی همان
آتنی دپب قول اراسندن طشره چقدی بلسنجه بر قاج یایا اوغلنیله بر نیچه
صولاقلرله بله چقدلر چغاتایك الاین بری برنه اورمغه بشلادلر بر
عظیم جنك اتدلرکه از قلدیکه چغاتایك لشکرنه انهزام دوشیدی بو حالده
ایکن کرمیان اوغلی سلطان بایزیدی کورب بلدی همان چاغرب ایتدی های
اشبو جنك ایدن بایزید خان کندودر نه طوررسز دیدی فی‌الحال ایرشوب اتنك
درت یانندن صرمشب طوتب تموره کتردیلر تمر چادرنده اوتردغی یردن
چاغردیکم های زنهار آتندن دوشرمك دخی کلك بنم قولتوغمه کیرك چادر
قپوسنه وارین اندن ایتدی ایخان آته بن ایتدی های قلتقلر آته بنب
نره‌یه وارین بادشاهلر حرکت ایدب آته بنب بهادرلق اتمك جایز دکلدر دیدی
اندن قولتغنه کیرب تمورلنکی چادری قپوسنه کتردلر بایزید خانی دخی تعظیمله
اتدن اندردلر و تمور قرشو یوریب بری‌بریله کورشدلر اندن ایکسی بر
خالینك اوزرنه اوتردلر بو خصوص محبرتك سکز یوز دردی داخل اولمزدن

1 یوردی Vy : کندی FPaAM || 3-2 قوللری یکیچری و صولقلریله A : قوللریله FPaMVy || 3 بایزیدك FVy : بایزید خانوك AM خانك Pa || 4 های FMVy : ای Pa ها A | کوندوکك PaM : کوینذکك A کونه‌کك Vy — F || 5 بکاری FAMVy : بکی Pa | دخی Vy — FPaAM | کوچك FAMVy : کوزل Pa || 6 یولداشلق PaAMVy : یولداشلقلر F | اوغلنلرم Vy : اوغلانچقلرم PaAMVy او اوغلانجقلرمه F | رزقدر PaAMVy : کرکدر F || 7 بایزید . . . انجنب Vy : بایزید خانه بو سوز قتی کاوب FPaAM | ایدرسز FPaMVy :

hâl böyle oldı, Amasya leşkerini alub, Amasya'ya yürüdi. Sultan Mehmed ol vakıt on bir yaşında idi. Heman Bayezid Han kendü kapusı halkıyle, kulları, Yeñiçeri ve solaklarıyla kaldı. Hâl böyle olıcak, Solak-Karaca dirlerdi, Sultan Bayezid'üñ bir kulı varidi, eytdi: "Hay Bayezid Han, ol güvendiğüñ oğlanlaruñ seni böyle görüb, *beğlük* belâsına düşüb, kaçdılar, ya ol sancağuñ beğleri dahi kani? Ne *gökçek* yoldaşlık itdiler? Akçayı harc itmeğe kıyamazduñ, hazineye koyub, oğlanlarum rızkıdur, dirdüñ" didi. Bayezid bu sözlere incinüb, "yani baña minnet mi idersiz" didi. Hemân atını depüb, kul arasından taşra çıkdı. Bilesince bir kac yaya oğlanile, bir nice solaklarla, bile çıkdılar. Çağatay'uñ alayın biri birine urmağa başladılar. Bir ᶜazîm ceng itdiler ki az kaldı-ki Çağatay'un leşkerine inhizam düşeydi. Bu halde iken Germiyan oğlı, Sultan Bayezid'i görüb bildi. Heman çağırub, eytdi: "Hay işbu ceng iden Bayezid Han kendüdür. Ne turursız" didi. Fi'l-hâl irişüb, atınuñ dört yanından sarmaşub, tutub, Timur'e getürdiler Timur çadırında oturduğı yirden çığırdı-kim: "Hay zinhâr atından düşürmeñ, dahi gelüñ, benüm koltuğıma girüñ. Çadır kapusına varayın". Andan eytdi: "Ey Han, ata bin". Eytdi: "Hay kaltaklar ata binüb, nereye varayın. Padişahlar hareket idüb, ata binüb, bahadırluk itmek câiz değildür" didi. Andan koltuğına girüb, Timur-leng'i çadırı kapusına getürdiler. Bayezid Han'ı dahi taᶜzimle atdan indirdiler ve Timur karşu yürüyüb, biri biriyle görüşdiler. Andan ikisi bir halınuñ üzerine oturdılar. Bu husus hicretüñ sekiz yüz dördi[1] dahil olmazdan

[1] 7 ağustos 1401

اندرسن ام | دیدی *Vy* : دیو *FPaAM* || 8 آتنی *PaMVy* : آتن *A* آت *F* | بلسنجه
FAM : بله *PaVy* | یایا اوغلنیله *FPaMVy* : یکیچری و *A* || 9 صولاقلرله بله *Vy* : صولقلر
بله *FPaM* صولاقلریله *A* | بری برنه *FAM* : بری بره *Vy* بربرینه *Pa* || 10 لشکرنه . . .
بوزیلدی *PaMVy* : لشکری انهزام بولیدی *A* لشکری منهزم اولیدی *F* || 11 بایزیدی *Vy* : بایزید
خان *FPaAM* || 12 دیدی *FPaAM* : — *Vy* | ایریشوب *FPaAM* : — *Vy* || 13 تموره
FMVy : تمورك یانته *Pa* تمور خانه *A* || 14 دخی *PaAM* : —*FVy* || 15 ایتدی *Vy* :
ایدیلر *PaM* || 15 - 16 اندن . . . وارین *PaMVy* : — *FA* || 16 دیدی *FPaAM* : — *Vy*
|| 18 دی بریله *F* : انکاه *Py* — *AMVy*

اوج كون اوكدن اولدى نته كم شاعر ايدر نظم :

سالها سلطان غازى بايزيد — آنچه همت را درو پيوست يافت

قرب چهارده سال ملك روم را — همچو تير راست زير شصت يافت

چون قضاى مبرم آمد بر سرش — خويش را در معركه پابست يافت

سال خارج را سه شب قبل از دخول — خارجى بى‌پاى بروى دست يافت

107a6 | چونكه بو قضيه واقع اولدى تمور چاغردكم ايرق چرى جنك اتمسون چونكه سلطان محبوس اولدى چرى شمدنكيرو جنك اتمك نه لازم ديدى بايزيد خانك بكلرندن منت بك و مصطفى بك و خواجه فيروز پاشا و دخى نيجه بنوككبى بكلر اسير اولدلر و بو واقعاتك صحتى بروسا نايبى قوجه نايبدن مسموعدركه اول زمانده بايزيد خانك صولقلرندن ايدى اول وقتكم بايزيد خان طوتلدى خانله آنده بله ايمش و بايزيد خان آق شهرده الله رحمتنه واصل اوليجق دخى بله ايمش و دخى اندن صوردلركه بايزيد خانى نجه سقلرلردى ايتدى تمور بر تخت روان دزدرمشدى قفس كبى ايكى آت آراسنده كوترلردى هر وقتكه كوچرلردى كندو اوكنده يوردردى قچنكم قونسلر كندى چادرى اوكينده قوندرردى ديدى و اول قوجه نايب صكره اماسيده سلطان محمد خان زماننده دزدار اولدى و صكره پير اوليجق سلطان مراد خان بروسايه كتردب بروسانك نايبلغين ويردى

حكايت

تمور خان يلدورم خانله طكوزلى شهرنده اكيسى بر حمامه كروب بر قورنده يونوركن تمورلنك يلدرم خانه ايتديكه حكمت اللهوك روزكار بويله كوستردى اكر بو وارطيه بن دوشسم سن بنى نيجه ايدردوك ديدى

Pa 92 b kenarında başka bir yazı ile : تيمور خان بيورديكم نعمت تورەسز مكر تيمورخان يوغورد ييكن ايدى اول سببدن يوغورد كتورديلر يلدرم خان يوغوردى گوريجك متغير اولدى براز فكره واردى دوردى بوكز تيمور خان ايدر اى قرنداش نه فكره واروب دوردوكز بالله العظيم ديك بز دخى بلەلم ديدى بوكز يلدرم خان ايدر بوندن اول سلطان احمد بكا كلدى دخى اكا بركون سوال ايتدم بالله بن تيمور خان ايله بولشوب اوغرشورمين ديدم اول ارايى خدا بيلور اوت ايكى كوز بر ارايه كلوب خاليچه اوزرنده اوتورەسز اول اوكوزه كلن طعام يوغورد اوله اول يوغورد ييەسز ديدى سلطان احمد رمل علمنده شويله كامل ايديكم هر نه كم ديسه بر درلو دخى اولمزدى چون سلطان احمد تيموردن قچدى يلدرم خانه كلدى يلدرم خان دخى خيلى رغبت ايتدى صكره سلطان احمد كوردكم يلدرم خانك طالعى نحوستده و تيمورك طالعى قوتده همانده قرار قلميوب كندى اقليمنه كتمك اردنجه اولدى يلدرم خان منع

üç gün öñdin oldı. Nitekim şair eydür.

Nazm :

Salhâ Sultan-i Gazi Bayezid — Ançi himmet-râ der-o peyvest yâft
Kurb-ı çehar-de sâl mülk-i Rûm-râ — Hem-çu tîr-i râst zîr-i şast yâft
Çün kazâ-yi mübrem âmed ber-sereş — Hîş-râ der maᶜreke pâ-best yâft
Sâl-i hâric-râ se şeb kabl ez-duhûl — Hâricî-i bî-pây ber-vey dest yâft

Çünki bu kaziyye vakı' oldı, Timur çağırdı - kim, "ayrık çeri ceng itmesün. Çünki Sultan mahbus oldı, çeri şimden giru ceng itmek ne lâzım„ didi. Bayezid Han'uñ beğlerinden Minnet Beğ, Mustafa Beğ ve Hoca Firuz Paşa ve dahi nice bunuñ-gibi beğler esir oldılar. Ve bu vakıᶜatun salihatı Bursa nâibi Koca Nâib'den *mesmû*ᶜdur, ki ol zamanda Bayezid Han'uñ solaklarından idi, ol vakit - kim, Bayezid Han tutuldı, Han'la anda bile imiş ve Bayezid Han Akşehir'de Allah rahmetine vâsıl olıcak, dahi bile imiş. Ve dahi andan sordılar ki Bayezid Han'ı nice saklarlardı. Eytdi "Timur bir *tahtırevan* düzdürmüşdi. Kafes gibi iki at arasında götürürlerdi. Her vakit-ki göçerlerdi, kendü öñünde yürüdürdi. Kaçan - kim konsalar kendi çadırı önüñde kondururdı„ didi Ve ol Koca Nâib soñra Amasya'da Sultan Mehmed zamanında dizdarı oldı. Ve soñra pîr olıcak, Sultan Murad Han Bursa'ya getürdüb, nâibliğin virdi.

Hikâyet

Timur Han, Yıldırım Han'la Toñuzlı şehrinde iklimi bir hamama girüb, bir kurnada *yunur*ken Timur-leng, Yıldırım Han'a eytdi-ki: "Hikmet allahuñ. Ruzgâr böyle gösterdi. Eğer bu vartaya ben düşsem, sen beni nice iderdün?„ didi.

ایده‌کوردی چاره اولمدی هماندم عزم ایدوب گتدی واردی سلطان احمدك حالی بو ایدیکم هرگیجه صورت
حال ایدوب شهرده گزر ایدی اولره وارووردی دخی قولق اووردی نه سویلرلر ایسه اشدردی قنغی
[illegible] مناسب سوز سویلسه‌لر گیرور اول خلق قوردی جمله ایل ولایت اندن انجنمشلردی
[illegible] فورقرلردی بر بهانه استرلردی کم اندن قورتوله‌لردی چونکه بر ولایتدن ینه واردی دخی
[illegible] اول بدخو اوجندن هلاك ایتدیلر اول چوق بلك فایده ایتمدی : — FAMVy ||
[illegible] اولدی Vy : اوکندن ایدی FAM اولدی Pa | نظم Vy : شعر PaAM — F || 1-4
[illegible] PaAMVy : — F 6 || بایزید خانك بکلرندن F : — PaAMVy || 7 صحق
[illegible] اتدی A : — FPaMVy || 6 چوق FPaAVy : + ایشلر اتدی نچه M || 7-10
[illegible] تمورلنك A : — FPaMVy || 10 ایتدی F : — PaAMVy || 12 یقوب Vy :
[illegible] FPaAM | خزینة FPaMVy : مالی A | بو FPaAVy : اوغلی M || 15 کادکم FPaMVy :
[illegible] اهل عمالی سوداسی اولب A | یاوی FPaAM : یاو Vy || 16 غیری یردن AMVy
[illegible] امردن F || 19 کاوب FPaAM : — Vy | تمورلنك کاوب A : — FPaMVy

بایزید غازی غایت ایله کوکللو و تیز نفسدی تیز نفسلکندن صبر ایده‌میوب
ایتدی اکر بو وارطیه سن دوشسك بر دمور قفسه قویردم دیدی تمورلنك
ایتدی ای خان یمان سویلدوك دیدی همان بیوردی دمور بر قفس دوزدلر
یلدروم خانی قفسه قویوب حبس اتدی

حکایت دیکر

اندن صکره تمور غدار رومده چوق درلو ظلملر ایدب اول قشی آیدین
ایلنده قشلادی و چریسی روم ولایتنی یغما ایدوب یقوب یقب مسلمانلروك
اهلن عیالن الدن کچورب ای نیجه اتالر اوغلن یاوی‌قلووب نیجه انالر قیزندن
ایری دوشب عالم غایت قزلق اولب طاش طاشی ییوب چوقلیق خلق آچلقدن
هلاك اولمشدی اندن تمورلنك اوغلانی بروسایه کوندرب ایتدی وار بایزید
خانك انده اولن خزینه‌سنی کتور دیدی اوغلی دخی کلب بروسا شهرنی
تالان ایدب یقوب یاقوب | سرایده اولن خزینهٔ آلدی بو دخی ظالم و بی 107b
دیندی حتی جامع کبیرك ایچنه آدملر قنب اخور ایدب طویله ایله آتلر
بغلیب اودلر یقب یمك بشررلردی اول وقت اهل اسلامك اوزرنه بر حال
کلدکم هفته‌نك کونلرنی اوندب جمعهٔ یاوی‌قلدیلر صکره مسلمانلره رفاهیت
اولیجق جمعهٔ غیری یردن کتردیلر و بالجمله اول ظالمك لشکری ایاغی بصدغی
یرلر خرابه واردی اندن صکره تمور هر ولایتی بکلو بکنه ویرب ولایت
عثمانی تاتاره ویردی بایزید خان بونی اشدب انجندی تمور کاه کاه کوج
ازرنده کیدرکن بایزید خانه کلوب سلام ویرردی بر کون تمورلنك کلوب

FPaAM : صحبتی Vy || 9 خان طوتدی Vy : خانی طوتدیلر FPaAM || 10 دخی (+ انده A)
FPaAM : — Vy | و دخی FPaAM —Vy | صوردلرکه Vy : استفسار اولندیکه PaAM سوال
اولندیکه F || 12 کندو PaAMVy : تمورلنك F || 13 اوکنده 1,2 PaA : اوگنجه F الناء
MVy | یوردردی FPaAM : یورردی Vy || 14 خان FPaAM : — Vy || 15 بروسایه گتردب
PaM : بروسایه گتوروب FA بروساده گتردب Vy | بروسانك FPaM : — AVy || 13 دیکر
Vy : —FPaAM | حکایت ... دیدی A : — FPaMVy

Bayezid Gazi gayet ile *göñüllü* ve *tîz-nefes*di. Tîz-nefesliğünden, sabr idemeyüb, eytdi: "Eğer bu vartaya sen düsseñ, bir demür kafese koyardum„ didi. Timur-leng eytdi. "Ey Han yaman söyledüñ„ didi. Heman buyurdı, bu demür kafes düzdiler. Yıldırım Han'ı kafese koyub, habs itdi.

Hikâyet-i diğer

Andan sonra Timur-i *gaddâr,* Rûm'da çok dürlu zulumler idüb, ol kışı Aydın İli'nde kışladı. Ve çerisi Rum vilâyetini yağma idüb, yakub, yıkub, müslümanlaruñ ehlin, 'ayâlin elden geçürüb, ey nice atalar oğlını *yavı-kılub,* ve nice analar kızından ayrı düşüb, âlem gayet kızluk olub, taş taşı yiyüb, çoklık halk açlıkdan helâk olmuşdı. Andan Timur-leng oğlını[1] Bursa'ya gönderüb, "Var, Bayezid Han'uñ anda olan hazinesini getür„ didi. Oğlı dahi gelüb, Bursa şehrini talan idüb, yıkub yakıb sarayda olan hazineyi aldı. Bu dahi zâlim ve bî- dîndi. Hattâ Cami^{c}-i Kebîr'üñ içine âdemler *konub,* ahur idüb tavile ile atlar bağlayub odlar yakıb, yimek bişirürlerdi. Ol vakit ehl-i İslâmuñ üzerine bir hal geldi-kim, haftanuñ günlerini unudub, Cum'a'yı yavı-kıldılar. Soñra müslümanlara *refahiyet* olıcak cum^{c}ayı gayri yirden getürdiler. Ve bi'l-cümle ol zâlimüñ leşkeri ayağı basduğı yirler haraba vardı. Andan soñra Timur her vilâyeti beğlü beğine virüb vilâyet-i Osman'ı Tatara virdi. Bayezid Han bunı işidüb, incindi. Timur gâh gâ hgöç üzerinde giderken Bayezid Han'a gelüb selâm virirdi. Bir gün, Timur-leng gelüb,

[1] Muhammed Sultan ve Şeyh Nureddin (Hazineyi almağa memur edilen bu ikincidir. *Künh ül-Ahbar,* c. V, s. 98).

بایزید خانی غمناك کوردی ایتدی ای خان حقوك قدرتنه نیچون ملول
اولورسن دیدی بایزید خان ایتدی حقوك ایشی بویله اولسه کرکدی امّا
3 بایزید خان تموره ایتدی تمور بك سندن بر دلکم وار دیدی تمور ایتدی
سیله قبول ایده‌ین دیدی بایزید خان ایتدی بنم اوجاغم سوندورمیه‌سن
بوکون بکا ایسه یارین سکا در دیدی و دخی ایتدی تاتاری بو ولایتده
6 قومیب کیدر دیدی تمور ایتدی قبول اتدم امّا نچون کم سنی سمرقنددن
بنه بو ولایته کونده‌رم اول وقت تاتار سنی ولایتکه کتوره دیدی همانکه
بایزید خان بو خبری اشتدی غایت غمناك اولدی همین اثر حمّا بلردی اندن
9 صکره کون کوندن ضعف مستولی اولدی بایزیدخان غازی غایت غیرتلو کشیدی

حکایت

روایت اولنرکه قطب الدین اوغلی شیخ ایدر بابامدن اشتدم ایتدی
108a 12 تمور بایزید خانی طوتب حبس ایدیجك | اکابر روم اتفاق ایدب خنکاری
تموردن صاتون المغه نیت ایدب بنی تموره کوندردلر وارب بن دخی تموری
راضی ایدب طقسان بیك فلوریه قول اتدك بن ایتدم رومده نسنه قلمدی
15 هب تالانه کتدی امّا وارایِن قسطنطنیه تکوروندن استقراض ایده‌ین دیو
بو نیت اوزرنه بن دخی قلقب استانبوله متوجه اولدمکه فلوری استقراض
ایدم بن هنوز استانبوله کلدین اول زمان اشتدمکه خنکار حمّای محرقه‌دن
18 خسته اولوب قبضهٔ اجل کریبانندن چکب حق جوارنه ایلتمش جنکدن
صکره بایزید خانك وفاتی بر قاچ آیدن صکره اولدی و قچنکه تمور کوچب

1-2 بایزید ... اما : A — FPaMVy || 3 تمور بك : FPaAM — Vy || 4-5 بنم ... ایتدی : A — FPaMVy || 7 ولایتکه : FPaAM — Vy || 13 غازی : PaAM — FVy || 9 کشیدی : PaAMVy غازیدی F || 11 بابامدن : FPaVy آتمدن AM || 12 ایدب : FMVy اتدیلرکه Pa اتدوب A || 13 المغه ... ایدب : FAMVy آلالر Pa | بن دخی : F — PaAMVy || 14 فلوریه : FVy فلوری PaAM || 16 ازرنه : FMVy اوزره PaA | بن دخی : F — PaAMVy || 17 بن ... کلدین : F — PaAMVy | اول زمان : PaAMVy — F

Bayezid Han'ı *gam-nâk* gördi, eytdi: Ey Han, Hakkuñ kudretine niçün *melûl* olursın?„ di. Bayezid Han eytdi: "Hakk'uñ işi böyle olsa gerekdi„. Amma Bayezid Han Timur'e eytdi: "Timur Beğ, senden bir dileğüm var „ didi. Timur eytdi: "Söyle, kabul ideyin„ didi. Bayezid Han eytdi. "Benüm ocağım söndürmiyesin. Bugün baña ise yarın sañâdur„ didi ve dahi eytdi: "Tatar'ı bu vilâyetde komayub gider„ didi. Timur eytdi: "Kabul itdüm. Amma kaçan kim seni Semerkand'den yine bu vilâyete gönderem, ol vakit Tatar seni vilâyetüñe getüre „ didi. Heman-ki Bayezid Han bu haberi işitdi, gayet gamnâk oldı. Hemîn eser-i *hummâ* belürdi. Andan soñra günden güne zaʿf müstevli oldı. Bayezid Han gayet gayretlü kişiydi.

Hikâyet

Rivâyet olunur ki, Kutbeddin oğlı şeyh[1] eydür: "Babamdan işitdüm, eytdi: "Timur, Bayezid Han'ı tutub, habs idicek, ekâbir-i Rum ittifak idüb, Hunkâr'ı Timur'dan satun almağa niyet idüb, beni Timur'a gönderdiler. Varub, ben dahi Timur'ı râzı idüb, toksan biñ filoriye kavl itdük. Ben eytdüm: "Rûm'da nesne kalmadı. Heb tâlâna gitdi, amma varayın, Kostantaniyye Tekvurı'ndan istikraz ideyin„ deyu. Bu niyet üzerine ben dahi kalkub, İstanbul'a müteveccih oldum-ki filori istikraz idem. Ben henüz İstanbul'a gelmedin, ol zaman işitdüm ki, Hunkâr hummâ-yı *muhrika*dan hasta olub, kabza-i ecel *giribân*ından çeküb Hak civarına iletmiş. Cengden soñra Bayezid Han'uñ vefatı bir kaç aydan soñra oldı. Ve kaçan-ki Timur göçüb,

[1] Mevlâna Mehmed bin Kutb üd-Din İznikî.

کندو ولایتنه توجه اتدی بایزید خان دلکیله تاتارك جمیعسنی سردی مملکت

رومدن چقردی اندن قیر شهرنی و سوری حصاری و بك بازارنی قرامان

3 اوغلنه وردی و قسطمونیٔ و کنغریٔ و قلعه‌جوکی ینه اسفندیاره ویردی

بایزید خان الدکدن صکره تمور اومردیکم بایزید خانك اوغلنلرندن بریسی

کندیه کلب بایزید خانك ولایتی اکا مقرر ایدیدی کوردیکه هیچ بری

6 کلب التفات اتدی زیرا مملکتی قرامان اوغلنه ویرمشدی انلر دخی

انکچون کلمدیلر و اندن صکره تمور کیدیجك قرامان ولایتندن چقوب

108b کتدی و بو ماجرانك تاریخی هجرتك سکز یوز دردنده واقع اولدی |

9 سیرت و آثار بایزید خان رحمة الله

روایتدرکه بایزید خان بروساده بر جامع کبیر و بر عالی عمارت و ایکی

مدرسه و بر دارالشفا یابدردی و ابو اسحاق خانقاهنی یابدردی‌و ادرنده بر جامع

12 و بر عمارت عالیه و بر مدرسه یابدردی و هر نره‌یه‌کم هجوم اتسه برق خاطف

و شهاب لامع کبی یتشردی اندن اوتری یلدرم دینکله ملقب اولمشدی صلاحی

و زهدی و علمایه و صلحایه اعتباری بر حدده ایدیکه زبان وصفنده قاصردی

15 حتی شیخ رمضان بر فقیر کشیکن مبالغه مبلغ ویرب خاصه کویلری

عطا ایدب قاضی عسکر ایدندی و مشایخه دخی اکرامی فوق الحد ایدردی

حکایت

18 روایت ایدرلردکه جونکه تمورلنك روم ولایتنی ضبط ایدب کمینی

قرمان اوغلنه ویرمشدی یلدورم خان بونی اشیدوب بغایت انجنمشدی

2 سوری حصاری : FPaMVy سفریحصاری A || 5 کلب .. ولایتی : AVy کله دخی بایزیدك ولایتی Pa کلب ولایت عثمانی F کله‌یدی بایزید خانك ولایتی M || 6 مملکتی : FPaMVy + تاتار ایله A || 8 ماجرانك PaAMVy : واقعه‌نك F || 9 رحمة الله Vy : المرحوم F — PaM || 10 کبیر FPaVy : — AM | ایکی FPaVy : بر AM || 11 دارالشفا FPaVy : — AM | ابو اسحاق خانه PaAMVy : — F | خانه قاهی دخی A : خانه FPaMVy | یابدردی AVy : اتدردی Pa FM — || 12 نره‌یه کم PaMVy : + وارسه A | هجوم FAMVy : عزم[1] Pa || 14 حده

kendü vilâyetine teveccüh itdi, B a y e z i d Han dilegiyle Tatar'uñ cemi'sini sürdi. Memleket-i Rûm'dan çıkardı. Andan Kır Şehir'ini ve Sivri - Hisar'ı ve Beğ - Pazarı'nı K a r a m a n O ğ l ı'na virdi. Ve Kastamoni'yi ve Kengri'yi ve Kalecük'i yine İ s f e n d i y a r'a virdi. B a y e z i d Han öldükden sonra T i m u r umardı - kim, B a y e z i d Han'uñ oğlanlarından birisi kendüye gelüb, B a y e z i d Han'uñ vilâyetin aña mukarrer ideydi. Gördi - ki, hiç biri gelüb, iltifat itmedi, zira memleketi K a r a m a n O ğ l ı'na virmişdi, anlar dahi añuçün gelmediler. Ve andan soñra T i m u r gidicek, Karaman vilâyetinden çıkub gitdi. Ve bu maceranuñ tarihi hicretüñ sekiz yüz dördinde[1] vaki' oldı.

Sîret ü Âsâr-ı Bayezid Han

rahmetüllah

Rivâyetdür ki, B a y e z i d H a n Bursa'da bir cami-i kebîr ve bir âli ᶜimâret ve iki medrese ve bir *dârüşşifa* yabdurdı. Ve E b û İ s h a k hân-kahını yabdurdı. Ve Edirne'de bir camiᶜ ve bir ᶜimâret-i âliye ve bir medrese yabdurdı.

Ve her nireye ki hücum itse, berk-ı hâtıf ve şehâb-ı lamı gibi yitişürdi. Andan ötüri Y ı l d ı r ı m dimekle mülakkab olmuşdı. Salâhı ve *zühd*i ve ulemâya ve sulehâya itibarı bir hadde idi-ki *zebân* vasfında *kaasır*dı. Hattâ şeyh R a m a z a n bir fakir kişiyken mübâlağa meblağ virüb, *hassa* köyleri ᶜatâ idub, kazasker idindi ve meşâyiha dahi ikramı *fevka'l-had* iderdi.

Hikâyet

Rivâyet iderlerdi ki, çünki T i m u r - l e n g Rûm vilâyetini zabt idüb, kimini K a r a m a n oğlı'na virmişdi, Y ı l d ı r ı m H a n bunı işidüb, be-gâyet incinmişdi.

[1] M. 1402

|| *FPaAM* کویلر : *Vy* کویلری 15 || *F* زمان : *PaAMVy* زبان | *Vy* حد : *FPaAM*
FPaMVy — : *A* انجنمشدی . . . حکایت 17 19

بعضی‌لر ایدوربایزید خان غایت غیرتلو و تیز نفسدی اشتدیکم مملکتنی تمورانك
تاتارله قرمان‌اوغلنه ویردی بله‌سنده زهری واردی غیرتندن کندویی صغنمیوب
3 دشمن الندە زبون اولوب مملکتی اللر الندە کورمدن اولم یکدور دیوب
کندو نفسنی هلاك ایلدی نظم :

اول فتور ایچنده کتدی شهریار
ییقلوب یاقلدی جوق شهرو دیار

6 میر سلیمان اولدی آنك ییرینه شاه
کون کبی روشندر نه حاجتدر کواه

اول ارا:ه کیم اولا اول دادکر
کیم اولا نوشروان ویا عمر

همتی قاتنده آنوك بلکل عیان
بر جوەدر جودینه هندوستان

9 مهر اولدوغنده مومه خاتمی
بر کدآیه قول ایدر یوز خاتمی

خلقنك حسننه غایت یوقدرور
لطفنه هرکیز نهایت یوقدرر

حسننوك وصفن اشیدوب مشتری
عشقنه اولدی جان و دلدن مشتری

12 آتنوك نعلین کوروب در آفتاب
امر نوب یالیتدر کنت تراب

کرچه لشکر وار کنج و دست رس
لیکن اتمز ملك الماغه هوس

همتی قاتنده آنوك ملکی زمین
بر أویه‌زك قاندیجادر همین

15 ملك استه‌سه اولمادین اراده حرب
فتح اولایدی اکا شرقیله غرب

اول مروتلودر اهل عطا
اول فتوت اسیدر نعم الفتی

کبردن نفسی اولوبدرر بری
همم یوز اخلاقدندر اول پری

18 خوب اوصافنه آنك یوقدر کران
پس آنی بن نیجه ایداین بیان

بی کران نسنایی کیمدر کیم بیله
یا آنوك شرحن تمام ایدبیله

نیجه کیم عالمده سایه وآر و نور
دولتنه ایرمسون هرکز فتور

21 اکسوك اولماسون جهانده سایه‌سی
چرخ اولسون رفعتمك پایه‌سی

عمر باغینه ایرشماسون خزان
ییرنه کمسه کتورماسون جهان

جون تواریخی بورسمه اتدوك بیان
کیم ایشدن کیشی انی اکار عیان

1-23 بعضی‌لر ... عیان A : — *FPaMVy*

Bâzılar eydür: B a y e z i d H a n gayet gayretlü ve tîz nefisdi. İşitdi-kim memleketini T i m u r - l e n g Tatar'la K a r a m a n O ğ l ı'na virdi, bilesinde zehri vardı. Gayretinden kendüyi sakınmayub, düşman elinde zebun olub, "Memleketi elleri elinde görmedin ölem yeğdür„ diyüb kendü nefsini helâk eyledi.

Nazm:

Ol *fütûr* içinde gitdi Şehriyâr Yıkılub yakıldı çok şehr ü dıyar

Mîr Süleyman oldı ânuñ yirine şâh Gün gibi rûşen ne hâcetdür *güvâh*

Ol arada kim ola ol dâdker Kim olur Nûşirevan u yâ Ömer

Himmeti katında anuñ bilgil ^{c}ayân Bir *ceve*dür *cûd*ına Hindûstan

Mühr olduğunda muma hâtemi Bir gedâya kul ider yüz Hâtem'i

Hulkınuñ hüsnine gayet yokdürür Lutfına her giz nihâyet yokdürür

Hüsninüñ vasfın işidüb Müşterî ^{c}Işkına oldı can ü dilde müşteri

Atınuñ na^{c}lın görüb dir Âfitâb İmrenüb *yâ leytenî küntü türâb* [1]

Gerçi leşkervâr u genc ü *dest-res* Liykin itmez mülk almağa heves

Himmeti katında anun mülk-i zemîn Bir *üyez*ün kanadıncadur hemin

Mülk istese olmadın arada harb Feth olaydı aña Şark u Garb

Ol müruvvetlüdür ehl-i ^{c}âtâ Ol *fütüvvet* ıssıdur *ni^{c}m-el fetâ*

Kibrden nefsi olub-dürür berî Hem yavuz ahlâkdandur ol peri

Hûb evsafına anuñ yokdur girân Pes anı ben nice idayin beyân

Bî-girân nesneyi kimdür kim bile Ya anuñ şerhin temâm idebile

Nice kim âlemde *sayevâr* u nûr Devletine irmesün her-giz futûr

Eksük olmasun cihanda sâyesi Çarh olsun *rif$^{\supset}$at*imuñ pâyesi

Ömr bâğına irişmesün hazân Yirine kimse getürmesün cihân

Çün tevarihi bu resme itdük beyân Kim işiden kişi anı añlar ^{c}ayân

[1] Kur'an: LXXVIII, 41 = Keşke toprak olsaydım.

حکايت جلوس امير سليمان

شيله روايت اولنرکه بايزيد خانك يدى اوغلى واريدى جملسى جاريه‌دن
3 ايدى برى ارطغرل و برى مصطفى و برى سليمان و برى محمد و برى عيسى
و برى موسى و برى قاسم و ارطغرل اتاسنك حياتنده قاضى برهان الدين
واقعه‌سنده الله امرنه وارمشدى و مصطفى دخى تمور جنكنده نابديد اولدى
6 كتدى و قاسم كيچرك ايدى دخى سرايده اولوردى و امير سليمانى على
پاشا و اينه بك صو باشى و يكى چرى اغاسى حسن اغا روم ايلنه آلوب كتمكه
109a نيت ايتدلر ادرنده تخته كچروب بك اتديلر و سلطان محمد ينه اماسيه‌يه
9 كتمشدى و عيسى كلب بروسايى تخت ايدنب نواحيسيله ضبط اتدى
و موسى اتاسيله بله كرفتار اولمشدى بونلرك احواللرى على وجه‌التفصيل ذكر
اولنه انشاالله العزيز اندن امير سليمان بروسايه كلب عيسى بك قاچوب قرامانه
12 كتدى امير سليمان قز قرنداشى فاطمه خاتونله كيچى قرنداشى قاسمى استانبوله
رهن قودى و عهد اتديكم هيچ بر وجهله تكورله ياغيلق اتميه آخر الامر امير
سليمان ينه روم ايلنه كچدى بونك تاريخى هجرتك سكز يوز بشنده واقع اولدى

15 ### حکايت

شيله روايت ايدرلركه سلطان محمد قرنداشى امير سليمانك تخته كچدوكن
اشدبجك ايلچى كوندەرب ايتدى امرم صاغ اولسون اتامز كتديسه امرم
18 بزه اتامز يرنه‌در ديدى و ايكى ايو آت كوندردى و امير سليمان دخى
قبول ايدب اكا برنچه اوغلان و برنچه جاريه كوندردى

---

1 حكايت AVy : — FPaM | جلوس ... سليمان FPaMVy : پادشاه امير سليمان خان بن بايزيد خان بن مراد خان بن اورخان بن عثمان A || 6 گيچرك ايدى AMVy : كوچك ايدى Pa كچوكدن F | اولوردى PaAMVy : + ايله اولسه F | سليمانى FPaMVy : سليمان خونكارى A || 7 صو باشى PaAMVy : — F | يكى چرى اغاسى A : — FPaMVy || 8 نيت اتدلر FPaVy نيت اتمشلر M | ادرنده ... بك A : — FFPaMVy || 9 عيسى FPaMVy : + چلبى A | تخت ايدنب FPaM : — Vy | اتدى FPaMVy : ايدوب اوتورمشدى A || 10 موسى

Hikâyet-i Cülûs-ı Emir Süleyman

Şöyle rivâyet olunur ki, B a y e z i d Han'uñ yidi oğlı varidi. Cümlesi cariyeden idi. Biri E r t u ğ r u l ve biri M u s t a f a ve biri S ü l e y m a n ve biri M e h m e d ve biri İ s a ve biri M u s a ve biri K a s ı m. Ve E r t u ğ r u l atasınuñ hayatında Kadı B u r h a n e d d i n vakıᶜasında allah emrine varmışdı. M u s t a f a dahi T i m u r cenginde nâbedid oldı, gitdi. K a s ı m kiçirek idi, dahi sarayda olurdı. Emir S ü l e y m a n'ı, A l i Paşa ve E y n e Beğ subaşı ve Yeñiçeri ağası H a s a n Ağa Rum-İli'ne alub gitmeğe niyet itdiler. Edirne'de tahta geçürüb, beğ itdiler. Ve Sultan M e h m e d yine Amasya'ya gitmişdi. Ve İ s a gelüb Bursa'yı taht idinüb, nevâhisiyle zabt itdi. Ve M u s a atasiyle bile *giriftâr* olmışdı. Bunlaruñ ahvalleri *ᶜalâ vechi't-tafsîl* zikr oluna, *İnşaallah-ül ᶜazîz.* Andan Emîr S ü l e y m a n, Bursa'ya gelüb, İ s a Beğ kaçub Karaman'a gitdi. Emîr S ü l e y m a n kız karındaşı F a t m a hatunla kiçi karındaşı K a s ı m'ı İstanbul'a rehin kodı. Ve ᶜahd itdi-kim hiç bir vechile tekvur'la *yağıluk* itmiye. Âhir - ül-emr Emîr S ü l e y m a n yine Rum-İli'ne geçdi. Bunuñ tarihi hicretüñ sekiz yüz bişinde[1] vakiᶜ oldı.

Hikâyet

Şöyle rivâyet iderler ki, Sultan M e h m e d, karındaşı Emîr S ü l e y m a n'uñ tahta geçdüğin işidecek, ilçi gönderüb eytdi: "*Emrem* sağ olsun. Atamuz gitdiyse, emrem bize atamuz yirinedür„ didi ve iki iyü at gönderdi. Ve Emîr S ü l e y m a n dahi kabul idüb, añ[a] bir nice oğlan ve bir nice cariye gönderdi.

[1] M. 1402-1403

: *PaAVy* انشا الله العزيز 11 || *Pa* ايدى : *FAMVy* اولمشدى | *A* چلبي + : *FPaMVy*
FPaAM — : *Vy* بك | *F* — : *PaMVy* بروسايه | *A* خان + : *FPaMVy* سليمان | *M* —
سـليمان 14 || *FPaMVy* — : *A* تكورله 13 || *A* خونكار + : *FPaMVy* سليمان 12 ||
| *A* اولو + : *PaMVy* محمد 16 || *Vy* — : *FPaAM* ينه | *A* پادشاه + : *FPaMVy*
F اميرم : *PaAVy* امرم[2] | *F* اميرم : *PaAMyy* امرم[1] 17 || *Vy* سليمان : *FPaAM* سليمانك
Vy اوغلان 19 || *Vy* — : *FPaAM* ايو | *FPaM* اتا : *AVy* اتامز 18 || *M* كندوسى
PaA جاريه‌لر : *FMVy* جاريه | *A* اوغلانلر : *FPaM*

احوال سلطان محمد بن بایزید خان بن مراد خان غازی بن اورخان بن عثمان غازی

3 روایت ایدرلرکه چون مرحوم یلدرم خان تمورله بر واقعه
اوغریب قضیه‌سی بو وجهله اولیجق اول آیامده سلطان محمد اون بر
109b یاشنده ایدی توقاتده اولوردی چون تمور لشکری غالب اولوب هرکشیه |
6 کندو اهلی و عیالی سوداسی اولب متفرق اولمشلردی بو دخی کندونك
خاص عسکریله و روم دلاورلریله سنجاغن چکب تمورك عسکرن یارب
چقب عزم روم ایدب اوکنه کلن تاتاردن بحد و بی قیاس لشکر قرب کلب
9 توقاته یتشدی رومه یتشدکلری کون اتاسنك کرفتار اولدوغن و قرنداشلری
نابدید اولدغن و مملکت دشمنك ایاغی آلتنده پایمال اولب اهل اسلامی
غارت و حسارت اتدکلرین اشدب غیرت اودی یوره‌کن یاقب مبارك کوزلری
12 یاشله طولوب آه ایدب ایتدیکه ای دریغ مملکت عثمانه‌که دشمنك آتی
ایاغنده هلاك اولا و دریغ رعایاسنه‌که ودایع حضرت آفرید کاردر دشمن
النده عاجز و سرکردان اولمشلردر و سلطان بابام دخی عدو النده کرفتار
15 اولب اول کچن عیش و نوش نیش اولب فرح ترحه مبدل اولمشدر دیب اغلدی
اندن خاصلریله شویله مشاوره اتدیکه کندوی عدو لشکرنه اوره یا بر طریقله
آتاسن قورتره ویاخود آنك یولنده هلاك اوله بونلر ایتدلرکه شاها بزم جانمز و
18 باشمز سنك‌در یولکده فدا اولسون بیوردوغکز بغایت خوشدر اما عاقلانه
110a مصلحت اولدرکم بودشمنکه بو ولایته | مستولی اولدی بغایت چوق لشکردر بوکا

7 عسکریله AVy : عسکرین PaM || 7-8 کندونك ... دلاورلریله PaAMVy : — F || 8 کلن PaAM : [Vy | اوکنه ... کلب PaAMVy : — F | لشکر Pa : — FAMVy || 9 یتشدکاری Vy : چیقدقلری PaAM واصل اولدوغی F || 10 اسلامی FPaAM : اسلام Vy || 14 سلطان PaAMVy : سلطانم F || 15 دیب FAMVy : دیو Pa || 16 شویله PaAM : — FVy | عدو PaAMVy : تمورك F | لشکرنه Vy : عسکرنه FPaAM || 17 و یاخود FPaAM : یا Vy | هلاك اوله PaAMVy : جان ویره F || 18 در Pa : — FAMVy | بیوردوغکز

Ahvâl-i Sultan Mehmed bin Bayezid Han bin Murad Han Gazi bin Orhan bin Osman Gazi

Rivâyet iderler ki, çün merhum Yıldırım Han, Timur'la bir vakıᶜaya uğrayub kaziyyesi bu vechile olıcak, ol eyyâmda Sultan Mehmed on bir yaşında idi. Tokat'ta olurdı. Çün Timur leşkeri galib olub, her kişiye kendü ehli ve *iyali* sevdası olub, müteferrık olmuşlardı, bu dahi kendünün hâs askeriyle ve Rûm dilâverleriyle sancağın çeküb, Timur'un askerin yarub çıkub, ᶜazm-i Rûm idüb, öñüne gelen Tatar'dan bî-had ve bî-kıyas leşker kırub, gelüb Tokat'a yitişdi. Rûm'a yitüşdikleri gün atasınuñ giriftâr olduğın ve karındaşları nâ-bedid olduğın ve memleket düşmanuñ ayağı altında payimal olub, ehl-i İslâmı *gaaret* ve hasâret itdüklerin işidüb, gayret odı yüreğin yakub, mübârek gözleri yaşla tolub, âh idüb, eytdi ki: "Ey dirîğ memleket-i Osman'a ki, düşmanun atı ayağında helâk ola. Ve dirîğ reayâsına ki, *vedâyi*ᶜ-i hazret *âferid-kâr*dur, düşman elinde ᶜâciz ve sergerdan olmuşlardur. Ve Sultan babam dahi ᶜaduv elinde giriftâr olub, ol geçen ᶜıyş u nûş, *nîş* olub, ferah *teraha* mübeddel olmuşdur„ diyüb ağladı. Andan hâslariyle şöyle müşavere itdi ki, kendüyi ᶜaduv leşkerine ura, yâ bir tarikle atasın kurtara ve yahud anun yolunda helâk ola. Bunlar eytdiler ki: *Şâhâ,* bizüm canumuz ve başımuz senüñdür; yoluñda feda olsun. Buyurdığınuz be-gayet hoşdur, amma akılâne maslahat oldur kim, bu düşman ki bu vilâyete müstevli oldı; beᶜgâyet çok leşkerdür; buna

| *AM* — : *FPaVy* بوكا . . . بو دشمنكه 19 || *FPaAM* بيوررسز ا..كه بو : *Vy* 1'
بو *FPaM* : ز *Vy*

یقین اولمق روا دکلدر مصلحت اولدرکم بونلری ارقدن ایراقدن یوریب کوزدلم
کبی آنك خلوت بولب ولشکر کنارنده بولنانلری جمله هلاك ایدهلم دیدلر سلطان
محمدبو تدبیری بکنب عسکر روملە قلقب اشاغه طرفه کتدی اندن سلطان محمد
بیوردی بر نیجه یرآر روم بهادری یکتلر سچوب کوندرهیکه وآروب
باباسی یلدرم خانی تمورلنکوك الندن قورتروب خلاص ایدهلر انوك کبی
بهادرلرکی العز بالله دوکیلمجك قویوب قچمیهلر بری اولدوگی یرده قلانی
دخی اولنجه چالشهلر اندن بو بهادرلر روانه اولدیلر سوزلو کسدر تمورلنکی
سفرمحصارده یا کی بیکارنده قونوب اوتوررکن جاسوس لدوب تمور عسکری
غافلکن همان قویلوب یلدرم خان چادرنده اوتوررکن قاپدی دمورلنکن
خبر اولنجه بره قومك ایلدی بو بهادرلر دخی یلدرم خانی الوب عسکردن
طشره چقردیلر همان عجلیله تمور عسکری اردلرندن یتشوب مبالغه جنك
اولوب بو غازیلری قروب یلدرم خانی الوب ینه تمورلنکه کتوردیلر تمور
دخی یلدرم خانی محکم حفظ ایدوب کیجه کوندوز بکلدر اولدی

سلطان محمد قره یحیایله جنك ایدوب انی صدوغیدر

روایتدرکه چون سلطان محمد روم سرورلریله قلقب کلب دروازه
یتشدی اسفندیارك یکانی قره یحیا بیك مقداری ارله کندوسی کیملو وآتی
کجیملو سلطانك اوکنه کلب ایتدیکه ای یکیت نه کشیسن و نه یره
کیدرسن بن اسفندیارك یکانی قره یحیایم جهانکیرلر بنم تیر خدنکمدن
سینهلرین دلك دلك ایدوب پهلوانلر زهرهلرین چاك ایدر بنم هیبتمدن

1 یقین ... دکلدر FPaVy : — AM | یوریب FAM : — FVy | ارقدن[1] M : — FPaAVy || 2 آنك كبی (+ تموری) ... بولب FPa AM : — Vy | جمله Pa : — PAMVy | دیدلر FPaAM : دیدی Vy || 3-13 اندن ... اولدی A : — FPaMVy || 14 سلطان ... صدوغیدر FPaVy : جنك كردن فره یحیی به سلطان محمد M جنك كردن سلطان محمد به قره یحیی و هزیمت شدن قره یحیی A || 16 اسفندیارك FPaVy : اسفندیار M اسفندكار بكك A || 17 كجیملو AVy كجملو M كجملی Pa كیملو F || 18 اسفندیارك PaMVy : اسفندیار خانوك A

yakın olmak revâ değüldür. Maslahat oldur kim, bunları ırakdan, arkadan yürüyüb, gözedelüm. Anun gibi *halvet* bulub, ve leşker kenarında bulunanları cümle helâk idelüm„ didiler. Sultan Mehmed bu tedbiri beğenüb, asker-i Rûm'la kalkub, aşağa tarafa gitdi. Andan Sultan Mehmed buyurdı, bir nice yarar Rûm bahadırı yiğitler seçüb, gönderey-ki varub babası Yıldırım Han'ı Timur-leng'un elinden kurtarub, halâs ideler. Anuñ gibi bahadırlar ki *el-ızz il bil'lâh* döğilicek koyub kaçmıyalar. Biri öldüği yirde kalanı dahi ölünce(yedek) çalışalar. Andan bu bahadırlar *revâne* oldılar. Söz ögüşdür. Timur-leng'i Sifri-Hisar'da Yanı Pınarı'nda konub otururken casusladub Timur askeri gafilken heman koyulub Yıldırım Han çadırında otururken kapdı. Timur-leng'in haberi olunca, bire *komañ* eyledi. Bu bahadırlar dahi Yıldırım Han'ı alub askerden taşra çıkardılar. Heman aceleyle Timur askeri ardlarından yitişüb, mübalağa ceng olub bu gazileri kırub, Yıldırım Han'ı alub, yine Timur-leng'e götürdiler. Timur dahi Yıldırım Han'ı muhkem hıfz idüb, gice gündüz bekledür oldı.

Sultan Mehmed, Kara Yahya'yile ceng idüb, anı sıduğıdur

Rivâyetdür ki, çün Sultan Mehmed Rûm serverleriyle kalkub, gelüb, Dervâz[1]'a yitişdi, İsfendiyar'uñ yiğani Kara Yahya biñ mıkdarı erle kendüsi giyimlü ve atı geçimlü Sultanuñ öñüne gelüb, eytdi ki: "Ey yiğit, ne kişisin ve ne yire gidersin? Ben İsfendiyar'uñ yiğani Kara Yahya'yum. Changirler benüm tîr-i *hadenk*ümden sînelerin delük delük idüb, pehlivanlar zehrelerin *çâk* ider. Benüm heybetümden

[1] Devrez çağı.

بو طرفدن قوش دخی اوچمز محمد کمدرکه بنم مملکتمه کیره دیوبن طوردی
سلطان محمد بونك خبرن اشیدب مقید اولمدی قره یحیی قوویوب همان
سلطانك اوکنه کلوب حمله اتدی سلطان محمد دخی بونی کورب یاننده
اولن سرورلرنه استمالت ایدب ایتدی که بنم ای یکتلرم وقتدرکه بونلری
قره قرغا مثال طاغدب بو عسکری هلاك ایدەلم دیب کندو دخی الن
قلیجه اورب تکبیر اتدی همان بر کزدن دشمن لشکرنه حمله ایدب اول
(110b) بتون جمعیتی ایکه نیمه اتدی قره یحیا | کوردیکه ایش حددن کچدی و بلا
صویی باشدن آشدی لشکرنه های طورك دیوکوردی باشریمدی لشکری
بر لحظه دخی طاقت کترمیب منهزم اولدی قره یحیا دخی عار و ناموسی
یره صلب توصیبه دوشب قچدی سلطان عسکری انلرك آردین سرب اله
کیرەنی هلاك ایدب مالارین یغما اتدلر اندن فراغت و شطارت برله ینه
اشلرنه کتدلر سلطان محمد چلبینك چونکه اوّل فتحی بو وجهله اولدی
انوار سعادت و آثار دولت چهرەسندن لامع اولب دولت و سعادتله
قلقب کردیه ایردی انده بر قچ کون توقف ایدب تمور لشکرنه جاسوس
کوندردیکه وارب کوره اتاسی یلدرم خان تمور قاتندەمدر و کیفیت
احوالی ندر کورب کلب علی وجه التفصیل خبر ویره چون پیك روانه
اولدی بونلر اول یرده بر قاچ کون طورب بکلرله مشاوره اتدلرکه چون
عالم بو وجهله صورت کوستردی نتمك کرك مصلحتندر دیدلر بکلر ایتدی
مصلحت اولدرکم بو ارادن قلقوب اشغه طرفه کیدەوز صرب طاغلره

1 قوش دخی اوچز *PaAMVy* : قآن قوشوزلر *F* || 2-3 محمد . . . دخی *FPaAM* : — *Vy* || 4 سرورلرنه *AMVy* : دلاورلرنه *Pa* سرورلره *F* | ای *FPaAM* : — *Vy* || 5 ایدەلم *MVy* : ایدوز *FPaA* || 6 کزدن *Pa* : یردن *AM* بزدن *Vy* اوغوردن *F* || 7 اتدی *Vy* : اتدیلر *FPaAM* || 10 صلب *FAMVy* : چالب *Pa* | توصیبه *M* : طاسیه *Vy* غصەیه *FA* آت بویننه *Pa* || 11 ینه *FPaAM* : — *Vy* || 12 محمد *Vy* : — *FPaAM* || 13 آثار *PaMVy* : اثاری *FA* | دولت *Pa* : — *FAMVy* || 15 قاتندەمدر *FPaMVy* : یانده نیلر *A*

bu tarafdan kuş dahi uçmaz. Mehmed kimdür ki, benüm memleketüme gire„ deyüben turdı. Sultan Mehmed bunuñ haberin işidüb, mukayyed olmadı. Kara Yahya kakuyub, heman Sultan'uñ önüñe gelüb, hamle itdi. Sultan Mehmed dahi bunı görüb yanında olan serverlerine istimâlet idüb eytdi ki: "Benüm ey yiğitlerüm, vakıtdür ki, bunları kara karga misâl dağıdub, bu askeri helâk idelüm„ diyüb kendü dahi elin kılıca urub, tekbir itdi. Heman bir kezden düşman leşkerine hamle idüb, ol bütün cem^ciyeti iki *nîme* itdi. Kara Yahya gördi ki, iş haddden geçdi. Ve belâ suyı başdan aşdı. Leşkerine " hay turuñ „ diyü - gördi, başarımadı. Leşkeri bir *lahza* dahi *tâkat* getiremeyüb münhezim oldı. Kara Yahya dahi ^câr u namûsı yire salub, tasaya düşüb, kaçdı. Sultan askeri anlaruñ ardın sürüb, ele gireni helâk idüb, malların yağma itdiler. Andan ferâgat ve *şetâret* birle yine işlerine gitdiler. Sultan Mehmed Çelebi'nüñ çünki evvel-i fethi bu veçhile oldı, envâr-ı sa^câdet ve âsâr-ı devlet çehresinden lâmi^c olub, devlet ü saadetle kalkub, Gerede'ye irdi. Anda bir kaçgün tevakkuf idüb, Timur leşkerine casus gönderdi-ki varub göre, atası Yıldırım Han, Timur katında mıdür? Ve keyfiyet-i ahvâli nedür? Görüb, gelüb ^calâ vechi'-t-tafsîl haber vire. Çün *peyk* revâne oldı, bunlar ol yirde bir kaç gün turub, beğlerle müşâvere itdiler ki, çün ^câlem bu vechile sûret gösterdi, nitmek gerek? Maslahat nedür? didiler. Beğler eytdi: "Maslahat oldur kim, bu aradan kalkub, aşağa tarafa gidevüz. Sarb tağlara

چقب عالمك حالنه نظر ایدوز تمور خود بو ایلی ضبط ایدب بو یرده
قرار ایده‌جکی معلوم دکلدر لاجرم ینه کندو ولایتنه کتسه کرکدر
111a3 طاغدن طاغه کزب بزی طلب ایده‌جکی | یوقدر دیدلر و بعضیلر ایتدلرکه
بو مصلحت دکلدر زیرا اشغاسی خطرناکدر ینه مملکتمزه رومه چقالم
اماسیده طوره‌لم چوره یکا بقالم کورلمکه تقدیر ربانی عالم غیبدن نه نسنه
6 اظهار ایدر الحمدالله که الله عنایتنده و سلطانمز دولتنده وقتمز خوش
و نعمتمز بی نهایدر کندو ایلمز ایچنده یوریلم اکر یاغی کلرسه منع
ایده‌لم مملکتمزی اعدادن محافظه ایده‌لم دیدیلر سلطان محمد چلبی بو
9 تدبیری اختیار ایدب روم طرفنه کتمك تدارکنده ایکن تمور عسکرنه
کوندرلن جاسوس کلب سلطانه دعا قلب ایتدی حق تعالی جل و علا
پادشاه اسلامك عمرین زیاده ایدب اعدای دولت مخذول و مقهور اولا
12 اتاك یلدریم خان غازی کوردم سلامتدر و لیکن جهد ایدب یانته
واریمدم تمور روم ولایتن تمام ضبط ایدب بو ییل آیدین ایلانده قشلر
دیدی چونکه سلطان بو خبری اشتدی اندنصکره توقف اتمیب همان
15 روم ولایتنه متوجه اولدی

سلطان محمد قره دولتشاهله جنك ایدب آنی صدوغیدر

روایت اولنرکه چونکه سلطان روم سرورلریله رومه کلدی ناکاه
18 خبر کلدیکه قره دولتشاه کلوب ایلی طوتدی النده تمردن حکمی واردر
111b هر یره که وارر النده نشانن کوسترر ایدرکه تمور خان | بو مملکتی بکا

3 دیدلر M : — FPaAVy | كه FPaM : — AVy || 4 مملكتمزه رومه PaAMVy : ایلمز رومه A مملكتومزه F || 5 یكا Vy : یقا F — PaAM | نسنه Pa : — FAMVy || 6 دولتنده FAMVy : ایام سعادتنده Pa || 8 محافظه Vy : محافظت FPa صقنلوم M قوریلوم A | چلبی AMVy : خان Pa — F || 10 قلب PaAMVy : + یر اوپدی و F || 11 عمرین FAMVy : + و دولتن Pa || 12 یلدرم ... غازی FVy : یلدرم خانی AM یلدرم بایزید خانی Pa || 14 سلطان FAMVy : + محمد خان Pa | اشتدی Vy : استماع اتدی

çıkub, ᶜâlemüñ haline nazar idevüz. Timur hod bu ili zabt idüb, bu yirde karar ideceği malûm değüldür. Lâ-cerem yine kendü vilâyetine gitse gerekdür. Tağdan tağa gezüb, bizi taleb ideceği yokdur„ didiler. Ve ba'zılar eytdiler ki "Bu maslahat değüldür. Zira aşağası *hater mik*dür. Yine memleketimüze, Rûm'a çıkalum. Amasya'da turalum. *Çevre yana* bakalum, görelüm-ki, takdîr-i rabbânî *ᶜâlem-i gayb*den ne nesne ızhar ider. Elhamdü lillah ki, Allah ᶜinâyetinde ve sultanımuz devletinde vaktimüz hoş ve niᶜmetimüz bî-nihâyedür. Kendü ilimüz içinde yüriyelüm. Eğer yağı gelürse men' idelüm. Memleketimüzü *ᶜadâ*dan muhafaza idelüm„ didiler. Sultan Mehmed Çelebi bu tedbiri ihtiyar idüb, Rûm tarafına gitmek *tedarük*ünde iken Timur askerine gönderilen casus gelüb, Sultan'a duᶜâ kılub, eytdi: "Hak teâlâ *celle ve ᶜalâ* padişah-ı İslamuñ ömrin ziyade idüb, a'dâ-yı devlet *mahzûl* ve makhûr ola. Atañ Yıldırım Han Gazi'yi gördüm, selâmetdür. Ve *lîkin* cehd idüb, yanuna varımadum. Timur Rûm vilâyetin tamam zabt idüb, bu yıl Aydın-İli'nde kışlar didi. Çünki Sultan bu haberi işitdi, andan-sonra tevakkuf itmeyüb, heman Rûm vilâyetine müteveccih oldı.

Sultan Mehmed, Kara Devletşah'la ceng idüb, anı sıduğıdur

Rivâyet olunur ki, çünki Sultan, Rûm serverleriyle Rûm'a geldi, nâgâh haber geldi-ki Kara Devletşah gelüb, ili tutdı. Elinde Timur'dan *hükm*i vardur. Her yire ki varur, elinde *nişan*ın gösterür, eydür ki, "Timur bu memleketi bâna

FPaAM || 16 سلطان . . . صدوغیدر *FPaVy* : جنك كردن سلطان بەقره دولت شـاه *AM*
|| 17 - اطان *FAMVy* : + محمد حضرتی *Pa* | رومه *FPaAM* : روم *Vy* || 18 كاوب
PaAM · *FVy* | طوتدی *PaAMVy* : + مسخر ایدندی *F*

وردی دیر ایل دخی احتیاطندن اکا اویمغه باشلدیلر بیك مقداری
حرامی اکا اویمشدر هر نرەیه که واره کندیه اطاعت اتمینلری هلاك
ایدب ایللرین یقب مالارین غارت ایدرلر شمدیدن اکر اکا تدبیر اتمیجك
اولورسك مملکته جمله حکم ایدر دیدی سلطان چون بو خبری اشتدی
بغایت قاقیب اطرافنه نظر ایدب ایتدیکه ای بکلر نه درسز بو ایشك
قیدین نجیرسز دیدی بونلر ایتدیلر سلطان دولتنده نجه اولسه کرکدر
قره دولتشاهله طورشرز بکون طغدق بکون اولورز دیدیلر سلطان دخی
بونلرك بو کرمیتلرینی کورب بونلره کرەکی کبی استمالت ایدب ایتدی
مردانه اولك قره دولتشاه نەسك یحیا درکم بنم مملکتمه کیرب رعایایه
زحمت ویره دیدی پس بونلر بو تدبیرله عسکر جمع ایدب جنك اتمك
یراغنده اولب جاسوس کوندردیکه وارب دشمنك قندەلغن بلب و یاننده
اولن عسکرك کثرتی و قلتنی بلب کلب سلطانه خبر ویره بنلر دخی اکا
کوره قید کورەلر چون جاسوس بو آرادن کیدب آز زمانده دشمنه
یتب قره دولتشاهی کوردیکه حقلده قونب کندو حالنه مشغول اولب
اوترر و یاننده آدم دخی آزدر بونککبی وقت اله کرمز فرصتِ غنیمت
بلمککرکدر دیب کلب سلطانه خبر وردیکه التیوز | کشیله دشمن حقلده **112 a**
حلوت اوترر بغایت محل فرصتدر دیدی سلطاندخی بو خبردن بغایت
فرحناك اولب روم عسکرن مرتب و مکمل ایدب دشمن یراغیله اسباب
جیش و الات حربیله یوریب قره دولتشاه دخی حقلده فارغ و بیخبر اوتررکن

1 اختیاطندن *Vy* : احتیاطدن *FPaAM* || 3 اکر *FPaAM* : — *Vy* | اکا تدبیر *Vy* : آنك تدبیرن *FPaAM* || 4 اولورسك *FAMVy* : اولورسکز *Pa* | مملکته *AMVy* : ولایته *F* ممالکه *Pa* || 6 دیدی *FPAM* : — *PaVy* || 7 الورز *PaAMVy* : اولسك کرکدر *F* || 12 عسکرك *FVy* : مخاذیلك *PaAM* || 13 جاسوس *FMVy* : ساسوس *Pa* جاسوز *A* || 14 metinlerde قفلده *AMVy* : قفلەده *F—Pa* || 16 سلطانه *PaAMVy* : + تیز *F* | وردیکه *PaAM* : کتوردیکه *F* وردی *Vy* | دشمن *Vy* : — *FPaAM* | قفلده *MVy* : قلفلەده

virdi„ dir. İl dahi ihtiyatından aña uymağa başladılar. Bu mıkdarı harâmî aña uymuşdur. Her nireye ki vara, kendüye itaât itmiyenleri helâk idüb, illerin yıkub malların yağma iderler. Şimdiden eğer ana tedbîr itmeyicek olursan, memlekete cümle hükm ider„ didi. Sultan çün bu haberi işitdi, be-gâyet kakıyub etrafına nazar idüb, eytdi ki: "Ey beğler, ne dirsiz, bu işüñ kaydın nice-yirsiz„ didi. Bunlar eytdiler: "Sultan devletinde nice olsa gerekdür. Kara Devletşah'la tutışuruz. Bugün toğduk bugün ölürüz„ didiler. Sultan dahi bunların ruñ bu germiyyetlerini görüb, bunlara gereği gibi istimalet idüb eytdi: "Merdâne oluñ. Kara Devletşah ne sek-i bî-hayâdur kim, benüm memleketüme girüb, re^cayâya zahmet vîre„ didi. Pes bunlar bu tedbirle asker cem^c idüb ceng itmek yarağında olub, casus gönderdi-ki, varub düşmanuñ *kandalığın* bilüb ve yanında olan askerin kesretini ve *kılleti*ni bilub, gelüb Sultan'a haber vire. Bunlar dahi aña göre *kayd* göreler. Çün casus bu aradan gidüb, az zamanda düşmana yitüb, Kara Devletşah'ı gördi-ki, Hakala[1]'da konub, kendü haline meşgul olub, oturur. Ve yanında âdem dahi azdur. Bunuñ-gibi vakıt ele girmez. Fırsatı ganimet bilmek-gerekdür, diyüb gelüb Sultan'a haber virdi ki, altı-yüz kişiyle düşman Hakala'da halvet oturur. Be-gâyet mahall-i fırsatdur. didi. Sultan-dahi bu haberden be-gâyet ferah-nâk olub, Rûm askerin *müretteb* ve mükemmel idüb, düşman yarağiyle esbâb-ı ceyş ve âlât-ı harb-ile yürüyub, Kara Devletşah dahi Hakala'da fâriğ u bî-haber otururken

[1] Hüsamettin Yasar, *Amasya Tarihi*, C. I, s. 343, C. III, s. 164.

| *Vy* الاتله : *FPaAM* حربيله و الات 19 || *Vy* — : *FPaAM* بغايت 17 || *F* *Pa*
Pa اسباب ضربيله | : *FAM* ه . ,

سلطان یتشب بی توقف ازرنه آت دپدی یقین واریجق قره دولتشاهه
سلطانك کلدوکی خبرین وردلر هیچ وجهله احتیاط اتمیب اتنه سوار
اولب همان سلطانه مقابل اولدی و بلند آوازیله چاغردیکم سن هنز بر 3
طفل اوغلانسن اناك سدی دخی اغزکده قوقار نه لیاقت و نه استعدادله
ادکی سلطان قویب مملکت طلب ایدرسن دیدی یوری بو سودادن فارغ
اول کندو مصالحکه کیتکه سکا اولی بودر زیرا آتاك و قرنداشلرك 6
بالفعل محبوسلردر سن مملکت دعواسین اتمك بغایت بعیددر اکر بو
سودادن فارغ اولمیب ضرب و حربه شروع ایدرسك شمدی سکا نه
ایدهجکم معلومدر دیدی چون سلطان بونی اشتدی قاقیب دولتشاهی یانه 9
اوقیب ایتدی که ای پیر خرف بونجه های هوی ایدب کندوکی بر آدمی
صنرسن بکزرکه سقالك دکرمنده آغردب کمسنك ضربن و حربن
کورممشسین بنم بابام محبوس ایسه الله خلاص ایده امّا نعم الخلف | بنمکه 112b12
شمدی سنی سکا کوستروب نیجه ایدهجکم کورهسن دیب تکبیر ایدب
الله تعالی‌یه صغنب قولن چقرب قلج یالن ایدب دشمنه حمله اتدی شیله‌کم
قلج ضربی و چوماق صداسی عیوقه چقدی بر جنك عظیم اولدیکه دیملو 15
دکل پس اول جنك ایچنده سلطان قللرندن بر شاه جهانکیر قره
دولتشاهی کوزلیب ترکشندن بر اوق چقرب پرتاب اتدی تقدیر ربانی
تیر خدنك قره دولتشاهك کوزنه طوقنب اکسه‌سندن چقدی همان اتندن 18
یقلدغی کبی سلطانك قللری قلیج اوشرب پاره پاره اتدلر و یانده اولن

4 بر PaAM : — FVy | دخی FPaAM : — Vy || 6 یوری FPaAM : — Vy || 6 مصالحکه Vy : مصلحتوکه FPaA مصلحتوکی M | کیتکه FVy کید A کورکه M || 8 نه FPaAM : — Vy || 9 اشتدی FAMVy : + بغایت Pa || 12 ایسه FAMVy : اولدیسه Pa || 13 کوستروب FPaAM : کوسترهیم Vy || 14 چقرب MVy صغیوب A + عریان ایدوب Pa || 16 اول FPaAM : — Vy || 16-17 قره دولتشاهی کوزلیب PaAM F : قره دولتشاه کوزلیب Vy || 18 چقدی Vy : چقوب کتدی FPaAM | همان PaAM : -- FVy || 19 سلطانك Vy : سلطان FPaAM

sultan yitişüb, bî-tevakkuf üzerine at degdi. Yakın varıcak, Kara Devletşah'a Sultanuñ geldüği haberin virdiler. Hiç vechile ihtiyat itmeyüb, atına süvâr olub, heman Sultan'a mukabil oldu. Ve *bülend*-âvâz-ile çağırdı-kim, "Sen henüz bir *tıfl* oglansın. Anan südi dahi ağzuñda kokar. Ne *liyâkat* ve ne istiʿdatla adum Sultan koyub, memleket taleb idersin„ didi. "Yüri, bu sevdâdan fâriğ ol, kendü mesâlihüñe git-ki saña *evlâ* budur. Zira atañ ve karındaşlaruñ bi'l-fiil mahbuslardur. Sen memleket dâʿvasın itmek be-gâyet *baʿid*dür. Eğer bu sevdadan fâriğ olmayub, *zarb* ü harba şüruʿ iderseñ, şimdi saña ne ideceğüm maʿlumdur„ didi. Çün Sultan buni işitdi, kakıyub Devletşah'ı yanına okuyub, eytdi ki: "Ey pîr-i *haref* bunca hay huy idub, kendüñi bir âdem mi sanursın? Beñzer ki sakaluñ degirmende ağardub, kimsenüñ zarbın ve harbın görmemişsin. Benüm babam mahbus ise, Allah halâs ide. Amma *niʿme'l-halef* benim ki, şimdi seni saña gösterüb, nice ideceğüm göresin„ diyüb, tekbir, idüb, Allah ü teâlâya sığınub, kulın çıkarub, kılıc yalın idub düşmana hamle itdi. Şöyle kim, kılıç zarbı ve çomak sadası *ayyuk*a çıkdı. Bir ceng-i ʿazîm oldı-ki dimelü değil. Pes ol ceng içinde Sultan kullarından biri, Şah Cihangir, Kara Devletşah'ı gözleyüb, tirkeşinden biri, ok çıkarub, *pertab* itdi. Takdîr-i *rabbânî* tîr-i hadenk Kara Devletşah'ın gözine tokunub, eñsesünden çıkdı. Heman atından yıkıldugı gibi Sultanuñ kulları kılıc üşürüb, pâre pâre itdiler. Ve yanunda olan

کرده یکتلرنك کمین قرب و کمی چچب و کمی سلطانه بنده اولدلر سلطانك
اکنجی فتحی بودر چون سلطان بو فتحدن شاذ و خندان برله دونب
3 کندو یرینه کلب عیش و عشرته مشغول اولب اطراف و جوانبی کوزه‌تدی
طوردی

سلطان محمد قباد اوغلی نکیساری محاصره ایدرکن
6 ازرنه وارب جنك ایدب آنی صدوغدر

شیله روایت اولنرکه چونکه سلطان دولت و سعادتله اوترب عیش و نوشه
مشغول اولب فارغ البالکن ناکاه خبر کلدیکه قباد اوغلی بی‌نهایه لشکرله
9 نکیسار اوزرنه دوشب محاصره ایدب کیجه و کوندز جنك ایدر اکر
اول حصاره مدد یتشمزسك قلعه الدن کیدر ایل ولایت خراب اولور
113a دیو | بلدردلر سلطان بو خبرك استماعندن بغایت منفعل اولب آتنه
12 سوار اولب یاننده اولن لشکرك مجموع اسبابن وآلاتن مرتب
و مکمل ایدب کیجه و کوندوز طورمیب سردی قباد اوغلی دخی
حصار اوزرنده بونلردن فارغ طوررکن بنلر دخی روم
15 سرورلریله و بهادرلریله انده یتشب بر یردن حمله ایدب الله تعالی‌یه
توکل قلب قباد اوغلنك عسکرن بصب صیب تارمار اتدلر عسکرنك
کمینی قرب و کمی چچدی مال و اسبابن آلب مغتنم اولدلر قباد
18 اوغلی دخی تنها ضلالت صحراسنه دوشب چقب طشن اوغلنه التجا
ایدب اول طرفه دکین باشن قورتردی کتدی

1 کمی چقب FPaAVy : — M || 2 سلطان FPaAM : — Vy | برله AM : اولب F — PaVy || 3 یرنه PaAMVy : ولایتنه F || 4 طوردی FAMVy : اوطوردی Pa || 4 سلطان محمد Vy — FPaAM | قباد اوغلی FPaVy : پسر قباد AM | نیکساری PaVy F : نیکسارورا AM | ایدرکن Vy : ایدب Pa اولوب F کردن AM || 6 ازرنه وارب Vy : سلطان اوزرنه وارب Pa سلطان F — AM | جنك ایدب PaVy : — FAM | آنی صدوغدر FVy : صدوغیدر Pa هزیمت شدن او A اورا هزیمت کرده M || 7 سلطان FPaAM :

Gerede yiğitlerinüñ kimin kırub ve kimi kaçub ve kimi Sultan'a bende oldılar. Sultanuñ ikinci fethi budur. Çün Sultan bu fetihden şâd ü handân birle dönüb, kendü yirine gelüb, ᶜıyş u ᶜışrete meşğul olub, etrâf ü *cevânibi* gözetdi, turdı.

Sultan Mehmed, Kubad oğlı Niksar'ı muhasara iderken üzerine varub ceng idüb anı sıduğıdur

Şöyle rivâyet olunur ki, çünki Sultan devlet ü saᶜadetle oturub, ᶜıyş ü nûşa meşgul olub, fâriğ ül-*bâl*-ken nâğah haber geldi-ki, Kubad Oğlı[1] *bî-nihâye* leşkerle Niksar üzerine düşüb, muhasara idüb, gice ve gündüz ceng ider. Eğer ol hisara meded yitişmezsen, kalᶜa elden gider. İl, vilâyet harab olu diyu bildürdiler. Sultan bu haberüñ istimaᶜından be-gâyet *münfaᶜil* olub, atına süvâr olub, yanında olan leşkerüñ mecmu' esbabın ve âlâtın müretteb ve mükemmel idüb, gice ve gündüz turma-yub sürdi. Kubad Oğlı dahi hisar üzerinde bunlardan farig tururken, bunlar dahi Rûm serverleriyle ve bahâdırlariyle anda yitişüb, bir yirden hamle idüb, Allahü teâlâya tevekkül kılub, Kubad Oğlı'nuñ askerin basub, sıyub *târ mâr* itdiler. Askerinüñ kimini kırub ve kimi kaçdı. Mal ve esbâbın alub, muğtenim oldılar. Kubad oğlı dahi tenha *dalâlet* sahrasına düşüb, kaçub Taşan Oğlı[2]'na iltica idüb,ol tarafa-degin başın kurtardı, gitti.

[1] Samsun Emiri Kubad Oğlu Alâeddin Ali Beğ.
[2] Köprü Emiri Taşan Oğlu Ali Beğ.

Vy يتشمزسه : *PaAM* يتشمزسك 10 || *FPaAM* سعادت برله : *Vy* سعادتله | 1'*y*
15 || *Vy* ازره : *FPaAM* اوزرنده 14 || *FPaAM* — : *Vy* بلدردلر 11 || *F* اوزرنه
: *FPaAM* دخی 18 || *PaAM* — : *FVy* صيب 16 || *Vy* — : *FPaAM* بهادرلريله
FVy باش : *PaAM* باشن 19 || *Vy*

سلطان محمد فلنبل قلعه‌سنك ازرنه دوشب جنك ایدب فتح اتدوکیدر

روایتدرکه چون سلطان محمد قباد اوغانك عسکرن بصب صیب کندویی (3)
تحقیر و تعجیز ایدب غالب مطلق اولب شهرلرین و قلاعن فتح ایدب اول
ولایتی دخی مسخر اتمکه اقدام ایدجك مکر جانك قومنك آردین
قووب کمنی اسیر ایدب و کمنی قروب اسبابلرینماللرین غارت ایدرکن (6)
فلنبل آدلو بر قلعه واردیکه صعوبتده بغایت صرب و محکمدی سلطان
دخی اول قلعهٔ کوریجك آنك فتحنه اقدام ایدب وزراء نامدار و بهادران
کارزارلرله مشورت ایدب مجموعی بو اقدامی احسن کورب همان اولکون (9)
قلعنك ازرنه یوریش ایدب بر نوبت قلعه جنکین | اتدلر قلعه اهلندن (113 b)
سلطان عسکرندن خیلی کشی مجروح اولب اول حملده فتح اولمدوغنه
سلطان متفکر اولب بیوردی طبل اسایش اورلب عسکر اهلی قلعه (12)
جنکندن دونب اولکیجه آسوده اولدلر صباح اولیجق سلطان وزیرلرن
قاتنه دعوت ایدب قلعنك فتح اولمسی بابنده انلرکله تدبیر ایدب هر بری
علی قدر عقولهم بر نسنه فکر ایدب سلطانه خبر وردلر سلطان هیچ (15)
دیدکلرنه مقید اولمیب ایتدی‌که بلرم بو قلعه‌یه اقدام تام برله یوریش ایدب
جنك ایدیجك قلعه خلقی بکا مقاومت ایتمیب البته فتح اولنر ولیکن بو
قلعه بکا کرکدر جنکله النجق بعضی یری یقلمق لازم کلر بوکا چاره (18)
اولدرکه بر قچکون تحمل اولنب جنك اولنمیا هم اویله ایدب بر قچکون

1-2 سلطان . . . اتدوکیدر : FPaVy (Pa + که بیان اولنور) قلعهٔ فلنبل را سلطان محاصره کردن M سلطان فلنبل را محاصره کردن A || 3 بصب : Vy — FPaAM | صیب : FPaAM — Vy || 4 و تعجیز : FPaAM — Vy | غالب . . . ایدب : FPaMVy — A || 5 مسخر : Vy تسخیر FPaAM || 6 و کمنی قروب : F — PaAMVy || 7 صرب و : Pa — FAMVy || 8 دخی : FPaAM — Vy || 8-9 وزراء . . . کارزارلرله : PaAVy اکابر اعیانله F وزراء نامدار و بهادرلرله M || 11 سلطان عسکرندن PaAM : عسکردن FVy ||

Sultan Mehmed Filenbel kal^casınuñ üzerine düşüb ceng idüb feth itdüğidür

Rivâyet-dür ki, çün Sultan Mehmed, Kubad Oglı'nun askerin basub, sıyub kendüyi tahkir ve ta^cciz idüb gâlib-i mutlak olub, şehirlerin ve *kılâ*^cın feth idüb, ol vilâyeti dahı müsahhar itmeğe ikdam idicek, meğer Canik kavmının ardın kovub, kimini esir idüb ve kimini kırub, esbablarını, malların gâret iderken, Filenbel (?) adlu bir kal^ca vardı-ki *su^cu-bet*de be-gâyet sarb ve muhkemdi. Sultan dahi ol kal^cayı görü-cek, anuñ fethine ikdâm idüb, *vüzerâ*-i nâmdâr ve bahadıran-ı kârzârlarla meşveret idüb, mecmû^cı bu ikdâmı *ahsen* görüb, heman olgün kal^canuñ üzerine yürüyiş idüb, bir nöbet kal^ca cenğin itdiler. Kal^ca ehlinden ve Sultan askerinden hayli kişi mecruh olub, evvel hamlede feth olunmaduğına Sultan mütefek-kir olub, buyurdı, *tabl-i âsâyiş* urulub, asker ehli, kal^ca cen-ginden dönüb, ol-gice âsûde oldılar. Sabah olıcak, Sultan Vezirlerin katına da^cvet idüb, kal^canuñ feth olması babında anlaruñla tedbir idüb, her biri *^calâ kaderi ukulihim* bir nesne fikr idüb, Sultan'a haber virdiler. Sultan hiç didüklerine mu-kayyed olmayub, eytdi ki: "Bilirüm bu kal^caya ikdâm-ı tâm bile yürüyiş idüb, ceng idicek kal^ca halkı baña mukavemet itmeyüb, elbette feth olunur. Ve lîkin bu kal^ca baña gerekdür. Cengle alıncak, ba^czı yiri yıkılmak lâzım gelür. Buña çare oldur ki, bir kaç-gün tehammül olunub, ceng olunmıya„. Hem öyle idüb bir kaç-gün

که 16 || PaAM اولنمسى : FVy اولمسى 14 || Vy وزيرلرى : FPaAM اردن , ١٦
: PaAMVy البته . . . خلق | FVy — : PaAM خلق 17 || Vy : FPaAM
: FPaMVy قچكون 19 || Vy اولنجق Pa النجه : FAM النجق 18 || F انشاء الله
اون ا.

صواش اتمدیلر اندن صکره سلطان کوردیکه هیچ وجهله قلعدن بر خبر
کلمدی سلطان یازیجسین قاتنه اوقیب بیوردیکه قلعنك دزدارنه بر مکتوب
3 یزب درلو درلو استمالتلر ایدب و بو قلعهٔ کیمکچون محافظت ایدرسن
بعنایة الله تعالی قلعه خود بندر امّا اولی اولدرکه سن اختیارکله کلب تسلیم
ایده‌سن دخی طشاندن هیچ وجهله احتیاط ایتمیسین انك زهره‌سی وارمدرکم
6 بنم صیت و صدامك یوره‌سنه اوغریب آهنك جنك ایده دیدی بر دفعده
114a شولکه مقدوری ایدی صرف اتدی بهادرلر | نواله‌سندن بر چاشنی طادب
یانده اولن عسکری دخی پراکنده اولب هر بری بر طرفه نابدید اولدلر
9 دیدی و دخی سلطان هر نکه امر اتدیسه یازیجی سمعاً و طاعةً دیب
نیجه بنکگی نکته و نصایح برله دزداره بر مکتوب یازب مکتوبی بر قولك
النه ویرب کوندردلر اولطرفدن دزدار دخی ایلچی کلسندن خبردار اولب
12 قلعنك قپوسن آچب یوریب ایلچیٔ قرشولیب اعزاز و اکرام برله آلوب
کلب شولکه رسم و قاعده ایدی یرنه کتورب ایلچیٔ ضیافت ایدب اثنای
صحبتده دزدار ایلچیه تمام تعظیم ایدب مرحبا خیر مقدم دیب انواع تضرع
15 ایدب ایتدیکه بز سلطانك کمتر کمینه قولیوز بو جنك و عربده
اتمکدن مرادی ندر دیجك ایلچی دخی مکتوبی ویردی دزدار دخی
مکتوبی آلوب من اوله الی آخره مطالعه قلب تفکر بحرنه طالب خطا
18 و صواب اکلیب ایلچیه بی نهایه انعاملر و تحفه‌لر ویرب ایتدیکه بنم سلطانله
هیچ وجهله عداوتم و امرنه مخالفتم و عصیانم یوقدر و بو حصاری آلب

1 صواش اتمدیلر Vy : صواشی تأخیر اتدیلر PaAM یوریش اتمکی تأخیر اتدلر F || 2 یازیجسین PaAMVy : — F || 4 بندر Vy : بزمدر FPaAM || 5 دخی Pa : FAMVy | ایتمسین Vy : اتمه FPaM اتمك A | زهره‌سی وارمدر Vy : زهره‌سیمی واردر FPaAM || 6 آهنك جنك PaAMVy : — F | ایده دیدی FPa : ایده‌یدی A ایده M || 7 چاشنی طادب PaMVy : چاشنی دودوب A چا طالب F || 8 اولدلر FVy : اولدی PaM اولوب کتدی A | و دخی Pa : — FPaMVy || 9 یازیجی FPaM : — AVy | 10 نکته FAMVy :

savaş itmediler. Andan soñra Sultan gördi-ki hiç ve-hile kal'adan bir haber gelmedi. Sultan *yazıcısın* katına okuyub, buyurdı-ki kal^canuñ dizdârına bir mektub yazub, dürlü, dürlü istimâletler idüb ve bu kal^cayı kimün-çün *muhafazat* idersin? *Bi-^cinâyet il-Allahi teâlâ* kal^ca hod benümdür; amma, evlâ oldur ki, sen *ihtiyaruñ*la gelüb, teslim idesin. Dahı Taşan'dan hiç vechile ihtiyat itmiyesin. Anuñ zehresi var mıdur kim, sıyt ü sadâmuñ yöresine uğrayub, âheng-i ceng ide„ didi. "Bir def^cada şol-ki *makdûrı* idi, sarf itdi. Bahâdırlar *nevâle*sinden bir *çaşnı* tadub, yanında olan askeri dahi perâkende olub, her biri bir tarafa nâ-bedîd oldılar„ didi. Ve dahı Sultan her ne-ki emr itdişe, yazıcı *sem^can* ve *tâ^caten* diyub nice bunuñ-gibi *nükte* vü *nasâyih* birle dizdâra bir mektub yazub, mektubı bir kuluñ eline virüb, gönderdiler. Ol-tarafdan dizdâr dahi ilçi gelmesinden haberdâr olub, kal^canuñ kapusın açub, yürüyüb ilçiyi karşulayub, i^czâz ü ikrâm bile alub gelüb, şol-ki resm ü ka^cide idi, yirine getürüb, ilçiyi ziyâfet idüb, es-nâ-yi sohbetde dizdâr ilçiye tamam ta^czim idüb, merhaba, *hayır-makdem* diyüb, envâ^c-ı tazarru^c idüb, eytdi ki: "Biz Sultan'un *kemter* kemîne kuluyuz. Bu ceng ve *^carbede* itmekden murâ-dı nedür? „ diyicek, ilçi dahi mektubı virdi. Dizdâr dahı mektubı alub, *min evvelihi ilâ âhırihi* mutâla^ca kılub, tefekkür bahrine talub, hatâ ve savâbın añlayub, ilçiye in^camlar ve tuh-feler virüb, eytdi ki: "Benüm Sultan'la hiç vechile ^cadâvetüm ve emrine muhalefetüm ve ^cisyânum yokdur. Ve bu hisarı alub,

10 - 11 || *AVy* — : *FPaM* مکتوبی | *F* صالح : *PaAMVy* نصایح | *Pa* جمله
12 | *A* کوندردی *M* کوندر : *FPaVy* کوندردلر 11 || *A* — : *FPaMVy* ویرب . . . ,
خیره : *FPaVy* خیر | *Vy* — *F* تام : *PaAM* تمام 14 || *PaAM* — : *FVy* ویرب
سلطانك | *M* بن *A* بر : *FAaVy* بز | *Vy* — *F* ایتدی : *FPaAM* ایتدی که 15 || ام *AM*
: *MVy* مکتوبی ویردی 16 || *F* یه + : *PaAMVy* قولیوز | *A* سلطانك : *FPaMVy*
: *FPaAM* دخی | *F* مکتوبی صوندی *Pa* مکتوب ویروب *A* مکتوب شریفی دزداروك النه ویردی
AM که 18 || *FPaAM* ایدب : *Vy* قلب 17 || *FPaAM* — *Vy* آلوب | *Vy*
امر شریفنه : *FAMVy* و امرنه | *M* یوقدر + : *FPaAVy* عداوتم 19 || *Vy* — : *FPa*
FAMVy — : *Pa* مخالفتم | *Pa*

بر قولنه صدقه اتسه کرك در اول قولی بن اولایم عمرم اولدقچه سلطانك
خذمتنده اولب قلعه‌سنی حفظ ایده‌ین امّا شرط بونك ازرنه اولمیب جبراً
3 و قهراً قلعهٔ آلرین یاخود ورسون درسه شولکه مقدورمدر صرف ایدب
114 b ولی نعمتم حقنده سعیم دریغ اتمیوب | قلعهٔ محافظت ایدم دیب ایلچیه بو
وجهله جواب ویریجك ایلچی دخی سلطانه بو خبری تمام عرض ایدب
6 قضیهٔ حالی دیدی سلطان بو سزك نقلندن بر وجهله غضبه کلدیکم رعدوار
حیقروب چقب بکلرنه و سرورلرنه ایتدی طورك اشبو قلعهٔ شمدیجك
جبرله الوب ایچنده اولنلری برجدن هپ آشغا آتب و أولرین خراب
9 ایدب مالّلرن آلالم دیب امر ایدیجك اهلین حاضر ایدوب عسکر دخی
همان طورب یراقلرین ایدب مترسلرین قورب قلقانلر اله آلوب بی نهایه
اوقلر کوترب قلعیه بر وجهله تیر باران ایتدیلرکه قابل وصف دکل قلعه
12 خلقی جنك اتمك دکل اوق زحمندن هر بری کرپی مثال اولوب مجاللری
اولمیب نچلر مجروح و نچلر بیجان اولوب باقی قلانی دخی قلعه قپوسن
آچب بر یردن غریو ایدب امان الامان یا سلطان جهان دیب کلب سلطانك
15 آتی آیاغنده باش قویب قلعهٔ تسلیم اتدلر سلطان دخی بنلری بغایت خوش کرب
رئیسلرنه خلعت ورب کناهلرین عفو ایدب و هر برنه استمالت ایدب دلخوشلق
اتدی بنلر دخی جان وکوکلدن سلطانه قول اولب کرچکلکله خدمت اتدلر
18 وسلطان دخی قلعنك دزدارلغنه کندو قولن قیب باقی مصالحن و یراغن
115 a و اسبابن کورب اول ارادن | بشاشت خاطر و انشراح صدر برله بو فتحی

1 کرك‌در FPaM : کرك Vy — A || 3 ورسون Vy : ویر PaAM خرب ویرورسه F || 4 سعیم FPaAM : + در Vy | بو FPaAM : بر Vy || 6 بو سزك Vy : بونك AM FPa || 6-10 کلدیکم . . . همان PaAMVy : همان اول لحظه بکلریله F || 8 هپ Pa : — FAMVy || 9 اهلین حاضر ایدب A : اهلین M اهلی Pa — FVy | ایدب PaAMVy : مهیا قلوب F || 10 قلقانلر . . . آلوب MVy : اله قلقانلرین الوب Pa اله قلقانلر اله آلوب A — F || 11 وجهله تیر باران PaAMVy : یوریش F | قابل . . . دکل F : — PaAMVy ||

bir kulına sadaka itse gerekdür. Ol kulı ben olayım. Ömrüm oldukça Sultanuñ hizmetinde olub, kalᶜasını hıfz ideyin. Amma şart bunuñ üzerine olmayub, cebren ve kahren kalᶜayı alırın, yahud virsün dirse şol-ki makdûrumdur, sarf idüb, Velî-niᶜmetüm hakkında saᶜyüm dirîğ itmeyüb, kalᶜayı muhafazat idem„ diyüb, ilçiye bu vechile cevab viricek, ilçi dahi Sultan'a bu haberi tamam ᶜarz idüb, kaziyye-i hâlı didi. Sultan bu sözüñ naklinden bir vechile gazabe geldi-kim, *raᶜd-vâr* haykırub, çıkub beğlerine ve serverlerine eytdi: Turun, işbu kalᶜayı şimdicik cebirle alub, içinde olanları burcdan hep aşağa atub ve evlerin harâb idüb, malların alalum„ diyüb emr idicek, ehlin hazır idüb, asker dahi heman turub yaraklanın idüb, metrislerin kurub, kalkanlar ele alub, bî-nihâye okları götürüb kalᶜaya bir vechile tîr-bârân itdiler ki *kaabil-i vasf* değil. Kalᶜa halkı ceng itmek değil, ok zahmından her biri kirpi-misâl olub, mecalleri olmayub, niceler mecrûh ve niceler bî-cân olub, baki kalanı dahi kalᶜa kapusın açub, bir yirden *gırîv* idüb, "âmân el-âmân yâ Sultan-ı cihân„ diyüb, gelüb Sultan'uñ atı ayağında baş koyub, kalᶜayı teslim itdiler. Sultan dahi bunları be-gâyet hoş görüb, reislerine hilᶜat virüb, günahların afv idüb, ve her birine istimâlet idüb *dil-hoş-luk* idi. Bunlar dahi cân ü göñülden Sultan'a kul olub, gerçeklükle hizmet itdiler. Ve Sultan dahi kalᶜanuñ dizdârlığına kendü kulın koyub, baki mesâlihin ve yarağın ve esbâbın görüb, ol aradan beşâşet-i hâtır ve inşirâh-ı sadr birle bu fethi

13 جان اولوب *PaAMVy* : جان ویروب *F* || 14 بر یردن *PaVy* : یر یردن *AM* بر اورغوردن *F* | الامان *Vy* : امان *PaAM* — *F* | سلطانك *FAMVy* : سلطان محمد خانك *Pa* || 17 ارجکاکه *PaAMVy* : صادقانه *F* || 19 بشاشت خاطر *PaAMVy* : — *F* | انشراح صدر *PaAVy* : — *FM*

دخی مبارك کورب اندن طوقات جانبنه عزم ایدب دولت و سعادتله
طوقاته کلب تحت دولتنده اوتورب عیش و نوشه مشغول اولب تمور
طرفنی تجسس اتمکه مشغول اولدی سلطانك اوچنجی فتحی بو اولدی 3

سلطان محمد اینال اوغلیله جنك ایدب اینال اوغلی قاچدغیدر

شیله روایت ایدرلرکه چون سلطان فانبل قلعه‌سنی آلب فتحندن صکره 6
فارغ اولب قپوسی خلقیله و روم سرورلریله عیش و عشرت ایدرکن ناکاه
خبر کلدیکه اینال اوغلی یکرمی بیك مقداری ارله کلب ایلی ولایتی اورب
غارت ایدب کندوسی قاز اواسنده خلقیله قونب اوترر و رعایا انك شرّندن 9
و فتنه‌سندن قچب طغلره چقب پراکنده اولدلر و شمدی اینال اوغلنك
فکر فاسدی بنوك اوزرنده درکه کلب پادشاهله بولشب جنك ایده و یاخود
بیلدن بیله بر مقدار ماله کسیم ایده و یاخود مملکتدن سنی اخراج ایدب 12
ایلی و کونی کندونك ایدنب ضبط ایده دیدلر سلطان چون بو خبری
اشتدی بغایت غمناك اولب ایتدی نه مشکل خطرناك نسنه واقع اولدی
دیدی دریغا نازنین ولایتکه دشمنك آتی آیاغی آلتنده پایمال اولوب هلاك 15
اولسردر دیدی اکر مملکتی قویب کیدیجك اولرسم اول دخی مشکلدر
و اکر کتمیوب طوریجق اولورسم بونکله مقابله و مجادله اتمك خیلی
115b 18 مشکلدر دیب | وزیرلرین قاتنه اوقیب بو قضیه‌ء انلره دیب انلرله مشورت
ایدب اضطرابن عرض اتدی و بنك تدبیرنده نچاره اتمك کرکدر دیدی

1 بو فتحی . . . کورب *PaAMVy* : حضور قلبله قلقوب *F* || 2 طوقاته *FPaMVy* : اماسیه *A* | تحت دولتنده *Vy* : تحت دولتده *FPaM* دولت تختنده *A* | تمور *Vy* : دشمن *PáAM* تمورلنك *F* || 3 سلطانك . . . اولدی *A* : — *FPaMVy* || 4 محمد (+ خان *F*) *FVy* : — *PaAM* | اینال اوغلیله *FPaVy* : به پسر اینال *AM* | جنك ایدب *PaVy* : جنك کردن *F* — *AM* | اینال اوغلی *PaVy* : پسر اینال *M* — *FA* || 5 قاچدغیدر *PaVy* : صیدوغیدر *F* گریختنی *A* — *M* || 6 قلعه‌سنی آلب *Vy* : قلعه‌سی *PaAM* قلعه‌سن *F* |

dahi mübârek görüb, andan Tokat cânibine ʿazm idub, devlet ü saʿâdetle Tokat'a gelüb, taht-ı devletinde oturub, ʿıyş u nûşa meşgul olub, T i m u r tarafını tecessüs itmeğe meşgul oldı Sultanuñ üçünci fethi bu oldı.

Sultan Mehmed, İnal Oğlı'yle ceng idüb, İnal Oğlı kaçduğıdur

Şöyle rivayet iderler ki, çün Sultan Filenbel kalʿasını alub, fethinden soñra, fâriğ olub kapusı kalkiyle ve Rum ser-verleriyle ʿıyş ü ʿışret iderken nâgâh haber geldi-ki İ n a l O ğ l ı[1] yirmi biñ mikdarı erle gelüb, ili, vilâyeti urub, yağmet idüb, kendüsi Kaz-Ovası'nda halkiyle konub, oturur ve reʿâyâ anuñ şerrinden ve fitnesinden kaçub tağlara çıkub, perâkende oldılar. Ve şimdi İ n a l O ğ l ı'nuñ fikr-i fâsîdi bunun üzerinde-dür ki gelüb, padişahla buluşub, ceng ide. Ve yahud yıldan yıla bir mikdar *mala kesim* ide. Ve yahud memleketden seni ihrac idüb ili ve *güni* kendünüñ idinüb, zabt ide, didiler. Sultan çün bu haberi işitdi, begâyet gam nâk olub eytdi: "Ne müşkül, hater-nâk nesne vakıʿ oldı„ didi. "Dirîgâ *nâzenîn* vilâ-yet-ki düşmanuñ atı ayağı altında payimâl olub helâk *oluserdi*„ didi. "Eğer memleketi koyub, gidicek olursam, ol dahi müşküldür. Ve eğer gitmeyüb turıcak olursam, bunuñla mukabele ve mu-cadele itmek hayli müşküldür„ diyüb, vezirlerin katına okuyub, bu kaziyyeyi anlara diyüb, anlarla *meşveret* idüb, ıztırâbın ʿarz itdi. "Ve bunuñ tedbîrinde ne-çâre itmek gerekdür„ didi.

[1] Tokad civarında türeyen derebeğlerinden İnal oğlı İbrahim Beg.

| F — : PaAMVy سرورلریله . . . قپوسی 7 || FPaAM فتحندن : Vy ...ره
|| Vy ایل A ایل ولایت : FPaM ایلی ولایتی 8 || F ایدب اوطوردکن : PaAMVy ایدرکن
MVy مملکتدن | Vy برز : FPaAM بر مقدار 12 || PaAM — : FVy چه 10
اياغی 15 || Vy — : FPaAM دیدی | Vy — : FPaAM نه 14 || F ولایتدن : PaA
: FPaAM دیدی 16 || Pa — Vy هلاب : FAM هلاك | Pa آتشده : FAMVy النده
Vy — : FPaAM مشکلدر . . . واكر | Vy

پس وزيرلر پادشاهك ملالتن كورب ايتدلر اى سلطان عالم مبارك قلبكزه
غم كترميب بر بی‌آصل تركمان ايچون غصه و تشويش چكمك ندركم بنو كچون
3 غم چكسين انشاالله الاعزّ خدا فرصت وررسه انك لشكريله بر وجهله
ضرب و حرب ايدلمكه خلق عالم متحير اولب جهانی كوزنه قره‌كو ايدب
تارمار ايده‌لم هله اولی بودركه اوّل اكا مكتوب يازب ايلچی كونده‌رلم كه
6 بو صورتله بو مملكته كيرب رعايايی بويله انجدب اموال مسلمينی غارت
اتمكدن مقصودی و مرادی ندر تمام تحقيق اتدكدن صكره بز دخی اكا
كوره تدارك ايدب هجوم ايده‌لم اكر يزی صوييله چقب كيدرسه خوش
9 و الاّ كتمزسه آنكله بر جنك عظيم ايده‌لم كه قابل وصف اولميا ديدلر
سلطان چون وزيرلرنك و بكلرينك بو وجهله اقدامن كوردی اعتمادی
بيك اولكی قدر اولب بشاشت تمام حاصل اتدی و ملالتی بالكليه قلبندن
12 كيدب ترح فرحه مبدّل اولدی بونلره سلطان دخی كركی كبی استمالت
116a ايدب دلخوشلق كوسترب اسبابلرين مهيا ايتمك بيوردی | پس سلطان
كاتبن اوقيوب بيوردی كه ايناله اوغلنه بر مكتوب يازب القاب و تعريفات
15 تمام اولدقدنصكره ديسنكه انده اكسزده كلب مملكتك ايچنه كيرب
رعايا كه و دايع آفريدكاردر بلا سبب انجدبماللرين غارت اتمك و تشديد
احوال مسلمينه مشغول اولمق اهل اسلامدن بعيددر پس روا و مصلحت
18 اولدركه خلقكله و عسكركله بو مملكتدن خروج ايدب كيدسين و مظلوملره
دخی ظلم اتميب كمسيه خسارت اتميسين يوق اكر بو سزمه اعتماد اتميب

2 چكمك *Vy* : + بو *FPaAM* || 3 چكسين *AVy* · چكەسز *PaM* كترميوب ملالت اوزره اولمياسز *F* || 4 كوزنه *FPaAVy* : كوزلرنه *M* || 5 ايدلم *Vy* : + ديديلر *FPaAM* || 6 مسلمينی *MVy* : مسلمين *A* مسلمانی *FPa* || 9 و الا *FAM* : الا *Vy* و اكر *Pa* | آنكله *FPaAM* : — *Vy* | بر جنك عظيم *Vy* : بر وجهله جنك *PaAM* جنك عظيم بر وجهله *F* || 10 و بكلرينك *FAM* : — *PaVy* | اقدامن *AMVy* : اقدامارين *Pa* اقدامن و شجاعتلرين *F* || 11 قدر *Vy* : مقداری *FPaM* كبی *A* | اولب *FPaM* : اولدی *AVy* | تمام *AVy* :

Pes vezirler, Padişah'uñ melâletin görüb, eydiler: "ey Sultan-ı ᶜâlem, mübârek kalbiñüze gam getürmeyüb, bu bî-asıl Türkman içün *gussa* ve teşvîş çekmek nedür kim, bunuñ-çun gam çekesin. İnşaallah ül-aᶜazz, hudâ fırsat virürse, anuñ leşkeriyle bir vechile darb u harb idelüm-ki halk-ı ᶜâlem mütehayyir olub, cihânı gözine karanu idub, tamâmı idelüm. Hele evlâ budur ki, evvel aña mektub yazub, ilçi gönderelüm ki, bu suretle bu memlekete girüb, reâyâyı böyle incidüb, emvâl-i müslimîni gaaret itmekden maksu-dı ve murâdı nedür? Temam tahkîk itdükden sonra biz dahi aña göre tedârük idüb, hücûm idelüm. Eğer yazı suyiyle çıkub giderse, hoş. Ve illâ gitmezse, anunla bir ceng-i 'azîm idelüm ki kaabil-i vasf olmıya„ didiler. Sultan çün vezirlerinün ve beğlerinüñ bu vechile ıkdamın gördi, i'timâdı biñ evvelki kadar olub, beşâşet-i temâm hâsıl itdi. Ve *melâleti* bi'l-külliye kalbinden gidüb, terah, feraha mübeddel oldı. Bunlara Sultan dahi gereği gibi istimâlet idüb, dil-hoşlık gösterüb, esbabların müheyyâ' itmek buyurdu. Pes Sultan kâtibin okuyub, buyurdı ki, İ n a l O ğ l ı'na bir mektub, yazub elkab ve taᶜrifât temâm oldukdan soñra diyesin-ki anda añsuzda gelüb, memleketüñ içine girüb, reâyâ ki vedâyı-i Âferidkârdur, bilâ-sebeb incidüb, malların gaaret itmek ve *teşdîd*-i ahvâl-i müslimîne meşgul olmak, ehl-i islâmdan ba'ıddur. Pes revâ ve maslahat oldur ki, halkıñla ve askerüñle bu mem-leketden hurûc idüb, gidesin. Ve mazlûmlara dahi zulm itmeyub, kimseye hasâret itmeyesin. Yok, eğer bu sözime i'timâd itmeyüb,

12 || F — : PaAMVy (Vy اتدى) اولدى . . . بشاشت 11 - 12 || F PaM تام
: FPaAM كه | FPaAM يازجسين : Vy كاتبن 14 || Pa تمام مرتبه : FAMVy اول لى
+ : FAMVy آفريدكاردر 16 || A ايتديلركه : FPaMVy صكره ديسنكه 15 || Vy
Vy — F يوخ : PaAM يوق 19 || Pa امن الله تعالى‌نك رعايا امانتيدر

لجوجلق ایدب بو ولایتی خالی تصور ایدب اهل اسلامه غدر اتمك استمه
اکر غدر اتمك قصدن ایدرسك بعون الله تعالی عسکر ظفر پیکرله ازرکه
3 وارب ماینمزده جنك مقرردر اول تقدیرجه عناد و تمرد ندامتدر صوك
اوجی فایده ورمز اکا کوره عمل ایدهسن دیو مکتوبی تمام ایدب بعضی
ارمغان برله بر خاص قولنی ایلچی ایدب اینال اوغلنه کوندردی زمانله
6 ایلچی اینال اوغلنه یتشب کوردیکه بر صحراده بی پایان لشکر ایله اوترب
تخریب بلاده و تعذیب عباده مشغول اولمش پس ایلچی تمام وهم آلب
یزن حق درکاهنه طوتب ایتدیکه ای بار خدایا بونك شرندن مجموع عالمی
9 سن سقله دیب ایلرو یوردی اینال اوغلنه خبر اولدیکه سلطاندن ایلچی
116b کلدی دیو هیچ وجهله التفات اتمیب نظر اتمدی | آخر الامر بر ایکی ترکمن
ایلرو کلب ایلچی قرشولیب اینال اوغلی یانـه ایلتدلر ایلچی برله ال اوجیله
12 کورشب محمد شمدی قنده‌در دیو صوردی اندن ایلچی مکتوبی النه
وردی مکتوبی تمام اوقیب مضمونـه واقف اولیجق بغایت قاقیوب ایلچی
الدرمك استدی بکلر آرایه کیرب ایلچیه زوال یوقدر دیدکلری اجلدن
15 واز کلب یازیجسن اوقیب بیوردیکه سلطانك مکتوبنه جواب یازب ایتکه
ای محمد نیچون بنمله بیله حرکت ایدب کندو حدکدن تجاوز ایدب بو
وجهله کلمات ایدرسن هنوز سن بر طفل اوغلانسن آدکی سلطان قویب ایله
18 نیچه اورمق سکا ملایم دکلدر بنم سنك مالکه و باشکه ضررم یوقدر پس
ایله اولیجق مملکتدن سن چقب کتمك کرکسین بنم مقصودم اولدرکه

1-2 استمه اکر غدر اتمك Pa : — FAMVy || 3 مقرردر Pa : معیندر FMVy معیتدر A | عناد . . . ندامتدر FPaMVy : — A || 4 دیو FPaMVy : دیوب A || 8 مجموع عالمی PaMVy : جمله عالمی A عالمی F || 10 دیو AM : — FPaVy | اتمیب . . . اتمدی Vy FPa : اتمیب بقمدی M اتمدی A || 12 دیو Vy : دیوب FPaAM || مکتوبی Vy : تی FPaM : — A || 16-17 بو وجهله FPaMVy : بو رسمه A

*lecûc*lık idüb, bu vilâyeti *hâlî* tasavvur idüb, ehl-i islâmın gadr itmek isteme. Eğer gadr itmek kasdin idersen, *bi-ᶜavnillahi teâlâ* asker-i *zafer-peyker*le üzerüñe varub, *ma-beyn*imüzde ceng mukarrerdür. Ol takdirce ᶜinad ve *temerrüd ü nedâmet*dür. Soñ ucı faide virmez. Aña göre ᶜamel idesin„ diyü mektubı temâm idüb, baᶜzı armağan birle bir has kulını ilçi idüb, İ n a l O ğ l ı'na gönderdi. Zamanla ilçi İ n a l O ğ l ı'na yitişüb, gördi-ki bir sahrada bî-pâyân leşker ile oturub, tahrib-i bilâde ve taᶜzîb-i ᶜibâda meşgul olmuş. Pes, ilçiyi temam vehm alub, yüzin hak dergâhına tutub, eytdi-ki: "Ey *Bâri hudâya* bunuñ şerrinden mecmûᶜ âlemi sen sakla„ diyüb, ileri yürüdi. İ n a l Oğlı'na haber oldı-ki Sultan'dan ilçi geldi diyü, hiç vechile iltifat itmeyüb, nazar itmedi. Âhir ül-emr, bir iki Türkmen ilerü gelüb, ilçiyi karşulayub, İn a l O ğ l ı yanına iletdiler. İlçi birle el uciyle görüşüb, "M e h m e d şimdi kandadur„ diyü sordı. Andan ilçi mektubı eline virdi. Mektubı temâm okuyub, mazmûnına vâkıf olıcak, be-gâyet kakıyub, ilçiyi öldürmek istedi. Beğler araya girüb, "ilçiye zevâl yokdur„ didükleri ecilden, vaz gelüb, yazıcısın okuyub, buyurdı ki Sultan'uñ mektubına cevab yazub, eyt-ki: "Ey M e h m e d, niçün benümle böyle hareket idüb, kendü haddünden tecavüz idüb, bu vechile kelimât idersin. Henüz sen bir tıfl oğlansın. Adıñı Sultan koyub, öyle *pençe* urmak saña mülâyim değildür. Benüm senün maluna ve başuña zararum yokdur. Pes, öyle olıcak, memleketden sen çıkub, gitmek gereksin. Benüm maksûdum oldur ki,

سنی بو مملکتدن اخراج ایدب مملکتی بن ضبط ایدب سایر مملکتمه الحاق
ایدم اکر راضی اولمیب عناد ایدرسەك وقتوکه حاضر اول سنکله مصلحتم
3 واردر دیو مکتوبی درب ویردی ایلچی الوب کلب سلطان آچب اوقیوب
براز منفعل اولب بکلرنه استمالت ایدب ایتدیکه انشاالله الاعزّ انکله طورشب
جنك ایدرکن کم ایلرو وارب آدم یقرسه انشاالله تعالی عون لطف
6 شاهانمدن کرەکی کبی تربیتلر ایدب انی بکلکه یتشدرم دیب اوّل کندوسی
117a جبه و جوشن | کیوب روم سرورلریله مرتب و مسلح و مکمل اولب هر بری
اژدرها صفت جوش و خروش ایدب کیجه و کوندز دیمیب یوریب بر صباح
9 قاز اواسنه ارشدلر اول طرفدن اینال اوغلی دخی سلطان کلدوکنی بلب
فی الحال اتنه بنب یانجه بی حد ترکمن اتلنب الایلر بغلیب سلطانه قرشو
یوردی سلطان دخی اوّل حینده بیك مقداری روم سرورلریله کلشدی
12 و اینال اوغلی قاتنده اون بیك ترکمن دن زیاده ایدی بری برینه مقابل
اولدلر چون اینال اوغلی سلطانك لشکری آزلغین کوردی مغرور اولب
کندویه وقار ویردی آیة کریمه کم من فیئةٍ قلیلةٍ غلبت فیئةً کثیرةً حکمندن
15 اجتناب اتمیب جناب خدایی یاد اتمیب همان لحظه حمله اتدی سلطان دخی
انك لشکرین و الایلرین کورب و کندونك سرورلرین کورب جان
و کوکلدن حق تعالی‌یه توکل ایدب غیرت قشاغن بر کیدب بربرینه یقب
18 قلجلر یالك ایدب حمله اتدلر چون اکی لشکر بربرینه مقابل اولب
طوتشب جنکه دخول اتدلر بری برینه نیزه و قلیج برله اورشوب بر

1 بو مملکتدن PaAM : مملکتدن Vy ولایتدن F | مملکتمه PaAMVy : ولایته F ||
2 وقتوکه A : -- FPaMVy || 5 ایلرو ... یقرسه PaAMVy : — F | انشاالله تعالی
FPaAVy : — M | عون لطف Vy : عواطف PaAM — F || 6 کرەکی کبی تربیتلر Vy
AM : هر وجهله رعایتلر Pa کوکی کبی رعایتلر F || 12 اون FAMVy : — Pa | دن AM
FPa : — Vy || 15 جناب خدایی Vy : جانب حق M طرف حق A جنابی حق FPa || 16
کورب 2 FPaVy : — M، + اوکوب A || 19 دخول اتدلر FPaAVy : طوردلر M

seni bu memleketden ihrâc idüb, memleketi ben zabt idüb, sâir memleketüme ilhak idem. Eğer râzı olmayub, 'inâd idersen, vaktuña hazır ol. Senüñle maslahatum vardur„ diyu mektubı dürüb, virdi. İlçi alub, gelüb, Sultan açub, okuyub, biraz münfa^cil olub, beğlerine istimâlet idüb, eytdi-ki İnşaallah ül-a^cazz anuñla turuşub, ceng iderken kim ilerü varub, âdem yıkarsa, inşaallahü teâlâ ^cavn-i lûtf-i şahânemden gereği gibi *terbiyet*ler idüb, anı beğlüğe yitişdürem„ diyub, evvel kendüsi cebe ve cevşen giyüb, Rûm serverleriye mürettel ve müsallâh ve mükemmel olub, her biri *ejderhâ-sıfat* cûş u huruş idüb, gice ve gündüz dimeyüb, yürüyüb, bir sabah Kaz-ovası'na irişdiler. Ol tarafdan İnal Oğlı dahi Sultan geldüğini bilüb, fi'l-hâl atına binüb, yanınca bî-had Türkmen atlanub, alaylar bağlayub, Sultan'a karşı yürüdi. Sultan dahi ol hînde bin mıkdârı Rûm serverleriyle gelmişdi. Ve İnal Oğlı katında, on biñ mikdârı Türkmen'den ziyâde idi. Biri birine mukabil oldılar. Çün İnal Oğlı, Sultan'uñ leşkeri azlığın gördi, mağrur olub, kendüye vekar virdi. Âyet-i kerîme :

Kem min fi'etin kalîletin, galebet fi'eten kesireten, hükminden *ictinâb* itmeyüb, Cenab-ı Hudâyı yâd itmeyüb, heman lâhza hamle itdi. Sultan dahi, anuñ leşkerin ve alayların görüb, ve kendünüñ servelerin görüb, cân u göñülden Hak teâlâ'ya tevekkül idüb, gayret kuşağın berkidüb, biribirine bakub, kılıçlar yalın idüb, cümle hamle itdiler. Çün iki leşker birbirine mukabil olub, tutuşub, cenge duhûl itdiler, biri-birine *nîze* ve kılıc birle uruşub, bu

117b جنك سلطانی اولب ایکی لشکر بربرندن بر کون بر کیجه آیرلمدیلر آخر
عون ربانّی و طالع سلطانی کوزکب ترکمن عسکری صنب باروبنکاهی
3 قویب منهزم اولب اینال اوغلی قچدی | علملری باشی اشفا اولب خلق عالم
شاذ اولب آنك فتنسندن خلاص اولدی و سلطان اول یکرم بیك کوچر
اویکه اینال اوغلیله کلمشلردی یغما اتدرب بو فتحی دخی مبارك کورب
6 فرح قلبله دونب چادرنه کلدی یکتلرن و سرورلرین یوقلیب کوردیکه
هیچ برنه الم کلمەمش زیراکه بنلرك هیچ جبەسزی یوغدی انکچون
مجموعی صحیح و سالم ایدی و همان ایکی کشی اکسك کلدی برنه چیل
9 اوغلی و برنه زغرجی یعقوب درلردی بونلر سلطانك سوکلی یکتلرندن
ایدی سلطان کورك بونلره نه حال اولدی دیَنجه تفتیش اولندی بلدلرکه
بونلر هنز اُلمیبدر امّا اینال اوغلنك بندنه دشمشلردر سلطان بغایت ملول
12 اولب اوتردی ناکاه بری خلاص اولب کلنجه برن دخی اینال اوغلی
صالیورمش اولدخی کلدی سلطان بنلرك صحیح و سالم کلدکن کورب شاد
و خندان اولب اول آرادن کوچب بر خوش صحراده قونب ینه عیش
15 و عشرته مشغول اولدی دوردنجی فتحی بو اولدی

سلطان محمد کوزلر اوغلیله جنك ایدب آنی صدوغدر

شیله روایت اولنرکه چون سلطان اینال اوغلنی بصدغندنصکره که
18 ینه عیش و عشرته مشغول اولدی ناکاه خبر کلدیکه کوزلر اوغلی سکز
یوز او مقداری کشیله کوچل قاقب قرەحصارك ازرنه دوشب شهرن

3 اوغلی *PaAMVy* : + نابکار *F* || 4 اولدی *FVy* : اولدلر *PaAM* || 5 دخی *PaAM* : — *FVy* || 6 - 14 کلدی . . . اول *PaAMVy* : — *F* || 8 اکسك کلدی *PaAVy* : اکسکیدی *M* | چیل *Vy* : چپل *A* حمل *Pa* || 9 - 10 یکتلرندن ایدی *PaAM* : یکتلریدی *Vy* || 13 صحیح و سالم *PaMVy* : صاغ و سلامت *A* || 14 خندان *PaAVy* : خرم *A* | ارادن *AM* : اوادن *Vy* | کوچب *Vy* : قلقب *FAM* طورب *Pa* || 15 دوردنجی . . . اولدی *A* : — *FPaMVy* || 16 سلطان . . . صدوغیدر *FPaVy* : جنك کردن سلطان به پسری گوزلر

ceng-i sultanî olub, iki leşker birbirinden bir gün bir gice ayrılma-dılar. Âhir ᶜavn-i rebbânî ve tâliᶜ-i sultanî gözüküb, Türkmen askeri sınub, bâr u bungâhı koyub, münhezim olub, İnal Oğlı kaçdı ᶜalemleri başı aşağa olub, halk-ı ᶜâlem şâd olub, anun fitnesin-den halâs oldı. Ve Sultan ol yiğirmi biñ göçer evi ki İnal Oğlı'yle gelmişlerdi, yağma itdürüb, bu fethi dahı mubarek görüb, ferah kalble dönüb, çadırına geldi. Yiğitlerin ve ser-verlerin yoklayub, gördi-ki hic birine elem gelmemiş. Zira ki bunlaruñ hic cebesüzi yoğidi. Anuñ-çun mecmû'ı, sahih ü sâlim idi. Ve hemân iki kişi eksük geldi. Birine Çil Oğlı ve birine Zağarcı Yaᶜkub dirlerdi. Bunlar, Sultan'un sevgili yiğit-lerinden idi. Sultan, "görüñ, bunlara ne hâl oldı„ diyince teftiş olundı. Bildiler ki, bunlar henüz ölmeyübdür, amma İnal Oğlı'nuñ *bendi*ne düşmüşlerdür. Sultan be-gâyet melul olub, oturdı. Nâ-gâh biri halâs olub gelince, birin dahı İnal Oğlı salı-virmiş. Ol-dahi geldi. Sultan bunlarun sahih ü sâlim geldüğin görüb, şâd ü handân olub, ol aradan göçüb, bir hoş sahrada konub, yine ᶜiyş ü ᶜişrete meşgul oldı. Dördünci fethi bu oldı.

Sultan Mehmed Gözler Oğlı'yle ceng idüb, anı sıduğıdur

Şöyle riyâyet olunur ki, çün Sultan, İnal Oğlı'nı basdu-ğından sonra ki yine ᶜiyş ü ᶜişrete meşgul oldı, nâ-gâh haberi geldi-ki Gözler Oğlı[1] sekiz yüz ev mikdarı kişiyle göçmel kalkub, Kara-hisar'uñ üzerine düşüb, şehrin

[1] Ladik çevresinde türeyen derebeylerinden Gözler Oğlı Ali Beg.

AM || 17 اوغلی بصدغندنصکره *FAMVy* : اوغلندن صکره *Pa* || 18 یته . . . اولدی *Vy*
Pa... *FM* || 19 شهرن *FPaMVy* : شهرلرن *A*

118a الوب | ایچنه کیرب حصاری محاصره اتدی و قلعه حلقی بغایت بوکلمشلردر
و هم ایل دخی اول قدر دز دکلدر زیرا بو کوزلر اوغلی بر حرامی
3 کشیدر بکون یارین سلطان کلیجك بو اکا مقابل اولمز قچر کیدر صکره
سلطان قتنده بز شرمسار اولورز دیدلر الحاصل اکر بیش اونکونه
دکن انلره مدد یتشمزسه حصار الدن کیدر دیدلر سلطان محمد چون
6 بو خبری اشتدی بغایت قاقیوب وزیرلرین قاتنه اوقدی و ایتدی ایلك
قیدن نیچون یمزسز حصارم ازرنه یاغی کله ایلنی الا بکا دیمیسز و مملکتی
قیورمایاسز کوزلر اوغلی نه کشیدرکه بنم المه کیرب حصارم استنه دوشت
9 محاصره ایده دیدی وزیرلر ایتدلرکه سلطانم عمرك بایدار اولب دولتك
بختیار اولسون هر دشمنکه سنك مملکتکه کرب عداوت اتدی عاقبت
مخذول اولب کریزان اولدی مکر کوزلر اوغلنك دخی وقتی یقین
12 کلشدرکه سنکله اورشمق استر کوزلر اوغلنی بونده بزم دولتمز کتردی
انشا الله الاعز عسکر ظفر پیکرله وارب اکا بر ایش ایدهلمکه قابل
وصف اولمیا اونی یغما ایدب کندویی هلاك ایدهلم دیدلر سلطان
15 بونی اشدب خاطر عاطری فی الجمله کرم اولب امر اتدیکه
118b عسکر علی التعجیل یراغه کیرب اتلرنه سوار اولدلر اولکیجه |
یوردلر صباح اولنجه دشمنه یتدلر کوزلر اوغلنه خبر اولدیکه اوش سلطان
18 یتشدی تدرمانك واریسه ایله دیدلر اینال اوغلنی بصدی قصدی شمدی
سنسن دیدلر کوزلر اوغلی بونی ایشدب کی تعجب ایدب ایتدیکه حاضر

1 اتدی Vy : + دیدلر $FPaAM$ || 4 دیدلر Vy : درلر PaM — F || 5 یتشمزسه Vy : یتشلمزسه $PaAM$ اولمزسه F | حصار $FPaAVy$: قلعه M | محمد Vy : — $FPaAM$ || 6 اوقدی $FPaVy$: اوقیب M فغردی A || 8 - 7 و مملکتی قیورمایاسز $FPaAVy$: — M || 9 سلطانم $FPaVy$: سلطانوك M -- A || 10 هر $FPaAM$: — Vy || مملکتکه Vy : ولایتوکه F || 11 اولدی $FPaAVy$: کتدی M | اولدی $FAMVy$: + یعنی قاچیجی اولدی Pa | اوغلنك $PaAMVy$: اوغلی نابکاروك F | وقتی $PaAMVy$: زوالی F

alub, içine girüb, hisarı muhasara itdi. Ve kal'a halkı be-gâyet buñalmuşlardur. Ve hem il dahi ol kadar düz degildür, zira bu Gözler Oğlı bir harâmî kişidür. Bugün yarın Sultan gelicek, bu oña mukabil olmaz, kaçar gider. Soñra Sultan katında biz *şermsâr* oluruz? didiler. El-hâsıl eğer biş on-güne degin andan meded yitişmezse, hisar elden gider, didiler. Sultan Mehmed, çün bu haberi işitdi, be-gâyet kakıyub, vezirlerin katına okudı, ve eytdi: "İlüñ kaydın niçün yimezsiz? Hisarum üzerine yagı gele, ilini ala, baña dimeyesiz ve memleketi *kayurmay*asız. Gözler Oğlı ne kişidür ki, benüm ilüme girüb, hisarum üstune düşüb, muhasara ide„ didi. Vezirler eytdiler ki, "Sultan'um, ömrün *pâydâr* olub, devletüñ bahtiyâr olsun. Her düşmen-ki senün memleketüñe girüb, ʿadâvet itdi, ʿâkıbet mahzûl olub, *gürîzân* oldı. Meğer Gözler Oğlı'nuñ dahi vaktı yakın gelmişdür ki senüñle uruşmak ister. Gözler Oğlı'nı bunda bizüm devletimüz getürdi. İnşaallah ül-aʿazz asker-i zafer-peykerle varub, aña bir iş idelüm ki kaabil-i vasf olmıya. Evini yağma idüb, kendüyi helâk idelüm„ didiler. Sultan bunı işidüb, hâtır-ı *ʿâtırı* fi'l-cümle germ olub, emr itdi-ki asker *ʿale't-taʿcîl* yarağa girüb, atlarına süvâr oldılar. Ol gice yürüdiler; sabah olunca düşmana yitdiler. Gözler Oğlı'na haber oldı-ki, "üş Sultan yitişdi. Ne-*dermân*un varise, eyle„ didiler. "İnal Oğlı'nı basdı; kasdı, şimdi sensin„ didiler. Gözler Oğlı, bunı işidüb, *key* teʿaccüb idüb, eytdi-ki: "Hazır

12 || ... : *FAMVy* سلطانله *Pa* || 13 - 14 قابل ... اوليا *PaAMVy* : دللرده
15 || *F* ... || 15 كرم *FAMVy* : + و نرم *Pa* || 15 عسكر *AMVy* : — *FPa* || 18
... *FMVy* : + كوزلر اوغلى *Pa* || 18 - 19 اينال ... ديدلر *PaAMVy* : — *F* || 19
... *FPaVy* : ايتدى *Vy* ديديكه *M* دوندى ايدور *A*

اولك چارناچار بونكله طورشب اورشمقدن غیری نسنه كورمز زیرا بن
ایله تصور ایدردم كه بو كلمدین بو شهری الوب قلعیه كیرب اوتریدق شمدی
3 طشرده بولندق بونلركه جنكدن غیری نسنه كورمز زیرا اكر قچر
سوز همان اردمزه دوشب كوكمز كسه قررلر هله جنك ایدجك امیددركه
بصاوز دیجك كوردلركه توغلر و علملر چقب كوس و نقاره و ضورنا
6 و نفیر اوازی عالمه طولب علم دبنده سلطان ارسلان مثال پر سلاح
صاغنده و صولنده روم بهادرلری اژدرها صفت كلب چاوشلر صاغدن
و صولدن دعالر و ثنالر ایدب بودر اول پادشاه روی زمین كه نسلاً بنسل
9 پادشاه اولب اینال اوغلنی بصب و قره دولتشاهك باشنی كسب و قباد اوغلیله
قره یحیایی قچورن دیرلردی اندن ایكی عسكر میمنه و میسره صفلر آراسته
119a ایدب سلطان دشمنه نظر برقدی كوردیكه دشمن بر حاضر | حلوادر همان
12 بی توقف صاغنه و صولنه نظر ایدب یورك دیو اشارت ایدنجه روم سرورلری
قویونه كیرر آج قورتلر كبی دشمنه كردیلر و دشمنك قلبنه آت دپوب صافلر
یارب الایلر بوزدیلر صباحدن اویلیه دكین جنك ایدب عالمی دشمن كوزنه
15 تنك اتدلر كوزلر اوغلی كوردیكه ایش حددن آشدی بر لحظه دخی توقف اتكه
مجالی قلمیب عالم خرابه واردی هماندم قچب بار و بنكاهی برنده قویب بر دیاره دخی
كتدی سلطان عسكری دخی بو فتحی غنیمت بلب یاغی لشكرنك متروكاتنی یغما
18 ایدب یكیت یكیل طویم اولب فرح برله اول یردن قلقب كوج بكوج كیدب
كیرو توقاده كلب عیش و نوشه كم مشغول اولدلر بشنجی فتحی بو اولدی

2 الوب : FVy الوب اویله AM الام اوله Pa | اوتریدق : AMVy اوتریدم FPa || 3 بولندق : FAMVy بولندم Pa || 4 اردمزه دوشب : Vy اردومز سورب FPaAM | امیددركه : FVy امید واركه PaAM || 6 نفیر : Vy نفیرلر FPaM نفیرلری A || سلطان : PaAMVy + محمد F | مثال : FAMVy كبی Pa | سلاح : FAMVy شجاعت و یاراغله یر اولمش Pa || 7 صاغنده و صولنده : Vy صاغ یاننده و صول یاننده FPaAM | صولنده : Vy + باشی توغلغه‌لو A || 8 ایدب : PaAMVy + ایدرلركه F | كه : FAMVy + اباً عن جد Pa ||

oluñ. Çâr nâ-çâr bunuñla turuşub, uruşmakdan gayri nesne gö-
rünmez. Zira ben öyle tasavvur iderdüm ki bu gelmeydin, bu
şehri alub, kalᶜaya girüb, oturayduk. Şimdi taşrada bulunduk.
Bunlaruñla cengden gayri nesne görünmez. Zira eger kaçarsa-
vuz, heman ardımuza düşüb, kökümüz kese - kırarlar. Hele
ceng idicek, ümiddür ki basavuz„ diyicek, gördiler ki tuğlar
ve ᶜalemler çıkub, kûs ü nakkâre ve zurna vü nefir avazı âle-
me tolub, ᶜalem dibinde Sultan arslan - misâl, pür - silah, sa-
ğında ve solunda Rûm bahadırları ejderdâ - sıfat gelub, çavuş-
lar sağdan ve soldan duᶜâlar ve senâlar idüb, "budur ol padi-
şah-ı rûy-i zemîn ki *neslen bi-neslin* padişah olub, İnal Oğ-
lı'nı basub, ve Kara Devletşah'uñ başını kesub ve Ku-
bad Oğlı'yle, Kara Yahyâ'yı kaçuran„ dirlerdi. Andan iki
asker, meymene vü meyşere saflar ârâste idüb, Sultan düşmana
nazar *barkıdı*, gördi-ki düşman bir hazır helvâdur. Heman
bî - tevakkuf, sağına ve soluna nazar idüb, "yürün„ diyu işaret
idince, Rûm serverleri koyuna girer ac kurtlar gibi düşmana gir-
diler ve düşmanuñ kalbine at depüb, saflar yarub, alaylar bozdı-
lar. Sabahdan öyleye değin ceng idüb, ᶜâlemi düşman gözine teng
itdiler, Gözler Oğlı gördi-ki iş hadden aşdı, bir lâhza dahı
tevakkuf itmeğe mecâl kalmayub, ᶜâlem harâbe vardı. Heman dem
kaçub, bâr u bungâhı yirinde koyub, bir diyara dahı gitdi.
Sultan askeri dahi bu fethi ganimet bilüb, yagı leşkerinün
*metrûkât*ını yağma idüb, yiğit yiğil toyum olub, ferah bile ol
yirden kalkub, göç be - göç gidüb, girü Tokad'a gelub, ıyş u
nûşa kim meşgul oldılar; beşinci fethi bu oldu.

10 ادن *FAMVy* : + عسكره *Pa* | صفلر *FPaAM* : صفله *Vy* || 13 قويونه ... كبي
PaMVy : اج قورد و قويونه نه رسمه كوروسه ايله *F* آچ قورد كبي *A* || 11 - 12 دشمنك ...
... *PaAMVy* : — *F* || 18 كوچ بكوچ *FAMVy* : منزل بمنزل *Pa* || 19 توقاده
FPaMVy : اماسيه *A* | بشنجي ... اولدى *A* : — *FPaMVy*

سلطان محمد کوپك اوغلیله جنك ایدب آنی صدوغیدر

روایتدرکه چون سلطان کوزلر اوغلی غوغاسندن فارغ اولوب توقاتده
3 عیش و نوش ایدب اوتوررکن بناکاه بر قول کلب ایچرو کیرب سلطان
اوکنده باش قویب بر مکتوب چقرب سلطانك النه ویردی مکتوب
اوقنب مضمونی بوکه کوپك اوغلی ایلوزه آقوب شهرلری اورب و کویلری
119b 6 یقوب اوین قاز اواسنه قندردی مقصودی بوکه | سلطانی ایلدن چقرب
مملکتن کندونك ایدنب اوتره بر بد فعل حرامی ترکماندر تمور خان بو
ولایتی بوکا ویردی دیوب کلب رعایایه خیلی ضرر ایدب مملکته دخی زیان
9 ایدر اکر عالی همتکله علی التعجیل کلب بونی دفع اتمزسك ایل الندن
چقدی بلمش اولاسك دیمشلر سلطان بونی ایشدب منفعل اولب مضطرب
اولدی بغایت اضطرابندن ایتدیکه ای بکلر بو دخی نه بلادر اوغلان یاشم
12 ایچنده بونجه بلالر کم بن چکدم کمسه چکمش دکلدر هله نجه ایدەلم
روزکار بیله کتردی بز خدایه صغنلم مملکت خدانکدر کیمه دلرسه
اول ویرر اول آلور هله تیز طورب یراغکز کورب مرتب و مکمل
15 یراغیله دشمنه حاضر اولب آتلنك کوپك اوغلنك اوستن اورب کوزین
آچدرمیب خدا فرصت ویررسه باشن و خانمانن الوب عسکرن هلاك ایدەلم
دیب کندوسی دولت و سعادتله سوار اولوب روم مردانەلرین یانته
18 آلوب کیجه و کوندوز دیمیب یورتوب بر صباحن آرتوق اواسنده کوپك
اوغلنه ایردی کوردیکه عدو لشکری فراغت برله ایل و کون کندونك

1 سلطان ... صدوغیدر *FPaVy* : جنك كردن سلطان به پسری كوپك *AM* || 2 سلطان *Vy PaAM* : + محمد *F* | غوغاسندن *PaAMVy* : جنکسندن *F* || 3 نوش ایدب اوتوررکن *FAM* : نوش ایدرکن *Vy* عشرته مشغول اولمشکن *Pa* || 4-5 مکتوب اوقنب *FPaMVy* : مکتوبی اوقوب *A* | شهرلری *FAMVy* : شهرلرمزی *Pa* || 6 یقوب اوین *FMVy* : یغما ایدوب *A* یاقوب یقوب اوینی *Pa* || 7 ایدنب اوتره *PaMVy* : ایدنه *F* ایدوب اوتره *A* || 7-8 تمور ... دیوب *A* : — *FPaMVy* | رعایایه ... ایدب *FPaMVy* : رعایایی خیلی انجیدوب

Sultan Mehmed, Köpek Oğlı'yle ceng idüb, anı sıduğıdur

Rivâyetdür ki, çün Sultan Gözler Oğlı gavgasından fâriğ olub, Tokat'da ʿiyş u nûş idüb, otururken, *be-nâ-gâh* bir kul gelüb, içerü girüb, Sultan önünde baş koyub, bir mektub çıkarub, Sultan'uñ eline virdi. Mektub okunub, *mazmûnî* bu ki, Köpek Oğlı[1] ilinüze akub, şehirleri urub, ve köyleri yakub, evin Kaz-ovası'na kondurdı. Maksûdı bu ki, Sultan'ı ilden çıkarub, memleketin kendünüñ idinüb, otura. Bir *bed fiʿil* harâmi Türkman'dür. Timur Han bu vilâyeti baña virdi diyüb gelüb, reʿayâya hayli zazar idüb, memlekete dahi ziyân ider. Eğer ʿâlî himmetünle aletʿ'-taʿcîl gelüb, bunı defʿ itmezsen, il elden çıkdı bilmiş olasın„ dimişler. Sultan bunı işidüb, münfaʿil olub, muztarib oldı. Be-gâyet ıstırabından eytdi-ki "ey beğler, bu dahi ne belâdür, Oğlan yaşum içinde bunca belâlar kim ben çekdüm, kimse çekmiş değildür. Hele nice idelüm. Rüzgâr böyle getürdi. Biz Hudâ'ya sığınalum. Memleket Hüdâ'nundur. Kime dilerse ol virür, ol alur. Hele tîz turub, yarağınuz görüb, müretteb ve mükemmel yarağ-iyle düşmana hazır olub, atlanuñ, Köpek Oğlı'nuñ üstin urub, gözin açdırmayub, Hudá fırsat virürse, başın ve hanumânın alub, askerin helâk idelüm„ diyüb, kendüsi, devlet ü saʿâdetle süvâr olub, gice ve gündüz dimeyüb, yürüyüb, bir sabahın Artuk-ovası'nda Köpek Oğlı'na irdi, gördi ki ʿadüv leşkeri ferâgat birle il ve gün kendünün

[1] Artık Ovası'nda türeyen derebeylerinden Köpek Oğlı Hüseyin Beğ.

9 || F زیانی ذکر : PaAMVy زیان ایدر 8-9 || F زیاده + : PaAMVy دخی | A
مضطرب 10-11 || FPa چیتار : AMVy چقدی 10 || PaAM — : FVy عالی همتکله
AM بن 12 || A انجندوکنندن : FPaMVy اضطرابندن 11 || F — : PaAMVy اولدی
تؤتی الملك من تشاء و تنزع ممن تشاء مدر + : FAMVy خدانکدر 13 || Vy — : FPa
آلور . . . اول 14 || Pa : اکا ویرر دیدی F کمه دلرسه ویرمك آنکدر ویرن آلان AMVy
A مکمل | F -- : PaAMVy مکمل | FPaAM طورك : Vy طورب | Pa اولور دیدی
: FPaMVy اوغلنك | FAMVy — : Pa دشمنه 15 || PaAMVy دشمن + : Pa
اوغلمله جنك ایدوب A || 17-18 مردانه‌لرین . . . آلوب FVy : مردانه‌لری یاتجه AM مردانلریله
یاتجه Pa || 18 یورتوب FPaVy : + کدوب AM | اواسنده Vy : اوه | چنده AM
اوایه F || 18-19 کوبك اوغلنه PaAMVy : -- F || 19 ایردی FAMVy : ایردلر Pa
فراغتده Pa F یاتوب فراغت AM فراغت : Vy فراغت برله | Vy — : FPaAM که | Pa

اولدی دیو آسوده اولمش اوترر بوندن غافلکه اذا جاء القضا ضاق الفضا در
120a اندن کوپك اوغلی بونلرك کلدوکن | کورب بلکلیب طورب سلطان عسکری
3 کندوسین قوشتمش کوردی کوزلرن باشلرن دیوشرب آته ایر صالنجه
سلطان محمد همان قلیج یالك ایدب حمله اتدی شول ساعت کوپك اوغلی
عسکری اتا بنیوب باشلری قیغوسی اولب باروبنکاهلرین قویب برر اتله
6 صنب قچدلر سلطان دخی خانمانلرین یغما اتدرب اهل لشکر بر وجهله
مغتنم اولدلرکه قابل وصف دکلدر اندن الله توکل ایدب عزم توقات ایدب
کاب عیش و نوشه مشغول اولب ارام اتدلر سلطان حضرتنك التنجی
9 فتحی بو اولدی

حکایت مزید نام بر حرامی سیواسده ظاهر اولب بایزید پاشا انی طوتب سلطانه کتوردوکیدر

12 شویله روایت ایدرلرکه مکر بر کون سلطان طوقاتده بکلریله و
وزیرلریله اوترب صحبت ایدرکن ناکاه بر کشی ایچرو کردی شاه اوکنده
باش قویب دعا اتدکدن صکره ایتدی پایهٔ سریر اعلایه اعلام اولنرکه
15 مجموع مملکتی اعدادن خلاص ایدب ایام دولتکده رعایا مرفه الحال اولوب
دوام دولت ابدپیوند دعاسنه پیوسته اشتغال اولنردی امّا شمدی مزید
نام بر حرامی سیواسده سلطان مسجدی دیمکله معروف بر مسجدی
18 قلعه ایدنب هرکاه چقر اول اطرافده حرامیلق ایدب مملکتی خراب
120b ایدر | کیجه اولیجق اول مسجده کیرب یاتر بغایت بدفعل حرمزاده در

1 ضاق الفضا *PaM* : صناق القضی *AVy* عمی البصر *F* || 3 کوزلرین باشلرین *PaAMVy* : کندولرین *F* || 4 یالك *PaVy* : یالن *FM* یلنجاق *A* || 5 قیغوسی *F* : قیوسی *AMVy* قیسی *Pa* || 6 اتدرب *FPaVy* : ایدوب *AM* || 7 عزم ... ایدب *FPa* : عزم اماسیه ایدب *A* — *MVy* || 8 اولب *FAMVy* : اولدی *Pa* | اتدلر *FAMVy* : اتدی *Pa* || 8-9 سلطان ... اولدی *A* : — *Vy* || 10 حکایت *Vy* : — *FPaAM* || 10-11 مزید ... کتوردوکیدر *FPaVy* : ظاهر شدن مزید نام حرامی *M* جنك کردن بایزید پاشا با مزید حرامی *A* || 12 طوقاتده *FPaMVy* :

oldı diyü âsûde olmuş oturur. Bundan gâfil-ki *izâ câ'el-kazâ, zâka'l-fezâ*[1]dur. Andan Köpek Oğlı bunlarun geldüğin görüb, belinleyüb, turub, Sultan askeri kendüsin kuşatmış gördi. Gözlerin, başların divşirüb, ata eğer salınca, Sultan Mehmed heman kılıç yalın idüb, hamle itdi. Şol saat Köpek Oğlı askeri ata binemeyüb, başları kaygusı olub, bâr u bungâhların koyub, birer atla sınub, kaçdılar. Sultan dahi hânumânların yağma itdürüb, ehl-i leşker bir vechile müğtanim oldılar ki, kaabil-i vasf değildür. Andan Allah'a tevekkül idüb, azm-i Tokat idüb, gelüb, ᶜiyş ü nûş'a meşğul olub, *ârâm* itdiler. Sultan hazretinüñ altıncı fethi bu oldı.

Hikâyet : Mezîd nâm bir hârâmî Sivas'da zâhir olub, Bayezid Paşa anı tutub, Snltan'a getürdüğidür

Şöyle rivâyet iderler ki, meğer bir gün Sultan Tokat'da beğleriyle ve vezirleriyle oturub, sohbet iderken, nâ-gâh bu kişi içerü girdi. Şah öñünde baş koyub, duᶜâ itdükden sonra eytdi: "Pâye-i serîr-i aᶜlâya ilᶜâm olunur ki, mecmûᶜ memleketi aᶜdâdan halâs idüb, eyyâm-i devletüñde reâyâ *müreffeh ül-hâl* olub, devâm-ı devlet-i *ebed-peyvend* duᶜasına payveste iştiğal olunurdı. Amma şimdi Mezîd nâm bir hârâmî Sivas'da Sultan Mescidi dimekle maᶜrûf bir mescidi kalᶜa idinüb, her gâh çıkar, ol etrâfda harâmîluk idüb, memleketi harâb ider. Gice olıcak ol mescide girüb, yatur. Be-gâyet bed-fiᶜil *haram-zâde*dür.

[1] Kaza gelince *fezâ* daralır.

امانه A | سلطان FAMVy : + محمد خان غازی رحمة الله تعی علیه Pa || 14 قویب MVy
: PaA | سلطانه F | اعلام اولنرکه Vy : اعلام اولنه کم FPaA معلوم اولنه کم M || 15
مرفه الحال PaAMVy : آسوده حال F || 16 ابد پیوند AMVy : ابدیه F — Pa | پیوسته
: Pa — FMVy | اشتغال اولنردی FMVy : مشغول اولمشدی Pa اشتغال اولنور A ||
19 اولیجق AMVy : اولنجه Pa — F | در Vy : + دیدلر PaAM دیدی F

اکر سلطان انك شرنی مملکتدن دفع اتمزسك چوق فساد ایدر دیدیلر
سلطان بو خبری اشدیجك غایت قاقیب درت طرفنه بقب مکر کندونك
3 بر خاص بکی واریدی که اکا بایزید پاشا درلردی سلطانك مقبولیدی
و هم وزیریدی آنی قاتنه اوقیوب بیوردیکه تیز طور خلقکله وار اول
مزیدی اکر ایلکله و اکر یاوزلغله طوتب محکم بند ایدب قاتمه‌کتر اکر
6 حسن رضایله اله کیرب اول یرامز اشدن فارغ اولب توبه ایدب باب
سعادت مآبمده خدمت ایده اکا بندخی ایودرلك ایدم و اکر تمرد و تعند
ایدرسه باشدن چقر سندخی اکا کوره عمل ایدب سعی ایله که قچرمیب
9 اله کتورەسن دیدی بایزید پاشا دخی بونی اشدب ذوق و شوقله طورب
خلقنی جمع ایدب مزیددن یکا متوجه اولدی کوچدی مزید دخی بایزید
پاشانك کلەجکن اشدب قچب قلعەسنه کیرب قاپوسین یابوب اوتردی بایزید
12 پاشا دخی کلب یتشب اوّل مزیدی ایلکله دعوت ایدب سلطانك اکا
مرحمتن عرض ایدب ایو منصب و جهت وعد اتدوکن دیدی بو کلماتی
مزید اشدب استماع اتمیب اطاعت اتمدی اول قلعه اتدوکی مسجدی
15 حصار ایدنب جنکه بشلدی بایزید پاشا چونکوردیکه بو هیچ نسنه ایله
121a مطیع اولمیب سهولتله اله کیرمز بونلر دخی صواشه | باشلیب مسجدك
چورەسن قازمغه باشلدلر اخرالامر مزید مسجدك قازلدغن کورجك
18 منارەسنه چقب برز دخی منارەدن جنك اتدی آخر صواشله چاره ایدەمیب
منارەنك چوره یانته اود اوردلر فی‌الحال مزید دخی ناچار اولب منارەدن

1 مملکتدن PaAM : مملکتی Vy — F | اتمزسك Vy : اتمزسه FPaAM | دیدلر FPaAM : — Vy || 3 بکی PaAMVy : قولی F | اکا PaAMVy : آدنه F || 4 قاتنه اوقیوب Vy : دعوت ایدب FAM | وار Pa : FPaAM — Vy || 5 مزیدی FPaAM : یزیدی Vy | یاوزلغله PaAMVy : کوجله F | بند ایدب FAMVy : قید بندله Pa | کتر FAMVy : کتورەسن Pa || 6 حسن رضایله AVy : احسن رضایله FM حسن رضاسیله Pa | اله کیرب FAMVy : کاوب Pa || 7 ایو درلك FAMVy : رعایت Pa | ایدم Vy : + دیدی AM

Eğer Sultan, anuñ şerrini memleketden def^{c} itmezseñ, çok fesad ider„ didiler. Sultan, bu haberi işidicek gâyet kakıyub, dört tarafına bakub, meğer kendünüñ bir has beği varidi ki, aña B a y e z i d P a ş a dirlerdi, Sultan'uñ makbûliydi ve hem vezîriydi. Anı katına okuyub, buyurdı-ki "Tîz tur, halkuñla var, ol M e z î d 'i eğer iyilükle ve eğer yavuzlukla tutub, muhkem bend idüb, katıma getür. Eğer hüsn-i rızâyle ele girüb, ol yaramaz işden fâriğ olub, tevbe idüb, bâb-ı sa^{c}âdet-*me'âb*ımda hizmet ide; aña ben-dahi iyü dirlik idem. Ve eğer temerrüd ve *te^{c}annüd* iderse başdan çıkar. Sen-dahi aña göre ^{c}amel idüb, sa^{c}y eyle ki kaçurmayub, ele getüresin„ didi. B a y e z i d P a ş a dahi bunı işidüb, zevk u şevkle turub, halkını cem^{c} idüb, M e z î d '-den yaña müteveccih oldı, göçdi.

M e z î d dahi B a y e z i d P a ş a'nuñ geleceğin işidüb, kaçub, kal^{c}asına girüb, kupusın yabub, oturdı. B a y e z i d P a ş a dahi gelüb, yitişüb, evvel M e z i d'i iyilüğle da^{c}vet idüb, Sultan'uñ aña merhametin ^{c}arz idüb, iyü mansıb ve *cihet* va^{c}d itdüğin didi. Bu kelimâtı M e z î d işüdüb, istima^{c} itmeyüb, ita^{c}at itmedi. Ol kal^{c}a itdüği mescidi hisar idinüb, cenge başladı B a y e z i d P a ş a çün-gördi-ki, bu hic nesne ile mutî^{c} olmayub, sühûletle ele girmez, bunlar dahi savaşa başlayub, mescidüñ çevresin kazmağa başladılar. Âhir ül-emr M e z î d mescidüñ kazılduğın göricek, minâresine çıkub, biraz dahi minâreden ceng itdi. Âhir savaşla çâre idemeyüb, minârenüñ çevre yanına od urdılar. Fi'l-hâl M e z î d dahi nâ-çar olub minâreden

8 - 9 || *FPaAM* دیدی + : *Vy* چقر 8 || *Pa* اولب عناد : *FAMVy* و تعند | *FPa*
سندخی . . . دیدی *PaAMVy* : — *F* || 10 دن *FPaAM* : — *Vy* | اولدی کوچدی *Vy* :
اولب کوچدی *FPaA* اولدلر *M* || 11 پاشانك کله‌جکن *F* : پاشایی *AVy* پاشا *PaM* || 12 - 13
سلطانك . . . ایدب *FPaAVy* : — *M* || 13 مرحمتن *APaVy* : همتن *F* | جهت *FPaAM* :
جهد *Vy* | وعد اتدوکن *FAMVy* ; ویره‌جکن *Pa* || 14 استماع اتمیب *AMVy* : قبول اتمیب
F — *Pa* | اتدوکی *Vy* : ایدندوکی *FPaAM* | مسجدی حصار ایدنب *PaAM* : مسجدی
حصار ایدب *Vy* مسجددن *F* || 15 بشلدی *PaAMVy* : شروع اتدی *F* | چون *Vy*
PaA : — *FM* | نسنه ایله *FAMVy* : بر وجهله *Pa* || 16 سهولتله *FPaAM* : — *Vy* ||
17 مزید *PaAMVy* : — *F* || 18 دخی *FPaAM* : — *Vy* || 19 مناره‌دن *F* : — *PAMVy*

اندی کلب بایزید پاشا انی طوتب قید و بندله سلطان قاتنه کتردی سلطان
انی کورجك بغایت شاد و حرّم اولدی اهل دیوانك هربری مزیدی
3 الدرمك بابنده بر درلو نسنه دیدلر اندن صکره سلطان مزیده ایتدی
مزید سن نه درسن مجموع خلق سنك هلاکك ایچون سویلشرلر دیدی
مزید باشین اشغا ایلیب ایتدی دولتلو سلطانك الی بغلو جکری طغلو
6 قولیم سلطانك دولتنه لایق هر نه ایسه اتسون دیدی مزید بیله دیجك
سلطان مزیدك تضرعنه و یال و بالنه و شجاعتنه نظر ایدب مرحمت قلب
مزیدك قامو کناهن عفو ایدب نیجه مال و طون و آت بغشلدی بر اولو
9 کمسنه اتدکدن صکره سیواسی دخی ایلیله مزیده وردی که وارب یابب
آنی معمور ایده چون مزید سلطانك بو انعامن کوریجك جان وکوکلدن
سلطانه قول اولب انك امرنه مطیع و حکمنه منقاد اولب بایزید پاشایه
12 چوق دعالر ایدب ایشنه مشغول اولدی اندن صکره سلطان دخی کیجه و کوندز
عیش و عشرته مشغول اولب فارغ اولدی ما آمدیم بحکایت تمورلنك شقی

بو حکایت تمورلنك ایلچی کوندرب سلطان محمدی

15 یانه دعوت اندوکیدر

121b | شیله روایت ایدرلرکه چون سلطانك بو وجهله صداسی عالمه
چقوب جهانکیرلکی و پهلوانلغی عرب و عجمه مستولی اولب سیلندی تمور
18 ایدین ایلنده قشلرکن بر تاتار کلب تموره ایتدیکه ایخان بو کون عالم
ایچنده سلطان محمد کبی پهلوان و بهادر جوان یوقدر بو اتاسنه بکزەمز

1 کلب F : — PaAMVy | انی F : — PaAMVy | طوتب PaAM : طوتدی F — Vy |
سلطان قاتنه Vy : سلطان حضورنه PaAM سلطانه F || 2 شاد FPaAM : — Vy | حرم
PaAMVy : — F || 3 نسنه دیدلر Vy : نسنه سویلدلر PaAM نسنه سویلدی جواب دیدلر F
| سلطان FPaAM : — Vy || 5 جکری طغلو FVy : — PaAM | طغلو Vy : + برکمتر
F || 6 ایسه Vy : + هر نه دیلرسه Pa | ایسه Vy : دلرسه FAM || 7-8 مرحمت . . .
ایدب FPoMVy : — A || 8 قامو FPaM : — Vy | کناهن FMVy : کناهلرن Pa ||

indi. Gelüb, B a y e z i d P a ş a anı tutub, kayd u bendle Sultan katına götürdi. Sultan anı göricek, be-gâyet şâd ü hurrem oldı. *Ehl-i Dîvân*uñ her biri M e z î d'i öldürmek bâbında bin dürlü nesne didiler. Andan soñra Sultan, M e z î d'e eytdi: "M e z î d, sen ne dirsin? mecmû^c halk senün helâkün içün söyleşürler„ didi. M e z î d başın aşağa eyleyüb, eytdi: "Devletlü Sultan'uñ eli bağlu, ciğeri *tağlu* kulıyam. Sultan'un devletine lâyık her ne ise itsün„ didi. M e z î d böyle diyicek, Sultan, M e z î d ' üñ tazarru^cına ve *yâl* ü *bâl*ine ve şecâ^catine nazar idüb, merhamet kılub, M e z î d'üñ kamu günâhın ^cafv idüb, niçe mâl ve ton ve at bağışladı. Bir ulu kimesne itdükden sonra Sivas'ı dahi iliyle M e z î d 'e virdi ki varub, yabub, anı ma^cmûr ide. Çün M e z î d, Sultan'uñ bu *en^câm*ın göricek, can u gönülden Sultan'a kul olub, anuñ emrine mutî^c ve hükmine münkad olub, B a y e z i d P a ş a'ya çok du^câlar idüb, işine meşgul oldı. Andan soñra Sultan dahi gice ve gündüz ^ciyş ü ^cişrete meşgul olub, fâriğ oldı. *Mâ âmedîm be-hikâyet-i T i m u r - l e n g - i şakî.*[1]

Bu hikâyet Timur-leng ilçi gönderüb, Sultan Mehmed'i yanına da^cvet itdüğidür

Şöyle rivâyet iderler ki, çün Sultan'uñ bu vechile sadâsı ^câleme çıkub, cihâñgirliği ve pehlivanlığı ^cArab ve ^cAcem'e müstevli olub, söylendi, T i m u r, Aydın İli'nde kışlarken bir Tatar gelüb, Timur'a eytdi-ki "Ey-han bugün ^câlem içinde S u l t a n M e h m e d gibi pehlivan ve bahadır civân yokdur. Bu, atasına benzemez.

[1] *Şakî* Timur-leng'in hikâyesine geldik.

8 - 9 اماندی . . . , اتدکدن *PaAMVy* : اندن *F* || 9 دخی *FPaAM* : — *Vy* | اولدی *Vy*
FPaM : | و بو سلطان محمد هر کیمه کیم عنایت برله نظر اتسه فردوس اعلایه ارکورردی وکیمه
ایم قهربله نظر ایدردی اسفل سافلینه ایرکورردی *A* || 12 دخی *FPaAM* : — *Vy* || 13
ما . . . شئ *Vy* : — *FPaAM* || 14 بو حکایت *Vy* : — *FPaAM* || 14 - 15 تمور . . .
ایلچی ایدر *FPaVy* فرستاد تمور سلطانرا دعوت کرد *M* تمور سلطانرا دعوت کردن *A* || 16
اطالمك *PaAMVy* : سلطان محمد خانك *F* | بو *Vy* : اشبو *FPaAM* || 17 چقوب *Vy* :
طاولوب *PaAM* چقوب طولوب *F* | عرب . . . اولب *PaMVy* : عربده عجمده *A* || 19 جوان
Vy : یکت *FPaAM* | بر *FPaAM* : — *Vy* | اتاسنه بکزه‌مز بر *PaAMVy* : اتاسندن *F*

بر صرب یاغیدر شمدیدك لشکرکدن چوق کشیلرك باشن المشدر بویولده
طورب اله کیره‌نن مجال ویرمیب هلاك ایدر قانی سنك یروکه کوندردوکك
بکلرك بریجوکی بونك الندن خلاص اولب کتمه‌مشدر جمله‌سیله جنك
ایدب کیمن هلاك و کیمن مجروح ایدب و کیمی یالکنز قاچب قورتلمشدر
و اکرانك شمدیدن قیدین یمزسك سکا دخی بو یولده خیلی احتیاط
واردر احتمال وارکه سنی دخی اول طرفه چکرمیه حالکی شمدیدن
اوکات فکر ایله دیدی اندن چونکه تمورلنك بونك کبی خبرلر اشتدی
بو مرتبده منفعل اولوب مضطرب اولدیکه بر نچه کون یمدی اچمدی
و بو خبری کمسیه دخی دیمدی و بو ملالتی اظهار اتمیب کندو عقل و
رایی برله بونی تدبیر اتدیکه بو خبری طشره برقمیایم شایدکه سلطان
محمدی احسن وجهله اله کترم دیدی چون کندوده بو فکر محکم اولدی
مجلس ایچنده دایما سلطانی اکوب دعالر ایدردی که بن آنی غایتده
سوب دلرمن اول اکر اول بنم یانمه کلسه بن اکا غایت احترام ایدب
اوغل ایدنب مرادی نیسه کورردم | هله شمدی اکا مناسب متاعلرله
ایلچی کوندرلم اکر دعوتمزی قبول ایدب کلجك اولورسه مملکت رومی
اکا تفویض ایدب و آنك خاطریچون اتاسین دخی صالیویره‌ین و اکا
کندو قزم ویرب کویکو ایدینین دیدی تمور چون کندو مجلسنده بو تدبیری
اتدی کیجه اولیجق یلدریم بایزید خانی حبسندن چیقاردب کندو یانه
دعوت اتدی سلطانك افعالن و نچه عسکرلر صیوب بهادرلق اتدکلرین

1 شیلرك . . . المشدر *PaAMVy* : آدم هلاك اتمشدر *F* || 2 ایدر *Vy* : + دیدلر *PaAM*
دیدی *F* || 3 اولب کتمه‌مشدر *PaMVy* : اولب قورتلدی *F* اولمامشدر *A* | جمله‌سیله *Vy* :
جمیعسیله *FPaAM* || 4 و کیمی *PaAM* : — *FVy* || 5 دخی *FPaAM* : — *Vy* || 7 دیدی
FPaMVy : دیدلر *A* | اندن *PaA* : — *FMVy* | بونك . . . خبرلر *FA* : بونك کبی خبر
M بونك کبی خبری *Pa* بو خبری *Vy* || 10 برقمیایم *Vy* : برقمیاین *FPa* برقمیه *AM* | که *Vy* :
— *FPaAM* || 10 - 11 سلطان محمدی *FVy* : سلطانی *PaAM* || 11 احسن *FPaAM* :

Bir sarb yağıdur. Şimdiyedek leşkerüñden çok kişilerün başın almışdur. Bu yolda turub, ele girenin, mecâl virmeyüb, helâk ider. Kani senüñ yirüñe gönderdüğüñ beğlerüñ biricüği bunuñ elinden halâs olub, gitmemişdür. Cümlesiyle ceng idüb, kimin helâk ve kimin mecruh idüb, ve kimi yalñuz kaçub kurtulmuşdur. Ve eğer anuñ şimdiden kaydın yimezseñ saña dahi bu yolda haylı ihtiyat vardur. İhtimal var ki seni dahi ol tarafa geçürmiye. Halüñi şimdiden oñat fikr eyle„ didi. Andan çünki Timur-leng bunuñ gibi haberler işitdi, bu mertebede munfaᶜil olub, muztarib oldu-ki bir nice gün yimedi, içmedi. Ve bu haberi kimseye dahi dimedi. Ve bu melâleti izhâr itmeyüb, kendü ᶜakl u re'yi birle bunı tedbîr itdi-ki bu haberi taşra bırakmıyayım; şâyed ki Sultan Mehmed'i ahsen-i vechile ele getürem„ didi. Çün kendüde bu fikir muhkem oldı, meclis içinde dâimâ Sultan'ı öğüb, duᶜâlar iderdi ki "ben anı gâyetde sevüb, *dilermen*. Ol eğer evvel benüm yanıma gelse, ben aña gâyet ihtirâm idüb, oğul idinüb, murâdı neyse görürdüm. Hele şimdi aña münâsib *metâᶜ*larla ilçi gönderelüm. Eğer daᶜvetimüzi kabul idüb gelicek olursa memleket-i Rûm'ı aña tafvîz idüb ve anuñ hatıriyçün atasın dahi salı-vireyin ve aña kendü kızını virüb güyeğü idineyin„ didi. Timur çün kendü meclisinde bu tedbîri itdi, gice olıcak Yıldırım Bayezid Han'ı habsinden çıkardub kendü yanına daᶜvet itdi. Sultan'uñ efᶜâlin ve nice askerler sıyub, bahadırlık itdüklerin

اسان *Vy* | الکترم *MVy* : الکتوره *A* کترم *F* || 12 دایما *FPaAVy* : + سوزی *M* |
مایتده *Vy* : بغایت *PaAM* غایت *F* || 13 اول *FPaAM* : — *Vy* | غایت *FVy* : بغایت
AM غایتله *Pa* || 14 اوغل *FAVy* : اوغلم *PaM* || 15 کوندرلم *FPaA* : کوندرب *MVy* ||
18 بایزید *Pa* : — *FAMVy* | حبسندن . . . کندو *Pa* : — *FAMVy* | یانته *FVy* :
قاتنه *PaAM* || 19 نچه *FPaAVy* : بونجه *M*

دیب و انك حقنده کندو دخی نه فکر اتمش ایسه دیدی یلدرم خان
انکار اتدی حاشا سلطاندنکه بو وجهله حرکت ایده اول اون بر یاشنده
اوغلاندر بونککبی اشلرانك الندن کلمز دیو انکار ایده کوردی مجال
بولمیوب فرمان سزکدر دیدی اندن تمور غلاظ و شدادله یمین ایدب
یلدرم خانی اناندردی که اکر سلطان کلجك اولورسه تمورك اکا هیچ
بر وجهله ضرری و زیانی ارشمیه آنی بغرنه بصب کندو قزن ویرب کویکو
ایدنه و یلدرم خانی ینه مملکتنه کوندره بونك اوزرنه مقرر اولب بری‌بریله
انانشوب هربری سلطانه آیری آیرو مکتوب یازب خواجه محمد آدلو تمورك بر
اولو آدمی واریدی مکتوباتی انك النه ویرب ایو خلعتلر برله سلطانی دعوت اتمکه
کوندردیلر خواجه محمد تمورك و یلدرمك مکتوبن آلب بی قیاس مال وکنج برله
یوریب مکرکونلرده برکون سلطان خدمتنه یتشدی وسلطانه مشتجیلر یتشدی | 122b | که
اتاکدن و تموردن ایلچی کلر دیو اندن سلطان بونی اشیدب شاد و خرم
و خندان اولوب خاصکیلرینه امر اتدی تیز طورك ایلچیه استقبال ایدك
دیدی بکلر دخی ایلچیه قرشو وارب کمال اعزاز و اکرام برله ایلچیی
کتورب بر خوش یرده قوندرب شرایط خدمت نیسه ایدب یرنه کلدکدن
صکره سلطان مجلس ایدب ایلچیی قتنه اوبدی اعتبار تام برله التیام ایدب
ضیافت اتدی ایلچی دخی اتاسنك و تمورك سلامن دکورب مکتوبلرین
وردی مقصود و مراد نیسه علی التفصیل اعلام اتدکدن صکره تمور خانك
خدمتنه کتمك مشاورەسن اتدیلر ساطانك مجموع وزیرلری و بکلری شیله

2 سلطاندنکه *PaAMVy* : سلطانڭدن *F* || 2-3 اول ... اوغلاندر *Vy* : اول دخی اون بر یاشنده‌در بر طفل اوغلاندر *M* اول دخی اون بر یاشنده بر طفل اوغلاندر *A* اول دخی اون بر یاشنده بر طفلدر *Pa* — *F* | الندن کلمز دیو *Vy* : انوك نه الندن کلور دیو *M* انوك نه الندن کلور دیدی *Pa* انوك الندن نه‌کلور دیو *A* انك الندن کله *F* || 3-4 ایده کوردی مجال بولمیوب *FPaAVy* : ایلدی چاره ایده‌مدی *M* || 5 که *FPaAM* : — *Vy* || 6 ارشمیه *Vy* : یتشمیوب *FAM* طوقنمیوب *Pa* || 7 ینه *FPaAM* : — *Vy* || 8 آیرو[1] *FPaAM* : — *Vy* | مکتوب *Vy*

diyüb ve anuñ hakkında kendü dahi ne fikr itmiş ise dahi Yıldırım Han inkâr itdi. "Hâşâ sultandan ki bu vechile hareket ide. Ol on bir yaşında oğlandur. Bunun-gibi işler anuñ elinden gelmez„ deyü inkâr ide gördi. Mecâl bulmayub "ferman siziñdür„ didi. Andan Timur *gılâz* ü *şidâd*la yemin idüb, Yıldırım Han'ı inadırdı ki, eğer Sultan gelecek olursa Timur'un aña hiç bir vechile zararı ve ziyanı irişmeye. Anı bağrına basub kendü kızın virüb, güyegü idine. Ve Yıldırım Han'ı yine memleketine göndere. Bunun üze-rine mukarrer olub, biri biriyle *inanışub,* her biri Sultan'a ayrı ayru mektub yazub Hoca Mehmed adlu Timur'un bir ulu âdemi varidi. *Mektûbât*ı anuñ eline virüb iyu hil'atler birle Sultan'ı da'vet itmeğe gönderdiler. Hoca Mehmed, Timur'uñ ve Yıldırım'uñ mektubın alub bî-kıyas mal ve genc birle yürüyüb, *meğer* günlerde bir gün Sultan hizmetine yitişdi. Ve Sultan'a *muştucı*lar yitişdi ki, "atandan ve Timur'-dan ilçi gelür„ deyü. Andan Sultan bum işidüb şâd u *hurrem* ve handân olub, hasekilerine emr itdi. "Tîz turun, ilçiye istikbâl idüñ„ didi. Beğler dahi ilçiye karşu varub, kemâl-i i'zaz ve ikrâm birle ilçiyi getürüb bir hoş yirde kondurub, *şerâit*-i hiz-met neyse idüb, yirine geldükden-soñra Sultan meclis idüb, ilçiyi katına okudı. İ'tibâr-ı tâm birle iltiyâm idüb, zi-yafet itdi. İlçi dahi atasınuñ ve Timur'uñ selâmın *de-ğürüb,* mektubların virdi. Maksud ve murad neyse *ale't-tafsîl* i'lâm itdükden soñra Timur Han'uñ hizmetine gitmek *müşâvere*sin itdiler. Sultanuñ mecmu' vezirleri ve beğleri şöyle

1. ک: نوبات *FPaA* || 10 يلدريك *PaVy* : يلدرم خانك *M* يلدرم خونكارك *A* يلدرم بايزيد *Vy* || 11 ک: پله *F* || 15 *FAMVy* — : *Pa* مکر || 15 يرده *PaAVy* : يره *FM* || 17 كورك *Vy*
نور خانك *A* || 19 وزيرلرى و *PaAM* : — *FVy* : *FPaM*

مصلحت کوردلرکه سلطان بر قدم تموردن یکا متوجه اولمیب تمور بنك
اوزرنه سورب حقنده اقدام ایده‌جك اولورسه یوجه طاغلر کنارن کوزدب
یوریلر حتی تمور بو ولایتدن چقوب کیدنجه بیله ایده‌لر سلطان چون
وزراسندن و بکلرندن بو خبری اشدیجك آخر کندو فکرنی بنك ازرنه
مقرر اتدیکه البته تمورك دعوتن اجابت ایدب وارمق کرکدر دیدی حق
تعالی ازلی ازالده باشمه نه یازدیسه کورم دیدی

حکایت سلطان تموره کیدرکن یولده قره یحیایه بولشب جنك ایدب صدوغیدر

روایتدرکه چون بکلر و وزیرلر سلطانی تموره کتمکدن منع ایده‌مدیلر
کوردلرکه بو نه ایش اشلرسه حق تعالی‌یه توکل ایدب اشلر پس ناچار
کندولر دخی | سلطانه مطیع اولب یراقلرین کوروب اغر ارمغانلر احضار
ایدب ایلچیله طوقاتدن اماسیه‌یه کلدلر انده بر قاچکون طورب یبب ایچدیلر
اندن کوچب عثمانجغه وارب بر قچکون دخی انده یاتدلر اندن قلقب
دروازه کلدلر اول اقلیمه آوازه اولدیکه سلطان یلدرم خان اوغلی سلطان
محمد چلبی تمور استمش تمور کویکو ایدنب مملکتی اکا ویرسه کرك دیو
سلطان چلبی دخی از چوق کشیله تمور بکه کیده‌یورر دیدلر اندن
اسفندیارك یکانی قره یحیا کی سلطان آنی اوّل دفعده صمشدی بو خبری
اشدب غیرته کلب ایو فرصت بولدم دیو شاد و خندان اولوب فی الحال
عبدالله برله اسفندیارك لشکرن جمع ایدب علی الغفله سلطانك اوزرنه کلدی

2 اوزرنه سورب Pa : — FAMVy || 2-3 یوجه . . حتی FAMVy : طاغلرده آب و هواسی خوب یرلرده یوریب گوزده‌لر تا کم Pa || 4 وزراسندن و FAM : وزرادن Pa وزرالرندن Vy || 5 دیدی FPaAM : — Vy || 7 حکایت Vy : — FPaAM || 7-8 سلطان . . . صدوغیدر FPaVy : رفتن سلطان به تمور (+ لنك A) و جنك کردن به قره یحیي در راه وهزیمت شدن قره یحیي AM || 10 ایش Vy : — FPaAM || 12 بر قاچکون AVy : بر نیجه کون M | طورب FPaAM : — Vy || 14 سلطان (— تمور Vy) چلبی Vy :

maslahat gördiler ki Sultan bir *kadem* Timur'dan yaña müteveccih olmayub, Timur bunuñ üzerine sürüb, hakkında ikdam idecek olursa yüce tağlar kenarın gözedüb, yüriyeler. Hattâ Timur bu vilâyetden çıkub gidince (ye kadar) böyle ideler. Sultan çün vüzerasından ve beğlerinden bu haberi işidicek, âhir kendü fikrini bunuñ üzerine mukarrer itdi-ki elbette Timur'uñ daʿvetin icabet idüb varmak gerekdür, didi. Hak teâlâ *ezel-i âzâl*de başıma ne yazdıyse görem, didi.

Hikâyet Sultan Timur'a giderken yolda Kara Yahya'ya buluşub, ceng idüb sıduğıdur

Rivayetdür ki, çün beğler ve vezirler Sultan'ı Timur'a gitmekden menʿ idemediler, gördiler ki, bu ne iş işlerse Hak teâlâya tevekkül idüb işler, pes naçar kendüler dahi Sultan'a mutiʿ olub, yarakların görüb, ağır armağanlar ihzar idüb, ilçiyle Tokat'dan Amasya'ya geldiler. Anda bir kaç gün turub, yiyüb içdiler. Andan göçüb, Osmancuğ'a varub, bir kaç-gün dahi anda yatdılar. Andan kalkub Dervâz'a geldiler. Ol iklime *âvâze* oldı-ki, Sultan Yıldırım Han oğlı Sultan Mehmed Çelebi'yi Timur istemiş, Timur güyegü idinüb, memleketi aña virse gerek deyü. Sultan Çelebi dahi az çok kişiyle Timur Beğ'e gide-yürür, didiler. Andan İsfendiyar'uñ yiğani Kara yahya ki, Sultan anı evvel defiʿade sımuşdı, bu haberi işidüb, gayrete gelüb iyü fırsat buldum deyü şâd ü handân olub, fil-hâl Abdullah birle İsfendiyar'uñ leşkerin cemʿ idüb ʿale'l-gafle Sultan'uñ üzerine geldi.

سلطانی تمورلنك اوقتمش *M* سلطانی تمورلنك استه‌مش *A* سلطانی *Pa* یلدرم بایزید اوغلی که سلطان چلبی‌در *F* || 15 *Vy* : تمورلنك دخی *PaAM* — *F* | مملکتی اکا ورسه کرك دیو *Vy* : مملکتی اکا ویرمکه دیو *PaM* مملکتی اکا ویرسه کرك ایمش *A* مملکتی بالکلیه اکا اصمرلامق استرمش تود *F* || 16 سلطان ... دیدلر *FPaAM* : — *Vy*

سلطان چون قره یحیانی کوردی تبسم ایدب ایتدی بو دولتن صنامش
کشی ینه ازرمی کلدی بنك خود عار و ناموسی و غیرتی یوغمش باری
3 بنوك اوکات حقندن کلك کرك دیوب یاننده اولان خلقنه قوماك دیجه
جمله یالن قلج ایدب قره یحیانك ازرنه آت سرب حمله اتدلر بر ساعتده
قره یحیانك خیلی آدملرن هلاك ایدب قره یحیا صنب ینه قچدی سکزنجی
6 فتحی بو اولدی سلطان ینه اول ارادن کوچب کلب مرتد اواسی ایچره
قوندی مکر انده تاتار بکلرندن علی بك آدلو بر کشی واریدی اکا ساوجی
اوغلی درلردی بر قان ایدیجی یاوز بیدین کشیدی سلطانك انده کلدوکن
123b 9 اشدیجك چریسین جمع ایدب کندونك بر فساد باشی اخی مصطفی ادلو |
بر آدمیسی واریدی آنی سلطانه ایلچی صورتنده جاسوسلغه کوندردی که
سلطان لشکرنك ازلغین چوقلغین کورب اکه کوره بر ایش ایده اندن
12 ایلچی کلب سلطان عسکرنك احوالن بلب وارب اکا خبر ویرنجه سلطان
بونك حیله‌سنه مطلع اولب همان ساعت ایلچنك آردنجه وارب بیك مقداری
یکیت برله علی بکك اوستن اورملو دیوب یوریجه کوردلرکه علی بك
15 سلطانك مهابتن اشدب مقاومته اقدام ایده‌میب همان اولدم قچمش سلطان
دخی کلب یتشب علی بکی قچمش کورب آردین سرب قوارق سلاسل قلعه‌سنه
دوشردلر سلطان بو حالی کورب کوکلنه بر خیلی نسنه کلوب براز متفکر
18 اولب اوتردی و نوره کتمکدن کندویی منع اتدی و اول ارادن کوچب
فرصت کوزدب یوله متوجه اولدیلر و طغرو یوله کیرمیب طاغ طرفن طوتدلر

2 کشی PaMVy : —FA | ینه ازرمی Vy : ینه اوستمه‌ی PaAM ینه‌ی اوستومه F | خود PaAM : — FVy || 3 دیوب FPaAM : دیدی Vy || 4 جمله AVy : مجموعی FPaM | جمله FAMVy : + بردن Pa | آت FPaAM : — Vy | سرب AVy : دپب FPaM || 5 ینه PaAM : — FVy || 5-6 سکزنجی... اولدی A : — FPaMVy || 6 ارادن PaAMVy : + حضور قلبله F | مرتد M : مرتاض FPa مورتاص A حرتاض Vy | اواسی ایچره MVy : اوواسنه FA اووا ایچنده Pa || 7 ساوجی PaM : صاوجی FA صاوزجی Vy || 11 ازلغین...

Sultan çün K a r a y a h y a'yı gördi, tebessüm idüb eytdi: "Bu devletin sınamış kişi yine üzerime mi geldi. Bunuñ hod ʿâr ü namûsı ve gayreti yoğmuş. Bâri bunuñ oñat hakkından gelmek gerek„ diyüb yanında olan halkına "komañ„ diyince cümle yalın kılıc idüb, K a r a Y a h y a'nuñ üzerine at sürüb, hamle itdiler. Bir saatda K a r a Y a h y a'nun hayli adamlarıñ helâk idüb, K a r a Y a h y a yine sınub kaçdı. Sekizinci fethi bu oldı.

Sultan yine ol aradan göçüb gelüb Murtad Ovası içre kondı. Meğer anda Ṭatar Beğlerinden A l i Beğ adlu bir kişi varidi. Aña S a v c ı O ğ l ı dirlerdi. Bir kan idici yavuz, bî-din kişiydi. Sultan'uñ anda geldüğin işidicek çerîsin cemʿ idüb kendünün bir fesad başı A h i M u s t a f a adlu bir âdemisi varidi. Anı Sultana ilçi suretinde casusluğa gönderdi ki, Sultan leşkerinün azlığın çoklığın görüb aña göre bir iş ide. Andan ilçi gelüb Sultan askerinüñ ahvalin bilüb, varub aña haber virince Sultan bunuñ hilesine muttaliʿ olub, heman saat ilçinüñ ardınca varub biñ mikdarı yiğit birle A l i Beğ'üñ üstin uralum diyüb yürüyince gördiler ki A l i Beğ, Sultan'uñ mehâbetin işidüb mukavemete ikdam idemeyüb, heman ol-dem kaçmış. Sultan dahi gelüb, yitişüb, A l i Beği kaçmış görüb ardın sürüb kovarak Selasil[1] kalʿ-asına düşürdiler. Sultan bu hali görüb göñlüne bir hayli nesne gelüb, biraz mütefekkir olub oturdı. Ve T i m u r'a gitmekden kendüyi menʿ itdi. Ve ol aradan göçüb, fırsat gözedüb, yola müteveccih oldılar ve toğru yola girmeyüb tağ tarafın tutdılar.

[1] Ankara kalesine ortaçağda verilen bir ad.

سلطان *FPaMVy* : — *A* | اكه كوره *Pa* : — *FAMVy* || 12 اكا *PaAMVy* : على بكه
|| 14 ديوب يورنجه *M* : ديو يورنجه *FPaA* ديجه *Vy* ¦ كوردلركه *PaAM* : كوردلر *Vy*
F || 16 كلب *FVy* : — *PaAM* | يتشب *FPaAM* : — *Vy* || 19 يوله ... اولديلر
, *FPaAM* : — *Vy*

سلطان محمد طاغلره كيدوب ايلچيله خواجه‌سين تموره كوندردوكيدر

روايتدركه چون سلطان اول يردن قلقب طاغ طرفنه متوجه اولوب 3
كلوب برطاغ ايچنه يتشب قوندى تمور ايلچيسين قاتنه اوقيب صحبته مشغول
اولدلر سلطان اثناى صحبتده بو ماجرايى حكايت ايدب ايتدى كورمسزكه
تمور خانه كيدركن بزه نه وجهله عقبلر كلدى اكر تمور خان قاتنه‌دك وارجق 6
اولورسم حكايت نيدوكى معلومدر حاصل كلام احتياطم غالب اولدى امدى | 124a
كرم و لطف ايله بنم واقعه‌مى تمور خانه عرض ايدب تاتار بكا بو وجهله
ايش ايدب و يولده كلركن قره يحيايله و تاتارله اولن واقعه‌ى بر بر بيان 9
ايت و بابامه دخى بندن سلام ايله هم سنكله آدم دخى قوشب تموره اعتذار
ايده‌يم ديب كندنك بر عاقل عالم عامل فاضل كامل دانا صوفى بايزيد
نام خواجه‌سى واريدى مكتوب يازب ايچنده تموره و باباسنه دعالر ايدب 12
احتياط قلب واريدوغنه بحد عذرلر ايدب و قضيه نجه واقع اولدغن
بيان ايدب ايلچيله بله قوشب كوندردى بنلر دخى تموردن يكا روانه اولوب
كتديلر سلطان دخى يوجه يوجه طاغلر طرفنى طوتب كتدى بو يكا سلطان 15
خواجه‌سى و خواجه محمد تموره يقين كليجك خبر يتشديكه سلطان كندو
كليب انده ايلچيليكه وارن خواجه محمده كندو خواجه‌سين قوشمش بله كلديلر
ديب بونلر دخى كلب تمور اوكنده شولكه شرايط ادبدر يرنه كتردكدن 18
صكره سلطانك مكتوبن تمورك النه صوندلر و ماييننده سوال جواب هرنه

---

1 - 2 سلطان (— محمد FPa) . . . كوندردوكيدر FPaVy : الجى فرستادن سلطان به تمور M سلطان الجى فرستادن به تمورلنك A || 5 صحبتده AMVy : مصاحبتده Pa كلامده F || 6 قاتنه‌دك Vy : قاتنه دكن FM قتنده‌كن A قاتنه دكاى Pa || 7 حكايت نيدوكى FAMVy : حال نه اولاجغى Pa | امدى FPaMVy : امدن كرو A || 8 - 9 تاتار . . . ايدب و PaAM : — FVy || 8 - 10 عرض ايدب . . . بيان ايت PaAMVy : بنم حالى اعلامه F || 9 تاتارله Vy : بونكله FPaAM | واقعه Vy : واقعاتى PaAM || 9 - 10 بر بر بيان ايت Vy : عرض ايله

Sultan Mehmed tağlara gidüb, ilçiyle hocasın Timur'a gönderdüğidür

Rivayetdür ki, çün Sultan ol yirden kalkub tağ tarafına müteveccih olub gelüb bir tağ içine yitişüb kondı. Timur ilçisin katına okıyub sohbete meşgul oldılar. Sultan esna-yı sohbetde bu macerayı hikâyet idüb eytdi. "Görür misiz ki, Timur Han'a giderken bize ne vechile *akab*ler geldi. Eğer Timur Han katına dek varıcak olursam, hikâyet neydüği maᶜlumdur. *Hasıl-ı kelâm* ihtiyatım galib oldı. İmdi kerem ve lutf eyle. Benüm vakıᶜamı Timur Han'a ᶜarz idüb Tatar baña bu vechile iş idüb ve yolda gelürken Kara Yahya-ile ve Tatar'la olan vakıᶜayı bir bir beyan it. Ve babama dahi benden selâm eyle. Hem seninle âdem dahi koşub Timur'a *iᶜtizar* ideyim„ diyüb kendünin bir *ᶜâkıl,* ᶜâlim, ᶜâmil, fâzıl, kâmil, *dânâ* Sofı Bayezid[1] nam hocası varidi. Mektub yazub, içinde Timur'a ve babasına dualar idüb, ihtiyat kılub varımaduğına bî-had özürler idüb ve kaziyye nice vakiᶜ olduğın beyan idüb ilçiyle bile koşub gönderdi. Bunlar dahi Timur'dan yaña revâne olub gitdiler. Sultan dahi yüce yüce tağlar tarafını tutub gitdi. Bu yâña Sultan hocası ve Hoca Mehmed, Timur'a yakın gelicek haber yitişdi-ki Sultan kendü gelmeyüb anda ilçiliğe varan Hoca Mehmed'e kendü hocasın koşmuş bile geldiler diyüb, bunlar dahi gelüb Timur önünde şol-ki şerait-i edebdür, yirine getürdükten-sonra Sultanun mektubın Timur'ın eline sundular. Ve mabeynde süal cevap her ne

[1] Sofı ᶜImadüddin Bayezid Çelebi.

: *PaM* تموره | *FPaAM* اشته : *Vy* همم | *FVy* — : *PaAM* دخی 10 || *PaAM* دیدی
واریدی 12 || *FVy* — . *PaAM* دانا | *PaAM* — : *FVy* عامل 11 || *Vy* — *A* تمور خانه
کندو باباسی : *FAMVy* امیرالکلام کشیدی غایت خوب و لطیف سویلودی باباسنه + : *FPaMVy*
: *FMVy* قلب اختیاط 13 || *Pa* و سلاملر و نثالر + : *FAMVy* دعالر | *Pa* یلدرم خانه
FPaAM — : *Vy* سلطان دخی 15 || *A* — : *FPaMVy* و اریمدوغنه . . . ایدوب | *APa* —
F — *PaM* کارلر : *AVy* گلدیلر 17 || *F* — : *PaAMVy* محمد ... یوجه 15-16 ||

واقع اولمش ایسه تمام عرض ایدب تمور دخی سلطانك مکتوبنه غایتده
تعظیمات و تکریمات ایدب ایو عزت اتدی و ایلچیه ایتدی اتالری مرحوم
یلدرم خان دار فنادن دار بقایه رحلت اتدی کندولر صاغ و سلامت
[124b] اولسون دیدی و یلدرم خانه بو واقعه هجرتك سکز یوز بشنده ایدی |
و دخی سلطانك خواجهسی صوفی بایزیدی تمور کرو کتمکه قومیب
کندو قاتنده آلی قودی سلطانه مکتوب یزب آتاسنك موتی خبرن اعلام
اتدی سلطان اشدب خیلی جزع و فزع ایدب بر نجه کون یاسن طوتدی
اندن بکلری جمع اولب پند ایدب یاس طونن چقرب ینه دولت و سعادت برله
خلعت شاهانه کیب اتا سوار اولدلر دایم الدهر طاغلر باشنده سیر ایدب
اتاسنك فراقندن حسرتلق چکب کوزلرندن قان یاش دوکوب اغلردی
تا شول حده دکین که تمر تمامت کرمیان و صروخان ایلن و مملکتلرین
اورب غارت ایدب اوغللرینك و قزلرینك اریلرین اسیر ایدب و کچیلرین
قلچدن کچورب و یلدرم خانی آقشهرده قویب کرمیان اوغلی یعقوب بکه
اصمرلدی که اکر محمد بونده کلب اتاسن و قرنداشین طلب ایدجك
اولورسه یلدریمی و اوغلی موسی چلبی ویرهسین زیرا یلدرم ایله وصیت
اتمشدر دیب کندو لشکریله قلقب تاتاره چقب تاتاری دخی غارت ایدب
اندن بتون قرمان ولایتن دخی یغما ایدب یقوب یقب اندن صکره هیچ
دخی قرار اتمیب ینه ولایتنه عزم اتدی

3 خان *FAVy* : خداوندکار *PaM* || 6 کندو *FPaAM* : — *Vy* | اتاسنك *FAMVy* : آتاسی یلدرم خانك *Pa* || 7 جزع و فزع *FAMVy* : ماتم زده *Pa* || 8 طونن *FAMVy* : طونلردن *Pa* || 15 یلدرم ایله *FPaAM* : یلدرمله *Vy* || 17 بتون . . . اندن *A* : — *FPaMVy*

vaki^c olmuş ise tamam ^{c}arz idüb T i m u r dahi Sultanun mektubuna gayetde *ta^{c}zimat* ve *tekrimat* idüb eyü ^{c}izzet itdi. Ve ilçiye eytdi, "Ataları merhum Y ı l d ı r ı m Han dâr-ı fenâdan dâr-ı bekaya rihlet itdi. Kendüler sağ ve selâmet olsun„ didi. Ve Y ı l d ı r ı m Hana bu vakı^{c}a hicretin sekiz yüz bişinde[1] idi. Ve dahi Sultanun hocası S o f i B a y e z i d'i, T i m u r geri gitmeğe komayub kendü katında alı kodı. Sultana mektub yazub atasınıñ mevti haberin i^{c}lâm itdi. Sultan işidüb hayli *ceza^c ü feza^c* idüb bir nice gün yasın tutdı. Andan beğleri cem^c olub *pend* idüb yas tonun çıkarub yine devlet ü saadet birle hil^{c}at-i şahâne giyüb ata *süvar* oldılar. *Daim üd-dehr* tağlar başında seyr idüb atasının *firak*ından hasretlik çeküb gözlerinden kan yaş döküb ağlardı. Ta şol *had*de değin ki, T i m u r temamet-i G e r m i y a n ve S a r u h a n ilin ve memleketlerin urub, gaaret idüb oğıllarınun ve kızlarınun irilerin esir idüb ve kiçilerin kılıçdan geçürüb ve Y ı l d ı r ı m Han'ı Akşehir'de koyub G e r m i y a n O ğ l ı Y a k u b Beğe ısmarladı ki, eğer M e h m e d bunda gelüb atasın ve karındaşın taleb idecek olursa Y ı l d ı r ı m'ı ve oğlı M u s a Ç e l e b i'yi viresin. Zira Y ı l d ı r ı m öyle vasiyyet itmüşdür diyüb, kendü leşkeriyle kalkub Tatara çıkub, Tatarı dahi gaaret idüb andan bütün K a r a m a n vilâyetin dahi yağma idüb yıkub, yakub andan soñra hiç dahi karar itmeyüb yine vilâyetine ^{c}*azm* itdi.

— **Birinci cildin sonu** —

[1] M. 1403